

ปราปรบทในคัมภีร์ไบบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จ้งหวัดราชบุรี

วิทยานินพณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุขฎฐิ์บัณฑิต

สาขาวิชาจาริกภาษาไทยและภาษาตะวันออก แบบ 2.1

ภาควิชาภาษาตะวันออก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2568

ลิจสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ปราปรบทในคัมภีร์ไบสถานไทยวน วัดใหม่่นครบาล จ้งหวัดราชบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาจารึกภาษาไทยและภาษาตะวันออก แบบ 2.1

ภาควิชาภาษาตะวันออก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

PARATEXTS IN TAI YAUN PALM LEAF MANUSCRIPTS FOUND AT WAT MAI
NAKHONBAN, RATCHABURI PROVINCE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy Epigraphy in Thai and Oriental Languages

Department of Oriental Languages

Academic Year 2025

Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	ปราปรบพในคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี
โดย	นายดอกกรัก พยัคศรี
สาขาวิชา	จารึกภาษาไทยและภาษาตะวันออก แบบ 2.1
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ดร. อุเทน วงศ์สถิตย์

คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

.....คนบดีคณะโบราณคดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดำรงพล อินทร์จันทร์)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

(ดร. ดิเรก อินจันทร์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ดร. อุเทน วงศ์สถิตย์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กังวล ศัชชีมา)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ มั่งมีสุขศิริ)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ดร. จตุพร โคตรกนก)

640330005 : จารึกภาษาไทยและภาษาตะวันออก แบบ 2.1

คำสำคัญ : ปราปรบท คัมภีร์ไบเบิล ไทยวน พลัดถิ่น การผสมผสานทางวัฒนธรรม

นาย ดอกรัก พยัคศรี: ปราปรบทในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี
 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ดร. อุเทน วงศ์สถิตย์

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและหน้าที่ของปราปรบท และวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน ของวัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชุมชนไทยวนพลัดถิ่นจากเมืองเชียงแสน การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากคัมภีร์ไบเบิลไทยวนจำนวน 297 ผูก โดยใช้ทฤษฎีปราปรบทของ Gérard Genette เป็นกรอบแนวคิดหลัก และประยุกต์ใช้แนวคิดการพลัดถิ่น และการปรับตัวทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการตีความ ผลการศึกษาพบว่า ปราปรบทในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล สามารถจำแนกได้ 2 ประเภทหลัก คือ ปราปรบทดั้งเดิม ที่สร้างขึ้นพร้อมกับตัวบทหลัก และปราปรบทร่วมสมัย ที่ถูกเพิ่มเข้ามาในภายหลัง ปราปรบทเหล่านี้ทำหน้าที่ 3 ประการหลัก ได้แก่ 1) ปราปรบทเชิงโครงสร้าง เช่น ชื่อเรื่อง ที่แสดงลักษณะพหุนาม และอักษรบอกอังกาหรือระบบการนับหน้าไบเบิลที่หลากหลายถึง 4 รูปแบบ ซึ่งสะท้อนถึงธรรมเนียมการผลิตที่ยืดหยุ่น 2) ปราปรบทเชิงอธิบาย ปรากฏในรูปของการแก้ไข และการเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการเชื่อเชิญให้แก้ไขที่ทำให้คัมภีร์ไบเบิลมีสถานะเป็นตัวบทที่เปิดกว้างต่อการแก้ไข และ 3) ปราปรบทเชิงสารัตถะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของบันทึกผู้สร้าง ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์และสังคม วัฒนธรรม โดยบันทึกระบบเวลาของไทยวน และสยามที่ซ้อนทับกัน โครงสร้างทางสังคม เครือข่ายทางศาสนา ตลอดจนความปรารถนา และความถ่อมตนอันสะท้อนความเป็นมนุษย์ของผู้จาร ในมิติของภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม ปราปรบททำหน้าที่เป็นหลักฐานขั้นต้นที่บันทึกประสบการณ์ของชุมชนไทยวนผู้พลัดถิ่น โดยเผยให้เห็น 1) ร่องรอยของการพลัดถิ่น ที่ปรากฏผ่านการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งการใช้อักษรธรรมล้านนา ภาษาไทยวน และระบบปฏิทินดั้งเดิม เพื่อสร้างภาพตัวแทนเชิงสัญลักษณ์ของบ้านเกิดในดินแดนใหม่ และ 2) พลวัตของการปรับตัวทางวัฒนธรรม โดยชุมชนได้เลือกใช้กลยุทธ์การผสมผสาน ผ่านการเลือกรับและสังเคราะห์องค์ประกอบทางวัฒนธรรมจากสยามภาคกลาง เพื่อสร้างอัตลักษณ์ลูกผสมที่มีลักษณะเฉพาะ โดยสรุปปราปรบทในคัมภีร์ไบเบิลไทยวนเหล่านี้จึงไม่ได้เป็นเพียงองค์ประกอบรองของตัวบท แต่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่บันทึกการดำรงอยู่ โดยทำหน้าที่จารึกประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของกระบวนการปรับตัวและธำรงรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนไทยวนผู้พลัดถิ่นที่ยังคงรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนไปพร้อมกับการปรับตัวให้เข้า

กับสภาพแวดล้อมใหม่

640330005 : Major Epigraphy in Thai and Oriental Languages

Keyword : Paratexts Palm Leaf Manuscripts Tai Yuan Diaspora Acculturation

Mr. Dokrak PAYAKSRI : Paratexts in Tai Yuan palm leaf manuscripts found at Wat Mai Nakhonban, Ratchaburi province Thesis advisor : U-Tain Wongsathit, Ph.D.

This research aims to study the characteristics and functions of paratexts and to analyze the cultural reflections within the Tai Yuan palm leaf manuscripts of Wat Mai Nakhonban, Ratchaburi Province, which constitute the intellectual heritage of the diasporic Tai Yuan community from Chiang Saen. This study is a qualitative analysis of 297 manuscript fascicles, employing Gérard Genette's Paratextuality Theory as its primary framework and applying the concepts of Diaspora and Acculturation as interpretive tools. The findings reveal that the paratexts in the manuscripts can be classified into two main types: "original paratexts," created contemporaneously with the main text, and "contemporary paratexts," added in later periods. These paratexts serve three primary functions: 1) Structural paratexts, such as titles exhibiting polynymy and a highly diverse foliation system with four formats, reflecting flexible production conventions; 2) Commenting paratexts, manifested as corrections and additions, notably featuring "invitations to correct" that render the manuscripts as texts open to modification; and 3) Documenting paratexts, particularly the colophons, which function as significant sources of historical and sociocultural data, recording overlapping Tai Yuan and Siamese temporal systems, social structures, religious networks, and the aspirations and humility that reflect the scribes' humanity. In terms of cultural reflection, the paratexts function as primary source material that documents the experience of the diasporic Tai Yuan community. They reveal: 1) Traces of Diaspora, manifested through the preservation of cultural identity—including the use of the Tham Lanna script, Tai Yuan language, and traditional calendar systems—to construct a symbolic representation of the homeland in a new territory; 2) The dynamics of acculturation, wherein the community adopted an integration strategy by selectively adopting and synthesizing cultural elements from Central Siam to forge a unique hybrid identity. In conclusion,

the paratexts in these Tai Yuan manuscripts are not merely secondary textual elements but constitute significant components documenting existence. They inscribe a local history and serve as tangible evidence of the processes of identity adaptation and maintenance of a diasporic community that preserved its cultural roots while adapting to a new environment.

กิตติกรรมประกาศ

กริยาอันสังวรณาจากห้องปราปรบทในคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาลก็แล้วเท่านี้ก่อน
แล

ขอให้อุศลนาบุญอันได้สร้างวิทยานิพนธ์เล่มนี้ไปรอดไปถึงบุคคลชาวไทยวนจังหวัดราชบุรีทั้งที่
ปรากฏชื่อในคัมภีร์โบลานหรือไม่ปรากฏ

ขอให้อุบุญกุศลผายแผ่ถึงญาติพี่น้องวงศ์สาครญาติ เพื่อนสนิทมิตรสหาย ครูบาอาจารย์ใส่เกล้า
ตลอดจนทุนอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา

ข้าพเจ้าได้เท่าใด ขอให้เท่ากันแก่ผู้ทุกคนเทอะ สาธุ สาธุ สาธุ

ดอกรัก พยัคศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	21
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	21
1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	41
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	42
1.4 ขั้นตอนของการศึกษา.....	42
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	42
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	43
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	44
1.8 นิยามศัพท์.....	45
บทที่ 2 กรอบแนวคิด ทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม และภูมิหลังกลุ่มคนไทยวนเชียงแสนในราชบุรี 47	
2.1 กรอบทฤษฎีหลักที่ใช้ในการวิจัย.....	47
2.1.1 ทฤษฎีปราปรบท (Paratexts).....	48
2.1.2 แนวคิดวัฒนธรรมคัมภีร์ไบเบิล.....	51
2.1.3 แนวคิดว่าด้วยการพลัดถิ่น (Diaspora).....	58
2.1.4 แนวคิดเรื่องการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation).....	59

2.2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
2.2.1 ภาพรวมการศึกษาปราชญ์ในเอกสารตัวเขียนไทย(ย)	62
2.2.2 งานศึกษาปราชญ์ในเอกสารตัวเขียนไทย(ย)เฉพาะเรื่อง	64
2.2.3 งานศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์หน้าที่ของปราชญ์	64
2.3 สังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	66
2.4 การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)	67
2.5 ภูมิหลังกลุ่มคนไทยวนเชียงแสนในราชบุรี	69
2.5.1 จุดเริ่มต้นการเดินทางไกลของชาวไทยวนเชียงแสน.....	69
2.5.2 คนไทยวนเชียงแสนที่ราชบุรี	71
2.5.3 ประวัติชุมชนไทยวนบ้านใหม่และบ้านนครบาล	75
2.5.4 ประวัติวัดใหม่นครบาล	78
2.5.5 ลักษณะทางกายภาพและเนื้อหาของคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล	80
2.5.6 การกำหนดอายุสมัยของคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล	80
บทที่ 3 ปราชญ์ในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล	85
3.1 การวิเคราะห์ปราชญ์ดั้งเดิม	87
3.1.1. ปราชญ์ดั้งเดิมเชิงโครงสร้าง.....	87
3.1.1.1 ชื่อเรื่อง.....	87
3.1.1.2 อักษรบอกอังกา	112
3.1.2 ปราชญ์ดั้งเดิมเชิงอธิบาย	131
3.1.2.1 การแก้ไขตัวบท	133
3.1.2.2 การเพิ่มเติมตัวบท	135
3.1.3 ปราชญ์ดั้งเดิมเชิงสารัตถะ	136
3.1.3.1 ข้อมูลเวลา.....	137
3.1.3.2 ข้อมูลบุคคล	154

3.1.3.3 ข้อมูลสถานที่	169
3.1.3.4 คำมัก คำปรารภ.....	174
3.1.3.5 คำถ่อมตน	187
3.2 ปราปรบพร้อมสมัย.....	197
3.2.1 ปราปรบพร้อมสมัยเชิงโครงสร้าง.....	198
3.2.1.1 ชื่อเรื่อง.....	198
3.2.1.2 อักษรบอกอังกา	200
3.2.2 ปราปรบพร้อมสมัยเชิงอธิบาย.....	201
3.2.2.1 การแก้ไข.....	201
3.2.2.2 การเพิ่มเติม.....	203
3.2.2.3 การปริวรรต	204
3.2.2.4 การอำนวยความสะดวก.....	205
3.2.3 ปราปรบพร้อมสมัยเชิงสารัตถะ.....	207
3.2.3.1 ข้อมูลระบุชุดเอกสาร.....	207
3.2.3.2 ข้อมูลเวลา.....	207
3.2.3.3 ข้อมูลบุคคลและสถานที่.....	208
บทที่ 4 ปราปรบพื้นฐานภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยวนพลัดถิ่น.....	213
4.1 ภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวไทยวน	215
4.1.1 ภาพสะท้อนโครงสร้างทางสังคมและเครือข่ายแห่งศรัทธา	215
4.1.2 ภาพสะท้อนวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องอานิสงส์ชาวไทยวน	218
4.1.3 เสียงแห่งผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิล	220
4.1.4 ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวไทยวน.....	225
4.1.5 การเคลื่อนย้ายและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม	227
4.1.6 เสียงสะท้อนจากประวัติศาสตร์.....	227

4.2 ร่องรอยแห่งการพลัดถิ่น	228
4.2.1 การอ้างอัตลักษณ์ด้วยอักษรและภาษา.....	229
4.2.2 เวลาไทยวน เวลาสยาม.....	230
4.2.3 คัมภีร์ไบลากับมาตุภูมิในจินตนาการ.....	231
4.2.4 การสร้างและอ้างเครือข่ายไทยวนพลัดถิ่น.....	232
4.3 พลวัตของการผสมผสานทางวัฒนธรรม.....	233
4.3.1 การซ้อนทับของเวลาและตัวเลข	233
4.3.2 อักษร ภาษา และสถานะทางสังคม.....	234
4.3.3 การแปรเปลี่ยนสถานะหน้าที่ และกลุ่มผู้ใช้ในบริบทสมัยใหม่.....	237
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	240
5.1 สรุปผลการศึกษา	240
5.2 สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะและหน้าที่ของปราปรบท	240
5.3 สรุปผลภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม	242
5.4 อภิปรายผลการศึกษา	243
5.5 ข้อเสนอแนะ	246
รายการอ้างอิง	248
ภาคผนวก.....	252
ประวัติผู้เขียน	342

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 รหัสเอกสารและรายชื่อคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล	31
ตารางที่ 2 แสดงชุมชนชาวยวนเชียงแสนในจังหวัดราชบุรีจำนวน 77 หมู่บ้าน	74
ตารางที่ 3 แสดงคัมภีร์ใบลานที่ปรากฏศักราชในปราชิตั้งเดิม	81
ตารางที่ 4 แสดงชื่อเรื่องแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏในตำแหน่งทั้ง 5 ตำแหน่ง	95
ตารางที่ 5 แสดงคำนำหน้าชื่อสำหรับบรรพชิต	161
ตารางที่ 6 แสดงคำนำหน้าชื่อสำหรับคฤหัสถ์	163
ตารางที่ 7 แสดงชื่อสถานที่ประเภทวัด	169
ตารางที่ 8 แสดงชื่อสถานที่ประเภทหมู่บ้าน	171
ตารางที่ 9 จำแนกประเภทและความถี่ของคำมัก คำปรารภ	175
ตารางที่ 10 บุคคลต้นแบบในพุทธศาสนาและพลังที่สัมพันธ์กัน	185
ตารางที่ 11 ภาพเปรียบเทียบประเพณีและความถี่ในการปรากฏ	191
ตารางที่ 12 ระบบวัฒนธรรมคู่ขนานในปราชิต	234

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 บันทึกผู้สร้างในตำแหน่งต่อจากข้อความแสดงการจบเรื่อง	24
ภาพที่ 2 บันทึกผู้สร้างในตำแหน่งปกหน้า(ภาพบน) และปกหลัง(ภาพล่าง)	25
ภาพที่ 3 ข้อความวัตถุประสงค์การสร้างและถวายเป็นคัมภีร์ไบเบิล	57
ภาพที่ 4 Berry's two dimensional acculturation model	60
ภาพที่ 5 บันทึกผู้สร้าง ระบุชื่อ “บ้านปู่ฟ้า”	73
ภาพที่ 6 อาณาเขตตำบลดอนตะโก (ภาพจาก Google Earth).....	76
ภาพที่ 7 แผนที่ตั้งหมู่บ้านใน ต.ดอนตะโก.....	77
ภาพที่ 8 ข้อความแสดงถึงการสร้างคัมภีร์ไวคัมพูทศศาสนา.....	85
ภาพที่ 9 ชื่อเรื่องในปกหน้า.....	88
ภาพที่ 10 ชื่อเรื่องในปกหน้า.....	88
ภาพที่ 11 ชื่อเรื่องในตำแหน่งหัวลาน.....	89
ภาพที่ 12 ชื่อเรื่องในตำแหน่งหัวลาน.....	89
ภาพที่ 13 ภาพจำลองไบเบิลหน้าสุดท้ายของผู้แสดงตำแหน่งท้ายตัวบท.....	90
ภาพที่ 14 ชื่อเรื่องภาษาบาลีในตำแหน่งท้ายตัวบท.....	90
ภาพที่ 15 ชื่อเรื่องภาษาไทยในตำแหน่งท้ายตัวบท.....	91
ภาพที่ 16 ชื่อเรื่องภาษาบาลีและภาษาไทยในตำแหน่งท้ายตัวบท.....	91
ภาพที่ 17 ชื่อเรื่องในตำแหน่งบันทึกผู้สร้าง.....	92
ภาพที่ 18 ชื่อเรื่องในตำแหน่งบันทึกผู้สร้าง.....	92
ภาพที่ 19 ชื่อเรื่องในตำแหน่งปกหลัง.....	93
ภาพที่ 20 ชื่อเรื่องในตำแหน่งปกหลัง.....	94
ภาพที่ 21 จำนวนคัมภีร์ไบเบิลที่ปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ.....	111

ภาพที่ 22 ตัวเลขในธรรม	115
ภาพที่ 23 คำว่า “ชาว” หมายถึง ชาว หรือยี่สิบ คู่กับเลขในธรรม	116
ภาพที่ 24 ตัวเลขโหรา.....	116
ภาพที่ 25 ตัวเลขไทย	117
ภาพที่ 26 สระลอย	118
ภาพที่ 27 สระลอยผสมพยัญชนะแบบต่อเนื่อง	118
ภาพที่ 28 พยัญชนะ ฆ และ ศ	119
ภาพที่ 29 พยัญชนะประสมสระภาษาสันสกฤต.....	120
ภาพที่ 30 สระภาษาไทยและภาษาบาลีที่เพิ่มเข้ามา.....	120
ภาพที่ 31 พยัญชนะประสมสระ อี	121
ภาพที่ 32 พยัญชนะประสมสระ อา	121
ภาพที่ 33 พยัญชนะประสมสระและตัวสะกดตามมาตรา แม่กัก	122
ภาพที่ 34 พยัญชนะประสมสระและตัวสะกดตามมาตรา แม่กัต	122
ภาพที่ 35 พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด แม่ไถยและแม่กาว.....	123
ภาพที่ 36 คำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลี (ตัว ฉ. ใช้อักษรขอมไทย).....	124
ภาพที่ 37 คำเรียกอาการ 32.....	124
ภาพที่ 38 ตัวเลขในธรรมผสมกับตัวเลขไทยแบบคู่ขนาน	125
ภาพที่ 39 ตัวเลขไทยผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง.....	125
ภาพที่ 40 ตัวเลขในธรรมผสมกับตัวเลขอารบิกแบบคู่ขนาน.....	126
ภาพที่ 41 พยัญชนะประสมสระ ผสมกับตัวเลขโหราแบบคู่ขนาน	127
ภาพที่ 42 สระลอยผสมกับตัวเลขในธรรมแบบคู่ขนาน.....	127
ภาพที่ 43 สระลอยผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง.....	128
ภาพที่ 44 พยัญชนะผสมกับตัวเลขในธรรมแบบคู่ขนาน	128
ภาพที่ 45 พยัญชนะผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง.....	129

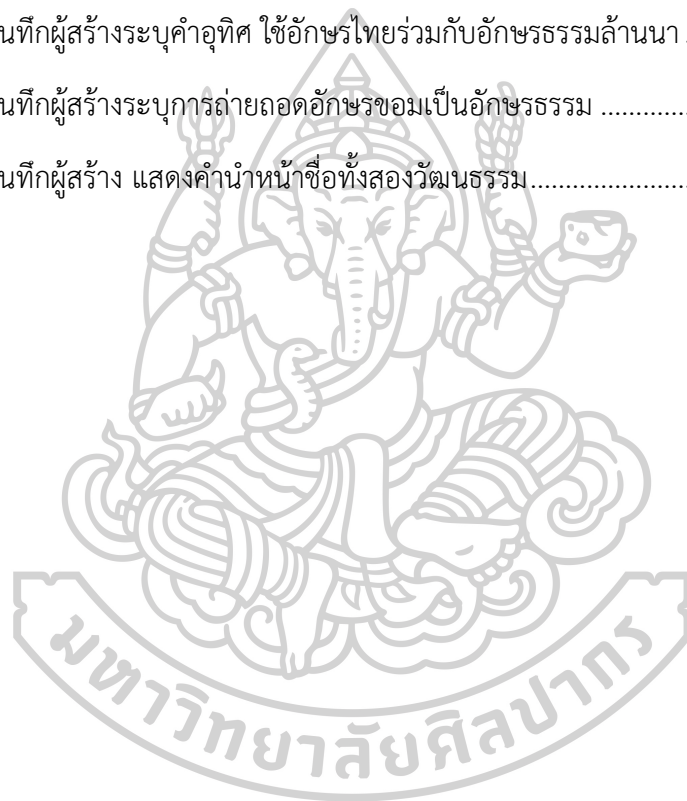
ภาพที่ 46 พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด น. ผสมกับตัวเลขในธรรมแบบคู่ขนาน.....	129
ภาพที่ 47 พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด ก. ผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง.....	129
ภาพที่ 48 ตัวเลขในธรรมผสมกับคำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลีแบบคู่ขนาน.....	130
ภาพที่ 49 ตัวเลขในธรรมผสมพยัญชนะประสมสระอู คำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลี.....	130
ภาพที่ 50 ข้อความระบุให้ผู้ใช้งานสามารถแก้ไขตัวบท.....	132
ภาพที่ 51 ข้อความระบุให้ผู้ใช้งานสามารถแก้ไขตัวบท.....	132
ภาพที่ 52 ชิดทับเส้นเชิง น. ที่จารเกินมาในคำว่า รักสาณ.....	134
ภาพที่ 53 ชิดทับสระอิ ในคำว่า มา.....	134
ภาพที่ 54 ล้อมกรอบข้อความที่คัดลอกเนื้อหาผิดไป.....	135
ภาพที่ 55 การเพิ่มเติมคำที่คัดลอกตกหล่น “ตาย” ใน “บ่ตายชะแล”.....	136
ภาพที่ 56 บันทึกผู้สร้างระบุปีเป็นจุลศักราช.....	139
ภาพที่ 57 บันทึกผู้สร้างระบุปีเป็นจุลศักราช.....	139
ภาพที่ 58 บันทึกผู้สร้างระบุปีเป็นพุทธศักราช.....	140
ภาพที่ 59 บันทึกผู้สร้างระบุปีเป็นพุทธศักราช.....	140
ภาพที่ 60 บันทึกผู้สร้างระบุปีเป็นรัตนโกสินทร์ศก.....	140
ภาพที่ 61 บันทึกผู้สร้างระบุปีนักษัตร “มะเมีย”.....	141
ภาพที่ 62 บันทึกผู้สร้างระบุปีนักษัตร “มะเมีย”.....	141
ภาพที่ 63 บันทึกผู้สร้างระบุปีนักษัตร “มะโรง”.....	141
ภาพที่ 64 บันทึกผู้สร้างระบุปีหนไทย “ดับไค้”.....	142
ภาพที่ 65 บันทึกผู้สร้างระบุปีหนไทย “กตสจ้”.....	142
ภาพที่ 66 บันทึกผู้สร้างระบุชื่อศก “จัตวาศก”.....	143
ภาพที่ 67 บันทึกผู้สร้างระบุชื่อศก “ฉศก”.....	143
ภาพที่ 68 บันทึกผู้สร้างระบุเดือน “เดือนเจียง”.....	143
ภาพที่ 69 บันทึกผู้สร้างระบุเดือน “เดือน 6 เหนือ เดือน 4 ใต้”.....	144

ภาพที่ 70	บันทึกผู้สร้างระบบเดือน “เดือน 7 ใต้ เดือน 9 เหนือ”	144
ภาพที่ 71	บันทึกผู้สร้างระบบดิถี “ขึ้น”	145
ภาพที่ 72	บันทึกผู้สร้างระบบดิถี “แรม”	145
ภาพที่ 73	บันทึกผู้สร้างระบบดิถี “เพ็ญ”	145
ภาพที่ 74	บันทึกผู้สร้างระบบวัน “วันจันทร์”	146
ภาพที่ 75	บันทึกผู้สร้างระบบวัน “วัน 2”	146
ภาพที่ 76	บันทึกผู้สร้างระบบวันหนไทย “ไทยเม็งเร้า”	146
ภาพที่ 77	บันทึกผู้สร้างระบบวันที่ “วันที่ 18”	147
ภาพที่ 78	บันทึกผู้สร้างระบบยาม “ยามตูดเช้า”	147
ภาพที่ 79	บันทึกผู้สร้างระบบยาม “ยามแถ(แตร)จักใกล้ค่ำ”	147
ภาพที่ 80	บันทึกผู้สร้างระบบเวลา “นาฬิกา 4 โมงกว่า”	148
ภาพที่ 81	บันทึกผู้สร้างระบบเวลา “บ่ายโมง 1 กับ 45 ภาิษ”	148
ภาพที่ 82	บันทึกผู้สร้างระบบเวลา “11 ทุ่ม”	148
ภาพที่ 83	ข้อมูลยาม “ยามเมื่อชาวบ้านมาฟังธรรม”	149
ภาพที่ 84	ข้อมูลยาม “ยามแลง(ตอนเย็น)วัวควายตอมตีนบ้าน”	149
ภาพที่ 85	ข้อมูลยาม “ยามไกลเณรแลนนายเหยย” “ยามใกล้เพลแลนนายเหยย”	149
ภาพที่ 86	ข้อมูลยาม “ยามเข้าใต้เข้าไฟ”	150
ภาพที่ 87	ข้อมูลยาม “ยามเมื่อค้ำชาวบ้านเลี้ยงวัวในวัด”	150
ภาพที่ 88	ข้อมูลยาม “ฉันจ้งหันแล้วน้อย ๑”	150
ภาพที่ 89	บันทึกผู้สร้างระบบข้อมูลฤดูกาล “ฤดูฝน”	150
ภาพที่ 90	บันทึกผู้สร้างระบบข้อมูลฤดูกาล “วสันตฤดู”	151
ภาพที่ 91	บันทึกผู้สร้างระบบข้อมูลฤดูกาล “คิมหันตฤดู”	151
ภาพที่ 92	บันทึกผู้สร้างระบบเหตุการณ์อุทิศให้กับญาติที่ล่วงลับ	151
ภาพที่ 93	บันทึกผู้สร้างระบบข้อมูลเหตุการณ์ขณะที่จารคัมภีร์ใบลาน	152

ภาพที่ 94 บันทึกผู้สร้างระบุข้อมูลเหตุการณ์ขณะที่จารคัมภีร์ไบลาน	152
ภาพที่ 95 บันทึกผู้สร้างระบุข้อมูลเหตุการณ์ขณะที่จารคัมภีร์ไบลาน	152
ภาพที่ 96 บันทึกผู้สร้างระบุข้อมูลเหตุการณ์ขณะที่จารคัมภีร์ไบลาน	152
ภาพที่ 97 บันทึกผู้สร้าง แสดงชื่อผู้คัดลอกคัมภีร์ไบลาน.....	155
ภาพที่ 98 บันทึกผู้สร้าง แสดงชื่อศรัทธาญาติโยมหาไบลานมาให้.....	155
ภาพที่ 99 บันทึกผู้สร้าง แสดงชื่อพ่ออยู่ แม่มากร ชื่อไบลานมาให้ผู้เขียน	157
ภาพที่ 100 บันทึกผู้สร้าง แสดงชื่อหนานทอง นางรา ชื่อไบลานมาให้ผู้เขียน	157
ภาพที่ 101 บันทึกผู้สร้าง แสดงผู้อุปถัมภ์ร่วม	157
ภาพที่ 102 บันทึกผู้สร้าง แสดงชื่อนางสาและลูกแก้ว	158
ภาพที่ 103 บันทึกผู้สร้าง แสดงความสัมพันธ์ครอบครัว	158
ภาพที่ 104 บันทึกผู้สร้าง แสดงรายชื่อลูก ๆ ของอาคมทั้ง 6 คน	159
ภาพที่ 105 บันทึกผู้สร้าง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อสามีและลูกสะใภ้	159
ภาพที่ 106 คำมัก คำปรารภานา สุนิพพาน.....	176
ภาพที่ 107 คำมัก คำปรารภานา สุนิพพาน.....	176
ภาพที่ 108 คำมัก คำปรารภานา นิพพาน คือ เมืองแก้ว	177
ภาพที่ 109 คำมัก คำปรารภานา สุข 3 ประการ	177
ภาพที่ 110 คำมัก คำปรารภานา อริยบุคคล	178
ภาพที่ 111 คำมัก คำปรารภานา บรรลุสัมพันธญาณ	178
ภาพที่ 112 คำมัก คำปรารภานา สติปัญญา.....	180
ภาพที่ 113 คำมัก คำปรารภานา ขอให้มิปัญญาเหมือนพระมโหสถ.....	180
ภาพที่ 114 คำมัก คำปรารภานา วาทศิลป์.....	180
ภาพที่ 115 คำมัก คำปรารภานา สุขภาวะช่องปาก	181
ภาพที่ 116 คำมัก คำปรารภานา อย่าให้เจ็บป่วย หรือเป็นโรคผิวหนัง และทางเดินหายใจ	182
ภาพที่ 117 คำมัก คำปรารภานา ให้อยู่ในที่สุดดี	183

ภาพที่ 118 มัก คำปรารภนา ให้อยู่ในที่สุคติ	183
ภาพที่ 119 คำมัก คำปรารภนา ขอเป็นเศรษฐี	183
ภาพที่ 120 คำมัก คำปรารภนา มีกัลยาณมิตร	184
ภาพที่ 121 ปราปรบทร่วมสมัยแสดงการใช้งานคัมภีร์ใบลาน	198
ภาพที่ 122 ชื่อเรื่องอักษรไทย ปณหาสูตร	199
ภาพที่ 123 นำใบลานเปล่ามาเขียนชื่อเรื่องด้วยปากกา อักษรไทย	199
ภาพที่ 124 นำใบลานเปล่ามาเขียนชื่อเรื่องด้วยปากกา อักษรไทย	200
ภาพที่ 125 อักษรบอกอังกา เขียนไว้ด้านหน้าของใบลาน	200
ภาพที่ 126 อักษรบอกอังกา เขียนไว้ทั้งสองหน้าของใบลาน	201
ภาพที่ 127 การใช้ปากกาขีดทับคำที่จารเกิน	202
ภาพที่ 128 การใช้ปากกาขีดทับคำที่จารเกินซ้ำกับปราปรบที่ตั้งเดิม	202
ภาพที่ 129 การขีดทับคำที่จารผิด และเขียนคำที่ถูกด้วยอักษรธรรมล้านนา	202
ภาพที่ 129 การเพิ่มเติมคำว่า “ใจ” ด้วยปากกาเป็นอักษรธรรมล้านนา	203
ภาพที่ 130 การเพิ่มเติมข้อความที่ตกหล่นให้สมบูรณ์ ด้วยอักษรไทย	203
ภาพที่ 132 การแทรกคำปริวรรตระหว่างบรรทัด “พะยะคิตา”	204
ภาพที่ 133 การแทรกคำปริวรรตระหว่างบรรทัด “นิสันต”	205
ภาพที่ 134 เขียนคำอ่านสำเนียงภาษาไทยถิ่นเหนือในคำว่า “แล”	205
ภาพที่ 135 การขีดเส้นคั่นระหว่างคำภาษาบาลีกับเนื้อความภาษาไทยวน	206
ภาพที่ 136 การคั่นระหว่างตัวบทกับปราปรบท	206
ภาพที่ 137 ระบุชุดเอกสารว่าเรื่องนกลคำนี้มี 5 ผูก	207
ภาพที่ 138 ข้อมูลเวลาจากปราปรบทร่วมสมัย	208
ภาพที่ 139 ข้อมูลเวลาจากปราปรบทร่วมสมัย	208
ภาพที่ 140 ข้อมูลบุคคล “ผู้อ่าน”	209
ภาพที่ 141 ข้อมูลบุคคล “ผู้เรียน”	209

ภาพที่ 142 ข้อมูลบุคคล “ผู้เรียน”	209
ภาพที่ 143 ข้อมูลบุคคล พระภิกษุช้อยากเทศน์คัมภีร์.....	210
ภาพที่ 144 ข้อมูลชื่อสถานที่ “วัดดอนแจ่ง”	211
ภาพที่ 145 ข้อมูลสถานที่ระบุที่มาของคัมภีร์ใบลาน “บางกะโด”	211
ภาพที่ 146 ข้อมูลบุคคลและสถานที่ ชื่อผู้สร้างและชื่อหมู่บ้าน	211
ภาพที่ 147 ตัวทใช้อักษรขอมไทยร่วมกับอักษรธรรมล้านนา	235
ภาพที่ 148 บันทึกผู้สร้างระบุคำอุทิศใช้อักษรไทยร่วมกับอักษรธรรมล้านนา	235
ภาพที่ 149 บันทึกผู้สร้างระบุการถ่ายทอดอักษรขอมเป็นอักษรธรรม	235
ภาพที่ 150 บันทึกผู้สร้าง แสดงค่านำหน้าชื่อทั้งสองวัฒนธรรม.....	236

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัฒนธรรมการสร้างและส่งผ่านความรู้ของสังคมไทยในอดีต มีความผูกพันอย่างลึกซึ้งกับการใช้ใบลานเป็นวัสดุหลักในการจดจรรายลักษณ์อักษร ซึ่งนิยมเรียกโดยสามัญว่า “หนังสือใบลาน” หรือ “คัมภีร์ใบลาน” การใช้คำว่า “คัมภีร์” ในการเรียกเอกสารใบลานนั้น ไม่ได้เป็นเพียงการจำแนกประเภทของวัสดุเท่านั้น แต่เป็นการสะท้อนถึงคุณค่าเชิงเนื้อหาที่บรรจุอยู่ภายในเป็นสำคัญ เนื่องจากองค์ความรู้ที่ถูกเลือกสรรมาบันทึกล้วนเป็นเรื่องที่สำคัญของสังคม โดยมีแกนกลางคือพระธรรมคำสอนในพุทธศาสนา ทั้งในส่วนของหลักธรรมคำสอนโดยตรง หรือเรื่องราวอันเนื่องด้วยพระพุทธรูป ตลอดจนองค์ความรู้ และเนื้อหาที่ได้รับการยอมรับจากบรรพชน การที่คัมภีร์ใบลานเป็นวัสดุบันทึกองค์ความรู้ที่สำคัญสูงสุดทางศาสนา ได้ส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะของใบลานจากวัสดุธรรมชาติไปสู่วัตถุทางปัญญาและความศักดิ์สิทธิ์ ในมิติทางวัฒนธรรมสถานะอันศักดิ์สิทธิ์นี้ได้ก่อให้เกิดระบบจารีตที่ชัดเจนในการปฏิบัติต่อคัมภีร์ใบลาน พุทธศาสนิกชนจึงยึดถือเป็นธรรมเนียมว่า จะต้องปฏิบัติต่อคัมภีร์ใบลานด้วยความเคารพสูงสุด ซึ่งรวมถึงการจัดสร้างสถานที่เก็บรักษาอย่างเหมาะสม เช่น หีบพระธรรม หอพระไตรปิฎก และแสดงออกซึ่งความทะนุถนอมในทุกขั้นตอนของการสัมผัสและใช้งาน (ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2545)

นอกเหนือจากบทบาทหลักในการเป็นสื่อบันทึกองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาแล้ว คัมภีร์ใบลานยังทำหน้าที่เป็นคลังความรู้แบบสหวิทยาการของสังคมไทยในอดีตอีกด้วย กล่าวคือขอบเขตของเนื้อหาที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานได้ขยายครอบคลุมศาสตร์แขนงต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง อาทิ ประวัติศาสตร์ ตำนานพื้นถิ่น วรรณกรรม ตำราการแพทย์แผนไทย โหราศาสตร์ ตลอดจนศาสตร์ด้านอักษรวิทยา และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ คือ ความหลากหลายทางเนื้อหานี้มักมีความสัมพันธ์กับลักษณะทางกายภาพของตัวคัมภีร์ โดยเฉพาะขนาดของใบลาน จากการสำรวจพบว่ามีกรจำแนกการใช้งานคัมภีร์ใบลานตามขนาดอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ใบลานขนาดมาตรฐานมักสงวนไว้สำหรับจดจรรเนื้อหาทางพุทธศาสนาซึ่งมีสถานะสูง ส่วนใบลานขนาดสั้นหรือที่รู้จักในชื่อ “ใบลานก้อม” หรือ “หนังสือก้อม” มักถูกใช้เพื่อบันทึกองค์ความรู้ทางโลก เช่น ตำรายา ตำราไสยศาสตร์ หรือโหราศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเอกสารสำหรับใช้งานส่วนบุคคลมากกว่าจะเป็นสมบัติส่วนรวมของวัดหรือชุมชน การจำแนกประเภทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงระบบการจัดลำดับความสำคัญขององค์ความรู้และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางกายภาพกับเนื้อหาของคัมภีร์ใบลานในวัฒนธรรมไทย (สมชาย ลำดวน, 2554)

วัฏจักรชีวิตของคัมภีร์ไบเบิลถูกกำหนดโดยคุณสมบัติทางกายภาพของวัสดุที่ย่อมเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา ในสังคมไทย และสังคมอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ยึดถือ “การคัดลอกคัมภีร์” เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม เพื่อให้มั่นใจว่าองค์ความรู้ที่จารึกไว้จะยังคงอยู่สืบไป การกระทำดังกล่าวเป็นการสร้าง “ตัวตนใหม่” ให้กับองค์ความรู้ โดยโอนถ่ายย้ายจากคัมภีร์ไบเบิลที่เสื่อมสลาย (ฉบับเก่า) ไปสู่คัมภีร์ไบเบิลที่สมบูรณ์ (ฉบับใหม่) ซึ่งทำให้การสืบทอดความรู้สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องข้ามยุคสมัย มากไปกว่านั้นธรรมเนียมปฏิบัติต่อคัมภีร์ไบเบิลฉบับเก่าหลังจากคัดลอกเสร็จสิ้น เผยให้เห็นนัยเชิงวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง กล่าวคือ การนำคัมภีร์ไบเบิลเก่าไปประกอบพิธีกรรมอันแสดงถึงความเคารพสูงสุด เช่น การเผา หรือการลอยน้ำในบางวัฒนธรรมของเอเชียกลาง (W.B. Emera & Rice, 2019) สิ่งนี้สะท้อนแนวคิดที่ว่า แม้คัมภีร์ไบเบิลจะชำรุดทรุดโทรมและหมดสิ้นประโยชน์ใช้สอยในทางกายภาพแล้ว แต่ในสถานะความศักดิ์สิทธิ์ยังคงดำรงอยู่ การกระทำเหล่านี้จึงไม่ใช่การทำลาย แต่เป็นการส่งคืนสู่ธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนผ่านเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นการยอมรับวงจรการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปของวัตถุ ขณะเดียวกันก็ยืนยันถึงความอมตะขององค์ความรู้ที่ถูกคัดลอก และสืบทอดต่อไป

ในขณะที่บางวัฒนธรรมเลือกที่จะปลดระวางคัมภีร์ไบเบิลฉบับเก่าหลังการคัดลอกเสร็จสิ้น วัฒนธรรมคัมภีร์ไบเบิลในสังคมไทยกลับแสดงลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป โดยไม่ปรากฏธรรมเนียมปฏิบัติในการทิ้ง หรือทำลายคัมภีร์ไบเบิลฉบับเก่าเมื่อคัดลอกเป็นคัมภีร์ไบเบิลฉบับใหม่เสร็จแล้ว ในทางตรงกันข้าม สังคมไทยกลับมีคตินิยมที่มุ่งเน้นเพิ่มพูน และสะสมคัมภีร์ไบเบิลให้มีจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านการคัดลอก ซึ่งสะท้อนถึงปรัชญาที่ให้คุณค่าแก่คัมภีร์ไบเบิลทุกฉบับในฐานะวัตถุศักดิ์สิทธิ์ และคลังแห่งปัญญา

หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันถึงเบื้องหลังวัฒนธรรมการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลนี้ ปรากฏอย่างเด่นชัดในส่วนท้ายของคัมภีร์ไบเบิลที่เรียกว่า “Colophon” ซึ่งทำหน้าที่บันทึกข้อมูลการผลิตคัมภีร์ไบเบิล และข้อมูลอื่น ๆ เนื้อหาในส่วนนี้มักประกอบด้วยคำอธิษฐานของผู้สร้างได้แก่ ผู้อุปถัมภ์หรือเจ้าศรัทธา และผู้เขียน หรือผู้คัดลอก ซึ่งเชื่อมโยงการสร้างคัมภีร์ไบเบิลเข้ากับเป้าหมายทางธรรมอย่างชัดเจน โดยมุ่งหวังให้การสร้างคัมภีร์ไบเบิลเป็น “กุศลกรรม” ที่จะนำมาซึ่งอานิสงส์อันยิ่งใหญ่ และมีเป้าหมายสูงสุดคือ การบรรลุพระนิพพาน ดังนั้นการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลในบริบทไทยจึงไม่ใช่เป็นเพียงกระบวนการอนุรักษ์ความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นกลไกทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคลสามารถสั่งสมทุนทางศาสนาและบรรลุเป้าหมายทางจิตวิญญาณได้ การเพิ่มจำนวนของคัมภีร์ไบเบิลจึงเป็นผลพลอยได้โดยตรงจากระบบความเชื่อนี้

การศึกษาระบบนิเวศของคัมภีร์ไบเบิล ในส่วนของ Colophon ถือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจบริบทการสร้าง และการใช้งานคัมภีร์ไบเบิลในอดีต นักวิชาการได้ให้คำนิยามและชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของข้อมูลในส่วนนี้ไว้อย่างน่าสนใจ

จากการสังเคราะห์งานของ ตูลาภรณ์ แสนปรน (ตูลาภรณ์ แสนปรน, 2557) และ ดิเรก อินจันทร์ (ดิเรก อินจันทร์, 2560) สามารถสรุปได้ว่า Colophon คือ พื้นที่บันทึกท้ายคัมภีร์ไบเบิลที่มีลักษณะกึ่งโครงสร้าง กล่าวคือ แม้ผู้เขียนจะมีอิสระในการบันทึก แต่ก็มักจะยึดตามชนบ (Pattern) ที่เป็นที่ยอมรับ ข้อมูลที่ปรากฏใน Colophon สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้

1. ข้อมูลบรรณานุกรม ได้แก่ ชื่อคัมภีร์ วันเดือนปีที่จารเสร็จสมบูรณ์ หรือองค์ประกอบทางปฏิทิน ซึ่งจำเป็นต่อการระบุอายุและที่มาของเอกสาร

2. ข้อมูลทางสังคมวิทยา ได้แก่ ชื่อผู้เขียน ผู้จารหรือผู้คัดลอก ชื่อผู้สร้าง หรือผู้อุปถัมภ์ (เจ้าศรัทธา) และชื่อผู้บริจาควัสดุ ข้อมูลเหล่านี้ทำให้สามารถสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่อยู่เบื้องหลังการผลิตคัมภีร์ไบเบิลในอดีตได้

3. ข้อมูลความเชื่อ และโลกทัศน์ ได้แก่ คำอธิษฐาน ซึ่งสะท้อนถึงแรงจูงใจ ความเชื่อทางศาสนา และเป้าหมายทางจิตวิญญาณ เช่น การอธิษฐานเพื่อบรรลุนิพพาน ที่เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในวัฒนธรรมการสร้างคัมภีร์ไบเบิล

4. ข้อมูลประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ร่วมสมัย ตามที่ดิเรก อินจันทร์ (2560) ชี้ให้เห็นว่า Colophon อาจบรรจุบันทึกเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง หรือแม้กระทั่งความรู้สึกส่วนตัวของผู้จาร ซึ่งทำหน้าที่เสมือน “แคปซูลเวลา” ที่บันทึกสภาพสังคม ณ ช่วงเวลาที่คัมภีร์ไบเบิลถูกสร้างขึ้น

ด้วยเหตุนี้การวิเคราะห์ Colophon จึงเป็นมากกว่าการอ่านบันทึกท้ายเล่ม แต่เป็นการสกัดข้อมูลปฐมภูมิอันหลากหลายมิติ เพื่อนำมาประกอบภาพของสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ในอดีตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในขณะที่ Eng Jin Ooi (Ooi, 2022) ได้ขยายความเข้าใจเกี่ยวกับ Colophon โดยระบุว่า แม้โดยส่วนใหญ่แล้วข้อเขียนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคัมภีร์จะปรากฏอยู่บริเวณท้ายสุดของเนื้อหา แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่จะพบข้อเขียนลักษณะเดียวกันนี้ในส่วนอื่น ๆ ของคัมภีร์ได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในไบเบิลแผ่นแรกหรือบริเวณหน้าบอกชื่อเรื่องซึ่งทำหน้าที่เป็นจุดเริ่มต้นของเนื้อหา

ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้หน้าที่หลักของ Colophon คือการให้ “ข้อมูลอภิพันธ์” (Metadata) เกี่ยวกับตัวเอกสาร แต่ตำแหน่งในการบันทึกข้อมูลดังกล่าวอาจมีความยืดหยุ่นตามธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละวัฒนธรรมหรือยุคสมัย ดังนั้นในการศึกษาคัมภีร์ไบเบิลจึงจำเป็นต้องพิจารณาเอกสารทั้งฉบับอย่างถี่ถ้วน เพื่อไม่ให้พลาดข้อมูลสำคัญที่อาจถูกบันทึกไว้ในตำแหน่งที่แตกต่างจากขนบนิยมทั่วไป

จากการสำรวจเบื้องต้นของกลุ่มคัมภีร์ไบเบิลไทยวนจากวัดใหม่นครบาล พบข้อสังเกตที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Eng Jin Ooi (2022) กล่าวคือ แม้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้ว Colophon จะปรากฏอยู่ต่อจากเนื้อหาหลักของคัมภีร์ และมักมีเครื่องหมายหรือข้อความบ่งชี้การสิ้นสุดของ

เนื้อเรื่องกำกับไว้ แต่ก็มีการทับซ้อนเขียนลักษณะเดียวกันนี้ปรากฏในตำแหน่งอื่น ๆ ของตัวคัมภีร์ ด้วยเช่นกัน อาทิ บนปกหน้า ปกหลัง หรือใบลานว่างที่ทำหน้าที่เป็นใบรองปก

การค้นพบว่า Colophon สามารถปรากฏในตำแหน่งที่หลากหลายและไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ส่วนท้ายของเนื้อหา ทำให้คำศัพท์ที่ใช้ในวงวิชาการไทยหลายคำ เช่น “บันทึกท้ายคัมภีร์” “บันทึกท้ายลาน” หรือ “ข้อความท้ายใบลาน” อาจสร้างความคลาดเคลื่อนในการตีความ เนื่องจากคำศัพท์เหล่านี้มีการระบุตำแหน่งทางกายภาพไว้ในตัวคัมภีร์อย่างชัดเจน ซึ่งไม่สะท้อนความจริงที่ซับซ้อนของเอกสารตัวเขียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เพื่อให้การวิเคราะห์ครอบคลุมและแม่นยำ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติศัพท์เฉพาะขึ้นใช้โดยจะขอเรียกชื่อเขียนส่วนนี้ว่า “บันทึกผู้สร้าง” แทนการใช้คำว่า Colophon หรือคำแปลตามตัวบทอื่น ๆ การเลือกใช้คำว่า “บันทึก” สื่อถึงเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นการจดแจ้งข้อมูล ส่วนคำว่า “ผู้สร้าง” เป็นคำที่มีความหมายครอบคลุมและเป็นกลางสามารถหมายรวมถึงบุคคลหลายฝ่ายที่มีส่วนในกระบวนการผลิตคัมภีร์ใบลาน ไม่ว่าจะเป็นผู้จาร ผู้คัดลอก ผู้เขียน ผู้อุปถัมภ์ หรือผู้ริเริ่มโครงการ ซึ่งมักเป็นผู้แสดงเจตจำนงผ่านบันทึกเหล่านี้ การใช้ศัพท์บัญญัตินี้จะช่วยให้การวิเคราะห์ดำเนินไปได้อย่างไรข้อจำกัดด้านตำแหน่งที่ตั้ง โดยมุ่งเน้นไปที่หน้าที่ และเนื้อหาของข้อเขียนเป็นสำคัญ

ภาพที่ 1 บันทึกผู้สร้างในตำแหน่งต่อจากข้อความแสดงการจบเรื่อง

RBR003-103 มหาวิทยาลัยมหาวชิราลง

ข้อความในกรอบสีฟ้า คือ ข้อความแสดงการจบเรื่องของเนื้อหา โดยเขียนว่าดังนี้

กล่าวห้องมหาวชิราลงตามอันย่อแคบก็สมมุติด้วยเวลาเท่านี้ก่อนแล และมีเครื่องหมายแสดงจบ

ในกรอบสีเหลือง

จากนั้นจึงเป็นส่วนบันทึกผู้สร้างในกรอบสีแดง

สรเทศ(เสร็จ)แล้วดาวันลงแลง(ตอนเย็น)แลนายเหย ข้าเขียนบดืออย่าไปเล่าขวัญหัว(นินทา)ข้าเนื้อ พ่อแม่ข้ามีศรัทธามาราไปซื้อใบลานมาหื้อผู้ข้าน้อยเขียน พ่อซื้ออยู่ แม่ซื้อมาก มีใจศรัทธาซื้อใบลานมาหื้อผู้ข้าเขียนแล ๐๓

ภาพที่ 2 บันทึกผู้สร้างในตำแหน่งปกหน้า(ภาพบน) และปกหลัง(ภาพล่าง)

RBR003-113 พุทธตำนาน

ปกหน้า

๑ เขียนยามเมื่ออุปสมบทอยู่วัดคอนแจง ๑
 ค้นว่าตายไปตกที่ร้ายขอหื้อ ○ เป็นที่ ๑ หน้าทับเค้าพุทธตำนานแลท่านเหย ๑ ๑- ๑ ระลึก ○ ยกย้ายขึ้นสูงแดทေး ๑ ๑-
 ๑ ตัวบตีสั่นน้อยเหมือนปูน้อยยาดหัวคันทนา ๑

ปกหลัง

หน้าปลายพุทธตำนานแลท่านเหยนายเหย ๑ ๑-
 เสด็จแล้ววันจันทร์ เดือนยี่ ขึ้น 7 ค่ำ 3 โมงเช้า ○ เป็นที่ พระระลึก ○ ปิวอกพระพุทศักราชได้ 2467
 พระเวียนเขียนยามเมื่ออยู่วัดคอนแจงนี้แล

เพื่อยืนยันข้อสมมติฐานที่ว่า “บันทึกผู้สร้าง” สามารถปรากฏในตำแหน่งที่หลากหลายและให้ข้อมูลที่แตกต่างกันในแต่ละตำแหน่ง จึงขอยกกรณีศึกษาจากคัมภีร์ใบลานเรื่อง พุทธตำนาน (RBR003-113) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยพบการกระจายตัวของบันทึกผู้สร้างในตำแหน่งสำคัญสองแห่ง ดังนี้

1. **บันทึกผู้สร้างในตำแหน่งปกหน้า** ข้อเขียนในส่วนนี้มีลักษณะเป็น บันทึกเชิงสังคมและเจตจำนงของผู้สร้าง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสามประการ ได้แก่ 1) **ข้อมูลสถานที่สร้าง** ที่ระบุว่าคัมภีร์ฉบับนี้สร้างขึ้น ณ วัดคอนแจง (ปัจจุบันคือ วัดคอนแจง ตำบลคอนต๊ะโก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี) 2) **คำปรารภหรือคำอธิษฐาน** แสดงเจตนาของผู้สร้างที่มุ่งหวังอันนิสงส์ผลบุญเพื่อไปสู่สุคติ 3) **คำถ่อมตนของผู้จาร** เป็นการออกตัวตามธรรมเนียมปฏิบัติของผู้คัดลอก โดยเปรียบเทียบกับลายมือของตนว่าไม่สวยงาม ประหนึ่งเหมือนรอยปูไต่ที่หัวคันทนา ซึ่งสะท้อนถึงขนบการเขียนและโลกทัศน์ของผู้สร้างในยุคนั้น

2. **บันทึกผู้สร้างในตำแหน่งปกหลัง** ข้อเขียนในส่วนนี้ทำหน้าที่เป็นข้อมูลอภิพันธ์เชิงบรรณานุกรมโดยให้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับการผลิตคัมภีร์จนแล้วเสร็จ ประกอบด้วย 1) **ข้อมูลเวลาที่คัดลอกเสร็จ** ระบุอย่างละเอียดเป็น วันจันทร์ ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 2 ปิวอก พุทศักราช 2467 ณ เวลา สามโมงเช้า (ประมาณ 09:00 น.) 2) **ข้อมูลผู้สร้าง** ระบุชื่อผู้คัดลอกคือ “พระเวียน” และยืนยันสถานที่คัดลอก ณ วัดคอนแจง

บทวิเคราะห์จากกรณีศึกษาบันทึกผู้สร้างในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องพุทธานาน (RB003-113) ได้แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมว่า การจำกัดการศึกษาบันทึกผู้สร้างไว้เพียงส่วนท้ายของเนื้อหาอาจทำให้สูญเสียข้อมูลสำคัญที่ปรากฏในส่วนอื่นของคัมภีร์ไบเบิล บันทึกผู้สร้างในตำแหน่งปกหน้าได้ให้ข้อมูลเชิงวัฒนธรรม และความเชื่อ ในขณะที่บันทึกผู้สร้างในตำแหน่งปกหลังได้ให้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ และบรรณานุกรม การปรากฏของข้อมูลต่างประเภทในตำแหน่งที่ต่างกัันนี้อาจสะท้อนถึงกระบวนการสร้างคัมภีร์ไบเบิลที่แบ่งเป็นขั้นตอน หรืออาจเป็นธรรมเนียมปฏิบัติเฉพาะของสำนักวัดดอนแจ่ง ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาเปรียบเทียบกับคัมภีร์ฉบับอื่นต่อไป ดังนั้นการใช้คำว่า **บันทึกผู้สร้าง** จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการวิเคราะห์ที่ให้ครอบคลุมข้อมูลทั้งหมดที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ตัวอย่างของบันทึกผู้สร้างในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องพุทธานาน (RB003-113) ซึ่งจารขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2467 นี้ยังมีความน่าสนใจ และชี้ให้เห็นความคิดความรู้สึกของคนในอดีต ดังที่ผู้คัดลอกนามว่า “พระเวียง” ได้ทิ้งร่องรอยแห่งตัวตนของท่านไว้ด้วยคำถ่อมตนที่ว่า “*ตัวบ่ดีสักน้อย เหมือนปุ๋น่อยยาดหัวคันทนา*” (ตัวอักษรไม่สวยงามเลย ประหนึ่งดังรอยเท้าของปูตัวเล็ก ๆ ที่คลานไต่ไปบนคันทนา) ข้อความสั้น ๆ นี้ไม่ได้เป็นเพียงการออกตัวตามขนบของผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิล หากแต่เป็นเสียงของปัจเจกบุคคลที่ทำให้เราได้สัมผัสถึงโลกทัศน์ และความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์คนหนึ่งซึ่งมีชีวิตอยู่จริงในขณะนั้น ๆ

ข้อความลักษณะนี้ไม่ได้ปรากฏอย่างโดดเดี่ยว ในคัมภีร์ไบเบิลไทยวนอีกหลายผูกที่ผู้คัดลอกส่วนใหญ่เป็นรัศสลิกขุ ท่านได้ใช้พื้นที่นอกเหนือตัวบทหลักในการบันทึกเรื่องราวที่เป็นส่วนตัว และน่าสนใจ บางท่านได้ระบายถึงความในใจ และสิ่งรบกวนสมาธิในขณะที่คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลไว้ว่า “*เขียนบ่ดี สดบ่ตั้ง เพราะสาวบ้านค้ำมะเคาะ ความมันมาวัด มันเหลียวผ่อแต่หน้า...อีสาวอ๋ปรี๋ช่าง ผ่อหน้าทุแลนา*” (เขียนไม่ดี สดไม่มั่นคง เพราะหญิงสาวจากหมู่บ้านค้ำมะเคาะ นางมาที่วัดแล้วเอาแต่จ้องหน้า...หญิงร้ายกาจช่างกล้ำมองหน้าพระ) ในขณะที่อีกท่านหนึ่งได้สารภาพถึงความปรารถนาที่จะละทิ้งสมณเพศอย่างตรงไปตรงมาว่า “*ตัวบ่ดีสักน้อย อย่าไปด่าข้อยเนอ เพราะฟังเขียน อยากใคร่ลิกซ์ เต็มที*” (ลายมือไม่ดี อย่าด่าขำเลย เพราะรีบเขียน อยากสึกเต็มทีแล้ว)

ข้อความต่าง ๆ เหล่านี้มักปรากฏอยู่รายล้อมตัวบทหลักในคัมภีร์ไบเบิล คือ สิ่งที่นักทฤษฎีวรรณกรรม Gérard Genette เรียกว่า **พาราปรบท (Paratexts)** อันหมายถึงองค์ประกอบทั้งปวงที่อยู่ล้อมรอบตัวบทหลัก ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเข้าถึงและนำเสนอตัวบทนั้นต่อสาธารณะ การศึกษานี้เริ่มต้นขึ้นจากการค้นพบว่า พาราปรบทในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรีนั้นเป็นคลังข้อมูลความรู้ทั้งทางอักษรวิทยา สังคม และประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งบันทึกเรื่องราวของผู้คนในชุมชนไทยวนพลัดถิ่นบนหน้าประวัติศาสตร์จุลภาคได้อีกด้วย

Gérard Genette (1997) ได้นิยาม Paratexts หรือ “ปราปรบท” ว่าเป็นองค์ประกอบที่ล้อมรอบตัวบทหลัก ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการนำเสนอตัวบทนั้นต่อสาธารณะ และมีอิทธิพลต่อการรับรู้และตีความของผู้อ่าน ปราปรบทเปรียบเสมือนพื้นที่ของการเจรจาต่อรองที่ซับซ้อนระหว่างผู้สร้างสรรค์ (ผู้แต่ง ผู้จัดพิมพ์) กับผู้รับสาร (ผู้อ่าน) Genette ได้จำแนกปราปรบทออกเป็นสองประเภทหลัก ได้แก่

1. Peritext คือปราปรบทส่วนที่ปรากฏอยู่ภายในหรือติดเนื่องกับตัวบททางกายภาพ เช่น ชื่อเรื่อง คำนำ สารบัญ ภาพประกอบ ปก และรวมถึงหมายเหตุของผู้จัดพิมพ์
2. Epitext คือปราปรบทส่วนที่อยู่ภายนอกตัวบททางกายภาพ แต่ยังคงมีความเชื่อมโยงกับตัวบทนั้น เช่น บทวิจารณ์ บทสัมภาษณ์ผู้แต่ง หรือการสื่อสารส่วนตัวอย่างจดหมายและบันทึกประจำวัน

เมื่อประยุกต์ใช้กรอบทฤษฎีนี้กับการศึกษาคัมภีร์โบราณไทยวน จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ปราปรบทที่ปรากฏในส่วนต่าง ๆ ของคัมภีร์โบราณ ไม่ว่าจะเป็นปกหน้า ปกหลัง หรือท้ายตัวบทล้วนมีสถานะเป็น Peritext ทั้งสิ้น เนื่องจากเป็นข้อเขียนที่อยู่ติดเนื่องกับตัวบททางกายภาพโดยตรง และทำหน้าที่สำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทการผลิตซึ่งประกอบด้วยข้อมูลผู้สร้าง เวลา สถานที่ และเจตจำนงเบื้องหลังการสร้างคัมภีร์โบราณผู้นั้น ๆ

การนำกรอบแนวคิดปราปรบทของ Gérard Genette มาประยุกต์ใช้วิเคราะห์เอกสารตัวเขียน โดยเฉพาะในกลุ่มวัฒนธรรมไท-ลาว ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมโดยศูนย์การศึกษาวัฒนธรรมเอกสารตัวเขียน (Centre for the Study of Manuscript Cultures) แห่งมหาวิทยาลัยฮัมบูร์ก ประเทศเยอรมนี ภายใต้การนำของนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ คือ Dr. Volker Grabowsky

ในโครงการวิจัย “Project Area A: Paratexts” ทางศูนย์ฯ ได้ริเริ่มการศึกษาปราปรบทในเอกสารตัวเขียนไท-ลาวอย่างเป็นระบบ โดยมองว่าข้อเขียนนอกเหนือเนื้อหาหลักเหล่านี้มิใช่เป็นเพียงส่วนประกอบรอง แต่เป็นกุญแจสำคัญที่ไขไปสู่ความเข้าใจบริบททางสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของการสร้างและใช้งานเอกสารตัวเขียน จากการศึกษาดังกล่าวได้สรุป และสังเคราะห์ว่า ปราปรบทในเอกสารโบราณไท-ลาวมีหน้าที่หลักอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

1. **ปราปรบทเชิงโครงสร้าง (Structuring Paratexts)** ทำหน้าที่ชี้แนะโครงสร้างทางกายภาพและตรรกะของเอกสาร เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้โดยง่าย องค์ประกอบในกลุ่มนี้ได้แก่ สารบัญ ชื่อเรื่องหลัก ชื่อเรื่องรอง การลำดับเลขหน้า ซึ่งเป็นเสมือนแผนที่นำทางแก่ผู้อ่าน
2. **ปราปรบทเชิงอธิบาย (Commenting Paratexts)** ทำหน้าที่ขยายความหรือให้คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวบทหลัก เพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถตีความเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ตัวอย่างของปราบทประเภทนี้คือ อภิธานศัพท์ คำอธิบายประกอบภาพ หรือหมายเหตุเชิงอรรถที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความหมายและบริบทของเนื้อหา

3. ปราบทเชิงสารัตถะ (Documenting Paratexts) ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและกระบวนการผลิตของตัวเอกสารนั้น ๆ โดยให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้จารหรือผู้คัดลอก ผู้สร้างหรือผู้อุปถัมภ์ ผู้อุทิศถวาย ฯลฯ และบริบททางประวัติศาสตร์ เช่น วันเวลา และสถานที่ที่จัดทำ ซึ่งข้อมูลส่วนนี้มีคุณค่าอย่างยิ่งในการศึกษาร่องรอยทางประวัติศาสตร์และสังคมที่แวดล้อมตัวบท

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กระแสหลักของการศึกษาเอกสารตัวเขียนประเภทคัมภีร์ไบเบิลในประเทศไทยได้มุ่งความสนใจไปที่ตัวบท (Text) เป็นสำคัญ ปรากฏการณ์นี้มีเหตุผลสนับสนุนหลายประการ ประการแรกคือ ความสมบูรณ์ และความหลากหลายของตัวบท ซึ่งครอบคลุมองค์ความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ วรรณกรรม หรือตำราวิชาการต่าง ๆ ทำให้สามารถตั้งหัวข้อวิจัยได้อย่างกว้างขวาง ประการที่สองคือ ความเด่นชัดของตัวบทในฐานะที่เป็นแกนกลางของคัมภีร์ไบเบิล ทำให้ตัวบทกลายเป็นจุดสนใจหลักของการศึกษา

อย่างไรก็ตาม การให้ความสำคัญกับตัวบทที่มากเกินไปได้ส่งผลให้เกิดการละเลยองค์ประกอบอื่นที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ไบเบิลไปอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปราบท (Paratexts) ที่ถูกมองว่าเป็นเพียงส่วนเสริมของตัวบทหลักเท่านั้น และไม่ได้รับความสนใจในเชิงการศึกษาวิเคราะห์เท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้องค์ความรู้ที่แฝงอยู่ในปราบท ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต บริบททางสังคม หรือวัฒนธรรมการผลิตคัมภีร์ไบเบิลจึงกลายเป็นช่องว่างทางวิชาการที่สำคัญ ซึ่งการศึกษานี้ได้มุ่งหมายที่จะเข้าไปสำรวจ ศึกษา เพื่อเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาก็ได้ปรากฏแนวโน้มใหม่ในการศึกษาคัมภีร์ไบเบิล โดยนักวิชาการเริ่มตระหนักถึงความสำคัญและหันมาให้ความสนใจต่อปราบท (Paratexts) มากขึ้น แม้กระนั้นก็ตาม การศึกษาส่วนใหญ่ยังคงจำกัดวงอยู่เฉพาะบันทึกผู้สร้าง (Colophon) เป็นหลัก เนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและบริบททางประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน มากไปกว่านั้นบันทึกผู้สร้างยังเป็นพื้นที่ซึ่งผู้คัดลอกได้เปลี่ยนสถานะของตนจากผู้คัดลอก (Copier) ไปสู่ผู้สร้างสรรค์ (Creator) ผ่านการแสดงเจตจำนง อัตลักษณ์ และมุมมองส่วนตัว ทำให้การวิเคราะห์บันทึกผู้สร้างสามารถฉายภาพสะท้อนมิติทางสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาที่ผลิตคัมภีร์ไบเบิลได้อย่างชัดเจน

ถึงแม้ว่าการศึกษานักผู้สร้างจะให้คุณภาพการอย่างสูง แต่การจำกัดความสนใจอยู่กับปราบทเพียงประเภทเดียวก็อาจทำให้ศักยภาพของปราบทส่วนอื่น ๆ ถูกมองข้ามไปด้วยเช่นกัน ทั้งที่ปราบทเหล่านี้ล้วนมีบทบาทสำคัญในการประกอบสร้างความหมาย และเติมเต็มความสมบูรณ์

ให้กับคัมภีร์ไบเบิลในฐานะวัตถุดิบที่ความรู้ ตัวอย่างเช่น **ชื่อเรื่อง (Title)** ที่ทำหน้าที่ระบุอัตลักษณ์ของตัวบท หรือเผยให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับตัวบทฉบับอื่น **อักษรบอกอังกา (Foliation)** เป็นการใช้ระบบสัญลักษณ์ในการลำดับไบเบิล ไม่ว่าจะเป็นตัวอักษร ตัวเลข หรือแม้กระทั่งเครื่องหมายและรูปภาพ ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงระบบคิดและขนบการจัดระเบียบความรู้ในยุคนั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปราปรบแต่ละประเภทต่างมีหน้าที่ และคุณค่าในตัวเอง การทำความเข้าใจองค์ประกอบเหล่านี้ อย่างรอบด้านจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการศึกษาระบบนิเวศของคัมภีร์ไบเบิลให้สมบูรณ์

วัฒนธรรมการใช้อักษรธรรมล้านนาในฐานะเครื่องมือบันทึกภูมิปัญญาที่มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน หรือ “คนเมือง” (อัสรี มาหะมะ, 2562) พื้นที่ทางภูมิศาสตร์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นี้มีศูนย์กลางอยู่ในเขต 8 จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทยปัจจุบัน ประกอบด้วย เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน ซึ่งถือเป็นหัวใจของอารยธรรมล้านนา

อย่างไรก็ตาม พลวัตทางประวัติศาสตร์ได้นำไปสู่การพลัดถิ่น (Diaspora) และการตั้งถิ่นฐานใหม่ของชาวไทยวนในพื้นที่ตอนล่างของประเทศ ส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายของวัฒนธรรมล้านนาไปยังภูมิภาคอื่น ๆ หลักฐานเชิงประจักษ์พบได้ในจังหวัดภาคกลางและภาคตะวันตกหลายแห่ง เช่น ราชบุรี สระบุรี ลพบุรี สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี เป็นต้น (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, 2547) ปรากฏการณ์นี้บ่งชี้ว่า ขอบเขตการศึกษาเอกสารที่ใช้อักษรธรรมล้านนาอาจไม่จำกัดอยู่เพียงพื้นที่ภาคเหนือตอนบนเท่านั้น แต่ยังสามารถขยายไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ที่มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวไทยวนพลัดถิ่นอีกด้วย

จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นในมิติของความหลากหลายทางชาติพันธุ์ (Ethnic Diversity) โดยเป็นแหล่งที่ตั้งของชุมชนมากถึง 8 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยพื้นถิ่น ไทยเชื้อสายจีน มอญ กะเหรี่ยง ลาวโซ่ง ลาวเวียง เขมร และไทยวน การอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายนี้ ได้ประกอบสร้างให้ราชบุรีมีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่น่าสนใจ

ในบรรดากลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว กลุ่มไทยวนมีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงโดยตรงกับการล่มสลายของเมืองเชียงแสนในปี พ.ศ. 2347 ซึ่งเป็นผลมาจากสงครามระหว่างสยามและพม่า ในยุคต้นรัตนโกสินทร์ ในครั้งนั้นสยามได้ดำเนินนโยบาย “เทครัว” กวาดต้อนผู้คนจากเชียงแสนมายังราชธานี โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ได้มีพระบรมราชานุญาตให้ชาวไทยวนเชียงแสนตั้งถิ่นฐานชั่วคราว ณ บริเวณบางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ของบางขุนพรหมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิม ชาวไทยวนกลุ่มนี้จึงได้เคลื่อนย้ายอีกครั้งเพื่อแสวงหาพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่ที่มีความอุดมสมบูรณ์กว่า จนกระทั่งมาลงหลักปักฐาน ณ บริเวณ “บ้านไร่ในที” ริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง ซึ่ง

ปัจจุบันคือตำบลบ้านไร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (ภูเดช แสนสา, 2561) การตั้งถิ่นฐานครั้งนี้ได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของชุมชนไทยวนในจังหวัดราชบุรีสืบมาจนถึงปัจจุบัน

การศึกษานี้ได้กำหนดให้คัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ศึกษาหลัก การเลือกพื้นที่ดังกล่าวมีเหตุผลสองประการ ดังนี้ ประการแรก วัดใหม่นครบาลมีสถานะเป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรมของชุมชนชาวไทยวนเชียงแสนสองแห่ง คือ ชุมชนบ้านใหม่และชุมชนบ้านนครบาล ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สืบเชื้อสายโดยตรงจากผู้อพยพในยุคต้นรัตนโกสินทร์ ชื่อของวัดใหม่นครบาลเองก็เป็นการรวมชื่อของทั้งสองชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน สะท้อนถึงความเป็นเอกภาพและความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างวัดกับชุมชน

ประการที่สอง และเป็นเหตุผลสำคัญที่สุด คือ การมีอยู่ของแหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่สมบูรณ์และเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นการศึกษา ภายใต้การดูแลของพระครูพัฒนกิจสุนทร เจ้าอาวาสวัดใหม่นครบาล ได้มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นภายในวัดขึ้นเพื่อรวบรวมและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คัมภีร์ใบลานอักษรธรรมล้านนาซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญที่สะท้อนองค์ความรู้และโลกทัศน์ของชาวไทยวน จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า วัดแห่งนี้มีคัมภีร์ใบลานที่เก็บรักษาไว้เป็นจำนวนมากกว่า 300 ผูก ซึ่งถือเป็นคลังข้อมูลเอกสารตัวเขียนที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว วัดใหม่นครบาลจึงเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาปราปรบผ่านคัมภีร์ใบลานของชาวไทยวนในจังหวัดราชบุรี

ข้อมูลปฐมภูมิที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ สำเนาดิจิทัลคัมภีร์ใบลานซึ่งได้รับการอนุรักษ์และเผยแพร่โดย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ผ่านระบบฐานข้อมูลเอกสารตัวเขียนในประเทศไทย โดยเอกสารต้นฉบับทั้งหมดเป็นสมบัติของวัดใหม่นครบาล ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตของข้อมูลที่น่าสนใจมาศึกษาครอบคลุมคัมภีร์ใบลานจำนวนทั้งสิ้น 297 ผูก โดยอ้างอิงตามรหัสเอกสารที่กำหนดโดยฐานข้อมูลเอกสารตัวเขียนในประเทศไทย ได้แก่ เอกสารหมายเลข RBR003-101 ถึง RBR003-391 และ RBR003-393 ถึง RBR003-398

ลักษณะทางกายภาพของเอกสาร จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่าคัมภีร์ใบลานส่วนใหญ่มีสภาพสมบูรณ์ ไม่ปรากฏการชำรุดเสียหายที่เป็นอุปสรรคต่อการปริวรรต และการตีความ เอกสารทั้งหมดจารด้วยอักษรธรรมล้านนา และบันทึกด้วยภาษาไทยวน ซึ่งเป็นอักษรและภาษาตามแบบแผนวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน การเข้าถึงข้อมูลผ่านฐานข้อมูลดิจิทัลที่มีมาตรฐานช่วยรับประกันความถูกต้องและความครบถ้วนของเอกสารที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ สำเนาดิจิทัลคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล มีรหัสเอกสาร และรายชื่อดังนี้

ตารางที่ 1 รหัสเอกสารและรายชื่อคัมภีร์โบราณไทยวน วัดใหม่นครบาล

ลำดับ	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง
001	RBR003-101	ปัญหาราชสูตร
002	RBR003-102	มัลลยโปรดเปรต
003	RBR003-103	มหาวิบาก
004	RBR003-104	โมคคัลลาหลงโลก
005	RBR003-105	มัทรีเรียกขวัญ
006	RBR003-106	มัทรีป่าเพ็ญ
007	RBR003-107	มัทรี ผูก 9
008	RBR003-108	สักกบรรพ
009	RBR003-109	นครกัณฑ์
010	RBR003-110	มหาวิบาก
011	RBR003-111	มหาวิบาก
012	RBR003-112	มหาวิบาก
013	RBR003-113	พุทธตำนาน
014	RBR003-114	พุทธตำนาน
015	RBR003-115	พุทธตำนาน
016	RBR003-116	หมูเถื่อน
017	RBR003-117	อานิสงส์ฟ้าป่า
018	RBR003-118	หมาหลุย ผูกต้น
019	RBR003-119	หมาหลุย ผูกปลาย (ผูก 2)
020	RBR003-120	นกแลคำ ผูก 1
021	RBR003-121	นกแลคำ ผูก 2
022	RBR003-122	นกแลคำ ผูก 3
023	RBR003-123	นกแลคำ ผูก 4
024	RBR003-124	นกแลคำ ผูก 5
025	RBR003-125	นกแลคำ ผูก 5 ปลายหมู่
026	RBR003-126	บัวรมบัวเรียวบัวรอง ผูกต้น
027	RBR003-127	บัวรมบัวเรียวบัวรอง ผูก 5
028	RBR003-128	สุวรรณเหนคำ

ลำดับ	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง
029	RBR003-129	เหวนคำ
030	RBR003-130	สุวรรณเหวนคำ
031	RBR003-131	สุวรรณเหวนคำ
032	RBR003-132	ธัญไชยเศรษฐี ผูก 4
033	RBR003-133	โชติเศรษฐี ผูกต้น
034	RBR003-134	เมณฑกเศรษฐี ผูก 3
035	RBR003-135	มะลิซ้อน ผูกต้น
036	RBR003-136	มะลิซ้อน ผูกปลาย(ผูก 2)
037	RBR003-137	มะลิซ้อน ผูกต้น
038	RBR003-138	นียบายलयง ผูกต้น
039	RBR003-139	นียบายलयง ผูก 2
040	RBR003-140	นียบายलयง ผูก 3
041	RBR003-141	นียบายलयง ผูก 4
042	RBR003-142	นียบายलयง ผูก 5
043	RBR003-143	นียบายलयง ผูก 6
044	RBR003-144	นียบายलयง ผูก 2
045	RBR003-145	นียบายलयง ผูก 4
046	RBR003-146	นียบายलयง ผูก 5
047	RBR003-147	นียบายलयง ผูก 6
048	RBR003-148	สุรินทชาต ผูกต้น
049	RBR003-149	สุรินทชาต ผูก 2
050	RBR003-150	สุรินทชาต ผูก 3
051	RBR003-151	สุรินทชาต ผูก 4
052	RBR003-152	สุรินทชาต ผูก 5
053	RBR003-153	อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกต้น
054	RBR003-154	อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกปลาย(ผูก 2)
055	RBR003-155	อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกต้น
056	RBR003-156	อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกต้น
057	RBR003-157	อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกต้น

ลำดับ	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง
058	RBR003-158	สุรินทชุมพู่ ผูกต้น
059	RBR003-159	สุรินทชุมพู่ ผูก 2
060	RBR003-160	สุรินทชุมพู่ ผูก 3
061	RBR003-161	สุรินทชุมพู่ ผูก 4
062	RBR003-162	สุรินทชุมพู่ ผูก 5
063	RBR003-163	อรพิม ผูกต้น
064	RBR003-164	อรพิม ผูก 2
065	RBR003-165	อรพิม ผูก 3
066	RBR003-166	อรพิม ผูกต้น
067	RBR003-167	อรพิม ผูกปลาย(ผูก 3)
068	RBR003-168	สุทนต์ ผูกต้น
069	RBR003-169	สุทนต์ ผูก 2
070	RBR003-170	สุทนต์ ผูกปลาย(ผูก 3)
071	RBR003-171	ปทุมกุมาร ผูกต้น
072	RBR003-172	ปทุมกุมาร ผูก 2
073	RBR003-173	ปทุมกุมาร ผูก 3
074	RBR003-174	ปทุมกุมาร ผูกปลาย(ผูก 4)
075	RBR003-175	ปทุมกุมาร ผูกเดี่ยว
076	RBR003-176	ปทุมบัวหอม ผูกต้น
077	RBR003-177	ปทุมบัวหอม ผูก 2
078	RBR003-178	ปทุมบัวหอม ผูก 5
079	RBR003-179	ปทุมบัวหอม ผูกต้น
080	RBR003-180	ปทุมบัวหอม ผูก 3
081	RBR003-181	ปทุมบัวหอม ผูก 4
082	RBR003-182	ปทุมบัวหอม ผูกต้น
083	RBR003-183	ปทุมบัวหอม ผูก 2
084	RBR003-184	ปทุมบัวหอม ผูก 4
085	RBR003-185	ปทุมบัวหอม ผูก 4
086	RBR003-186	ปทุมบัวหอม ผูก 5

ลำดับ	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง
087	RBR003-187	หงส์หิน ผูกต้น
088	RBR003-188	หงส์หิน ผูก 2
089	RBR003-189	หงส์หิน ผูก 3
090	RBR003-190	หงส์หิน ผูกต้น
091	RBR003-191	หงส์หิน ผูกต้น
092	RBR003-192	หงส์หิน ผูกต้น
093	RBR003-193	หงส์หิน ผูกปลาย(ผูก 3)
094	RBR003-194	หงส์หิน ผูกปลาย (ผูก 3 ฉบับมาแต่เชียงใหม่)
095	RBR003-195	จันทฆาต ผูกต้น
096	RBR003-196	จันทฆาต ผูก 2
097	RBR003-197	จันทฆาต ผูก 3
098	RBR003-198	จันทฆาต ผูก 2
099	RBR003-199	จันทฆาต ผูกปลาย(ผูก 4)
100	RBR003-200	จันทฆาต ผูก 4
101	RBR003-201	จันทฆาต ผูก 4 ผูก 5
102	RBR003-202	ก้ากาด้า ผูกต้น
103	RBR003-203	ก้ากาด้า ผูก 2
104	RBR003-204	ก้ากาด้า ผูก 3
105	RBR003-205	ก้ากาด้า ผูกปลาย(ผูก 4)
106	RBR003-206	ก้ากาด้า ผูกต้น
107	RBR003-207	ก้ากาด้า ผูก 2
108	RBR003-208	ก้ากาด้า ผูก 4
109	RBR003-209	ก้ากาด้า ผูกต้น
110	RBR003-210	ก้ากาด้า ผูกปลาย
111	RBR003-211	ก้ากาด้า ผูกต้น
112	RBR003-212	ก้ากาด้า ผูก 3
113	RBR003-213	ก้ากาด้า ผูกต้น
114	RBR003-214	ก้ากาด้า ผูกต้น
115	RBR003-215	ก้ากาด้า ผูก 3

ลำดับ	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง
116	RBR003-216	หอยสังข์ ผูกต้น
117	RBR003-217	หอยสังข์ ผูก 2
118	RBR003-218	หอยสังข์ ผูก 4
119	RBR003-219	หอยสังข์ ผูก 5
120	RBR003-220	หอยสังข์ ผูก 6
121	RBR003-221	หอยสังข์ ผูก 6
122	RBR003-222	หอยสังข์ ผูก 6
123	RBR003-223	พระยาสิ่เสาร์ ผูก 1
124	RBR003-224	พระยาสิ่เสาร์ ผูก 2
125	RBR003-225	พระยาสิ่เสาร์ ผูก 3
126	RBR003-226	พระยาสิ่เสาร์ ผูกต้น
127	RBR003-227	พระยาสิ่เสาร์ ผูก 2
128	RBR003-228	พระยาสิ่เสาร์ ผูก 3
129	RBR003-229	พระยาสิ่เสาร์ ผูก 1
130	RBR003-230	พระยาสิ่เสาร์ ผูก 2
131	RBR003-231	พระยาสิ่เสาร์ ผูก 3
132	RBR003-232	พระยาสิ่เสาร์ ผูก 2
133	RBR003-233	พระยาสิ่เสาร์ ผูกปลาย(ผูก 3)
134	RBR003-234	เวสสันดรนกเค้า ผูกต้น
135	RBR003-235	เวสสันดรนกเค้า ผูก 2
136	RBR003-236	สมุทรโฆษชาดก
137	RBR003-237	ปัญหาปุ่คำ ผูก 3
138	RBR003-238	ปัญหาปุ่คำ ผูก 4
139	RBR003-239	นรชิวะ ผูกต้น
140	RBR003-240	นรชิวะ ผูกต้น
141	RBR003-241	นรชิวะ ผูก 2
142	RBR003-242	นรชิวะ ผูก 4
143	RBR003-243	นรชิวะ ผูก 3
144	RBR003-244	พระมาลัยเค้า ผูกต้น

ลำดับ	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง
145	RBR003-245	พระมาลัยปลาย ผูก 2
146	RBR003-246	มาลัยโปรดเปรต ผูกต้น
147	RBR003-247	พระมาลัยโปรดเปรต
148	RBR003-248	พระมาลัย ผูก ๒
149	RBR003-249	ยอดปิฎก ผูกเดียว
150	RBR003-250	ยอดปิฎก ผูกเดียว
151	RBR003-251	ทีปทั้ง 4 ผูกเดียว
152	RBR003-252	มหาวงศ์ ผูก 1
153	RBR003-253	มหาวงศ์ ผูก 2
154	RBR003-254	มหาวงศ์ ผูก 3
155	RBR003-255	มหาวงศ์ ผูก 4
156	RBR003-256	มหาวงศ์ ผูก 5
157	RBR003-257	มหาวงศ์ ผูก 6
158	RBR003-258	มหาวงศ์ ผูก 7
159	RBR003-259	มหาวงศ์ ผูก 8
160	RBR003-260	มหาวงศ์ ผูก 9
161	RBR003-261	มหาวงศ์ ผูก 10
162	RBR003-262	พุทธวงศ์ ผูก 1
163	RBR003-263	พุทธวงศ์ ผูก 2
164	RBR003-264	พุทธวงศ์ ผูก 3
165	RBR003-265	พุทธวงศ์ ผูก 4
166	RBR003-266	พุทธวงศ์ ผูก 5
167	RBR003-267	พุทธวงศ์ ผูก 6
168	RBR003-268	พุทธวงศ์ ผูก 7
169	RBR003-269	พุทธวงศ์ ผูก 8
170	RBR003-270	พุทธวงศ์ ผูก 9
171	RBR003-271	พุทธวงศ์ ผูก 10
172	RBR003-272	พุทธวงศ์ ผูก 11
173	RBR003-273	พุทธวงศ์ ผูก 12

ลำดับ	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง
174	RBR003-274	พุทธวงศ์ ผูก 13
175	RBR003-275	พุทธวงศ์ ผูก 14
176	RBR003-276	พุทธวงศ์ ผูก 15
177	RBR003-277	มงคลทีปนี ผูก 1
178	RBR003-278	มงคลทีปนี ผูก 2
179	RBR003-279	มงคลทีปนี ผูก 3
180	RBR003-280	มังคลัตถทีปนี ผูก 4
181	RBR003-281	มังคลัตถทีปนี ผูก 5
182	RBR003-282	มงคลทีปนี ผูก 6
183	RBR003-283	มงคลทีปนี ผูก 7
184	RBR003-284	มงคลทีปนี ผูก 8
185	RBR003-285	มงคลทีปนี ผูก 9
186	RBR003-286	มงคลทีปนี ผูก 10
187	RBR003-287	มงคลทีปนี ผูก 11
188	RBR003-288	มังคลัตถทีปนี ผูก 12
189	RBR003-289	มังคลัตถทีปนี ผูก 13
190	RBR003-290	มโหสถ ผูก 1
191	RBR003-291	มโหสถ ผูก 2
192	RBR003-292	มโหสถ ผูก 3
193	RBR003-293	มโหสถ ผูก 4
194	RBR003-294	มโหสถ ผูก 5
195	RBR003-295	มโหสถ ผูก 6
196	RBR003-296	มโหสถ ผูก 7
197	RBR003-297	มโหสถ ผูก 8
198	RBR003-298	มโหสถ ผูก 9
199	RBR003-299	มโหสถ ผูก 10
200	RBR003-300	ปัญหาราชสูตร
201	RBR003-301	ปัญหาราชสูตร
202	RBR003-302	ปัญหาราชสูตร

ลำดับ	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง
203	RBR003-303	ชราสูตร
204	RBR003-304	ชราสูตร
205	RBR003-305	ขัณฑนาม ผูก 1
206	RBR003-306	ขัณฑนาม ผูก 2
207	RBR003-307	ขัณฑนาม ผูก 3
208	RBR003-308	ขัณฑนาม ผูก 4
209	RBR003-309	ขัณฑนาม ผูก 5
210	RBR003-310	ขัณฑนาม ผูก 6
211	RBR003-311	ขัณฑนาม ผูก 7
212	RBR003-312	ยโสธราพินพา ผูก 1
213	RBR003-313	ยโสธราพินพา ผูก 2
214	RBR003-314	ยโสธราพินพา ผูก 3
215	RBR003-315	ยโสธราพินพา ผูก 4
216	RBR003-316	ยโสธราพินพา ผูก 5
217	RBR003-317	ยโสธราพินพา ผูก 6
218	RBR003-318	พุทธตำนาน
219	RBR003-319	พุทธโฆษะเถระ ผูก 2
220	RBR003-320	พุทธโฆษะเถระ ผูก 3
221	RBR003-321	พุทธโฆษะเถระ ผูก 4
222	RBR003-322	พุทธโฆษะเถระ ผูก 5
223	RBR003-323	ตำนานพระแก้วดอนเต้า
224	RBR003-324	ตำนานพระธาตุตะกั่วเกสา 8 เส้น
225	RBR003-325	นิทานตำนานพระเกสาธาตุเจ้าตะกั่ว
226	RBR003-326	ตำนานมหาธาตุตะไคง
227	RBR003-327	ตำนานมหาธาตุตะไคง
228	RBR003-328	นิทานตำนานพระเกสาธาตุเจ้าตะกั่ว
229	RBR003-329	นิทานตำนานพระเกสาธาตุเจ้าตะกั่ว
230	RBR003-330	ปฐมกัปป์
231	RBR003-331	อนุโลกสูตร

ลำดับ	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง
232	RBR003-332	กายนคร
233	RBR003-333	ตำนานพระแก้วดอนเต้า
234	RBR003-334	หนังสือพระพุทธเจ้าทำนายเมืองยททยา
235	RBR003-335	ชราสูตร
236	RBR003-336	พุทธตำนาน
237	RBR003-337	พุทธตำนาน
238	RBR003-338	พุทธตำนาน
239	RBR003-339	หนังสือพระยาอิน
240	RBR003-340	พุทธตำนาน
241	RBR003-341	พุทธโมโส
242	RBR003-342	อานิสงส์ปิฎก
243	RBR003-343	อานิสงส์บวช
244	RBR003-344	อานิสงส์เวสสันตร
245	RBR003-345	อานิสงส์เวสสันตร
246	RBR003-346	อานิสงส์เสียผี
247	RBR003-347	อานิสงส์สรรพทาน
248	RBR003-348	สรรพสอน
249	RBR003-349	สรรพสอน
250	RBR003-350	ธรรมดาสอนโลก
251	RBR003-351	ยอดไตรปิฎก
252	RBR003-352	อนุโลกศาสนา
253	RBR003-353	อนุโลกศาสนา
254	RBR003-354	อภิธรรมกัญแจ
255	RBR003-355	กายนคร
256	RBR003-356	กายนครโทน
257	RBR003-357	ปุณณนาคกุมาร
258	RBR003-358	ปุณณนาคกุมาร
259	RBR003-359	ปุณณนาคกุมาร
260	RBR003-360	อุณหสสวิชัย

ลำดับ	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง
261	RBR003-361	อิสสี่สิง
262	RBR003-362	อิสสี่สิง
263	RBR003-363	อานิสงส์ผ้าป่า
264	RBR003-364	ชนสันระ ผูกต้น
265	RBR003-365	ชนสันระ ผูก 2
266	RBR003-366	ชนสันระ ผูก 3
267	RBR003-367	ชนสันระ ผูก 4
268	RBR003-368	จักกัณวุติปาปสูตร
269	RBR003-369	สพากรวิวิชาสูตร
270	RBR003-370	สพากรวิวิชาสูตร
271	RBR003-371	สพากรวิวิชาสูตร
272	RBR003-372	สพากรวิวิชาสูตร
273	RBR003-373	สพากรวิวิชาสูตร
274	RBR003-374	ปัญหาราชสูตร
275	RBR003-375	สุนันทราชสูตร
276	RBR003-376	เต้าน้อยองค์ำ
277	RBR003-377	สุวรรณเต้าคำ
278	RBR003-378	เต้าน้อยองค์ำ
279	RBR003-379	เต้าน้อยองค์ำ
280	RBR003-380	นกยุงคำ
281	RBR003-381	หมูเถื่อน
282	RBR003-382	กาเผือกโทน
283	RBR003-383	นิทานไถ่น้อย
284	RBR003-384	ไถ่น้อย
285	RBR003-385	หนูคำ
286	RBR003-386	หงส์คำ
287	RBR003-387	หงส์ 2 หัว
288	RBR003-388	คร่าวสอนเจ้าสุวัตร
289	RBR003-389	สุตโสม

ลำดับ	รหัสเอกสาร	ชื่อเรื่อง
290	RBR003-390	สมภมิตร
291	RBR003-391	ทูกกกุมमारชาดก
292	RBR003-393	อุบาทว์ 8 ประการ
293	RBR003-394	สัตตทกรณียะ
294	RBR003-395	อิสึคิลิสูตร
295	RBR003-396	ธรรมจักรกัปปวัตนสูตร
296	RBR003-397	สิกขาบท
297	RBR003-398	คำบูชาสังตัวเคราะห์

จากการสำรวจเอกสารเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าคัมภีร์ไบเบิลภาษาไทย ณ วัดใหม่นครบาล มีองค์ประกอบของปราชัยที่มีลักษณะเฉพาะ และซับซ้อน โดยปรากฏทั้งปราชัยดั้งเดิม และปราชัยร่วมสมัย โดยแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ ปราชัยเชิงโครงสร้าง ปราชัยเชิงอรรถาธิบาย และปราชัยเชิงสารัตถะ รูปแบบที่หลากหลายได้สะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่ในฐานะส่วนประกอบที่ทำให้คัมภีร์ไบเบิลแต่ละผู้มีความสมบูรณ์ และยังทำหน้าที่เป็นร่องรอยพลวัตทางสังคมของชุมชนไทย ณ ทั้งอัตลักษณ์ดั้งเดิม และการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในพื้นที่ภาคกลางของสยาม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปราชัยจะเป็นแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และมานุษยวิทยาที่มีคุณค่ายิ่ง แต่กลับเป็นประเด็นที่ยังไม่ได้รับความสนใจศึกษาอย่างเป็นระบบในวงวิชาการด้านคัมภีร์ไบเบิลมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิเคราะห์ในคัมภีร์ไบเบิลของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ณ นอกวัฒนธรรมล้านนาดั้งเดิม การศึกษาปราชัยในคัมภีร์ไบเบิลภาษาไทย ณ วัดใหม่นครบาลจึงไม่เพียงแต่เป็นการเติมเต็มช่องว่างทางความรู้นี้ แต่ยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับโลกทัศน์ คติความเชื่อ และปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนไทย ณ พลัดถิ่น ผ่านหลักฐานที่ไม่เคยถูกนำมาวิเคราะห์อย่างละเอียดมาก่อน ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นต่อมรดกภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ณ ในจังหวัดราชบุรี และในประเทศไทยโดยรวม

1.2 ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1 เพื่อศึกษาปราชัย (Paratexts) คัมภีร์ไบเบิลภาษาไทย ณ ที่พบในวัดใหม่นครบาล ตำบลดอนตะโก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

2 เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในปราชัย (Paratexts) คัมภีร์ไบเบิลภาษาไทย ณ ที่พบในวัดใหม่นครบาล ตำบลดอนตะโก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาปราชัย (Paratexts) จากคัมภีร์ไบเบิลไทยวนที่จารด้วยอักษรธรรมล้านนาจำนวน 297 ผูก ที่พบในวัดใหม่นครบาล ตำบลดอนตะโก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคัมภีร์ไบเบิลที่หลากหลายวัดใหม่นครบาล ไม่ว่าจะเป็นคัมภีร์ไบเบิลอักษรขอมไทย คัมภีร์ไบเบิลอักษรธรรมอีสาน คัมภีร์ไบเบิลอักษรไทย และเอกสารตัวเขียนประเภทอื่นอย่างหนังสือสมุดไทย

1.4 ขั้นตอนของการศึกษา

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูลปราชัย (Paratexts) ที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล
3. วิเคราะห์ปราชัย (Paratexts) ในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน
4. วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในปราชัย (Paratexts)
5. สรุปและอภิปรายผล

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยที่ดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล (Data Collection) การวิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลเอกสารจากสำเนาดิจิทัลคัมภีร์ไบเบิลของวัดใหม่นครบาล ตำบลดอนตะโก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ซึ่งเผยแพร่ผ่านฐานข้อมูลเอกสารตัวเขียนในประเทศไทย โดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) <https://manuscripts.sac.or.th/> ขอบเขตของเอกสารที่รวบรวมเพื่อการวิเคราะห์ประกอบด้วยคัมภีร์ไบเบิลจำนวนทั้งสิ้น 297 ผูก (ตามรหัสเอกสารที่ระบุไว้ข้างต้น)

2. การปริวรรต ข้อมูลจากคัมภีร์ไบเบิลซึ่งบันทึกด้วยอักษรโบราณ จะถูกนำมาดำเนินการปริวรรตให้อยู่ในรูปอักษรไทยปัจจุบัน กระบวนการนี้ครอบคลุมการถอดความจากอักษรโบราณหลายชนิดที่ปรากฏในเอกสาร ได้แก่ อักษรธรรมล้านนา อักษรขอมไทย และอักษรไทยโบราณ โดยยึดหลักการปริวรรตแบบคงรูปศัพท์ เพื่อรักษาลักษณะทางภาษา และคำศัพท์ดั้งเดิมไว้ให้สมบูรณ์ที่สุด จากนั้นจึงทำการเรียบเรียงอักษรวิธีให้สอดคล้องกับมาตรฐานภาษาไทยปัจจุบันเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ขั้นต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้เป็น การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ โดยมีรากฐานทางทฤษฎี คือ ทฤษฎีปราชัย (Paratextuality Theory) ของ Gérard Genette, (1997) ซึ่งมองว่าปราชัย (Paratexts) คือองค์ประกอบรอบตัวบท (Text) ที่ทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็น “ธรณีประตู” (Threshold) ที่คั่นระหว่างด้านนอกและด้านในซึ่งจะเป็นการนำให้

ผู้อ่านสามารถเข้าสู่ความเข้าใจตัวบทหลัก การใช้คำว่า **กรณีประตุ** ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง กรณีประตุจริง แต่เป็นการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพถึงสิ่งที่คั่นระหว่างตัวบทหลัก และปรารบรบทเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การวิเคราะห์สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของเอกสารตัวเขียนในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้กรอบการจำแนกหน้าที่ของปรารบรบทที่พัฒนาโดย โพล์คเกอร์ กราโบวสกี (Volker Grabowsky) ซึ่งอภิศิ เตชะศิริวรรณ (2560) ได้สังเคราะห์ไว้ใน การศึกษาเอกสารโบราณไท-ลาว มาเป็นเครื่องมือหลักในการจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูล โดยมี ขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

3.1 สกัดและระบุข้อมูลปรารบรบท ผู้ศึกษาจะทำการอ่าน และตรวจสอบเนื้อหาทั้งหมด ในสำเนาดีจิตัลคัมภีร์โบราณไทยวน วัดใหม่นครบาล จำนวน 297 ผูก เพื่อสกัดแยกส่วนเฉพาะที่เป็นปรารบรบทออกจากส่วนที่เป็นตัวบทหลัก

3.2 จำแนกประเภทตามกรอบหน้าที่ ข้อมูลปรารบรบทที่สกัดได้จะถูกนำมาจำแนก ออกเป็น 3 ประเภทหลักตามกรอบแนวคิดของกราโบวสกี ได้แก่ 1) ปรารบรบทเชิงโครงสร้าง 2) ปรารบรบทเชิงอธิบาย 3) ปรารบรบทเชิงข้อมูล

3.3 การวิเคราะห์ และตีความ ภายหลังจากจำแนกประเภทแล้ว ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ ตีความข้อมูลปรารบรบทเพื่ออธิบายว่า ปรารบรบทมีลักษณะอย่างไร และสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ คติความเชื่อ และพลวัตทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนไทยวน ณ วัดใหม่นครบาลอย่างไร ซึ่งจะ นำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษาต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับลักษณะและหน้าที่ของปรารบรบทในวัฒนธรรมคัมภีร์โบราณ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนนอกพื้นที่ล้านนา

2. แนวทางการวิเคราะห์เอกสารตัวเขียนที่ให้ความสำคัญกับปรารบรบทในฐานะหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์สังคมและมานุษยวิทยา

3. สร้างความเข้าใจต่อพลวัตทางอัตลักษณ์ของชุมชนไทยวนพลัดถิ่นในจังหวัดราชบุรี

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

เพื่อให้การนำเสนอผลการวิจัยมีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตและข้อตกลงเบื้องต้นในการดำเนินงานวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์การปริวรรตอักษร การปริวรรตอักษรธรรมล้านนาที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานสู่ระบบอักษรไทยปัจจุบัน จะยึดแนวทางการปริวรรตเชิงเนื้อหา กล่าวคือ มีการปรับปรุงแก้ไขอักษรวิธีให้สอดคล้องกับมาตรฐานของภาษาไทยในปัจจุบัน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการวิเคราะห์และทำความเข้าใจเนื้อหาเป็นสำคัญ การปริวรรตครั้งนี้จึงมิได้มุ่งเน้นการรักษาลักษณะทางอักษรวิธีดั้งเดิมทุกประการ หากคำใดในภาษาถิ่นเหนือมีเสียงอ่านเหมือนหรือใกล้เคียงกับภาษาไทยมาตรฐาน ผู้ศึกษาจะใช้เป็นคำภาษาไทยมาตรฐาน แต่ถ้าคำใดเขียน หรือออกเสียงอันเป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยถิ่นเหนือซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน ผู้ศึกษาจะใช้คำภาษาไทยถิ่นเหนือและเขียนคำภาษาไทยมาตรฐานในวงเล็บกำกับท้ายคำนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น

คำภาษาไทยถิ่นเหนือที่มีเสียงอ่านเหมือนหรือใกล้เคียงกับภาษาไทยมาตรฐาน

ลัทธิ	ปริวรรต	ศรัทธา
เปน	ปริวรรต	เป็น
เสลียวลลาด	ปริวรรต	เฉลียวฉลาด
พายหน้า	ปริวรรต	ภายนอก
สุวันณ	ปริวรรต	สุวรรณ

คำภาษาไทยถิ่นเหนือที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน

หื้อ	ปริวรรต	หื้อ(ให้)
ขงขวาย	ปริวรรต	ขงขวาย(ขงขวาย)
หนาน	ปริวรรต	หนาน(ทิด)
พระ	ปริวรรต	พระ(สามเณร)
ทุ	ปริวรรต	ทุ(ภิกษุ)

นอกจากนี้ยังมีคำที่มีความหมายว่า “เสร็จ” ปรากฏตัวสะกดในหลายรูป เช่น สเดต สเดม สเดจ เป็นต้น ผู้เขียนจะขอปริวรรตตามรูปในคัมภีร์ใบลานและจะวงเล็บคำว่า (เสร็จ) กำกับไว้ข้างท้ายด้วยเช่นกัน รวมไปถึงคำที่มีรูปพิเศษบางประการที่พบบ่อยได้แก่ “ภฺ” ในความหมายว่า ภิกษุ ก็จะไม่ปริวรรตรูปเดิมและวงเล็บคำว่า ภิกษุ ต่อท้าย เช่น ภฺ(ภิกษุ)คุม เป็นต้น

สำหรับการปริวรรตตัวเลขซึ่งมีทั้งตัวเลขในธรรมและตัวเลขโหราในการศึกษานี้จะปริวรรต **ตัวเลขในธรรมเป็นเลขไทย และตัวเลขโหราเป็นเลขอารบิก**

2. ขอบเขตการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่เป็น ปราปรบท (Paratexts) เท่านั้น โดยจะไม่ทำการวิเคราะห์เนื้อหาในส่วนตัวบทหลัก (Text) ของคัมภีร์ไบเบิล รวมถึงองค์ประกอบที่ไม่ใช่ตัวอักษร เช่น ภาพวาด สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายต่าง ๆ (Non-textual elements) อย่างไรก็ตามในกรณีที่ต้องจำเป็นเพื่อสร้างความเข้าใจในบริบทของปราปรบทให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาอาจมีการอ้างอิงถึงข้อมูลบางส่วนจากตัวบทหลักเพื่อประกอบการอธิบาย

3. ระบบการอ้างอิงเอกสารตัวเขียน การอ้างอิงเอกสารคัมภีร์ไบเบิลในการศึกษานี้จะใช้ระบบที่กำหนดขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อให้สามารถระบุและสืบค้นกลับไปยังต้นฉบับดิจิทัลได้อย่างแม่นยำ โดยมีองค์ประกอบเรียงตามลำดับดังนี้ [รหัสเอกสาร]-[ชื่อเรื่อง]-[ลำดับผูก] เช่น RBR003-291 มโหสถชาดก ผูก 2

1.8 นิยามศัพท์

1. **ปราปรบท (Paratexts)** เป็นศัพท์บัญญัติที่ผู้ศึกษาและคณะกรรมการพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์ได้ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อใช้แทนคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Paratexts” เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีศัพท์บัญญัติภาษาไทยที่เป็นมาตรฐานสำหรับคำดังกล่าว คำนี้ได้รับการบัญญัติขึ้นอย่างเป็นทางการในการประชุมพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์ของนายดอกกรัก พยัคศรี เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2566 โดยคณาจารย์ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังวล คัชขิมา และอาจารย์ ดร.อุเทน วงศ์สถิตย์

ศัพท์คำนี้มีรากศัพท์มาจากภาษาบาลี คือ พร (para) + อปร (apara) + ปท (pada)

พร แปลว่า เบื้องหลัง ถัดไป

อปร แปลว่า อื่น ไม่ใช่เบื้องหลัง (ในที่นี้หมายถึง เบื้องหน้า)

ปท (หรือ บท) แปลว่า ข้อความ เนื้อหา

เมื่อสมาสมารวมกันแล้ว “ปราปรบท” จึงมีความหมายโดยตรงว่า “ข้อความที่อยู่ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง (ตัวบทหลัก)” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเซราร์ด เฌอแน็ตต์ (Genette, 1997) ที่นิยามว่า Paratexts คือ องค์ประกอบทั้งปวงที่ปรากฏอยู่รอบตัวบท (Text) ทำหน้าที่เป็นกรอบนำทางหรือเป็นธรณีประตู (Threshold) ที่นำผู้อ่านเข้าสู่การรับรู้และตีความตัวบทหลัก

ในการศึกษานี้ **พราปรบพ (Paratexts)** หมายถึง ข้อความหรือข้อมูลทั้งหมดที่ถูกบันทึกไว้ในคัมภีร์ไบเบิลซึ่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาหลักอันเป็นแก่นของคัมภีร์ไบเบิล แต่ทำหน้าที่ในเชิงโครงสร้าง เชิงอรรถอธิบาย และเชิงให้ข้อมูลเพิ่มเติม

2. บันทึกผู้สร้าง ในที่นี้เป็นศัพท์ที่ใช้เทียบเคียงกับคำว่า Colophon ในภาษาอังกฤษ หมายถึง ข้อความที่ผู้คัดลอก (Scribe) หรือผู้สร้างคัมภีร์ได้บันทึกไว้ ในส่วนท้ายของตัวบทหลัก หรือในพื้นที่ว่างส่วนอื่นของคัมภีร์ เช่น ปกหน้า ปกหลัง หรือไบเบิลว่าง (ไบเบิลปก) หลังจากที่กระบวนการคัดลอกเนื้อหาหลักเสร็จสมบูรณ์แล้ว แม้ว่าตำแหน่งที่พบบ่อยที่สุดคือส่วนที่ต่อท้ายเนื้อหาหลัก แต่ก็สามารถปรากฏในตำแหน่งอื่นได้เช่นกัน โดยทั่วไปบันทึกผู้สร้างทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลการผลิต ข้อทางประวัติศาสตร์ และข้อมูลทางสังคมวัฒนธรรมที่สำคัญ เนื่องจากมักประกอบด้วยข้อมูลประเภทต่าง ๆ ดังนี้

ข้อมูลด้านเวลา การระบุวัน เดือน ปี หรือศักราชที่จารเสร็จ รวมถึงการระบุเวลาในหน่วยย่อย เช่น ยาม หรือดิลี

ข้อมูลด้านกระบวนการสร้าง รายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างคัมภีร์ เช่น แหล่งที่มาของไบเบิล การเตรียมไบเบิล หรืออุปสรรคที่พบระหว่างการคัดลอก

ข้อมูลด้านกายภาพของคัมภีร์ไบเบิล การระบุจำนวนผู้ไบเบิล หรือลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ของคัมภีร์ฉบับนั้น

ข้อมูลบุคคล การระบุชื่อและสถานะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้สร้าง (ผู้อุปถัมภ์) ผู้จาร (ผู้คัดลอก) และผู้ที่ได้รับการอุทิศส่วนกุศล

ข้อมูลความเชื่อและคำอธิษฐาน ข้อความแสดงเจตนาในการสร้างเพื่อสืบทอดพระศาสนา คำอุทิศส่วนบุญกุศล และคำปรารภหรือคำอธิษฐานของผู้สร้าง

3. พราปรบพดั้งเดิม และพราปรบพร่วมสมัย ในกาศึกษาครั้งนี้พบว่ามึพราปรบพ 2 ประเภท ได้แก่ 1.พราปรบพดั้งเดิมที่เกิดขึ้นในยุคสมัยเดียวกับตัวบท โดยเขียนด้วยการ “จาร” แบบเดียวกับตัวบท และพราปรบพร่วมสมัยที่เกิดขึ้นในยุคสมัยหลังซึ่งมักใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมสมัยหรือสมัยหลังในการเขียนลงในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน ได้แก่ ปากกาลูกลื่น ดินสอดำ ปากกามาร์กเกอร์ ฯลฯ

บทที่ 2

กรอบแนวคิด ทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม และภูมิหลังกลุ่มคนไทยวนเชียงแสนในราชบุรี

การศึกษาคัมภีร์โบราณในฐานะวัตถุทางวัฒนธรรม (Cultural Artifact) ไม่สามารถจำกัดอยู่เพียงการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงตัวบท หากแต่ต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อยู่รอบตัวบท ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างความหมาย และภาพสะท้อนพลวัตทางสังคม ดังนั้นในบทที่ 2 นี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวางฐานทางทฤษฎี และสังเคราะห์องค์ความรู้จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ปราปรบ (Paratexts) ที่ปรากฏในคัมภีร์โบราณไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี และภาพภูมิหลังของคนไทยวนจากเมืองเชียงแสนในอาณาจักรล้านนา ที่เดินทางมาลงหลักปักฐานในจังหวัดราชบุรี การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้จึงได้จัดลำดับการอภิปรายออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบทฤษฎีหลักที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีปราปรบ (Paratexts) พร้อมทั้งอภิปรายการประยุกต์ใช้ทฤษฎีดังกล่าวกับเอกสารตัวเขียน
2. แนวคิดประกอบการวิเคราะห์ที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดว่าด้วยวัฒนธรรมคัมภีร์โบราณ แนวคิดเรื่องการพลัดถิ่น และแนวคิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม
3. ทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยจัดกลุ่มตามประเด็นสำคัญเพื่อสำรวจสถานะองค์ความรู้ในปัจจุบัน
4. สังเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นช่องว่างทางการวิจัย ซึ่งนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)
5. ภูมิหลังกลุ่มคนไทยวนเชียงแสนในราชบุรี

2.1 กรอบทฤษฎีหลักที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ตั้งอยู่บนกรอบทฤษฎีหลักคือ ทฤษฎีปราปรบ (Paratexts) ของ Gérard Genette ซึ่งนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์และตีความองค์ประกอบรอบตัวบทของคัมภีร์โบราณไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี การเลือกใช้ทฤษฎีนี้เกิดจากความตระหนักว่าคัมภีร์โบราณในฐานะเอกสารตัวเขียน (Manuscript) ไม่ได้สื่อความหมายผ่านเนื้อหาหลักเพียงอย่างเดียว แต่ยังแฝงนัยสำคัญทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสังคมผ่านองค์ประกอบทางกายภาพและข้อมูลประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่รอบตัวบทซึ่งสอดคล้องกับแก่นของทฤษฎีปราปรบ

2.1.1 ทฤษฎีปราปรบ (Paratexts)

Gérard Genette เป็นนักทฤษฎีวรรณกรรมชาวฝรั่งเศสที่มีบทบาทสำคัญในขบวนการโครงสร้างนิยม (Structuralism) โดยมีความเชื่อมโยงกับนักคิดคนสำคัญ เช่น Roland Barthes และ Claude Lévi-Strauss ซึ่งแนวคิดของเขามีรากฐานจากทฤษฎีโครงสร้างนิยมและได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเรื่อง การปะติดปะต่อเชิงสร้างสรรค์ (Bricolage) Genette ได้ให้นิยามของคำว่า “ปราปรบ” (Paratexts) ว่าเป็นองค์ประกอบเชิงบริบทที่อยู่ทั้งภายใน และภายนอกตัวบทหลักของหนังสือ ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างหนังสือ ผู้เขียน สำนักพิมพ์ และผู้อ่าน องค์ประกอบเหล่านี้ อาจปรากฏในรูปของหัวเรื่อง บทนำ การกำหนดตอน คำอุทิศ หรือข้อมูลบนปกหนังสือ ทั้งนี้ ปราปรบที่มีความเกี่ยวข้องกับทั้งประวัติส่วนตัวของหนังสือในฐานะงานเขียนและประวัติศาสตร์ในฐานวัตถุทางวรรณกรรม นอกจากนี้ Genette ยังเสนอว่าปราปรบทำหน้าที่เป็นโครงสร้างรอบตัวบทหลัก ซึ่งอาจมีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาโดยตรงหรือไม่ก็ได้ อย่างไรก็ตามองค์ประกอบที่ว่ามาเหล่านี้เปรียบเสมือน “ธรณีประตู” ที่นำพาผู้อ่านให้สามารถเข้าสู่ตัวบท หรือออกจากตัวบทได้ตามบริบทของการอ่าน (Genette, 1997)

Genette แบ่งปราปรบ (Paratexts) ออกเป็นสองประเภทหลัก ได้แก่

Peritext หมายถึงองค์ประกอบที่อยู่ภายในหนังสือ ซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของ “ธรณีประตู” ก่อนเข้าสู่ตัวบทหลัก ตัวอย่างของปราปรบประเภทนี้ ได้แก่ ชื่อเรื่อง บทนำ หัวข้อของแต่ละบท คำอุทิศ และหมายเหตุประกอบต่าง ๆ

Epitext หมายถึงองค์ประกอบที่อยู่นอกตัวหนังสือ แต่ยังคงมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา เช่น การสัมภาษณ์ผู้เขียน การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ จดหมายส่วนตัวของผู้เขียน หรือบันทึกประจำวัน

แม้ว่าทฤษฎีปราปรบของ Genette จะถือกำเนิดขึ้นจากการวิเคราะห์วรรณกรรมสิ่งพิมพ์ในโลกตะวันตกเป็นสำคัญ แต่ความยืดหยุ่น และศักยภาพในการอธิบายปรากฏการณ์รอบตัวบททำให้แนวคิดนี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในหลากหลายสาขาวิชา ทั้งในวรรณกรรมศึกษา สื่อศึกษา และภาพยนตร์ศึกษา โดยครอบคลุมสื่อตั้งแต่โทรทัศน์ สื่อดิจิทัล ไปจนถึงเอกสารตัวเขียน (Manuscripts) ซึ่งเป็นประเด็นหลักของการศึกษานี้

ความสำคัญของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีปราปรบกับการศึกษาเอกสารตัวเขียนได้รับการยืนยันอย่างเป็นทางการผ่านหนังสือรวมบทความวิชาการชุด Studies in Manuscript Cultures (SMC) ซึ่งเป็นเวทีทางวิชาการระดับนานาชาติที่บูรณาการองค์ความรู้จากหลากหลายสาขา อาทิ ประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ภาษาศาสตร์ และภาษาศาสตร์เข้าไว้ด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเล่มที่ 7 ซึ่งมีชื่อว่า “Tracing Manuscripts in Time and Space through Paratexts” (2016)

บรรณาธิการโดย Giovanni Ciotti และ Hang Lin ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ปราปรบทในเอกสารตัวเขียนทำหน้าที่เสมือน “ร่องรอยทางประวัติศาสตร์” ที่บันทึกชีวประวัติของเอกสารแต่ละชิ้น ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การส่งผ่าน ไปจนถึงการใช้งาน และการรับรู้ ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป (Ciotti & Lin, 2016)

Ciotti & Lin (2016) ได้เน้นย้ำว่า องค์ประกอบของปราปรบท เช่น บันทึกผู้สร้าง หมายเหตุริมหน้ากระดาษ หรือข้อมูลกรรมสิทธิ์ ไม่ใช่เป็นเพียงส่วนประกอบรอง แต่ยังเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่ช่วยให้นักวิชาการสามารถสืบสร้างชีวิตทางสังคมของเอกสารตัวเขียนขึ้นมาใหม่ได้ อย่างไรก็ตาม Ciotti & Lin ยังชี้ให้เห็นว่า การศึกษาปราปรบทในเอกสารตัวเขียนอย่างเป็นระบบ และครอบคลุมนั้นยังเป็นองค์ความรู้ที่ค่อนข้างใหม่และมีงานวิจัยรองรับไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของวัฒนธรรมตัวเขียนนอกโลกตะวันตก การศึกษานี้จึงมุ่งที่จะเข้าไปสำรวจและเติมเต็มช่องว่างทางการวิจัยดังกล่าวผ่านการวิเคราะห์ปราปรบทในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่ยังไม่เคยมีการสำรวจอย่างจริงจังมาก่อน

มากไปกว่านั้น การนำทฤษฎีปราปรบทมาประยุกต์ใช้ในขอบเขตของการศึกษาวัฒนธรรมเอกสารตัวเขียน ยังเป็นการขยายและทบทวนมโนทัศน์ดั้งเดิมของ Genette ให้มีพลวัตมากยิ่งขึ้น ในมุมมองนี้ปราปรบทจะไม่ได้ถูกจำกัดความอยู่เพียงมิติของการเป็นส่วนที่ชี้นำการตีความของผู้อ่าน ตามเจตนาของผู้สร้างสรรค (ผู้เขียน หรือบรรณาธิการ) แต่ยังคงมองในฐานะพาหะแห่งความหมายที่มีบทบาทสำคัญในการสืบสร้างเส้นทางการเดินทางของตัวบทผ่านมิติของเวลาและพื้นที่ กล่าวคือ องค์ประกอบของปราปรบทในเอกสารตัวเขียน อาทิ บันทึกผู้สร้าง ตราประทับกรรมสิทธิ์ หรือร่องรอยการซ่อมแซม ไม่เพียงทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้อ่านเข้ากับตัวบทในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นจารึกทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกและสะท้อนกระบวนการผลิต การคัดลอก การครอบครอง การใช้งาน และการส่งต่อตัวบทจากรุ่นสู่รุ่น จากชุมชนหนึ่งไปยังอีกชุมชนหนึ่ง ทำให้เอกสารตัวเขียนแต่ละฉบับมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว

ดังนั้นการศึกษานี้จึงมองว่า ปราปรบทไม่ได้เป็นเพียงข้อมูลที่หยุดนิ่งที่อยู่รอบตัวบทหลัก หากแต่เป็นองค์ประกอบที่ยังเคลื่อนไหว และทำงานอย่างต่อเนื่อง เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ตัวบทสามารถมีชีวิต และเดินทางข้ามผ่านบริบททางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้ บทบาทในฐานะ “พาหะ” นี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจว่า คัมภีร์ไบเบิลของชาวไทยวนสามารถดำรงอัตลักษณ์ และปรับเปลี่ยนความหมายไปพร้อมกันได้อย่างไรเมื่อถูกเคลื่อนย้ายจากบริบทดั้งเดิมในอาณาจักรล้านนาทางภาคเหนือมาสู่บริบทใหม่ในสยาม

มโนทัศน์เรื่องพลวัตของปราปรบทนี้ได้รับการพัฒนาและขยายความอย่างเป็นระบบในโครงการวิจัยพื้นที่ A: Paratexts (Project Area A: Paratexts) ภายใต้ศูนย์การศึกษาวัฒนธรรมตัวเขียน (Centre for the Study of Manuscript Cultures - CSMC) แห่งมหาวิทยาลัยฮัมบวร์ค

ซึ่งนำโดย Dr. Volker Grabowsky โครงการดังกล่าวได้เสนอประเด็นสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวบท (Text) และพราปรบพ (Paratexts) นั้นไม่ได้มีสถานะที่ตายตัว หากแต่มีความยืดหยุ่นและ แปรเปลี่ยนได้ตลอดเวลา ในกระบวนการคัดลอก และส่งผ่านองค์ประกอบที่เคยเป็นพราปรบพอาจถูก ผนวกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของตัวบทหลักได้ ในทางกลับกันส่วนหนึ่งของตัวบทก็อาจถูกแยกออกไป ทำหน้าที่เป็นพราปรบพได้เช่นกัน โครงการนี้จึงเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการศึกษาความสัมพันธ์แบบ สองทิศทาง ระหว่างตัวบทและพราปรบพ โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมตัวเขียนในแต่ละ บริบท

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่พัฒนาขึ้นภายใต้กรอบของศูนย์การศึกษาวัฒนธรรมตัวเขียน และการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้จำแนกหน้าที่หลักของพราปรบพในเอกสารตัวเขียนออกเป็น 3 ประการ ซึ่งจะประกอบแนวคิดสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษานี้

1. พราปรบพเชิงโครงสร้าง (Structural Paratexts) ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือนำทาง สำหรับผู้อ่านในการเข้าถึงและใช้งานเอกสารอย่างเป็นระบบ เช่น สารบัญ หมายเลขหน้า และหัวข้อ กำกับบท ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ไม่เพียงแต่จัดระเบียบเนื้อหา แต่ยังสะท้อนวิถีคิดในการจัดโครงสร้าง ความรู้และลำดับชั้นของข้อมูลในวัฒนธรรมนั้น ๆ

2. พราปรบพเชิงอธิบาย (Commenting Paratexts) ทำหน้าที่ตีความ ขยายความ หรือให้ข้อมูลเสริมแก่ตัวบทหลัก เช่น อภิธานศัพท์ หมายเหตุ หรือคำอธิบายเพิ่มเติม พราปรบพกลุ่ม นี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงตัวบทเข้ากับจักรวาลความรู้ที่กว้างขวางขึ้น และช่วยให้ผู้อ่าน เข้าใจนัยทางวัฒนธรรมหรือศาสนาที่ซ่อนอยู่ในตัวบทได้อย่างลึกซึ้ง

3. พราปรบพเชิงสารัตถะ (Documenting Paratexts) ทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์และสังคมวัฒนธรรมของตัวเอกสารเอง โดยบันทึกข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการผลิตและ การเดินทางของเอกสาร เช่น ศักราช ชื่อผู้สร้างหรือผู้คัดลอก นามผู้บริจาค สถานที่สร้าง และประวัติ การครอบครอง องค์ประกอบเหล่านี้มักสะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อและวิถีปฏิบัติทางสังคมที่ เกี่ยวข้องกับเอกสาร เช่น แนวคิดเรื่องอานิสงส์ของการสร้างคัมภีร์ ซึ่งทำให้พราปรบพกลุ่มนี้มีคุณค่า อย่างสูงในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์และมานุษยวิทยา

ด้วยเหตุดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้จึงยึดถือกรอบแนวคิดการวิเคราะห์พราปรบพตามแนวทาง ของศูนย์การศึกษาวัฒนธรรมตัวเขียนแห่งมหาวิทยาลัยฮัมบวร์คเป็นแกนหลัก โดยนำการจำแนก หน้าที่ของพราปรบพทั้ง 3 ประการ มาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาลักษณะ ต่าง ๆ ของพราปรบพที่เกิดขึ้น รวมทั้งการสืบค้น เพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์สังคม และ วัฒนธรรมของชุมชนไทยวนพลัดถิ่นคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี

2.1.2 แนวคิดวัฒนธรรมคัมภีร์ใบลาน

ในอดีตผู้คนจะถ่ายทอดเรื่องราวชีวิต และสรรพวิทยาการผ่านการท่องจำ และบอกกล่าว สิ่งเหล่านี้สืบทอดต่อ ๆ กันมา ซึ่งบางครั้งก็อาจจะคลาดเคลื่อนไปบ้าง ผิดเพี้ยนไปบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ความสมบูรณ์ของอวัยวะที่ใช้พูดและฟัง รวมไปถึงสติปัญญาในการจดจำซึ่งแต่ละคนก็ไม่มีเท่ากัน จวบจนวิวัฒนาการของมนุษย์ได้ดำเนินเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ ยุคที่มนุษย์สามารถประดิษฐ์อักษร ตัวเขียนขึ้นมาใช้แทนเสียงและคำพูด และใช้บันทึกเรื่องราวและสรรพวิทยาการแทนการท่องจำและ บอกกล่าว จึงทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางศิลปะและวิทยาการอย่างก้าวกระโดด

ในสังคมยุคบรรพกาลที่ยังไม่ได้มีการประดิษฐ์อักษรขึ้นใช้ การรักษาและสืบทอดองค์ความรู้ ไม่ว่าจะเป็นตำนาน ประวัติศาสตร์ หรือสรรพวิทยาการแขนงต่าง ๆ ล้วนต้องอาศัยมุขปาฐะ (Oral Tradition) เป็นสำคัญ การถ่ายทอดผ่านการบอกเล่าและจดจำจากรุ่นสู่รุ่นนี้ แม้จะเป็นกลไก ทางวัฒนธรรมที่ทรงประสิทธิภาพ แต่ก็มีข้อจำกัดในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา ซึ่งอาจ คลาดเคลื่อนหรือแปรเปลี่ยนไปตามสติปัญญา ความทรงจำ และเจตนาของผู้ส่งสารและผู้รับสาร แต่ละบุคคล

จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของอารยธรรมมนุษย์เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ก้าวเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ ซึ่งมี หมายความว่าสำคัญคือ การประดิษฐ์ระบบลายลักษณ์อักษร (Writing Systems) การถือกำเนิดขึ้นของ ตัวอักษรได้ปฏิวัติกระบวนการส่งผ่านความรู้ จากเดิมที่ต้องพึ่งพาความจำของบุคคล มาสู่การบันทึก อย่างเป็นรูปธรรม การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงช่วยลดทอนความคลาดเคลื่อน และรับประกันความ คงทนของข้อมูล แต่ยังเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการสะสม ต่อยอด และแพร่กระจายองค์ความรู้ในทุกแขนง อย่างก้าวกระโดดนำมาซึ่งความรุ่งเรืองทางศิลปวิทยาการ และอารยธรรม

ในภูมิภาคเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “ใบลาน” (Palm Leaf) มีสถานะเป็นวัสดุ รองรับการเขียนที่มีความสำคัญและแพร่หลายอย่างยิ่งก่อนการเข้ามาของกระดาษ แม้จะยังไม่ปรากฏ หลักฐานทางโบราณคดีที่สามารถระบุช่วงเวลาของการเริ่มใช้ใบลานในการบันทึกได้อย่างแน่ชัด แต่ตำนาน และเรื่องเล่าขานในท้องถิ่นต่างชี้ให้เห็นถึงวัฒนธรรมการใช้ใบลานมาตั้งแต่ยุคโบราณ หลักฐานอ้างอิงทางลายลักษณ์อักษรที่เก่าแก่ที่สุดชิ้นหนึ่งซึ่งกล่าวถึงวัสดุชนิดนี้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ พุทธศาสนาภาษาบาลีที่สันนิษฐานว่ามีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 1 (ศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล) โดยมีการระบุถึง “ใบลาน” ในฐานะหนึ่งในวัสดุสำหรับการจารึกอักษร (Sah, 2002)

บทบาทของใบลานยิ่งทวีความสำคัญขึ้นในฐานะเครื่องมือหลักสำหรับการพัฒนาและสืบทอด องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม และศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเปลี่ยนผ่านทางประวัติศาสตร์ นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 5 (ศตวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาล) เป็นต้นมา ซึ่งสังคมในภูมิภาคนี้ได้เปลี่ยน กระบวนทัศน์จากการสืบทอดความรู้ด้วยระบบมุขปาฐะ (Oral Tradition) ไปสู่การบันทึกเป็น

ลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นระบบ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนผ่านลำดับชั้นของเทคโนโลยี การบันทึกที่เริ่มจากการจารึกบนแผ่นหินซึ่งเน้นความคงทนถาวร ตามมาด้วยการจารบนใบลาน ซึ่งมีความสะดวกในการจัดเก็บและเผยแพร่มากกว่า และท้ายที่สุดคือการใช้กระดาษในยุคหลัง (J. Sahoo & Mohanty, 2015)

คุณค่าและความจำเป็นในการอนุรักษ์คัมภีร์ใบลานนั้นมีรากฐานที่สำคัญมาจาก ความหลากหลายของเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในเอกสารตัวเขียนเหล่านี้ คัมภีร์ใบลานที่จารขึ้นด้วยภาษา และชุดอักษรที่แตกต่างกันทั่วทั้งอนุทวีปอินเดีย และดินแดนข้างเคียง ได้ทำหน้าที่เป็น คลังข้อมูลความรู้ที่บันทึกสรรพวิทยาการไว้อย่างกว้างขวาง และไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเรื่องทางศาสนา เท่านั้นแต่ยังครอบคลุมถึงองค์ความรู้ทางโลกในสาขาต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ การแพทย์ โหราศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นเครื่องมือสำคัญในการบันทึกข้อมูลด้านการปกครอง และกฎหมายอีกด้วย (J. Sahoo & Mohanty, 2015)

อย่างไรก็ตามบทบาทที่ส่งผลกระทบต่อในวงกว้างและยั่งยืนที่สุดของคัมภีร์ใบลาน คือการเป็น กลไกหลักในการจัดทำ คัดลอก และเผยแพร่คัมภีร์ทางศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศาสนาสำคัญ 3 ศาสนาของเอเชียใต้ ได้แก่ ศาสนาฮินดู ศาสนาเชน และศาสนาพุทธ มากไปกว่านั้นคัมภีร์ใบลานไม่ได้ จำกัดบทบาทอยู่เพียงในถิ่นกำเนิดเท่านั้น หากแต่ยังเป็นสื่อกลาง (Medium) สำคัญที่นำพาหลักธรรม คำสอน อิทธิพลทางวัฒนธรรมของศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธข้ามมหาสมุทรไปสู่ดินแดนเอเชีย ตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน และผสมผสานทางอารยธรรม

ระบบโครงสร้างของคัมภีร์ใบลานส่วนที่สำคัญที่สุดคือตัว “ใบลาน” จากข้อมูลของหอสมุด มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ระบุว่า ใบลานพันธุ์ที่มักนำมาทำเป็นคัมภีร์ใบลานมากที่สุดคือ ต้นปาล์มไมรา (Palmyra) และต้นลาน (Talipot) ใบของต้นปาล์มไมรามีลักษณะค่อนข้างหนา และไม่ยืดหยุ่น อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะแตกเปราะตามกาลเวลา ในขณะที่ใบของต้นลานจะบางกว่า ยืดหยุ่นกว่า และ มีความทนทานมาก โดยมีรายงานว่าสามารถคงอยู่ได้นานถึง 600 ปี คัมภีร์ใบลานเหล่านี้ประกอบไปด้วยแหล่งข้อมูลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเกี่ยวกับวัฒนธรรมและศาสนาในอินเดีย เนปาล และเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (Library, 2023)

องค์ประกอบพื้นฐาน และสำคัญที่สุดของคัมภีร์ใบลานคือ วัสดุตั้งต้น (Source Material) ได้แก่ ใบจากพืชตระกูลปาล์ม ซึ่งสายพันธุ์ที่นิยมนำมาใช้ในการสร้างสรรค์เอกสารโบราณมากที่สุดมี อยู่ 2 ชนิดหลัก คือ ต้นตาล (Palmyra palm, *Borassus flabellifer*) และ ต้นลาน (Talipot palm, *Corypha umbraculifera*)

ใบลานจากต้นตาล (Palmyra) มีลักษณะค่อนข้างหนา ไม่ยืดหยุ่น และมีแนวโน้มที่จะเปราะแตกได้ง่ายตามกาลเวลา

ใบลานจากต้นลาน (Talipot) มีลักษณะบางกว่า ยืดหยุ่นกว่า และมีความทนทานสูงกว่ามาก โดยมีรายงานว่าสามารถคงสภาพอยู่ได้นานถึง 600 ปี

ด้วยคุณสมบัติที่แตกต่างกันนี้ ส่งผลให้ความทนทานของคัมภีร์ใบลานแต่ละผูกไม่เท่ากัน อย่างไรก็ตาม คัมภีร์ใบลานทั้งหมดถือเป็นแหล่งข้อมูลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งสะท้อนวัฒนธรรมและศาสนาในอินเดีย เนปาล และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาและการอนุรักษ์ (Library, 2023)

การแปรสภาพใบลานจากพืชธรรมชาติให้กลายเป็นวัสดุรองรับการจารอักษรที่คงทนและมีคุณภาพ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเตรียมการที่ละเอียดซับซ้อนด้วยภูมิปัญญาเชิงช่าง การจัดทำคัมภีร์ใบลานแต่ละผูกจึงไม่ได้เป็นเพียงการบันทึก แต่เป็นผลลัพธ์ของกระบวนการผลิตหลายขั้นตอนที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ตั้งแต่การคัดเลือกใบ การอบแห้ง การขัดผิว ไปจนถึงการจารอักษร และการเข้าผูก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเทคโนโลยี องค์ความรู้ และความเชื่อทางวัฒนธรรมของผู้คนในอดีต

การเตรียมวัสดุใบลานเพื่อการจาร

กระบวนการแปรรูปใบลานจากสภาพวัตถุดิบทางธรรมชาติสู่การเป็นวัสดุรองรับการเขียน ถือเป็นขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญยิ่งและมีกรรมวิธีที่แตกต่างกันไปตามขนบธรรมเนียมของแต่ละท้องถิ่น โดยทั่วไป การคัดเลือกใบลานจะเริ่มต้นจากการเก็บเกี่ยวใบลานที่ยังไม่อ่อนหรือแก่จนเกินไป ซึ่งในบริบทของไทยเรียกว่า “เพสลาด” (เพ-สะ-ลาด) (กองแก้ว วีระประจักษ์, 2530) โดยนิยมเลือกใบที่เริ่มคลี่ออกและเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูแล้ง เพื่อให้ได้ใบที่มีคุณภาพเหมาะสมที่สุด (W.B. Emera & Rice, 2019)

หลังจากคัดเลือก และตัดขนาดใบลานตามต้องการแล้ว ใบลานจะเข้าสู่กระบวนการปรุงสภาพ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความหลากหลายทางเทคนิคอย่างมากและสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น กรรมวิธีที่พบได้โดยทั่วไปครอบคลุมตั้งแต่การแปรสภาพด้วยความชื้น เช่น การต้มในน้ำเปล่า น้ำนม หรือน้ำข้าวข้าว การแช่น้ำค้างคืน ไปจนถึงการฝังในโคลน ทRAY หรือฟางข้าวเปียก ควบคู่ไปกับการใช้ความร้อน อย่างเช่น การรมควัน หรือการตากแดด (W.B. Emera & Rice, 2019; กองแก้ว วีระประจักษ์, 2530)

ตัวอย่างที่ชัดเจนในประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคเหนือคือ การนำใบลานไปต้มในน้ำข้าวข้าวก่อนนำไปตากให้แห้ง ซึ่งเชื่อว่าช่วยให้เนื้อลานมีความเหนียว นุ่ม และมีสีขาวนวลขึ้น (กองแก้ว วีระประจักษ์, 2530) นอกจากนี้ ยังมีขั้นตอนสุดท้ายเพื่อเตรียมพื้นผิวให้พร้อมสำหรับการจาร เช่น การขัดผิวให้เรียบด้วยวัสดุคล้ายกระดาษทราย การขัดเงา หรือการเคลือบผิวด้วย

น้ำมันงาหรือเครื่องเทศอย่างขมิ้น เพื่อเพิ่มความทนทานและป้องกันแมลง (W.B. Emera & Rice, 2019) กระบวนการอันซับซ้อนเหล่านี้ล้วนมีเป้าหมายเดียวกัน คือการปรับเปลี่ยนคุณสมบัติทางกายภาพของใบลานให้มีความยืดหยุ่น เรียบเนียน และคงทน เหมาะสมต่อการจารอักษรและการเก็บรักษาในระยะยาว

กระบวนการอบแห้ง การขัดผิว และการรวมผูก

ภายหลังจากการปรุงสภาพเบื้องต้น ใบลานจะเข้าสู่ขั้นตอนสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความคงทนและคุณภาพของเอกสารคือ กระบวนการอบแห้ง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกำจัดความชื้น และป้องกันการเกิดเชื้อราอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำลายเนื้อใบลาน กรรมวิธีที่นิยมใช้คือการนำมัดใบลานเข้าเตาอบที่สร้างด้วยอิฐ ซึ่งออกแบบให้มีความร้อนระอุอย่างสม่ำเสมอ การควบคุมอุณหภูมิจะดำเนินไปอย่างช้า ๆ โดยใช้แกลบเป็นเชื้อเพลิงและปล่อยให้ความร้อนค่อย ๆ ลดลงเองตามธรรมชาติเป็นเวลาหนึ่งวันเต็มก่อนจะเติมเชื้อเพลิงใหม่ การรักษาความร้อนภายในเตาให้คงที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพของใบลานที่ได้ (ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2530)

เมื่อกระบวนการอบแห้งเสร็จสิ้น ใบลานจะถูกนำมาปรับสภาพทางกายภาพเพื่อให้พร้อมสำหรับการจาร เนื่องจากขอบของใบลานที่ผ่านความร้อนมักจะไม่เรียบเสมอกัน เริ่มต้นจากการปรับขอบใบลานให้เรียบ โดยนำมัดใบลานทั้งหมดมาใส่ด้วยกบไสไม้ให้ขอบทั้งสองด้านมีความเรียบสนิทเป็นระนาบเดียวกัน จากนั้นจึงเข้าสู่การขัดผิวโดยใช้ทรายละเอียดที่ผ่านการคั่วให้ร้อนโรยบนผิวใบลานแล้วใช้ลูกประคบขัดถูเพื่อปรับพื้นผิวให้มีความเรียบเนียนสม่ำเสมอ ก่อนจะทำความสะอาดด้วยผ้าแห้งอีกครั้ง (ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2530)

ขั้นตอนสุดท้ายก่อนการจารคือ การรวมผูกเป็นมัด ใบลานที่ผ่านการขัดผิวแล้วจะถูกรวบรวมเข้าด้วยกัน โดยมีไม้ขนาดเท่าใบลานประกบอยู่ด้านหน้าและหลัง เรียกว่า “ไม้ประกบ” หรือ “ขอบ” เพื่อป้องกันการบิดงอและรักษาใบลานให้เหยียดตรง จากนั้นจะทำการเจาะรูบนมัดใบลานและไม้ประกบ ซึ่งโดยทั่วไปมีจำนวน 1 ถึง 3 รู เพื่อใช้สำหรับร้อยเชือกยึดให้แน่น สำหรับใบลานขนาดยาวมักเจาะสองรูที่ปลายทั้งสองด้าน ขณะที่ใบลานขนาดเล็กอาจเจาะเพียงรูกึ่งกลางรูเดียว (Betsy, 2011) กรณีที่คัมภีร์มีความหนามาก (ประมาณ 200 ใบขึ้นไป) การใช้เชือกร้อยอาจทำให้เกิดการเสียดสีจนขอบรูของใบลานเสียหายได้ จึงมีการปรับเปลี่ยนไปใช้แกนร้อยที่ทำจากโลหะทองแดงหรือตอกไม้ไผ่ที่มีความแข็งแรงกว่าแทน เพื่อรองรับน้ำหนักและรักษาโครงสร้างของคัมภีร์ใบลานไว้ (Perumal, 2012)

การสร้างอักษรบนพื้นผิวใบลาน

เทคนิคการจารอักษร และภาพประกอบลงบนเอกสารใบลานสามารถจำแนกได้เป็นสองวิธีหลัก ซึ่งการเลือกใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับชนิดของใบลาน และขนบธรรมเนียมการสร้างคัมภีร์ใบลานในแต่ละวัฒนธรรม วิธีการทั้งสองประกอบด้วย 1) การจาร คือการใช้วัตถุปลายแหลมกรีดหรือกดลงบนผิวใบลานให้เกิดเป็นร่องลึก และ 2) การเขียนด้วยหมึก คือการใช้พู่กันหรือวัสดุอื่นจุ่มหมึกหรือสีเพื่อวาดเป็นตัวอักษรลงบนพื้นผิวโดยตรง (Dyke, 2009)

ในวัฒนธรรมไทยและอีกหลายแห่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การจารถือเป็นเทคนิคที่เป็นแบบแผนและแพร่หลายที่สุด กระบวนการนี้ต้องอาศัยเครื่องมือที่เรียกว่า “เหล็กจาร” (Stylus) ซึ่งเป็นเหล็กปลายแหลม (หรืออาจทำจากวัสดุอื่น เช่น กระดุกสัตว์ หรืองาช้าง) เพื่อกดและกรีดลงบนใบลานให้เกิดเป็นร่องลึกตามรูปอักษรที่ต้องการ ร่องที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า “เส้นจาร” ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของคัมภีร์ใบลานส่วนใหญ่ (ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2545)

กระบวนการจารเริ่มต้นด้วยขั้นตอนการเตรียมพื้นที่เขียนที่เรียกว่า การตีเส้นบรรทัด เพื่อให้การจารมีระเบียบและเป็นแนวตรงสม่ำเสมอ ขั้นตอนนี้จะใช้กรอบไม้ที่ขึงด้วยเส้นด้ายตามจำนวนบรรทัดที่ต้องการ ซึ่งโดยทั่วไปมีตั้งแต่ 4 ถึง 9 บรรทัดต่อหน้า โดยนิยมมากที่สุดคือ 5 บรรทัด จากนั้นจะนำลูกประคบที่ชุบด้วยผงเขม่าควันไฟผสมน้ำลูบบนเส้นด้ายเหล่านั้น เมื่อนำกรอบไม้มาวางทาบบนหน้าลานในตำแหน่งที่เหมาะสมแล้วจึงติดเส้นด้ายแต่ละเส้นให้กระทบกับผิวใบลาน ทำให้เกิดรอยเส้นสีดำบาง ๆ ปรากฏขึ้นเพื่อเป็นแนวสำหรับจารอักษรต่อไป (ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2545)

ส่วนเทคนิคอีกรูปแบบหนึ่งคือ การเขียนด้วยหมึก ซึ่งเป็นการใช้พู่กันจุ่มหมึกหรือสีวาดเป็นตัวอักษรลงบนใบลานโดยตรงแทนที่จะเป็นการสร้างร่องลึก อักษรที่สร้างขึ้นด้วยวิธีนี้จะมีลักษณะเป็นเส้นหมึกบนพื้นผิว และมักถูกเรียกว่า “เส้นชุบ” ซึ่งเป็นเทคนิคที่พบได้น้อยกว่าการจาร แต่ก็ยังเป็นอีกหนึ่งรูปแบบสำคัญของการสร้างสรรค์คัมภีร์ใบลาน (ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2545)

องค์ประกอบทางกายภาพของคัมภีร์ใบลาน

คัมภีร์ใบลานหนึ่งเรื่องอาจประกอบด้วยใบลานจำนวนหนึ่ง “ผูก” หรือหลายผูกก็ได้ โดยไม่ว่าจะมีจำนวนเท่าใด ทั้งหมดจะถูกนับรวมเป็นหนึ่ง “คัมภีร์” (ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2530) โครงสร้างทางกายภาพของคัมภีร์ใบลานที่สมบูรณ์ โดยทั่วไปประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ (เรณู กาญจนะโกคิน, 2528)

1. ตัวคัมภีร์ ส่วนแกนหลักของคัมภีร์ใบลาน คือ กลุ่มใบลานที่ผ่านการจารเนื้อหาและจัดเรียงลำดับหน้าแล้ว หลังจากนั้นจะถูกนำมาร้อยด้วยเชือกที่เรียกว่า “สายสนอง” ผ่านรูที่เจาะไว้ โดยนิยมร้อยและผูกปมเฉพาะด้านซ้ายของผูก เพื่อให้สามารถเปิดพลิกหน้าลานด้านขวาได้อย่าง

สะดวง (เรณู กาญจนะโกคิน, 2528) เมื่อรวบรวมครบทุกผูกของคัมภีร์แล้ว จะนำมาเข้าประกบและไสขอบทั้งสี่ด้านให้เรียบเสมอกัน (ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2530)

2. ไม้ประกบ คือ แผ่นไม้เนื้อแข็งสองชั้น เช่น ไม้สักหรือไม้จันทร์ ที่มีขนาดกว้างยาวเท่ากับหน้าลาน และมีความหนาประมาณ 1-2 เซนติเมตรหรือมากกว่า ทำหน้าที่ประกบอยู่ด้านนอกสุดของตัวคัมภีร์ (ด้านหน้าและหลัง) เพื่อเป็นโครงสร้างป้องกันไม่ให้ใบลานบิดงอ หัก หรือฉีกขาดเสียหายได้ง่าย (ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2565)

3. ผ้าห่อคัมภีร์ เมื่อตัวคัมภีร์ถูกประกบด้วยไม้ประกบแล้ว จะถูกห่อหุ้มด้วยผ้าอีกชั้นหนึ่งซึ่งเรียกว่า “ผ้าห่อคัมภีร์” การถวายเป็นผ้าห่อคัมภีร์ถือเป็นการสร้างบุญกุศลในทางพุทธศาสนา โดยอาจเป็นผ้าฝ้าย ผ้าไหม หรือผ้าทอที่มีลวดลายวิจิตร เช่น ผ้าขิด ผ้าจก หรือผ้ามัดหมี่ ตามคติความเชื่อจะนิยมใช้ผ้าที่ทอขึ้นใหม่ หรือเป็นผ้าเก่าที่ยังไม่เคยผ่านการใช้งานมา (สมชาย นิลอาธิ, 2554)

4. เชือกมัดคัมภีร์ หลังจากห่อด้วยผ้าแล้ว คัมภีร์จะถูกมัดให้แน่นหนาด้วยเชือกเพื่อป้องกันฝุ่นละอองและแมลงเข้าไปทำลายเนื้อใบลาน เชือกที่ใช้มัดมีความยาวเป็นพิเศษ โดยนิยมพันรอบคัมภีร์ 5 รอบ หรือที่เรียกว่า “5 เปลาะ” วัสดุที่ใช้ทำเชือกมีความหลากหลาย ตั้งแต่ ปอ ป่าน ผ้าไหม หรือแม้กระทั่งเส้นผมของผู้มีศรัทธาที่นำมาถักเป็นเปียเพื่อใช้เป็นพุทธบูชา (วิรัตน์ อุณาพรารากร, 2537)

5. ฉลากหรือไม้บัญชี องค์ประกอบสุดท้ายคือป้ายระบุข้อมูลของคัมภีร์ หรือที่เรียกว่า “ฉลาก” (ภาคกลาง) หรือ “ไม้บัญชี” (ภาคเหนือ) ฉลากนี้ทำหน้าที่ให้ข้อมูลสำคัญ เช่น ชื่อเรื่อง จำนวนผูก หรือข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับคัมภีร์นั้น ๆ วัสดุที่ใช้ทำฉลากมีความหลากหลาย เช่น งาม้าง ไม้ทองเหลือง ผ้า หรือแผ่นหนัง ซึ่งมักถูกประดิษฐ์ขึ้นอย่างประณีตงดงามและเสียบไว้ที่ด้านนอกของผ้าห่อคัมภีร์เพื่อให้มองเห็นได้ชัดเจน (เรณู กาญจนะโกคิน, 2528)

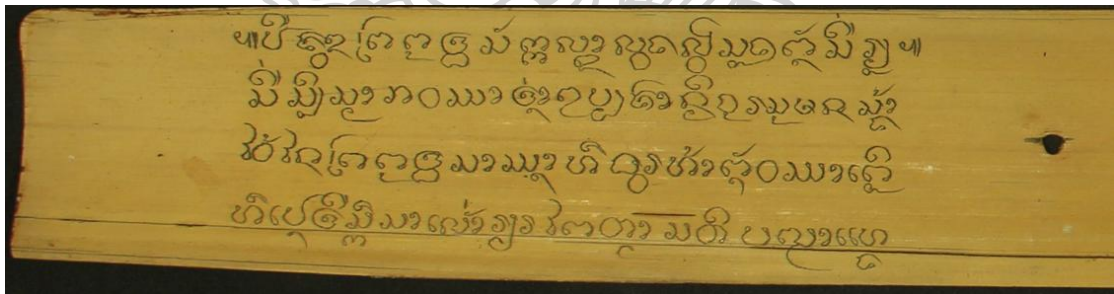
ธรรมเนียมการสร้าง และถวายเป็นคัมภีร์ใบลาน

ธรรมเนียมการสร้าง และถวายเป็นคัมภีร์ใบลานเป็นประเพณีปฏิบัติที่อยู่ในสังคมวัฒนธรรมไทย และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาอย่างยาวนาน โดยมีวัตถุประสงค์ที่เชื่อมโยงระหว่างศรัทธาส่วนบุคคล และประโยชน์สาธารณะ ข้อความจากบันทึกผู้สร้างในคัมภีร์ใบลานมักปรากฏบันทึกเจตจำนงของผู้สร้าง หรือผู้ถวายไว้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์หลักที่พบมากที่สุดคือ การสร้างเพื่อเป็นพุทธบูชา โดยมีความเชื่อว่าการสร้างคัมภีร์ซึ่งเป็นที่จารึกพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือเป็นการทำนุบำรุงและสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนตราบ 5,000 พระพรรษา การกระทำดังกล่าว นอกจากจะเป็นการแสดงความเคารพสูงสุดต่อพระรัตนตรัยแล้ว ยังเป็นการสร้างมหาคุณอันยิ่งใหญ่ให้แก่ผู้สร้างและวงศ์ตระกูลอีกด้วย

นอกเหนือจากเจตนาเพื่อถวายเป็นพุทธรูปแล้ว การสร้างคัมภีร์ใบลานยังมีนัยสำคัญในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม ประการแรกคือ การอุทิศส่วนบุคคลให้กับบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ หรือเพื่อสร้างบุญบารมีให้แก่ตนเองในภพชาติต่อไป ประการที่สองคือ การสร้างคัมภีร์ใบลานที่ต้องอาศัยทั้งทุนทรัพย์และช่างฝีมือผู้ชำนาญยังสะท้อนถึงสถานะทางสังคมและกำลังทรัพย์ของผู้สร้าง ไม่ว่าจะเป็น กษัตริย์ เจ้านาย ชนชั้นสูง หรือคหบดีผู้มีศรัทธา ซึ่งมักจะสร้างคัมภีร์ฉบับหลวงหรือฉบับพิเศษที่มีความวิจิตรบรรจงเพื่อถวายแก่วัดสำคัญ

ในขณะเดียวกัน คัมภีร์ใบลานยังดำรงอยู่ในสถานะของคลังความรู้ และสื่อการศึกษาที่สำคัญยิ่งของสังคมในอดีต ดังที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้างว่า เจตนาสร้างขึ้น “เพื่อให้เป็นที่ศึกษาเล่าเรียน” แสดงให้เห็นว่าคัมภีร์ใบลานเหล่านี้ไม่ได้บันทึกเพียงพระไตรปิฎกหรือเรื่องราวทางพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมองค์ความรู้หลากหลายแขนง เช่น วรรณคดี ประวัติศาสตร์ ตำรายา โหราศาสตร์ และกฎหมายโบราณ ดังนั้นคัมภีร์ใบลานจึงมีคุณค่าในฐานะเป็นมรดกทางปัญญาที่บันทึกไม่เพียงแต่เนื้อหาองค์ความรู้ แต่ยังรวมถึงรูปแบบอักษรโบราณ อักษรวิธ และทักษะในการจาร การคัดลอก และการสร้างสรรค์เอกสารตัวเขียนซึ่งเป็นหลักฐานอันล้ำค่าสำหรับการศึกษาอารยธรรมในอดีต

ภาพที่ 3 ข้อความวัตถุประสงค์การสร้างและถวายคัมภีร์ใบลาน

“๓ ปีชวด พระพุทธศักราชล่วงแล้วสองพันสี่ร้อย ๓

สี่สิบสามพระวัสสา ท่านอุปชฌาย์นิม จุลสมณ สร้าง

ไว้ในพระพุทธรูปที่หอถ้ำพันพระวัสสานี้

หือเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนไปตามสติปัญญาแห่ง...”

RBRO03-291 มโหสถชาดก ผูก 2

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า คัมภีร์ใบลานเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า โดยมีสถานะเป็นทั้งวัตถุศักดิ์สิทธิ์ที่จรโลงพระพุทธรูป และเป็นคลังความรู้ที่บันทึกภูมิปัญญาของอดีตองค์ประกอบแต่ละส่วน ตั้งแต่ตัวใบลานไปจนถึงฉลากไม้บัญชา ล้วนผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ที่

สะท้อนโลกทัศน์ คติความเชื่อ และสุนทรียศาสตร์ของยุคสมัย การศึกษาวัฒนธรรมคัมภีร์ไบเบิลจึงเป็นการเปิดประตูสู่ความเข้าใจระบบคิดและโครงสร้างสังคมในอดีตได้อย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็ นแรงจูงใจเบื้องหลังการสร้างที่ผูกพันกับความเชื่อเรื่องบุญกุศล หรือบทบาทในฐานะสื่อกลางของการ เรียนรู้และสืบทอดองค์ความรู้ ดังนั้นการทำความเข้าใจมิติทางวัฒนธรรมคัมภีร์ไบเบิลจึงเป็นรากฐาน สำคัญก่อนที่จะดำเนินการวิเคราะห์ปรียบเทียบเชิงลึกของคัมภีร์ไบเบิลต่อไป

2.1.3 แนวคิดว่าด้วยการพลัดถิ่น (Diaspora)

ในวงวิชาการศึกษาศาสนาการพลัดถิ่น Robin Cohen (2023) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดเชิง มานุษยวิทยาที่ทรงอิทธิพล โดยนิยาม “การพลัดถิ่น” ว่าเป็นปรากฏการณ์ของชุมชนชาติพันธุ์ (Ethnic Community) ที่มีการกระจัดกระจายและตั้งถิ่นฐานอยู่นอกพื้นที่ซึ่งถือเป็น “มาตุภูมิ” (Homeland) ดั้งเดิม หรือในจินตนาการ สมาชิกในชุมชนพลัดถิ่น แม้จะอาศัยอยู่ในสังคมเจ้าบ้าน แต่ ยังคงธำรงรักษาและสร้างสรรค์วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองผ่านเครือข่ายทางสังคมที่ เข้มแข็ง

องค์ประกอบสำคัญของแนวคิดนี้คือ จิตสำนึกที่รวมเกี่ยวกับมาตุภูมิ ซึ่งถูกหล่อเลี้ยงผ่านความ ทรงจำร่วม ตำนาน และประวัติศาสตร์ที่ถูกบอกเล่าและผลิตซ้ำ เช่น การตั้งชื่อสถานที่ในถิ่นฐานใหม่ ตามชื่อบ้านเกิดเดิม พร้อมกับความปรารถนาหรือมายาคติของการหวนคืนปรากฏการณ์นี้ได้ ก่อให้เกิดอัตลักษณ์ข้ามชาติ ซึ่งเป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน และท้าทายกระบวนทัศน์ ทางมานุษยวิทยาแบบดั้งเดิมที่ผูกโยงวัฒนธรรมเข้ากับพื้นที่ทางกายภาพอย่างตายตัว อัตลักษณ์ของ คนพลัดถิ่นจึงมีพลวัตและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่พวกเขา ดำรงอยู่ (Cohen, 2023)

เพื่อจำแนกพลวัตและเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลายซึ่งก่อให้เกิดชุมชนพลัดถิ่น Cohen ได้จำแนกประเภทของการพลัดถิ่นไว้ 5 รูปแบบหลัก ดังนี้

1. การพลัดถิ่นในฐานะเหยื่อ (Victim Diaspora) เกิดจากการถูกบีบบังคับอย่างรุนแรง ให้ต้องละทิ้งมาตุภูมิ เช่น สงคราม การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การค้าทาส หรือภัยพิบัติร้ายแรง ประสบการณ์ ร่วมแห่งความบอบช้ำ (Shared Trauma) กลายเป็นแกนกลางในการสร้างอัตลักษณ์และการรวมกลุ่ม ของชุมชน ตัวอย่างคลาสสิกได้แก่ การพลัดถิ่นของชาวยิว ชาวอาร์เมเนีย และชาวแอฟริกันที่ถูกนำไป เป็นทาสในโลกใหม่

2. การพลัดถิ่นของแรงงาน (Labour Diaspora) เป็นการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานขนาดใหญ่ เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจและการจ้างงาน โดยมีแรงผลักดันจากความยากจนหรือการขาด โอกาสในประเทศต้นทาง ชุมชนเหล่านี้มักเริ่มต้นจากการเป็นแรงงานอพยพและค่อย ๆ พัฒนา

เครือข่ายทางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็งในประเทศปลายทาง เช่น ชุมชนชาวอินเดียในแคริบเบียน ชาวจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือชาวฟิลิปปินส์ทั่วโลก

3. การพลัดถิ่นของจักรวรรดิ (Imperial Diaspora) เป็นผลมาจากการขยายอำนาจของจักรวรรดินิยม โดยกลุ่มคนจากเมืองแม่ของจักรวรรดิ (Metropole) ได้ย้ายถิ่นฐานไปปกครอง บริหาร หรือดำเนินการในดินแดนอาณานิคม พวกเขาพาทั้งวัฒนธรรม ภาษา และระบบการปกครองไปปลูกฝังในดินแดนใหม่ เช่น ชุมชนชาวอังกฤษในอินเดียและแอฟริกา หรือชาวฝรั่งเศสในอินโดจีน

4. การพลัดถิ่นเพื่อการค้า (Trade Diaspora) เกิดขึ้นจากกิจกรรมและเครือข่ายทางการค้าข้ามชาติ ซึ่งกลุ่มพ่อค้า นักลงทุน และช่างฝีมือได้สร้างชุมชนขึ้นในเมืองท่าหรือศูนย์กลางการค้าที่สำคัญ เพื่ออำนวยความสะดวกทางธุรกิจ ชุมชนเหล่านี้มักมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจและวัฒนธรรมระหว่างภูมิภาค เช่น พ่อค้าชาวจีนโพ้นทะเล หรือพ่อค้าชาวเลบานอนในแอฟริกาตะวันตก

5. การพลัดถิ่นทางวัฒนธรรม (Cultural Diaspora) เป็นการย้ายถิ่นของกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง เช่น ปัญญาชน ศิลปิน หรือกลุ่มศาสนิกสัมพันธ์ เพื่อการศึกษา ส่งเสริม และแลกเปลี่ยนมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของตนในบริบทข้ามชาติ ชุมชนเหล่านี้มักเป็นแกนกลางของการสร้างสรรค์และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในระดับโลก

2.1.4 แนวคิดเรื่องการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation)

เมื่อชุมชนพลัดถิ่นได้ตั้งถิ่นฐานและมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมเจ้าบ้าน (Host Society) อย่างต่อเนื่อง ย่อมนำไปสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เรียกว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation) ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในการทำความเข้าใจพลวัตทางอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

แนวคิดนี้ได้รับการเสนอครั้งแรกโดย John Wesley Powell ในปี ค.ศ. 1880 เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มคนจากสองวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเข้ามามีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยในยุคแรกเริ่ม แนวคิดนี้มักถูกมองในลักษณะที่เป็นเส้นตรง (Linear Process) และไม่เท่าเทียม กล่าวคือ กลุ่มวัฒนธรรมย่อย (Minority Culture) มักจะเป็นฝ่ายรับและปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับวัฒนธรรมหลัก (Dominant Culture) ที่มีอำนาจเหนือกว่า อย่างไรก็ตาม ในทางมานุษยวิทยาาร่วมสมัยได้มีการขยายความและมองกระบวนการนี้อย่างซับซ้อนยิ่งขึ้น ดังที่ นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ (2567) ได้สังเคราะห์ไว้ว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนและผนวกรวมองค์ประกอบทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสองระดับสำคัญ คือ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2567)

1. ระดับกลุ่ม หรือสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ในระดับมหภาค เช่น การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคม ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร วิธีการดำรงชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และสถาบันทางสังคมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ

2. ระดับบุคคล เป็นการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ซึ่งสะท้อนผ่านการแสดงออกทางพฤติกรรม ค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคิด และอัตลักษณ์ทางความรู้สึกนึกคิด

ดังนั้นเพื่อทำความเข้าใจยุทธศาสตร์การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์พลัดถิ่นในระดับที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น กรอบแนวคิดของ John W. Berry นับเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในแวดวงสังคมวิทยาและจิตวิทยาข้ามวัฒนธรรม ได้พัฒนากรอบแนวคิดสองมิติ (Two-Dimensional Model) เพื่อจำแนกยุทธศาสตร์การผสมผสานทางวัฒนธรรมของบุคคลหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต้องเผชิญหน้ากับวัฒนธรรมใหม่ (Berry, 1997) โดยพิจารณาจากคำถามพื้นฐานสองประการ ได้แก่

1. การธำรงรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมดั้งเดิม กลุ่มชาติพันธุ์มีความพยายามที่จะรักษาวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ดั้งเดิมของตนเองไว้มากน้อยเพียงใด

2. การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มวัฒนธรรมอื่น กลุ่มชาติพันธุ์มีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรมเจ้าบ้านมากน้อยเพียงใด

จากปฏิสัมพันธ์ของสองมิตินี้ Berry ได้จำแนกยุทธศาสตร์การผสมผสานทางวัฒนธรรมออกเป็น 4 รูปแบบหลัก ตามแผนภูมิการผสมผสานทางวัฒนธรรมสองมิติ ดังนี้

Acculturation Model		
	Identification with Heritage culture: HIGH	Identification with Heritage culture: LOW
Identification with US culture: HIGH	Integration (Bicultural)	Assimilation
Identification with US culture: LOW	Separation	Marginalization

ภาพที่ 4 Berry's two dimensional acculturation model

ที่มา <https://www.drhttuong.com/acclturation-4-ways-to-adjust-to-a-new-culture/>

1. การบูรณาการ (Integration) เป็นยุทธศาสตร์ที่บุคคลหรือกลุ่มชาติพันธุ์สามารถธำรงรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมของตนเองไว้ ควบคู่ไปกับการปรับตัวและมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับสังคมวัฒนธรรมหลักได้อย่างสมดุล รูปแบบนี้มีสัมพันธกับสภาวะทางจิตใจและสังคมที่ดีที่สุด

2. การกลืนกลาย (Assimilation) เป็นยุทธศาสตร์ที่บุคคลหรือกลุ่มชาติพันธุ์ เลือกที่จะละทิ้งหรือลดทอนความสำคัญของวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อปรับตัวและหลอมรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมวัฒนธรรมหลักอย่างเต็มที่ ซึ่งมักเกิดขึ้นในบริบทที่สังคมเจ้าบ้านมีแรงกดดันสูงให้เกิดการปรับตัว

3. การแบ่งแยก (Separation) เป็นยุทธศาสตร์ที่บุคคลหรือกลุ่มชาติพันธุ์ มุ่งเน้นการรักษาวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของตนเองเป็นสำคัญ โดยเลือกที่จะไม่ข้องเกี่ยวหรือปฏิเสธการมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมของสังคมเจ้าบ้าน

4. การเป็นชายขอบ (Marginalization) เป็นสภาวะที่บุคคลหรือกลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถธำรงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม และในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมวัฒนธรรมหลักได้ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก สับสนในอัตลักษณ์ และถูกกีดกันออกจากโครงสร้างทางสังคม

ดังนั้นแผนภูมิการผสมผสานทางวัฒนธรรมสองมิติของ Berry จึงเป็นเครื่องมือเชิงวิเคราะห์ที่สำคัญในการทำความเข้าใจพลวัตการปรับตัวของชุมชนพลัดถิ่น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวไม่ได้เป็นไปอย่างอัตโนมัติ แต่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของรัฐ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม และทัศนคติของสังคมเจ้าบ้าน ในการศึกษากรณีชุมชนไทยวนในราชบุรี กรอบแนวคิดนี้จะถูกนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ชุมชนได้เลือกใช้ยุทธศาสตร์ใดในการดำรงอยู่และต่อรองอัตลักษณ์ของตนเองท่ามกลางบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของภาคกลาง และยุทธศาสตร์เหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรตามยุคสมัย

2.2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถานภาพความรู้ว่าด้วยการศึกษาพาราปรบท (Paratexts) ในเอกสารตัวเขียนไท(ย)นับเป็นองค์ความรู้ที่ยังมีขอบเขตจำกัดและยังไม่แพร่หลายนักในวงวิชาการไทย ที่ผ่านมาการศึกษาในประเด็นดังกล่าวมักมุ่งเน้นไปที่เอกสารตัวเขียนในกลุ่มวัฒนธรรมอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกสารตัวเขียนในโลกอิสลาม ซึ่งมีขนบการสร้างสรรคพาราปรบทที่โดดเด่นทั้งในเชิงปริมาณและความหลากหลาย

ในทางกลับกัน แนวทางการศึกษาพาราปรบทในเอกสารตัวเขียนกลุ่มวัฒนธรรมไท-ลาว ที่เพิ่งได้รับการบุกเบิกและให้ความสนใจอย่างจริงจังในระยะหลัง โดยมีบทบาทสำคัญจากศูนย์การศึกษาวัฒนธรรมเอกสารตัวเขียนโบราณ มหาวิทยาลัยฮัมบวร์ค (Centre for the Study of Manuscript

Cultures, University of Hamburg) พัฒนาการดังกล่าวส่งผลให้เกิดแนวโน้มการศึกษาปรารภปรบท ในเอกสารตัวเขียนไทย(ย)เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการศึกษาข้อมูลบริเวณส่วนท้ายของ เอกสารตัวเขียนหรือ บันทึกผู้สร้าง (Colophon) ซึ่งเป็นปรารภปรบทเชิงสารัตถะ (Documenting Paratexts) ที่สำคัญในการบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับผู้สร้าง ผู้คัดลอก วัตถุประสงค์ และบริบทการ ผลิตเอกสาร

เพื่อสำรวจและสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน การทบทวนวรรณกรรมสำหรับ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้จัดกลุ่มเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

1. ภาพรวมการศึกษาปรารภปรบทในเอกสารตัวเขียนไทย(ย) เพื่อทำความเข้าใจพัฒนาการและ ขอบเขตขององค์ความรู้โดยรวม
2. งานศึกษาเชิงกรณีของปรารภปรบทในเอกสารตัวเขียนไทย(ย)เฉพาะเรื่อง เพื่อพิจารณาแนว ทิศทางการวิเคราะห์เชิงลึกในเอกสารที่เป็นรูปธรรม
3. งานศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์หน้าที่ของปรารภปรบท (Paratextual Functions) เพื่อทำความเข้าใจ บทบาทและกลไกการทำงานของปรารภปรบทในมิติต่าง ๆ

2.2.1 ภาพรวมการศึกษาปรารภปรบทในเอกสารตัวเขียนไทย(ย)

งานศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ปรารภปรบทในเอกสารตัวเขียนไทย(ย) โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสาร จำนวนมากเพื่อสร้างข้อสรุปเชิงภาพรวมนั้นยังมีจำนวนไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่บุกเบิกใน สาขานี้ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของแนวทางการศึกษาดังกล่าวไว้อย่างน่าสนใจ โดยสามารถจำแนก แนวทางการศึกษาที่สำคัญได้ดังนี้

อภิรดี เตชะศิริวรรณ (Apiradee Techasiriwan, 2019) ได้ทำการศึกษาเชิงสำรวจและ วิเคราะห์ปรารภปรบทในเอกสารตัวเขียนประเภทพับสาของชุมชนชาติพันธุ์ไทลื้อจากยูนนานตอนใต้และ ลาวตอนเหนือจำนวนมากถึง 290 ฉบับ การศึกษานี้มีเป้าหมายประสงค์เพื่อจำแนกรูปแบบ พัฒนาการ และเนื้อหาสะท้อนสังคมที่ปรากฏในปรารภปรบท ผลการวิจัยได้จำแนกปรารภปรบทออกเป็น 2 ประเภท หลัก ได้แก่ ปรารภปรบทเชิงโครงสร้าง (Structural Paratexts) เช่น ชื่อเรื่อง สารบัญ และ ปรารภปรบท เชิงข้อมูล (Documenting Paratexts) เช่น บันทึกผู้สร้าง (Colophon) และคำนำ นอกจากนี้ยังระบุ ถึงองค์ประกอบที่ไม่ใช่ตัวบท (Non-textual Elements) อาทิ ภาพสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น รูปนก โคมุตร หรือการตกแต่งตัวอักษร ประเด็นสำคัญของงานวิจัยชิ้นนี้คือการชี้ให้เห็นพลวัตของปรารภปรบท ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายใต้อิทธิพลของ

เทคโนโลยีการพิมพ์จากโลกตะวันตกและจีน ซึ่งส่งผลกระทบต่อขนบการสร้างสรรค์เอกสารตัวเขียนของชาวไทลื้ออย่างยิ่ง

ในขณะที่งานของอภิติมมุ่งเน้นกลุ่มวัฒนธรรมไทนอกประเทศไทย งานของพีระ พนารัตน์ (Peera Panarut, 2019) ได้เปลี่ยนมุมมองมาสู่เอกสารตัวเขียนในวัฒนธรรมไทยภาคกลาง โดยศึกษาปรากฏการณ์ในเอกสารวรรณคดีสมัยอยุธยาที่ถูกคัดลอกและส่งต่อในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ งานวิจัยชิ้นนี้ได้เสนอข้อโต้แย้งที่สำคัญว่า ปรากฏการณ์ใหม่เป็นเพียงส่วนประกอบรอง แต่เป็นกุญแจสำคัญในการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์การส่งผ่านตัวบท (Transmission History) ปรากฏการณ์เหล่านี้ซึ่งรวมถึงชื่อเรื่อง บันทึกอักษรลักษณ์ คำปรารภ และคำลงท้าย ทำหน้าที่เป็นหลักฐานที่สะท้อนถึง 1) กระบวนการผลิตและเผยแพร่ตัวบท ซึ่งเผยให้เห็นบทบาทของอักษรลักษณ์และปราชญ์ในการคัดลอก ตัดแปลง และตีความวรรณคดี 2) พลวัตทางสังคมและวัฒนธรรม ที่แฝงอยู่ในทัศนคติและค่านิยมของผู้สร้างสรรค์ และ 3) การเปลี่ยนแปลงของตัวบท ที่แสดงให้เห็นว่าวรรณคดีไม่ได้หยุดนิ่ง แต่ถูกตีความใหม่ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมการเมืองที่เปลี่ยนไปในแต่ละยุคสมัย

ถัดมา จิรวัดน์ ทศตะ (2566) ได้นำแนวทางการศึกษาปรากฏมาประยุกต์ใช้ในระดับจุลภาค โดยมุ่งศึกษาคัมภีร์ใบลานที่สร้างโดยบุคคลสำคัญในท้องถิ่น คือ พระภิกษุหลวงศรีพุทธผล (อุปละ ศรีจันทร์) ในภาคอีสาน งานวิจัยนี้ทำการวิเคราะห์ทั้งในมิติของ อักษรวิทยา (Paleography) และเนื้อหาของปรากฏการณ์ ผลการศึกษาพบว่า ปรากฏการณ์ได้เผยให้เห็นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์สังคมที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการเชื่อมโยงเรื่องราวบ้านเมือง ข้อมูลบุคคลในชุมชน ตลอดจนความเชื่อและภาษา การวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า พระภิกษุหลวงศรีพุทธผลในฐานะปัญญาชนท้องถิ่นได้ใช้กระบวนการสร้างและจารหนังสือใบลานเป็นเครื่องมือในการธำรงและเผยแพร่องค์ความรู้ ทั้งยังสะท้อนถึงการผสมผสานทางอักษรวิทยาระหว่างชนบั้งเดิม (อักษรธรรมและอักษรขอม) กับอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐานที่ได้รับจากการศึกษาและการติดต่อกับระบบราชการส่วนกลาง ซึ่งทำให้ท่านกลายเป็นศูนย์กลางทางความรู้และศาสนาของชุมชน (จิรวัดน์ ทศตะ, 2567)

โดยสรุป งานวิจัยทั้งสามชิ้นนี้ แม้จะมีขอบเขตและกรณีศึกษาที่แตกต่างกัน แต่ก็ได้สร้างคุณูปการร่วมกันในการยืนยันว่า ปรากฏการณ์เป็นแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า และการศึกษาปรากฏการณ์สามารถเปิดมุมมองใหม่ในการทำความเข้าใจเอกสารตัวเขียนที่ลึกซึ้งกว่าการวิเคราะห์เพียงเนื้อหาหลักของตัวบท

2.2.2 งานศึกษาปรารบพทในเอกสารตัวเขียนไท(ย)เฉพาะเรื่อง

นอกเหนือจากงานศึกษาเชิงภาพรวมแล้ว ยังมีงานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่งที่มุ่งศึกษาปรารบพทในฐานะส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์เอกสารตัวเขียนฉบับใดฉบับหนึ่งโดยเฉพาะ แม้ว่าจะงานศึกษาลักษณะนี้อาจไม่ได้มีข้อมูลปรารบพทในปริมาณมากนัก แต่ก็แสดงให้เห็นถึงแนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีปรารบพทในการวิเคราะห์เอกสารตัวเขียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ตัวอย่างที่สำคัญคืองานวิจัยของ นโม โอภากุล (2563) ซึ่งศึกษาวรรณกรรมล้านนาเรื่อง “วอกไครหิน ฉบับวัดบ้านแหลว จังหวัดเชียงราย” แม้เป้าหมายหลักของงานวิจัยจะอยู่ที่การวิเคราะห์เนื้อหาของวรรณกรรม แต่ผู้วิจัยก็ได้วิเคราะห์องค์ประกอบปรารบพทอย่างละเอียด โดยเลือกใช้คำว่า “ปริสาระ” เพื่อสื่อถึงแนวคิดดังกล่าว ประเด็นที่น่าสนใจในงานวิจัยชิ้นนี้คือ การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดที่จำแนกหน้าที่ของปริสาระ (Paracontent) ออกเป็น 3 ประการหลัก ได้แก่ 1) หน้าที่เชิงโครงสร้าง 2) หน้าที่เชิงแสดงทัศนะ และ 3) หน้าที่เชิงให้ข้อมูล นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำกรอบการวิเคราะห์ 4 ปัจจัยสำคัญ (The Four Factors) ซึ่งประกอบด้วย การผลิต (Production) การใช้งาน (Usage) บริบท (Context) และรูปแบบ (Form) มาใช้ในการตีความข้อมูลปริสาระอย่างเป็นระบบ งานวิจัยของนโมจึงเป็นตัวอย่างที่ดีของการนำทฤษฎีปรารบพทมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เอกสารตัวเขียนเฉพาะฉบับได้อย่างลึกซึ้ง (นโม โอภากุล, 2563)

2.2.3 งานศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์หน้าที่ของปรารบพท

นอกเหนือจากงานศึกษาเชิงภาพรวมและกรณีศึกษาเฉพาะเรื่องแล้ว ยังมีกลุ่มงานวิจัยที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ปรารบพทเฉพาะประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บันทึกผู้สร้าง (Colophon) ซึ่งเป็นปรารบพทเชิงสารัตถะที่มีเนื้อหาและองค์ประกอบซับซ้อนทำให้เป็นแหล่งข้อมูลชั้นต้นที่ทรงคุณค่าสำหรับการศึกษาในมิติทางประวัติศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม

ภูเดช แสนสา (2558) เป็นหนึ่งในผู้บุกเบิกการนำข้อมูลจากบันทึกผู้สร้างมาใช้ในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยได้ปริวรรตและวิเคราะห์บันทึกผู้สร้างคัมภีร์ไบลานอักษรธรรมล้านนาจากวัดหมื่นกาศ จังหวัดลำปาง จำนวนถึง 380 ผูก งานวิจัยชิ้นนี้ได้ตั้งข้อเสนอสื่อที่สำคัญว่า บันทึกของผู้สร้างและผู้จารเป็นข้อมูลที่สะท้อนสภาวะการณ “ร่วมสมัย” ณ ขณะทีสร้างเอกสาร ซึ่งแตกต่างจากเนื้อหาหลักของคัมภีร์ที่มักเป็นเพียงการคัดลอกสืบต่อกันมา ทำให้บันทึกผู้สร้างกลายเป็นแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่มีความน่าเชื่อถือสูง (ภูเดช แสนสา, 2558)

ในขณะเดียวกัน ศิลป์ศุภา แจ้งสว่าง (Silpsupa Jaengsawang, 2019) ได้ขยายขอบเขตการศึกษาไปยังเอกสารตัวเขียนลาว ณ เมืองหลวงพระบาง โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคัมภีร์

อานิสงส์กับพิธีกรรมผ่านบันทึกผู้สร้าง งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าบันทึกผู้สร้างทำหน้าที่เป็นพื้นที่แสดงเจตจำนงของผู้อุปถัมภ์และผู้จาร ไม่ว่าจะเป็นการปรารถนาเพื่อการบรรลุนิพพาน การอุทิศส่วนกุศล หรือการขอพรให้พ้นจากภยันตราย ที่สำคัญ ผู้สร้างเหล่านี้ยังเป็นหลักฐานที่สะท้อน เครื่องขยายความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคณะสงฆ์และชุมชนศฤง์ในการผลิตและสืบทอดองค์ความรู้ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่ผู้สร้างสามารถแสดงอัตลักษณ์และความปรารถนาส่วนตัวได้อย่างอิสระ ซึ่งทำให้บันทึกผู้สร้างกลายเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่อยู่เบื้องหลังการสร้างสรรคเอกสารตัวเขียน

มุมมองด้านประวัติศาสตร์ชุมชนถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างชัดเจนในงานของ ตุลาภรณ์ แสนปรน (2563) ซึ่งศึกษาข้อความท้ายคัมภีร์ใบลาน หรือบันทึกผู้สร้างเพื่อประกอบสร้างประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านนาแก้ว จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าบันทึกผู้สร้างได้ให้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ได้อย่างน้อย 2 มิติ คือ 1) ประวัติของตัวเอกสารซึ่งทำให้ทราบถึงแหล่งที่มา ช่วงเวลาการสร้าง (พบหลักฐานเก่าสุดถึง จ.ศ. 1231 หรือ พ.ศ. 2412) และเครื่องขยายการแลกเปลี่ยนคัมภีร์ระหว่างวัดต่าง ๆ และ 2) ประวัติศาสตร์ชุมชนที่เผยให้เห็นข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าอาวาส เหตุการณ์บ้านเมือง และวิถีชีวิตของผู้คนในอดีต (ตุลาภรณ์ แสนปรน, 2563)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่มุ่งเน้นช่วงเวลาเฉพาะทางประวัติศาสตร์ เช่น งานของ พระอัมรินทร์ สนธิธมฺโม และคณะ (2566) ที่วิเคราะห์บันทึกผู้สร้างในคัมภีร์ใบลานล้านนาในยุคฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่สมัยพระเจ้ากาวิละ (พ.ศ. 2343-2358) ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากบันทึกผู้สร้าง 8 ผูก พบลักษณะร่วมที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ช่วงเวลา สถานที่ รายชื่อผู้มีส่วนร่วม และข้อความปรารถนาของผู้จาร ข้อมูลเหล่านี้ไม่เพียงสะท้อนกระบวนการสร้างคัมภีร์ใบลานที่เป็นระบบและทำเป็นหมู่คณะ แต่ยังชี้ให้เห็นนัยทางการเมืองและสังคมของการสร้างคัมภีร์ใบลานในยุคดังกล่าว กล่าวคือ การสร้างคัมภีร์ใบลานเป็นทั้งเครื่องมือในการสร้างบุญบารมีของสามัญชน และเป็นเครื่องมือทางการเมืองของชนชั้นปกครอง ในการสถาปนาภาพลักษณ์ “ธรรมราชา” เพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครอง (อัมรินทร์ สนธิธมฺโม, พระ และคณะ, 2566)

เช่นเดียวกับงานของ พระมหานันทวัฒน์ ธมฺมนนโท และภักธิดา แรงทน (2566) ที่ศึกษาบันทึกท้ายคัมภีร์ใบลาน หรือบันทึกผู้สร้าง อักษรธรรมอีสาน ณ วัดมหาธาตุ จังหวัดยโสธร โดยวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่าง 93 ผูก ผลการศึกษาสามารถจำแนกข้อมูลที่พบออกเป็น 4 ด้านหลัก คือ บุคคล ความปรารถนา สถานที่ และคำอ้อมตน นอกจากนี้ยังค้นพบลักษณะเฉพาะของการบันทึกข้อมูลด้านปฏิทินและเวลาที่ละเอียดอ่อน เช่น การใช้จุลศักราชและพุทธศักราชควบคู่กัน การระบุปีนักษัตร การบันทึกช่วงยามของวัน และสถิติของเดือนและวันที่นิยมสร้างคัมภีร์ใบลาน

ซึ่งล้วนเป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมที่สะท้อนโลกทัศน์และระบบความเชื่อของผู้คนในยุคหนึ่งได้อย่างดี (นันทวัฒน์ วัฒนนโท, พระ และภัทริดา แรงทน, 2566)

2.3 สังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสังเคราะห์ได้ว่า การศึกษาปราปรบทในเอกสารตัวเขียนไท(ย)แม้ว่าในภาพรวมจะยังมีงานวิจัยไม่มากนักแต่ก็เป็นสาขาการศึกษาที่กำลังได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แนวทางการศึกษาที่ปรากฏสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แนวทางหลัก ดังนี้

1. การศึกษาเชิงภาพรวม มุ่งทำความเข้าใจระบบและโครงสร้างของปราปรบทในวัฒนธรรมการเขียนหนึ่งๆ โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารจำนวนมาก ดังเช่นงานของอภิรดี เตชะศิริวรรณ ที่จำแนกประเภทและพลวัตของปราปรบทในวัฒนธรรมไทลื้อ และงานของพีระ พนารัตน์ ที่ชี้ให้เห็นบทบาทของปราปรบทในฐานะกุญแจสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์การส่งผ่านตัวบทวรรณคดีอยุธยา

2. การศึกษาเชิงกรณีศึกษาเฉพาะเรื่อง มุ่งประยุกต์ใช้ทฤษฎีปราปรบทในการวิเคราะห์เอกสารตัวเขียนฉบับใดฉบับหนึ่งอย่างลึกซึ้ง เช่น งานของ นโม โอภากุล ที่นำกรอบทฤษฎีด้านหน้าที่และปัจจัย 4 ประการมาวิเคราะห์ “ปริสาระ” ในวรรณกรรมล้านนาเรื่องวอกโครหิน

3. การศึกษาเชิงหน้าที่ของปราปรบทเฉพาะประเภท เป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมสูงสุดโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ “บันทึกผู้สร้าง” (Colophon) ในฐานะแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม งานวิจัยกลุ่มนี้ เช่น ภูเดช แสนสา, 2558; Silsupa Jaengsawang, 2019; ตุลาภรณ์ แสนปรน, 2563; พระอัมรินทร์ และคณะ, 2566; พระมหานันทวัฒน์ และคณะ, 2566 มีคุณูปการร่วมกันในการยืนยันว่า บันทึกท้ายคัมภีร์สามารถให้ข้อมูลที่หลากหลาย ตั้งแต่ข้อมูลระดับจุลภาคเกี่ยวกับผู้คน เหตุการณ์ และความเชื่อในชุมชนท้องถิ่น ไปจนถึงข้อมูลระดับมหภาคที่สะท้อนเครือข่ายทางสังคมและนัยทางการเมืองในบริบทที่กว้างขึ้น

กล่าวโดยสรุป สถานภาพองค์ความรู้ในปัจจุบันได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าปราปรบทโดยเฉพาะบันทึกผู้สร้าง ไม่ได้เป็นแค่ส่วนประกอบรองของเอกสารตัวเขียน แต่ถือเป็นคลังข้อมูลทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่รอการสำรวจและวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม การศึกษาส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นไปที่ตัวบทของเอกสารตัวเขียน โดยเฉพาะประเภทคัมภีร์ทางศาสนาและวรรณกรรมเป็นหลัก ในขณะที่การศึกษาปราปรบทในเอกสารตัวเขียนซึ่งมีสถานะและหน้าที่ทางสังคมที่แตกต่างออกไปกลับยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบและลึกซึ้งเท่าที่ควร ช่องว่างทางความรู้นี้ทำให้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับวัฒนธรรมการผลิต การใช้งาน และการรับรู้คุณค่าเอกสารตัวเขียนในสังคมไทยยังคงมีจำกัด อยู่เพียงการวิเคราะห์เนื้อหาของตัวบทเป็นสำคัญ โดยอาจจะมองข้ามหรือละเลยข้อมูลแวดล้อมที่ปรากฏในปราชัยซึ่งอาจให้ภาพสะท้อนทางสังคมที่สมบูรณ์และแตกต่างออกไป

ดังนั้นงานศึกษานี้จึงมุ่งที่จะเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ วิเคราะห์ และตีความปราชัยที่ปรากฏในเอกสารตัวเขียน ประเภทคัมภีร์ไบเบิลอย่างครอบคลุมและเป็นระบบเป็นครั้งแรก การศึกษานี้จะชี้ให้เห็นว่าปราชัยในคัมภีร์ไบเบิลไทยวนวัตใหม่ครบครันมีลักษณะเฉพาะและทำหน้าที่อย่างไรเมื่อเทียบกับปราชัยในเอกสารตัวเขียนประเภทอื่น อีกทั้งยังมุ่งหวังที่จะใช้ข้อมูลจากปราชัยเพื่อสร้างความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับสถานะของเอกสารตัวเขียนในฐานะ “วัตถุ” ที่มีการผลิต การส่งผ่าน และการให้ความหมายในสังคมชาวไทยวน ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพประวัติศาสตร์และสภาพสังคมชาวไทยวนในมิติที่ซับซ้อนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4 การสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดนี้ตั้งอยู่บนแกนหลัก 2 แกนที่ทำงานสัมพันธ์กัน

1. แกนที่หนึ่ง คือ พื้นที่ของการวิเคราะห์ ได้แก่

1.1 วัตถุศึกษา ได้แก่ ปราชัย (Paratexts) ในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัตใหม่ครบครัน ซึ่งถูกมองในฐานะวัตถุทางวัฒนธรรม และคลังข้อมูลปฐมภูมิ

1.2 เครื่องมือเชิงทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีปราชัยของ Gérard Genette ซึ่งถูกนำมาขยายและประยุกต์ใช้กับเอกสารตัวเขียนตามแนวทางของ ศูนย์การศึกษาวัฒนธรรมเอกสารตัวเขียนโบราณ มหาวิทยาลัยอัมสเตอร์ดัมโดยจำแนกหน้าที่ของปราชัยออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ ปราชัยเชิงโครงสร้าง ปราชัยเชิงอธิบาย และปราชัยเชิงสารัตถะ

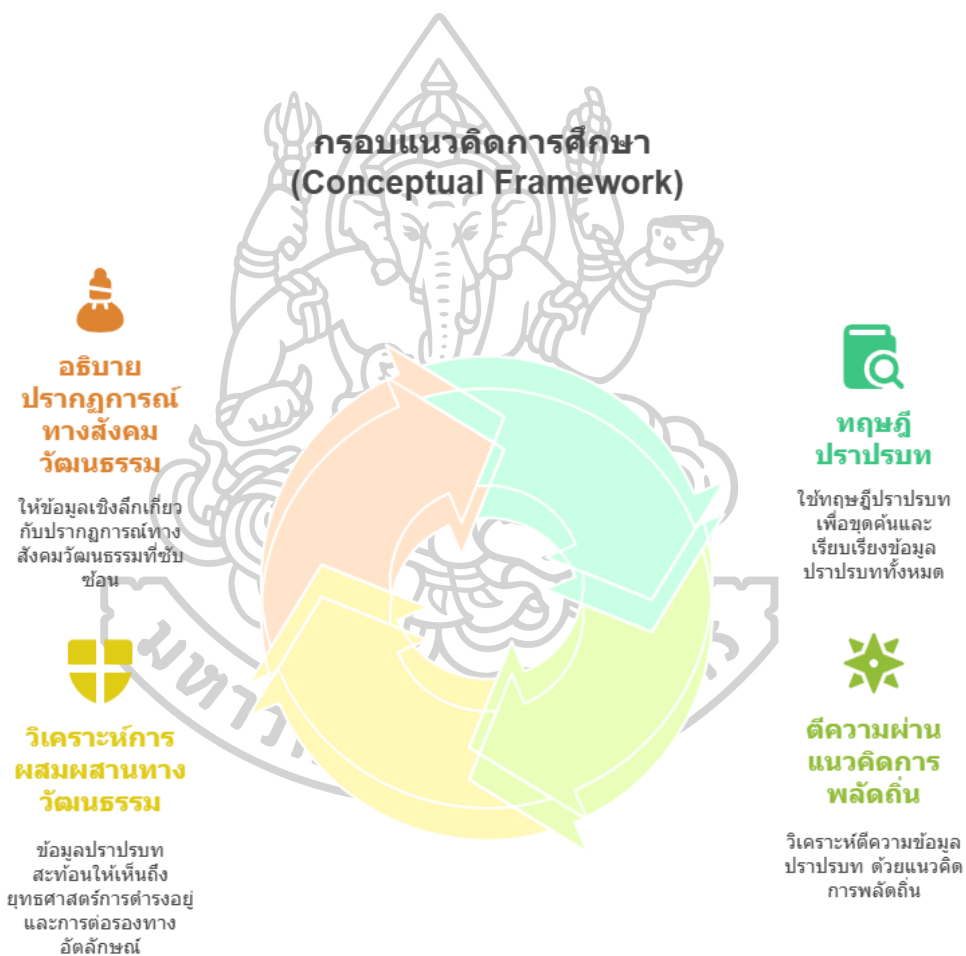
2. แกนที่สอง คือ บริบทของการตีความ

2.1 ปรากฏการณ์ทางสังคม ได้แก่ สภาพการพลัดถิ่นของชุมชนไทยวนซึ่งเป็นบริบทใหญ่ที่ครอบคลุมการศึกษา

2.2 เครื่องมือเชิงแนวคิด ได้แก่ แนวคิดว่าด้วยการพลัดถิ่น (Diaspora) ของ Robin Cohen เพื่อทำความเข้าใจเงื่อนไขของการกระจัดกระจาย ความทรงจำร่วมต่อแผ่นดินบ้านเกิด และการสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อธำรงวัฒนธรรม แนวคิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation Model) ของ John W. Berry ซึ่งจะใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ในการปรับตัวของชาวไทยวน ว่ามีลักษณะเป็น การบูรณาการ (Integration) การกลืนกลาย (Assimilation) การแบ่งแยก (Separation) หรือการเป็นชายขอบ (Marginalization)

การทำงานร่วมกันของกรอบแนวคิด

การวิจัยนี้จะใช้ **ทฤษฎีปราชญ์ (แกนที่หนึ่ง)** เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าและจัดประเภทข้อมูลที่ปรากฏในปราชญ์ของคัมภีร์โบราณ จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้อมาตีความผ่าน **แนวคิดการพลัดถิ่นและการผสมผสานทางวัฒนธรรม (แกนที่สอง)** เพื่อวิเคราะห์ว่าสิ่งที่บันทึกในปราชญ์นั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงยุทธศาสตร์การดำรงอยู่และการต่อรองทางอัตลักษณ์ของชุมชนไทยวนพลัดถิ่นอย่างไร กรอบแนวคิดนี้จะช่วยให้งานศึกษาฉบับนี้สามารถก้าวข้ามการวิเคราะห์เชิงพรรณนาไปสู่การวิเคราะห์เชิงตีความที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมที่ซับซ้อนได้

2.5 ภูมิหลังกลุ่มคนไทยวนเชียงแสนในราชบุรี

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และลักษณะทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดราชบุรี เพื่อเป็นกรอบในการทำความเข้าใจบริบทการสร้างสรรค์และการสืบทอดเอกสารตัวเขียน โดยมีเนื้อหาประกอบด้วยพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงแสนในฐานะเมืองต้นกำเนิด กระบวนการอพยพสู่ราชบุรีในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านใหม่และบ้านนครบาล ประวัติวัดใหม่นครบาลในฐานะศูนย์กลางทางจิตวิญญาณและแหล่งเก็บรักษาคัมภีร์ใบลาน และลักษณะโดยรวมของคัมภีร์ใบลานที่พบในวัดใหม่นครบาล

2.5.1 จุดเริ่มการเดินทางไกลของชาวไทยวนเชียงแสน

ก่อนที่จะกล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในจังหวัดราชบุรี จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงแสนในฐานะรัฐบรรพชน ซึ่งเป็นรากฐานทางอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของกลุ่มคนดังกล่าว เมืองเชียงแสนมีประวัติศาสตร์อันยาวนานย้อนกลับไปถึงช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 โดยมีหลักฐานจากเอกสารประเภทตำนาน เช่น ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ระบุว่า พญาแสนภูทรงเป็นผู้นำในการสถาปนาเมืองขึ้นในช่วง พ.ศ. 1870-1871 ในยุคแรกของการก่อตั้ง เมืองเชียงแสนมีสถานะเป็นนครรัฐอิสระที่มีระบบการปกครองเป็นของตนเอง โดยมีการจัดระเบียบเขตแดนออกเป็นหน่วยการปกครองย่อยที่เรียกว่า “พินนา”

เมืองเชียงแสนตั้งอยู่ในชัยภูมิที่สำคัญและมีปฏิสัมพันธ์กับเมืองน้อยใหญ่โดยรอบ ดังปรากฏอาณาเขตติดต่อกับเมืองสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ ทิศเหนือจรดเมืองม้าและเมืองเชียงขวาง ทิศใต้จรดเมืองเชียงราย ทิศตะวันออกจรดเมืองหลวงพระบาง ทิศตะวันออกเฉียงเหนือจรดเมืองภูคา ทิศตะวันออกเฉียงใต้จรดเมืองเชียงของ ทิศตะวันตกจรดเมืองสาต (ปัจจุบันอยู่ในเขตประเทศเมียนมา) ทิศตะวันตกเฉียงเหนือจรดเมืองเชียงตุง และทิศตะวันตกเฉียงใต้จรดเมืองฝาง (ภูเดชะ แสนสา, 2561) ความสัมพันธ์กับเมืองต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของเชียงแสนในฐานะชุมทางการค้าและศูนย์กลางอำนาจระดับภูมิภาคในยุคนั้น

อย่างไรก็ตาม เสถียรภาพทางการเมืองของเชียงแสนและอาณาจักรล้านนาโดยรวมได้สิ้นสุดลงใน พ.ศ. 2101 เมื่อพระเจ้าบุเรงนอง หรือที่รู้จักในพระนามบายินนองแห่งราชวงศ์ตองอูของพม่า ได้ทรงยกทัพเข้ายึดครองอาณาจักรล้านนา ส่งผลให้ล้านนารวมถึงเชียงแสนตกเป็นประเทศราชของพม่า เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้พญารัตนกำพล เจ้าเมืองเชียงแสนองค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์มังรายทรงลี้ภัยไปยังเมืองแสนหวี แต่ต่อมาพระเจ้าบุเรงนองได้ทรงติดตามและสถาปนาให้กลับมาปกครองเมืองเชียงแสนดั้งเดิมภายใต้อำนาจของพม่า (ภูเดชะ แสนสา, 2561) จากจุดเปลี่ยนทางประวัติศาสตร์ครั้งนี้ เมืองเชียงแสนจึงดำเนินอยู่ในสถานะของเมืองภายใต้อำนาจอธิปไตยของพม่าเป็นเวลายาวนานกว่า

สองศตวรรษ ซึ่งเป็นบริบทสำคัญที่จะนำไปสู่เหตุการณ์ “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” และการอพยพครั้งใหญ่ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ดังจะกล่าวในลำดับถัดไป

สภาพการณ์ที่เมืองเชียงแสนและอาณาจักรล้านนาโดยรวมตกอยู่ภายใต้อำนาจของพม่าเป็นเวลายาวนานกว่าสองศตวรรษ ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความมั่นคงของประชาชนในพื้นที่ นโยบายการปกครองของพม่ามีลักษณะเป็นการชูดริตภัยการและแรงงาน ดังปรากฏการเก็บส่วยสาอากรในอัตราที่สูงและการเกณฑ์ผู้คนไปใช้ในราชการสงครามอย่างต่อเนื่อง สภาพความกดดันดังกล่าวได้กลายเป็นแรงผลักดันสำคัญที่นำไปสู่การเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านอำนาจพม่าในดินแดนล้านนา ซึ่งนักวิชาการเรียกกระบวนการนี้ว่า “พื้นม่าน” (นราธิป ทับทัน & ชินศักดิ์ ตันทีกุล, 2560) อันหมายถึงความพยายามในการฟื้นฟูบ้านเมืองให้เป็นอิสระจากการปกครองของพม่า(ม่าน)

กระบวนการ “พื้นม่าน” เริ่มปรากฏเป็นรูปธรรมในช่วงปลายสมัยธนบุรีต่อเนื่องถึงต้นรัตนโกสินทร์ โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงดุลอำนาจในภูมิภาค กล่าวคือ การเรืองอำนาจขึ้นของสยามภายใต้การนำของพระเจ้ากรุงธนบุรี ทำให้กลุ่มผู้นำท้องถิ่นในล้านนาเริ่มแสวงหาพันธมิตรใหม่เพื่อปลดแอกตนเองจากพม่า เหตุการณ์สำคัญเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2314 เมื่อพญามังไซ เจ้าฟ้าเมืองแพร่ ได้ตัดสินใจเข้ามาสวามิภักดิ์ต่อสยามเป็นเมืองแรก ตามมาด้วยการตัดสินพระทัยครั้งประวัติศาสตร์ของกลุ่ม “ราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน” แห่งนครลำปาง และเชียงใหม่ที่เข้ามาขอพึ่งพระบรมโพธิสมภารใน พ.ศ. 2317 ซึ่งนำไปสู่ปฏิบัติการทางทหารร่วมกันระหว่างสยามและล้านนาในการขับไล่กองทัพพม่าออกจากเมืองเชียงใหม่ได้สำเร็จในปีเดียวกัน (ภูเดช แสนสา, 2561)

ความสำเร็จในการปลดปล่อยเมืองเชียงใหม่ได้กลายเป็นแรงบันดาลใจให้เมืองอื่น ๆ ดำเนินรอยตาม ในปี พ.ศ. 2331 เจ้าฟ้าเมืองน่านได้สวามิภักดิ์ต่อสยาม (ขณะนั้นคือรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) และได้รับการสนับสนุนจากกองทัพสยามเข้าขับไล่พม่าออกจากเมืองน่านได้ในปีถัดมา (พ.ศ. 2332) การสูญเสียฐานที่มั่นสำคัญอย่างเชียงใหม่และน่าน ทำให้กองกำลังพม่าที่แตกพ่ายได้ถอยร่นไปรวมตัวกันที่เมืองเชียงแสน ส่งผลให้เมืองเชียงแสนซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของชาวไทยวนกลับแปรสภาพเป็นฐานที่มั่นทางทหารแห่งสุดท้ายของพม่าในดินแดนล้านนา และกลายเป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของสยามในลำดับต่อไป

การที่เมืองเชียงแสนได้แปรสภาพเป็นฐานที่มั่นสุดท้ายของพม่าในล้านนา ย่อมเป็นภัยคุกคามโดยตรงต่อเสถียรภาพของอาณาจักรสยามและกลุ่มรัฐในเครือชายล้านนา ด้วยเหตุนี้ ในปี พ.ศ. 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงทรงมีพระบรมราชโองการให้จัดตั้งกองทัพผสมเพื่อเข้าโจมตีเมืองเชียงแสนให้แตกหัก โดยมีสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหริรักษ์ และพระยายมราช เป็นแม่ทัพฝ่ายสยาม ทำการประสานกับกองกำลังจากรัฐพันธมิตร ได้แก่ กองทัพเวียงจันทน์ภายใต้การนำของเจ้าอนุวงศ์ กองทัพนครลำปาง กองทัพเมืองน่าน และกองทัพเมือง

เชียงใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง ปฏิบัติการทางทหารร่วมขนาดใหญ่ที่มีเป้าประสงค์เพื่อขจัดอิทธิพลของพม่าให้หมดสิ้นไปจากภูมิภาค

กองทัพผสมทั้งสยาม ล้านนา และล้านช้างได้เคลื่อนพลเข้าปิดล้อมเมืองเชียงแสนอย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามด้วยความแข็งแกร่งของปราการเมืองเชียงแสน ทำให้ฝ่ายพม่าสามารถใช้ยุทธวิธีตั้งรับอยู่ภายในกำแพงเมือง และย่นกองกำลังฝ่ายโจมตีไว้ได้เป็นระยะเวลานานกว่าหนึ่งเดือน ประกอบกับสภาพอากาศที่ย่างเข้าสู่ฤดูฝน ส่งผลให้กองทัพฝ่ายสยามประสบปัญหาการขาดแคลนเสบียงและเกิดโรคระบาดในหมู่ไพร่พล สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหริรักษ์จึงทรงตัดสินพระทัยให้กองทัพหลักของสยามล่าถอยกลับลงมา โดยคงเหลือกองกำลังของเวียงจันทน์และหัวเมืองล้านนาบางส่วนทำการปิดล้อมต่อไป

แม้กระนั้นสภาวะการถูกปิดล้อมเป็นเวลานานได้ส่งผลให้เกิดวิกฤตการณ์เป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อสุขภาพ ความปลอดภัย ความมั่นคง หรือความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนหรือกลุ่มคนจำนวนมากภายในเมืองเชียงแสน ราษฎร และทหารต้องเผชิญกับภาวะอดอยากอย่างรุนแรงเนื่องจากเสบียงอาหารร่อยหรอลงจนถึงขั้นต้องฆ่าสัตว์พาหนะ เช่น วัว ควาย ช้าง และม้า เพื่อบริโภคประทังชีวิต ในท้ายที่สุดเมื่อไม่สามารถทนทานต่อสภาวะการณดังกล่าวได้อีกต่อไป ฝ่ายพม่าจึงยอมจำนนต่อกองกำลังฝ่ายพันธมิตรที่ยังคงปิดล้อมอยู่

ภายหลังการยอมจำนน นโยบายของฝ่ายสยามคือ การทำลายโครงสร้างพื้นฐานของเมืองเชียงแสนลงอย่างสิ้นเชิง ทั้งกำแพงเมือง และศาสนสถาน เพื่อป้องกันมิให้พม่าสามารถกลับมาใช้เป็นฐานที่มั่นทางทหารได้อีกในอนาคต จากนั้นจึงได้ดำเนินการอพยพและกระจายประชากรชาวไทยวนจากเมืองเชียงแสนซึ่งมีจำนวนประมาณ 23,000 คน ออกจากพื้นที่เดิม นโยบายนี้เป็นที่รู้จักในทางประวัติศาสตร์ว่า “เทครัว” หรือ “กวาดต้อนผู้คน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมกำลังคนและสลายศูนย์อำนาจเก่า ประชากรที่ถูกอพยพได้ถูกแบ่งออกเป็น 5 ส่วน และจัดสรรไปยังเมืองต่าง ๆ ในเครือข่ายอำนาจของสยาม ได้แก่ นครเชียงใหม่ นครลำปาง นครน่าน เวียงจันทน์ และส่วนสุดท้ายถูกส่งลงมายังกรุงเทพมหานคร (ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา (ชำ บุนนาค), 2531) ในระหว่างการเดินทางสู่ราชธานีของสยามนี้เอง มีบันทึกว่าชาวไทยวนเชียงแสนกลุ่มหนึ่งได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตั้งถิ่นฐาน ณ เมืองสระบุรี ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการตั้งชุมชนไทยวนในภาคกลาง ก่อนที่อีกส่วนหนึ่งจะถูกส่งต่อไปยังกรุงเทพมหานคร และเมืองราชบุรี

2.5.2 คนไทยวนเชียงแสนที่ราชบุรี

ภายหลังการเดินทางถึงกรุงเทพมหานคร ประชากรชาวไทยวนเชียงแสนในส่วนที่ถูกจัดสรรมายังราชธานีได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งถิ่นฐานเป็นการชั่วคราว ณ บริเวณบางขุนพรหม (ปัจจุบันคือแขวง

บางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร) อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ดังกล่าวซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอันเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวไทยวน ชุมชนแห่งนี้จึงได้ย้ายถิ่นฐานอีกครั้งไปยังพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากกว่า โดยเลือกตั้งรกราก ณ บ้านไร่ในที ริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งปัจจุบันคือพื้นที่บ้านไร่ ตำบลโคกหม้อ และตำบลเจดีย์หัก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี (ภูเดช แสนสา, 2561)

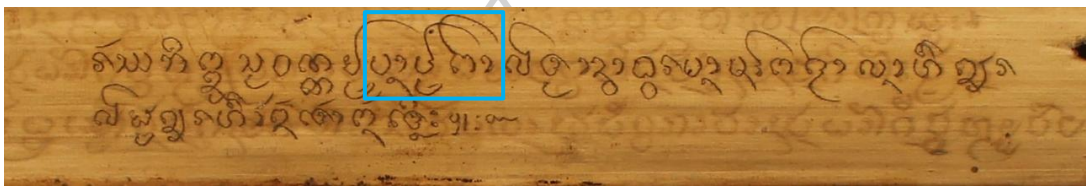
การที่ราชสำนักสยามตัดสินใจจัดสรรชาวไทยวนเชียงแสน รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ลาวกลุ่มอื่น ๆ ที่ถูกเขตรวมาในช่วงเวลาเดียวกันให้ไปตั้งถิ่นฐานในหัวเมืองชั้นในอย่างราชบุรีนั้น มีเหตุผลเชิงยุทธศาสตร์ และเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญ ประการแรก คือ นโยบายการควบคุมกำลังคน การย้ายประชากรให้ห่างไกลจากภูมิภาคในล้านนาเป็นการป้องกันการหลบหนีกลับคืนถิ่น ซึ่งจะทำให้รัฐสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่า ประการที่สอง นโยบายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและเสริมสร้างความมั่นคงกำลังคนจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ถือเป็นกลไกสำคัญในการฟื้นฟูประเทศหลังสงคราม โดยทำหน้าที่เป็นแรงงานหลักในการขยายพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิต และเป็นกำลังสำรองในการป้องกันราชอาณาจักรหากเกิดศึกสงคราม (บังอร ปิยพันธุ์, 2541)

เพื่อให้การควบคุมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐได้จัดโครงสร้างการปกครองให้ชาวไทยวนเชียงแสนตั้งถิ่นฐานรวมกันเป็นชุมชนหนาแน่น และแยกออกจากการตั้งถิ่นฐานของประชากรพื้นถิ่นอย่างชัดเจน ชุมชนเหล่านี้จะถูกจัดระเบียบให้อยู่ภายใต้ระบบไพร่สังกัดมูลนาย โดยมีหน้าที่ต้องส่งมอบส่วยหรือผลผลิตให้แก่ราชการผ่านทางเจ้านายผู้เป็นนายกอง ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่รัฐสยามใช้ในการควบคุมและระดมทรัพยากรจากกลุ่มประชากรที่อยู่ภายใต้อำนาจในขณะนั้น (บังอร ปิยพันธุ์, 2541)

แม้ว่าพื้นที่บ้านไร่ในทีจะเป็นจุดตั้งถิ่นฐานแรกเริ่มในจังหวัดราชบุรี แต่ด้วยข้อจำกัดของที่ดินทำกินซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดและไม่เพียงพอต่อประชากรที่เพิ่มขึ้น ปัจจัยดังกล่าวได้กลายเป็นแรงผลักดันให้ชาวไทยวนเชียงแสนจำนวนหนึ่งต้องขยับขยายและบุกเบิกพื้นที่ทำกินแห่งใหม่ โดยเคลื่อนย้ายไปยังบริเวณตำบลคูบัว ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงและมีศักยภาพในการทำการเกษตรสูงกว่า

การตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ตำบลคูบัวระยะแรกมีลักษณะเป็นการนำโดยเครือญาติผู้นำชุมชนซึ่งปรากฏในประวัติศาสตร์บอกเล่าของท้องถิ่นว่ามีผู้นำสำคัญสองคนพี่น้องนามว่า “หนานฟ้า” และ “หนานขัน” เป็นผู้บุกเบิก การเลือกที่ตั้งชุมชนของผู้นำทั้งสองสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการเลือกทำเลที่เหมาะสมต่อการดำรงชีพ โดยหนานฟ้าผู้เป็นที่ได้เลือกตั้งบ้านเรือนบริเวณที่ลุ่มริมห้วยทางทิศเหนือ ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นชุมชนที่รู้จักกันในชื่อ “บ้านปู่ฟ้า” หรือ “บ้านหนานฟ้า” ขณะที่หนานขันผู้เป็นน้องได้นำครอบครัวอีกส่วนหนึ่งข้ามไปตั้งถาวรกรากทางทิศใต้ของลำห้วย ก่อกำเนิดเป็นชุมชน “บ้านปู่ขัน” หรือ “บ้านหนานขัน” ปัจจุบันคือบริเวณบ้านหนองขัน (สมคิด จำนงค์ศรี, 2552) พลวัตการขยายตัวของชุมชนยังคงดำเนินต่อไปเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิด

การกระจายตัวออกจากศูนย์กลางเดิมคือบ้านปู่ฟ้าและบ้านปู่ขัน ไปยังพื้นที่รอบนอก เช่น บริเวณ วัดแคทราย และวัดหนามพุงตอ พัฒนาการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการรับรู้เชิงพื้นที่ และนิยาม อัตลักษณ์ของชุมชนย่อยขึ้น โดยกลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิมเรียกตนเองว่า “บ้านใน” เพื่อสะท้อน ถึงความเป็นศูนย์กลางและความเป็นชุมชนเก่าแก่ ในขณะที่เรียกกลุ่มที่ขยายตัวออกไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ว่า “บ้านนอก” การจำแนกพื้นที่ในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่แสดงถึงการเติบโตทางกายภาพของชุมชน เท่านั้น แต่ยังบ่งชี้ถึงการก่อตัวของสำนึกเกี่ยวกับความเป็นชุมชนดั้งเดิมและชุมชนส่วนขยายอีกด้วย (สมคิด จำนงค์ศร, 2552)

ภาพที่ 5 บันทึกผู้สร้าง ระบุชื่อ “บ้านปู่ฟ้า”

RBR003-129 เหนคำ ผูก 1

សំណុំប្រតិបត្តិការស្រែចម្ការស្រែចម្ការស្រែចម្ការស្រែចម្ការស្រែចម្ការ
ស្រែចម្ការស្រែចម្ការស្រែចម្ការស្រែចម្ការស្រែចម្ការ

ร่ำสฤทธิสุวรรณอยู่บ้านปู่ฟ้าแล ทูอาว(หลวงอา)ธวนบ้านมะโกเออาลานท้อ(ให้)เขียน
แลผู้เขียนท้อ(ให้)ได้เท่ากันเทอะ

การตั้งถิ่นฐานในระยะแรก ณ บริเวณริมแม่น้ำแม่กลอง ก่อให้เกิดความท้าทายในการปรับตัว ทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ สำหรับชาวไทยวนเชียงแสนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนผ่าน จากวิถีชีวิตสังคมเกษตรกรรมที่พึ่งพิงทรัพยากรป่าเขาเป็นหลักไปสู่สังคมวัฒนธรรมลุ่มน้ำ ซึ่งต้อง อาศัยทักษะและความรู้ในการประกอบอาชีพที่สัมพันธ์กับแม่น้ำโดยตรง ความไม่คุ้นเคยกับระบบ นิเวศใหม่นี้เป็นปัจจัยผลักดันสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนย้ายภายในภูมิภาคระลอกแรก โดยชาว ไทยวนจำนวนมากได้เสาะหาและบุกเบิกพื้นที่ใหม่ ๆ ในจังหวัดราชบุรีที่มีลักษณะทางกายภาพ สอดคล้องกับวิถีเกษตรกรรมดั้งเดิมของตน (สุริยันต์ จันทร์สว่าง, 2564)

จากการอพยพและขยายถิ่นฐานอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ส่งผลให้ปัจจุบัน สามารถสืบค้นและระบุตำแหน่งของชุมชนชาวไทยวนที่มีรากฐานจากกลุ่มเชียงแสน-ราชบุรี ได้ใน หลายพื้นที่ทั่วประเทศ ดังที่ปรากฏในตารางที่ 2 (นราธิป ทับทัน & ชินศักดิ์ ตัณติกุล, 2560)

ตารางที่ 2 แสดงชุมชนชาวยวนเชียงใหม่ในจังหวัดราชบุรีจำนวน 77 หมู่บ้าน

อำเภอ	ตำบล	บ้าน	จำนวน
เมือง ราชบุรี	คูบัว	บ้านตากแดด บ้านหนองขันธุ์ บ้านใต้ บ้านตะโก บ้านสระโบสถ์ บ้านใหม่ บ้านหนองยายแก้ว บ้านฟากกล้วย บ้านหัวนา	39 หมู่บ้าน
	ดอนแร่	บ้านดอนแร่ บ้านหนองขาม บ้านสระโลก บ้านดอนขาด บ้านดอนขาม บ้านดอนกอก บ้านโมกปุ่แก้ว บ้านหนอง โป่ง บ้านหนองมะตูม บ้านห้วย	
	เจดีย์หัก	บ้านเจดีย์หัก บ้านทุ่งตาล	
	ดอนตะโก	บ้านใหม่ บ้านนครบาล บ้านเขาลอย-เขาหลวง บ้านเขาแฉ่ม-ทุ่งพิมาน	
	ห้วยไผ่	บ้านเขาขวาง บ้านรามมะขาม บ้านห้วยไผ่ บ้านนครบาล บ้านหนองหลวง บ้านหนองดินแดง บ้านหนองขาม	
	น้ำพุ	บ้านหนองแซ่เสา	
	หนองกลางนา	บ้านแม่่น้ำ	
	อ่างทอง	บ้านใหญ่ บ้านโพธิ์ดก	
	หีนกอง	บ้านทุ่งไล่ไก่ บ้านหนองตาหลวง บ้านทุ่งไล่ไก่มน	
	โพธาราม	หนองโพ	
	บ้านสิงห์	บ้านบางกะโต หมู่ 1 และหมู่ 2	
จอมบึง	รางบัว	บ้านรางดอกอว บ้านซึ้งใหญ่ บ้านหนองนกระเรียน บ้านรางบัว บ้านทุ่งกว้าง	5 หมู่บ้าน
บ้านโป่ง	หนองอ้อ	บ้านหัวโป่งใหญ่ บ้านหนองอ้อตะวันตก	14 หมู่บ้าน
	หนองปลา หมอ	บ้านหนองปลาหมอ หมู่ 1 และหมู่ 2 บ้านฟากหนอง บ้านหนองทราย บ้านดอนกระทือ บ้านปอแจ็ก บ้านดอนกระทือใต้ บ้านโคกสูง บ้านหนองหิน บ้านหนองจิกโพรง บ้านแพะ	
	เขาขลุ่ย	บ้านหนองอุ่ม	
ปากท่อ	ทุ่งหลวง	บ้านหนองไร่ บ้านหนองข่อย บ้านหนองไผ่	8

อำเภอ	ตำบล	บ้าน	จำนวน
	อ่างหิน	บ้านห้วยน้อย บ้านหนองโก บ้านโป่ง บ้านนาคอก บ้านอ่างหิน	หมู่บ้าน
สวนผึ้ง	สวนผึ้ง	บ้านนาขุนแสน	5
	ป่าหวาย	บ้านโป่งยอ บ้านห้วยลาดปลาเค้า บ้านหนองเมฆาม	หมู่บ้าน
	ท่าเคย	บ้านท่าเคย	

(1) สํารวจภาคสนาม. 2558 และ (2) อ้างอิงจากข้อมูลหมู่บ้านภาษาเดียว โดยเลือกเฉพาะหมู่บ้านที่มีการใช้ภาษาไทยนับตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป มีจำนวน 77 หมู่บ้านในเขตปกครอง 79 หมู่ จากหมู่บ้านที่มีการใช้ภาษาชนวนทั้งหมด 99 หมู่บ้าน (สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2545)

พลวัตการขยายตัวของชุมชนไทยวนไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในขอบเขตจังหวัดราชบุรีเท่านั้น แต่ยังสามารถขยายไปยังพื้นที่ข้างเคียงอย่างต่อเนื่อง โดยมีชุมชนไทยวนจากราชบุรีเป็นชุมชนแม่ที่ส่งต่อประชากรไปยังจังหวัดกาญจนบุรีและนครปฐม เพื่อแสวงหาที่ดินทำกินเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานระลอกสำคัญอีกครั้งหนึ่งเกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นผลมาจากวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาภัยแล้งอย่างรุนแรงในพื้นที่จังหวัดราชบุรี และนครปฐม ปัจจัยทางธรรมชาติดังกล่าวได้ผลักดันให้ชาวไทยวนหลายครอบครัวตัดสินใจอพยพครั้งใหญ่ขึ้นสู่ภาคเหนือตอนล่าง โดยมีจุดหมายหลักที่จังหวัดพิษณุโลก และมีแนวโน้มขยายตัวต่อไปยังจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีทรัพยากรเหมาะสมกว่าในขณะนั้น (นราทิป ทับทัน & ชินศักดิ์ ตัณทิกุล, 2560)

2.5.3 ประวัติชุมชนไทยวนบ้านใหม่และบ้านนครบาล

บริบทเชิงกายภาพและเขตการปกครองของพื้นที่ศึกษา

ชุมชนบ้านใหม่และบ้านนครบาลตั้งอยู่ในเขตการปกครองของตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 20.4 ตารางกิโลเมตร (12,750 ไร่) ลักษณะทางภูมิประเทศของตำบลดอนตะโกมีความหลากหลายและเอื้อต่อการตั้งถิ่นฐาน โดยมีลักษณะเป็นพื้นที่ดอนและมีแนวเทือกเขาเป็นปราการธรรมชาติทางทิศตะวันตก ในขณะที่พื้นที่ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มซึ่งได้รับประโยชน์จากระบบชลประทาน ทำให้เป็นทำเลที่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในเชิงเขตการปกครอง ตำบลดอนตะโกมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่สำคัญดังนี้

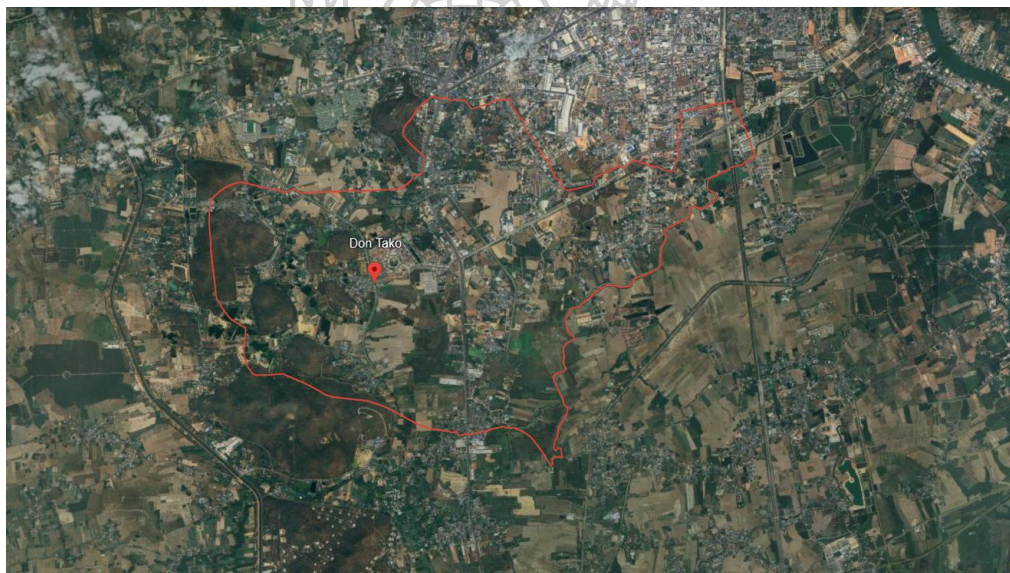
ทิศเหนือ: ติดต่อกับเทศบาลเมืองราชบุรี และตำบลเจดีย์หัก

ทิศใต้: ติดต่อกับตำบลอ่างทอง และตำบลคูบัว

ทิศตะวันออก: ติดต่อกับตำบลคูบัว และตำบลบ้านไร่

ทิศตะวันตก: ติดต่อกับตำบลดอนแร่ และตำบลห้วยไผ่

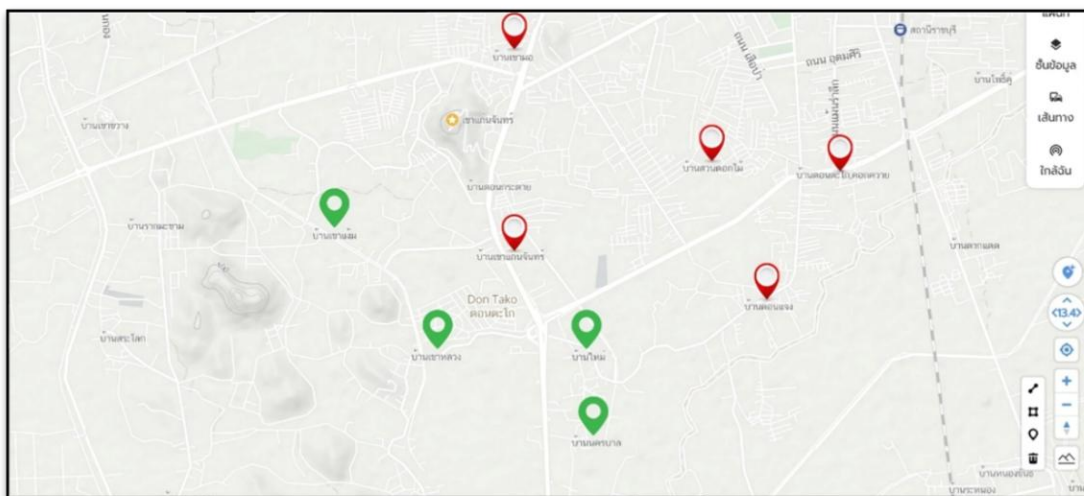
ตำบลดอนตะโกประกอบด้วย 9 หมู่บ้านในเขตปกครอง โดยในจำนวนนี้มี 4 หมู่บ้านที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นชุมชนชาวไทยวนดั้งเดิม ได้แก่ หมู่ที่ 5 บ้านใหม่ หมู่ที่ 6 บ้านนครบาล หมู่ที่ 7 บ้านเขาลอย-เขาหลวง และหมู่ที่ 8 บ้านเขาแฉ่ม-ทุ่งพิมาน ซึ่งสะท้อนถึงการตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในพื้นที่นี้ และเป็นเครื่องยืนยันถึงความสำคัญของตำบลดอนตะโกในฐานะศูนย์กลางของชาวไทยวนในจังหวัดราชบุรี

ภาพที่ 6 อาณาเขตตำบลดอนตะโก (ภาพจาก Google Earth)

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนตะโก มีจำนวนหมู่บ้านในเขตพื้นที่ จำนวน 9 หมู่บ้านดังนี้

1. หมู่ที่ 2 บ้านเขามอ	6. หมู่ที่ 7 บ้านเขาลอย-เขาหลวง*
2. หมู่ที่ 3 บ้านดอนตะโก	7. หมู่ที่ 8 บ้านเขาแฉ่ม-ทุ่งพิมาน*
3. หมู่ที่ 4 บ้านดอนแจ่ง	8. หมู่ที่ 9 บ้านเขาแก่นจันทน์
4. หมู่ที่ 5 บ้านใหม่*	9. หมู่ที่ 10 บ้านสวนดอกไม้
5. หมู่ที่ 6 บ้านนครบาล*	หมู่บ้านที่มีเครื่องหมาย * เป็นหมู่บ้านของชาวไทยวน

ภาพที่ 7 แผนที่ตั้งหมู่บ้านใน ต.ดอนตะโก
จุดสีเขียวคือหมู่บ้านชาวไทยวน (ภาพจาก Longdo Map)

การตั้งถิ่นฐานในฐานะชุมชนพลัดถิ่น

ประวัติศาสตร์ของชุมชนบ้านใหม่และบ้านนครบาลมีรากฐานร่วมกันจากการอพยพเคลื่อนย้ายครั้งใหญ่ของชาวไทยวน โดยเฉพาะจากเมืองเชียงแสนและหัวเมืองล้านนาอื่น ๆ อันเป็นผลมาจากยุทธศาสตร์การกวาดต้อนผู้คนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชถึงพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลสยามเพื่อเสริมสร้างกำลังคนและป้องกันราชอาณาจักร

เมื่อชาวไทยวนกลุ่มนี้เดินทางมาถึงราชบุรี พื้นที่ตำบลดอนตะโกซึ่งมีทั้งที่ดอนและที่ราบลุ่มอันอุดมสมบูรณ์ จึงกลายเป็นทำเลที่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการตั้งหลักแหล่งและประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามความถนัดดั้งเดิมของตน การตั้งถิ่นฐาน ณ ที่แห่งนี้อาจไม่ใช่เป็นเพียงการหาที่อยู่อาศัย แต่คือการสถาปนาชุมชน และสร้างชีวิตใหม่บนดินแดนที่ไม่คุ้นเคย

นัยและความหมายของชื่อชุมชน

แม้จะมีจุดกำเนิดร่วมกันแต่ชื่อของ “บ้านใหม่” และ “บ้านนครบาล” กลับสะท้อนให้เห็นถึงมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างน่าสนใจ

บ้านใหม่ เป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้น และการสืบสานอัตลักษณ์ ชื่อบ้านใหม่นั้นมีความหมายที่ลึกซึ้งไปกว่าเป็นเพียงหมู่บ้านที่สร้างขึ้นใหม่ แต่เป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงการก่อร่างสร้างตัวและเริ่มต้นชีวิตใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พลัดถิ่นจากบ้านเกิดเมืองนอน คำว่า “ใหม่” ในที่นี้จึงอาจหมายถึงการสถาปนาชุมชนใหม่ ความหวังใหม่ และการปรับตัวเข้ากับบริบทใหม่ หลักฐานสำคัญที่สนับสนุนการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยวนในพื้นที่นี้ปรากฏในปราชญ์บท

ของคัมภีร์ไบเบิลของไทยวน วัดใหม่นครบาล ที่สะท้อนถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยวน และชาวไทยพื้นเมืองราชบุรี รวมทั้งยังบ่งชี้ถึงความพยายามในการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้ดั้งเดิมของบรรพบุรุษเอาไว้ ดังนั้นชื่อบ้านใหม่จึงอาจเป็นตัวแทนของมุมมองจาก “คนใน” ที่มองชุมชนของตนในฐานะพื้นที่แห่งการสร้างชีวิต และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม

บ้านนครบาล เป็นเหมือนภาพสะท้อนความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ ชื่อบ้านนครบาลชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกับโครงสร้างการปกครองของรัฐสยามในสมัยนั้น ในอดีตการควบคุมดูแลกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกกวาดต้อนมามีอยู่ภายใต้การกำกับของขุนนางหรือนายกองที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง ซึ่งอาจสังกัด กรมพระนครบาล หรือหน่วยงานปกครองอื่น ๆ ดังนั้น ชื่อนครบาล จึงอาจบ่งชี้ว่าชุมชนนี้ถูกจัดตั้งขึ้นในฐานะศูนย์กลางการปกครองดูแลชาวไทยวนกลุ่มอื่น ๆ ในพื้นที่ หรือมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อราชการส่วนกลาง ชื่อจึงเป็นภาพสะท้อนจากมุมมองของ “คนนอก” หรือรัฐที่มองชุมชนนี้ในฐานะหน่วยทางการปกครองหน่วยหนึ่ง

ดังนั้นประวัติศาสตร์ของทั้งสองชุมชนจึงสะท้อนภาพการปรับตัวและการดำรงอยู่ของชาวไทยวนเชียงใหม่ในราชบุรีได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งในมิติของการสร้างอัตลักษณ์ภายในชุมชน (บ้านใหม่) และความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับรัฐสยาม (บ้านนครบาล)

2.5.4 ประวัติวัดใหม่นครบาล

ประวัติและสถานะของวัดใหม่นครบาล

วัดใหม่นครบาล ตั้งอยู่เลขที่ 46 หมู่ที่ 5 ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เป็นศาสนสถานในสังกัดคณะสงฆ์มหานิกายที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชุมชนไทยวนในพื้นที่ จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัดแห่งนี้ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2377 ซึ่งสอดคล้องกับช่วงเวลาที่ชาวไทยวนจากเชียงใหม่ได้ตั้งหลักแหล่งอย่างมั่นคงในราชบุรีแล้ว และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 แสดงให้เห็นถึงการยอมรับสถานะของวัดโดยสมบูรณ์ ตามกฎหมายคณะสงฆ์

ในด้านกายภาพ วัดตั้งอยู่บนที่ดินเนื้อที่ 5 ไร่ ประกอบด้วยเสนาสนะสำคัญ เช่น ศาลาบำเพ็ญกุศล และมีปูชนียวัตถุอันทรงคุณค่า ได้แก่ พระพุทธรูปหินทรายศิลปะล้านนา และธรรมมาสน์บุษบก ซึ่งสะท้อนถึงรากเหง้าทางศิลปกรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ยิ่งไปกว่านั้น วัดยังมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการศึกษาของชุมชนมาตั้งแต่อดีต โดยมีการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมขึ้นในปี พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่ได้รับวิสุงคามสีมา สะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการสืบทอดทั้งพุทธศาสนาและองค์ความรู้ให้แก่คนรุ่นหลัง

บทบาทและความสำคัญของวัดต่อชุมชน

วัดใหม่นครบาลไม่ได้เป็นเพียงศาสนสถานของชาวพุทธ แต่ยังทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักที่หล่อหลอมและค้ำจุนอัตลักษณ์ของชุมชนไทยวนใน 2 มิติ ดังนี้

มิติที่หนึ่ง การเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและจิตวิญญาณ วัดเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับประกอบศาสนพิธีตามจารีตประเพณี เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่พักพิงทางใจของสมาชิกในชุมชนบ้านใหม่และบ้านนครบาล สร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้แก่ชุมชน

มิติที่สอง การเป็นคลังมรดกภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยวน วัดแห่งนี้ทำหน้าที่เสมือนพิพิธภัณฑ์ที่เก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า ไม่ว่าจะเป็นข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่สะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิม แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การเป็นแหล่งเก็บรักษาคัมภีร์ใบลานอักษรธรรมล้านนาจำนวนมาก ซึ่งนับเป็นหลักฐานชั้นต้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการยืนยันถึงการดำรงอยู่ การสืบทอดภาษา และองค์ความรู้ของชาวไทยวนในภาคกลาง

บทบาทของวัดใหม่นครบาลในฐานะศูนย์กลางคัมภีร์ใบลานไทยวนในราชบุรี

การศึกษาคัมภีร์ใบลานไทยวน ณ วัดใหม่นครบาล ได้เปิดเผยข้อค้นพบที่สำคัญยิ่งต่อการทำความเข้าใจพลวัตทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยวนในจังหวัดราชบุรี กล่าวคือ วัดแห่งนี้ไม่ได้เป็นเพียงที่เก็บรักษาคัมภีร์ใบลานไทยวนที่สร้างขึ้นโดยชุมชนของตนเองเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการรวบรวมคัมภีร์ใบลานไทยวนจากชุมชนไทยวนแห่งอื่น ๆ ในภูมิภาคอีกด้วย

หลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนข้อเสนอนี้ปรากฏอยู่ใน ปราปรบ (Paratexts) ของคัมภีร์ใบลานไทยวนจำนวนมาก ซึ่งระบุชื่อวัดผู้เป็นเจ้าของเดิมไว้อย่างชัดเจน จากการสำรวจพบชื่อวัดต่าง ๆ ที่ราชบุรีปรากฏอยู่ในคัมภีร์ใบลานที่เก็บรักษา ณ วัดใหม่นครบาล อาทิ วัดดอนแจ่ง วัดคูบัว วัดนาหนอง วัดแคทราย วัดหนามพุงตอ วัดทุ่งหญ้าคอบาง และวัดดอนตะโก การพบคัมภีร์ใบลานไทยวนจากหลากหลายแหล่งที่มานี้สะท้อนให้เห็นถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนหรือการเคลื่อนย้ายมรดกทางปัญญาระหว่างวัดในชุมชนไทยวนด้วยกัน

ด้วยเหตุนี้การเลือกศึกษาคัมภีร์ใบลานของวัดใหม่นครบาลจึงมีความหนักแน่นในเชิงระเบียบวิธีวิจัยอย่างยิ่ง เนื่องจากคัมภีร์ใบลานที่รวบรวมไว้ที่วัดใหม่นครบาลไม่ได้สะท้อนภาพของชุมชนใดชุมชนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ให้ภาพรวมที่กว้างและหลากหลาย เสมือนเป็นภาพตัดขวางทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในจังหวัดราชบุรี ดังนั้นการวิเคราะห์คัมภีร์ใบลานไทยวนจากวัดใหม่นครบาลจึงสามารถอนุมานไปถึงลักษณะร่วมทางวรรณกรรม ความเชื่อ และขนบการสร้างคัมภีร์ของชาวไทยวนในภูมิภาคนี้ได้เป็นอย่างดี

2.5.5 ลักษณะทางกายภาพและเนื้อหาของคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล

คัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 297 ผูก ลักษณะทางกายภาพเป็นไปตามมาตรฐานของคัมภีร์ใบลานโดยทั่วไป คือ มีความยาวเฉลี่ย 50–60 เซนติเมตร ความกว้าง 4.5–5.5 เซนติเมตร และความหนา 0.5–2.0 เซนติเมตร ซึ่งผันแปรตามจำนวนใบลานในแต่ละผูก สภาพของคัมภีร์ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์สมบูรณ์ มีร่องรอยชำรุดเพียงเล็กน้อย สะท้อนถึงการเก็บรักษาที่ดีเยี่ยม แม้ว่าจากการสำรวจจะพบว่าคัมภีร์ใบลานถูกจัดเก็บไว้ในตู้เก็บคัมภีร์โดยไม่มีไม้ประกับ และไม่มีการจัดหมวดหมู่ที่เป็นระบบก็ตาม

เมื่อพิจารณาด้านเนื้อหา และความหลากหลายของแหล่งที่มาส่งผลให้คัมภีร์ใบลานไทยวนของวัดใหม่นครบาลมีความหลากหลาย และครอบคลุมตัวบทที่ได้รับความนิยมในวัฒนธรรมล้านนาอย่างกว้างขวาง ซึ่งสามารถจำแนกประเภทได้ดังนี้

1. **นิทานชาดก** เป็นประเภทที่พบมากที่สุด มีทั้งเรื่องสั้นที่จบในหนึ่งหรือสองผูก และเรื่องยาวที่มีความต่อเนื่องถึงสิบผูก เช่น นิยายลายงู กำกาดำ เวสสันดรชาดก หมูเถื่อน หมาหลุย นกแลคำมะลิซ้อน สุรินทชาดก เป็นต้น

2. **พุทธประวัติและพงศาวดาร** ประกอบด้วยวรรณกรรมสำคัญ เช่น

พุทธวงศ์ (15 ผูก) เป็นคัมภีร์ในหมวดขุททกนิกายแห่งพระไตรปิฎก กล่าวถึงประวัติของพระพุทธเจ้า 28 พระองค์

มหาวงศ์ (10 ผูก) พงศาวดารว่าด้วยประวัติศาสตร์พุทธศาสนาและลำดับกษัตริย์ในลังกา

มงคลทีปนี (13 ผูก) อรรถาธิบายมงคล 38 ประการ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่เป็นสิริมงคล

3. **ปกิณกะ** รวมถึงพระสูตรต่าง ๆ ตำนานพระธาตุ พระมาลัย คาถา อานิสงส์ สิกขาบท และคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม เช่น คำบูชาสังข์ตัวเคราะห์ เป็นต้น

ความหลากหลายของเนื้อหา ยืนยันถึงบทบาทของวัดใหม่นครบาลในฐานะแหล่งรวมองค์ความรู้ของชาวไทยวนในราชบุรี และตอกย้ำว่าคลังข้อมูลคัมภีร์ใบลานไทยวนแห่งนี้เป็นตัวแทนที่สะท้อนคตินิยมทางวรรณกรรมและความศรัทธาในภาพรวมของชุมชน ซึ่งหยั่งรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบล้านนาที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน

2.5.6 การกำหนดอายุสมัยของคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล

จากการวิเคราะห์อายุสมัยของคัมภีร์ใบลานสายไทยวน วัดใหม่นครบาล ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าคัมภีร์ใบลานจำนวนหนึ่งมีข้อมูลศักราชที่เอื้อต่อการกำหนดอายุสมัยได้อย่างชัดเจน โดยหลักฐานสำคัญปรากฏในรูปของข้อความบันทึกผู้สร้างซึ่งเขียนด้วยอักษรธรรมล้านนา ระบบศักราชที่

ปรากฏในคัมภีร์กลุ่มนี้มีความหลากหลาย ประกอบด้วย พุทธศักราช (พ.ศ.) จุลศักราช (จ.ศ.) และ รัตนโกสินทรศก (ร.ศ.) โดยมีข้อสังเกตเชิงปริมาณที่สำคัญคือ พุทธศักราชเป็นระบบที่ปรากฏความถี่ในการใช้งานสูงสุด

ข้อมูลศักราชที่ผู้เขียนได้บันทึกไว้ในช่วงเวลาที่ยารคัมภีร์โบราณเรื่องนั้น ๆ สำเร็จ มีสถานะเป็นหลักฐานชั้นต้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการระบุอายุของคัมภีร์ ในบรรดาคัมภีร์โบราณไทยวนที่สำรวจ พบว่ามีกลุ่มคัมภีร์โบราณจำนวน 28 รายการที่สามารถกำหนดอายุสมัยได้อย่างแม่นยำที่สุด เนื่องจากมีศักราชจากปราปรบดั้งเดิมที่บันทึกไว้โดยผู้คัดลอกต้นฉบับ หลักฐานกลุ่มนี้ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นหมุดหมายทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ระบุช่วงเวลาการสร้างคัมภีร์โบราณได้อย่างชัดเจน แต่ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการวิเคราะห์ในมิติอื่น ๆ เช่น การศึกษาพัฒนาการของรูปแบบอักษร การเปลี่ยนแปลงของภาษา หรือเนื้อหาความรู้ที่นิยมสร้างในแต่ละยุคสมัย

ตารางที่ 3 แสดงคัมภีร์โบราณที่ปรากฏศักราชในปราปรบดั้งเดิม

ที่	รหัส	ศักราช	บันทึกผู้สร้าง	ยุคสมัย	หมายเหตุ
1	RBR003-113	พ.ศ. 2467*	...พระพุทศักราชได้ 2467	รัชกาลที่ 5	ศักราชไม่ตรงกับองค์ประกอบทางปฏิทิน
2	RBR003-175	พ.ศ. 2467	จุลศักราชล่วงไปได้ 2000 400 60 7 วัสสา....	รัชกาลที่ 5	บันทึกผู้สร้างระบุเป็นจุลศักราช ซึ่งไม่สอดคล้องกับปี 2467 ควรเป็น พ.ศ.
3	RBR003-181	ร.ศ. 118	ศก 118	รัชกาลที่ 5	ตรงกับ พ.ศ. 2442 มีปราปรบพร้อมสมัยบันทึก พ.ศ. 2442
4	RBR003-184	จ.ศ. 1186	จุลศักราชได้ 1186 ตัว	รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 3	ตรงกับ พ.ศ. 2367 มีปราปรบพร้อมสมัยบันทึก พ.ศ. 2367
4	RBR003-209	พ.ศ. 2448	ศักราชได้ 2 พัน 4 ร้อย 4 สิบ 8 วัสสา	รัชกาลที่ 5	
5	RBR003-210	พ.ศ. 2448	ศักราชได้ 2 พัน 4 ร้อย 4 สิบ 8 วัสสา	รัชกาลที่ 5	มีปราปรบพร้อมสมัยบันทึก ร่วมกัน พ.ศ. 2448
6	RBR003-239	พ.ศ. 2510	ศักราช 2 พัน 5 ร้อย 10 วัสสา	รัชกาลที่ 9	
7	RBR003-248	ร.ศ. 119	สรเด็จแล้ว ร้อย 19	รัชกาลที่ 5	ตรงกับ พ.ศ. 2443

ที่	รหัส	ศักราช	บันทึกผู้สร้าง	ยุคสมัย	หมายเหตุ
8	RBR003-253	พ.ศ. 2463	พอสอ 2463	รัชกาลที่ 6	2463 เขียนด้วยเลขไทย
9	RBR003-272	พ.ศ. 2464	พอสอ 2464	รัชกาลที่ 6	
10	RBR003-275	พ.ศ. 2464	พ.ศ. 2464	รัชกาลที่ 6	
11	RBR003-280	พ.ศ. 2472	ศักราชสองพัน 472	รัชกาลที่ 7	
12	RBR003-286	พ.ศ. 2473	พอสอ 2 พัน 473	รัชกาลที่ 7	เลข 3 เขียนด้วยเลขไทย
13	RBR003-291	พ.ศ. 2443	พระพุทศักราชล่วงแล้ว สองพันสี่ร้อยสี่สิบสาม	รัชกาลที่ 5	
14	RBR003-292	พ.ศ. 2444	พุทศักราชล่วงไปแล้วได้ 2 พัน 4 ร้อย 44	รัชกาลที่ 5	
15	RBR003-295	พ.ศ. 2444	พุทศักราชล่วงไป 2 พัน ปลาย 4 ร้อย 4 สิบ 4	รัชกาลที่ 5	
16	RBR003-305	พ.ศ. 2462	ศาสนาล่วงไปได้ 2 พัน 4 ร้อย 6 สิบ 2 พระวัสสา	รัชกาลที่ 6	
17	RBR003-307	พ.ศ. 2462	ศักราชล่วงไปได้สองพันสี่ ร้อยหกสิบสอง	รัชกาลที่ 6	
18	RBR003-308	พ.ศ. 2462	ศักราชล่วงไปได้สองพันสี่ ร้อยหกสิบสอง	รัชกาลที่ 6	
19	RBR003-311	พ.ศ. 2462	พุทศักราชล่วงไปได้ สอง พันสี่ร้อยหกสิบสอง	รัชกาลที่ 6	
20	RBR003-322	จ.ศ. 1177	จุลศักราชได้ 1177 ตัว	รัชกาลที่ 2	ตรงกับพ.ศ. 2358
21	RBR003-338	พ.ศ. 2449	จุลศักราชได้ 2 พัน 400 สิบ 9 พระวัสสา	รัชกาลที่ 5	บันทึกผู้สร้างระบุเป็น จุลศักราช ซึ่งไม่สอดคล้อง กับปี 2449 ควรเป็น พ.ศ. มีปรากฏพร้อมสมัยบันทึก พ.ศ. 2449
22	RBR003-342	พ.ศ. 2423	จุลศักราชได้ สองพัน สี่ร้อย กับชาวสาม พระวัสสา	รัชกาลที่ 5	บันทึกผู้สร้างระบุเป็น จุลศักราช ซึ่งไม่สอดคล้อง กับปี 2423 ควรเป็น พ.ศ.
23	RBR003-343	พ.ศ. 2459	พุทศักราชล่วงแล้วได้ สองพันสี่ร้อยห้าสิบเก้า	รัชกาลที่ 6	มีปรากฏพร้อมสมัยบันทึก พ.ศ. 2459
24	RBR003-347	พ.ศ. 2478	วันที่ 18 เดือนยี่ กงกันกับ	รัชกาลที่ 8	บันทึกผู้สร้างระบุเป็นวันที่

ที่	รหัส	ศักราช	บันทึกผู้สร้าง	ยุคสมัย	หมายเหตุ
			วันเสาร์ พ.ศ. 2478		
25	RBR003-368	จ.ศ. 1261	จุลศักราชได้ 1261	รัชกาลที่ 5	ตรงกับพ.ศ. 2442 มีปรารบปรบพร้อมสมัยบันทึก พ.ศ. 2442
26	RBR003-370	พ.ศ. 2464	พุทธศักราชล่วงได้ 2464	รัชกาลที่ 6	
27	RBR003-386	จ.ศ. 1172	จุลศักราชได้ 1172 ตัว	รัชกาลที่ 2	ตรงกับ พ.ศ. 2353
28	RBR003-387	จ.ศ. 1211	จุลศักราชได้ 1211 ตัว	รัชกาลที่ 4	ตรงกับ พ.ศ. 2398

*ศักราชไม่ตรงกับองค์ประกอบทางปฏิทิน เมื่อคำนวณและสอบทานแล้วสันนิษฐานว่าเป็น พ.ศ. 2476

จากการสำรวจบันทึกผู้สร้างคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล สามารถกำหนดกรอบเวลาอ้างอิง โดยพบว่าคัมภีร์ใบลานฉบับที่สามารถระบุศักราชได้และมีอายุเก่าแก่ที่สุด คือ เรื่องหนังสือคำรหัสนเอกสาร RBR003-386 สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2353 ช่วงรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในขณะที่ฉบับที่มีอายุน้อยที่สุด เรื่องนรชีวะ ผูกต้น รหัสเอกสาร RBR003-239 สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2510 ช่วงรัชกาลที่ 9 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งครอบคลุมระยะเวลารวมทั้งสิ้น 177 ปี กรอบเวลาดังกล่าวแสดงให้เห็นข้อสันนิษฐานถึงจุดเริ่มต้นทางประวัติศาสตร์ของชุมชนไทยวน จังหวัดราชบุรีที่ได้ย้ายถิ่นฐานเดิมจากเมืองเชียงแสนมาตั้งถิ่นฐานใหม่ในแถบลุ่มแม่น้ำแม่กลองในช่วงรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อตั้งถิ่นฐานมั่นคงดีแล้วจึงได้ดำเนินการคัดลอกคัมภีร์ใบลานไทยวนในช่วงเวลาของรัชกาลถัดมาต่อเนื่องยาวนานถึง 177 ปี จวบเข้าในสมัยรัชกาลที่ 9 ช่วงพ.ศ. 2510 ตามที่บันทึกผู้สร้างในคัมภีร์ใบลานไทยวนเรื่องนรชีวะ ผูกต้น รหัสเอกสาร RBR003-239 ได้ระบุเอาไว้

กล่าวโดยสรุป ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยวนเชียงแสนในจังหวัดราชบุรี มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจบริบทของคัมภีร์ใบลานที่ใช้ในการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการของเมืองเชียงแสนในฐานะรัฐบรรพชน เหตุการณ์ความผันผวนทางการเมืองที่นำไปสู่การอพยพครั้งใหญ่ภายใต้นโยบาย “เทครัว” ของสยามในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และกระบวนการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่จังหวัดราชบุรีตั้งแต่ชุมชนแรกเริ่มจนขยายมาสู่ “บ้านใหม่” และ “บ้านนครบาล” ล้วนเป็นสิ่งที่หล่อหลอมอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตของชุมชนไทยวนพลัดถิ่นแห่งนี้ วัดใหม่นครบาลเองก็ได้ถูกสถาปนาขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน นอกจากนี้วัดใหม่นครบาลยังเป็นแหล่งที่เก็บรักษามรดกภูมิปัญญาและความทรงจำของบรรพบุรุษผ่านคัมภีร์ใบลานไทยวน อักษรธรรมล้านนาจำนวนมาก ดังนั้นบริบททั้งหมดที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นจึงเป็นกรอบอ้างอิงที่จำเป็นอย่างยิ่งในการวิเคราะห์ และตีความความหมายที่แฝงอยู่

ในปราปรบทของคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล ซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาของชาวไทยวนในราชบุรี

ดังนั้นบริบททั้งหมดที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นจึงเป็นฉากหลังทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง อย่างไรก็ตามการจะทำความเข้าใจพลวัตของการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาและความทรงจำของชาวไทยวนในราชบุรีได้อย่างเข้าใจมากขึ้น จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาหลักฐานขั้นต้นที่บันทึกร่องรอยเหล่านั้นไว้โดยตรง โดยในบทที่ 3 ที่จะนำเสนอต่อไปนี้จะมุ่งเข้าสู่การวิเคราะห์ลักษณะ และหน้าที่ของ “ปราปรบท” ในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล เพื่อที่จะไขความหมายที่อยู่เบื้องหลังบริบททางประวัติศาสตร์เหล่านี้

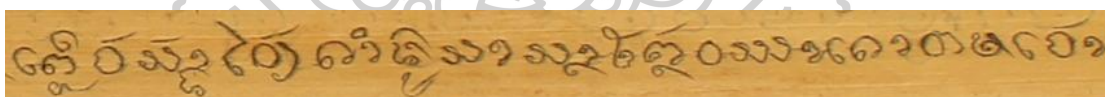
บทที่ 3

ปราปรบทในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล

คัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี จำนวน 297 ผูก เป็นกลุ่มตัวอย่างหลักในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งมีองค์ประกอบเนื้อหาหลักเป็นวรรณกรรมชาดกนอกนิบาต รองลงมาคือตำนานพระธาตุ และพระสูตร ตามลำดับ การที่เนื้อหาส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพุทธศาสนาสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์หลักในการสร้างคัมภีร์ใบลานเหล่านี้

จากการสำรวจและวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพและเนื้อหาเบื้องต้น สันนิษฐานได้ว่าคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาลเป็นผลผลิตของการคัดลอกคัมภีร์ใบลาน ซึ่งเป็นการสร้างเอกสารตัวเขียนฉบับใหม่โดยอ้างอิงจากต้นฉบับเดิมที่อาจได้รับการคัดลอกสืบต่อกันมาหลายทอดแล้วเช่นกัน การกระทำดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงการผลิตซ้ำทางวัตถุ แต่เป็นการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมที่อยู่ในคติความเชื่อเรื่องการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนา

วัฒนธรรมการสร้างคัมภีร์ใบลานโดยการคัดลอก มีแรงขับเคลื่อนสำคัญมาจากอุดมการณ์ที่มุ่งหวังจะธำรงรักษาพระธรรมคำสอนให้สถิตสถาพรอยู่คู่พระพุทธศาสนาไปจนครบ 5,000 พระพรรษาตามพุทธทำนาย อานิสงส์ผลบุญอันยิ่งใหญ่นี้เป็นเป้าประสงค์สูงสุดของผู้สร้างซึ่งมักจะปรากฏหลักฐานยืนยันเจตนารมณ์ดังกล่าวอย่างชัดเจนในส่วนที่เป็นปราปรบทเชิงสารัตถะในบันทึกของผู้สร้าง (Colophon) ดังนี้

ภาพที่ 8 ข้อความแสดงถึงการสร้างคัมภีร์ไว้คำชูพุทธศาสนา

“เพื่อจักสร้างไว้คำชูศาสนา 5000 วัสสา โคตมะเจ้า”

RBR003-210 ก้ากาด้า ผูกปลาย

องค์ประกอบของคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล สามารถจำแนกโดยโครงสร้างออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนที่เป็นตัวบท (Text) และส่วนที่เป็นปราปรบท (Paratexts) โดยแต่ละส่วนมีลักษณะและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ตัวบท (Text) ตัวบทคือเนื้อหาแกนกลางของคัมภีร์ใบลานที่ผู้จาร (Scribe) มีเจตนารมณ์ขึ้นเพื่อบันทึกองค์ความรู้หรือเรื่องราวโดยเฉพาะ เนื้อหาในส่วนนี้มีความหลากหลาย ครอบคลุมตั้งแต่พระธรรมวินัย พระสูตร พระปริตร วรรณกรรมพุทธศาสนา ตำนาน นิทานพื้นบ้าน ไปจนถึง

ตำรับตำราเฉพาะทาง เช่น ตำรายา หรือคัมภีร์ไสยศาสตร์ โดยทั่วไป ตัวบทจะมีโครงสร้างการนำเสนอที่ค่อนข้างเป็นแบบแผน อย่างเช่น วรรณกรรมชาดก โดยชนบแล้วมักประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ **1)ปัจจุบันวัตถุ** คือ เรื่องในปัจจุบันเป็นส่วนเปิดเรื่อง กล่าวถึงเหตุการณ์ในสมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทรงประสบ หรือบุคคลที่พระองค์ต้องการสั่งสอน พระองค์จึงทรงปรารภเหตุ นั้น ๆ แล้วยกเรื่องในอดีตขึ้นมาตรัสเล่า **2)อดีตวัตถุ** คือ เรื่องในอดีตเป็นเนื้อหาหลักของชาดก ได้แก่ เรื่องราวการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในชาติต่าง ๆ ซึ่งอาจเสวยพระชาติเป็นมนุษย์ สัตว์ หรือเทวดา และ**3)สโมธาน** คือ การเชื่อมโยง หรือการประชุมชาดก เป็นส่วนสรุปเรื่องที่พระพุทธเจ้าจะทรงเปิดเผยว่า ตัวละครต่าง ๆ ในอดีตชาตินั้น กลับชาติมาเกิดเป็นใครในชาติปัจจุบัน (สืบพงศ์ ธรรมชาติ, 2542)

2. ปราปรบ (Paratexts) หมายถึงองค์ประกอบแวดล้อมที่ไม่ใช่เนื้อหาหลัก แต่มีความสำคัญต่อการเข้าใจและการใช้คัมภีร์ไบเบิล เช่น คำนำ หรือบทเกริ่น เพื่อบอกเจตนาในการจารชื่อเรื่อง หรือชื่อคัมภีร์ มักเขียนอยู่ปกหน้า หรือตอนจบของเรื่อง ชื่อผู้จารหรือผู้ถวาย คำอธิษฐาน หรือคำมกคำปรารภ คำถ่อมตน อักษรบอกอังกาหรือระบบการกำกับไบเบิล เช่น การใส่เลขลำดับ หรือชื่อชุด สัญลักษณ์เฉพาะ เช่น เครื่องหมายจบเรื่อง เครื่องหมายเว้นวรรค หรือรอยประทับ ปราปรบเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการให้บริบททั้งด้านเนื้อหา เวลา ผู้สร้างสรรค์ และการใช้คัมภีร์ไบเบิลในพิธีกรรม หรือกิจกรรมทางศาสนา

จากการศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล ได้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง กล่าวคือ ปราปรบที่พบในคัมภีร์ไบเบิลเหล่านี้สามารถจำแนกตามช่วงเวลา และเทคนิคการสร้างได้เป็น 2 ประเภทที่แตกต่างกัน ได้แก่

1. ปราปรบดั้งเดิม คือ องค์ประกอบปราปรบที่ถูกสร้างขึ้นพร้อมกับตัวบทหลักในยุคสมัยเดียวกัน โดยใช้วัสดุและกรรมวิธีการ “จาร” ด้วยเหล็กจารลงบนไบเบิลเช่นเดียวกันกับการสร้างตัวบท ปราปรบประเภทนี้จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของต้นฉบับดั้งเดิม

2. ปราปรบร่วมสมัย คือ องค์ประกอบปราปรบที่ถูกเพิ่มเติมเข้ามาในยุคหลัง โดยบุคคลรุ่นหลังที่ได้เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับคัมภีร์ไบเบิล สิ่งที่ยังชี้ความแตกต่างอย่างชัดเจนคือ เทคนิค และวัสดุที่ใช้ซึ่งเปลี่ยนจากการ “จาร” มาเป็นการ “เขียน” ด้วยเครื่องเขียนสมัยใหม่ เช่น ปากกา หรือดินสอดำ การมีอยู่ของปราปรบประเภทนี้ถือเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของการใช้งานคัมภีร์ไบเบิล และแสดงให้เห็นว่าคัมภีร์ไบเบิลเหล่านี้มิได้เป็นเพียงโบราณวัตถุที่หยุดนิ่ง แต่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังมีชีวิต และมีปฏิสัมพันธ์กับคนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง

3.1 การวิเคราะห์ปราปรบที่ตั้งเดิม

ปราปรบที่ตั้งเดิม หมายถึง องค์ประกอบที่ถูกสร้างขึ้นพร้อมกันกับตัวบทหลักในคราวเดียว โดยใช้วัสดุและ เทคนิควิธีการจารแบบเดียวกัน ปราปรบเหล่านี้จึงเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบตั้งเดิมของคัมภีร์ใบลานอย่างแท้จริง

ในการวิเคราะห์ปราปรบที่ตั้งเดิมนี้ ผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวความคิดการจำแนกหน้าที่ของปราปรบจากศูนย์ศึกษาวัฒนธรรมเอกสารตัวเขียนแห่งมหาวิทยาลัยอัมบุร์ก (Centre for the Study of Manuscript Cultures) ที่จำแนกหน้าที่หลักของปราปรบออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ ปราปรบเชิงโครงสร้าง (Structural Paratexts) ปราปรบเชิงอธิบาย (Commenting Paratexts) และ ปราปรบเชิงสารัตถะ (Documenting Paratexts) ดังนี้

3.1.1. ปราปรบที่ตั้งเดิมเชิงโครงสร้าง

ปราปรบเชิงโครงสร้างมีหน้าที่สำคัญในการเป็นเครื่องมือนำทางให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงและจัดการกับคัมภีร์ใบลานได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ จากการสำรวจคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล พบปราปรบที่ตั้งเดิมเชิงโครงสร้างที่สำคัญ 2 ประเภท ได้แก่ ชื่อเรื่อง และอักษรบอกอังกา

3.1.1.1 ชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่อง ทำหน้าที่เป็นเครื่องบ่งชี้เนื้อหาที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถรับรู้ได้ว่าคัมภีร์ใบลานผูกรุ่น ๆ บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสะดวกในการสืบค้นและใช้งาน ด้วยบทบาทที่สำคัญดังกล่าว ผู้จารจึงมักกำหนดตำแหน่งของชื่อเรื่องไว้ในบริเวณที่สังเกตได้ง่ายที่สุดคือ กึ่งกลางของใบลานปกหน้า มากไปกว่านั้น เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่ข้อมูลชื่อเรื่องจะสูญหายไปพร้อมกับการชำรุดของใบลานปกหน้าจึงปรากฏวัฒนธรรมการจารชื่อเรื่องไว้ในตำแหน่งต่าง ๆ บนตัวคัมภีร์ใบลานเพื่อเป็นกลไกสำรองข้อมูลโดยตำแหน่งที่พบการปรากฏของชื่อเรื่องในคัมภีร์กลุ่มตัวอย่าง มีดังต่อไปนี้

ตำแหน่งปกหน้า เป็นตำแหน่งหลักที่ผู้ใช้งานจะเห็นก่อน

ตำแหน่งหัวลาน มักปรากฏในใบลานหน้าแรก ก่อนเริ่มต้นตัวบท

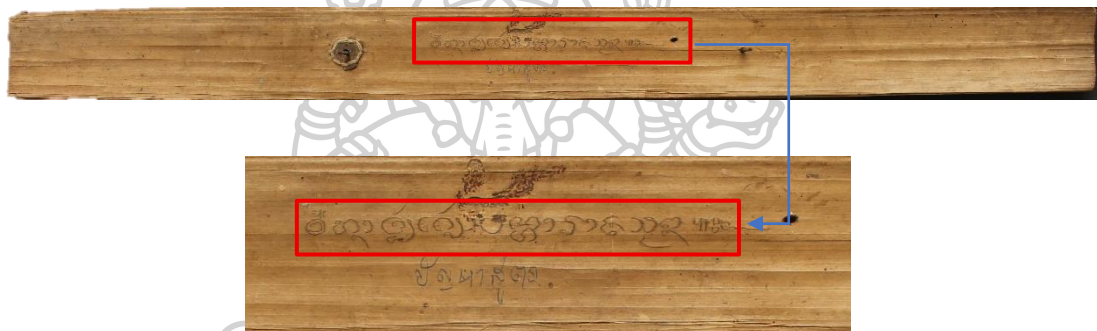
ตำแหน่งท้ายตัวบท ปรากฏหลังเนื้อหาหลักสิ้นสุดลง แต่ก่อนถึงบันทึกผู้สร้าง

ตำแหน่งบันทึกผู้สร้าง ชื่อเรื่องอาจถูกระบุเป็นส่วนหนึ่งของข้อความในบันทึกผู้สร้าง

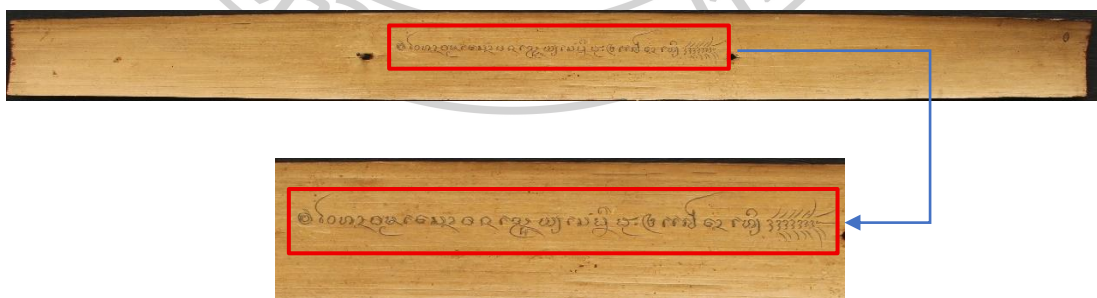
ตำแหน่งปกหลัง พบได้ในบางกรณี เพื่อการยืนยันข้อมูลอีกชั้นหนึ่ง

1.1 ตำแหน่งปกหน้า

ตำแหน่งปกหน้าถือเป็นตำแหน่งหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการใช้งาน เนื่องจากเป็นส่วนที่เปิดเผยข้อมูลสำหรับระบุเอกสารเป็นลำดับแรก ทำให้ผู้ใช้สามารถคัดเลือกคัมภีร์ใบลานที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ลักษณะเด่นของการจารชื่อเรื่องในตำแหน่งนี้ คือ การใช้วลีนำอย่าง “หน้าทับเค้า” หรือ “ใบทับเค้า” ซึ่งสะท้อนหน้าที่ทางกายภาพของใบลานแผ่นนี้ในการเป็นใบปกที่วางทับอยู่บนสุดของตัวบทหลักของคัมภีร์ใบลานทั้งผูก จากนั้นจึงตามด้วยชื่อเรื่องหลักและอาจมีเลขลำดับผูกกำกับไว้ ดังนั้น การปรากฏของวลีดังกล่าวจึงไม่เพียงแต่เป็นการประกาศชื่อเรื่อง แต่ยังเป็นการ นิยามและยืนยันหน้าที่เชิงโครงสร้างของใบลานแผ่นแรกในฐานะ “ปกหน้า” ของคัมภีร์ใบลานผูกนั้น ๆ อีกด้วย

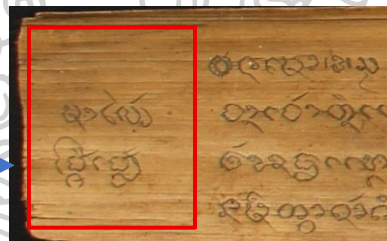
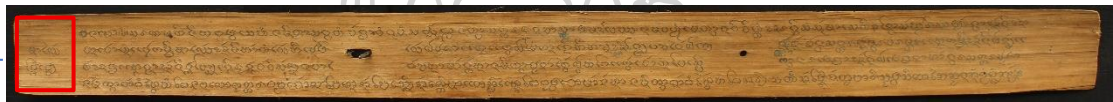
ภาพที่ 9 ชื่อเรื่องในปกหน้า
“หน้าทับเค้าปัญหาหาราชสูตร”
RBR003-101 ปัญหาหาราชสูตร

ภาพที่ 10 ชื่อเรื่องในปกหน้า
“โวหารธรรมเทศนา ธนัญชัยเศรชฐี ผูก 4 แล”
RBR003-132 ธนัญชัยเศรชฐี ผูก 4

1.2 ตำแหน่งหัวลาน

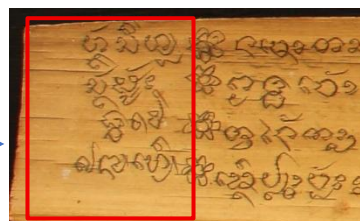
ตำแหน่งที่พบการจารชื่อเรื่อง คือ บริเวณหัวลานซึ่งหมายถึงพื้นที่ริมขอบด้านซ้ายของหน้าใบลาน ความจำเพาะของตำแหน่งของชื่อเรื่องที่จารไว้บริเวณหัวลานหรือ หน้าแรกของใบลานแผ่นที่หนึ่ง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการจารตัวบทหลักเท่านั้น จะไม่ปรากฏในตำแหน่งเดียวกันบนหน้าหลัง หรือด้านหลังของใบลาน หรือบนใบลานแผ่นอื่น ๆ ภายในผูกเดียวกัน การจารชื่อเรื่องในตำแหน่งหัวลานนี้ไม่ได้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ยึดถืออย่างเคร่งครัดในทุกผูก จากการสำรวจพบว่ามีคัมภีร์ใบลานบางผูกเท่านั้นที่ปรากฏชื่อเรื่องในตำแหน่งนี้ ในขณะที่อีกจำนวนมากกลับไม่ปรากฏความไม่สม่ำเสมอในการปรากฏนี้อาจสะท้อนถึงขนบการสร้างคัมภีร์ใบลานที่แตกต่างกันในแต่ละสำนัก แต่ละยุคสมัย หรืออาจขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้จารเป็นรายกรณี ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องอาศัยการศึกษาเปรียบเทียบกับคัมภีร์ฉบับอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจน

ภาพที่ 11 ชื่อเรื่องในตำแหน่งหัวลาน

“มาลัยโผด(โปรด)เมต(เปรต)”

RBR003-102 มาลัยโปรดเปรต

ภาพที่ 12 ชื่อเรื่องในตำแหน่งหัวลาน

“หนังสือหอยสังข์ผูกถ้วน 6 แลนายเหยย”

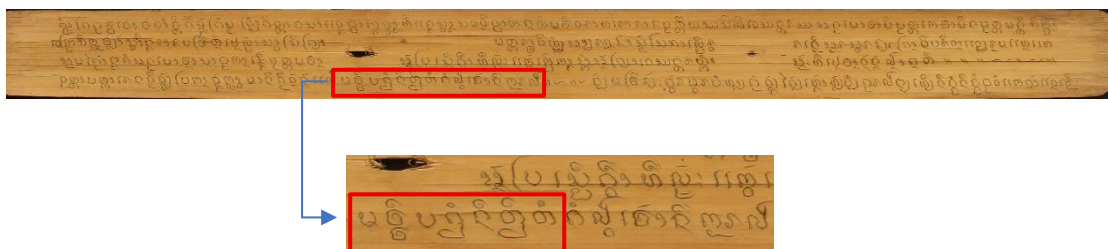
RBR003-222 หอยสังข์ ผูก 6

1.3 ตำแหน่งท้ายตัวบท

ตำแหน่งท้ายตัวบทเป็นบริเวณที่ปรากฏการบันทึกชื่อเรื่องมากที่สุด และมีความหลากหลายที่สุดในการสร้างคัมภีร์ใบลาน โดยมีลักษณะทางโครงสร้างและภาษาที่จำเพาะเจาะจง กล่าวคือ ลักษณะโครงสร้างและตำแหน่ง การบันทึกชื่อเรื่องจะปรากฏต่อเนื่องกันที่จากเนื้อหาตอนสุดท้ายของตัวบทหลักในผูกนั้น ๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะมีคำว่า “แล” เป็นคำลงท้ายเพื่อเป็นสัญญาณบ่งชี้การสิ้นสุดของเนื้อความ จากนั้นจึงเป็นส่วนของชื่อเรื่อง ก่อนจะตามด้วยบันทึกผู้สร้าง ซึ่งในบางผูกอาจใช้สัญลักษณ์คั่น เพื่อแบ่งแยกส่วนของชื่อเรื่องออกจากข้อความบอกท้ายเรื่องอย่างชัดเจน ความโดดเด่นของการระบุชื่อเรื่องในตำแหน่งนี้ คือ การใช้ภาษาที่หลากหลาย และมีถ้อยคำเฉพาะทางกำกับซึ่งสะท้อนถึงขนบการสร้างคัมภีร์ใบลานที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1)การใช้ภาษาบาลี ชื่อเรื่องที่จารเป็นภาษาบาลีมักปรากฏควบคู่กับคำว่า นิฏฐิต (nitthitam) หรือรูปคำใกล้เคียง เช่น นิตถิต ซึ่งแปลว่า (เรื่องราว) จบแล้ว เป็นการประกาศการสิ้นสุดของตัวบทตามแบบแผนทางภาษาที่พบในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา 2) การใช้ภาษาไทยวน ชื่อเรื่องที่จารเป็นภาษาไทยวนมักตามหลังหรือนำหน้าด้วยวลีที่มีความหมายในเชิงสรุปหรือประกาศการจบธรรมเทศนา เช่น สังฆรรณนา กริยาอันสังฆรรณนา หรือ กล่าวยั้งธรรมเทศนา วลีเหล่านี้ไม่เพียงแต่บ่งบอกการสิ้นสุด แต่ยังสะท้อนถึงบทบาทของคัมภีร์ใบลานในฐานะเครื่องมือสำหรับการเทศนาสั่งสอนอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าคัมภีร์ใบลานหลายผูกมีการบันทึกชื่อเรื่อง ทั้งในภาษาบาลีและภาษาไทยวนควบคู่กันไปในตำแหน่งท้ายตัวบทนี้ ซึ่งอาจสะท้อนถึงความพยายามในการรักษาทั้งขนบดั้งเดิมแบบบาลีและการปรับให้เข้ากับบริบทท้องถิ่นล้านนาไปพร้อมกัน

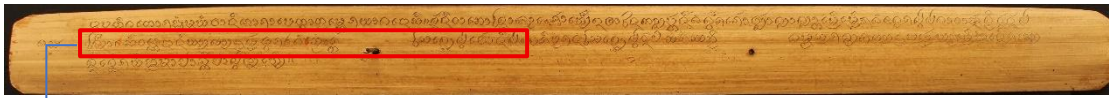
ภาพที่ 13 ภาพจำลองใบลานหน้าสุดท้ายของผู้แสดงตำแหน่งท้ายตัวบท

ภาพที่ 14 ชื่อเรื่องภาษาบาลีในตำแหน่งท้ายตัวบท

“มทที่ ปพพ นิตถิต ก็แล้วเท่านี้ก่อนแล”

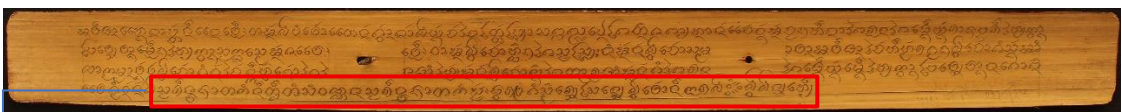
RBR003-105 มัทธิเรียวขวัญ

ภาพที่ 15 ชื่อเรื่องภาษาไทยวนในตำแหน่งท้ายตัวบท

“กริยาสังวรณานิยายลายงูกถ้วน 2 ก็สมเสร็จ(สำเร็จ)สรเดม(เสร็จ)แล้วเท่านั้นก่อน”

RBR003-139 นิยายลายงู ผูก 2

ภาพที่ 16 ชื่อเรื่องภาษาบาลีและภาษาไทยวนในตำแหน่งท้ายตัวบท

“สุรินทชาตกั นิตถิต์ สังวรณาสุรินทชาตกผูกถ้วน 2

ก็สมเสร็จ(สมเสร็จ)สรเดม(เสร็จ)แล้วเท่านั้นก่อนแล แล้วแลนายเหยย”

RBR003-151 สุรินทชาตก

1.4 ตำแหน่งบันทึกผู้สร้าง

โดยชนบปฏิบัติส่วนใหญ่แล้ว บันทึกผู้สร้างจะถูกจารไว้ในตำแหน่งที่ต่อเนื่องจากท้ายตัวบทหลัก หรืออาจต่อจากส่วนที่ระบุชื่อเรื่องท้ายตัวบทอีกทอดหนึ่ง อย่างไรก็ตามจากการสำรวจคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล พบว่ามีความยืดหยุ่นในตำแหน่งการบันทึก โดยมีบางผูกที่ปรากฏบันทึกผู้สร้างในบริเวณปกหน้า หรือปกหลังของคัมภีร์ใบลาน แม้ว่าความถี่ในการพบนอกตำแหน่งท้ายตัวบทจะมีน้อยกว่า แต่การมีอยู่ของกรณียกเว้นเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายในธรรมเนียมการสร้างคัมภีร์ใบลาน ถึงแม้ว่าส่วนของบันทึกผู้สร้างจะเปิดโอกาสให้ผู้สร้างหรือผู้จารมือสละในการบันทึกข้อความส่วนตนได้มากกว่าส่วนที่เป็นตัวบทหลัก แต่เนื้อหาก็มักดำเนินไปตามขนบการบันทึกข้อมูลการสร้างที่สืบทอดกันมา โดยองค์ประกอบที่พบได้บ่อยครั้งในข้อความบอกท้ายเรื่อง ได้แก่

บุคคลผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ การระบุนามของ เจ้าศรัทธา (ผู้อุปถัมภ์การสร้าง) ผู้จาร หรือผู้คัดลอก ผู้รับการอุทิศ

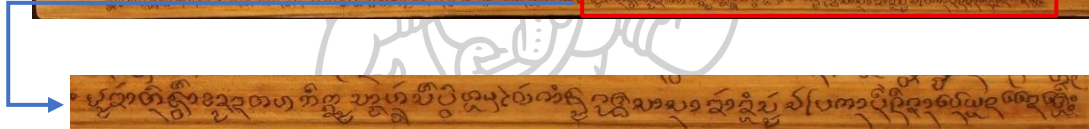
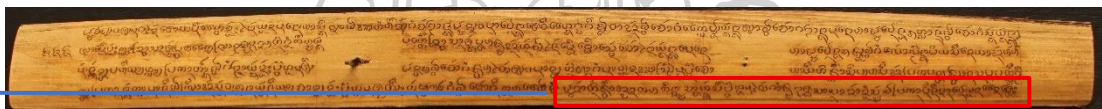
วัตถุประสงค์การสร้าง คือ เจตจำนงในการสร้างเพื่อสืบทอดพระศาสนา อุทิศส่วนกุศล หรือเพื่อใช้ในการเทศนา

ข้อมูลเชิงพื้นที่และเวลา ได้แก่ การระบุชื่อวัด สถานที่สร้าง ชื่อหมู่บ้านที่อยู่ของผู้สร้าง และวันเดือนปีที่จารึกัมภีร์โบราณเสร็จสมบูรณ์

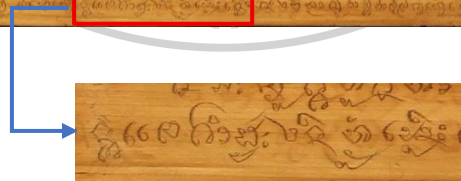
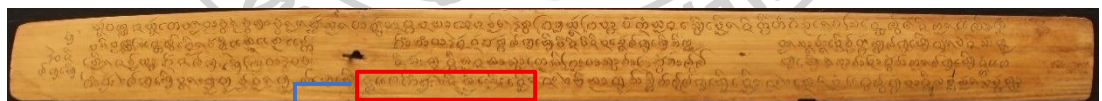
คำมัก คำปรารภนา หรือคำอธิษฐาน ได้แก่ การตั้งคำปรารภนาในผลบุญในการสร้างัมภีร์โบราณ

คำถ่อมตน คือการกล่าวออกตัวในเรื่องของลายมือการคัดลอก และขออภัยหากมีข้อผิดพลาดในการคัดลอก

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า การปรากฏของชื่อเรื่องในบันทึกผู้สร้างในบางกรณีมีการระบุชื่อเรื่องของัมภีร์โบราณแทรกอยู่ในส่วนของข้อความบอกท้ายเรื่องด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะเป็นการปรากฏการณ์ที่พบได้ไม่บ่อยนัก แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่าผู้สร้างอาจใช้พื้นที่นี้ในการย้ำหรือยืนยันชื่อของัมภีร์โบราณที่ตนได้สร้างขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ภาพที่ 17 ชื่อเรื่องในตำแหน่งบันทึกผู้สร้าง
“ผู้ข้าตนชื่อว่าอุตตรภิกขุ สร้างหนังสือบัวหอมไว้คำขุพุทธศาสนา...”
RBR003-183 ปุทมบัวหอม ผูก 2

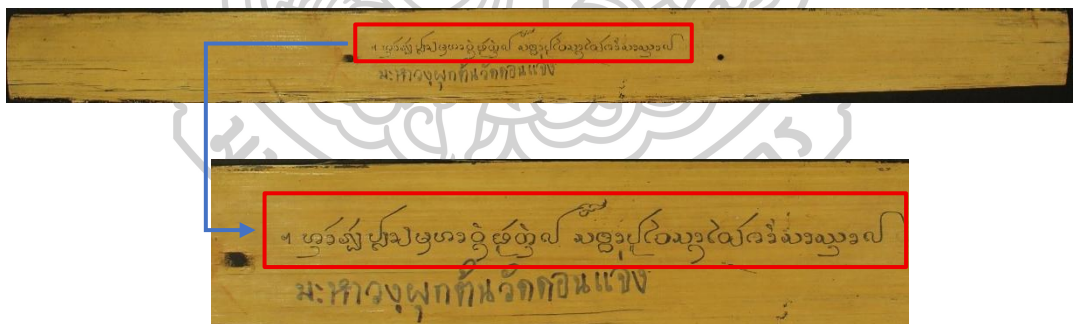

ภาพที่ 18 ชื่อเรื่องในตำแหน่งบันทึกผู้สร้าง
“นกลเกล้า ผูก 2 นี้ หมอเออะ”
RBR003-121 นกลเกล้า ผูก 2

1.5 ตำแหน่งปกหลัง

ปกหลังของคัมภีร์ไบเบิลเป็นอีกตำแหน่งหนึ่งที่พบการบันทึกชื่อเรื่อง แม้ว่าความถี่ในการปรากฏน้อยกว่าตำแหน่งท้ายตัวบทและปกหน้าก็ตาม การจารชื่อเรื่องบนปกหลังมีลักษณะการจัดวางองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกับการบันทึกบนปกหน้า กล่าวคือ ชื่อเรื่องมักจะถูกรวบรวมบริเวณกึ่งกลางของหน้าลาน เพื่อความโดดเด่นและสมดุลทางสายตา จุดเด่นของการบันทึกในตำแหน่งนี้คือการใช้ศัพท์เฉพาะทางเทคนิค เพื่อบ่งชี้ตำแหน่งของปกหลังอย่างชัดเจน โดยมักขึ้นต้นด้วยวลีใดวลีหนึ่งดังต่อไปนี้ “หน้าทับปลาย” “หน้ารับปลาย” “หน้าปลาย” คำว่า “ปลาย” วลีเหล่านี้สื่อความหมายถึงส่วนท้ายหรือส่วนจบของคัมภีร์ไบเบิลผูกรุ่นนั้น ๆ ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ว่าไบเบิลแผ่นดังกล่าวคือ ปกหลัง จากนั้นจึงตามด้วยชื่อเรื่อง และอาจมีการระบุลำดับผูกกำกับไว้ด้วย

ในเรื่องของความสม่ำเสมอในการปรากฏเป็นที่น่าสังเกตว่า การบันทึกชื่อเรื่องในตำแหน่งปกหลังนี้ไม่ได้เป็นขนบปฏิบัติที่เคร่งครัดและพบในทุกฉบับหรือทุกผูกของคัมภีร์ไบเบิลในชุดคัมภีร์เรื่องเดียวกัน บางผูกอาจมีการจารชื่อเรื่องบนปกหลัง ในขณะที่บางผูกอาจเว้นว่างไว้ ความไม่สม่ำเสมอนี้อาจสะท้อนถึงปัจจัยหลายประการ เช่น ความประสงค์เฉพาะตนของผู้จารแต่ละคน ความเร่งรีบในการทำงาน ธรรมเนียมปฏิบัติที่แตกต่างกันไปในแต่ละสำนักหรือช่วงเวลา หรือการสูญหายของไบเบิลปกหลังซึ่งมีโอกาสเกิดขึ้นได้เมื่อมีการใช้งานคัมภีร์ไบเบิลอยู่เสมอ

ภาพที่ 19 ชื่อเรื่องในตำแหน่งปกหลัง

“หน้ารับปลายมหากาพย์ ผูกต้นแล ครีธาปุใจสร้างไว้ค้ำศาสนาแล”

RBR003-167 อรพิม ผูก 3

วัฒนธรรมชั้นสูงที่อาจยึดโยงกับภาษาบาลี และคติทางศาสนาเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เน้นความเรียบง่าย และการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

เพื่อแสดงให้เห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งที่ปรากฏกับความหลากหลายของชื่อเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ในลำดับถัดไปจะประมวลและเปรียบเทียบชื่อเรื่องต่าง ๆ ที่พบค้นจากตำแหน่งทั้ง 5 ตำแหน่งดังปรากฏใน ตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงชื่อเรื่องแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏในตำแหน่งทั้ง 5 ตำแหน่ง

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
101	-	-	ปัญหาราชสูตร	-	-
102	-	มัลล โปรดเปรต	ปรมมาเลยย	-	-
103	-	-	มหาวิบาก	-	-
104	-	โมคคัลลา หลงโลก	โมคคัลลานะเถร เจ้าอันไปหลงโลก	-	-
105	-	มัทรี เรียกขวัญ	มททีปพพ์	มัทรีเรียกขวัญ	-
106	-	หน้าต้นมัทรี	มัทรีปริเฉท	มัทรี ฉบับป่าเพ็ญ	-
107	มัทรีเขียวหละ	-	มทที ปพพ์	มัทรีเขียวหละ	มัทรีเขียวหละ
108	สักกบรรพ์	-	- สกุกพพพ์ - (สักก)บรรพ	-	-
109	นคร	-	มหาเวสันตระจา ตะกั้ เตสนานะคะ ระกั้	-	-
110	-	-	มหาวิบาก	มหาวิบาก	-
111	-	-	มหาวิบาก	มหาวิบาก	-
112	มหาวิบาก	มหาวิบาก	มหาวิบาก	มหาวิบาก	-
113	พุทธตำนาน	-	-	-	พุทธตำนาน
114	-	พุทธตำนาน	พุทธตำนาน	-	-
115	-	พุทธตำนาน	คำสอนแห่ง	-	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
			พระยาอินทา		
116	-	หมูเถื่อน	มหาตุณพิละชาฎก	หมูเถื่อน	-
117	-	-	อานิสงส์ผ้าป่า	อานิสงส์ผ้าป่า	-
118	-	หมาหลุย	สุนัขชาตก	-	-
119	-	หมาหลุย	-สุนัขชาตก -สุนัขชาตก	หมาหลุย	-
120	-	-	-ปทุมบัวรม -บัวเรียวบัวรอง	-	-
121	-	นกแลคำ	เตปทุมมาบัวรมบัว เรียวบัวรอง	นกแลคำ	-
122	-	-	เตปทุมมาบัวรมบัว เรียวบัวรอง	-	-
123	บัวรมบัวเรียวบัว รอง	-	เตปทุมมาบัวรมบัว เรียวบัวรอง	-	-
124	-	นกแลคำ	เตปทุมมาชาตก	-	-
125	นกแลคำ	นกแลคำ	เตปทุมมาชาตก	-	-
126	-	-	ปทุมบัวรมบัวเรียว บัวรอง	นกแลคำ	-
127	บัวรมบัวเรียวบัว รอง	-	เตปทุมชาตก	-	-
128	สุวรรณเหนคำ	-	สุวรรณชาตก	-	-
129	เหนคำ	-	สุวรรณชาตก	-	-
130	สุวรรณเหนคำ	-	-สุวรรณชาตก - สุวรรณชาตก	-	-
131	-	เหนคำ	-สุวรรณชาฎก - สุวรรณชาตก	-	-
132	ธัญชัยเศรษฐี	-	ธัญชัยเศรษฐี	-	-
133	โชติกเศรษฐี	-	โชติกมหาเศรษฐี	-	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
			ขาดก		
134	เมณฑกเศรษฐี	-	-เมณฑกวัตตุ -เมณฑกวัตตุ	เมณฑกเศรษฐี	-
135	-	มะลิซ้อน	นันทกุมาร	-	-
136	-	มะลิซ้อน	-นนทเอกราชกุมาร -นันทกุมาร	-	-
137	-	มะลิซ้อน	นันทกุมาร	-	-
138	-	ลูกงู	นินยาลายงู	-	-
139	-	ลูกลายงู	นินยาลายงู	ลายงู	-
140	-	ลายงู	นินยาลายงู	ลายงู	-
141	-	ลายงู	นินยาลายงู	--	-
142	-	ลายงู	นินยาลายงู	-	-
143	-	ลายงู	นินยาลายงู	นินยาลายงู	-
144	ลายงู	-	นินยาลายงู	-	ลายงู
145	-	-	-	นินยาลายงู	-
146	นินยาลายงู	-	นินยาลายงู	-	-
147	ลายงู	-	นินยาลายงูขาดก	-	-
148	-	สุรินท	สุรินทชุมพู	-	-
149	-	สุรินท	สุรินทชุมพู	-	-
150	-	สุรินท	สุรินทขาดก	-	-
151	-	สุรินท	-สุรินทขาดก -สุรินทขาดก	-	-
152	-	สุรินท	-สุรินทขาดก -สุรินทชุมพู	สุรินท	-
153	-	-	อ้อมล้อมต่อมคำ	-	อ้อมล้อม ต่อมคำ
154	อ้อมล้อม ต่อมคำ	อ้อมล้อม ต่อมคำ	-สุวรรณชาติ -สุวรรณชาติ	-	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
155	-	อ้อมล้อมต่อม คำ	สิริสาอ้อมล้อม ต่อมคำ	-	-
156	-	อ้อมล้อม ต่อมคำ	สิริสาอ้อมล้อม ต่อมคำ	-	-
157	อ้อมล้อม มะต่อมคำ	อ้อมล้อม มะต่อมคำ	สิริสาอ้อมล้อม ต่อมคำ	-	-
158	สุรินทชุมพู	-	-สุรินทชาตกั -สุรินทชุมพู	-	-
159	สุรินทชุมพู	-	-สุรินทชาตกั -สุรินทชุมพู	-	-
160	สุรินทชุมพู	-	-สุรินทชาตกั -สุรินทชาตค	-	-
161	สุรินทชุมพู	-	-สุรินทชาตกั -สุรินทชุมพู	-	-
162	สุรินทชุมพู	-	-สุรินทชาฎกั -สุรินทชุมพู	-	-
163	อรพิม	-	-	-	-
164	อรพิม	-	-	-	-
165	อรพิม	-	-จิตตกุมารชาฎกั -จิตตราชชาตค	-	-
166	อรพิม	-	อรพิม	-	-
167	-	อรพิม	-จิตตกุมารชาตกั -จิตตราชชาตค	-	-
168	เจ้าสุทนต์	สุทนต์	-สุทนต์ชาตกั -สุทนต์	-	-
169	-	สีทนต์	-สุทนต์ชาตค -สีทนต์	สุทนต์ตาม มโนรา	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
170	-	สุทนต์	-สุทนต์ชาตกั	สุทนต์	-
171	ปทุมกุมาร	-	-ปทุมกุมาร -ปทุมกุมาร	-	-
172	ปทุมกุมาร	-	-ปทุมกุมาร	-	-
173	ปทุมกุมาร	-	-ปทุมกุมาร	-	-
174	ปทุมกุมาร	-	-ปทุมมชาตกั -ปทุมมาชาตก	-	-
175	-	ปทุมมกุช กุมาร	สุวณณปทุมมกุช กุมารชาตกั	-	-
176	-	ปทุมบัวหอม	ปทุมมชาตก	ปทุมบัวหอม	-
177	บัวหอม	ปทุมบัวหอม	บัวหอม	-	-
178	ปทุมบัวหอม	ปทุมบัวหอม	โคณะบุตรชาตก	บัวหอม	-
179	บัวหอม	-	-	-	-
180	ปทุมบัวหอม	-	ปทุมคันธ	-	-
181	ปทุมบัวหอม	-	โคณะบุตรชาตก	-	-
182	-	ปทุมบัวหอม	ปทุมชาตก	-	-
183	-	บัวหอม	ดอกบัวหอม	บัวหอม	-
184	-	ปทุมบัวหอม	โคณะบุตรชาตก	ปทุมบัวหอม	-
185	-	บัวหอม	โคณะบุตรชาตก	-	-
186	(ปทุมบัวหอม)*	-	-	-	-
187	-	หงส์หิน	ทุกขชตติกุมารกณห์	-	-
188	-	ทุกขชตติยะ กุมาร	-ทุกขชตติย -ทุกขชตติยะชาตก	-	-
189	-	ทุกขชตติยะ	-ทุกขชตติย -ทุกขชตติยะชาตก	-	-
190	-	หงส์หิน	-ทุกขชตติยกุมารณั -ทุกขชตติยะ	-	-
191	-	-	-ทุกขชตติยกุมารณั -ทุกขชตติยะชาตก	หงส์หิน	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
192	-	-	-ทุกขชตติยกุมารณ -ทุกขชตติยะกุมาร	หงส์หิน	-
193	-	ทุกขะหงส์หิน	-ทุกขชตติยชาตก -ทุกขชตติยะชาตค	-	-
194	หงส์หิน	-	-ทุกขชตติยชาตก -ทุกขชตติยะชาตค	-	-
195	-	จันทฆาต	จันทฆาต	-	-
196	-	จันทฆาต	-	-	-
197	-	จันทฆาต	จันทฆาต	-	-
198	-	จันทฆาต	-	จันทฆาต	-
199	-	จันทฆาต	-จันทฆาตก -จันทฆาตชาตค	จันทฆาต	-
200	จันทฆาต	จันทฆาต	-จันทฆาตก -จันทฆาตชาตค	-	-
201	-	-	-จันทฆาฏก -จันทฆาตชาตค	-	-
202	ก่ากาดำ	-	-พิมพาสิมพลี -พิมพาขนุ่นจิว	ก่ากาดำ	ก่ากาดำ
203	ก่ากาดำ	ก่ากาดำ	พิมพาขนุ่นจิว	ก่ากาดำ	-
204	ก่ากาดำ	-	พิมพาขนุ่นจิว	-	พิมพาขนุ่นจิว
205	ก่ากาดำ	-	พิมพาขนุ่นจิว	-	-
206	ก่ากาดำ	-	-พิมพาสิมพลี -พิมพาขนุ่นจิว	-	-
207	ก่ากาดำ	-	นางพิมพาขนุ่นจิว	-	-
208	ก่ากาดำ	-	พิมพาขนุ่นจิวชาตค	-	-
209	-	ก่ากาดำ	-พิมพาสิมพลี -พิมพาขนุ่นจิว	-	-
210	-	ก่ากาดำ	พิมพาขนุ่นจิวชาตค	-	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
211	พิมพ์พานุ่นจิว	พิมพ์พานุ่นจิว	พิมพ์พาสิมพลี	-พิมพ์พานุ่นจิว -ก่ากาดำ	-
212	พิมพ์พานุ่นจิว	พิมพ์พานุ่นจิว	-	พิมพ์พานุ่นจิว	-
213	ก่ากาดำ	พิมพ์พานุ่นจิว	-พิมพ์พาสิมพลี -พิมพ์พานุ่นจิว	-	-
214	ก่ากาดำ	ก่ากาดำ	-พิมพ์พาสิมพลี -พิมพ์พานุ่นจิว	พิมพ์พานุ่นจิว	-
215	พิมพ์พานุ่นจิว	-	พิมพ์พานุ่นจิว	-	-
216	-	หอยสังข์	-สุวรรณสังขราชา ชาตกั -สุวรรณสังขราชา	-	-
217	หอยสังข์	-	สุวรรณสังขราชา	-	-
218	สุวรรณหอยสังข์	-	สุวรรณสังขราชา	-	-
219	สุวรรณหอยสังข์	เจ้าสุวรรณ หอยสังข์	-สุวรรณสังขราชา -สุวรรณสังขราชา	เจ้าสุวรรณ หอยสังข์	-
220	-	-	สุวรรณสังขราชาตัก	-	-
221	สุวรรณหอยสังข์	-	-	-	-
222	-	หอยสังข์	สุวรรณสังขราชาตัก	หอยสังข์	-
223	-	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	-	พระยาสี่เส้า
224	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	-	-
225	-	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	-
226	พระยาสี่เส้า	-	พระยาสี่เส้า	-	--
227	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	-	พระยาสี่เส้า
228	-	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	-
229	-	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	-
230	-	-	พระยาสี่เส้า	-	-
231	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	-	-
232	พระยาสี่เส้า	-	พระยาสี่เส้า	-	-
233	-	-	พระยาสี่เส้า	พระยาสี่เส้า	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
234	เวสสันดรชนกเค้า	-	กฤษณทริกาแก้ปัญหา	-	-
235	เวสสันดรชนกเค้า	-	-ทูปปญา -ทูปปญาชาดก	-	-
236	-	-	-สมุทพโฆโสชาฎกั -สมุทโฆษชาดก	-พุทโฆษ -พุทโฆษ	-
237	-	-	สุวรรณปัญหาปุ	ปัญหาปุคำ	-
238	-	ปัญหาปุ	-หตถสารมนตชาตกั สุวรรณาปัญหาปุ	-	-
239		นรชิวะ	นรชิวะ	นรชิวะ	-
240	นรชิวะ	-	นรชิวะ	-	-
241	นรชิวะ	-	นรชิวะ	-	-
242	นรชิวะ	-	-มหานรชิวชาตกั -มหานรชิวชาดก	-	-
243	นรชิวะ	-	นรชิวะ	-	นรชิวะ
244	มัลลยเค้า	มัลลยเค้า	มัลลย	-	-
245	มัลลย	มัลลย	มัลลย	มาเลยย	-
246	-	มัลลย	-	-	-
247	-	พระมัลลย โปรดเปรด	บรมมัลลย	-	-
248	พระมัลลย	มัลลย	มัลลย	-	-
249	ยอดปิฎก	-	ยอดไตรปิฎกทั้ง 3 ชาดก	-	-
250	-		ยอดไตรปิฎกทั้ง 3	ยอดไตรปิฎก	-
251	-	ทีปทั้ง ๔	-	-	-
252	มหาวงศ์	-	มหามสมตดวงส	-	มหาวงศ์
253	มหาวงศ์	-	มหาวงศ์	-	-
254	มหาวงศ์	-	-	มหาวงศ์	มหาวงศ์
255	-	-	-	-	มหาวงศ์

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
256	มหาวงศ์	-	-	-	มหาวงศ์
257	มหาวงศ์	-	มหาวงศ์	-	มหาวงศ์
258	มหาวงศ์	-	มหาวงศ์	-	มหาวงศ์
259	มหาวงศ์	-	มหาวงศ์	-	-
260	มหาวงศ์	-	มหาวงศ์	-	มหาวงศ์
261	มหาวงศ์	-	มหาวงศ์	-	มหาวงศ์
262	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์
263	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์	-	-
264	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์
265	พุทธวงศ์	-	-	-	พุทธวงศ์
266	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์
267	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์
268	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์
269	พุทธวงศ์	-	วงศ์แห่ง พระพุทเจ้า	-	พุทธวงศ์
270	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์
271	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์
272	พุทธวงศ์	-	วงศ์แห่ง พระพุทเจ้า	-	พุทธวงศ์
273	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์
274	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์
275	พุทธวงศ์	-	พุทธวงศ์	-	
276	พุทธวงศ์	-	มหาพุทธวงศ์ปกรณ์	-	พุทธวงศ์
277		-	โวหารมงคลทีปนี	-	
278	มงคลทีปนี	-	มงคลทีปนี	-	มงคลทีปนี
279	มงคลทีปนี	-	-	-	มงคลทีปนี
280	มงคลทีปนี	-	โวหารมงคลทีปนี	-	มงคลทีปนี
281	มงคลทีปนี		โวหารมงคลทีปนี	-	มงคลทีปนี
282	โวหารมงคลทีปนี	-	โวหารมงคลทีปนี	-	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
283	มงคลที่ปณี	-	มงคลที่ปณี	-	มงคลที่ปณี
284	มงคลที่ปณี	-	โวหารมงคลที่ปณี	-	มงคลที่ปณี
285	มงคลที่ปณี	-	โวหารมงคลที่ปณี	-	มงคลที่ปณี
286	มงคลที่ปณี	-	โวหารมงคลที่ปณี	-	มงคลที่ปณี
287	มงคลที่ปณี	-	โวหารมงคลที่ปณี	-	มงคลที่ปณี
288	มงคลที่ปณี	-	โวหารมงคลที่ปณี	-	มงคลที่ปณี
289	มงคลที่ปณี	-	-มหามงคลสุดดี -มหามงคลสูตร	-	มงคลที่ปณี
290	มโหสถ	มโหสถ	มโหสถบัณฑิต	มโหสถ	-
291	-	มโหสถ	-	-	-
292	มโหสถ	มโหสถ	-เมณฑปญโ -เมณฑปญหา	มโหสถ	-
293	มโหสถ	มโหสถ	-ฎริปนโ -ฎริปนหา	มโหสถ	-
294	มโหสถ	มโหสถ	-มโหสถชาตค -มโหสถ	-	มโหสถ
295	มโหสถ	มโหสถ	มโหสถชาตค	-	-
296	มโหสถ	มโหสถ	-มโหสถชาตค -มโหสถ	-	มโหสถ
297	มโหสถ	มโหสถ	-มโหสถฐชาตค -มโหสถ	-	-
298	มโหสถ	มโหสถ	-มโหสถชาตค -มโหสถชาตค	-	-
299	มโหสถ	มโหสถ	-มโหสถชาฎค -มโหสถชาตค	-	-
300	ปัญหาสูตร	-	ปัญหาราชสูตร	-	ปัญหาราชสูตร
301	-	ปัญหา ราชสูตร	ปัญหาสูตร	-	-
302	-	ปัญหาสูตร	-	-	ปัญหาราชสูตร

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
303	ชราสูตร	-	-ชราสูตร -ชราสูตร	-	-
304	ชราสูตร	ชราสูตร	-ชราสูตร -ชราสูตร	-	-
305	ชัฏนาม	ชัฏนาม	ชัฏนาม	-	-
306	ชัฏนาม	ชัฏนาม	ท้าวชัฏ โพธิสัตว์เจ้า	-	-
307	ชัฏนาม	ชัฏนาม	ชัฏนโพธิสัตว์	-	-
308	ชัฏนาม	ชัฏนาม	ชัฏนาม	-	-
309	ชัฏนาม	-	ชัฏนาม	-	-
310	ชัฏนาม	ชัฏนาม	ชัฏนาม	-	-
311	ชัฏนาม	ชัฏนาม	ชัฏนาม	-	-
312	ยโสธรพิมพา	-	ยโสธรพิมพา	-	-
313	ยโสธรพิมพา	-	-ยโสธราชาก์ -ยโสธรพิมพา	-	-
314	ยโสธรพิมพา	-	-ยโสธราชาค์ -ยโสธรพิมพาเอรี ภิกขุณี	พิมพา	-
315	ยโสธรพิมพา	-	-ยโสธราชาค์ -ยโสธรา	-	-
316	ยโสธรพิมพา	-	ยโสธรา	ยโสธรพิมพา	-
317	ยโสธรพิมพา	-	-ยโสธราปริณิพพาน -ยโสธราปริณิพพาน	-	-
318	พุทธตำนาน	-	คำสอนแห่งพระยา อินทเจ้าฟ้าบอแก้ว แก่คน	-	-
319	พุทธโฆษเถร	พุทธโฆษเถร	พุทธโฆษเถร	-	-
320	พุทธโฆษเถร	พุทธโฆษเถร	-พุทธโฆส เถร์	-	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
			-พุทธโฆษเถร		
321	พุทธโฆษเถร	-	-	-	-
322	พุทธโฆษเถร	-	-พุทธโฆส เถรี -พุทธโฆษเถร	-	-
323	ตำนานวัดพระ แก้วดอนเต้า	-	ตำนานนิทานวัด พระแก้วดอนเต้า เวียงดินที่เมือง กุกุตตนคร	-	-
324	ธาตุตะกั่วเกสา 8 เส้น	-	ตำนานพระเกสา ธาตุเจ้าทะโค่ง	-	-
325	ธาตุตะกั่ว	-	ตำนานพระเกสา ธาตุเจ้าตะกั่ว	ธาตุตะกั่ว	-
326	-	-	ตำนานมหาธาตุเจ้า ทะโค่ง	-	-
327	ธาตุตะโค่งเกสา 8 เส้น	-	ตำนานพระเกสา ธาตุเจ้าตระโค่ง	-	-
328	-	-	นิทานตำนานพระ เกสาธาตุเจ้าตะกั่ว	ธาตุตะโค่ง	-
329	พระธาตุตะกั่ว	-	ตำนานพระเกสา ธาตุเจ้าตะกั่ว	-	-
330	-	-	-ปถมกปป -ปฐมกัปป	-	-
331	โลกศาสนา	โลกศาสนา	อนุโลกศาสน์	-	-
332	กายพระนคร	-	กายนคร	-	-
333	-	ตำนานพระ แก้ว	ตำนานนิทานวัด พระแก้วดอนเต้า เวียงดินเมืองกุกุ นคร	-	-
334	-	-	พระพุทธเจ้า	พุทธทำนาย	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
			ท่านายเมืองศรี อยุธยา	หลวง	
335	นิทานสูตร	-	-	-	-
336	พุทธตำนาน	-	-	พุทธตำนาน	-
337	-	-	-	พุทธตำนาน	-
338	พุทธตำนาน	-	-	-	ตำนานพระ ยาอินทา
339	-	พระยาอิน	-	-	-
340	-	พุทธตำนาน	พุทธตำนาน	-	-
341	-	-	-	พุทธโฆโส	-
342	อาณิสสปฏิภะ		โบราณกบปิลชาตกิ อาณิสสแห่งอันได้ สร้างธรรมปฏิภะทั้ง3	-	-
343	-	อาณิสสบัวช	อาณิสส	-	-
344	อาณิสสมหา เวสสันดร	-	อาณิสส มหาเวส สันดรกณเทสกุเข อาณิสสผล อันได้ บูชา มหาเวสสันดร ชาตก	-	-
345	อาณิสสมหา เวสสันดร		อาณิสส มหาเวส สันดรกณเทสกุเข อาณิสสผล อันได้ บูชา มหาเวสสันดร ชาตก	-	อาณิสสมหา เวสสันดร
346	อาณิสสเสียดิ	อาณิสส	-	-	อาณิสสเสียดิ
347	อาณิสสสรรพ ทานต่างๆ	-	สรรพทาน อาณิสสอันได้หื้อ ทานยังสรรพวัตถุ ทั้งหลายเป็นทาน	-	-

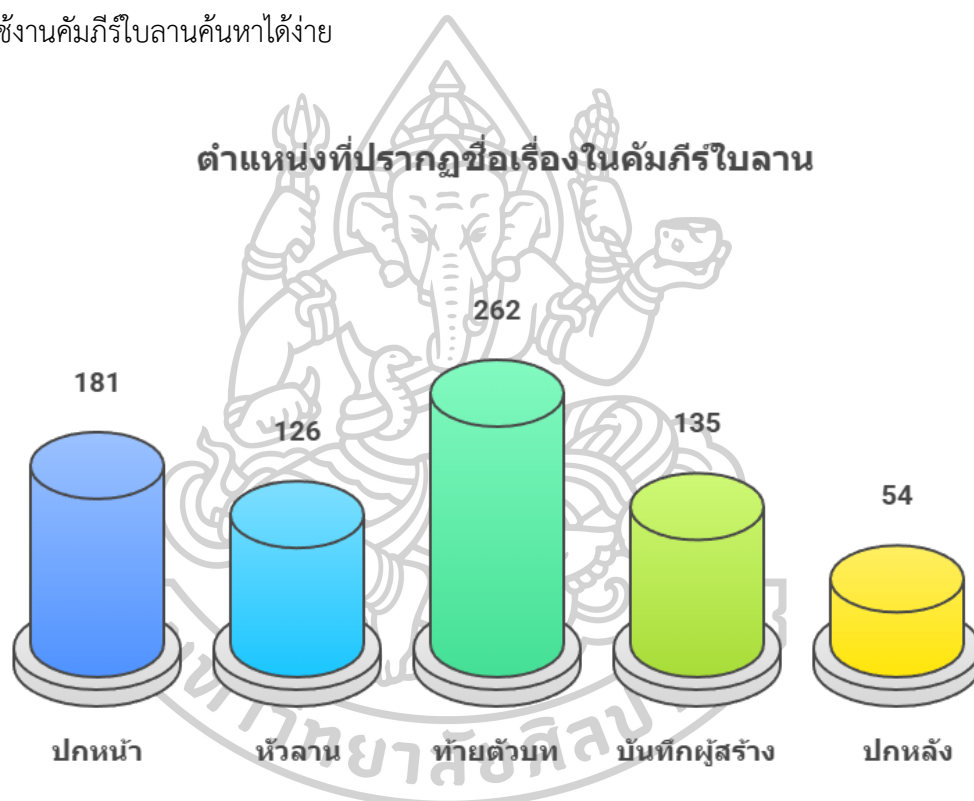
RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
348	-	สรรพสอน	สรรพสอน	สรรพสอน	-
349	สรรพสอน	-	สรรพสอน	-	-
350	-	-	ธรรมดาสอนโลก	-	-
351	ยอดไตรปิฎก	-	ยอดไตรปิฎกทั้ง 3	-	ยอดไตรปิฎก
352	อนุโลกศาสนา	-	อนุโลกศาสน์ อนุโลกศาสนา	-	-
353	อนุโลก	-	อนุโลกศาสน์ อนุโลกศาสนา	-	-
354	อภิธรรมกัญญา	-	อริยอภิธรรมกัญญา	-	-
355	-	พระกายละ คอร	-	-	-
356	กายนครโตน	-	กายนคร	-	กายนคร
357	ปุณณนาคกุมาร	-	-ปุณณนาคกุมาร ราชชาตกั -ปุณณนาคกุมาร	-	-
358	ปุณณนาคกุมาร	-	-ปุณณนาคราชชาตกั -ปุณณนาคกุมาร	-	-
359	-	ปุณณนาค	-ปุณณนาคราชชาตกั -ปุณณนาคกุมาร	-	-
360	อุณห์สสวิชัย	-	-อุณห์สสวิชเยยา -อุณห์สสวิชัย	-	-
361	อิสสี่สิง	อิสสี่สิง	อิสสี่สิง	อิสสี่สิง	อิสสี่สิง
362	-	อิสสี่สิง	อิสสี่สิง	-	-
363	-	-	กฐินทานั ผลอานิสงส์อัน บุคคลหญิงชาย ทั้งหลาย อันหื้อผ้า มหากฐินเป็นทาน	อานิสงส์กฐิน	-
364	ชนสันระ	ชนสันระ	ชนสันระ	ชนสันระ	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
365	ชนสันระ	-	ชนสนธ	-	-
366	-	ชนสันระ	ชนสนธ	-	ชนสันระ
367	ชนสันระ	ชนสันระ	-ชนสนธชาตกั -ชนสันระชาตค	ชนสันระ	-
368	-	จักกัณวุตติ ปาปะสุตฺร	-จกุกณวุตติ -ปาปสุตฺต	-	-
369	-	-	-สพากรวิวิชาสุตฺต -สพากรวิวิชาสุตฺร	-	-
370	วิชานสุตฺร	-	-สพากรวิวิชาสุตฺต -สพากรวิวิชาสุตฺร	-	-
371	-	-	สพากรวิวิชาสุตฺร	-	-
372	-	วิชานสุตฺร	-สพากรวิวิชาสุตฺต -สพากรวิวิชาสุตฺร	-	-
373	วิชานสุตฺร	วิชานสุตฺร	-สพากรวิวิชาสุตฺต -สพากรวิวิชาสุตฺร	-	-
374	-	ราชสุตฺร	ปัญหาราชสุตฺร	-	-
375	นัทรราช	-	-สุนนทรราชสุตฺต -สุนนทรราชสุตฺร	-	-
376	-	เต่าค้ำ	-สุวณณชาตกั -สุวรรณเต่าค้ำ	-	-
377	เต่าน้อยองค้ำ	เต่าน้อย องค้ำ	-สุวณณกุมารสุตฺต -สุวรรณกุมารสุตฺร ชาตค	-	-
378	เต่าน้อยองค้ำ	-	-สุวณณกุมารสุตฺต -สุวรรณกุมารสุตฺร ชาตค	-	เต่าน้อย องค้ำ
379	(เต่าน้อยองค้ำ)*	-	-	-	-
380	นกยูงค้ำ	นกยูงค้ำ	สุวณณโมรี	-	-
381	-	หมูเถื่อน	-มหาตุณฐีชาตกั -มหาตุณฐีชาตค	-	-

RBR003	ปกหน้า	หัวลาน	ท้ายตัวบท	บันทึกผู้สร้าง	ปกหลัง
382	กาเผือก	-	-เสตปณจอิสิรคนปุต ตา -มูลสักขีประทีสตีนา	-	-
383	-	-	-กุกกุญญ์ -นิทานไคน้อยไกโจก	-	-
384	ไคน้อย	-	พุทธกรณากุกุตตา	-	-
385	สุวรรณมุสิก	-	-สุวรรณมุสิกปาชาตก -สุวรรณมุสิกชาตค	สุวรรณมุสิก	-
386	-	-	-ชาวหัสชาตก -ชาวหงสะชาตค	สุวรรณหงส์คำ ธรรมหงส์คำ	-
387	-	หงส์ 2 หัว	-ทสิสาหัส ชาฎก -ชาตคหงส์ 2 หัว	หงส์ 2 หัว	-
388	-	เจ้าสุวัต	-	-	-
389	-	สุททโสสม	สุททโสสม	-	-
390	สมภมิตร	-	-	-	-
391	ทุกกกุมมาร	-	-ทุกกกุมมารนิชาตก -ทุกกกุมมารนิชาตค	-	-
393	(อุบาทว์ 8 ประการ)*	-	-	-	-
394	(สัตตทกรณียะ)*	-	-	-	-
395	อิสสิทิจู	-	พระสสิคิลิ	-	-
396	-	-	พระธมมจกุกปวต ตนสุดต์	-	-
397	(สิกขาบท)*	-	-	-	-
398	-	-	-	-	คำบูชาสังตัว เคราะห์

* ชื่อเรื่องที่ปรากฏในวงเล็บช่องปกหน้า คือ ไม่ปรากฏชื่อเรื่องที่เป็นปรารบตดั้งเดิม แต่ได้จากปรารบตร่วมสมัยที่เขียนขึ้นภายหลังด้วยวัสดุประเภทปากกาลูกลื่น

ผลการวิเคราะห์การกระจายตัวของชื่อเรื่องตามตำแหน่งทางกายภาพในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันมีนัยสำคัญระหว่างตำแหน่งและการปฏิบัติทางจารีต ในการผลิตคัมภีร์ไบเบิล โดยตำแหน่งที่พบชื่อเรื่องด้วยความถี่สูงสุด ได้แก่ ส่วนท้ายตัวบทก่อนถึง บันทึกรู้สร้าง ซึ่งปรากฏมากถึง 262 ผูก ทั้งที่เป็นภาษาบาลีและภาษาไทย การปรากฏชื่อเรื่องใน ตำแหน่งนี้ค่อนข้างหนาแน่นนี้สอดคล้องกับธรรมเนียมการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลที่ผู้คัดลอกจำเป็นต้อง ประกาศการสิ้นสุดของเนื้อเรื่อง ก่อนจะบันทึกข้อมูลอื่น ๆ ต่อไปในส่วนของบันทึกผู้สร้าง รองลงมา คือตำแหน่งของปกหน้าซึ่งเป็นตำแหน่งที่เห็นได้ง่าย เหมาะสม เปรียบเสมือนหน้าปกของหนังสือ ทำให้ผู้ใช้งานคัมภีร์ไบเบิลค้นหาได้ง่าย

ภาพที่ 21 จำนวนคัมภีร์ไบเบิลที่ปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ

ในทางกลับกัน ตำแหน่งที่พบน้อยที่สุดคือ ปกหลัง ด้วยจำนวนเพียง 54 ผูก ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผลด้านการศึกษาคัมภีร์ไบเบิล และการใช้งาน ปกหลังซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอกของตัวคัมภีร์ไบเบิล มีความแปรปรวน และเสี่ยงต่อการชำรุดสูญหายไม่ต่างจากปกหน้า แต่ทว่าในเชิงหน้าที่แล้ว ปกหลังกลับมีความสำคัญน้อยกว่าปกหน้าที่ใช้เป็นเครื่องมือหลักในการสืบค้น และระบุชื่อเรื่องของคัมภีร์ไบเบิล ดังนั้นความจำเป็นในการสงวนรักษาปกหลังจึงอาจไม่เข้มข้นเท่ากับปกหน้า ดังนั้นจึงส่งผลให้อัตราการคงอยู่ของชื่อเรื่องในปกหลังต่ำกว่าตำแหน่งอื่น ๆ

สรุปแล้ว ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของความถี่ในการปรากฏของชื่อเรื่องระหว่างตำแหน่งท้ายตัวบท ปกหน้าและปกหลังได้สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของขนบการจารหรือคัดลอก คัมภีร์ใบลานที่ให้ความสำคัญกับการปิดท้ายเรื่องราวอย่างเป็นระบบ การค้นหาให้สอยง่าย และปัจจัยทางกายภาพ รวมถึงการใช้งานที่ส่งผลโดยตรงต่อความคงอยู่และความจำเป็นในการบันทึกข้อมูลบน ส่วนประกอบต่าง ๆ ของคัมภีร์ใบลาน

3.1.1.2 อักษรบอกอังกา

คำว่า “อังกา” สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากคำในภาษาบาลีว่า อังก, องก (ป.) ในพจนานุกรมภาษาบาลี-ไทย หมายถึง เครื่องหมาย, ส่วน, องก, ตอนหนึ่ง ๆ หรือชุดหนึ่ง ๆ ของเรื่องละคร, หน้า (หน้าหนึ่ง ๆ ของหนังสือ) แม้แต่คำว่า “อังก” ที่เรานำมาใช้ในการละคร เมื่อแปลตามศัพท์จะให้ความหมายว่า (1) สิ่งเป็นเครื่องหมายกำหนด (คือเขาใช้เป็นเครื่องหมาย) (2) สิ่งที่ทำให้เป็นไป (โพธิวงศาจารย์, 2568) ดังนั้นคำว่า “อังกา” ก็น่าจะหมายถึงเครื่องหมายที่กำหนดไว้

ในพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของอังกาว่า ตัวอักษรที่จารไว้หัวลานสำหรับบอกจำนวนใบลานที่จารแล้ว 12 ตัวเป็น 1 อังกา และ 2 อังกา เป็น 1 ผูก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) เนื่องจากคัมภีร์ใบลานผูกหนึ่ง ๆ จะไม่ใช่ตัวเลขเรียงลำดับใบลาน แต่จะใช้ตัวอักษรแทน ดังนั้นจึงอาจเรียกว่า “อักษรบอกอังกา” ซึ่งเป็นเครื่องหมายแทนตัวเลขบอกลำดับของใบลานในคัมภีร์ อักษรบอกอังกาเหล่านี้มักจะจารไว้ที่บริเวณหัวลาน หรือริมซ้ายด้านหลังของใบลานแต่ละใบ (ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2567) รูปแบบอักษรที่ใช้บอกอังกานิยมใช้แบบเดียวกับอักษรที่ใช้จารเนื้อเรื่อง เช่น คัมภีร์ใบลานจารอักษรขอม อักษรบอกอังกาก็ต้องใช้อักษรขอม คัมภีร์ใบลานอักษรธรรมล้านนา อักษรบอกอังกาก็ต้องใช้อักษรธรรมล้านนาเช่นเดียวกัน

อักษรบอกอังกา จะใช้พยัญชนะวรรคในภาษาบาลี ซึ่งมีอยู่ 33 ตัว ได้แก่

ก ข ค ฆ ง

จ ฉ ช ฌ ญ

ฎ ฐ ฑ ฒ ณ

ต ถ ท ธ น

ป ผ พ ภ ม

ย ร ล ว ส ห ฬ อ

อักษรบอกอังกาแต่ละตัว ต้องผสมรูปสระ 12 สระ ตามแบบสระในภาษาบาลีโดยเริ่มต้นตั้งแต่ รูปอักษรตัวแรก คือ อักษร ก ผสมกับรูปสระดังนี้ ก กา กิ กิ กุ กู เก ไก โก เกา กัม กะ เมื่อครบ 12 ลานแล้ว ลานที่ 13 ต้องเริ่มต้นอักษรตัวใหม่ต่อไป คือ อักษร ข ผสมกับสระต่อไป อีก 12 ลาน

โบลานที่เรียงลำดับอักษรครบ 2 รูปอักษรแล้ว จะมีจำนวน 24 ลาน จัดรวมเป็นชุดเดียวกัน เรียกว่า “ผูก” ดังนั้นคัมภีร์โบลาน 1 ผูก จึงมี 24 ลาน (ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2567)

แต่จากการศึกษาของพระมหามนต์ชัย อภิชาโนได้กล่าวถึงอักษรบออังกฤษที่ปรากฏใน คัมภีร์โบลานอักษรพม่า ธรรมล้านนา และขอม โดยนำพยัญชนะในภาษาสันสกฤตจำนวน 33 ตัวมา ผสมกับสระภาษาสันสกฤต 10 ตัว คือ “a ā i ī u ū e ai o au” รวมไปถึง อนุสวาระ (ām) และ วิสรรค (ah) รวมเป็น 12 เสียง เท่ากับ 1 อังกา ดังนั้นอังกาชุดแรกจึงปรากฏรูป คือ ka kā ki kī ku kū ke kai ko kau kām kaḥ จารไว้ในตำแหน่งกึ่งกลางของปลายโบลานทางด้านซ้าย จารกำกับไว้หน้าลานเว้นหน้าลาน (มนต์ชัย อภิชาโน, 2564)

ในส่วนนี้ผู้ศึกษามีความเห็นว่าย่ออักษรบออังกฤษที่ใช้กันอยู่ในคัมภีร์โบลานในประเทศไทย มักจะใช้พยัญชนะในภาษาบาลีจำนวน 33 ตัว (ไม่ใช่ ศ ษ) ไม่ใช่พยัญชนะในภาษาสันสกฤตที่มี 35 ตัว (รวม ศ ษ) และนำมาประสมกับสระในภาษาสันสกฤต 10 ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ เอา รวมไปถึงอนุสวาร (°) และวิสรรค (ะ) รวมเป็น 12 เสียง ดังนั้นอักษรบออังกฤษแรกจะเริ่มต้นจาก พยัญชนะตัวแรกของวรรค ก มาประสมกับสระในภาษาสันสกฤตทั้ง 12 เสียงเป็น ก กา กิ กิ กุ กู เก ไก โก เกา กั กะ

คัมภีร์โบลานที่มีเนื้อเรื่องขนาดยาวไม่จบในผูกเดียวจะต้องจารติดต่อกันหลายผูก ก็จะนับอังกาต่อเนื่องกันไปเป็นผูก 2 ผูก 3 ไปเรื่อย ๆ จนจบ บางเรื่องก็ยาวไปถึง 30-40 ผูก หากจารต่อเนื่องแล้วใช้อักษรกำกับอังกาไปจนถึงพยัญชนะตัวสุดท้ายคือ อ. แล้วยังไม่จบ ก็จะวนกลับมาใช้ พยัญชนะตัวแรกในวรรค ก คือ ก. แต่จะเพิ่มอักษร ย ควบเกล้า เป็น กย ขย คย เป็นต้นแล้วประสม สระเหมือนเดิม (วิชัย กุลาบาล, 2543) ดังนี้

กย กยา กยิ กยึ กยุ กยู เกย โกย โกยิ เกยา กยั กยะ
ขย ขยา ขยิ ขยึ ขยุ ขยู เขย ไขย ไขยิ เขยา ขยั ขยะ

เมื่อจารจบเรื่องแล้วก็ใช้สายสนอง คือ เชือกเส้นเล็ก ๆ ที่จัดทำไว้เพื่อร้อยโบลานให้เป็น ผูก ร้อยเข้าไปในรูที่เจาะไว้ด้านซ้ายมือ เรียกว่า ร้อยหู ส่วนมากผูกหนึ่ง ๆ จะมีจำนวนโบลาน 24 ใบ ซึ่งอาจจะจบหรือไม่จบเรื่องก็ได้ เนื่องจากแต่ละคัมภีร์มีเนื้อหาที่สั้นยาวไม่เท่ากัน จำนวนผูกจึงมาก น้อยต่างกัน การผูกหูกโบลานจะผูกเฉพาะหูกด้านซ้ายเพียงด้านเดียว และปล่อยด้านขวาให้ว่างไว้ เพื่อความสะดวกในการเปิดพลิกโบลาน สายสนองที่ใช้ผูกหูกโบลานนั้น ปลายข้างหนึ่งต้องทำเป็นห่วงไว้ แล้ววนปลายสายอีกข้างหนึ่ง รอบกึ่งโบลานด้านบน พร้อมกับสอดปลายสายสนองเข้าไปในห่วงที่ทำไว้ นั่นนี้เพื่อใช้ดึงและมัดโบลานให้แน่นเมื่อต้องการจะเก็บ และคลายสายสนองออกขณะคลี่ หรือพลิกเพื่อการอ่านโบลาน (กรมศิลปากร, 2563)

คัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จำนวนทั้งสิ้น 297 ผูก พบอักษรบออังกฤษจำนวน 296 ผูก อีก 1 ผูก ชำรุดในส่วนที่เป็นขอบลานจึงไม่พบอักษรบออังกฤษ อังกฤษโดยทั่วไปจะเป็นตัวอักษรที่เรียกว่า “อักษรบออังกฤษ” ในบริเวณหัวลานหรือริมซ้ายด้านหลังของใบลานแต่ละใบ โดยใช้พยัญชนะในภาษาบาลี 33 ตัว ประสมกับสระภาษาสันสกฤต 10 ตัวกับอีก 2 เสียง เป็น 12 เสียง ลักษณะของอังกฤษประเภทนี้มักพบในคัมภีร์ใบลานอักษรขอม อักษรมอญ หรืออักษรไทย ในหมวดพระพุทธรูป จากการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการใช้อักษรบออังกฤษในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาลพบความหลากหลายของการใช้อักษรบออังกฤษถึง 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบตัวเลข รูปแบบตัวอักษร (พยัญชนะ พยัญชนะประสมสระ พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด) รูปแบบคำ และรูปแบบผสม ดังนี้

1. รูปแบบตัวเลข

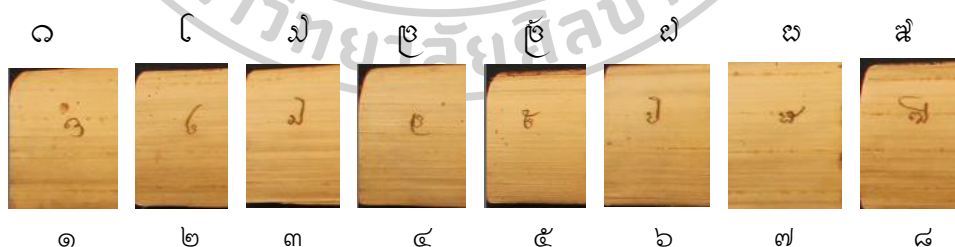
โดยปกติแล้วการเขียนหรือจารล่ำดับไบลานจะใช้ตัวอักษร แต่ก็มีบางครั้งที่จะพบเห็นเป็นตัวเลขบ้าง โดยคัมภีร์ไบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล พบการใช้ตัวเลขในการบอกอังกาหรือล่ำดับไบลานเป็นจำนวนทั้งสิ้นถึง 86 ผูก ซึ่งถือว่าพบเป็นจำนวนมาก และแสดงให้เห็นถึงการเริ่มนิยมมาใช้ตัวเลขแทนตัวอักษรบอกอังกา ตัวเลขบอกอังกาที่พบมี 3 รูปแบบ ได้แก่ ตัวเลขท้องถิ่นของชาวไทยวน คือ เลขในธรรม และเลขโหรา ตัวเลขท้องถิ่นของคนไทยราชบุรี คือ เลขไทย และตัวเลขสากล คือ เลขอารบิก ดังนี้

การใช้งานตัวเลขบอกอังกาที่รูปแบบตัวเลขบอกอังกาที่พบการใช้มากที่สุดจำนวน 82 ผูก รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ง่าย ไม่ซับซ้อน เพราะใช้ตัวเลขเพียงรูปแบบเดียวในการจารเรียงล่ำดับไบลานตลอดทั้งผูก จากหลักฐานคัมภีร์ไบลานไทยวน วัดใหม่นครบาลพบการใช้งานเลขในธรรมจำนวน 74 ผูก เลขโหราจำนวน 2 ผูก และเลขไทยจำนวน 6 ผูก ดังนี้

1.1 เลขในธรรม เป็นตัวเลขท้องถิ่นของคนไทยวนมักใช้เขียนในเนื้อหาทางธรรมพระพุทธศาสนา การใช้งานจะเริ่มนับที่เลข 1 ไล่เรียงไปได้เรื่อย ๆ จนกว่าจะจบผูก ลักษณะของตัวเลขในธรรมเป็นดังนี้

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐

ตัวอย่าง การใช้ตัวเลขในธรรม

ภาพที่ 22 ตัวเลขในธรรม

RBR003-107 มัทธิ ผูก 9

กรณีที่ตัวเลขขึ้นในระดับ 20 (ยี่สิบ) ขึ้นไป บางผู้ก็จะใช้คำว่า ฐิว หรือ ฐิว อ่านว่า “ชาว” เป็นภาษาถิ่นไทยวนแปลว่า ยี่สิบ เมื่อขึ้นเลขที่ 21 จะเขียนคำว่า ชาว คู่กับตัวเลขในธรรม ดังตัวอย่าง

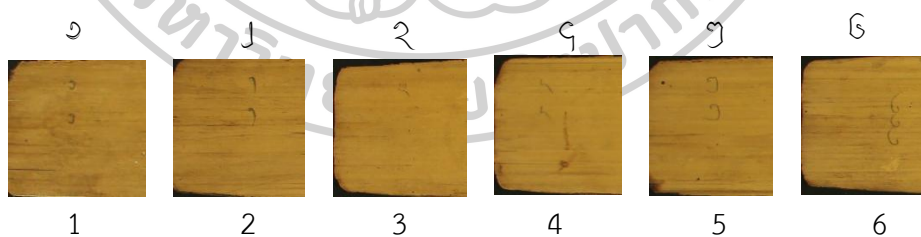

ภาพที่ 23 คำว่า “ชาว” หมายถึง ชาว หรือยี่สิบ คู่กับเลขในธรรม
RBR003-302 ปญหาราชสูตร

1.2 เลขโหรา เป็นตัวเลขท้องถิ่นของคนไทยวนอีกประเภทหนึ่งที่มีใช้เขียนในเนื้อหาของทางโลก อย่างเช่น โหราศาสตร์ เลขยันต์ หรืองานวรรณกรรม พบการใช้งานเพียง 2 ผูกเท่านั้น ลักษณะของตัวเลขโหราเป็นดังนี้

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

ตัวอย่าง การใช้ตัวเลขโหรา

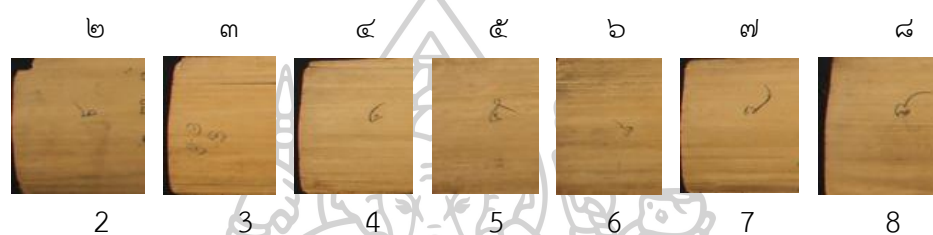
ภาพที่ 24 ตัวเลขโหรา

RBR003-361 อีสสี่สิง

1.3 ตัวเลขไทย จังหวัดราชบุรีมีวัฒนธรรมเป็นแบบภาคกลาง ตัวอักษรที่ใช้จะเป็นอักษรไทย ตัวเลขที่ใช้ก็เป็นตัวเลขไทย พบการใช้งานตัวเลขไทยบอกอังกาแบบเดียวจำนวน 6 ผูก ลักษณะของตัวเลขไทยเป็นดังนี้

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

ตัวอย่าง การใช้ตัวเลขไทย

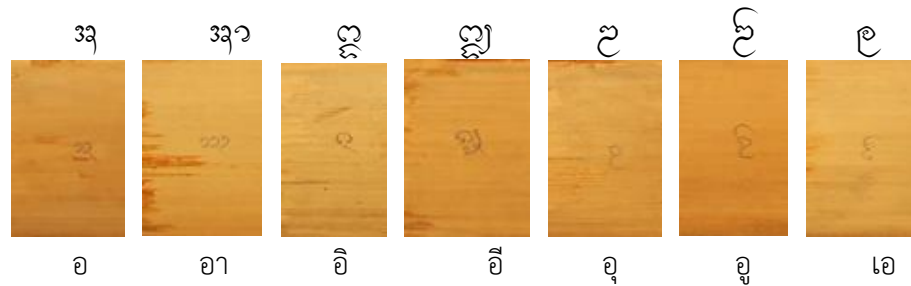
ภาพที่ 25 ตัวเลขไทย
RBR003-201 จันทมาต ผูก 4

2. รูปแบบตัวอักษร

รูปแบบตัวอักษรเป็นรูปแบบของอังกาที่พบมากที่สุดเป็นจำนวน 183 ผูก ในส่วนนี้จะกล่าวถึงเฉพาะตัวอักษรเท่านั้น ไม่ได้นับรวมไปถึงตัวอักษรที่มีการใช้ผสมกับตัวเลข โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

2.1 สระลอย เป็นการนำสระลอยในชุดอักษรธรรมล้านนามาใช้จารเพื่อบอกอังกา สระลอยมีจำนวน 8 ตัว ได้แก่ ๓, ๓ว, ๓, ๓, ๓, ๓, ๓, ๓ (อ อา อี อี อู อุ เอ โอ) การใช้สระลอยเป็นอักษรบอกอังกามักใช้กับคัมภีร์ใบลานผูกที่มีจำนวนใบลานน้อยเพราะตัวอักษรสระลอยมีเพียงแค่ 8 ตัวเท่านั้น หากว่าคัมภีร์ใบลานมีใบลานที่มากกว่า 8 ใบ ก็จะใช้ตัวอักษรหรือตัวเลขเข้ามาเพิ่มเติมต่อจากสระลอยให้ครบตามจำนวนใบลานในผูก โดยพบการใช้สระลอยเพียงอย่างเดียวจำนวน 8 ผูก และการใช้สระลอยผสมกับพยัญชนะแบบต่อเนื่องจำนวน 27 ผูก

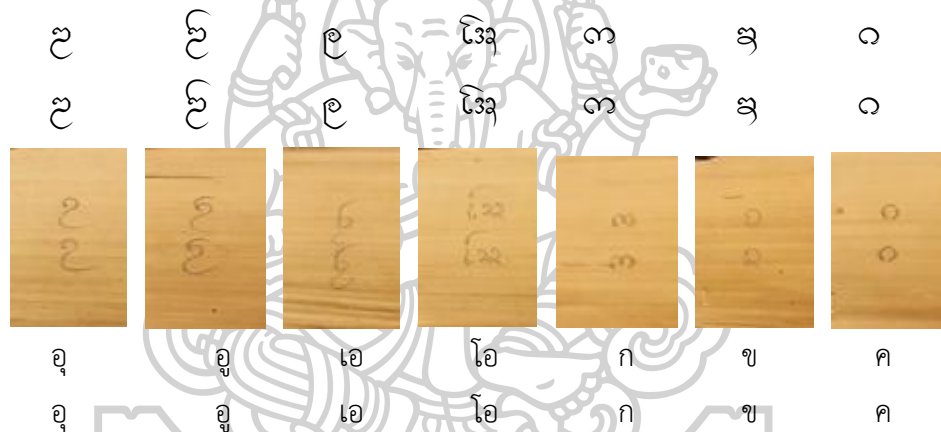
ตัวอย่าง การใช้สระลอย

ภาพที่ 26 สระลอย

RBR003-232 พระยาสี่เส้าร ผู้ก 2

ตัวอย่าง การใช้สระลอยผสมพยัญชนะแบบต่อเนื่อง

ภาพที่ 27 สระลอยผสมพยัญชนะแบบต่อเนื่อง

RBR003-135-มะลิซ้อน ผู้ก 1

2.2 พยัญชนะ พบการใช้อักษรบอกอังกาที่เป็นรูปแบบพยัญชนะจำนวน 64 ผู้ก

โดยใช้พยัญชนะในภาษาบาลี 33 ตัว ดังนี้

ก	ข	ค	ฌ	ง	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ	ด	ต	ถ	ฐ	ฑ	ณ			
ด	ค	ก	ข	ฌ	บ	ป	ผ	พ	ภ	ม	ย	ร	ล	ว	ส	ห	ฬ	อ

นอกจากพยัญชนะในภาษาบาลีแล้วยังพบว่าคัมภีร์ไบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จะใช้พยัญชนะในภาษาไทยแทนพยัญชนะในภาษาบาลีบางตัว เช่น ค แทน ข

ข

ค

ข

ข

ค

ข

ภาพที่ 28 พยัญชนะ ข และ ค

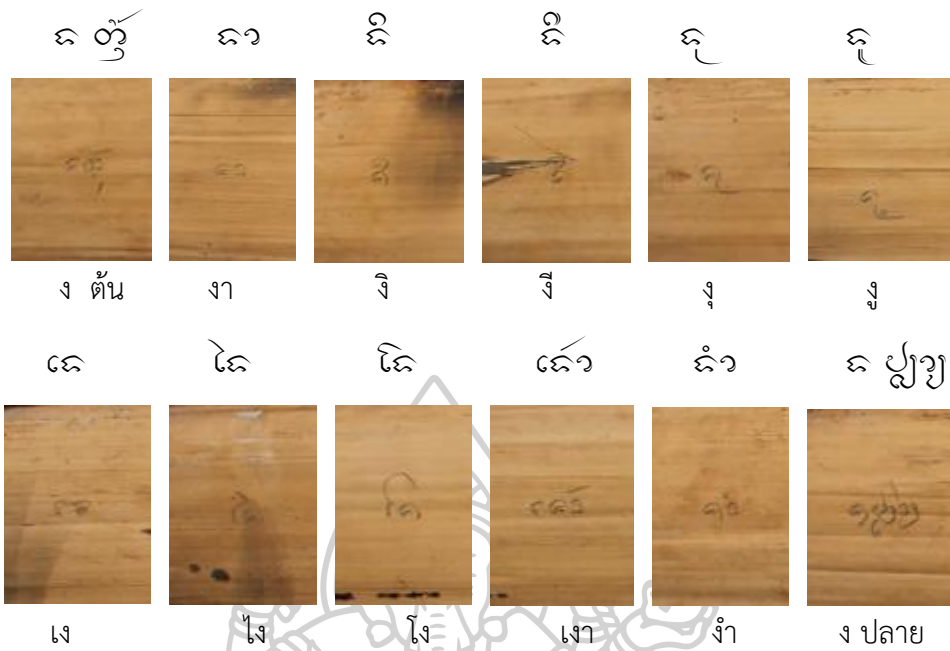
RBR003-294 มโหสถชาดก ผูก 5 และ RBR003-129 เหนคำ

2.3 พยัญชนะประสมกับสระ จำนวน 43 ผูก จำแนกเป็น 1) พยัญชนะประสมสระภาษาสันสกฤต 2) พยัญชนะประสมสระภาษาไทยและบาลี

2.3.1 พยัญชนะประสมสระภาษาสันสกฤต มีลักษณะดังนี้ พยัญชนะ 1 ตัว ประสมกับสระในภาษาสันสกฤต 10 ตัว อนุสवार และวิสรรค รวมเป็น 12 เสียง รูปแบบนี้ปรากฏในคัมภีร์ไบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล น้อยมาก พบการใช้งานเพียง 3 ผูก โดยมีรูปแบบการใช้งานดังนี้

ค คว คิ คี คุ คุ เค ไค โค เคว คว คะ
ก กา กิ กี กุ ภู เก ไก โก เกา กำ กะ

ตัวอย่าง การใช้พยัญชนะประสมสระภาษาสันสกฤต

ภาพที่ 29 พยัญชนะประสมสระภาษาสันสกฤต

RBR003-215 กำกาดำ ผูก 3

2.3.2 พยัญชนะประสมสระภาษาไทยและสระภาษาบาลี รูปแบบนี้จะเป็น

การนำสระภาษาไทย 3 ตัว ได้แก่ อี อี้ แอ (อักษรสีแดง) และภาษาบาลีจำนวน 3 ตัว ได้แก่ อี อู๋ อื (อักษรสีน้ำเงิน) เพิ่มเข้ามา รวมเป็น 18 เสียง ต่อไป มีรูปแบบการใช้งานดังนี้

อ ออ อี อี้ อี อี้ อู อู๋ อู อู๋ ไอ ไอ ออ ออ อู อู๋ ออ
 ก กา กิ กิ ก ก กุ กุ ก ก กอ กอ กอ กอ ก ก กอ กอ กอ กอ

ตัวอย่าง สระภาษาไทยและภาษาบาลีที่เพิ่มเข้ามา

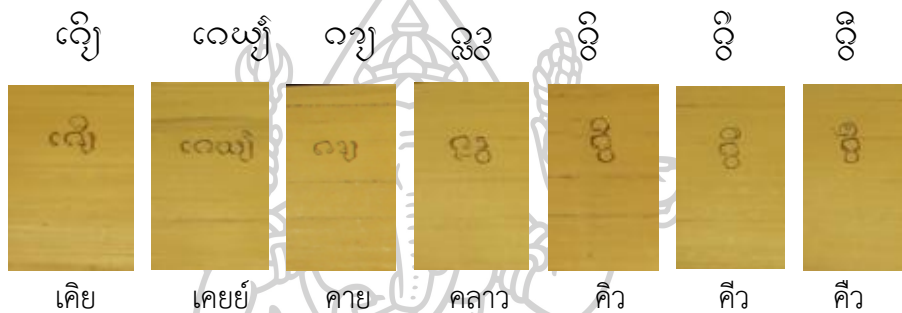

ภาพที่ 30 สระภาษาไทยและภาษาบาลีที่เพิ่มเข้ามา

RBR003-256 มหาวงศ์ ผูก 5

รูปแบบอักษรบออังกฤษที่มีตัวสะกดตามมาตราแม่ไก่ และแม่กา จำนวน 29 ชุด ดังนี้
 เด็ญ เด็ญญ์ เด็ญญู เด็ญญู๊ เด็ญญู๋ เด็ญญู๊ เด็ญญู๋ เด็ญญู๊ เด็ญญู๋ เด็ญญู๊ เด็ญญู๋
 เก็ย เก็ยย กลาย กลาว กิว กิว กิว กิว กุย กุย เกว เกว โกย กอย กวย
 กูย ๐ เด็ญญ์ เด็ญญู๊ เด็ญญู๋ เด็ญญู๊ เด็ญญู๋ เด็ญญู๊ เด็ญญู๋ เด็ญญู๊ เด็ญญู๋ เด็ญญู๊ เด็ญญู๋
 เก็ยว เก็ยอ เก็ยย เก็ยยะ เก็ยอ เก็ยอะ กัว กัวะ เกลละ แกลละ โกลละ เกาะ กอ เก็ยอ

ตัวอย่าง พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด แม่ไก่และแม่กา

ภาพที่ 35 พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด แม่ไก่และแม่กา

RBR003-288-มิ่งคลัตที่ปนี ผูก 12

3. รูปแบบคำ

รูปแบบเป็นการนำคำมาใช้บออังกฤษ ในการศึกษาพบว่ามีการใช้คำมาบออังกฤษ จำนวน 2 ผูก ได้แก่ คำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลี และคำเรียกอาการ 32 โดยอาการ 32 เป็นแนวคิดในพุทธศาสนาที่กล่าวถึงส่วนประกอบของร่างกายมนุษย์ 32 ส่วน เพื่อใช้ในการพิจารณา สภาวะความไม่เที่ยงและไม่สวยงามของร่างกาย ได้แก่ เกสา(ผม) โลมา(ขน) นขา(เล็บ) ทนตา(ฟัน) ตโจ(หนัง) มंस์(เนื้อ) นหารู(เอ็น) อภฐฐิ(กระดูก) อภฐฐิมิณซ์(เยื่อในกระดูก) วกก(ไต) หทย(หัวใจ) ยกน (ตับ) กิลอมก(พังผืด) ปิหค(ม้าม) ปปผาส(ปอด) อนต(ไส้ใหญ่) อนตคณ(ไส้เล็ก) อุทริย(อาหารใหม่) กรีส(อาหารเก่า) ปิตต(น้ำดี) เสมห(เลือด) ปุพโพ(หนอง) โลหิต(เลือด) เสโท(เหงื่อ) เมโท(มันชั้น) อสสุ (น้ำตาล) วสา(มันเหลว) เขโพ(น้ำลาย) สิงฆานิกา(น้ำมูก) ลสิกา(ไขข้อ) มุตต(มูตร) มตตะเก มตถลัค (มันสมอง)

ตัวอย่าง การใช้คำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลี

ภาพที่ 36 คำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลี (ตัว ฉ. ใช้อักษรขอมไทย)

RBR003-132 ธนไชยเศรษฐี ผูก 4

ตัวอย่าง การใช้คำเรียกอาการ 32

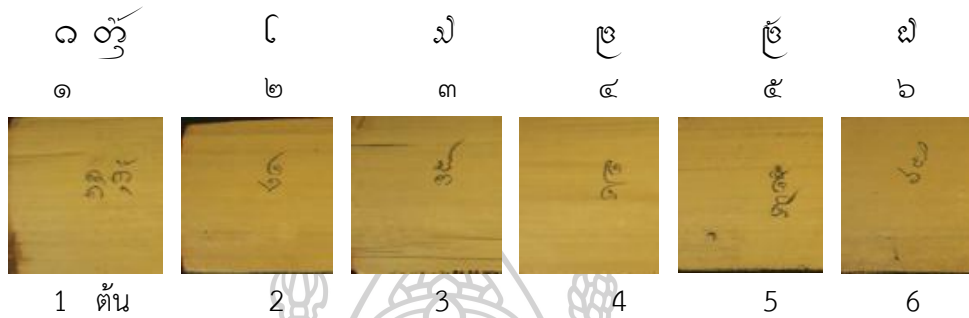
ภาพที่ 37 คำเรียกอาการ 32

RBR003-150 สุรินทชาตก ผูก 3

4. รูปแบบผสม

การใช้งานอักษรบออังกฤษหลายรูปแบบผสมกัน ดังนั้นบริเวณที่จารอักษรบออังกฤษ จะไม่ได้มีเฉพาะอักษรบออังกฤษรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่จะมีอักษรบออังกฤษรูปแบบอื่น ๆ เข้ามาผสมด้วย ทั้งรูปแบบตัวเลข รูปแบบอักษร และรูปแบบคำ ทำให้อังกฤษมีความหลากหลายมากขึ้น โดยมีการใช้งาน 2 ประเภท ได้แก่ **การใช้งานผสมกันแบบคู่ขนาน** คือ การใช้ตัวเลขบออังกฤษผสมกับตัวเลขชนิดอื่น หรือตัวอักษรตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไปและเขียนไว้ในหน้าลานเดียวกัน อีกรูปแบบหนึ่งคือ **การใช้งานผสมกันแบบต่อเนื่อง** รูปแบบนี้จะใช้อักษร และตัวเลขในผูกเดียวกัน แต่ไม่ได้เขียนอยู่ในลานเดียวกัน โดยเริ่มจากการใช้ตัวอักษร เช่น พยัญชนะ หรือสระลอย เมื่อหมดตัวอักษรแล้วไปลานยังไม่จบผูกก็จะใช้ตัวเลขเขียนต่อในใบลานที่เหลือนจนจบ โดยพบลักษณะการใช้งานผสมกันดังนี้

4.1 รูปแบบตัวเลขผสมกับตัวเลข ได้แก่ ตัวเลขในธรรมผสมกับตัวเลขไทย
 จำนวน 5 ผูก พบทั้งการใช้งานผสมกันแบบคู่ขนาน และการใช้งานผสมกันแบบใช้ต่อเนื่อง ส่วนตัวเลข
 ในธรรมผสมกับตัวเลขอารบิกจำนวน 1 ผูก พบการใช้งานผสมกันแบบคู่ขนาน
 ตัวอย่าง การใช้ตัวเลขในธรรมผสมกับตัวเลขไทยแบบคู่ขนาน

1 ต้น

2

3

4

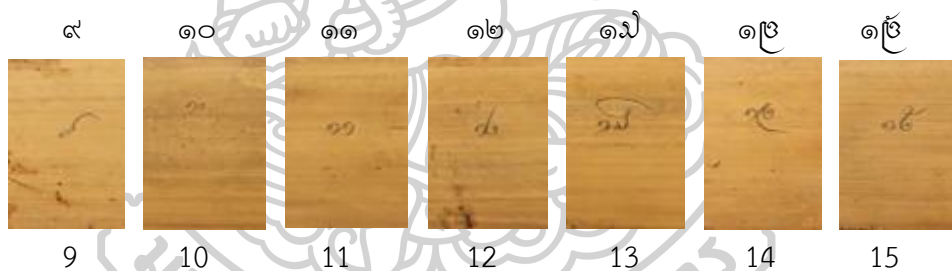
5

6

ภาพที่ 38 ตัวเลขในธรรมผสมกับตัวเลขไทยแบบคู่ขนาน

RBR003-319 พุทธโฆษะเถระ ผูก 2

ตัวอย่าง การใช้ตัวเลขไทยผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง

9

10

11

12

13

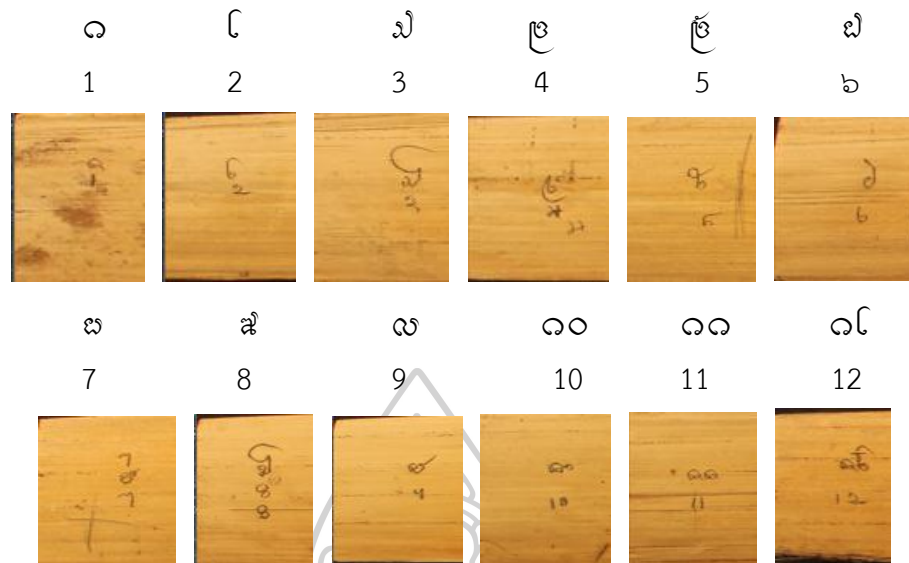
14

15

ภาพที่ 39 ตัวเลขไทยผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง

RBR003-134 เมณฑกะเศรษฐี ผูก 3

ตัวอย่าง การใช้ตัวเลขในธรรมผสมกับตัวเลขอารบิกแบบคู่ขนาน

ภาพที่ 40 ตัวเลขในธรรมผสมกับตัวเลขอารบิกแบบคู่ขนาน

RBR003-145-นิยายลายสูง ผูก 4

4.2 รูปแบบตัวอักษรผสมตัวเลข พบการใช้งานที่ใช้อักษรผสมกับตัวเลข จำนวน 23 ผูก จำแนกได้ดังนี้

4.2.1 ตัวอักษรที่เป็นพยัญชนะประสมสระ ผสมกับตัวเลขโหรา มีรูปแบบการใช้แบบคู่ขนาน กล่าวคือ ใช้ตัวเลขโหรักับพยัญชนะ ก ประสมสระ เขียนร่วมในลานเดียวกัน จำนวน 1 ผูก

ตัวอย่าง การใช้พยัญชนะประสมสระ ผสมกับตัวเลขโหราแบบคู่ขนาน

ภาพที่ 41 พยัญชนะประสมสระ ผสมกับตัวเลขโหราแบบคู่ขนาน
RBR003-184-ปทุมบัวหอม ผูก 4

4.2.2 ตัวอักษรที่เป็นสระลอยผสมกับตัวเลขในธรรม จำนวน 3 ผูก มีการใช้งานแบบคู่ขนานจำนวน 1 ผูก กล่าวคือ ใช้สระลอยจำนวน 8 ตัว ได้แก่ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ ควบคู่ไปกับเลขในธรรมเขียนร่วมในลานเดียวกัน และแบบต่อเนื่องจำนวน 2 ผูก กล่าวคือ ใช้สระลอยจำนวน 8 ตัว เมื่อครบแล้วจึงต่อด้วยตัวเลขในธรรมตั้งแต่เลข 1 ไปเรื่อย ๆ จนจบผูก

ตัวอย่าง การใช้สระลอยผสมกับตัวเลขในธรรมแบบคู่ขนาน

ภาพที่ 42 สระลอยผสมกับตัวเลขในธรรมแบบคู่ขนาน
RBR003-301 ปัญหาราชสูตร

ตัวอย่าง การใช้สระลอยผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง

ภาพที่ 43 สระลอยผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง

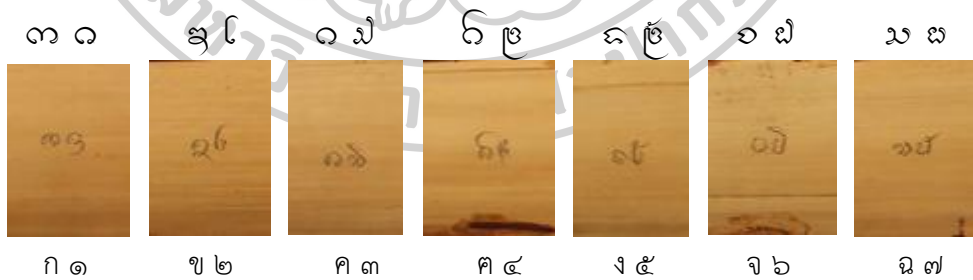
RBR003-170 สุธน ผูก 3

สระลอย ๓๓ และ ๓๓๖ ที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานฉบับนี้ไม่ได้เขียนตามรูปแบบพิเศษ ซึ่งควรจะเป็น ๒ และ ๓

4.2.3 ตัวอักษรที่เป็นพยัญชนะ(+สระ+ตัวสะกด) ผสมกับเลขในธรรม

พบการใช้งานทั้งสิ้นจำนวน 17 ผูก ส่วนนี้จะเป็นการใช้งานพยัญชนะผสมกับเลขในธรรมจำนวน 14 ผูก มีรูปแบบการใช้งานแบบคู่ขนาน 11 ผูก แบบต่อเนื่อง 3 ผูก และพยัญชนะประสมสระและตัวสะกดผสมกับตัวเลขในธรรมจำนวน 3 ผูก มีรูปแบบการใช้งานแบบคู่ขนานจำนวน 2 ผูก และแบบต่อเนื่องจำนวน 1 ผูก

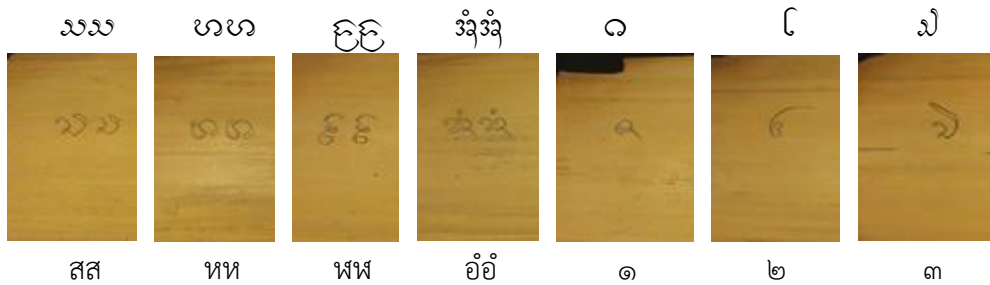
ตัวอย่าง การใช้พยัญชนะผสมกับตัวเลขในธรรมแบบคู่ขนาน

ภาพที่ 44 พยัญชนะผสมกับตัวเลขในธรรมแบบคู่ขนาน

RBR003-163 อรพิม ผูก 1

ตัวอย่าง การใช้พยัญชนะผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง

ภาพที่ 45 พยัญชนะผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง

RBR003-294 มโหสถชาดก ผูก 5

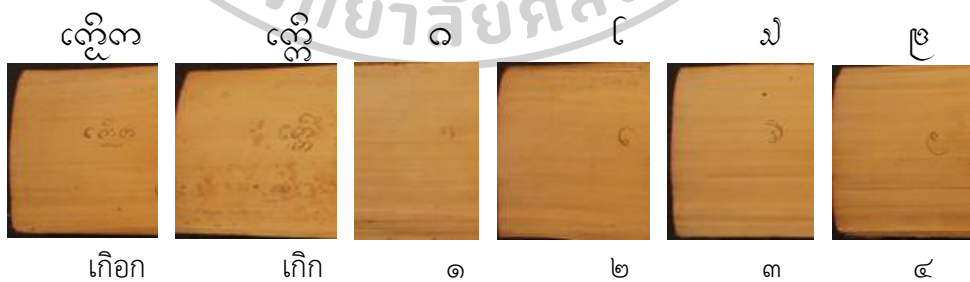
ตัวอย่าง การใช้พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด น. ผสมกับตัวเลขในธรรมแบบคู่ขนาน

ภาพที่ 46 พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด น. ผสมกับตัวเลขในธรรมแบบคู่ขนาน

RBR003-294 อรพิม ผูก 3

ตัวอย่าง การใช้พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด ก. ผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง

ภาพที่ 47 พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด ก. ผสมกับตัวเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง

RBR003-194 หงส์หิน ผูก 3

4.3 รูปแบบตัวเลขผสมกับรูปแบบคำ มีรูปแบบการใช้งานแบบคู่ขนานจำนวน

1 ผูก ได้แก่ ตัวเลขในธรรมผสมกับคำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลี

ตัวอย่าง การใช้ตัวเลขในธรรมผสมกับคำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลีแบบคู่ขนาน

๑	๒	๓	๔	๕	๖
๑	๒	๓	๔	๕	๖
๑	๒	๓	๔	๕	๖
เอกะ	เทว	เต	จตุ	ปณจ	ฉ
				ปณจ	ฉ

ภาพที่ 48 ตัวเลขในธรรมผสมกับคำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลีแบบคู่ขนาน
RBR003-356 กายนครโทน

4.4 รูปแบบตัวเลขผสมกับรูปแบบตัวอักษรและรูปแบบคำ คือ ใช้ตัวเลขใน

ธรรม ผสมกับพยัญชนะประสมกับสระอู และคำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลี โดยเขียนอยู่ในลานเดียวกันทั้งสามชนิด มีรูปแบบการใช้งานแบบคู่ขนาน จำนวน 1 ผูก

ตัวอย่าง การใช้เลขในธรรมผสมพยัญชนะประสมสระอู คำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลี

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
เอกะ ๑	เทว ๒	เต ๓	จตุ ๔	ปณจ ๕	ฉ ๖	สตต ๗
กุ	ชู	คู	ชู	งู	จู	จู

ภาพที่ 49 ตัวเลขในธรรมผสมพยัญชนะประสมสระอู คำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลี
RBR003-311 ชั้ตนาม ผูก 7

อักษรบอกอังกาในคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี มีความหลากหลายในการเลือกสรรทั้งตัวเลข ตัวอักษร และคำ เพื่อนำมาใช้เป็นสิ่งที่บอกลำดับหรือจำนวนโบลานในแต่ละผูก จากการศึกษาพบรูปแบบการใช้อักษรบอกอังกา 4 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบตัวเลข ในคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาลปรากฏการใช้ตัวเลขท้องถิ่นของคนไทยวน ได้แก่ ตัวเลขในธรรม และตัวเลขโหรา ในขณะที่เดียวกันก็ได้ใช้ตัวเลขไทยซึ่งเป็นตัวเลขท้องถิ่นของคนไทยพื้นถิ่นราชบุรี และตัวเลขอารบิกที่เป็นตัวเลขสากลอีกด้วย

2. รูปแบบอักษร ได้แก่ 1) สระลอย เป็นรูปแบบที่มีตัวอักษรในชุดน้อยเพียง 8 ตัว มักใช้กับคัมภีร์โบลานที่มีเนื้อหาขนาดสั้น หากเนื้อหายาวกว่านั้นจะมีการใช้งานร่วมกับตัวเลขและพยัญชนะด้วย 2) พยัญชนะในภาษาบาลี บางครั้งมีการเพิ่มพยัญชนะในภาษาไทยเข้าไปด้วยเช่น ค ฝ ฟ อย เป็นต้น 3) พยัญชนะประสมสระ ก็มีทั้งที่พยัญชนะตัวเดียวประสมสระไล่เรียงไปเรื่อย ๆ และพยัญชนะประสมสระตัวเดียวโดยไล่เรียงพยัญชนะไปเรื่อย ๆ 4) พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด ตามมาตราตัวสะกด ได้แก่ แม่กัก แม่กัต แม่กัป แม่กัณ แม่กัง แม่กัม แม่โกย และแม่กาว

3. รูปแบบคำ เป็นการใช้คำในการบอกอังกา โดยพบการใช้งานเพียง 2 ผูก ได้แก่ คำเรียกจำนวนนับในภาษาบาลี และอาการ 32

4. รูปแบบผสม เป็นการใช้งานอักษรบอกอังกาหลายรูปแบบผสมกันทั้ง รูปแบบตัวเลข รูปแบบตัวอักษร และรูปแบบคำ โดยการใช้งานแบบผสมก็มีทั้งการใช้งานแบบคู่ขนาน คือ เขียนร่วมกันในโบลานหน้าเดียวกัน และการใช้งานแบบต่อเนื่อง ซึ่งมักเกิดขึ้นในกรณีที่มีการใช้งานตัวอักษรบอกอังการูปแบบพยัญชนะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เป็นสระลอยนั้นจนหมดชุด จากนั้นจึงใช้ตัวเลขในการบอกอังกาต่อเนื่องไปจนจบ

3.1.2 ปราปรบตังเดิมเชิงอรรถาธิบาย

ปราปรบตังเดิมเชิงอรรถาธิบาย คือ องค์ประกอบทางกายภาพที่ถูกสร้างขึ้นพร้อมกับตัวบทต้นฉบับ ซึ่งทำหน้าที่ให้คำอธิบาย การตีความ การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ หรือข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวบทหลัก ในบริบทของการศึกษาคัมภีร์โบลานไทยวนวัดใหม่นครบาล ปราปรบตังประเภทนี้ปรากฏในรูปแบบที่น่าสนใจอย่างยิ่ง กล่าวคือ ปราปรบตังนี้เป็นร่องรอยของการมีปฏิสัมพันธ์กับตัวบทในลักษณะของการแก้ไขปรับปรุงตัวบทให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้นคือ ปฏิสัมพันธ์เชิงแก้ไขปรับปรุงนี้ ส่วนใหญ่จะไม่ได้เกิดขึ้นในขั้นตอนการผลิตคัมภีร์โบลานโดยผู้จารคนแรก แต่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในขั้นตอนการใช้งานโดยผู้อ่านหรือผู้ใช้คัมภีร์ในยุคต่อมา ข้อสันนิษฐานดังกล่าวมีหลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุนจากบันทึกผู้สร้าง ซึ่งมักมีข้อความที่สะท้อนถึงเจตจำนงในการเปิดพื้นที่ให้เกิดการแก้ไขตัวบทได้

ตัวอย่างที่พบบ่อยครั้งคือ ข้อความที่ระบุว่า “ผิดที่ใดใส่หื้อจิมเนื้อ” (หากผิดพลาด ณ ที่ใดโปรดเติมเต็มแก้ไขให้ด้วย) ข้อความดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงคำออกตัวตามธรรมเนียม แต่ยังทำหน้าที่เป็นคำเชื้อเชิญทางปัญญาที่ส่งผ่านจากผู้สร้างสรรค์ไปยังผู้รับสาร และอาจเป็นการสถาปนาให้ตัวบทในคัมภีร์ใบลานมีสถานะเป็นตัวบทที่มีชีวิตที่ไม่ได้สมบูรณ์แบบ และหยุดนิ่ง ณ เวลาที่จารเสร็จ แต่สามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้ตลอดโดยชุมชนผู้ใช้งานคัมภีร์ใบลาน

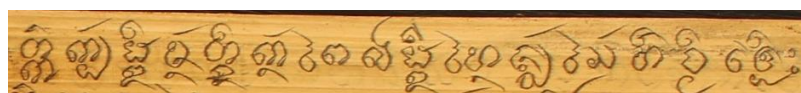
การแก้ไขเพิ่มเติมโดยผู้อ่านในชั้นหลังจึงไม่ได้เป็นการทำลายความดั้งเดิมของตัวบท แต่เป็นการสานต่อปณิธานของผู้จารดั้งเดิมที่มุ่งหวังให้เกิดกระบวนการตรวจสอบและปรับปรุงความรู้ร่วมกัน การกระทำดังกล่าวได้เปลี่ยนสถานะของผู้อ่านจากผู้รับสารให้กลายเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างตัวบท ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตและความสัมพันธ์ที่ไม่ตายตัวระหว่างผู้สร้างตัวบทและผู้ใช้ในวัฒนธรรมการอ่านและการเขียนคัมภีร์ใบลาน ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 50 ข้อความระบุให้ผู้ใช้งานสามารถแก้ไขตัวบท

“ทุพพิ์(หลวงพื้)ทุอาว(หลวงอา)เหย ออย่าตเ็นอ ผิดทัด(ที่)ใดนิมนตใส่หื้อ(ให้)ด้วยเนื้อ”

RBR003-187 หงส์หิน ผูกตัน

ภาพที่ 51 ข้อความระบุให้ผู้ใช้งานสามารถแก้ไขตัวบท

“ตักกับผิดมันติดกันไป แลผิดไหนช่วยใส่หื้อ(ให้)จิม(หน้อย)เทอะ”

RBR003-191 หงส์หิน ผูกตัน

ปราปรบต้งเดิมเชิงอรรถธิบายที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล สามารถระบุได้จากร่องรอย วัสดุ และเทคนิคการจารซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างปราปรบต้งเหล่านี้เกิดขึ้นในยุคสมัย และวัฒนธรรมการเขียนเดียวกันกับตัวบต้งเดิม

ลักษณะเด่นที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกคือ การใช้เหล็กจารเป็นเครื่องมือในการขีดเขียนลงบนใบลาน ตามด้วยกระบวนการลบหมึกเพื่อให้ร่องรอยการจารปรากฏเป็นเส้นอักษรที่ชัดเจน ซึ่งเป็นเทคนิคเดียวกับการสร้างตัวบต้งหลัก เทคนิค และวัสดุต้งเดิมนี้ทำให้ปราปรบต้งกล่าวแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากปราปรบต้งร่วมสมัยเชิงอรรถธิบาย ซึ่งเป็นการแทรกแซงตัวบต้งในยุคหลังโดยใช้วัสดุสมัยใหม่ เช่น ปากกาลูกกลิ้ง ปากกามาร์กเกอร์ หรือดินสอดำ อันเป็นร่องรอยที่บ่งชี้ถึงช่วงเวลาและวัฒนธรรมการใช้งานที่แตกต่างออกไป

จากการสำรวจและวิเคราะห์คัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล พบว่าปราปรบต้งเดิมเชิงอรรถธิบายสามารถจำแนกรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์กับตัวบต้งได้เป็น 2 ประเภทหลัก ดังนี้

1. การแก้ไขตัวบต้ง คือ การปฏิสัมพันธ์กับตัวบต้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับแก้ข้อความที่คาดว่าผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนให้ถูกต้องตามฉบับที่ผู้แก้ไขเชื่อว่าถูกต้องมากกว่า การกระทำนี้สะท้อนถึงความพยายามที่จะธำรงรักษาความถูกต้องของเนื้อหา และเป็นการตอบสนองต่อคำเชื่อเชิงอรรถของผู้จารต้งเดิมที่เปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงตัวบต้งให้ดีขึ้น

2. การเพิ่มเติมตัวบต้ง คือ การปฏิสัมพันธ์ในลักษณะที่ซับซ้อนกว่าการแก้ไขโดยมุ่งเพิ่มเติมข้อมูลที่ขาดหายไปหรือเสริมความหมายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การเพิ่มเติมนี้อาจเป็นการแทรกอักษร คำ วลี หรือประโยคที่ตกหล่นไปในระหว่างการคัดลอก หรืออาจเป็นการเสริมข้อมูลเชิงอรรถเพื่อขยายความให้แก่ผู้อ่านในอนาคตซึ่งแสดงถึงบทบาทของผู้ใช้งานในฐานะผู้ร่วมสร้าง และเพิ่มเติมให้แก่ตัวบต้ง

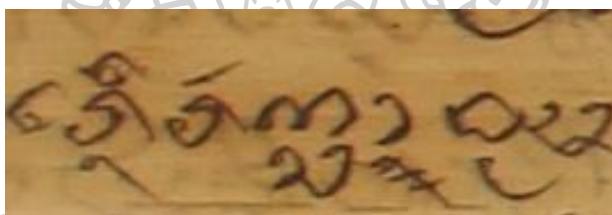
3.1.2.1 การแก้ไขตัวบต้ง

การแก้ไขตัวบต้ง คือ รูปแบบหนึ่งของปราปรบต้งเดิมเชิงอรรถธิบายซึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้งานกับตัวบต้งคัมภีร์ไบเบิล โดยมีเจตนาหลักเพื่อปรับปรุงความถูกต้องของเนื้อหาที่สันนิษฐานว่าเกิดข้อผิดพลาดขึ้นในระหว่างกระบวนการคัดลอก การกระทำดังกล่าวสะท้อนถึงความตระหนักรู้และความใส่ใจของผู้ใช้งานต่อความสมบูรณ์ของตัวบต้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ เช่น การเทศนา หรือการอ่านออกเสียง

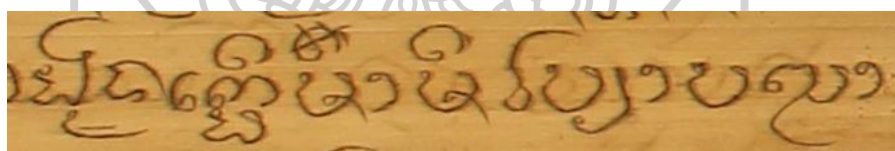
จากการวิเคราะห์ร่องรอยการแก้ไขด้วยเทคนิคการจารบนคัมภีร์ใบลานในคัมภีร์ใบลาน
ไทยวน วัดใหม่นครบาล สามารถจำแนกเทคนิคการแก้ไขของผู้ใช้งานในอดีตนำมาใช้ได้หลายวิธีโดย
แต่ละวิธีมีลักษณะและนัยที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การขีดทับเส้นอักษร เทคนิคนี้เป็นการใช้เหล็กจารขีดเส้นทับตัวอักษร คำ หรือ
วลีที่ต้องการแก้ไข โดยสามารถจำแนกรูปแบบย่อยได้อีก 2 ลักษณะ คือ

การขีดทับด้วยเส้นตรง เป็นการลากเส้นแนวนอนหรือแนวทแยงเส้นเดียว
พาดผ่านข้อความที่ผิดพลาด การขีดทับด้วยเส้นโค้ง เป็นการใช้เส้นโค้งหรือเส้นลักษณะคล้ายคลื่น
ขีดทับข้อความ ข้อสังเกตที่สำคัญคือ ผู้แก้ไขมักจะไม่พยายามลบหรือทำลายข้อความเดิมให้หายไปจน
หมดสิ้น แต่จะเหลือร่องรอยเดิมไว้ให้พออ่านได้ การกระทำเช่นนี้มีนัยสำคัญสองประการ
ประการแรก คือ เป็นการบอกให้ทราบว่าผู้แก้ไขได้ตระหนักถึงข้อผิดพลาดในตำแหน่งนั้น และ
ประการที่สอง คือ เป็นการชี้แนะการอ่าน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสน หรือการอ่านออกเสียงที่
ผิดพลาด

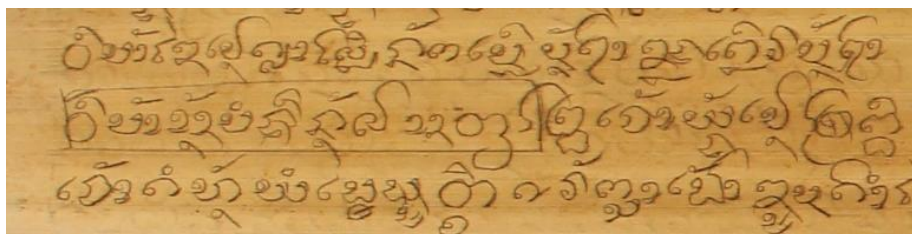

ภาพที่ 52 ขีดทับเส้นเชิง น. ที่จารเกินมาในคำว่า รักสาฯ
RBR003-116 หมูเถื่อน

ภาพที่ 53 ขีดทับสระอิ ในคำว่า มา
RBR003-101 ปญหาราชสูตร

2 การล้อมกรอบข้อความ การแก้ไขนี้เป็นการใช้เส้นตรงหรือเส้นโค้งลากล้อมกรอบ
ข้อความส่วนที่พิจารณาแล้วว่าไม่ถูกต้องหรือไม่ต้องการใช้งาน เป็นวิธีการบ่งชี้ข้อผิดพลาดที่ชัดเจนอีก
รูปแบบหนึ่งซึ่งทำหน้าที่คล้ายกับการขีดทับ แต่ให้ผลทางสายตาที่แตกต่างออกไป โดยเป็นการแยก
ส่วนที่ผิดออกจากส่วนที่ถูกต้องของตัวบท ดังตัวอย่างในภาพที่ 54 ผู้แก้ไขได้ล้อมกรอบข้อความที่ไม่
ต้องการคือ วิบากอันบ่ชื่อนั้นแล อตถ เนื่องจากคัดลอกเนื้อหาผิด

ภาพที่ 54 ล้อมกรอบข้อความที่คัดลอกเนื้อหาผิดไป

“วิบากอันป้อนั้นแล อตถ”

RBR003-110 มหาวิบาก

การแก้ไขเป็นกระบวนการตรวจสอบตัวบทในคัมภีร์โบราณที่เกิดขึ้นโดยชุมชนผู้ใช้งาน ร่องรอยการแก้ไขเหล่านี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงพลวัตของตัวบทในคัมภีร์โบราณที่ไม่เคยหยุดนิ่งหลังการจารแต่ยังคงถูกใช้งาน และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา

3.1.2.2 การเพิ่มเติมตัวบท

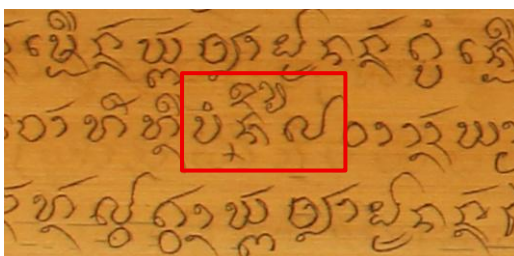
การเพิ่มเติมตัวบท เป็นปรากฏการณ์ดั้งเดิมเชิงอรรถาธิบายอีกประเภทหนึ่งที่ปรากฏอย่างมีนัยสำคัญในคัมภีร์โบราณไทยวน วัดใหม่นครบาล การเพิ่มตัวบทได้สะท้อนถึงบทบาทของผู้ใช้งานคัมภีร์โบราณในฐานะผู้ตรวจแก้ และผู้ร่วมสร้างที่มีส่วนในการเพิ่มเติมความสมบูรณ์ของตัวบท การเพิ่มเติมนี้เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์เชิงวิชาการระหว่างผู้สร้าง และผู้ใช้งานคัมภีร์โบราณในวัฒนธรรมลายลักษณ์

เจตนาหลักของการเพิ่มเติมตัวบทคือ การแก้ไขความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการจารคำหรือข้อความที่ตกหล่นในระหว่างการคัดลอก ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งระดับพยัญชนะ สระ คำ หรือวลี เมื่อผู้ใช้งานตรวจพบความไม่สมบูรณ์ดังกล่าว จึงดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขให้คำ หรือข้อความนั้นถูกต้องครบถ้วน จากการศึกษาพบว่า กระบวนการเพิ่มเติมตัวบทมีแบบแผนที่เป็นระบบซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1 การใช้เครื่องหมายระบุตำแหน่ง ผู้แก้ไขจะใช้เครื่องหมายกากบาทขนาดเล็กจารลงบนตำแหน่งที่แน่นอนในบรรทัดบริเวณที่มีอักษร คำ หรือข้อความตกหล่นไป เครื่องหมายนี้ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ชี้หน้าที่ส่งสัญญาณให้ผู้อ่านทราบว่าจะมีการแทรกข้อมูลเพิ่มเติมในจุดดังกล่าว

2. การเขียนข้อความเพิ่มเติม หลังจากระบุตำแหน่งแล้ว ผู้แก้ไขจะจารข้อความที่ถูกต้องหรือตกหล่นไปในพื้นที่ว่างระหว่างบรรทัด ซึ่งอาจเป็นพื้นที่ด้านบนหรือด้านล่างของบรรทัดที่มีเครื่องหมายระบุไว้ การเลือกพื้นที่ว่างขึ้นอยู่กับเนื้อที่ที่เอื้ออำนวยในขณะนั้น วิธีการนี้ช่วยให้สามารถ

เพิ่มเติมข้อมูลได้โดยไม่รบกวนโครงสร้างของตัวบทเดิม ดังตัวอย่างที่จะแสดงให้เห็นถึงการใช้เครื่องหมายระบุตำแหน่งและการเขียนข้อความเพิ่มเติมระหว่างบรรทัดอย่างชัดเจน

ภาพที่ 55 การเพิ่มเติมคำที่คัดลอกตกหล่น “ด้าย” ใน “ปด้ายชะแล้”

RBR003-118 หม่าหลุย ผูกคั่น

แบบแผนการเพิ่มเติมตัวบทดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการแก้ไขข้อผิดพลาดและได้บ่งชี้ถึงข้อตกลงทางวัฒนธรรมการเขียนเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับความไม่สมบูรณ์ของตัวบทซึ่งเป็นกลไกที่ช่วยรักษาความต่อเนื่องขององค์ความรู้ ทำให้ตัวบทได้รับการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นผ่านการใช้งานและการตรวจสอบโดยชุมชนผู้รู้ในแต่ละยุคสมัย

3.1.3 ปราปรบที่ตั้งเดิมเชิงสารัตถะ

ปราปรบที่ตั้งเดิมเชิงสารัตถะในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล หมายถึง องค์ประกอบของตัวบทที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาหลัก แต่ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลอภิพันธุ์ (Metadata) ซึ่งให้สาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและการผลิตคัมภีร์ใบลานผูกรุ่นนั้น ๆ โดยองค์ประกอบที่โดดเด่น และมีข้อมูลมากที่สุดคือ **บันทึกผู้สร้าง**

บันทึกผู้สร้าง หรืออาจพบในชื่อเรียกอื่น เช่น “จารึกทำยคัมภีร์” “ข้อความทำยคัมภีร์” หรือ “บันทึกทำยคัมภีร์” เป็นพื้นที่บันทึกข้อมูลโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างคัมภีร์ใบลานจากการสำรวจคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล พบว่าตำแหน่งของการปรากฏบันทึกผู้สร้างมีความหลากหลาย โดยไม่จำกัดอยู่เพียงส่วนท้ายของตัวบท ตามแบบแผนทั่วไปเท่านั้น แต่ยังสามารถปรากฏที่ปกหน้า และปกหลัง ของคัมภีร์ได้อีกด้วย เนื้อหาที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้างสามารถจำแนกออกเป็นองค์ประกอบข้อมูล ที่มีแบบแผนเฉพาะและสะท้อนเจตนาของผู้บันทึกได้อย่างชัดเจน ดังนี้

1. ข้อมูลเวลา ได้แก่ การบันทึกศักราช วัน เดือน ปี หรือฤกษ์ยามเวลาประกอบกิจกรรมในการสร้างหรือคัดลอกคัมภีร์สำเร็จ ซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญในการกำหนดอายุของเอกสารโบราณ

2. ข้อมูลบุคคล ได้แก่ การระบุชื่อและสถานะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการผลิต ได้แก่ ผู้สร้าง (เจ้าศรัทธา) ผู้จาร (ผู้คัดลอก) และผู้ตรวจสอบ

3. ข้อมูลสถานที่ ได้แก่ การระบุชื่อวัด ชุมชน หรือเมืองที่คัมภีร์ถูกสร้างขึ้น ซึ่งช่วยในการศึกษาเครือข่ายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
4. คำมักคำปรารภ หรือคำอธิษฐาน คือ ข้อความแสดงเจตจำนงหรือความปรารถนาของผู้สร้างในการอุทิศส่วนกุศลจากการสร้างคัมภีร์ ซึ่งสะท้อนถึงโลกทัศน์และความเชื่อทางศาสนา
5. คำถ่อมตน คือ ส่วนนแสดงความถ่อมตนของผู้จาร ซึ่งมักกล่าวขอภัยต่อข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการคัดลอก อันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสำคัญในวัฒนธรรมการคัดลอกคัมภีร์โบราณ

3.1.3.1 ข้อมูลเวลา

ข้อมูลเวลาที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้างของคัมภีร์โบราณไทยวน วัดใหม่นครบาลเผยให้เห็นถึงมิติการรับรู้และให้ความหมายต่อเวลาของผู้คนในอดีตได้อย่างน่าสนใจ จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลเวลาไม่ได้เป็นเพียงการบันทึกจุดเวลาตามลำดับปฏิทิน (Chronology) อย่างตรงไปตรงมา แต่ยังสะท้อนถึงการให้คุณค่าแก่ช่วงเวลาที่มีความหมายเชิงวัฒนธรรม และจิตวิญญาณ ซึ่งสามารถจำแนกการบันทึกเวลาออกเป็น 2 มิติที่สัมพันธ์กันตามแนวคิดกรีกโบราณ คือ โครโนส (Chronos) และ ไโครส (Kairos) (Smith, 1969)

ข้อมูลเวลาเชิงปริมาณ (Chronos) ในบริบทนี้หมายถึง เวลาตามลำดับเหตุการณ์ที่สามารถวัดและคำนวณได้เชิงปริมาณ การบันทึกเวลาในมิตินี้มีแบบแผนที่ชัดเจน โดยมีกระบวนองค์ประกอบต่าง ๆ ของปฏิทินและระบบโมฆยาม เช่น ศักราช เดือน วันในสัปดาห์ และยาม ซึ่งอาจแสดงผลทั้งในรูปแบบตัวเลข และตัวอักษร การปรากฏของข้อมูลเวลาเชิงปริมาณทำหน้าที่เป็นหมุดหมายทางประวัติศาสตร์ที่ช่วยให้นักวิชาการสามารถระบุอายุของคัมภีร์โบราณได้อย่างแม่นยำ และยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบปฏิทิน และวัฒนธรรมการนับเวลาที่เป็นมาตรฐานร่วมกันในสังคมไทยวนในช่วงเวลานั้น

ข้อมูลเวลาเชิงคุณภาพ (Kairos) หมายถึง ในบริบทนี้หมายถึง ช่วงเวลาอันเหมาะสมหรือช่วงขณะที่มีความหมายพิเศษในเชิงคุณภาพที่ไม่สามารถวัดได้ด้วยหน่วยมาตรฐาน แต่มีความสำคัญในเชิงพิธีกรรม ความเชื่อ หรือเหตุการณ์เฉพาะหน้า การบันทึกเวลาเชิงคุณภาพอาจปรากฏในรูปของการกล่าวถึงฤกษ์ยามอันเป็นมงคลในการสร้างคัมภีร์โบราณ หรือการอ้างอิงถึงเหตุการณ์สำคัญทางสังคม และศาสนาที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการสร้างคัมภีร์โบราณผู้นั้น ๆ การบันทึกในลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่าการสร้างคัมภีร์โบราณอาจไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเวลาใดก็ได้ แต่เป็นช่วงเวลาแห่งความศักดิ์สิทธิ์ และผูกโยงเข้ากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

การปรากฏของข้อมูลเวลาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คือ ร่องรอยทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า และได้บ่งชี้ถึงการดำรงอยู่ของระบบความรู้ดั้งเดิมควบคู่ไปกับการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ระหว่างไทยวนและกลุ่มชนอื่นที่อยู่โดยรอบ การวิเคราะห์ข้อมูลเวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยทำความเข้าใจในโลกทัศน์ คติความเชื่อ และพลวัตทางสังคมของชุมชนไทยวนในอดีตได้เป็นอย่างดี

1. ข้อมูลเวลาเชิงปริมาณ (Chronos)

จากการสำรวจคัมภีร์โบราณไทยวน ณ วัดใหม่นครบาล พบว่าการบันทึกข้อมูลเวลาเชิงปริมาณปรากฏอย่างสม่ำเสมอในบันทึกผู้สร้าง และสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทหลักตามระบบการวัดที่แตกต่างกัน ดังนี้

ข้อมูลเวลาตามปฏิทิน เป็นการระบุตำแหน่งของวันในโครงสร้างปฏิทิน เช่น การระบุปีศักราช ปีนักษัตร ศก เดือนทางจันทรคติ ดิถี(วันทางจันทรคติ ข้างขึ้น-ข้างแรม) วันในรอบสัปดาห์ วันที่ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สุดในบันทึกวันเวลาเมื่อผู้จารได้คัดลอกคัมภีร์โบราณสำเร็จ

ข้อมูลเวลายาม เป็นการระบุช่วงเวลาภายในหนึ่งวันตามระบบ “ยาม” ซึ่งเป็นหน่วยเวลาแบบดั้งเดิมที่สัมพันธ์กับการสังเกตปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ตำแหน่งของดวงอาทิตย์ การบันทึกข้อมูลประเภทนี้สะท้อนถึงการดำรงอยู่ของระบบการนับเวลาที่ท้องถิ่น

ข้อมูลเวลาตามนาฬิกา ในบางกรณีอาจพบการระบุเวลาเป็นชั่วโมงและนาทีตามระบบนาฬิกาสมัยใหม่ (ระบบ 24 ชั่วโมง) ซึ่งบ่งชี้ถึงการรับเอาเทคโนโลยีและระบบการวัดเวลาแบบตะวันตกเข้ามาใช้ในยุคหลัง และแสดงให้เห็นถึงช่วงเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรมการรับรู้เวลา

การปรากฏของข้อมูลเวลาทั้งสามประเภทนี้ชี้ให้เห็นถึงการซ้อนทับกันของระบบการวัดเวลาที่หลากหลายทั้งระบบจันทรคติ-สุริยคติแบบดั้งเดิม และระบบสากลสมัยใหม่ ซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญที่สะท้อนพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยวนในแต่ละช่วงเวลาได้เป็นอย่างดี

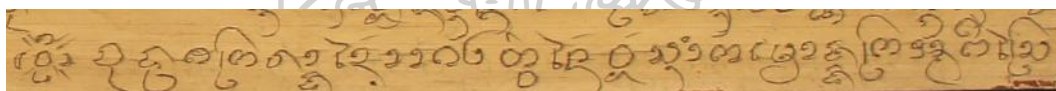
1.1 ข้อมูลเวลาตามปฏิทิน เป็นการระบุตำแหน่งของวันในโครงสร้างปฏิทินที่ใหญ่กว่า เช่น การระบุปีศักราช ปีนักษัตร ปีหนไทย ศก เดือนทางจันทรคติ ดิถี (วันทางจันทรคติ ข้างขึ้น-ข้างแรม) วันในรอบสัปดาห์ วันที่ ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สุดในการกำหนดอายุและลำดับเหตุการณ์ของคัมภีร์

1.1.1 ข้อมูลปี เป็นข้อมูลเวลาตามปฏิทินโดยอ้างอิงระบบศักราช โดยข้อมูลปีที่พบแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ ปีตามระบบศักราช ปีนักษัตร ปีหนไทย และศก

ข้อมูลปีตามระบบศักราช ในยุคสมัยล้านนาพบการใช้ระบบศักราช 3 แบบ ได้แก่ จุลศักราช พุทธศักราช และมหาศักราช ในศิลาจารึก และเอกสารตัวเขียนอื่น ๆ มักนิยมใช้จุลศักราชมากกว่าพุทธศักราช และมหาศักราช โดยมากถ้ามีการใช้จุลศักราชในจารึกล้านนาก็มักจะ

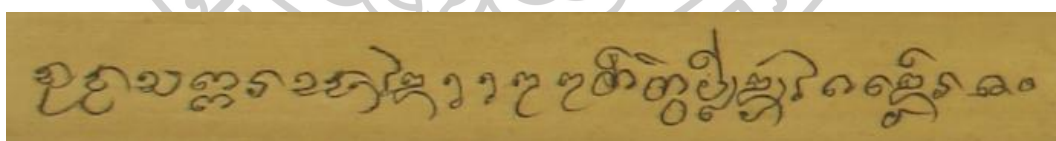
ใช้เพียงแบบเดียว แต่ถ้าเป็นพุทธศักราช หรือมหาศักราชนั้นมักใช้คู่กับระบบจุลศักราช เช่น จารึก
ดอยจำ (ลป.7) อักษรฝักขาม ภาษาไทยถิ่นเหนือ พ.ศ. 2045 ได้ใช้ระบบมหาศักราชควบคู่กับ
จุลศักราช (กรรณิการ์ วิลลเกษม, 2545) สำหรับข้อมูลปีตามระบบศักราชที่พบในคัมภีร์ใบลานไทยวน
วัดใหม่นครบาล ได้แก่ จุลศักราช พุทธศักราช และรัตนโกสินทร์ศก

จุลศักราช เป็นศักราชประจำชาติของพม่า เริ่มใช้ในสมัยอาณาจักรพุกาม
ตำนานที่มาของจุลศักราชฝ่ายพม่า และฝ่ายล้านนาว่าไว้ต่างกัน แต่ให้ข้อมูลตรงกันว่า จุลศักราช
ตั้งขึ้นเมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานล่วงไปแล้ว 1181 ปี ดังนั้น จุลศักราชที่ 1 จึงตรงกับ พ.ศ. 1181
เอกสารโบราณของไทยเริ่มใช้จุลศักราชหลังสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2112
นอกจากนี้ระบบจุลศักราชมักนิยมใช้ในการคำนวณทางโหราศาสตร์และใช้คู่กับปีนักษัตร
(สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2553) ในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล ปรากฏการใช้งานระบบ
จุลศักราช มักมีลักษณะนามเป็น “ตัว” ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 56 บันทึกผู้สร้างระบุปีเป็นจุลศักราช
“จุลศักราชได้ 1186 ตัว ในวอกจนำกัมโพชพิสัย”

RBR003-184 ปทุมบัวหอม ผูก 4

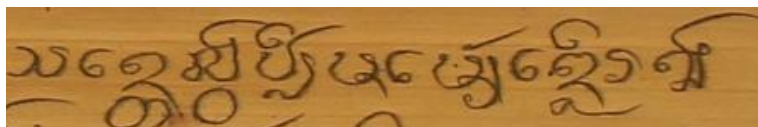

ภาพที่ 57 บันทึกผู้สร้างระบุปีเป็นจุลศักราช
“จุลศักราชได้ 1177 ตัว ปีดับไค้ เดือน 10”

RBR003-322 พุทธโฆษะเถระ ผูก 5

พุทธศักราช เป็นระบบศักราชที่อ้างอิงพุทธศาสนา หมายถึง ปีนับตั้งแต่
พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานมา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) พุทธศักราชที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลาน
ไทยวน มักมีความนำมาก่อนในการบอกศักราช เช่น พระพุทธศักราชล่วงแล้ว พุทธศักราชล่วงแล้วได้
พุทธศักราชล่วงไปแล้ว พุทธศักราชล่วงแล้วไปได้ เป็นต้น ดังตัวอย่าง

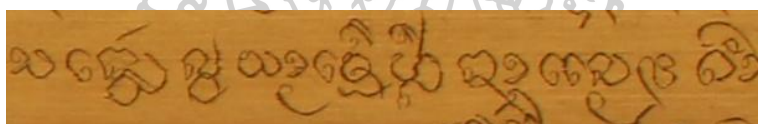
ข้อมูลปีนักษัตร ซึ่งรอบเวลา กำหนด 12 ปี เป็น 1 รอบ เรียกว่า 12 นักษัตร โดยกำหนดให้สัตว์เป็นเครื่องหมายในปีนั้น ๆ คือ ชวด-หนู ฉลู-วัว ขาล-เสือ เกาะ-กระต่าย มะโรง-งูใหญ่ มะเส็ง-งูเล็ก มะเมีย-ม้า มะแม-แพะ วอก-ลิง ระกา-ไก่ จอ-หมา กุน-หมู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) จากการศึกษาพบว่ามีการใช้ปีนักษัตรในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยวน วัดโพนครบาล ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 61 บันทึกผู้สร้างระบุนักษัตร “มะเมีย”

“สเดต(เสร็จ)แล้วปีมะเมีย เดือน 3”

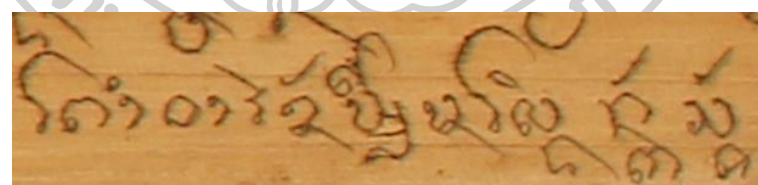
RBR003-101 ปัญหาราชสูตร

ภาพที่ 62 บันทึกผู้สร้างระบุนักษัตร “มะเมีย”

“สเดม(เสร็จ)แล้วยามเมื่อปีขาล แรม 4 ค่ำ”

RBR003-124 นกแลคำผูก 5

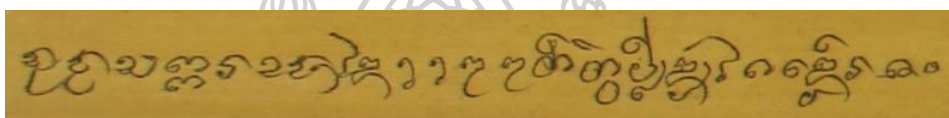
ภาพที่ 63 บันทึกผู้สร้างระบุนักษัตร “มะโรง”

“พรำว่าได้ปีมะโรงนักษัตร”

RBR003-156 อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกต้น

ข้อมูลปีหนไทย คือ ปฏิทินไทยโบราณที่ใช้กันมาตั้งแต่คนไทยยังรวมกันอยู่เป็น คนกลุ่มเดียวกัน ก่อนที่จะอพยพแยกย้ายจากกันไปตามถิ่นฐานต่าง ๆ ปฏิทินไทยโบราณจะนับวนเป็น รอบรอบละ 60 ปี แม้คนไทหลายกลุ่มจะไม่เคยติดต่อกันมาเป็นเวลานานนับได้หลายร้อยปี แต่วิธีการนับปี

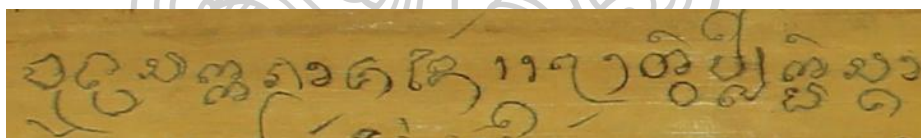
และการเรียกชื่อปีในปฏิทิน 60 ปีก็ยังคงเหมือนกันในโครงสร้างใหญ่ (วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์, 2563) ปีหนไทยจะประกอบไปด้วยชื่อศก 10 ชื่อทางล้านนาเรียกว่า แม่ปี ได้แก่ กาบ(ฉศก) ดับ(สัปตศก) รวาย(อัฐศก) เมิง(นพศก) เป็ก(สัมฤทธิศก) กัด(เอกศก) กด(โทศก) รวง(ตรีศก) เต่า(จัตวาศก) กาบ(เบญจศก) และชื่อนักษัตริหนไทย 12 ชื่อเรียกว่า ลูกปี ได้แก่ ใจ้(ชวด) เป้า(ฉลู) ยี่(ขาล) เหม้า (เถาะ) สี่(มะโรง) ไล่(มะเส็ง) สง่า(มะเมีย) เม็ด(มะแม) สัน(วอก) ไร่(ระกา) เส็ด(จอ) ไค้(กุน) การเรียกชื่อปีจะขึ้นต้นด้วยชื่อศก แล้วตามด้วยชื่อนักษัตริ เช่น กาบใจ้ ดับเป้า รวายยี่ เมิงเหม้า เป็กสี่ เป็นต้น (กรรณิการ์ วัฒนเกษม, 2545) ในคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล ปรางค์การใช้งาน ข้อมูลปีหนไทย ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 64 บันทึกผู้สร้างระบบปีหนไทย “ดับไค้”

“จุลศักราชได้ 1177 ตัว ปีดับไค้ เดือน 10”

RBRO03-322 พุทธโฆษะเถระ ผูก 5

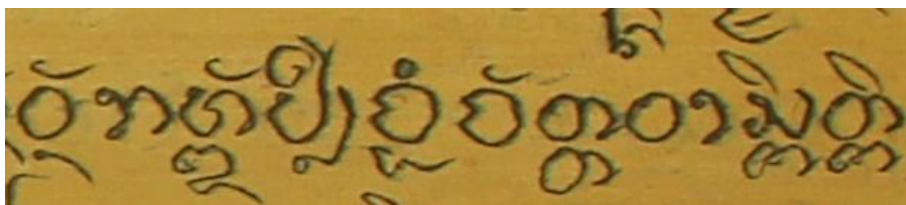

ภาพที่ 65 บันทึกผู้สร้างระบบปีหนไทย “กตสง่า”

“จุลศักราชได้ 1172 ตัว ปีกตสง่า”

RBRO03-386 หงส์คำ

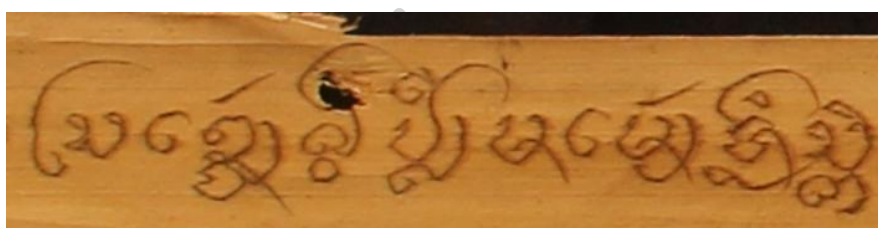
ข้อมูลศก นอกเหนือจากการระบุศักราช ปีนักษัตริ และปีหนไทยแล้ว ระบบการบันทึกเวลาที่พบในคัมภีร์โบลานไทยวนยังประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งคือ “ศก” ซึ่งเป็นระบบการจำแนกปีโดยอ้างอิงกับเลขตัวท้ายของปีจุลศักราชนั้น ๆ ระบบดังกล่าวมีการกำหนดชื่อเรียกเฉพาะสำหรับเลขท้าย 0 ถึง 9 ดังนี้ สัมฤทธิศก (0) เอกศก (1) โทศก (2) ตรีศก (3) จัตวาศก (4) เบญจศก (5) ฉศก (6) สัปตศก (7) อัฐศก (8) และนพศก (9)

ภาพที่ 66 บันทึกผู้สร้างระบุชื่อศก “จัตวาศก”

“วันภหัด(วันพฤหัสบดี) ปีกจ อจัตวาศก”

RBR003-370 สภากรวิวิชาสูตร

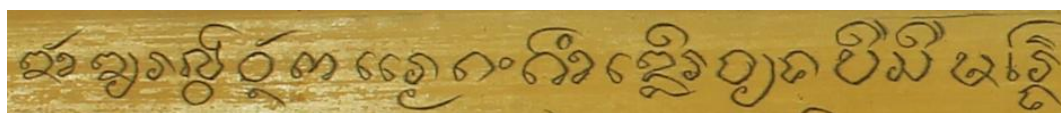

ภาพที่ 67 บันทึกผู้สร้างระบุชื่อศก “ฉศก”

“สรเดณ(เสร็จ)แล้วปีมะเมีย ฉศก (ในเอกสารเขียนเป็น ขอสก)”

RBR003-175 ปทุมกุมาร ผูกเดี่ยว

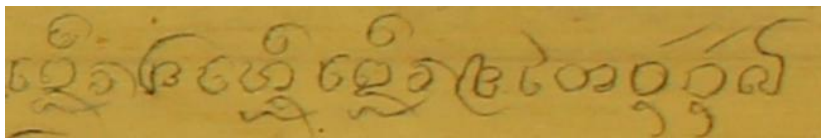
1.1.2 ข้อมูลเดือนทางจันทรคติ สำหรับข้อมูลเดือนที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล เป็นชื่อเดือนไทยแบบโบราณ โดยเริ่มจากเดือนธันวาคมเป็นเดือนที่ 1 ไปจนถึงเดือนพฤศจิกายนเป็นเดือนที่ 12 ได้แก่ เดือนอ้าย เดือนยี่ เดือนสาม เดือนสี่ เดือนห้า เดือนหก เดือนเจ็ด เดือนแปด เดือนเก้า เดือนสิบเอ็ด และเดือนสิบสอง ในขณะเดียวกันในคัมภีร์ใบลานบางผูกได้ระบุชื่อเดือนเหนือ และเดือนใต้ โดยเดือนเหนือ คือ เดือนของทางล้านนา เริ่มจากเดือนตุลาคมเป็นเดือนที่ 1 เรียกว่าเดือนเจียง ไปจนถึงเดือนกันยายนเป็นเดือนที่ 12 ส่วนเดือนใต้ คือ เดือนไทยโบราณแบบทางภาคกลาง ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 68 บันทึกผู้สร้างระบุเดือน “เดือนเจียง”

“ข้าเขียนแล้ววัน 3 แรม 10 คำ เดือนเจียง (เดือน 1) ปีสี มะโรง”

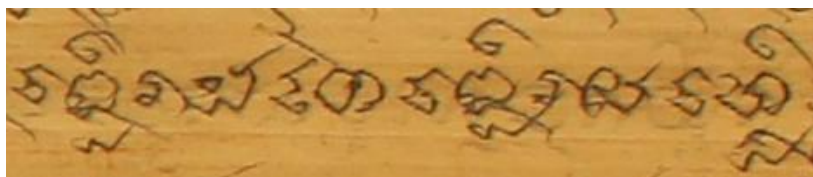
RBR003-343 อานิสงส์บาช

ภาพที่ 69 บันทึกผู้สร้างระบุดือน “เดือน 6 เหนือ เดือน 4 ใต้”

“เดือน 6 เหนือ เดือน 4 ใต้ วันจันทร์แล”

RBR003-368 จักกัณวุตติปาปะสูตร

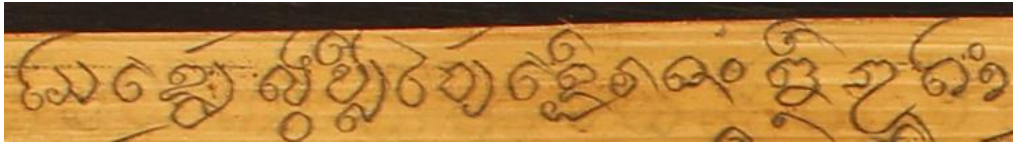
ภาพที่ 70 บันทึกผู้สร้างระบุดือน “เดือน 7 ใต้ เดือน 9 เหนือ”

“เดือน 7 ใต้ เดือน 9 เหนือ”

RBR003-126 บัรรวมบัวเรียบบัรรอง ผูกตัน

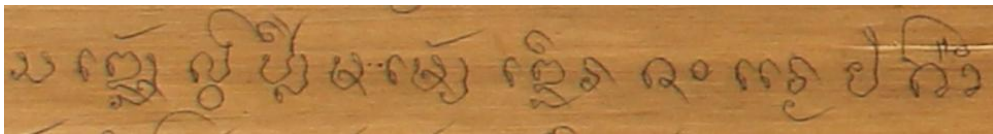
1.1.3 ข้อมูลวัน ข้อมูล “วัน” ที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล มี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ดิถี หรือวันตามจันทรคติ (ข้างขึ้น-ข้างแรม) ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวระบุตำแหน่งที่แม่นยำภายในเดือน 2) วันในรอบสัปดาห์ (อาทิตย์ถึงเสาร์) ซึ่งมีกบันทึกในรูปสัญลักษณ์ตัวเลข เช่น วัน 1 แทนวันอาทิตย์ และ 3) วันที่ ตามปฏิทินสุริยคติ (หากมีการระบุไว้) อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า รูปแบบการบันทึกที่ปรากฏบ่อยที่สุดคือ การระบุข้อมูลดิถีควบคู่ไปกับวันในรอบสัปดาห์ ส่วนกรณีที่ปรากฏองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเพียงอย่างเดียวมีจำนวนน้อยมาก ในขณะที่การระบุวันที่ตามปฏิทินสุริยคติอย่างเจาะจงนั้นปรากฏในเอกสารที่ทำการศึกษาเพียงฉบับเดียวเท่านั้น

ดิถี คือการระบุวันตามปฏิทินจันทรคติ ซึ่งแบ่งเป็นวันข้างขึ้นและวันข้างแรม ตั้งแต่ 1-15 คำ องค์ประกอบนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดอายุเอกสารคัมภีร์ใบลาน เนื่องจากในหนึ่งเดือนจันทรคติ จะมีวันตามดิถีนั้น ๆ เพียงวันเดียว เช่น วันขึ้น 8 คำ เดือน 6 จะเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวในเดือนนั้น ทำให้ดิถีทำหน้าที่เป็นตัวระบุตำแหน่งของวันที่แม่นยำที่สุดภายในเดือนจันทรคติ

ภาพที่ 71 บันทึกผู้สร้างระบุดิถี “ขึ้น”
“สเดชม(เสร็จ)แล้วปีใจ เดือน 10 ขึ้น 7 คำ”

RBR003-191 หงส์หิน ผูกตัน

ภาพที่ 72 บันทึกผู้สร้างระบุดิถี “แรม”
“สเดช(เสร็จ)แล้วปีมะเมีย เดือน 10 แรม 6 คำ”

RBR003-106 มัทรีป่าเพียว

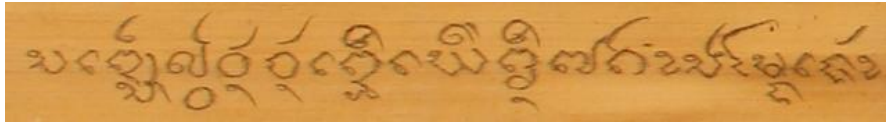
นอกจากนี้ยังมีการระบุชื่อวัน “เพ็ง” หรือเพ็ญ ที่เป็นที่รู้จักกันว่าหมายถึง วันที่พระจันทร์นั้นเต็มดวง คือ วันขึ้น 15 คำ

ภาพที่ 73 บันทึกผู้สร้างระบุดิถี “เพ็ง”
“สเดช(เสร็จ)แล้วในเพ็ง(เพ็ญ)แล”

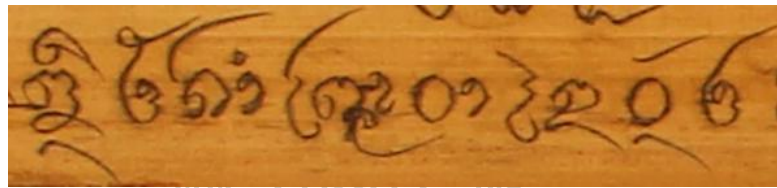
RBR003-374 ปัญหาราชสูตร

วันในรอบสัปดาห์ คือ การระบุวันทั้งเจ็ดในรอบสัปดาห์ ตั้งแต่วันอาทิตย์ถึงวันเสาร์ บางครั้งก็ไม่ปรากฏการเขียนชื่อวันโดยตรง แต่จะใช้สัญลักษณ์ตัวเลขแทนค่าตามระบบที่รับรู้ร่วมกัน กล่าวคือ เลข 1 แทนวันอาทิตย์ เลข 2 แทนวันจันทร์ ไปจนถึง เลข 7 แทนวันเสาร์ วันในรอบสัปดาห์เป็นการนับตามแบบชนชาติมอญ ดังนั้นบางครั้งมีคำว่า “เม็ง” หมายถึงมอญนำหน้าชื่อวัน

ภาพที่ 74 บันทึกผู้สร้างระบุนัน “วันจันทร์”
“สเดช(เสด็จ)แล้ววันจันทร์ เดือนยี่ ขึ้น 7 ค่ำ 3 โมงเช้า”

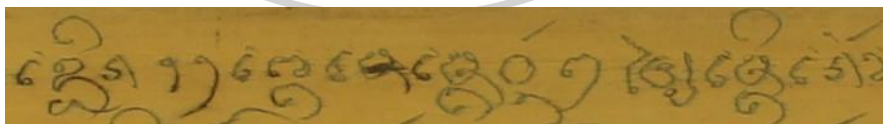
RBR003-113 พุทธตำนาน

ภาพที่ 75 บันทึกผู้สร้างระบุนัน “วัน 2”
“ขึ้น 5 ค่ำ พร้าว่าได้วัน 2 (วันอังคาร)”

RBR003-119 หมาหลุย ผูกปลาย

วันหนไทย เป็นระบบการเรียกชื่อวันอย่างจำเพาะในรอบวัฏจักร 60 วัน ระบบดังกล่าวเกิดจากการรวมกันกันระหว่างองค์ประกอบสองส่วน ได้แก่ “แม่วัน” หรือ “กาบวัน” ซึ่งเป็นชื่อเรียกเฉพาะในรอบ 10 วัน ได้แก่ กาบ ดับ รววย เมิง เปิก กัด กต รวง เต่า กา และ ชื่อปีหนไทย ซึ่งเป็นการนำชื่อปีนักษัตรทั้ง 12 มาใช้เรียกวันในรอบ 12 วัน (เช่น ใจ เป้า ยี เม้า สี่ ไล่ สง่า เม็ด สัน เรา เส็ด ไก่) การนับวันหนไทยจะเริ่มต้นจาก “วันกาบใจ” และดำเนินไปจนครบ 60 วัน ก่อนจะวนกลับมาเริ่มต้นใหม่

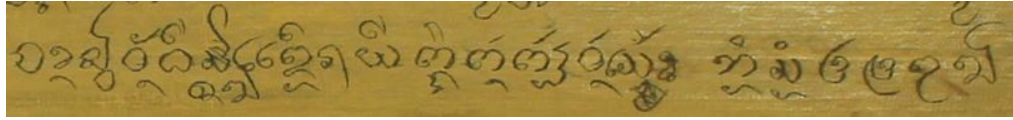
ภาพที่ 76 บันทึกผู้สร้างระบุนันไทย “ไทยเมิงเร้า”

“เดือน 12 เพ็ง เมิงวัน 5 ไทยเมิงเร้า”

RBR003-386 หงส์คำ

วันที่ การระบุลำดับของวันตามปฏิทินสุริยคติ (เช่น วันที่ 1 วันที่ 3) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน แม้จะในเอกสารเพียงฉบับเดียว การปรากฏของการระบุวันที่ตามปฏิทินสุริยคติ แม้จะเป็นเพียงกรณีเดียว แต่กลับมีนัยสำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง เนื่องจาก

เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการรับอิทธิพลและปรับใช้วิธีการบันทึกเวลาตามปฏิทินสากล ซึ่งเริ่มเข้ามามีบทบาทควบคู่ไปกับระบบจันทรคติดั้งเดิม

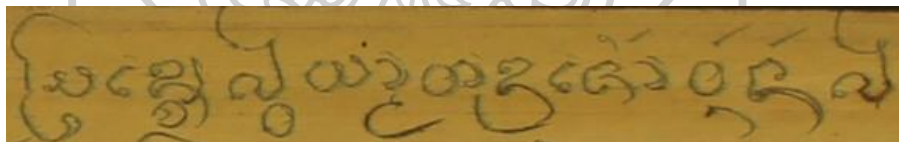

ภาพที่ 77 บันทึกผู้สร้างระบุนวันที่ “วันที่ 18”

“จารแล้ววันที่ 18 เดือนยี่ ตรงกันกับวันเสาร์ พ.ศ. 2473”

RBR003-347 อานิสงส์สรรพทาน

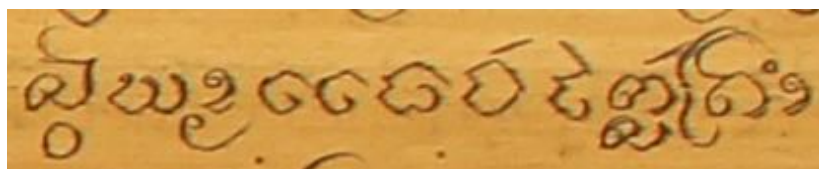
1.1.4 ข้อมูลเวลายาม ความหมายในปัจจุบันนั้นหมายถึง ชื่อส่วนแห่งวัน ยามหนึ่งมี 3 ชั่วโมง รวมวันหนึ่งมี 8 ยาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ส่วนการนับยามของไทยแต่โบราณนั้นจะแบ่งเป็น 16 ช่วง ช่วงละ 1 ชั่วโมง 30 นาที กลางวัน 8 ยาม กลางคืน 8 ยาม มักเรียกตามชื่อของเครื่องดนตรีที่ให้สัญญาณแล้วตามด้วยคำที่บอกช่วงเวลา เช่น ยามตุตเช้า ใช้เรียกเวลาที่เป่าเขาควายตอนเช้า คือ ช่วงเวลา 06.00 – 07.30 น. เป็นต้น (กรรณิการ์ วิมลเกษม, 2545) ข้อมูลเวลายามจะสัมพันธ์กับข้อมูลเวลาตามนาฬิกา โดยมีการแบ่งช่วงยามตามเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที อย่างชัดเจนแน่นอน ในคัมภีร์โบราณไทยวน วัดโพนครบาลพบข้อมูลเวลายาม ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 78 บันทึกผู้สร้างระบุนยาม “ยามตุตเช้า”

“สรเดณ(เสร็จ)แล้วยามตุตเช้าวันนั้นแล”

RBR003-386 หงส์คำ

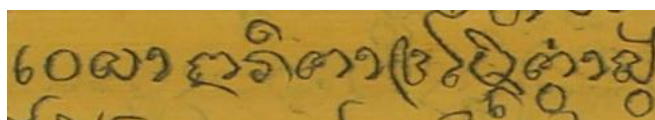

ภาพที่ 79 บันทึกผู้สร้างระบุนยาม “ยามแถ(แตร)จักใกล้ค่ำ”

“แล้วยามแถ(แตร)จักใกล้ค่ำ”

RBR003-177 ปทุมบัวหอม ผูก 2

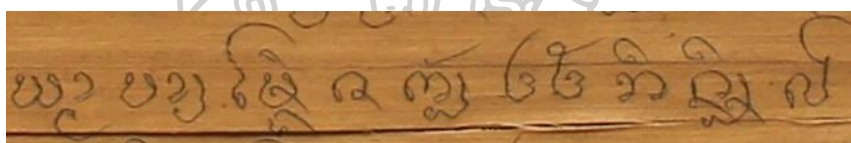
ข้อมูลเวลาตามนาฬิกา คือ ช่วงเวลาคิดตามชั่วโมง เช่น 1 ชั่วโมงเท่ากับ 1 ชั่วโมง ใช้เป็นมาตราบอกเวลา เช่น 1 นาฬิกา 2 นาฬิกา จนถึง 24 นาฬิกา เขียนย่อเป็น น. (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) ข้อมูลเวลาตามนาฬิกาถือว่าเป็นข้อมูลด้านเวลาที่อยู่ในยุคสมัยที่มีนาฬิกาเป็นเครื่องบอกเวลาในสังคม ในคัมภีร์ไบเบิลภาษาไทยวน วัดใหม่นครบาลพบข้อมูลเวลาตามนาฬิกา ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 80 บันทึกผู้สร้างระบุเวลา “นาฬิกา 4 โมงกว่า”

“เวลานาฬิกา 4 โมงกว่าแล้ว”

RBR003-370 สภากริชชาสูตร

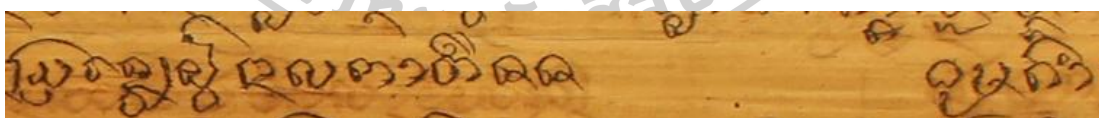

ภาพที่ 81 บันทึกผู้สร้างระบุเวลา “บ่ายโมง 1 กับ 45 ภินิษ”

“ยามบ่ายโมง 1 กับ 45 ภินิษแล”

ภินิษ เป็นคำทับศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า minute แปลว่า นาที (ผู้เขียน)

RBR003-106 มัทรีป่าเพียว

ภาพที่ 82 บันทึกผู้สร้างระบุเวลา “11 ทุ่ม”

เสด็จแล้วนาฬิกาตี 11 ทุ่มคำ

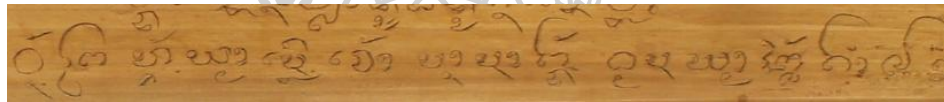
RBR003-144 นิยายลายงู ผูก 2

2. ข้อมูลเวลาเชิงคุณภาพ (Kairos)

นอกเหนือจากเวลาเชิงปริมาณที่นับได้ (Chronos) แล้ว การบันทึกเวลาในคัมภีร์ไบเบิลภาษาไทยวนยังเผยให้เห็นเวลาเชิงคุณภาพ หรือช่วงขณะอันมีความหมาย มิติเวลานี้ไม่ได้ถูกกำหนดโดยหน่วยวัดที่เป็นมาตรฐาน แต่ได้ให้ความหมายโดยคุณค่า ความสำคัญ หรือบริบททางวัฒนธรรม

และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น จากการวิเคราะห์ข้อมูลในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล สามารถจำแนกการบันทึกเวลาเชิงคุณภาพเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ข้อมูลเวลายามในเชิงคุณภาพ ข้อมูลฤดูกาล และข้อมูลเหตุการณ์สำคัญ

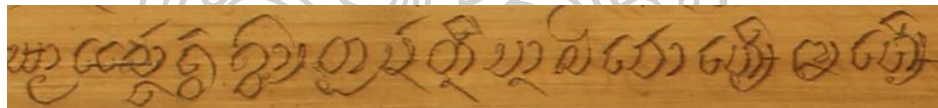
2.1 ข้อมูลเวลายามในเชิงคุณภาพ ในที่นี้จะแตกต่างจากข้อมูลเวลายามในส่วนของมิติเวลาเชิงปริมาณ ข้อมูลเวลายามนี้จะไม่สัมพันธ์กับเวลาตามนาฬิกาที่สามารถวัดได้ นับได้ที่แบ่งเป็น 16 ช่วง กลางวัน 8 ยาม กลางคืน 8 ยาม แต่เป็นเวลาที่ระบุแบบคร่าว ๆ ไม่ได้กำหนดแน่นอนตายตัว อย่างเวลาที่อ้างอิงตามสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 83 ข้อมูลยาม “ยามเมื่อชาวบ้านมาฟังธรรม”

“วันพรหัส (พฤหัสบดี) ยามเมื่อเจ้าบ้านมาฟังธรรม ยามใกล้ค่ำแล

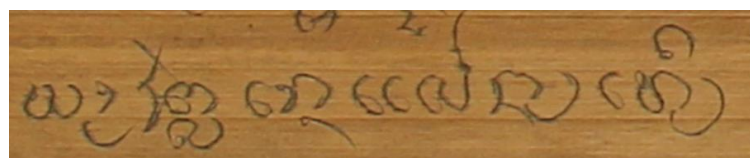
RBR003-110 มหาวิบาก

ภาพที่ 84 ข้อมูลยาม “ยามแลง(ตอนเย็น)วัวควายตอมตีนบ้าน”

“ยามแลง จัวควายตอมตีนบ้าน(ทำยหมู่บ้าน)แลเจ้าเหยนายเหย”

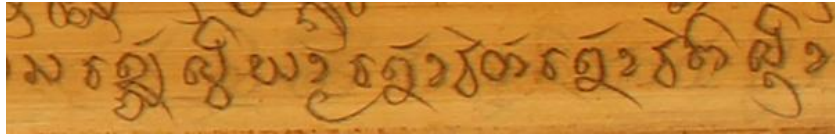
RBR003-195 จันทฆาต ผูก 1

ภาพที่ 85 ข้อมูลยาม “ยามใกล้เณนแลนายเหย”

“ยามใกล้เพลแลนายเหย”

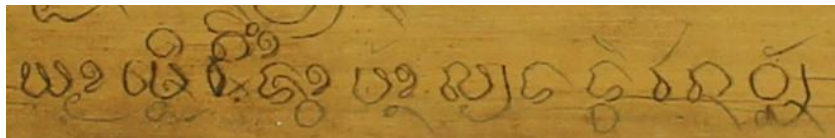
RBR003-161 สุรินทชุมพู ผูก 4

ภาพที่ 86 ข้อมูลยาม “ยามเข้าได้เข้าไฟ”

เสด็จแล้วยามเข้าได้เข้าไฟแลนา

RBR003-231 พระยาสี่เสาร์ ผูก 3

ภาพที่ 87 ข้อมูลยาม “ยามเมื่อคำชาวบ้านเลี้ยงวัวในวัด”

ยามเมื่อคำชาวบ้านเลี้ยงวัวในวัด

RBR003-304 ชราสูตร

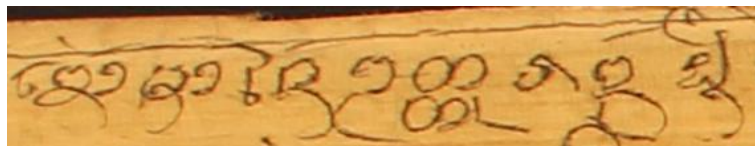

ภาพที่ 88 ข้อมูลยาม “ฉันทังหันแล้วน้อย ๑”

“ปริบูรณ์(บริบูรณ์) สเดม(เสร็จ)แล้ว ฉันทังหัน(ภัตตาหาร)แล้วน้อย ๑ แล ฯ”

RBR003-244 พระมาลัยเค้า ผูกต้น

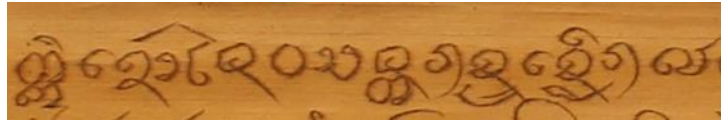
2.2 ข้อมูลฤดูกาล คือ ข้อมูลเวลาที่อ้างปรากฏการณ์ธรรมชาติในแต่ละปี เป็นการให้ความหมายเชิงคุณภาพแก่ช่วงเวลานั้น ๆ ข้อมูลฤดูกาลนี้เป็นวัฏจักรทางธรรมชาติ ไม่ได้สัมพันธ์โดยตรงกับข้อมูลเวลาในระบบปฏิทิน และไม่แน่นอนตามเวลาระบบนาฬิกา แต่รับรู้ได้โดยการสังเกตธรรมชาติของสภาพดินฟ้าอากาศซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับวิถีชีวิตเกษตรกรรม ในคัมภีร์ใบลาน ไทยวน วัดใหม่นครบาล ปรากฏข้อมูลฤดูกาล ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 89 บันทึกผู้สร้างระบุข้อมูลฤดูกาล “ฤดูฝน”

“เข้ามาในฤดูฤดูฝน”

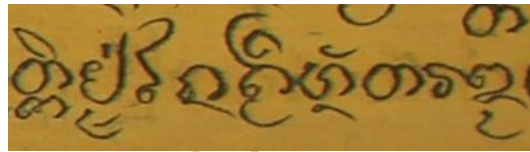
RBR003-184 ปทุมบัวหอม ผูก 4

ภาพที่ 90 บันทึกผู้สร้างระบุข้อมูลฤดูกาล “วสันตฤดู”

“ตกเช้าในวสันตฤดู เดือน 9”

RBR003-175 ปทุมกุมาร

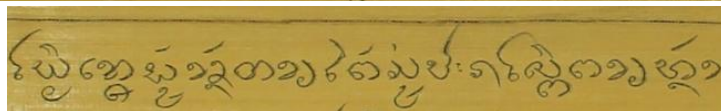
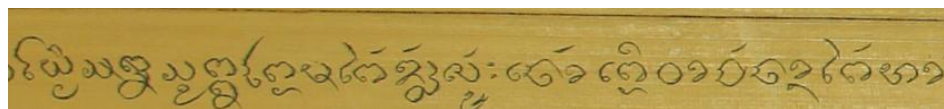

ภาพที่ 91 บันทึกผู้สร้างระบุข้อมูลฤดูกาล “คิมหันตฤดู”

“ตกอยู่ในคิมหันตฤดู”

RBR003-370 สฟากรีวิชาสูตร

2.3 ข้อมูลเหตุการณ์สำคัญ ข้อมูลช่วงเวลาที่ไม่ได้ดำเนินไหลไปไม่หยุดยั้ง แต่เป็นข้อมูลเวลาที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลาใด เวลาหนึ่ง หรือขณะใดขณะหนึ่ง หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม และไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในเวลาใดก็ได้ หรือเหตุการณ์ส่วนตัวของผู้สร้าง เช่น สร้างอุทิศให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปในปีนั้น สามารถใช้เหตุการณ์เป็นหมุดหมายอ้างอิงทางเวลา การบันทึกเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าความหมายของเหตุการณ์นั้นสำคัญกว่าตำแหน่งบนเส้นเวลาตาม ปฏิทิน และทำให้คัมภีร์ไบเบิลกลายเป็นอนุสรณ์ของเหตุการณ์ดังกล่าวไปโดยปริยาย กระนั้นก็ตาม ข้อมูลเหตุการณ์สำคัญที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล ส่วนใหญ่เป็นเหตุการณ์ที่ผู้คัดลอกอ้างอิงถึงช่วงเวลาที่ได้พำนักพักอยู่ในอารามที่ได้ไปคัดลอกจารคัมภีร์ไบเบิลเรื่องนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 92 บันทึกผู้สร้างระบุเหตุการณ์อุทิศให้กับญาติที่ล่วงลับ

“โยมสุขพร้อมไปด้วยลูกเต้าเพ็ง(เพ็ง)ว่าจักทาน ไปหาโยมเพชรผู้อันตายไปสู่ปรโลกภายหน้า”

RBR003-347 อานิสงส์สรรพทาน

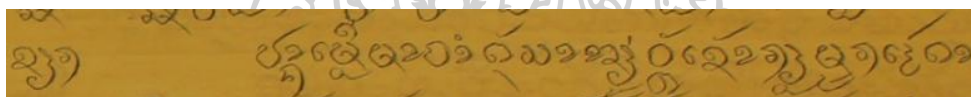
ภาพที่ 93 บันทึกผู้สร้างระบุข้อมูลเหตุการณ์ขณะที่จารคัมภีร์ใบลาน
“จบแล้วนายเหย รัสสิกขุพุทธบาลเขียนปางเมื่ออยู่วัดนาหนอง บวชได้พรรษา 1”

RBR003-135 มะลิซ้อน ผูก 1

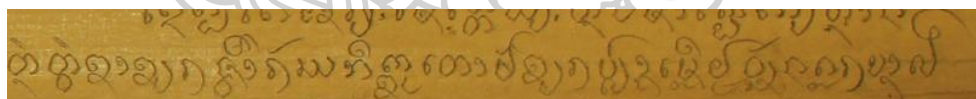
ภาพที่ 94 บันทึกผู้สร้างระบุข้อมูลเหตุการณ์ขณะที่จารคัมภีร์ใบลาน
“ภิก(กุ)คฺมเขียนปางเมื่ออยู่วัดทุ่งหญ้าคบบาง”

RBR003-175 ปทุมกุมาร

ภาพที่ 95 บันทึกผู้สร้างระบุข้อมูลเหตุการณ์ขณะที่จารคัมภีร์ใบลาน
“เขียน ปางเมื่อมาจำพรรษาอยู่วัดเขาลอยมูลโคโร(โค)”

RBR003-311 ชัทรนาม ผูก 7

ภาพที่ 96 บันทึกผู้สร้างระบุข้อมูลเหตุการณ์ขณะที่จารคัมภีร์ใบลาน
“ตนตัวข้าเขียนชื่อว่า รัสสิกขุเตา เขียนปางเมื่ออยู่วัดนครบาลแล”

RBR003-372 สหกรวิวิชาสูตร

กล่าวโดยสรุปแล้ว ข้อมูลกาลเวลาที่ปรากฏในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล ได้บ่งชี้ถึงระบบการรับรู้และบันทึกเวลาที่มีลักษณะซ้อนทับกันหลายมิติ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ข้อมูลเวลาเชิงปริมาณ และข้อมูลเวลาเชิงคุณภาพ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษารากเหง้าวัฒนธรรม ทั้งในมิติของการกำหนดอายุเอกสาร และมิติของการสะท้อนพลวัตทางวัฒนธรรม

1. ข้อมูลเวลาเชิงปริมาณ ข้อมูลประเภทนี้คือระบบการบันทึกเวลาตามปฏิทินที่สามารถระบุจุดเวลาได้อย่างแม่นยำและใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดอายุเอกสารจากการศึกษาพบระบบการนับเวลาที่หลากหลาย ดังนี้

ข้อมูลปี พบการใช้ระบบศักราชที่เป็นทางการถึง 3 ระบบ ได้แก่ จุลศักราช ซึ่งเป็นระบบดั้งเดิมในภูมิภาค พุทธศักราช และรัตนโกสินทร์ศก ซึ่งสะท้อนอิทธิพลจากราชสำนักสยาม นอกจากนี้ยังมีการใช้ ปีนักษัตร (รอบ 12 ปี) และ ปีหนไทย (รอบ 60 ปี) ซึ่งเป็นระบบการนับปีที่เด่นชัดเฉพาะของวัฒนธรรมไท-ลาว

ข้อมูลเดือน พบการปรากฏขนานกันของระบบเดือนสองระบบ คือ “เดือนเหนือ” ซึ่งเป็นระบบเดือนแบบล้านนา (เริ่มต้นที่เดือนเจียง ราวเดือนตุลาคม) และ “เดือนใต้” ซึ่งหมายถึงระบบเดือนของภาคกลาง การระบุชื่อเรียกที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนนี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของการตระหนักรู้ในความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ข้อมูลวันและหน่วยเวลาระดับจุลภาค นอกจากข้อมูลวันในสัปดาห์ (ทั้งแบบตัวเลข 1-7 และชื่อเฉพาะ) วันข้างขึ้นข้างแรม และ วันหนไทย (รอบ 60 วัน) แล้ว ยังพบการระบุเวลาที่ละเอียดลงไปอีกในระดับ ยาม (แบ่งวันคืนเป็น 16 ยาม ยามละ 1.5 ชั่วโมง) และการระบุเวลาตาม นาฬิกา (ชั่วโมงและนาที) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการรับเทคโนโลยีการบอกเวลาสมัยใหม่เข้ามาใช้ควบคู่กับระบบดั้งเดิม

2. ข้อมูลเวลาเชิงคุณภาพ ข้อมูลประเภทนี้ หรือห้วงเวลา เป็นการอ้างอิงถึงช่วงเวลาที่มีความหมายทางวัฒนธรรมและสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชนไทยวนในบริบทของราชบุรี ไม่ได้ระบุจุดเวลาที่ตายตัว แต่ให้ภาพทางสังคมที่ชัดเจนขึ้น ได้แก่

ข้อมูลยามเชิงคุณภาพ เป็นการใช้คำว่า “ยาม” ในความหมายเชิงคุณภาพ เป็นเวลาที่ระบุแบบคร่าว ๆ ไม่ได้กำหนดแน่นอนตายตัว อย่างเวลาที่อ้างอิงตามสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

ข้อมูลฤดูกาล เป็นการอ้างอิงเวลาตามปรากฏการณ์ธรรมชาติ ซึ่งรับรู้ได้จากการสังเกตสภาพดินฟ้าอากาศ และไม่ได้สัมพันธ์กับปฏิทินอย่างตายตัว

ข้อมูลเหตุการณ์สำคัญ เป็นการชี้เหตุการณ์สำคัญหรือเหตุการณ์เฉพาะหน้าเป็นหมุดหมายของเวลา สะท้อนให้เห็นว่าเวลาสำหรับผู้คนไม่ได้เป็นเพียงตัวเลขแต่ยังผูกพันกับประสบการณ์ร่วมของชุมชน

ความหลากหลายของระบบการบันทึกเวลาที่ปรากฏขนานกันในคัมภีร์ไบเบิลนั้นไม่ได้เป็นเพียงข้อมูลทางปฏิทิน แต่ยังเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนถึงพลวัตทางวัฒนธรรม และการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในบริบทของราชบุรี การปรากฏของรัตนโกสินทร์ศกและเดือนได้เคียงคู่ไปกับปีหนไทยและเดือนเหนือชี้ให้เห็นถึงกระบวนการปรับและเลือกรับวัฒนธรรมจากสังคมไทยพื้นถิ่นภาคกลาง

ปรากฏการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยวนไม่ได้ถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรม หากแต่ได้สร้างสรรค์พื้นที่ทางวัฒนธรรมที่สามขึ้นมา ซึ่งสามารถธำรงรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมของตนไปพร้อมกับการสังเคราะห์วัฒนธรรมใหม่จากสังคมพื้นถิ่นได้อย่างกลมกลืนและสมดุล อันเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมไทยวนสามารถดำรงอยู่และสืบทอดต่อไปในพื้นที่จังหวัดราชบุรีได้จนถึงปัจจุบัน

3.1.3.2 ข้อมูลบุคคล

ข้อมูลบุคคลที่ปรากฏในปราปรบตเชิงสารัตถะไม่ได้เป็นเพียงแค่ว่ารายชื่อของบุคคลธรรมดา แต่ยังถือว่าเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยการบันทึกชื่อบุคคลในคัมภีร์ไบเบิลมีสาเหตุมาจากจารีตปฏิบัติในการสร้างบุญกุศลตามคติความเชื่อทางพุทธศาสนา เพื่อบันทึกไว้ว่า ใครคือผู้มีจิตศรัทธาในการอุปถัมภ์สร้างคัมภีร์ไบเบิล (ผู้สร้าง) และใครคือผู้ใช้ความรู้ความสามารถในการจารหรือคัดลอกเนื้อหาในคัมภีร์ไบเบิล (ผู้จาร หรือผู้คัดลอก) การกระทำดังกล่าวถือเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ตนเองครอบครัว หรือบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ และเพื่อเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ดังนั้นชื่อบุคคลเหล่านี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ในแง่มุมต่าง ๆ เพราะเป็นข้อมูลที่ช่วยให้จำลองภาพโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ เครือข่ายระหว่างวัดกับชุมชน ตลอดจนบทบาททางเพศ และสถานะทางสังคมของผู้คนในอดีต ทำให้คัมภีร์ไบเบิลแต่ละเล่มถูกเป็นบันทึกประวัติศาสตร์สังคมที่มีชีวิตของชุมชนนั้น ๆ ได้ด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูลบุคคลที่ปรากฏในปราปรบตนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) โครงสร้างทางสังคมและชุมชน 2) บทบาทและเครือข่ายทางศาสนา และ 3) ความถี่ของข้อมูลบุคคล

1. โครงสร้างทางสังคมและชุมชน

ปราปรบทเชิงสารัตถะโดยเฉพาะอย่างยิ่งบันทึกผู้สร้างในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาลถือเป็นชุดข้อมูลที่มีคุณค่า เมื่อนำมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบจะสะท้อนให้เห็นถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ และพลวัตทางสังคมของชุมชนไทยวน บันทึกผู้สร้างดังกล่าวเป็นมากกว่า รายชื่อผู้เกี่ยวข้องในการสร้างคัมภีร์ไบเบิล แต่ยังเป็นหลักฐานที่สะท้อนถึงการจัดวางตำแหน่งแห่งที่ ทางสังคมของบุคคลผ่านบทบาทหน้าที่ สถาบันครอบครัว และเกียรติที่ได้รับการรับรองจากชุมชน

1.1 ความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ ข้อมูลจากบันทึกผู้สร้างได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงหน้าที่อันเป็นรากฐานของสังคมพุทธศาสนา กล่าวคือความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ที่เกื้อกูลกัน ระหว่างฝ่ายบรรพชิต และฝ่ายคฤหัสถ์ โดยมีบทบาทในการสร้างคัมภีร์ไบเบิลที่แบ่ง แยกกันอย่างชัดเจน ดังนี้

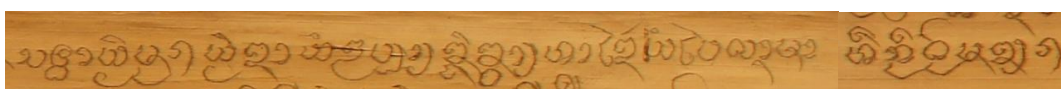
ฝ่ายบรรพชิต คือ ผู้ทรงความรู้ทางด้านอักษร และภาษา นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มี ทักษะพิเศษเฉพาะทาง โดยเฉพาะการจารไบเบิล ในกลุ่มพระภิกษุ และสามเณรต่างมีบทบาทหลักใน ฐานะผู้จาร หรือผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิล บทบาทนี้ได้มีการจำกัดไว้สำหรับผู้มีทักษะพิเศษ กล่าวคือ เป็นผู้ที่ความสามารถในการอ่านเขียนอักษรธรรมล้านนา ความรู้ทางภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาบาลี และความสามารถในการเข้าถึงตัวบททางศาสนาได้ ดังเช่น ผู้คัดลอกนามว่า รัสสภิกขุธรรมสอน ผู้ซึ่ง เป็นบุคคลที่ปรากฏในฐานะผู้จารคัมภีร์ไบเบิลหลายคน หรือในกรณีของ ภิกขุคุม ซึ่งได้รับการ อารารณาจากคฤหัสถ์ให้เป็นผู้คัดลอกเนื้อหาคัมภีร์จากไบเบิลที่ญาติโยมได้นำมาให้

ภาพที่ 97 บันทึกผู้สร้าง แสดงชื่อผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิล

“รัสสภิก(ภิกขุ)ธรรมสอนเขียนลายงู”

RBR003-139 นิยายลายงู ผูก 2

ภาพที่ 98 บันทึกผู้สร้าง แสดงชื่อครัทธาญาติโยมหาไบเบิลมาให้

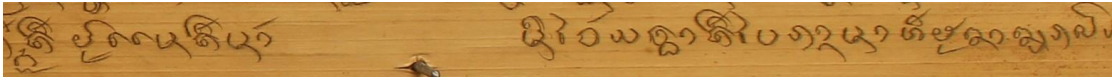
“ครัทธาโยมมนุ โยมดา ยังอุบายขงชววย(ชนชววย)หาได้ยังไบเบิลมาหื้อ(ให้)ภิก(ภิกขุ)คุมเขียน”

RBR003-175 ปทุมกุมาร ผูกเดียว

การมอบหมายบทบาทผู้จารให้แก่ฝ่ายบรรพชิตโดยเฉพาะนี้ได้สะท้อนถึงการจัดระเบียบผู้มีส่วนร่วมเชิงวัฒนธรรมที่เป็นผลมาจากโครงสร้างทางสังคมอย่างลึกซึ้ง การจารคัมภีร์ไบเบิลถือเป็น “งานฝีมือช่างเชิงปัญญา” ที่ต้องการทุนอยู่สองประเภทซึ่งฝ่ายคฤหัสถ์ส่วนใหญ่ขาดแคลน ได้แก่ 1) ทุนทางอักษรและภาษา คือ ความรู้แตกฉานในอักษรธรรมล้านนา และภาษาบาลี 2) ทุนทางเวลา ซึ่งคฤหัสถ์มักถูกจำกัดด้วยภาระในการดำรงชีพ

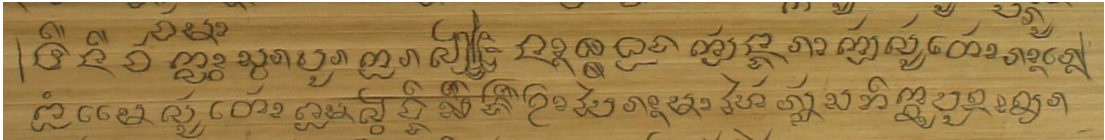
ในทางกลับกัน สถาบันสงฆ์เองก็เป็นพื้นที่ที่เอื้อให้เกิดการสั่งสมทุนทั้งสองประเภทนี้ได้อย่างเต็มศักยภาพ พระภิกษุสามเณรไม่เพียงแต่อยู่ใกล้ชิดกับตัวบท และมีเวลามากพอสำหรับการศึกษาและปฏิบัติ แต่สถานะของท่านยังถูกคาดหวังจากสังคมให้เป็นผู้อนุรักษ์ และถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้นอีกด้วย ดังนั้นการที่คฤหัสถ์นำทรัพยากรมาอุปถัมภ์ และมอบหมายให้พระสงฆ์เป็นผู้จารคัมภีร์ไบเบิล จึงเป็นกระบวนการที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับร่วมกันในการแบ่งบทบาทตามความเชี่ยวชาญ อันเป็นเหตุผลให้คณะสงฆ์ดำรงสถานะไว้ซึ่งองค์ความรู้ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นผู้รับภาระหลักด้านการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลซึ่งเป็นการทำหน้าที่ผลิตซ้ำ และสืบทอดมรดกภูมิปัญญาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฝ่ายคฤหัสถ์ คือ ผู้อุปถัมภ์ที่แสดงออกถึงศรัทธาผ่านทุนทางทรัพยากร ในขณะที่ฝ่ายบรรพชิตเป็นเจ้าของทุนทางความรู้ ฝ่ายคฤหัสถ์มีบทบาทหลักในฐานะผู้สร้างซึ่งหมายถึงการเป็นเจ้าของภาพ หรือผู้อุปถัมภ์ ผ่านการระดมและสนับสนุนทุนทางทรัพยากรที่จำเป็นในกระบวนการสร้างคัมภีร์ไบเบิล การอุปถัมภ์ดังกล่าวปรากฏในรูปแบบที่หลากหลาย สะท้อนผ่านการกระทำที่บันทึกไว้ในปราปรบท เช่น ชื้อไบเบิลมาให้ผู้เขียน ดังกรณีของพ่ออยู่กับแม่มาก และหนานทองกับนางรา หรือการนำไบเบิลมาให้ ดังกรณีของ อายหนานเหือน และพินางทองอิน การกระทำเหล่านี้ถือเป็นปฏิบัติการเชิงสัญลักษณ์ที่สำคัญสำหรับคฤหัสถ์ในการแสดงออกถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังเป็นการสั่งสมบุญซึ่งสามารถแปลงไปเป็นสถานะ และเกียรติภูมิทางสังคมได้ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์เชิงเกื้อหนุนกับทางคณะสงฆ์ซึ่งฝ่ายหนึ่งมอบทรัพยากร อีกฝ่ายมอบความรู้และทักษะฝีมือในการประกอบกิจกรรมคัดลอกคัมภีร์ไบเบิล

ภาพที่ 99 บันทึกผู้สร้าง แสดงชื่อพ่ออยู่ แม่มาก ชื่อโบลานมาให้ผู้เขียน
 “พ่อชื่ออยู่ แม่ชื่อมาก มีใจศรัทธาชื่อโบลานมาท้อ(ให้)ผู้เข้าเขียนแล”

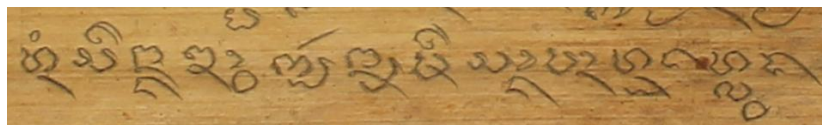
RBR003-103 มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 100 บันทึกผู้สร้าง แสดงชื่อหนานทอง นางรา ชื่อโบลานมาให้ผู้เขียน
 “ทีนี้จักมากล่าวส่วนบุญก่อนแล หนานทองกับนางรา กับลูกเต้าหลานเหลน
 พ่อแม่ ลูกเต้า พร้อมแล้วจึงชื่อเอาโบลานมาให้รัลสถิกขุดเขียน”

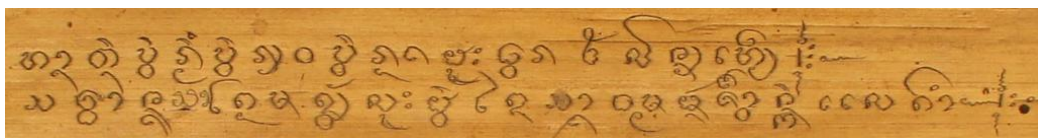
RBR003-239 นครราชสีมา ผูกต้น

มากไปกว่านั้น ข้อมูลจากปราปรบตเชิงสารัตถะยังได้เผยให้เห็นถึงบทบาทของสตรีในการอุปถัมภ์พุทธศาสนาที่น่าสนใจ ราชานามของสตรีมักปรากฏในสถานะที่เท่าเทียมกับบุรุษในฐานะผู้อุปถัมภ์ร่วมกัน เช่น นางขวกับนายมี หรือปรากฏในฐานะหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นแกนหลักในการอุปถัมภ์ เช่น นางสาพร้อมด้วยลูกผัว ข้อมูลเชิงประจักษ์เหล่านี้ทำทนายมาคาดติที่มองว่าพื้นที่ทางศาสนาเป็นของผู้ชายเป็นหลักเช่นเดียวกับการอุปถัมภ์ในด้านอื่น ๆ ที่มีกอกอกนามเฉพาะหัวหน้าครอบครัวที่เป็นเพศชายพร้อมภริยาและลูกหลาน ดังนั้นปราปรบตจารัตถะในบันทึกผู้สร้างนี้จึงเป็นเครื่องยืนยันถึงการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของสตรีชาวไทยวนเกี่ยวกับกิจกรรมทางพุทธศาสนาในชุมชนไทยวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะผู้ค้ำจุนพระพุทศาสนาผ่านการอุปถัมภ์การสร้างคัมภีร์โบลาน ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 101 บันทึกผู้สร้าง แสดงผู้อุปถัมภ์ร่วม
 “หนังสือนางขวกับนายมีสร้าง บ้านหนองหลวง”

RBR003-102 มาลัยโปรดเปรต

ภาพที่ 102 บันทึกผู้สร้าง แสดงชื่อนางสาและลูกผัว
 “หน้าต้นบัวรวมบัวเรียบบัวรองผูกถ้วน 5 แลนายเหย
 ศรีธานางสา พร้อมด้วยลูกผัวได้สร้างธรรมอันชื่อว่านกลคำ”

RBR003-127 บัวรวมบัวเรียบบัวรอง ผูก 5

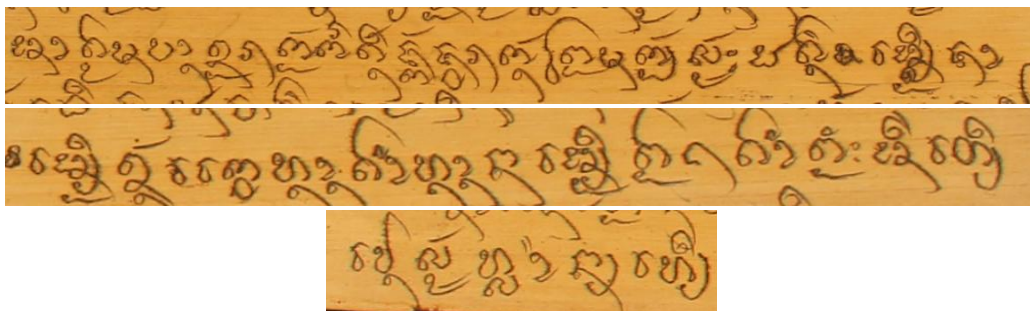
1.2 สถาบันครอบครัวและเครือญาติ คือ หน่วยพื้นฐานของการอุปถัมภ์ที่ขับเคลื่อนกิจกรรมทางพุทธศาสนา การสร้างคัมภีร์ไบเบิลจนถึงไม่ได้เป็นกิจกรรมเฉพาะบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นกิจการร่วมของครอบครัวและเครือญาติที่มีเป้าประสงค์ในการสั่งสมบุญกุศลร่วมกัน ปราภฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนผ่านบันทึกผู้สร้างที่ระบุถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอซึ่งจำแนกได้หลายมิติ ดังนี้ **1) ความสัมพันธ์เชิงครอบครัว** ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาและบุตร ดังปรากฏชื่อว่า “อ่าวชายทอง ภริยาชื่อธิดา ลูกเต้าพี่น้อง” “ชายจัน นางทอง ลูกเต้า” “อ่าวชายเหิน นางนา ลูกหญิงลูกชาย” **2) ความสัมพันธ์เชิงครอบครัวขยาย** ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ พี่ และน้อง ดังปรากฏในครอบครัวของอาคมที่มีการระบุชื่อลูก ๆ ทั้ง 6 คนที่ร่วมกันสร้างคัมภีร์ไบเบิล หรือครอบครัวของโยมดีและโยมมูนเป็นต้น **3) ความสัมพันธ์เชิงสมรสและเครือญาติ** ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อสามีและลูกสะใภ้ ดังปรากฏในชื่อว่า “พ่อเต้าแม่กับลูกใภ้”

แบบแผนการบันทึกในลักษณะนี้ชี้ให้เห็นว่า การสร้างคัมภีร์ไบเบิลเป็นกิจกรรมทางสังคมของครอบครัวในการสั่งสมบุญกุศล และยังทำหน้าที่เป็นกลไกคอยเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของสมาชิกในเครือญาติ ผ่านการยึดโยงกับเป้าหมายอุดมคติทางพุทธศาสนาาร่วมกัน ดังตัวอย่าง

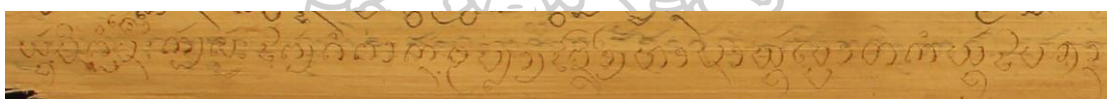
ภาพที่ 103 บันทึกผู้สร้าง แสดงความสัมพันธ์ครอบครัว
 “ยังมี(ม. ประสมสระอีลอย)ศรีธาอ่าว(อ)ชายทองก็พร้อมไปด้วยภริยาผู้ชื่อว่านางธิดา
 กับลูกเต้าพี่น้องผู้ชู้คน(ทุกคน)แล”

RBR003-196 จันทฆาต ผูก 2

ภาพที่ 104 บันทึกผู้สร้าง แสดงรายชื่อลูก ๆ ของอาคุมทั้ง 6 คน
 “อาคุมบ้านดอนกอก เพ็นซักชวนกันพร้อมกับลูก 6 คน เอื้อยชา
 เอื้อยขันแก้ว หนานคำ หนานนา เอื้อยฟองคำพอก อีเตย
 เป็นลูกหลานนายเหย”

RBR003-229 พระยาสี่เสาร์ ผูก 1

ภาพที่ 105 บันทึกผู้สร้าง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อสามีและลูกสะใภ้
 “ยังมีพ่อเต๋ามาอยู่กับลูกใภ้ก็พากันขงขวาน(ขนขวาย)หามายังโปตัก(โปตอก=คัมภีร์)ยังใบลาน”

RBR003-126 บัรมบัวเรียวบัวรอง ผูกต้น

1.3 ลำดับชั้นทางสังคม คำนำหน้าชื่อที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้างไม่ได้เป็นเพียงคำเรียกขาน แต่เป็นเครื่องบ่งชี้สถานะของบุคคลนั้น ๆ ในโครงสร้างของชุมชนไทยวนได้อย่างชัดเจน การที่ผู้จารบันทึกได้ระบุคำนำหน้าเหล่านี้ไว้ แสดงให้เห็นว่าสถานะดังกล่าวเป็นที่รับรู้และยอมรับโดยทั่วไปในสังคม คำนำหน้าชื่อเหล่านี้จึงทำให้เห็นเกียรติภูมิและอำนาจเชิงสัญลักษณ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถจำแนกสถานะที่สะท้อนผ่านคำนำหน้าชื่อได้เป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้

1.3.1 สถานะที่ได้จากสมณเพศและลำดับชั้นในคณะสงฆ์

ในกลุ่มบรรพชิตหรือคณะสงฆ์มีลำดับชั้นที่ชัดเจน ซึ่งสะท้อนถึงพรหษาความรู้ และคุณธรรมของพระภิกษุสามเณรแต่ละรูป คำนำหน้าที่แตกต่างกันจึงบ่งบอกถึงสถานะภายในคณะสงฆ์ คำว่า “รัสสภิกขุ” และ “พระ” เป็นสถานะเริ่มต้นของชีวิตในสมณเพศ โดยรัสสภิกขุหมายถึงพระภิกษุบวชใหม่ยังมีพรหษาไม่ครบ 5 พรหษา โดยคำว่า รัสส ในภาษาบาลีหมายถึง สัน ดังนั้นรัสสภิกขุจึงหมายถึงพระภิกษุที่เพิ่งบวชเป็นเวลาสั้น ๆ ซึ่งรัสสภิกขุนี้เองที่เป็นกลุ่มกำลังสำคัญ

ในการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิล ส่วนคำว่า “พระ” ในที่นี้ในภาษาไทยถิ่นเหนือจะหมายถึง สามเณร ซึ่งเป็นระดับที่เยาว์ที่สุดในลำดับชั้น

คำว่า “ภิกขุ” เป็นคำเรียกพระภิกษุที่ผ่านการอุปสมบทแล้วโดยทั่วไป ถือเป็นสถานะมาตรฐานของพระในพระพุทธศาสนา ในที่นี้สันนิษฐานว่าจะมีสถานะต่างจากรัสสิกขุกกล่าวคือเป็นพระภิกษุที่บวชเกิน 5 พรรษาขึ้นไป

คำว่า “ทุพี” “ทุพ้อ” “ทุอว” เป็นคำยกย่องที่แสดงถึงความอาวุโสตามพรรษาและคุณวุฒิที่สูงขึ้น โดยคำว่า “ทุ” เป็นคำเรียกพระในภาษาไทยถิ่นเหนือ โดยสันนิษฐานว่าตัดมาจากคำว่า “สาธุ” ให้เหลือคำว่า “ธุ” หรือ “ทุ” (ออกเสียง “ตุ้”) คำเหล่านี้มักจะต่อท้ายด้วยคำเรียกญาติฝ่ายชาย เช่น ทุพี ทุพ้อ ทุลุง ทุอว (อว เป็นคำเรียกญาติน้องของพ่อที่เป็นผู้ชาย ผู้หญิงจะเรียกอา) ทุปู่ นอกจากนี้ยังได้สะท้อนถึงการเป็นพระเถระที่ได้รับความเคารพในชุมชนสงฆ์ เช่น ทุอว หล้า ที่ปรากฏบทบาทเป็นถึงเจ้าอวาส (สมภาร)

คำว่า “ท่าน” “หลวงตา” “สาธุเจ้า” “ครูบาเจ้า” เป็นกลุ่มคำนำหน้าที่แสดงถึงการยกย่องและเคารพนับถือในระดับสูงสุด โดย “ท่าน” เป็นคำให้เกียรติพระผู้ใหญ่ เช่น ท่านอุปฌาย์นิม “หลวงตา” ใช้เรียกพระภิกษุผู้สูงวัยที่น่าเคารพ ส่วน “สาธุเจ้า” และ “ครูบาเจ้า” เป็นตำแหน่งสูงสุดในระดับท้องถิ่น ใช้เรียกพระเถระผู้เป็นที่เคารพศรัทธาอย่างสูงในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณของชุมชน เช่น ครูบาเจ้านันทะ

1.3.2 สถานะที่ได้จากตำแหน่งทางโลก เป็นสถานะที่ได้มาจากการยอมรับในบทบาทหน้าที่ทางสังคมหรือจากความอาวุโส บุคคลกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำหรือผู้ที่ได้รับความเคารพจากคนในชุมชน เช่น “ผู้ใหญ่” และ “ปู่หลวง”

คำว่า “ผู้ใหญ่คำ” สื่อถึงตำแหน่งผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ (ผู้ใหญ่บ้าน) ซึ่งการมีส่วนร่วมของท่านในการสร้างคัมภีร์ไบเบิลเป็นการเพิ่มความสำคัญและแสดงถึงการยอมรับในระดับชุมชน

ส่วนคำว่า “ปู่หลวง” เป็นการให้เกียรติในฐานะผู้อาวุโสสูงสุดของหมู่บ้านหรือของตระกูล ซึ่งสถานะนี้ได้มาจากวัยวุฒิและคุณวุฒิที่สั่งสมมา การที่บุคคลทั้งสองสถานะนี้เข้ามาเกี่ยวข้อง สะท้อนให้เห็นว่าการสร้างคัมภีร์ไบเบิลเป็นกิจกรรมสำคัญที่ได้รับการอุปถัมภ์จากทั้งผู้นำตามตำแหน่ง และผู้นำตามความอาวุโส

1.3.3 สถานะที่ได้จากคุณวุฒิทางธรรมของคฤหัสถ์ เป็นสถานะที่บุคคลได้รับมาจากการผ่านประสบการณ์ทางศาสนา โดยเฉพาะการบวชเรียน ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่ได้รับ

การยกย่องอย่างสูง คำนำหน้าชื่อ “หนาน” มีความสำคัญอย่างยิ่งในวัฒนธรรมไทยวน ใช้สำหรับบุรุษที่เคยผ่านการบวชเป็นพระภิกษุแล้วลาสิกขาออกมาเป็นคฤหัสถ์ ในภาคกลางจะเรียก “ทิด” การเป็น “หนาน” บ่งบอกว่า บุคคลนั้นเป็นผู้มีความรู้ อ่านออกเขียนได้ (โดยเฉพาะอักษรธรรม) มีความเข้าใจในหลักธรรม และพิธีกรรมต่าง ๆ ทำให้หนานกลายเป็นบุคคลที่ได้รับความเคารพนับถือ และเป็นที่ยิ่งทางความรู้ และสติปัญญาของชุมชน เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างวัดกับชุมชน จากข้อมูลในบันทึกผู้สร้างจะเห็นว่า มีผู้ดำรงสถานะ “หนาน” จำนวนมากที่มีบทบาทเป็นผู้คัดลอก หรือแม้แต่ว่าผู้สร้างคัมภีร์ไบเบิล นอกจากนี้ยังมีคำว่า “ตนหน้อย” ซึ่งอาจหมายถึง คฤหัสถ์ที่เป็นหนาน และใช้เรียกตัวเองเพื่อถ่อมตน

ตารางที่ 5 แสดงคำนำหน้าชื่อสำหรับบรรพชิต

ที่	คำนำหน้า	ความหมาย	รายชื่อที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้าง
1	รัสนิกขุ (64)	พระภิกษุ บวชใหม่	รัสนิกขุอินทสอน รัสนิกขุคุม รัสนิกขุพุทธจันโท รัสนิกขุยอด รัสนิกขุขาว รัสนิกขุพุทธสอน รัสนิกขุเรียง รัสนิกขุสุวรรณ รัสนิกขุคำ รัสนิกขุนวล รัสนิกขุพุทธบาล รัสนิกขุธรรมสอน รัสนิกขุชม รัสนิกขุจันทสอน รัสนิกขุอินทสุวรรณ รัสนิกขุศรีหน่อแก้ว รัสนิกขุคัมภีระ รัสนิกขุบุญ รัสนิกขุสี รัสนิกขุเหรียญ รัสนิกขุคันธิยะ รัสนิกขุงอก รัสนิกขุเพื่อ รัสนิกขุกัปปีทอง รัสนิกขุเพชร รัสนิกขุมา รัสนิกขุพรหมสอน รัสนิกขุทอง รัสนิกขุดี รัสนิกขุอิน รัสนิกขุปัญญา รัสนิกขุอิทสอน รัสนิกขุอยู่ รัสนิกขุสะ รัสนิกขุริด รัสนิกขุจัน รัสนิกขุสุวรรณจันทะ รัสนิกขุบุตร รัสนิกขุเสา รัสนิกขุเขต รัสนิกขุธรรมสุวรรณ รัสนิกขุหนุถอด รัสนิกขุอ้าย รัสนิกขุเพื่อน รัสนิกขุปุย รัสนิกขุทำ รัสนิกขุจันทสุวรรณ รัสนิกขุเงิน รัสนิกขุกัญจ รัสนิกขุน้อย รัสนิกขุชม รัสนิกขุเพียง รัสนิกขุอิตอนชาติ รัสนิกขุอารยะพุทธะอัติ รัสนิกขุมากด้ามอย รัสนิกขุไหว รัสนิกขุพลอย รัสนิกขุแก้ว รัสนิกขุสมบูรณ์ รัสนิกขุเตา

ที่	คำนำหน้า	ความหมาย	รายชื่อที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้าง
			รัศสิภิกขุอินทอง รัศสิภิกขุคม รัศสิภิกขุสังฆะสุวรรณ รัศสิภิกขุเขียว
2	ทุ (14)	พระภิกษุ	ทุพีคำ ทุพีหลวง ทุพีอินทา ทุพีโห่ ทุพีค้าย ทุพีเหือน ทุพีหลวงกิ่งทา ทุพ้ออิน ทุอาวอัน ทุอาวทวน ทุอาวหล้า ทุอาวเผื่อน ทุอาวบุด
3	ภิกขุ (9)	พระภิกษุ	ภิกขุอินทอง ภิกขุบุญ ภิกขุแก้ว ภิกขุขาว ภิกขุคม ภิกขุคัง คะ ภิกขุสุวรรณอินทอง ภิกขุซึ้ง ภิกขุญาณ
4	ท่าน (3)	คำนำหน้า แสดงความ เคารพ	ท่านสัน ท่านอ่อน ท่านอุปัชฌาย์นัม จุรสมณะ
5	พระ (2)	สามเณร	พระเวียน พระหมาย
6	สมณะ (1)	พระภิกษุ นักบวช	สมณะอัน
7	สาธุเจ้า (1)	คำยกย่อง พระเถระชั้น ผู้ใหญ่	สาธุเจ้าคันธิยะ
8	หลวงตา (1)	คำเรียก พระภิกษุผู้ เฒ่า	หลวงตากา
9	ครูบาเจ้า (1)	คำยกย่อง พระภิกษุที่ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เป็นที่เคารพ อย่างสูง	ครูบาเจ้านันทะ
10	ตนน้อย (1)	คฤหัสถ์	ตนน้อยชิน

จากการศึกษาข้อมูลคำนำหน้าชื่อในตารางข้างต้นจึงไม่ได้เป็นเพียงการรวบรวม แต่เผยให้เห็นถึงโครงสร้างและลำดับชั้นภายในสังคมสงฆ์อย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าชุมชนสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคัมภีร์ไบเบิลเหล่านี้มีองค์ประกอบที่ซับซ้อนและมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามลำดับพรรษาและคุณธรรมอย่างชัดเจน

1. รัศสลิกขุ ในฐานะกำลังหลักของคณะสงฆ์ สิ่งที่โดดเด่นที่สุดคือจำนวนของ “รัศสลิกขุ” (พระที่เพิ่งบวชในระยะสั้น) ที่มีจำนวนมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า ผู้มีทักษะพิเศษในการจารหรือคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลนั้นมาจากพระหนุ่ม ซึ่งเปรียบเสมือนขุมกำลังสำคัญของการสืบทอดองค์ความรู้ทางศาสนา การมีอยู่ของรัศสลิกขุจำนวนมากยังบ่งชี้ถึงระบบการศึกษาของวัดที่เข้มแข็ง ซึ่งพระใหม่ได้ร่ำเรียนวิชาความรู้ในการสืบทอดพระศาสนาผ่านการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลไปพร้อมกัน

2. ครูบาเจ้า และท่านอุปัชฌาย์ สถานะสูงสุดในการปกครอง คำนำหน้าที่ปรากฏไม่บ่อยแต่มีความสำคัญสูงสุด คือ ครูบาเจ้า สาธุเจ้า และ ท่านอุปัชฌาย์ คำเหล่านี้สงวนไว้สำหรับพระเถระผู้เป็นที่เคารพศรัทธาอย่างสูงในฐานะปกครองคณะสงฆ์ เช่น ครูบาเจ้านันทะ หรือ ท่านอุปัชฌาย์นิม จุรสมณะ การปรากฏนามของท่านเหล่านี้ แม้จะเป็นในฐานะผู้สร้างหรือผู้เกี่ยวข้องเพียงเล็กน้อย ก็ถือเป็นการให้ความสำคัญและเพิ่มเกียรติภูมิให้แก่การสร้างคัมภีร์ไบเบิลผู้นั้น ๆ

คำนำหน้าชื่อฝ่ายบรรชิตได้สะท้อนภาพของสังคมสงฆ์ที่มีพลวัต มีการแบ่งงานกันทำตามลำดับชั้นอย่างชัดเจน ตั้งแต่กลุ่มผู้ใช้ทักษะฝีมือ (รัศสลิกขุ) ไปจนถึงกลุ่มผู้ปกครองคณะสงฆ์ที่เป็นศูนย์รวมศรัทธา (ครูบาเจ้า)

ตารางที่ 6 แสดงคำนำหน้าชื่อสำหรับคฤหัสถ์

ที่	คำนำหน้า	ความหมาย	รายชื่อที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้าง
1	นาย (3)	คำนำหน้าชื่อชาย	นายมี นายทอง นายคะระวะ
2	นาง (13)	คำนำหน้าชื่อหญิง	นางขาว นางนา นางหล้า นางแม่ นางสา นางต่วน นางทิม นางสวย นางทองอิน นางเอย นางรา นางเชียว นางอัม
3	หนาน (13)	คำนำหน้าชายที่ผ่านการอุปสมบทแล้ว	หนานทูน หนานจู้ หนานแดง หนานถิ หนานคำ หนานจันทา หนานนา หนานพรหม หนานทอง หนานผู้ใหญ่คำ หนานแจ้ง หนานพิ้ว หนานวัฒน์
4	เอื้อย (9)	คำนำหน้าพี่สาว หรือหญิงที่เคารพ	เอื้อยต่วน เอื้อยเส้า เอื้อยมี เอื้อยนวล เอื้อยคำ เอื้อยใจแก้วอัม เอื้อยชา เอื้อยขันแก้ว เอื้อย

ที่	คำนำหน้า	ความหมาย	รายชื่อที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้าง
			ฟองคำพอก
5	อี (3)	คำนำหน้าหญิงสาว	อีทิพย์ อีจำ อีเตย
6	บ่า (6)	คำนำหน้าชื่อชาย ใช้แก่ คนสนิท	บ่าเหือน บ่าเจียม บ่าเคียม บ่าเรือน บ่าจุย บ่าบุญจัน
7	ปู่, ปู่หลวง (3)	คำนำหน้าชายผู้เป็นที่ เคารพอย่างสูง	ปู่หนานธัมม์ ปู่ใจ ปู่หลวง
8	ย่า (1)	คำนำหน้าหญิงอาวุโส	ย่าเซียว
9	อาว (7)	คำเรียกญาติผู้ชายน้อง ของพ่อ หรือชายที่เคารพ	อาวชายเหิน อาวหนานจันดี อาวชายทอง อาวหนานทา อาวหนานคำ อาวหนานปอ อาวหนานจุย
10	อา (2)	คำเรียกญาติผู้หญิงน้อง ของพ่อ หรือหญิงที่เคารพ	อาเพียร อาคุม
11	อ้าย (2)	คำนำหน้าพี่ชาย หรือชาย ที่เคารพ	อ้ายหนานเหือน อ้ายหนานหลวง
12	ลุง (3)	คำเรียกญาติพี่ของพ่อ หรือแม่ หรือชายที่เคารพ	ลุงแดง ลุงใจ ลุงปู่ใจ
13	คุณ (4)	คำนำหน้าแสดงความยก ย่อง ให้เกียรติ	คุณธัม คุณเพิก คุณถั่ว คุณเพื้อ
14	ผู้ใหญ่ (1)	ผู้นำชุมชน	ผู้ใหญ่คำ

ข้อมูลคำนำหน้าชื่อฝ่ายคุณท์สถ์ในตารางข้างต้นนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างสังคมหมู่บ้านไทยวนที่ผูกพันยึดโยงอยู่กับระบบครอบครัว เครือญาติ และสถานะทางสังคมที่ได้มาจากการยอมรับนับถือทั้งทางโลกและทางธรรม

1. ครอบครัวและเครือญาติเป็นศูนย์กลาง คำนำหน้าส่วนใหญ่เป็น คำเรียกขานตามลำดับญาติ เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ลุง อาว (อา) เอื้อย (พี่สาว) และ บ่า (คำเรียกชายหนุ่ม) การใช้คำเหล่านี้อย่างแพร่หลายบ่งชี้ว่า ความเป็นตัวตนของบุคคลในสังคมนี้นี้ผูกพันอยู่กับตำแหน่งแห่งที่ของตนในครอบครัวและเครือญาติอย่างยิ่ง การทำบุญสร้างคัมภีร์จึงมักเป็นการกระทำในนามของครอบครัวมากกว่าในนามของปัจเจกบุคคล

2. สถานะทางสังคมที่หลากหลาย จากข้อมูลได้ชี้ให้เห็นสถานะที่แตกต่างกันของคฤหัสถ์จากผู้นำชุมชนผู้ทรงคุณวุฒิทางธรรม

สถานะผู้นำ โดยคำว่า “ผู้ใหญ่” เช่น ผู้ใหญ่คำ ชี้ให้เห็นถึงบทบาทผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมของบุคคลเหล่านี้แสดงว่าการสร้างคัมภีร์เป็นกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำของหมู่บ้าน

สถานะอาวุโส ได้แก่ คำว่า “ปู่หลวง” แสดงถึงการให้ความเคารพต่อผู้อาวุโสสูงสุดในชุมชน ซึ่งเป็นสถานะที่ได้มาโดยวัยวุฒิ

สถานะจากการบวชเรียน คือ สถานะที่โดดเด่นและมีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มคฤหัสถ์ชายได้แก่ “หนาน” การเป็นหนานหมายถึงบุคคลนั้นที่สั่งสมทุนทางวัฒนธรรมและศาสนาจากการบวชเรียน จึงทำให้เป็นผู้มีความรู้และเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไปในชุมชน การที่ในชุมชนมีหนานจำนวนมากที่มีบทบาทเป็นผู้อุปถัมภ์หลักสะท้อนว่าสังคมให้คุณค่าอย่างสูงกับผู้ที่เคยผ่านการขัดเกลาจากสถาบันสงฆ์

คำนำหน้าชื่อฝ่ายคฤหัสถ์แสดงให้เห็นโครงสร้างสังคมของชาวไทยวนที่ให้ความสำคัญกับระบบเครือญาติ มีการแบ่งลำดับชั้นตามอายุและตำแหน่งหน้าที่ แต่ในขณะเดียวกันก็ยกย่องสถานะที่บุคคลได้รับมาด้วยตนเองผ่านการปฏิบัติทางศาสนา (หนาน) ซึ่งถือเป็นเกียรติที่สำคัญอย่างยิ่งในชุมชนด้วยเช่นกัน

2. บทบาทและเครือข่ายทางศาสนา

ข้อมูลรายชื่อบุคคลในบันทึกผู้สร้างเป็นหลักฐานชั้นต้นที่เผยให้ภาพสะท้อนของเศรษฐกิจเชิงศาสนา และพลวัตของเครือข่ายทางความเชื่อในชุมชนไทยวน การสร้างคัมภีร์ไบลานแต่ละผูกเป็นผลลัพธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันวัดกับชุมชน และระหว่างวัดกับวัดด้วยตนเอง ซึ่งขับเคลื่อนด้วยกลไกแห่งศรัทธาและจิตศรัทธาในการสั่งสมบุญบารมี การศึกษานี้จะให้เห็นระบบนิเวศทางศาสนาที่ทำให้ห้องค์ความรู้ทางพุทธศาสนา และสืบทอดมาได้จนถึงปัจจุบัน

2.1 ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างวัดกับชุมชน หัวใจสำคัญของการสร้างคัมภีร์ไบลานในอดีตคือ ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างฝ่ายคฤหัสถ์ และฝ่ายบรรพชิต ความสัมพันธ์นี้เป็นระบบเกื้อกูลกันทางความเชื่อ โดยฝ่ายคฤหัสถ์ในฐานะผู้อุปถัมภ์จะเป็นผู้จัดหาวัตถุดิบปัจจัย เช่น ไบลาน เหล็กจาร ฝ้ายห่อคัมภีร์ ฯลฯ หรือจตุปัจจัยอื่น ๆ ในขณะที่ฝ่ายบรรพชิตในฐานะผู้รับอุปถัมภ์

จะทำหน้าที่ในการคัดลอกคัมภีร์โบราณด้วยทักษะด้านการจารโบราณ และองค์ความรู้ทางด้านอักษร ภาษา และศาสนา

การที่ฝ่ายคฤหัสถ์เป็นผู้จัดหาวัสดุในการสร้างคัมภีร์โบราณให้แก่พระสงฆ์ ผู้คัดลอกคัมภีร์โบราณได้มีการระบุนามสัมพันธที่ชัดเจน เช่น โยมมุน และโยมตา เป็นผู้สร้างโดยนำโบราณมาให้ ภิกขุคุม เป็นผู้เขียน หรือกรณีของ นายทอง และนางทรัพย์ ที่เป็นผู้สร้างสำหรับรัศสิภิกขุ บุญซึ่งเป็นผู้เขียน ความสัมพันธ์นี้แสดงให้เห็นถึงการจับคู่กันระหว่างผู้สร้างและผู้เขียนอย่าง เฉพาะเจาะจง นอกจากนี้ยังพบว่าการสร้างคัมภีร์โบราณมักมีเป้าหมาย เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บุคคล อื่น เช่น ในกรณีของรัศสิภิกขุไหวเป็นผู้เขียน โยมสุขเป็นผู้สร้าง และโยมเพชรเป็นผู้รับส่วนกุศล

อย่างไรก็ตามในบันทึกผู้สร้างยังปรากฏหลักฐานที่เป็นรูปธรรมที่ยืนยันว่า การสร้างคัมภีร์โบราณไม่ได้ถูกมองว่าเป็นผลงานของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นโครงการทำบุญร่วมกันที่ ทุกฝ่ายตั้งแต่ผู้อุปถัมภ์ไปจนถึงผู้ลงแรงจารล้วนเป็นส่วนหนึ่งของกุศลกรรมและจะได้รับอานิสงส์ ร่วมกันอย่างเท่าเทียม ดังนี้

1. การขอให้บุญเท่ากันในคัมภีร์โบราณเรื่องหงส์หิน (RBR003-187 หงส์หิน ผูกต้น) ผู้เขียนได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “ผู้สร้างผู้จารก็หื้อ(ให้)ได้บุญเท่ากันแล” ซึ่งแสดงถึงเจตนาที่ ต้องการให้ผลบุญจากการสร้างคัมภีร์โบราณครั้งนี้ถูกแบ่งปันอย่างเสมอภาคระหว่างผู้อุปถัมภ์ ได้แก่ อ้ายหนานเหือนและครอบครัว และผู้จาร ได้แก่ ภิกขุคังคะ

2. การอธิษฐานให้ผู้สร้างและผู้เขียนได้รับเหมือนกัน ในคัมภีร์โบราณเรื่อง สุรินทชาดก (RBR003-148 สุรินทชาดก ผูกต้น) มีการอธิษฐานว่า “ผู้ข้าเขียนกับผู้สร้างขอหื้อได้ เหมือนกันแดเทอะ” เป็นการแสดงความปรารถนาให้ทั้งผู้เขียนและผู้สร้างได้รับพรหรือผลบุญอย่าง เดียวกัน

3. การรวมผู้สร้างและผู้เขียนไว้ในคำอธิษฐานเดียวกัน ในคัมภีร์โบราณเรื่องอ้อม ล้อมต่อมคำ (RBR003-153 อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกต้น) ผู้เขียนได้อธิษฐานว่า “ข้านี้คั้นว่า(ครั้นว่า)ดบัลหม หายใจเข้าออกปได้แล้ว ขอหื้อ(ให้)ไปสู่ที่ตีจิม(ด้วย)เทอะ กับทั้งผู้สร้างผู้เขียนทั้ง 2 นี้จิม(ด้วย)เทอะ” ซึ่งเป็นการรวมเอาทั้งผู้สร้างและผู้เขียนเข้าไปอยู่ในคำอธิษฐานเพื่อไปสู่สุคติร่วมกันอย่างชัดเจน

4. การขยายผลบุญไปยังญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่าย ในคัมภีร์โบราณเรื่องอิสสี่สิง (RBR003-362 อิสสี่สิง) ผู้เขียนได้กล่าวถึงการแบ่งบุญไว้อย่างละเอียดว่า “ที่ผู้สร้างผู้เขียนญาติการที่ น้อง ขอบุญหื้อ(ให้)ได้เท่ากันแลนายเหย” ซึ่งไม่เพียงแต่จะขอให้ผู้สร้างและผู้เขียนได้บุญเท่ากัน แต่ยัง

ขยายผลบุญนั้นไปถึงญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่ายด้วย ถือเป็นภาพสะท้อนการทำบุญในระดับเครือญาติที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปแล้วความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์นี้คือ หน่วยการผลิตพื้นฐานของคัมภีร์ไบลาน เป็นกลไกที่ทำให้สามารถผลิตซ้ำตัวบทและกระจายออกไปในวงกว้างได้ ระบบนี้ทำให้คฤหัสถ์ผู้อาจจะไม่มีทักษะการจารคัมภีร์ไบลานอักษรธรรมล้านนา สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบทอดศาสนาผ่านการสร้างคัมภีร์ไบลานได้ ในขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางให้พระภิกษุ สามเณรได้ปฏิบัติศาสนกิจด้านการศึกษาพระปริยัติธรรม และเป็นโอกาสในฝึกฝนฝีมือการจารคัมภีร์ไบลานของตนเอง

2.2 เครือข่ายระหว่างวัด หลักฐานจากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าวัดในพื้นที่ศึกษาไม่ได้อยู่อย่างเป็นเอกเทศ แต่มีการเชื่อมโยงกันในลักษณะของเครือข่ายทางสังคมและปัญหาที่มีพลวัตอย่างต่อเนื่อง เครือข่ายดังกล่าวทำหน้าที่เป็นช่องทางสำคัญสำหรับการหมุนเวียนของทรัพยากรในการสร้างคัมภีร์ไบลาน 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) บุคลากรทางศาสนา (พระภิกษุ) 2) องค์ความรู้ (ต้นฉบับคัมภีร์ไบลาน) และ 3) วัตถุประสงค์ในการผลิตคัมภีร์ไบลาน ซึ่งปรากฏหลักฐานเชิงประจักษ์จากบันทึกผู้สร้างดังนี้

1. พลวัตการเคลื่อนย้ายของบุคลากร คือ ปรากฏการณ์ที่พระภิกษุเดินทางข้ามวัดเพื่อจำพรรษาหรือเพื่อปฏิบัติภารกิจในการคัดลอกคัมภีร์เป็นสิ่งที่พบได้อย่างสม่ำเสมอ อาทิ

พระเวียง ซึ่งเดินทางไปสร้างผลงานการคัดลอกคัมภีร์ไบลาน ณ วัดดอนแจ่ง **รัศสลิกขุธรรมสอน** ปรากฏนามในฐานะผู้คัดลอกคัมภีร์ไบลานทั้งที่วัดระฆัง และวัดนาหนอง สะท้อนถึงการปฏิบัติศาสนกิจในหลายพื้นที่

ภิกขุสุวรรณอินทอง จากวัดนาโพ ซึ่งเดินทางไปคัดลอกคัมภีร์ไบลานที่วัดดอนแจ่ง แสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนย้ายของบุคลากรผู้มีทักษะเฉพาะทาง

2. การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ข้ามพรมแดน หลักฐานที่ชัดเจนที่สุดของเครือข่ายทางปัญญา คือ การคัดลอกคัมภีร์ไบลานจากต้นฉบับของวัดอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแลกเปลี่ยนข้ามพรมแดนทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ ดังปรากฏในคัมภีร์เรื่อง ขัทรนาม (RBR003-311 ขัทรนาม ผูก 7) ซึ่งระบุอย่างชัดเจนว่าเป็นการคัดลอกโดยอาศัยต้นฉบับ(ลาว)จากวัดกงลาด โดยระบุถึงการจัดหาคัมภีร์ไบลานต้นฉบับโดยตรงว่า “เอาไบลานลาวจากงลาดมาให้คัดลอก” ซึ่งสะท้อนถึงเครือข่ายที่เชื่อมโยงไปถึงกลุ่มวัฒนธรรมลาวอย่างเป็นรูปธรรม

3. บทบาทเฉพาะทางของวัด วัดแต่ละแห่งในเครือข่ายจะมีบทบาทหรือสถานะที่แตกต่างกันไป อันนำไปสู่การแบ่งหน้าที่เชิงโครงสร้าง เช่น

วัดหนองบัว ปรากฏในฐานะ ศูนย์กลางการผลิตและเก็บรักษาโดยมีสถานะ เป็นทั้ง “เจ้าของคัมภีร์” และ “สถานที่เขียน”

วัดทุ่งหญ้าคมบาง มีลักษณะเป็น “สถานพำนักของผู้คัดลอก” ซึ่งเป็นสถานที่ สำหรับ “จำพรรษา” ของพระผู้เป็นคนคัดลอกคัมภีร์โบราณ

การศึกษาเครือข่ายระหว่างวัดได้เผยให้เห็นภูมิทัศน์ทางศาสนาที่มีความ เชื่อมโยงและไม่ได้หยุดนิ่ง องค์ความรู้ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่แค่วัดใดวัดหนึ่ง แต่มีการเคลื่อนที่แลกเปลี่ยน กันอย่างต่อเนื่องผ่านการเดินทางของพระภิกษุ และการแลกเปลี่ยนต้นฉบับคัมภีร์โบราณ ระบบเครือข่ายนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายของวรรณกรรมทางศาสนาที่ หลากหลาย จนทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมวรรณกรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ (ในที่นี้คือ ไทยวนและลาว) วัดแต่ละแห่งจึงไม่ได้เป็นเพียงศาสนสถาน แต่เป็นชุมทางที่สำคัญใน การผลิต การเก็บรักษา และการเผยแผ่องค์ความรู้ทางพุทธศาสนา

2.3 ความถี่ของข้อมูลบุคคล เป็นการระบุผู้มีบทบาทสำคัญ โดยการนับจำนวน ครั้งที่ชื่อของบุคคลปรากฏในบทบาทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะ ผู้จาร หรือผู้คัดลอก และ ผู้สร้าง หรือผู้อุปถัมภ์ เพื่อจำแนกบุคคลผู้มีบทบาทอย่างแข็งขันหรือมีอิทธิพลสูงสุดในเครือข่ายการ ผลิตคัมภีร์โบราณ

การระบุผู้จารคนสำคัญ ผลการวิเคราะห์จากการแจกแจงนับความถี่พบว่า **รัสสิกขุ ธรรมสอน** ปรากฏชื่อในฐานะผู้คัดลอกคัมภีร์โบราณสูงสุดถึง 11 ผูก ตามมาด้วย **รัสสิกขุมา** และ **รัสสิกขุจันทสอน** ซึ่งปรากฏนามในฐานะผู้คัดลอก 4 ผูกเท่ากัน

ความถี่ในการปรากฏชื่อที่สูงเป็นพิเศษของรัสสิกขุธรรมสอน อาจบ่งชี้ว่าท่าน ดำรงสถานะเป็นมากกว่าผู้คัดลอกทั่วไป หากแต่อาจเป็นผู้มีทักษะพิเศษขั้นครูซึ่งมีความเชี่ยวชาญเป็น เลิศ และเป็นที่ต้องการอย่างสูงในยุคนั้น การมีอยู่ของบุคลากรผู้มีทักษะเฉพาะทางในระดับสูงเช่นนี้ สะท้อนถึงการมีอยู่ของกลไกการผลิตซ้ำองค์ความรู้ทางศาสนาที่มีประสิทธิภาพภายในโครงสร้างของ คณะสงฆ์

การระบุผู้สร้างที่สำคัญ ผลการวิเคราะห์พบว่ามีคฤหัสถ์บางบุคคลหรือ บางตระกูลที่ปรากฏชื่อในฐานะผู้อุปถัมภ์อย่างต่อเนื่อง เช่น **หนานแจ้ง** ซึ่งปรากฏนามอย่างน้อย 4

ครั้ง และครอบครัวของ โยมเมาะและโยมอิน ที่ร่วมกันอุปถัมภ์การสร้างคัมภีร์ใบลานชุดพระยาสี่เส้าร์ตลอดทั้งชุด

การปรากฏนามซ้ำ ๆ ของผู้อุปถัมภ์ได้สะท้อนถึงการมีอยู่ของกลุ่มผู้อุปถัมภ์ในระดับท้องถิ่น บุคคลหรือครอบครัวเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะมีศรัทธาที่แรงกล้าเท่านั้น แต่อาจยังมีสถานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงเพียงพอที่จะสามารถอุปถัมภ์การผลิตคัมภีร์ใบลานขนาดใหญ่ หรืออุปถัมภ์ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสภาวะดังกล่าวอาจนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในระยะยาวกับวัดหรือกับพระสงฆ์ผู้จารคัมภีร์ใบลานบางรูปโดยเฉพาะ

3.1.3.3 ข้อมูลสถานที่

ข้อมูลสถานที่ที่ระบุในบันทึกผู้สร้างเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้เราสามารถสร้างแผนที่ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม ของชุมชนไทยวนในอดีตได้ การวิเคราะห์นี้ทำให้เห็นการแบ่งพื้นที่และการเชื่อมโยงกันระหว่างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (วัด) และพื้นที่ทางโลก (หมู่บ้าน) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของกระบวนการผลิตและสืบทอดองค์ความรู้ทางศาสนา ข้อมูลสถานที่ประเภทวัด และหมู่บ้านมีดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงชื่อสถานที่ประเภทวัด

ชื่อวัด	บทบาท	ที่อยู่ปัจจุบัน
วัดหนองบัว	สถานที่ถวายคัมภีร์ สถานที่เขียน	วัดหนองบัว ต.บ่อกระดาน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี
วัดดอนแจ่ง	สถานที่ถวายคัมภีร์ สถานที่เขียน	วัดดอนแจ่ง ต.ดอนตะโก อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
วัดนาหนอง	ที่อยู่ สถานที่เขียน	วัดนาหนอง ต.ดอนแร่อ อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
วัดทุ่งหญ้าคมบาง	สถานที่ถวายคัมภีร์ สถานที่เขียน สถานที่จำพรรษา	วัดทุ่งหญ้าคมบาง ต.ดอนแร่อ อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
วัดดอนมะโก	สถานที่ถวายคัมภีร์ สถานที่เขียน	วัดดอนตะโก ต.ดอนตะโก อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
วัดนครบาล	สถานที่เขียน	วัดใหม่นครบาล ต.ดอนตะโก อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
วัดห้วยไผ่	สถานที่เขียน	วัดห้วยไผ่ ต.ห้วยไผ่ อ.เมืองราชบุรี, จ.ราชบุรี

วัดเขาลอยมูลโค	สถานที่เขียน	วัดเขาลอยมูลโค ต.ดอนตะโก อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
วัดกงลาด	แหล่งที่มาของต้นฉบับ (ลาว)	วัดกงลาด ต.ห้วยด้วน อ.ดอนตูม จ.นครปฐม
วัดแคทราย	สถานที่ถวายคัมภีร์	วัดแคทราย ต.คูบัว อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
วัดทุ่งต้นตาล	สถานที่ถวายคัมภีร์	วัดทุ่งตาล ต.ทุ่งหลวง อ.ปากท่อ, จ.ราชบุรี
วัดใหม่เหนือ	สถานที่เขียน	วัดบ้านใหม่เหนือ ต.วัดแก้ว อ.บางแพ จ.ราชบุรี (สันนิษฐาน)
วัดน้อยแคทราย	สถานที่เขียน	วัดแคทราย ต.คูบัว อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
วัดหนองบักค้อ	สถานที่เขียน	วัดหนองบัว ต.บ่อกระดาน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี (สันนิษฐาน)
วัดบ้านกุด(แก้ว)	สถานที่เขียน	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
วัดพระแก้วกว้าง	สถานที่เขียน	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
วัดนาโพ	สถานที่อยู่	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
วัดราตพิ	สถานที่เขียน	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
วัดห้วย	สถานที่สร้าง	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
วัดดาวเรือง	-	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน

จากการศึกษาความถี่ของข้อมูลสถานที่ที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้างนี้ สามารถตั้งข้อสมมติฐานได้ว่า เครือข่ายการผลิตคัมภีร์โบลานในพื้นที่ศึกษาเป็นแบบเครือข่ายหลายศูนย์กลาง ซึ่งประกอบด้วยศูนย์กลางหลักอย่างน้อยสองแห่งที่มีความเชี่ยวชาญเชิงหน้าที่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ วัดหนองบัว และ วัดดอนแจง

วัดหนองบัว บทบาทที่โดดเด่นและเป็นแกนกลางของวัดหนองบัว คือ สถานะการเป็นสถานที่ถวายคัมภีร์ การที่วัดหนองบัวสามารถครอบครองคัมภีร์โบลานที่ถูกสร้างขึ้นในสถานที่อื่นชี้ให้เห็นถึงสถานะของวัดในฐานะสถาบันที่มีทรัพยากรและความมั่นคงสูง ซึ่งอาจมีศักยภาพในการอุปถัมภ์หรือมอบหมายให้พระภิกษุจากวัดอื่นดำเนินการคัดลอกคัมภีร์โบลาน ก่อนจะรวบรวมกลับมาไว้ที่วัดของตน บทบาทดังกล่าวจึงเทียบเคียงได้กับหอสมุด หรือคลังข้อมูลความรู้

ในทางกลับกัน **วัดดอนแจง** ปรากฏในชื่ออย่างสม่ำเสมอในฐานะสถานที่เขียน และเป็นพื้นที่ปฏิบัติงานของผู้คัดลอกคัมภีร์โบลานจำนวนมากจากหลากหลายสังกัด บทบาทนี้บ่งชี้ว่า

วัดดอนแจ่งอาจเป็นศูนย์กลางที่มีชื่อเสียงด้านการคัดลอกคัมภีร์ใบลาน กล่าวคือ เป็นแหล่งรวมต้นฉบับคัมภีร์ใบลาน และพระภิกษุผู้เชี่ยวชาญ หรือมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการคัดลอกคัมภีร์ใบลาน ทำให้พระภิกษุจากวัดต่าง ๆ เลือกเดินทางมาเพื่อใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติภารกิจทางปัญญา

นอกเหนือจากศูนย์กลางหลักทั้งสองแห่งแล้ว ยังมีวัดอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมต่อสายสนับสนุนที่มีความสำคัญต่อความสมบูรณ์ของเครือข่าย ตัวอย่างเช่น **วัดนาหนอง** ซึ่งมักปรากฏในฐานะภูมิลาเนาและสถานที่เขียนของพระภิกษุผู้คัดลอกคนสำคัญหลายรูป วัดเหล่านี้จึงมีสถานะเป็นเสมือนสถานที่สำหรับการผลิตเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนบุคลากร และเป็นฐานการสร้างคัมภีร์ใบลานระดับท้องถิ่นที่เชื่อมต่อและส่งต่อทรัพยากรไปยังศูนย์กลางหลักอีกทอดหนึ่ง

นอกจากนี้การปรากฏชื่อ **วัดกงลาด** (วัดกงลาด ต.ห้วยด้วน อ.ดอนตูม จ.นครปฐม อยู่ในชุมชนลาวครั้งที่อพยพจากเมืองหลวงพระบาง) ก็เป็นที่น่าสนใจในฐานะแหล่งที่มาของต้นฉบับภาษาอื่นนอกวัฒนธรรมไทยวน ถือเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่บ่งชี้ว่าเครือข่ายทางปัญญานี้ไม่ได้มีขอบเขตจำกัดอยู่เพียงในพื้นที่จังหวัดราชบุรี หากแต่มีการเชื่อมโยงกับศูนย์กลางทางอำนาจและวัฒนธรรมภายนอก ทั้งยังมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมวรรณกรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ซึ่งเผยให้เห็นถึงพลวัตและความซับซ้อนของเครือข่ายที่ข้ามพรมแดนทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม

ตารางที่ 8 แสดงชื่อสถานที่ประเภทหมู่บ้าน

ชื่อบ้าน	บทบาท	ที่อยู่ปัจจุบัน
บ้านปู่ฟ้า	หมู่บ้านผู้สร้าง ผู้เขียน	ชื่อหมู่บ้านดั้งเดิมที่เริ่มก่อตั้งชุมชนไทยวน
บ้านหนองหลวง	หมู่บ้านผู้สร้าง	บ้านหนองหลวง ต.ห้วยไผ่ อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
บ้านใหม่	หมู่บ้านผู้สร้าง ผู้เขียน	บ้านใหม่ ต.ดอนตะโก อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
บ้านดอนกอก	หมู่บ้านผู้สร้าง ผู้เขียน	บ้านดอนกอก ต.ดอนแร่ อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
บ้านมะโก	หมู่บ้านผู้สร้าง ผู้เขียน	บ้านตะโก ต.คูบัว อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
บ้านหินกอง	หมู่บ้านผู้สร้าง	บ้านหินกอง ต.หินกอง อ.เมืองราชบุรี จ.ราชบุรี
บ้านนาโป่ง	หมู่บ้านผู้เขียน	บ้านนาโป่ง ต.ฝายหลวง อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์
บ้านดงสระแก้ว	หมู่บ้านผู้สร้าง	บ้านดงสระแก้ว ตำบลไผ่ล้อม อำเภอลับแล

ชื่อบ้าน	บทบาท	ที่อยู่ปัจจุบัน
		จังหวัดอุตรดิตถ์
บ้านใหม่ไผ่ล้อม	-	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
บ้านป่ารวก	หมู่บ้านของผู้สร้าง	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
บ้านหัวขัว	(เกี่ยวข้องกับผู้สร้าง)	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
บ้านหัวนา	หมู่บ้าน	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
บ้านโค้งดอย	หมู่บ้าน	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
บ้านล่องโพธิ์งาม	หมู่บ้านของผู้สร้าง	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
บ้านท่าง	-	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
บ้านดอนพิน	หมู่บ้านผู้เขียน	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
บ้านใหม่เค้าม่วง	หมู่บ้านผู้เขียน	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน
บ้านใหม่ต้นม่วง	(เกี่ยวข้องกับผู้เขียน)	ไม่สามารถระบุตำแหน่งแน่ชัดได้ในปัจจุบัน

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลชื่อหมู่บ้าน หรือชุมชนคลุหัตถ์ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงโครงสร้างเครือข่ายทางศาสนาซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมกับภูมิศาสตร์สังคมที่เป็นรูปธรรม ทำให้สามารถระบุตำแหน่งและปักหมุดความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนฝ่ายที่ค้ำจุนกิจกรรมทางศาสนาเหล่านี้ได้อย่างชัดเจน

ข้อมูลจากการวิเคราะห์ที่ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงพึ่งพาระหว่างวัดกับชุมชนโดยรอบอย่างเด่นชัด หมู่บ้าน อาทิ บ้านนาหนอง บ้านดอนกอก และบ้านใหม่ เป็นภูมิลำเนาของผู้อุปถัมภ์ฝ่ายคลุหัตถ์ และยังเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ กล่าวคือ เป็นถิ่นกำเนิดของเยาวชนที่เข้าร่วมกาสาวยุทธและเติบโตขึ้นเป็นผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิล ดังกรณีของ รัสสิภิกษุธรรมสอนซึ่งแม้จะพำนักหลักที่วัดนาหนอง แต่ได้ระบุภูมิหลังของตนว่ามาจากบ้านดอนกอก ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัดเช่นนี้ คือ หน่วยโครงสร้างพื้นฐานที่ช่วยค้ำจุนให้ความเชื่อ ความศรัทธาทั้งหมดสามารถดำรงอยู่และขับเคลื่อนต่อไปได้

กรณีศึกษาที่น่าสนใจจากข้อมูลในตารางข้างต้น คือ ผู้ใหญ่คำ (สุวรรณปัญญา) ได้ระบุภูมิลำเนาของตนว่าอยู่ บ้านนาโป่ง ตำบลท่าเสา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มณฑลพิษณุโลก และเป็นผู้คัดลอกคัมภีร์ให้แก่ลุงใจอยู่บ้านดงสระแก้ว ตำบลไผ่ล้อม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในอดีตเคยอยู่ราชบุรีมาก่อน ดังความในบันทึกผู้สร้างดังนี้

...บริบูรณ์แล้วยาม 2 ทุ่มเจ้าข้า อหิ นาม ชื่อว่า สุวรรณปัญญา ตัวข้าแท้ชื่อว่า
 ผู้ใหญ่คำ บ้านนาโป่ง ต้นม่วง เป็นผู้เขียนทือ(ให้)แก่ลุงปู่ใจ บ้านดงสระแก้ว
 แล้วแต่ก่อนอยู่เมืองราษี เขียนยามปี พ.ศ. 2464 ปีวอก เดือนอ้าย แรม 3 ค่ำ
 ว่าได้วันเสาร์ ยามนั้นแล (RBR003-272 พุทธวงศ์ ผูก11)

หลักฐานนี้ชี้ชัดถึงการเคลื่อนย้ายของเจ้าศรัทธา คือ ลุงปู่ใจ จากเมืองราษี(ราชบุรี) ไปยัง
 อุดรดิตต์(บ้านดงสระแก้ว) ก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลาน คือ ผู้ใหญ่คำ บุคคลที่มี
 ทักษะความชำนาญด้านอักษรธรรมล้านนาในพื้นที่อุดรดิตต์ให้ดำเนินการคัดลอกคัมภีร์ใบลานชุด
 พุทธวงศ์จนแล้วเสร็จ (อาจเป็นการว่าจ้าง หรือเขียนให้โดยไม่ได้ว่าจ้าง) และท้ายที่สุด คือ
 คัมภีร์ใบลานที่สร้างเสร็จสมบูรณ์ก็ได้เดินทางย้อนกลับมาสู่ศูนย์กลางเดิมของผู้สร้างในจังหวัดราชบุรี
 ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคล หรือเครือข่ายที่ย้ายถิ่นฐานของ
 ลุงปู่ใจนั้นมีความเข้มแข็งพอที่จะดำรงความเชื่อมโยงกับบ้านเดิมในราชบุรี

การศึกษาข้อมูลสถานที่ที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้างได้แสดงให้เห็นภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม และ
 เครือข่ายเชิงพื้นที่ โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่เครือข่ายของวัดในระดับท้องถิ่นที่อาจไม่ได้มีสถานะทัดเทียม
 กัน หากแต่มีการจำแนกบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน โดยมีวัดบางแห่งทำหน้าที่ศูนย์กลางการเก็บรักษา
 องค์ความรู้ ดังเช่นกรณีของวัดหนองบัว ขณะที่วัดอีกแห่งอย่างวัดดอนแจ่ง ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง
 การผลิตคัมภีร์ใบลาน โดยอำนาจการให้ผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลานจากหลายพื้นที่เข้ามาผลิตผลงาน

ศูนย์กลางทางศาสนาเหล่านี้เองก็ได้รับการสนับสนุนค้ำจุนจากหมู่บ้านโดยรอบซึ่งทำหน้าที่
 เป็นเขตอุปถัมภ์ และฐานทรัพยากรที่สำคัญ ดังจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างวัดกับ
 ชุมชนอย่าง บ้านนาหนอง หรือบ้านดอนกอก ที่สำคัญไปกว่านั้นภูมิทัศน์ในระดับท้องถิ่นยังได้
 เชื่อมโยงกับภูมิภาคที่กว้างไกลออกไป ดังปรากฏหลักฐานอันเด่นชัดจากการนำเข้าต้นฉบับคัมภีร์ใบ
 ลานจากต่างวัฒนธรรมจากกลุ่มวัฒนธรรมลาวครั้งที่ วัดกงลาด จ.นครปฐม หรือในกรณีของการ
 คัดลอกคัมภีร์ใบลานในต่างภูมิภาคในจังหวัดอุดรดิตต์ โดยเจ้าศรัทธา หรือผู้สร้างคือ บุคคลที่ย้ายจาก
 เมืองราชบุรีไปยังอุดรดิตต์ ผู้คัดลอกคือ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการคัดลอกคัมภีร์ในพื้นที่
 อุดรดิตต์ ด้วยเหตุนี้ข้อมูลสถานที่จึงได้เปลี่ยนมุมมองต่อคัมภีร์ใบลานจากการเป็นเพียงวัตถุทาง
 ศาสนาที่หยุดนิ่ง ให้เป็นผลิตผลของระบบนิเวศทางวัฒนธรรมที่มีพลวัตและเชื่อมโยงกันในหลายมิติ
 ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับภูมิภาค

3.1.3.4 คำมัก คำปรารภนา

เอกสารตัวเขียนประเภทคัมภีร์ไบเบิลเป็นหลักฐานชั้นต้นที่แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ ความเชื่อ และวิถีชีวิตของผู้คนในยุคสมัยที่สร้างคัมภีร์ขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ บันทึกผู้สร้างซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้จาร หรือผู้คัดลอกได้ทิ้งร่องรอยโลกทัศน์ ความเชื่อไว้ในรูปแบบของ “คำอธิษฐาน” หรือ “คำมัก คำปรารภนา” คำอธิษฐานเหล่านี้เป็นเหมือนหน้าต่างที่เปิดไปสู่ความปรารถนาของมนุษย์ทั้งในทางโลก และทางธรรมของบุคคลในชุมชน การศึกษา คำมัก คำปรารภนาในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี จึงเป็นการสำรวจความปรารถนาของผู้สร้างที่สะท้อนผ่านกาลเวลา และเผยให้เห็นโลกทัศน์ทางความเชื่อของชุมชนชาวไทยวนพลัดถิ่นได้เป็นอย่างดี

ในวัฒนธรรมพุทธศาสนา การทำบุญเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่ง แต่การกระทำนั้นจะสมบูรณ์ได้ต้องอาศัยเจตนา และการอธิษฐานเพื่อกำกับทิศทางของผลบุญ คำมัก คำปรารภนา คือ การตั้งจิตอธิษฐานถึงสิ่งที่เป็นมงคลและสิ่งที่ตนต้องการหลังจากได้ประกอบบุญกุศลแล้ว คำอธิษฐานนี้ทำหน้าที่เปรียบเสมือนการส่งพลังงานบวกที่เกิดจากการทำความดีให้มุ่งไปยังเป้าหมายที่จำเพาะเจาะจง ไม่ว่าจะเป็นความสุขส่วนตัว ความสำเร็จทางโลก หรือการหลุดพ้นในทางธรรม

ในบริบทของการสร้างคัมภีร์ไบเบิลถือเป็นการสร้างบุญกุศลอันยิ่งใหญ่เพราะเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา การระบุคำมัก คำปรารภนาจึงกลายเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ขาดไม่ได้ เนื่องจากการนำส่งอันสงฆ์ที่เกิดขึ้นจากการสละแรงกายและสติปัญญาของผู้จาร หรือผู้คัดลอก และสละทรัพย์สมบัติของเจ้าศรัทธา ให้ไปสู่เป้าหมายด้วยความตั้งใจอันบริสุทธิ์ หากการสร้างคัมภีร์ไบเบิล คือการสะสมบุญบารมีทางจิตวิญญาณ คำมัก คำปรารภนา ก็เปรียบเสมือนปลายทางหรือผลที่เกิดจากการสะสมบุญ โดยกำหนดว่าบุญบารมีที่เกิดขึ้นนั้นจะถูกนำไปใช้เพื่อเป้าหมายระยะสั้นในทางโลก หรือเป้าหมายระยะยาวอันสูงสุดในทางธรรม

คำมัก คำปรารภนาเหล่านี้จะปรากฏอยู่ในส่วนที่เรียกว่า บันทึกผู้สร้าง ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของปราชัยบท พื้นที่ส่วนนี้มีความพิเศษอย่างยิ่งเพราะเป็นพื้นที่ที่ผู้คัดลอกเป็นอิสระจากการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิล และสามารถแสดงความเป็นตัวตนออกมาได้ ในการคัดลอกตัวบทหลัก ผู้คัดลอกจะทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลาง เป็นในการถ่ายทอดพระธรรม หรือเรื่องราวศักดิ์สิทธิ์อย่างซื่อตรงโดยไม่บิดเบือน แต่ในส่วนของบันทึกผู้สร้าง บทบาทของผู้คัดลอกจะเปลี่ยนไปกลายเป็นผู้สร้างสรรค์ที่บอกเล่าเรื่องราวของตนเอง ในพื้นที่ของบันทึกผู้สร้างนี้ ผู้คัดลอกจะบันทึกข้อมูล

การผลิต เช่น วันเดือนปีที่ตัดดอกเสร็จ ชื่อผู้สร้างหรือเจ้าศรัทธา สถานที่ตัดดอก คำออกตัว และที่สำคัญที่สุดคือ คำมัก คำปรารภณา

จากการศึกษาคัมภีร์ไบเบิลภาษาไทย ณ วัดใหม่นครบาลทั้ง 297 ผูก ปรากฏการบันทึกคำมัก คำปรารภณาในบันทึกผู้สร้างจำนวน 132 ผูก สามารถจำแนกเนื้อหาออกเป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้

1. คำมัก คำปรารภณาในทางธรรม มุ่งเน้นเรื่องการหลุดพ้นจากวิภวสังสาร การบรรลุนิพพาน และความสุขในทางธรรม พบจำนวน 86 ผูก

2. คำมัก คำปรารภณาในทางโลก มุ่งเน้นเรื่องความสุข ความสำเร็จ และสวัสดิภาพในชีวิตปัจจุบันและอนาคตชาติ เช่น สติปัญญา ทรัพย์สิน สุขภาพ ความงาม พบจำนวน 42 ผูก

3. คำมัก คำปรารภณาในการอุทิศ มุ่งเน้นการแผ่ส่วนบุญกุศลให้แก่ผู้อื่น ทั้งผู้มีชีวิตและผู้ล่วงลับ รวมถึงสรรพสัตว์และเทพยดา พบจำนวน 39 ผูก

ข้อสังเกตที่สำคัญที่สุดจากการจำแนกประเภทนี้คือผลรวมของจำนวนที่พบในแต่ละประเภทเท่ากับ 167 ผูก ซึ่งมีจำนวนมากกว่าคัมภีร์ไบเบิลทั้งหมดที่พบคำมัก คำปรารภณา คือ 132 ผูก อย่างไรก็ตามความแตกต่างทางตัวเลขนี้ไม่ใช่ความผิดพลาด แต่เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยนำไปสู่ความเข้าใจในโลกทัศน์ของกลุ่มผู้สร้าง (ผู้ตัดดอก และคณะเจ้าศรัทธา) ในที่นี้สันนิษฐานว่า คำมัก คำปรารภณาเกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ตัดดอก และคณะเจ้าศรัทธา) ซึ่งพิสูจน์ว่ามักจะมีคำมัก คำปรารภณาหลายประเภทไว้ในคัมภีร์ไบเบิลผูกเดียวกัน การปรากฏร่วมกันของคำมัก คำปรารภณาต่างประเภทกันนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มผู้สร้างไม่แบ่งแยกเรื่องของศาสนาออกจากเรื่องทางโลก ในความคิดของกลุ่มผู้สร้าง การอธิษฐานขอให้ถึงพระนิพพาน การขอให้มีความสุขดี หรือการอุทิศบุญให้บรรพบุรุษ ไม่ใช่สิ่งที่ขัดแย้งกันแต่เป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

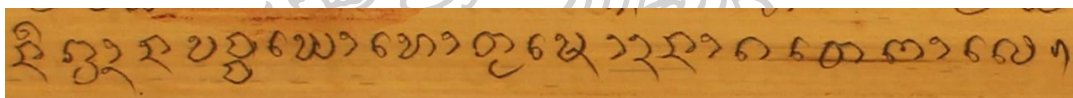
ตารางที่ 9 จำแนกประเภทและความถี่ของคำมัก คำปรารภณา

ประเภท	คำนิยาม	จำนวน (ผูก)	สัดส่วน
ทางธรรม	ความปรารภณาเพื่อการหลุดพ้นทางจิตวิญญาณ การตรัสรู้ และการเกิดในภพภูมิที่ดี	86	51.5%
ทางโลก	ความปรารภณาเพื่อความสุข สวัสดิภาพ และความสำเร็จในชีวิต	42	25.1%
การอุทิศ	การอุทิศผลบุญให้แก่บุคคลอื่น สรรพสัตว์ และเทพยดา	39	23.4%

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นพบว่า คำมัก คำปรารณา ในทางธรรมเป็นประเภทที่พบมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เป้าหมายสูงสุดในทัศนะของกลุ่มผู้สร้าง คือการหลุดพ้นจากสังสารวัฏ การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะกล่าวถึงลำดับชั้นของความปรารณาทางจิตวิญญาณที่ปรากฏใน คัมภีร์ไบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล ดังนี้

1. คำมัก คำปรารณาในทางธรรม

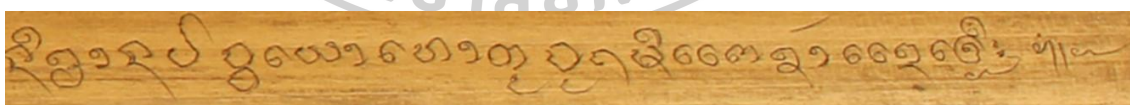
วลีภาษาบาลีว่า “นิพพานปัจจโย โหตุ” ซึ่งแปลว่า “ขอ(บุญนี้)จงเป็นปัจจัยแก่พระนิพพาน” เป็นคำมัก คำปรารณาในทางธรรมที่พบมากที่สุด ซึ่งมุ่งเน้นในทางธรรมะ และการหลุดพ้นจากบุญบาป เวรกรรม การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏสงสาร ทั้งนี้เพื่อเป็นการมุ่งสู่นิพพานอันเป็นยอดแห่งความสุข 3 ประการ ได้แก่ สุขในเมืองคน สุขในเมืองฟ้า และสุขในนิพพาน ดังปรากฏใน คัมภีร์ไบลานเรื่อง หมาหลุย (RBRO03-118 หมาหลุย ผู้กตัญญู) ว่า “นิพพานปัจจโย โหตุ เม อนาคตกาล” ขอจงเป็นปัจจัยแก่พระนิพพานแก่ข้าพเจ้าในอนาคตกาล หรือการผสมผสานกับภาษาไทยถิ่นเหนือดังในคัมภีร์ไบลานเรื่อง ปทุมบัวหอม (RBRO03-180 ปทุมบัวหอม ผู้กตัญญู) ว่า “นิพพาน ปัจจโย โหตุ จุงมีแก่ข้าแต่เทอะ ฯ” ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 106 คำมัก คำปรารณา สู่นิพพาน

“นิพพานปัจจโย โหตุ เม อนาคต กาล”

RBRO03-118 หมาหลุย ผู้กตัญญู

ภาพที่ 107 คำมัก คำปรารณา สู่นิพพาน

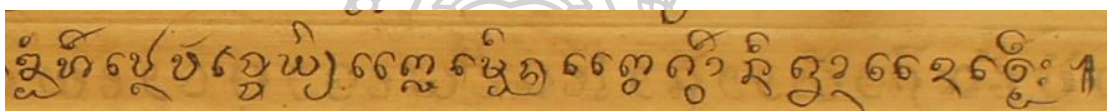
“นิพพานปัจจโย โหตุ จุงมีแก่ข้าแต่เทอะ ฯ”

RBRO03-180 ปทุมบัวหอม ผู้กตัญญู 3

การใช้วลีภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาในพระไตรปิฎกของพุทธศาสนานิกายเถรวาท ทำหน้าที่สำคัญในการสร้างความชอบธรรม และความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่ความปรารณาของกลุ่มผู้สร้าง

โดยเชื่อมโยงการกระทำของบุคคลเข้ากับเป้าหมายการหลุดพ้นอันยิ่งใหญ่ทางพระพุทธศาสนา
วลีภาษาบาลีนี้จึงเปรียบเสมือนตราประทับแห่งความถูกต้อง และความศักดิ์สิทธิ์

นอกจากการใช้วลีภาษาบาลีแล้ว กลุ่มผู้สร้างมักจะขยายความด้วยภาษาไทยวน
หรือภาษาไทยถิ่นเหนือที่เป็นภาษาท้องถิ่นที่คุ้นเคยของคนไทยวน เพื่อให้เป้าหมายที่สูงสุคนั้นขยับ
เข้ามาใกล้ตัว และดูจับต้องได้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น คำมัก คำปรารณาที่ว่า “ขอหื้อ(ให้)เป็นปัจจัยแก่
เมืองแก้ว คือว่า นิพพานแดเทอะ” การอธิบายว่า นิพพานเป็นเมืองแก้ว ได้เปลี่ยนแนวคิดเชิงปรัชญา
ที่เป็นนามธรรมให้กลายเป็นจุดหมายปลายทางที่น่าปรารณา และเข้าใจได้ง่ายในเชิงรูปธรรม
การสลับภาษาระหว่างภาษาบาลีสันสกฤตกับภาษาไทยถิ่นเหนือ แสดงให้เห็นถึงความพยายามของ
กลุ่มผู้สร้างในการให้เกียรติชนดั้งเดิมไปพร้อม ๆ กับการสร้างความหมายที่เป็นส่วนท้องถิ่นของตน

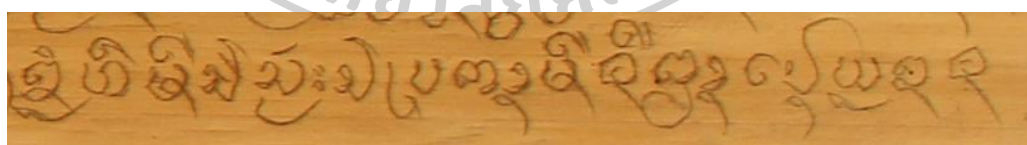

ภาพที่ 108 คำมัก คำปรารณา นิพพาน คือ เมืองแก้ว

“ขอหื้อเป็นปัจจัยแก่เมืองแก้ว คือว่า นิพพานแดเทอะ”

RBR003-250 ยอดปิฎก

สุข 3 ประการ สู่ความเป็นอริยบุคคล คำมัก คำปรารณาทางธรรมแสดงให้เห็นถึงลำดับขั้นของความปรารถนาที่แตกต่างกันไป ในระดับพื้นฐานกลุ่มผู้สร้างปรารถนาสุข 3 ประการ ซึ่งได้แก่ สุขในเมืองคน สุขในเมืองฟ้า และสุขในพระนิพพาน โดยมีนิพพานเป็นยอดปรารถนาสูงสุด ดังเช่น “ขอหื้อ(ให้)มีสุข 3 ประการ มีนิพพานเป็นยอด”

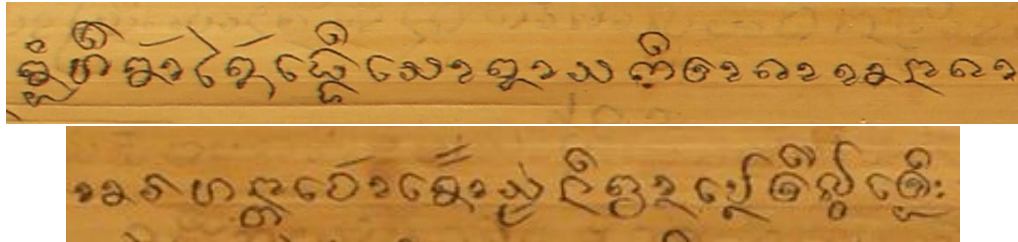
ภาพที่ 109 คำมัก คำปรารณา สุข 3 ประการ

“ขอหื้อ(ให้)มีสุข 3 ประการ มีนิพพานเป็นยอด”

RBR003-175 ปทุมชาดก

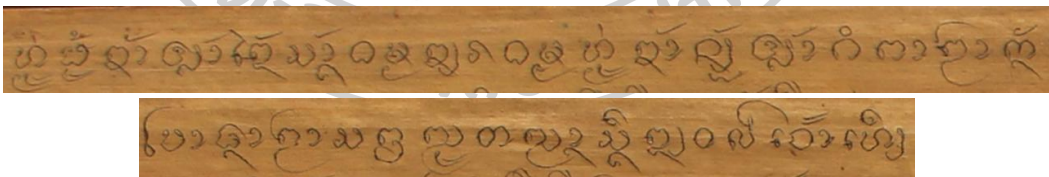
คำมักคำปรารณาในระดับที่สูงขึ้นและแสดงถึงความรู้ทางพุทธศาสนาที่
มากกว่า คือ การปรารถนาบรรลุนิพพานเป็นอริยบุคคลในระดับต่าง ๆ ดังปรากฏในคำมัก คำปรารณา
ว่า “ขอหื้อ(ให้)เข้าได้ถึงโสดา สกิทาคา อนาคา อรหันตาเจ้าเข้าสู่นิพพานเป็นที่แล้วเทอะ”

คำปรารภานี้แสดงให้เห็นว่าในหมู่มุขมนตรีมีความเข้าใจว่า เส้นทางสู่การหลุดพ้นนั้นไม่ใช่แค่การก้าวกระโดดเพียงครั้งเดียว แต่เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน และโครงสร้างชัดเจนตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา

ภาพที่ 110 คำมก คำปรารภานา อริยบุคคล
“ขอหื้อ(ให้)ข้าได้ถึงโสตา สกิทาคา อนาคา
อรหันตาเจ้าเข้าสู่นิพพานเป็นที่แล้วเทอะ”
RBR003-210 กำกาดำ ผูกปลาย

มากไปกว่านั้นแม้จะพบไม่บ่อย แต่คำมก คำปรารภานาที่แสดงถึงความมุ่งมั่นทางจิตวิญญาณอันสูงสุด คือ การขอให้ได้รับบรรลุ “พระสัพพัญญุตญาณ” หรือความเป็นผู้รู้แจ้งสรรพสิ่งทั้งปวงเยี่ยงพระสัมมาพระพุทธเจ้า ดังปรากฏในคำมก คำปรารภานาว่า “หมู่ผู้ข้าทั้งหลายได้สร้างธรรมเขียนธรรม หมู่ข้าน้อยทั้งหลายก็พาเอากันปรารภานาเอาสัพพัญญุตญาณสิ่งเดียวแลเจ้าเหย”

ภาพที่ 111 คำมก คำปรารภานา บรรลุสัพพัญญุตญาณ
“หมู่ผู้ข้าทั้งหลายได้สร้างธรรมเขียนธรรม หมู่ข้าน้อยทั้งหลายก็พาเอากัน
ปรารภานาเอาสัพพัญญุตญาณสิ่งเดียวแลเจ้าเหย”
RBR003-106 มัทรี ป่าเพียว

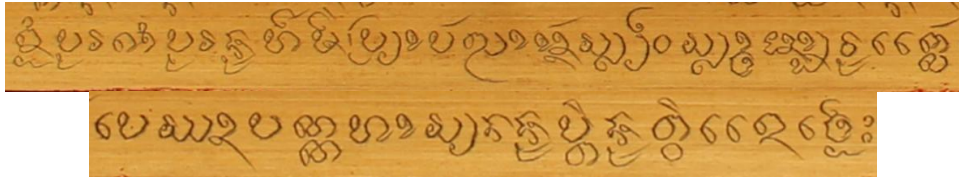
คำมัก พรารณานี้มีนัยยะเทียบเท่ากับการตั้งปณิธานของพระโพธิสัตว์ กลุ่มผู้สร้างไม่ได้เพียงพรารณาที่จะไปให้ถึงพระนิพพานเพื่อตนเอง แต่พรารณาที่จะเป็นดังพระพุทธเจ้าเพื่อให้เป็นบ่อเกิดแห่งการหลุดพ้นแก่สรรพสัตว์ทั้งปวง การที่คำมัก คำพรารณานี้ ปรากฏน้อยครั้งก็ยิ่งตอกย้ำถึงความพิเศษซึ่งสงวนไว้สำหรับผู้ที่มีจิตมุ่งมั่นในทางธรรมอย่างสูงสุด เท่านั้น

2. คำมัก พรารณาในทางโลก ก่อนอื่นอาจต้องทำความเข้าใจว่า คำมัก คำพรารณาที่เกี่ยวข้องกับทางโลกที่พบนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องของความศรัทธาต่อทางธรรมที่ลดน้อยถอยลงไปแต่อย่างใด แต่เป็นคำมัก คำพรารณาที่ถูกกำกับด้วยกรอบจริยธรรมทางพุทธศาสนา

คำมัก คำพรารณาเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นการขอให้มียศพรยศมั่งคั่ง ปราศจากโรคภัย หรือมีอายุยืนยาวถูกนำเสนอในฐานะ “อานิสงส์” หรือผลบุญที่เกิดจากการสร้างคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งเป็น การกระทำที่ตั้งอยู่บนฐานของศรัทธาอย่างมั่นคง ดังนั้นความพรารณาทางโลกจึงไม่ได้เป็นเป้าหมาย ในตัวเอง แต่เป็นผลพลอยได้ที่ชอบธรรมของการประกอบกุศลกรรมตามหลักศาสนา ปรากฏการณ์นี้ แสดงให้เห็นถึงวิธีที่ผู้คนในอดีตที่สามารถถนอมความมุ่งหวังในชีวิตประจำวันเข้ากับหนทางแห่ง การปฏิบัติธรรมได้อย่างกลมกลืน

2.1 สติปัญญา และวาทศิลป์

คำมัก คำพรารณาในบันทึกผู้สร้างได้สะท้อนถึงความพรารณาคุณสมบัติทาง สติปัญญา และวาทศิลป์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญทั้งในทางโลก ประการแรกคือ ความพรารณาใน สติปัญญาอันเฉียบแหลม โดยมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังปรากฏข้อความที่อธิบายให้ปัญหา “อันเฉลียวฉลาดอาจรู้แก้ไปสนา (ปริศนา) ปัญหาเสี้ย (หมด)” การอธิบายลักษณะนี้มักอ้างอิงถึง “พระมหोสถโพธิสัตว์” ในฐานะบุคคลต้นแบบแห่ง ปัญหา ดังที่พบในคำอธิบายว่า “ข้าได้เขียนข้อปัญหาเหมือนเจ้ามโหสถ” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการรับ เอาอุดมการณ์จากวรรณกรรมชาดกมาเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต

ภาพที่ 112 คำมัก คำปรารภ สติปัญญา
 “ขอบุญคำบุญชู้ที่มีประหยาปัญญาอันเฉลียวฉลาดอาจรู้แก่
 เปสนา(ปริศนา)ปัญหาเสียง(หมด)ชู้บทชู้ตัวแคเทอะ”

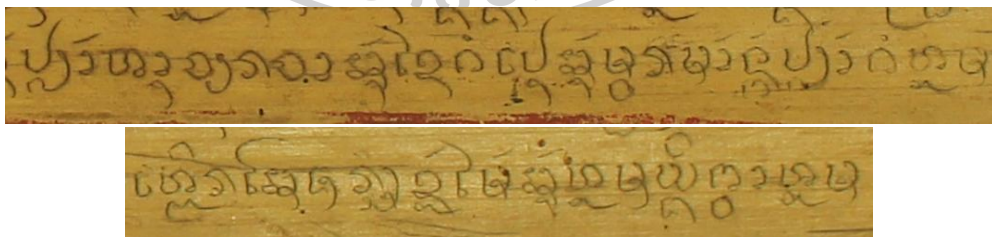
RBR003-181 ปทุมบัวหอม ผูก 4

ภาพที่ 113 คำมัก คำปรารภ ขอให้มปัญญาเหมือนพระมโหสถ
 “ข้าได้เขียนท้อ(ให้)ปัญญาเหมือนเจ้ามโหสถ”

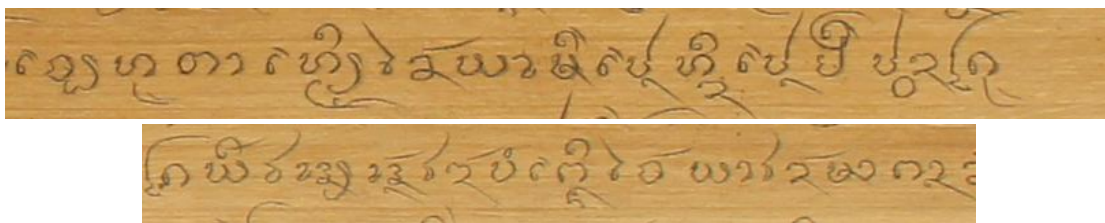
RBR003-210 กำกาดำ ผูกปลาย

ประการที่สองคือ ความปรารถนาในวาทศิลป์อันน่าเลื่อมใส กลุ่มผู้สร้าง
 คัมภีร์ไบลานมุ่งหวังให้ตนมีวาจาที่ไพเราะและเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ฟัง ดังคำอธิษฐานขอให้ “ปากด้าน
 (พูดจา)เจียรจา(เจรจา)อันใดก็เป็นอันม่วน(ไพเราะ)มากนัก ปากก็หอมเหมือนไอซารสตอกไม้อันหอม
 ยิ่งกว่าหอม” ข้อความนี้ไม่ได้เป็นเพียงการพรรณนาโวหาร แต่เป็นการสะท้อนความต้องการในสิ่งที่
 อาจเทียบเคียงได้กับอำนาจแห่งเมตตามหานิยมที่เกิดจากวาจาดีคำพูด

ภาพที่ 114 คำมัก คำปรารภ วาทศิลป์
 “ปากด้านเจียรจา(พูดจา)อันใดก็เป็นอันม่วน(ไพเราะ)มากนัก ปากก็หอม
 เหมือนไอซารสตอกไม้อันหอมยิ่งกว่าหอม”

RBR003-361 อีสี่สิง

ภาพที่ 116 คำมัก คำปรารภรณา อย่าให้เจ็บป่วย หรือเป็นโรคผิวหนัง และทางเดินหายใจ

“เจ็บหูตาเมื่อย(เป็นไข้)ไข้อย่ามี เป็นทิดเป็นผี ปวดครุ

คะยื่อไอ อันใดบ่เพ็งใจอย่าได้มาพาน”

RBR003-132 ธนัญไชยเศรษฐี ผูก 4

ประการที่สองคือ ความปรารถนาในความงามทางสรีระ ซึ่งถูกพรรณนาไว้อย่างละเอียดลออ สะท้อนอุดมคติความงามของยุคสมัย เช่น การขอให้ “หน้าตาดีใสส่อง คิ้วคิมก่องตาเขียว นิ้วมือเถียว(เรียว)รอดเหมือนดั่งขูดขี้ดเหลา แอว(เอว)กลมเร้ากำรอม” (RBR003-132 ธนัญไชยเศรษฐี ผูก 4) คำอธิษฐานดังกล่าวได้สะท้อนถึงมาตรฐานความงามทางกายภาพที่ชัดเจน ตั้งแต่ใบหน้าจรดเรือนร่าง และยังบ่งชี้ถึงระบบคุณค่าที่เชื่อมโยงรูปโฉมภายนอกเข้ากับสถานะทางสังคมและบุญบารมีที่สั่งสมมา

คำมัก คำปรารภรณาเหล่านี้ได้สะท้อนโลกทัศน์ที่มองว่า ร่างกายมีสถานะเป็นพาหนะแห่งการบำเพ็ญกุศล ดังนั้นสุขภาพกายที่สมบูรณ์จึงเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่เอื้อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตเพื่อสั่งสมบุญบารมี หรือได้ศึกษา และเผยแผ่พระธรรมได้อย่างเต็มศักยภาพ ขณะเดียวกัน ความปรารถนาในรูปโฉมอันงดงามยังสะท้อนระบบคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เชื่อว่า รูปลักษณ์ภายนอกคือ ภาพสะท้อนเชิงประจักษ์ของคุณธรรมภายในและบุญบารมีที่ได้สั่งสมมาในอดีต

2.3 ความมั่นคง มั่งคั่ง และกัลยาณมิตร

นอกเหนือจากคุณสมบัติส่วนบุคคล คำมัก คำปรารภรณาในบันทึกผู้สร้างยังสะท้อนถึงความปรารถนาในปัจจุบันพื้นฐานที่ประกอบกันเป็นรากฐานของชีวิตอันสมบูรณ์ ซึ่งครอบคลุมทั้งในมิติทางโลกและทางธรรม 3 ประการ ได้แก่ ความมั่นคงปลอดภัย ความมั่งคั่งร่ำรวย และเครือข่ายกัลยาณมิตร

ความมั่นคงปลอดภัย เป็นความปรารถนาให้พ้นจากภพภูมิอันเลวร้ายอันเป็นอุปสรรคในการตั้งมั่นกระทำบุญ คำปรารภรณานี้แสดงถึงความตระหนักในความไม่แน่นอนของชีวิตใน

สังสารวัฏ และมุ่งหวังที่จะดำรงอยู่ในสุคติภูมิ ซึ่งเป็นสภาวะที่เกื้อกูลต่อการสั่งสมบารมีและการบรรลุธรรม ดังตัวอย่างเช่น

ภาพที่ 117 คำมัก คำปรารภนา ให้อยู่ในที่สุดติ

“ขอส่วนบุญ

อันข้าได้สร้างธรรมผู้นี้ ขอหื้อ(ให้)ไปหับ(ปิด)หับประตูบายภูมิทั้ง ๔ แดเทอะ”

RBR003-353 อนุโลกศาสนา

ภาพที่ 118 มัก คำปรารภนา ให้อยู่ในที่สุดติ

“ขอหื้อ(ให้)หับ(ปิด)ประตูบายภูมิทั้ง ๔ เป็นที่แหวดหับ(ปิด)เลี้ยงแล”

RBRO03-389 สุตโสม

ความมั่งคั่งร่ำรวย กลุ่มผู้สร้างคัมภีร์ไบเบิลมุ่งหวังในความมั่งคั่ง และความมั่นคงทางทรัพย์สิน ความปรารถนาไม่ได้สะท้อนถึงความโลภ แต่เป็นความเข้าใจในสภาวะทางโลกที่ว่า ความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้บุคคลสามารถอุปถัมภ์ค้ำจุนพระพุทธศาสนาและมีสภาวะที่ปลอดกังวลเพื่อการปฏิบัติธรรม

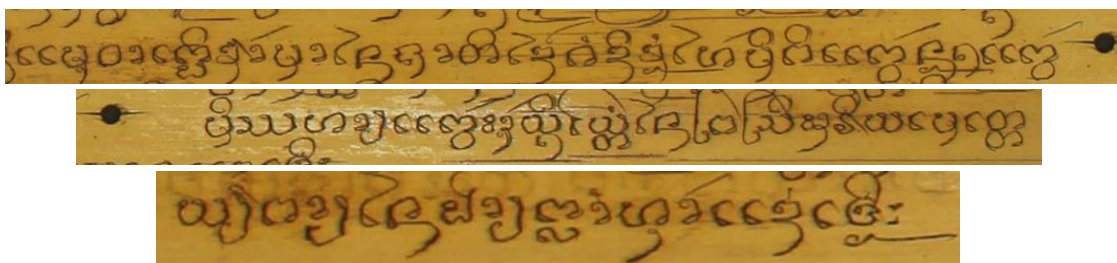
ภาพที่ 119 คำมัก คำปรารภนา ขอเป็นเศรษฐี

“หื้อได้เป็นสะคว่ย(เศรษฐี)แลเศรษฐีทุกชาติทุกชาติ”

RBR003-187 หงส์หิน ผูกตัน

เครือข่ายกัลยาณมิตร ความสำคัญของมิตรสหายที่ดีหรือกัลยาณมิตรถูกเน้นย้ำผ่านคำอธิษฐานให้ “มีพี่แก้ว น้องแก้ว มิตรสหายแก้ว” ในโลกหน้า คือ โลกพระศรีอารีย์ การมีเครือข่ายกัลยาณมิตรเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ในเส้นทางพุทธธรรม เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่จะ

คอยชี้แนะ สนับสนุน และเป็นกำลังใจในการประกอบความดี หรือแม้กระทั่งเป็นผู้ร่วมในการประกอบ
กิจการงานบุญงานกุศลอย่างการสร้างคัมภีร์ใบลาน

ภาพที่ 120 คำมัก คำปรารภนา มีกัลยาณมิตร
“แม้ว่าเกิดมาในชาติใด ๆ ก็ดี ขอให้มียี่เพ่แก้ว น่องแก้ว
มิตรสหายแก้ว อันยิ่งโยชนในพระศรีอริยเมต-
ไตย ภายในฝ่ายก้าวหน้า(ภายในภาคหน้า)แต่พะอะ”
RBR003-253 มหาวงศ์ ผูก 2

กล่าวโดยสรุป คำมักคำปรารภนาในทางโลกทั้งสามประการนี้ไม่ได้เป็นเรื่องของ
การแสดงออกถึงความโลภ หรือความกลัวในเรื่องทางโลกเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการปรารภนา
สิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตในฐานะพุทธศาสนิกชนให้สำเร็จลุล่วง ทั้งความมั่งคั่ง การรอด
พ้นจากอบายภูมิ และการมีกัลยาณมิตร ล้วนเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่จะทำให้บุคคลสามารถมุ่งสู่
เป้าหมายสูงสุดทางพุทธศาสนาได้อย่างมั่นคงและราบรื่น

2.4 การอ้างอิงบุคคลต้นแบบในพุทธศาสนา

คำมัก คำปรารภนาที่มีความซับซ้อนเพราะได้รวมคำปรารภนาหลายประการเข้า
ไว้ด้วยกัน โดยอ้างอิงถึงบุคคลในพุทธศาสนา เพื่อขอคุณธรรมที่สัมพันธ์กับบุคคลเหล่านั้น สิ่งนี้คือ
การอ้างอิงความสัมพันธ์ทางเทววิทยา กลุ่มผู้สร้างปรารภนาที่จะรวบรวมคุณธรรมในอุดมคติจากบุคคล
ต่าง ๆ ในพุทธศาสนา การเอ่ยนามบุคคลต้นแบบเหล่านี้เป็นการพยายามเชื่อมโยงตนเองเข้ากับบารมี
ที่พวกเขาได้สั่งสมมา เป็นการจัดวางเรื่องราวชีวิตของตนให้ทับลงบนเรื่องเล่าอันยิ่งใหญ่ในเส้นทาง
พระโพธิสัตว์ ดังตัวอย่าง

ข้าขอมีสุข 3 ประการ มีนิพพานเป็นที่แล้ว ข้าขอหื้อมีสติปัญญาเหมือน ๑ เจ้ามโหสถ หื้อข้ามีคำอดเหมือน ๑ เจ้าเตเมย์ (เตมีย์) ขอหื้อข้ามีคำเทศนาธรรมเหมือน ๑ เจ้าวิธูรบัณชิต ขอหื้อข้าได้รับเอาบุญเหมือน ๑ นางมุสดี ขอหื้อข้ามีฤทธิเหมือนพระยากัปปีนราช ขอหื้อข้ามีอำนาจเหมือนพระยาอินทร์ พระยาพรหม ข้าไปทางใดขอหื้อได้กินอุดม อย่าไปหื้อข้าได้อดได้อยาก ข้าขอฝากตัวข้าไว้เป็นลูกศิษย์ พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสังฆเจ้า พระอริยมตไตรยเจ้ากู พระองค์นั้นเทอะ ได้เหมือนค่านิกนี้เทอะ (RBR003-291 มโหสถ ผูก 2)

ตารางที่ 10 บุคคลต้นแบบในพุทธศาสนาและพลังที่สัมพันธ์กัน

บุคคลต้นแบบ	คุณธรรม/พลังที่สัมพันธ์กัน
เจ้ามโหสถ	สติปัญญา
เจ้าเตเมย์ (เตมีย์)	ความอดทน (ขันติ)
เจ้าวิธูรบัณชิต	วาทศิลป์ในการแสดงธรรม
นางมุสดี	การรับบุญรับพร
พระยากัปปีนราช	ฤทธิเดช
พระยาอินทร์/พระยาพรหม	อำนาจ

3. คำมัก คำปรารถนาในการอุทิศ

คำปรารถนาในการอุทิศสะท้อนให้เห็นมิติทางสังคม และจักรวาลวิทยาของการสร้างสมบุญบารมี การบันทึกคำมัก คำปรารถนาในการอุทิศของกลุ่มผู้สร้างได้เชื่อมโยงผู้คน ธรรมชาติ และภพภูมิต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน

บุญกุศลที่เกิดขึ้นมักอุทิศไปตามลำดับขั้นของความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างชัดเจน เริ่มจากบิดามารดา ญาติพี่น้อง ไปจนถึงครูบาอาจารย์ ดังตัวอย่าง “กุศลนาบุญแห่งข้าไปรอด(ถึง)ไป ถึงบิดามารดาแห่งข้าเทอะ ข้าขอกุศลนาบุญไปรอดญาติกาวงศาพี่น้องทั้งหลาย” (RBR003-110 มหาวิบาก) นอกจากนี้ยังมีการเอ่ยนามเจ้าศรัทธาผู้อุปถัมภ์การสร้างคัมภีร์ไว้อย่างชัดเจน เช่น “ศรัทธาหนานจุนางต่วน นางทิมหนานแดง พ่อคุณอินสร้างหนังสือ...” (RBR003-128 สุวรรณแหนคำ)

ในกระบวนการนี้ ผู้คัดลอกคัมภีร์โบราณทำหน้าที่เสมือนผู้เป็นสื่อกลางนำส่งอานิสงส์ของตนและผู้อุปถัมภ์ไปยังบุคคลอื่น ๆ การกระทำได้ต่อกัย้สายสัมพันธ์ทางสังคมและลำดับ

ชั้นของความเคารพโดยเฉพาะความกตัญญู และยังเปลี่ยนการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลจากกิจกรรมของกลุ่มบุคคลให้กลายเป็นโครงการของชุมชนอีกด้วย

นอกจากนี้ขอบเขตการอุทิศบุญได้ขยายออกไปครอบคลุมภพภูมิที่มองไม่เห็นอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่เทพชั้นสูง เช่น พระยาอินทร์ พระยาพรหม พระยายมราช ท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 เทพดาที่สถิตในธรรมชาติ (แม่ธรณี แม่โพสพ คงคา) และสุดท้ายแผ่ไปถึงสรรพสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวไทยวนกับพุทธศาสนาอย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

ในคัมภีร์ไบเบิลเรื่องอนุโลกสูตร (RBRO03-331 อนุโลกสูตร) กล่าวการอุทิศส่วนบุญที่มีปฏิสัมพันธ์กับเทพดา ดังนี้ “ขอคุณนาบุญอันนี้ไปโปรด(ถึง)ไปถึงพระยาอินทร์ พระยาพรหม พระยายมราช ท้าวทั้ง 4 แม่ธรณี คงคา พระยาเวสสุวรรณ แม่โพสพ ครุบาอาจารย์(ทุก)ตน(ทุก)องค์ ญาติพี่น้อง ญาติโยมผู้ตาย”

การอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลที่แผ่ผายครอบคลุมเช่นนี้เป็นการสร้างแผนที่ทางจักรวาลวิทยาของชาวไทยวนซึ่งเป็นจักรวาลที่เต็มไปด้วยชีวิตหลากหลายรูปแบบ และทุกชีวิตล้วนอยู่ในระบบกรรมเดียวกัน สามารถแบ่งปัน และอนุโมทนาบุญซึ่งกันและกันได้ การปรากฏนามของเทพพื้นถิ่นอย่างแม่ธรณี และแม่โพสพเคียงข้างกับเทพในศาสนาพราหมณ์-พุทธ แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์แบบสังเคราะห์ที่ยอมรับ และให้ความเคารพต่ออำนาจจากทุกแหล่งภายใต้กรอบคิดแบบพุทธ

คำมัก คำปรารภที่น่าสนใจที่แสดงถึงความเข้าใจในหลักกรรมอย่างลึกซึ้งที่สุด คือการอุทิศบุญให้แก่สัตว์โลกทั้งที่มีเวรต่อกันหรือไม่มีเวรต่อกัน ดังในส่วนหนึ่งของคำอธิษฐานว่า “...ขอให้อุทิศนาบุญอันนี้จง(จง)ไปแปรผาย(แผ่ผาย)ไปถึงสัตว์ตัวกรรมตัวเวรอันได้กระทำก็ดี อันปได้กระทำก็ดี...” (RBRO03-191 หงส์หิน ผูกตัน) สิ่งนี้เองที่เป็นการจัดการกรรมในชั้นสูงที่เป็นมากกว่าการสร้างบุญ แต่เป็นการกระทำเพื่อการสมานฉันท์ และอิทธิกรรมด้วย กลุ่มผู้สร้างไม่ได้คาดหวังถึงอนาคตที่ดีแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่พยายามสะสาง และปลดเปลื้องกรรมเก่าในอดีตที่อาจเป็นอุปสรรคขัดขวางตน ซึ่งได้สะท้อนความเข้าใจในกฎแห่งกรรมและความเชื่อมโยงของสรรพชีวิตอย่างแท้จริง

คำมัก คำปรารภของกลุ่มผู้สร้างเผยให้เห็นโลกทัศน์ที่ไม่ได้แบ่งแยกเรื่องทางธรรมออกจากเรื่องทางโลกอย่างเด็ดขาด เส้นทางสู่พระนิพพานไม่ได้ถูกมองว่าขัดแย้งกับความปรารถนาที่จะมีร่างกายแข็งแรง สติปัญญาเฉียบแหลม ชีวิตที่มั่งคั่ง และชุมชนที่เข้มแข็ง ในทางกลับกันคำอธิษฐานทางโลกเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานที่จำเป็นซึ่งจะช่วยเกื้อหนุนให้การดำเนินชีวิตในทางธรรมสามารถรุดหน้าไปได้อย่างมั่นคงและราบรื่น

3.1.3.5 คำถ่อมตน

คำถ่อมตนในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาลมีความหลากหลายทั้งในด้านเนื้อหา และเจตนาในการสื่อสาร การทำความเข้าใจโครงสร้างและหน้าที่ของคำถ่อมตนเหล่านี้จำเป็นต้องมีการจัดหมวดหมู่ที่เป็นระบบ โดยจำแนกประเภทของคำถ่อมตนตามหน้าที่หลักทางการสื่อสาร เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ขอบการเขียน และกลวิธีที่ผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลเลือกใช้ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) การแสดงความถ่อมตน 2) การเชื้อเชิญให้แก้ไข และ 3) การขอร้องไม่ให้ดำเนินคดี

1. การแสดงความถ่อมตน

คำถ่อมตนที่พบได้มากที่สุดคือ การแสดงความถ่อมตนและขออภัยในความไม่สมบูรณ์ของผลงาน คำถ่อมตนนี้เป็นการยอมรับในข้อบกพร่องตามความเป็นจริง และเป็นวาทกรรมที่มีรากลึกในวัฒนธรรม และคติความเชื่อทางพุทธศาสนา การถ่อมตนมักเริ่มต้นด้วยถ้อยคำที่เรียบง่ายแต่ชัดเจน เช่น “ข้าเขียนปดื่อย่าไปเลาขวัญหัว(นินทา)ข้าเนื่อ” หรือ “เขียนปดิสักน้อย” และ “ตัวปดีบงามสักน้อย” ซึ่งเป็นการประกาศอย่างตรงไปตรงมาว่าผลงานของตนนั้นมีข้อบกพร่อง ในบางกรณีผู้คัดลอกอาจขยายความให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น “ข้าเขียนปดีบงามสักน้อย ข้อยเขียนตามง่าวตามงอ้อยเขียน” ซึ่งเป็นการถ่อมตนอย่างที่สุดโดยอ้างถึงความโงเขลาของตนเอง นอกจากการยอมรับในคุณภาพของลายมือแล้ว ยังมีอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้คือ การอ้างถึงความอ่อนประสบการณ์ของตนเอง ดังปรากฏข้อความว่า “เกิดมายังไม่เคยสักกำเทื่อ” (เกิดมายังไม่เคยเขียนสักครั้ง) “ข้ายังไม่เคยเขียนสักกำเทื่อแล” (ข้าไม่เคยเขียนเลยสักครั้ง) หรือ “กำลังหัดเขียนใหม่” และการย้ำเตือนอย่างหนักแน่นว่า “ไม่เคยสักคำเทอะ เลยไม่เคยแท้แท้” (ไม่เคยสักครั้งเลย ไม่เคยเลยจริง ๆ) ซึ่งเป็นการเน้นย้ำถึงการเป็นผู้กำลังฝึกหัดการจารคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งอาจเป็นส่วนที่ช่วยให้ลดความคาดหวังของผู้อ่านได้บ้าง

การคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลถือเป็นการสร้างบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ การแสดงความโอ้อวดหรือภาคภูมิใจในผลงานของตนอาจถูกมองว่าเป็นความเย่อหยิ่ง ซึ่งเป็นกิเลสที่บั่นทอนบุญกุศล ดังนั้น การถ่อมตนจึงเป็นการแสดงออกถึงความอ่อนน้อม ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จำเป็นสำหรับผู้ที่กำลังประกอบกิจอันเป็นกุศล นอกจากนี้ยังมีนัยทางสังคม คือเป็นการลดความคาดหวังของผู้อ่านล่วงหน้า ไม่ว่าจะเป็นผู้สร้าง หรือผู้อ่านในอนาคตซึ่งอาจเป็นพระเถระผู้ใหญ่ในชุมชนสงฆ์ ผู้คัดลอกได้แสดงให้เห็นถึงการตระหนักในสถานะที่ต่ำกว่าของตน และยอมรับในความสามารถที่อาจยังไม่ทัดเทียมกับผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า

2. การเชื่อเชิญให้ช่วยแก้ไขปรับปรุง

นอกเหนือจากการขอภัยในความผิดพลาดแล้ว คำถ่อมตัวนวนานมากยังได้แสดงเจตนาที่ก้าวไปอีกขั้นคือ การเชื่อเชิญให้ผู้อ่านเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขข้อปรับปรุงตัวบทให้สมบูรณ์ การกระทำนี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับตัวบทที่แตกต่างจากวัฒนธรรมการพิมพ์ในยุคปัจจุบันอย่างสิ้นเชิง

รูปแบบมาตรฐานของการเชื่อเชิญนี้มักปรากฏในลักษณะของประโยคคำสั่งเชิงขอร้อง เช่น “คัมภีร์ที่เหน็บใส่หือข้าจิมเทอะ” (ถ้าผิดที่เหน็บช่วยแก้ไขให้ข้าด้วยเถิด) และสำนวนอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น “ผิดที่ใดนิมนต์ใส่หือจิมเทอะ” (ผิดพลาดที่ใด ขอนิมนต์ท่านช่วยแก้ไขให้ด้วยเถิด) “ตกที่ใดนิมนต์ใส่หือจิม” (ตกหล่นที่ใดขอนิมนต์ท่านช่วยเติมด้วย) คำว่า “นิมนต์” เป็นการแสดงความเคารพอย่างสูงต่อผู้อ่านในอนาคต ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเป็นพระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถมากกว่าตนเอง

ในบางครั้งคำเชื่อเชิญนี้จะระบุกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน เช่น พี่ทุ พี่พระเหย ขออย่าด่าข้าพรองเทอะ โดยคำว่า ทุ หรือ ตู หมายถึงพระภิกษุ หรือ พี่พระ ในที่นี้คงไม่ได้หมายถึงสามเณร ในภาษาไทยถิ่นเหนือ แต่น่าจะหมายถึงพระภิกษุที่มีอาวุโสกว่า เนื่องจากมีการใช้คำคู่กับคำว่า พี่ทุ การระบุเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้คัดลอกตระหนักถึงลำดับชั้นทางสังคมและองค์ความรู้ภายในวัด และมุ่งหวังให้ผู้รู้ได้ช่วยชำระคัมภีร์ไบเบิลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี ธรรมเนียมปฏิบัตินี้เผยให้เห็นถึงมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวบทในยุคก่อนการพิมพ์ที่น่าสนใจ ในวัฒนธรรมคัมภีร์ไบเบิลไทยวนตัวบทไม่ได้ถูกทำให้สมบูรณ์ หรือสิ้นสุดลงด้วยการคัดลอกของผู้คัดลอกเพียงคนเดียว หากแต่เป็นยังเปลี่ยนแปลงได้เมื่อถูกส่งผ่านไปในชุมชนของผู้ใช้งานคัมภีร์ คัมภีร์ไบเบิลแต่ละผูกไม่ได้เป็นผลผลิตที่เสร็จสมบูรณ์ในตัว แต่เป็นกระบวนการที่ยังดำเนินต่อไป ผู้อ่านทุกคนโดยเฉพาะพระภิกษุผู้ทรงความรู้คือ ผู้ที่มีศักยภาพที่จะเป็นบรรณาธิการและผู้มีส่วนร่วมแก้ไขตัวบทนั้น ๆ คำเชื่อเชิญให้แก้ไขจึงเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดและควบคุมคุณภาพของตัวบท เป็นการรับประกันความยั่งยืน และความถูกต้องของคัมภีร์ไบเบิลผ่านความพยายามร่วมกันของคนในชุมชน และเป็นกิจกรรมของส่วนรวมที่จะช่วยรักษาองค์ความรู้ร่วมกัน

3. การขอร้องไม่ให้ตำหนิติเตียน

แม้ว่าคำถ่อมตนส่วนใหญ่จะแสดงความอ่อนน้อม แต่ก็มีความถ่อมตนอีกประเภทหนึ่งที่มีลักษณะขอร้องคือ การที่ผู้คัดลอกกล่าวร้องขอเชิงห้ามปรามผู้อ่านมิให้ตำหนิ เยาะเย้ย หรือด่าทอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความกังวลใจเกี่ยวกับชื่อเสียงและสถานะทางสังคมของตนเองอย่างชัดเจน

คำขอร้องเชิงห้ามปรามเหล่านี้มีตั้งแต่ระดับทั่วไป เช่น “อย่าไปเล่าขวัญหัวข้าเนื้อ” (อย่าเอาไปนินทาว่าร้าย) “ใผอย่าได้ด่าข้าเนื้อ” (ใครอย่าได้ด่าข้า) และ “อย่าไปใครหัวข้อยเนื้อ” (อย่ามาหัวเราะเยาะข้า) ไปจนถึงการแสดงความรู้สึกอับอายอย่างเปิดเผย เช่น “เป็นต้อยพี่น้องผู้พี่ช่างเรอตัวแลนายเอย” (นำอับอายต่อพี่น้องผู้มีฝีมือ) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบกับผู้อื่นและความกลัวที่จะเสียหน้าในหมู่คณะ

อย่างไรก็ตาม คำขอร้องเชิงห้ามปรามที่ดูรุนแรงและเผยให้เห็นความเปราะบางของผู้คัดลอกคือ การกล่าวถึงอวัยวะของบุพการี ได้แก่ “กำลังหัดเขียนใหม่ บัดนี้ พุ่พระพี่ได้เล่าได้เรียน อยาได้ด่าที่แม่ข้าเทอะ” “บ่เคยสักกำเทอะแลเจ้าเหย ขออย่าไปด่าที่แม่ข้อยเนื้อ” และ “ขอเจ้าที่ไว้ ขออย่าไปด่าที่แม่ข้าแดเทอะ” การใช้ถ้อยคำรุนแรงที่พาดพิงถึงบุพการีเช่นนี้เป็นปรากฏการณ์ที่น่าจะเป็นเรื่องธรรมดาในบริบทของการสร้างคัมภีร์โบราณ การใช้ถ้อยคำที่ดูรุนแรงเช่นนี้มักปรากฏในผลงานของรัศสิภิกขุ คำถ่อมตนประเภทนี้จึงเป็นดังเกราะกำบังที่ผู้คัดลอกสร้างขึ้นเพื่อขีดเส้นแบ่งอย่างชัดเจน และป้องกันตนเองจากการตำหนิติเตียนอย่างรุนแรงจากผู้อ่าน

ลักษณะเด่นประการหนึ่งของคำถ่อมตนในคัมภีร์โบราณไทยวนคือ การใช้ภาษาเชิงอุปมาที่เต็มไปด้วยจินตภาพ และความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเปรียบเปรยถึงลายมือที่ “บ่งาม” (ไม่สวย) ของตนเอง ผู้คัดลอกไม่ได้เพียงแต่บอกว่าลายมือของตนไม่ดี แต่ได้สร้างภาพเปรียบเทียบกับนามาจากวิถีชีวิต และสภาพแวดล้อมรอบตัว ทำให้คำถ่อมตนเหล่านี้กลายเป็นบันทึกทางวัฒนธรรม และนิเวศวิทยา การศึกษาภาษาเชิงอุปมาเหล่านี้จะเผยให้เห็นโลกทัศน์ในวิถีเกษตรกรรมที่ยังพึ่งพิงธรรมชาติ และประสบการณ์ด้านกายภาพของการจารคัมภีร์โบราณ

อุปมาโวหารเกี่ยวกับลายมือของผู้คัดลอกที่โดดเด่นและพบได้แพร่หลายที่สุดคือ “เหมือนปูน้อยยาดคันทนา” (เหมือนปูนตัวเล็ก ๆ ที่เดินได้ไปบนคันทนา) ซึ่งปรากฏในคัมภีร์โบราณหลายผูก ภาพของปูนที่เดินได้คันทนาอย่างเชื่องช้า ไม่เป็นเส้นตรง และดูไม่มั่นคงนี้เป็นการเปรียบเปรยลายเส้นอักษรที่ไม่สม่ำเสมอ บิดเบี้ยว และขาดความสวยงามได้อย่างชัดเจน โดยถ่ายทอดความรู้สึกของการเคลื่อนไหวที่ไม่แน่นอนและควบคุมไม่ได้ ซึ่งเป็นลักษณะของลายมือที่ยังไม่ชำนาญ

อุปมาที่พบบ่อยรองลงมาคือ “เหมือน 1 ไก่เขี่ยหัวมอง” (เหมือนประหนึ่งไก่ที่กำลังคุ้ยเขี่ยครกมอง) ภาพนี้สื่อถึงความไม่เป็นระเบียบ การคุ้ยเขี่ยหรือขีดเขียนอย่างไร้ทิศทาง ทำให้ตัวอักษรดูยุ่งเหยิงและกระจัดกระจาย มากไปกว่านี้อุปมาไก่เขี่ยหัวมองยังแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการตำข้าวด้วยครกมองที่กำลังจะถูกลืมและสูญหายไปแล้วในโลกปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังมีภาพเปรียบเทียบจากสัตว์อื่น ๆ ในระบบนิเวศท้องถิ่น เช่น “ตัวใหญ่ก็ใหญ่ ตัวน้อยก็น้อยเหมือนแค้น้อยเขี่ยเท่าหนทาง” (ตัวใหญ่ก็ใหญ่ ตัวเล็กก็เล็กเหมือนแค้น้อยที่เขี่ยดินตามทางเดิน) และ “กลางตัวก็หน้อยกลางตัวก็ใหญ่บ่ดีสักน้อยเหมือนแมวกายยาดคันทนา” (บางตัวเล็ก บางตัวใหญ่ ไม่ดีสักนิด เหมือนแมวที่เดินไปบนคันทนา) ซึ่งล้วนแต่ต่อยอดภาพของความไม่สม่ำเสมอของตัวอักษร และความไม่เป็นระเบียบของลายเส้นอักษร

การอุปมาภาพเปรียบเทียบจากวิถีเกษตรกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า กรอบความคิดและคำศัพท์เชิงเปรียบเทียบของผู้คัดลอกนั้นมาจากประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวัน ภาพของคันทนาเป็นภูมิทัศน์ทางความคิด และภาษา ภาพเปรียบเทียบเหล่านี้ไม่ได้มาจากตำราหรืองานวรรณกรรม แต่มาจากภาพที่คุ้นเคย และสัมผัสได้ในทุก ๆ วัน คำถ่อมตนจึงกลายเป็นพื้นที่ที่ผู้คัดลอกได้แสดงออกถึงรากเหง้าทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่แท้จริงของตนเอง

นอกจากการเปรียบเทียบลักษณะของเส้นสายลายมือแล้ว ผู้คัดลอกยังนิยมใช้ภาพเปรียบเทียบที่เน้นถึงความยากลำบากในการควบคุมเหล็กจารเพื่อให้ได้ตัวอักษรที่มีขนาดและสัดส่วนสม่ำเสมอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายทางกายภาพของการคัดลอกคัมภีร์โบราณ

ภาพเปรียบเทียบที่ชัดเจนที่สุดคือ “กลางตัวเท่าข้าง กลางตัวเท่าแมวแหวคาคอด” (บางตัวใหญ่เท่าข้าง บางตัวเล็กเท่าแมวแหวคาคอด) ซึ่งปรากฏอยู่บ่อยครั้ง อุปมานี้ไม่เพียงแต่บอกว่าตัวอักษรมีขนาดเล็กใหญ่ไม่เท่ากัน แต่ยังใช้ภาพของ “แมวแหวคาคอด” เพื่อสื่อถึงตัวอักษรที่เล็กและบีบอัดจนผิดส่วนได้อย่างเห็นภาพ นอกจากนี้ยังมีการเปรียบเทียบกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์ เช่น “กลางตัวก็เท่านี้วก้อย กลางตัวก็เท่าแม่มือ” (บางตัวขนาดเท่านี้วก้อย บางตัวขนาดเท่าหัวแม่มือ) ซึ่งเป็นมาตรวัดที่เข้าใจได้ง่ายและใกล้ตัว ยิ่งไปกว่านั้นผู้คัดลอกบางคนยังบรรยายถึงความไม่มั่นคงของทิศทางตัวอักษรว่า “กลางตัวก็บินหัวไปตงเหนือ กลางตัวบินหัวไปทางใต้” (บางตัวก็หันหัวไปทางเหนือ บางตัวก็หันหัวไปทางใต้) ซึ่งสื่อถึงลายเส้นที่เอนไปมา ไม่ตั้งตรง และขาดความมั่นคง

ภาพเปรียบเทียบเหล่านี้เน้นย้ำว่าการจารคัมภีร์โบราณเป็นงานฝีมือที่ต้องอาศัยความแข็งแรงของร่างกาย และการควบคุมกล้ามเนื้ออย่างสูง ความพยายามที่จะรักษาขนาดและรูปร่างของตัวอักษรให้สม่ำเสมอเป็นปัญหาหลักของผู้คัดลอกมือใหม่ สิ่งนี้ขัดแย้งกับมุมมองสมัยใหม่ที่อาจ

มองว่าการเขียนเป็นเพียงกิจกรรมทางปัญญา สำหรับผู้คัดลอกคัมภีร์โบราณแล้ว มันเป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องใช้ร่างกายทุกส่วน ทั้งทำนองที่ถูกต้อง สายตาที่เฉียบคม และทักษะการใช้มือที่แม่นยำ การจารคัมภีร์โบราณผู้จารจะยังไม่เห็นตัวอักษรที่ชัดเจนจนกว่าจะผ่านขั้นตอนการลูบน้ำหมึก ผู้คัดลอกจะเห็นเป็นเพียงรอยขีดเป็นร่องรอยตัวอักษรเท่านั้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะดังที่กล่าวมาอย่างสูง ดังนั้น ค่าถ่อมตนจึงเปรียบเสมือนบันทึกของความอดทนต่อความยากลำบากทางกายภาพที่แฝงอยู่ในการผลิตคัมภีร์โบราณแต่ละผูกก่อนเข้าสู่ยุคของการพิมพ์ ตารางต่อไปนี้ได้รวบรวม และจำแนกภาพเปรียบเทียบเปรยลายมือที่ปรากฏในคัมภีร์โบราณไทยวนจากวัดใหม่นครบาล เพื่อแสดงให้เห็นถึงความหลากหลาย ความถี่ และความหมายเชิงนัยของวากรรมที่ผู้คัดลอกใช้ในการถ่อมตน

ตารางที่ 11 ภาพเปรียบเทียบเปรยลายมือและความถี่ในการปรากฏ

ภาพเปรียบเทียบเปรย	คำแปล	ความหมาย	รหัสเอกสาร	ความถี่
วิถีเกษตรและธรรมชาติ				
เหมือนปูน้อย ยาดคันทนา / ปู ยาดหัวคันทนา	เหมือนปูนตัวเล็ก เดินไต่บนคันทนา	ลายมือไม่ตรง ไม่ สม่ำเสมอ บิด เบี้ยว ควบคุม ไม่ได้	RBR003-113, RBR003-118, RBR003-121, RBR003-124, RBR003-136, RBR003-144, RBR003-166, RBR003-182, RBR003-191, RBR003-202, RBR003-205, RBR003-222, RBR003-223, RBR003-293, RBR003-310, RBR003-337, RBR003-338, RBR003-376, RBR003-386, RBR003-395	20
เหมือนไก่เขี่ยหัว มอง / ไก่เขี่ยข้าว	เหมือนไก่คู้เขี่ย ดินหาอาหาร	ลายมือยุ่งเหยิง ไม่เป็นระเบียบ กระจัดกระจาย	RBR003-115, RBR003-125, RBR003-195, RBR003-330	4
เหมือนแค้น้อย เขี่ยเท่าหนทาง	เหมือนแค้น้อย เขี่ยดินตาม ทาง	ลายมือไม่เป็น ระเบียบ ไม่ สวยงาม	RBR003-210	1
เหมือนแมวกาย ยาดคันทนา	เหมือนแมวเดิน ผ่านบนคันทนา	ลายมือไม่ตรง ไม่ สวยงาม	RBR003-203	1

ภาพเปรียบเทียบ	คำแปล	ความหมาย	รหัสเอกสาร	ความถี่
เหมือนปลาบัว อยู่ในน้ำ	เหมือนปลาที่ กำลังบัวน้ำ	ลายมือดูยุ่งเหยิง ไม่เป็นระเบียบ	RBR003-337	1
เหมือนยุ้งตึกกัน	เหมือนยุ้งที่บิน ชนกัน	ลายมือเล็กและ ยุ่งเหยิงอ่านยาก	RBR003-322	1
เปรียบเทียบขนาดและสัดส่วน				
กลางตัวเท่าข้าง กลางตัวเท่าแมว	บางตัวใหญ่เท่า ข้าง บางตัวเล็ก เท่าแมว	ตัวอักษรมีขนาด ไม่สม่ำเสมอมาก	RBR003-111, RBR003-163, RBR003-166, RBR003-188, RBR003-200, RBR003-330	6
กลางตัวเท่าข้าง กลางตัวเท่า หิ้งห้อย/แมงแคง	บางตัวใหญ่เท่า ข้าง บางตัวเล็ก เท่าหิ้งห้อย/มด แคง	ตัวอักษรมีขนาด แตกต่างกันมาก	RBR003-131, RBR003-289	2
กลางตัวก็เท่า นิ้วก็ย่อกลางตัวก็ เท่าแม่มี	บางตัวขนาดเท่า นิ้วก็ย่อ บางตัว ขนาดเท่าหัวแม่ มือ	ตัวอักษรมีขนาด ไม่เท่ากัน	RBR003-196, RBR003-237, RBR003-319	3
เปรียบเทียบทิศทางและความมั่นคง				
กลางตัวก็บินหัวไป ตั้งเหนือกลางตัว บินหัวไปทางใต้ / เหียงหัวเข้า- ออก	ตัวอักษรเอนไป มา ไม่ตั้งตรง	ตัวอักษรเอนไป มา ไม่ตั้งตรง ขาดความมั่นคง	RBR003-219, RBR003-224, RBR003-230, RBR003-289	4
การล้อมตนทั่วไป				
พอเป็นถ้อยอยู่ใบ ลาน / พอหยาด เป็นถ้อย	พอเป็นถ้อยคำ อยู่บนใบลาน	ลายมือพออ่าน ออกได้ แต่ไม่ สวยงาม	RBR003-175, RBR003-178, RBR003-188, RBR003-189, RBR003-193, RBR003-209, RBR003-228, RBR003-295	8

ตารางนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงภาพเปรียบเทียบจากวิถีเกษตรกรรม โดยเฉพาะ “บุญยาคันนา” ซึ่งเป็นภาพสะท้อนที่เด่นชัดที่สุดของความรู้สึกที่ผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลงานมีต่อผลงานของตนเอง การประมวลข้อมูลเชิงปริมาณนี้เป็นเครื่องยืนยันถึงข้อสรุปในส่วนก่อนหน้า และเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่หนักแน่นเกี่ยวกับโลกทัศน์ของผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลชาวไทยวน

นอกจากการถ่อมตน และการใช้ภาพเปรียบเทียบแล้ว ผู้คัดลอกยังได้ระบุถึงสาเหตุที่ทำให้ผลงานของตนบกพร่องไว้อย่างชัดเจน คำอธิบายเหล่านี้เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสังคมที่ดี เพราะได้แสดงให้เห็นเบื้องหลังของกระบวนการผลิตคัมภีร์ไบเบิล ทำให้เห็นถึงสภาพเงื่อนไขทางวัตถุ จิตใจ และสังคมที่ผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลต้องเผชิญ สาเหตุที่ถูกอ้างถึงความหลากหลาย ตั้งแต่ความอ่อนประสบการณ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ในสังคม ความเจ็บปวดทางร่างกาย และเรื่องส่วนตัว

เหตุผลที่ถูกกล่าวอ้างมากที่สุดคือ การเป็นผู้ฝึกหัด หรือขาดประสบการณ์ ผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลส่วนมากได้ระบุอย่างตรงไปตรงมาว่าตนเองเป็นมือใหม่ เช่น “กำลังหัดเขียน” “ข้าเรียนเขียนใหม่บ้างมสั๊กน้อยแล” (ข้าพเจ้าเพิ่งเรียนเขียนใหม่ไม่สวยงามเลย) และ “บ่เคยสั๊กคำเทื่อ” (ไม่เคยเขียนสั๊กครั้ง) การอ้างเหตุผลนี้สอดคล้องกับสถานะของผู้คัดลอกส่วนใหญ่ที่เป็นรัฐสภิกขุ

ความแพร่หลายของข้ออ้างนี้ยืนยันบทบาทสำคัญของวัดในฐานะที่เป็นทั้งสถานที่คัดลอกคัมภีร์ไบเบิล และสถานศึกษา กิจกรรมคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลไม่ได้เป็นเพียงการสร้างบุญกุศล แต่ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาสำหรับพระภิกษุหนุ่ม (รัฐสภิกขุ) เพื่อฝึกฝนทักษะการจารไบเบิลด้วยอักษร และอักษรวิธธรรมล้านนา พร้อมทั้งซึมซับคำสอนทางพุทธศาสนาไปด้วยกัน บริบทนี้ช่วยอธิบายระหว่างเจตนาอันเป็นกุศลกับข้อผิดพลาดที่เกิดจากความเผลอว้าวัย และขาดทักษะ

คำถ่อมตนจำนวนไม่น้อยได้บันทึกถึงความเจ็บปวด และความไม่สบายทางกายที่เกิดขึ้นระหว่างการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งทำให้เห็นว่า การจารไบเบิลนั้นเป็นงานที่ต้องใช้พลังและมีผลกระทบต่อร่างกายอย่างมาก อาการที่ถูกกล่าวถึงบ่อยที่สุดคืออาการปวดหลัง หรือปวดเอวดังปรากฏในข้อความว่า “เขียนบ่ดีสั๊กน้อยเพราะว่าเจ็บแหวเต็มทีแลหุ” (เขียนไม่ดีเลยเพราะว่าปวดเอวอย่างมากเลย) และที่น่าสนใจคือคำบรรยายที่ให้รายละเอียดมากขึ้นว่า “เจ็บแหวเต็มที นั่งเขียนบ่ได้ นั่งเขียนพ่องนอนเขียนพ่องแล” (ปวดเอวอย่างมาก นั่งเขียนไม่ได้ ต้องนั่งเขียนบ้างนอนเขียนบ้าง) ข้อความนี้ให้ภาพที่ชัดเจนถึงความยากลำบากในการรักษาทำนังเป็นเวลานาน ๆ จนต้องเปลี่ยนอิริยาบถไปนอนเขียนซึ่งย่อมส่งผลต่อความสม่ำเสมอของลายเส้นอย่างแน่นอน

นอกจากอาการปวดหลังแล้ว ยังมีการกล่าวถึงความเหนื่อยล้าและปัญหาสายตา เช่น “ลางเทือกก็ตามืด ลางเทือกก็ตาดำ ลางเทือกก็เจ็บหลัง ลางเทือกก็เจ็บแอว” (บางครั้งก็ตาพร่ามัว บางครั้งก็ตาลาย บางครั้งก็ปวดหลัง บางครั้งก็ปวดแอว) ข้อความเหล่านี้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ เกี่ยวกับการยศาสตร์ของการผลิตคัมภีร์ไบเบิล การนั่งหลังขดหลังแข็งเป็นเวลาหลายชั่วโมง ก้มหน้า ลงจดจ้องบนแผ่นไบเบิลแคบ ๆ และใช้แรงกดเหล็กจารลงบนพื้นผิวที่แข็ง ย่อมเป็นภาระต่อร่างกาย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คำถ่อมตนเหล่านี้จึงไม่ใช่แค่ข้ออ้าง แต่เป็นบันทึกโรคร้ายจากการทำงานของผู้ คั ด ล อ ก คั ม ภี ร์ ไบเบิลในอดีต และทำให้เราสัมผัสได้ถึงความเจ็บปวดทางร่างกายที่ต้องใช้ไปเพื่อสร้างสรรค์คัมภีร์ไบเบิลเหล่านี้

ในบรรดาเหตุผลทั้งหลายที่ผู้คัดลอกกล่าวอ้างในคำถ่อมตน มีกลุ่มที่น่าสนใจและให้ ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับมิติความเป็นมนุษย์ได้ดีที่สุด คือ เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับความว้าวุ่นใจและ สิ่งรบกวนทางโลก บันทึกผู้สร้างได้เปิดเผยให้เห็นการปฏิบัติหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์กับความปรารถนาทาง โลกที่ยังคงรบกวนจิตใจของภิกษุหนุ่ม (รัศสลิกขุ) สิ่งรบกวนทางโลกที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดคือ สตรีเพศ หรือหญิงสาว ซึ่งปรากฏในคำถ่อมตนหลายฉบับด้วยความอารมณ์ที่แตกต่างกันไป

บางกรณีเป็นการบรรยายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าอย่างละเอียดลออ อย่างเช่นในคัมภีร์เรื่องมัทธิปาเพียว ผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลได้ระบายความในใจว่า “เขียนบตี สติบตั้ง เพราะสาวบ้านเค้ามะเคาะ ความมันมาวัด มันเหลียวผ่อแต่หน้า คันข้าบผ่อก็อดบได้ คันข้าผ่อไปมันก็ บิดหน้าหนี อีสาว อปรีชางผ่อหน้าทุแลนา” (เขียนไม่ดี สติไม่มั่นคง เพราะผู้หญิงจากบ้านเค้ามะ เคาะ นางมาที่วัดแล้วเอาแต่จ้องหน้า ถ้าข้าไม่มองก็อดไม่ได้ แต่พอมองไปนางก็เบือนหน้าหนี อีหญิง ร้ายกาจช่างกล้ามองหน้าพระ) ข้อความนี้เป็นเหมือนบันทึกการต่อสู้ในใจของภิกษุหนุ่มระหว่างการ รักษาสมาธิในการจารคัมภีร์ไบเบิลกับการรับมือกับสิ่งเร้าจากภายนอก

ในอีกหนึ่งกรณี คือการระบายความรู้สึกผิดหวังในความรัก ดังที่รัศสลิกขุท่านหนึ่งได้ จารไว้ในคัมภีร์ไบเบิลผู้หนึ่งว่า “เพราะคิดฮอดฮอไสกับทั้งอีนาคเต็มที ได้อู้กันไว้เพิ่นเอาไปกินเสีย หมดแล้ว” (เพราะคิดถึงฮอไสกับอีนาคอย่างมาก เคยพูดคุยตกลงกันไว้ แต่คนอื่นเอาไปเสียแล้ว) และ ตามมาด้วยคำคร่ำครวญว่าตนเองเสียใจจน “บฉันข้าวได้ 7 วัน” คำระบายความรู้สึกนี้แสดงถึงให้เห็น ถึงความเจ็บปวดรวดร้าวจากความรักที่ไม่สมหวัง ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิล และชีวิตในเพศบรรพชิต นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงความปรารถนาในลักษณะทั่วไป เช่น “เขียนบตี

สน้อย...เพราะว่าใจปดีสักน้อย คืดสอดหาสาวเต็มที” (เขียนไม่ดีเลย...เพราะใจคอไม่ดี คิดถึงผู้หญิง
อย่างมาก) ซึ่งแสดงถึงสภาพจิตใจที่วุ่นและไม่สงบ

แม้กระนั้นยังพบเรื่องของการยอมรับอย่างเปิดเผยว่าต้องการที่จะลาสิกขาบท หรือที่
ในภาษาไทยวนเรียกว่า “ใคร่สึก” (อยากสึก) ซึ่งเป็นความปรารถนาที่ขัดแย้งโดยตรงกับการสร้างบุญ
โดยการการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิล ดังข้อความเช่น “ใจปดั่ง เหตุว่าใคร่สึกเต็มทีแลเจ้าเหย” (ใจไม่มั่นคง
เพราะอยากสึกเต็มทีแล้ว) “เขียนปดีสักน้อยเพราะอยากใคร่สึกเต็มทีแลท่านเอย” (เขียนไม่ดีเลย
เพราะอยากสึกเต็มที) และ “ตัวปดีสักน้อย อย่าไปด่าข้อยเนอ เพราะฟังเขียน อยากใคร่สึก เต็มที”
(ลายมือไม่ดี อย่าด่าข้ายเลย เพราะรีบเขียน อยากสึกเต็มทีแล้ว) เป็นต้น

ความตรงไปตรงมาของข้อความที่สะท้อนความรู้สึกเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่ได้
เกิดขึ้นบ่อย ๆ ในขณะที่ผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลกำลังคัดลอกคัมภีร์ซึ่งถือเป็นการประกอบศาสนกิจ
อย่างหนึ่ง แต่ในตอนท้ายกลับยอมรับว่าตนเองกำลังปรารถนาที่จะละทิ้งสมณเพศ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่า
พื้นที่ของคำถ่อมตนนั้นทำหน้าที่เสมือนพื้นที่เสรี และปลอดภัยซึ่งสามารถแสดงออกได้ถึงความคิด
และความรู้สึกที่โดยปกติแล้วถือเป็นเรื่องต้องห้ามตามพระธรรมวินัย ถ้อยคำความรู้สึกเหล่านี้เป็น
การระบายความขัดแย้งภายในจิตใจระหว่างอุดมคติทางธรรมกับกิเลสทางโลกออกมาเป็นลายลักษณ์
อักษร การที่คำแสดงความรู้สึกเหล่านี้ได้รับบันทึกไว้เคียงคู่กับตัวบท แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมไทยวน
ในการยอมรับในความเปราะบางของมนุษย์ โดยมีความเข้าใจว่าหนทางสู่การหลุดพ้นนั้นเต็มไปด้วย
อุปสรรค และสิ่งเขี้ยววนโดยเฉพาะสำหรับคนหนุ่มสาว บันทึกเหล่านี้จึงให้ข้อมูลเชิงลึกที่หาจากที่อื่น
ไม่ได้เกี่ยวกับสภาวะทางจิตใจที่แท้จริงของชีวิตในอาราม

เมื่อศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของคำถ่อมตน ทั้งรูปแบบ กลวิธีทางภาษา และ
เหตุผลที่กล่าวอ้างแล้ว ต่อไปเป็นนำข้อมูลเหล่านี้มาสังเคราะห์เพื่อแสดงภาพที่สมบูรณ์ของผู้คัดลอก
คัมภีร์ไบเบิลในฐานะปัจเจกบุคคลที่มีชีวิตจิตใจ มีตัวตน และอยู่ในเครือข่ายความสัมพันธ์ทาง
สังคมไทยวน คำถ่อมตนไม่ได้เป็นเพียงข้อความที่แยกส่วนกันแต่เมื่อนำมาพิจารณารวมกันแล้ว
อาจสามารถประกอบสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และโลกทัศน์ของผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิล
ชาวไทยวนขึ้นมาได้

จากข้อมูลในบันทึกผู้สร้างชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลส่วนใหญ่มี
สถานะเป็น รัสนิกขุ หรือพระภิกษุนวกะ ข้อมูลนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำความเข้าใจเนื้อหา
และน้ำเสียงของคำถ่อมตน เพราะได้เชื่อมโยงโดยตรงกับหัวข้อที่ปรากฏซ้ำ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการอ้างถึง
ความอ่อนประสบการณ์ การถูกรบกวนจากสตรี หรือความปรารถนาที่จะลาสิกขา

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบเหล่านี้ร่วมกัน คำถ่อมตนที่ดูเหมือนจะจัดกระจายสามารถเรียบเรียงใหม่ในฐานะเรื่องเล่าของการเปลี่ยนผ่านวัย เรื่องเล่านี้ได้บันทึกช่วงชีวิตที่เฉพาะเจาะจงของชายหนุ่มที่กำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายหลายด้านพร้อมกัน ทั้งการฝึกฝนตนเองภายใต้กรอบของพระธรรมวินัยอันเข้มงวด ภาระทางการศึกษาที่ต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ (การจารอักษรธรรมล้านนา) ความเจ็บปวดทางกายจากการจารคัมภีร์ใบลาน และที่สำคัญที่สุดคือ แรงดึงดูดของชีวิตคลุกคลีที่ได้จากมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรัก หรืออิสรภาพส่วนตัว แม้ว่าคำถ่อมตนจะเต็มไปด้วยคำบ่น และความปรารถนาทางโลก แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ ข้อความเหล่านี้มักจะถูกตีกรอบ หรือลงท้ายด้วยเจตนาทางพุทธศาสนาเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาบุญ การผสมผสานระหว่างเรื่องทางโลกกับเรื่องทางธรรมนี้เผยให้เห็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการผลิตคัมภีร์ใบลาน

การจัดวางคำถ่อมตนเหล่านี้เคียงคู่กับการประกาศเจตนาอันเป็นกุศลเป็นสิ่งที่จะพบเห็นได้ทั่วไป ตัวอย่างเช่น ผู้คัดลอกท่านหนึ่งหลังจากที่บรรยายถึงหญิงสาวที่มารบกวนสมาธิอย่างละเอียดแล้ว ก็ได้ลงท้ายด้วยการขอพรให้ตนมีปัญญาเฉลียวฉลาดและขอให้บุญที่ได้จากการเขียนธรรมนี้ไปลบล้างกรรมเวรของตน อีกตัวอย่างหนึ่ง ผู้คัดลอกที่สารภาพว่าอยากสึกเต็มที่ ก็ยังคงแสดงความปรารถนาที่จะได้รับผลบุญจากการกระทำของตน วลีสำคัญที่ปรากฏซ้ำ ๆ คือ “ใครได้บุญเต็มที่” (ปรารถนาจะได้บุญอย่างยิ่ง) ซึ่งมักจะตามมาหลังจากการขอร้องเรื่องลายมือ หรือการบ่นถึงความยากลำบากในการจารคัมภีร์ใบลาน

ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นว่า ผู้คัดลอกเข้าใจดีว่าทักษะของตนมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือ การสั่งสมบุญกุศล ซึ่งบุญนี้มีประโยชน์ใช้สอยที่จับต้องได้ในทางความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นการนำไปสู่สุคติภูมิในชาติหน้า การบรรลุนิพพาน การอุทิศส่วนกุศลให้แก่บุพการีและญาติพี่น้อง หรือแม้กระทั่งการลบล้างบาปกรรมที่เคยทำมา การคัดลอกคัมภีร์ใบลานจึงมีลักษณะเป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายทางศาสนา สิ่งนี้ช่วยอธิบายความขัดแย้งที่ดูเหมือนจะย้อนแย้งในตัวเองที่ผู้คัดลอกบ่นถึงความทุกข์ยากของงาน แต่ในขณะเดียวกันก็ย้ำถึงความปรารถนาทางบุญกุศล

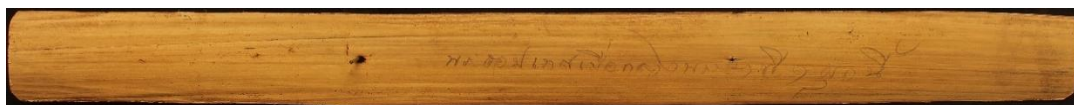
การศึกษาคำถ่อมตนในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล มีข้อค้นพบสำคัญดังนี้ ประการแรก คำถ่อมตนทำหน้าที่เป็นพื้นที่เสรี และปลอดภัย เป็นพื้นที่ซึ่งโลกของพระธรรมมาบรรจบกับโลกของมนุษย์ ผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลานใช้พื้นที่นี้ในการแสดงความถ่อมตนตามขนบทางศาสนาและสังคม ขณะเดียวกันก็ใช้เป็นช่องทางในการระบายความรู้สึกส่วนตัวที่ขัดแย้งกับอุดมคติของสมณเพศ ไม่ว่าจะเป็นความเจ็บปวดทางกาย ความว้าวุ่นใจจากสตรี หรือความปรารถนาที่จะลาสิกขา ประการที่สอง คัมภีร์ใบลานในวัฒนธรรมไทยวนมีลักษณะเป็นวัตถุทางสังคมที่มีพลวัต ไม่ใช่สิ่งที่เสรีสมบูรณ์ใน

ตัวเอง การเชื่อเชิญให้ผู้อ่านช่วยแก้ไขปรับปรุงสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องตัวบทที่เปิดกว้างและมีชีวิต ซึ่งถูกธำรงรักษาและพัฒนาผ่านความพยายามร่วมกันของชุมชนผู้รู้ ประการสุดท้าย ภาพของผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลานที่ปรากฏขึ้นจากคำถ่อมตนเหล่านี้คือภาพของภริสสภิกขุ หรือคนหนุ่มที่กำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านของชีวิต ผู้ซึ่งต้องต่อสู้กับความขัดแย้งภายในระหว่างแรงผลักดันทางโลกกับความมุ่งมั่นที่จะสั่งสมบุญทางพุทธศาสนา

3.2 ปราปรบทร่วมสมัย

ปราปรบทร่วมสมัย คือ ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่พบในชุดคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีวัสดุเครื่องเขียน ปรากฏการณ์ที่ผู้ใช้งานในยุคหลังได้เพิ่มเติมข้อความ และสัญลักษณ์ลงบนพื้นที่ว่างของคัมภีร์ใบลาน โดยใช้วัสดุเครื่องเขียนสมัยใหม่ที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น ปากกาลูกกลิ้ง ดินสอดำ และปากกามาร์คเกอร์สีต่าง ๆ การกระทำดังกล่าวจะไม่ถูกพิจารณาในฐานะสิ่งขีดเขียนที่ไร้ความหมาย หรือเป็นการทำลายโบราณวัตถุ แต่จะได้รับการศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนในการสืบสานชีวิตของคัมภีร์ใบลานอย่างมีความหมายและสำคัญ ซึ่งมีลักษณะเทียบเคียงได้กับ “ปราปรบท” แบบดั้งเดิม

การเลือกใช้วัสดุเหล่านี้ไม่ได้สะท้อนเพียงความสะดวก หรือความทันสมัย แต่ยังบ่งชี้ถึงพลวัตทางวัฒนธรรม และความต่อเนื่องของการใช้งานคัมภีร์ใบลานในฐานะเอกสารที่มีชีวิต การกระทำดังกล่าวคือ การผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมของการจารเข้ากับนวัตกรรมการเขียนด้วยเครื่องมือสมัยใหม่ ซึ่งสะท้อนนัยสำคัญในสองประการ ประการแรกคือ การแสดงให้เห็นว่า ประเพณีการสร้างและถ่ายทอดตัวบทสามารถปรับตัว และบูรณาการเข้ากับเทคโนโลยีร่วมสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สองคือ ปราปรบทร่วมสมัยเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการต่อยอดและธำรงรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการในยุคปัจจุบัน แนวโน้มการปรับตัวเช่นนี้สามารถพบเห็นได้ในหลากหลายวัฒนธรรมที่มุ่งอนุรักษ์มรดกทางปัญญาไปพร้อมกับ การเปิดรับนวัตกรรมใหม่ ดังตัวอย่าง เป็นปราปรบทร่วมสมัยที่เขียนด้วยดินสอดำ เรื่องการใช้งานคัมภีร์เพื่อการเทศนาธรรมในวาระสำคัญทางศาสนาของพระฮอม

ภาพที่ 121 ปราปรบทร่วมสมัยแสดงการใช้งานคัมภีร์ไบเบิล

“พระฮอมเทคน์เมื่อกกลางพรรษาที่ ๑ ผูกรี้”

RBR003-185 ปทุมบัวหอม

ผลการศึกษาปราปรบทร่วมสมัยในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล แสดงให้เห็นว่าถึงแม้ว่าปราปรบทร่วมสมัยจะจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ปราปรบทร่วมสมัยเชิงโครงสร้าง ปราปรบทร่วมสมัยเชิงอธิบาย และปราปรบทร่วมสมัยเชิงสาระัตถะ ซึ่งเทียบเคียงได้กับกรอบการจำแนกประเภทของปราปรบทร่วมสมัยแต่ข้อค้นพบที่เด่นชัดที่สุดในการศึกษาปราปรบทร่วมสมัยคือความไม่สมดุลของสัดส่วนการปรากฏ โดยเฉพาะปริมาณของปราปรบทร่วมสมัยเชิงอธิบายที่สูงกว่าประเภทอื่น นอกจากนี้การปรากฏร่วมกันของอักษร และอักษรวิธ ของอักษรธรรมล้านนา และอักษรไทยก็แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ และใช้งานอักษรทั้งสองวัฒนธรรมได้อย่างคล่องแคล่วและกลมกลืน

ผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกตว่า ปริมาณของปราปรบทร่วมสมัยเชิงอธิบายที่สูงกว่าประเภทอื่นนี้เป็นผลโดยตรงจากคุณสมบัติของวัสดุเครื่องเขียนสมัยใหม่ที่เอื้อให้ผู้ใช้งานสามารถแก้ไข ทำสัญลักษณ์หรือเพิ่มเติมคำอธิบายประกอบตัวบทได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เมื่อเทียบกับกระบวนการจารที่มี ความซับซ้อนกว่า ดังนั้นการปรากฏของปราปรบทร่วมสมัยเชิงอธิบายในปริมาณมากจึงสะท้อนการใช้งานคัมภีร์ไบเบิลอย่างต่อเนื่อง และยังอาจทำหน้าที่เป็นดัชนีชี้วัดผลกระทบของเทคโนโลยีที่มีต่อพฤติกรรมของผู้ใช้งานคัมภีร์ไบเบิลในยุคหลัง ดังนั้นการศึกษาปราปรบทร่วมสมัยทั้ง 3 ประเภทต่อไปนี้จะให้ความสำคัญกับปราปรบทร่วมสมัยเชิงอธิบายเป็นพิเศษ

3.2.1 ปราปรบทร่วมสมัยเชิงโครงสร้าง

ปราปรบทร่วมสมัยเชิงโครงสร้างมีหน้าที่สำคัญในการชี้แนะผู้ใช้งานให้เข้าถึงตัวบทและทำความเข้าใจโครงสร้างทางกายภาพของเอกสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสำรวจ พบองค์ประกอบหลัก 2 ประเภท ได้แก่ ชื่อเรื่อง และอักษรบอกอังกา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1.1 ชื่อเรื่อง

ปราปรบทร่วมสมัยที่เป็นชื่อเรื่องพบมากที่สุดถึง 221 รายการ สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามอย่างเป็นระบบในการจัดหมวดหมู่คัมภีร์ไบเบิลที่มีอยู่จำนวนมาก จากเดิมอาจถูกเก็บรวมกันโดยผู้ดูแลหรือเจ้าอาวาสที่รู้และสามารถอ่านอักษรธรรมล้านนาได้เป็นอย่างดี การเพิ่มชื่อเรื่อง

อักษรไทยเข้าไปอย่างชัดเจนแสดงว่าผู้ใช้งานในยุคหลังอาจไม่ใช่คนกลุ่มเดิมอีกต่อไป อาจมีพระรุ่นใหม่หรือคฤหัสถ์จำนวนมากขึ้นที่ต้องการเข้าถึงคัมภีร์ใบลานไทยวนชุดนี้

ชื่อเรื่องมักปรากฏในตำแหน่งที่สังเกตได้ง่ายที่สุด ได้แก่ ปกหน้า เป็นอันดับหนึ่ง แสดงให้เห็นถึงการออกแบบโดยคำนึงถึงผู้ใช้งานเป็นหลัก เมื่อคัมภีร์ใบลานถูกมัดรวมกันหรือวางซ้อนกัน ปกหน้าคือส่วนที่มองเห็นได้ทันทีโดยไม่ต้องแก้ห่อมัดหรือคลี่ใบลานออกมาดู ซึ่งช่วยลดขั้นตอนและประหยัดเวลาในการค้นหา

การใช้วัสดุร่วมสมัย เช่น ปากกาลูกกลิ้งสีต่าง ๆ ในการเขียนชื่อเรื่อง ยิ่งทำให้เห็นว่าปราปรบพเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นในยุคหลัง และอาจเป็นส่วนหนึ่งของโครงการจัดระเบียบคัมภีร์ใบลานของวัดใหม่นครบาล เพื่อให้ทันต่อความต้องการใช้งานที่เปลี่ยนไป

ภาพที่ 122 ชื่อเรื่องอักษรไทย ปัญหาสูตร

RBR003-101 ปัญหาสูตร

ในกรณีที่คัมภีร์ใบลานบางผูกไม่มีปกหน้าดั้งเดิม ไม่ว่าจะเกิดจากการสูญหายหรือไม่ได้จัดทำไว้แต่แรก พบว่าผู้ใช้งานคัมภีร์ได้ปรับประยุกต์ โดยการนำใบลานเปล่ามาทำหน้าที่เป็นปกหน้าชั่วคราว และเขียนชื่อเรื่องด้วยปากกา หรือดินสอดำกำกับลงไป ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามในการธำรงรักษาโครงสร้างพื้นฐานของคัมภีร์ใบลานไว้ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 123 นำใบลานเปล่ามาเขียนชื่อเรื่องด้วยปากกา อักษรไทย

มาลัยโปรดเปรต

RBR003-102 มาลัยโปรดเปรต

ภาพที่ 124 นำใบลานเปล่ามาเขียนชื่อเรื่องด้วยปากกา อักษรไทย

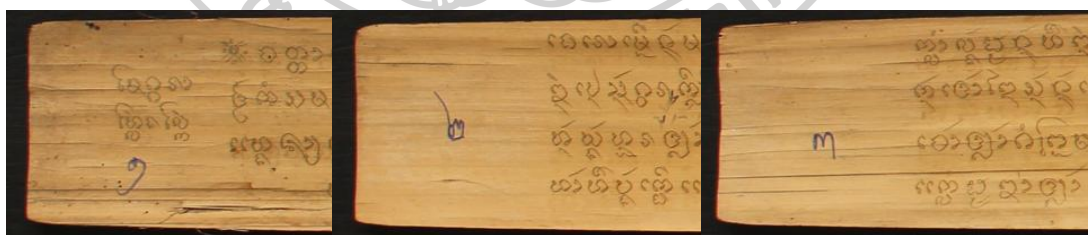
พุทธตำนาน

RBR003-114 พุทธตำนาน

3.2.1.2 อักษรบอกอังกา

อักษรบอกอังกา หรือการลำดับหน้าใบลาน เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของคัมภีร์ใบลาน ทุกผูก อย่างไรก็ตาม อักษรบอกอังกาในปราชัยบทร่วมสมัยแสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนธรรมเนียมปฏิบัติต่างไปจากปราชัยดั้งเดิมที่จะจารอักษรบอกอังกาไว้ที่ด้านหลังของใบลานแต่ละใบ มาเป็นการเขียนอักษรบอกอังกาไว้ที่ด้านหน้าของใบลาน (ภาพที่ 125)

นอกจากนี้ ยังพบการสร้างระบบลำดับหน้าแบบใหม่ คือ การเขียนเลขกำกับทั้งสองด้านของใบลาน (Recto and Verso) เพื่อระบุลำดับหน้าอย่างละเอียดในทุกหน้า ซึ่งแตกต่างจากระบบดั้งเดิมที่นับเป็นใบมาเป็นนับเป็นหน้า การเปลี่ยนแปลงนี้อาจสะท้อนถึงความต้องการใช้งานที่เปลี่ยนไป เช่น เพื่อการอ้างอิงที่แม่นยำยิ่งขึ้น หรือเพื่อการนับจำนวนหน้าที่สะดวกต่อการใช้งานในยุคปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 125 อักษรบอกอังกา เขียนไว้ด้านหน้าของใบลาน

RBR003-104 โมคคัลลาหลงโลก

ภาพที่ 126 อักษรบอกอังกฤษ เขียนไว้ทั้งสองหน้าของใบลาน

RBR003-108 สักกบรรพ์

3.2.2 ปราปรบทร่วมสมัยเชิงอธิบาย

ปราปรบทร่วมสมัยเชิงอธิบายเป็นประเภทที่พบมากที่สุด สะท้อนถึงปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ใช้งานกับตัวบท กระทำเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องรวมไปถึงการเพิ่มเติมความเข้าใจเพื่อการถ่ายทอดเนื้อหาโดยใช้วัสดุเครื่องเขียนสมัยใหม่ เช่น ปากกาลูกกลิ้งหลากสี และดินสอดำ โดยสามารถจำแนกการสร้างปราปรบเชิงอธิบายได้ 4 ลักษณะดังนี้

3.2.2.1 การแก้ไข

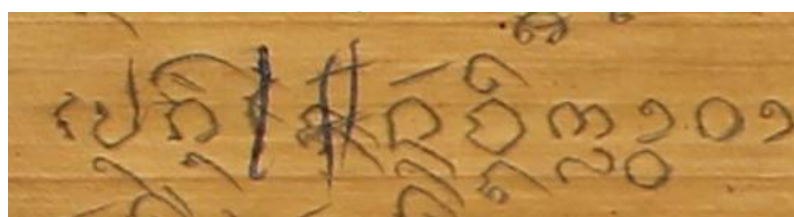
การแก้ไขเป็นการแทรกแซงตัวบทเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดจากการจาร เช่น การขีดทับตัวอักษรหรือคำที่จารผิด จารซ้ำซ้อน หรือจารเกิน เพื่อให้ประโยคมีความสมบูรณ์ทางความหมาย ดังตัวอย่างในภาพที่ 127 ซึ่งมีการใช้ปากกาขีดทับคำว่า “เปนอัน” ที่เกินมา ดังในข้อความ “หน้าไม้เปนอันเปนของวิเศษ” ส่งผลให้ประโยคมีความถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังพบการใช้ปากกาขีดเส้นทับขั้วลงไปใรรอยเส้นจารที่ขีดทับคำที่จารผิด เพื่อให้ผู้ใช้งานได้สังเกตเห็นอย่างเด่นชัดขึ้น ดังตัวอย่างในภาพที่ 128 หรือการขีดทับคำที่จารผิดด้วยดินสอดำ และแก้ไขให้ถูกต้องโดยเขียนไว้ข้าง ๆ เนื่องจากมีพื้นที่เหลือใกล้บริเวณรูร้อยสายสนองดังในคำว่า “ปริโยสานก็ สี” คำว่า “สี” เป็นคำที่จารผิด แก้เป็น “มี” ดังตัวอย่างในภาพที่ 129

ภาพที่ 127 การใช้ปากกาขีดทับคำที่จารึก

“หน้าไม้เช่นอันเป็นของวิ..”

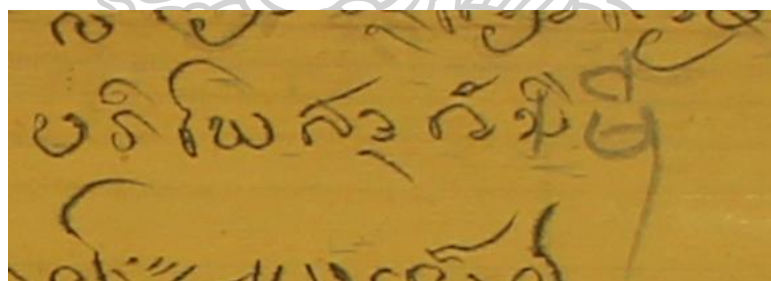
RBR003-141 นิยายลายงู ผูก 4

ภาพที่ 128 การใช้ปากกาขีดทับคำที่จารึกซ้ำกับปราปรบดั้งเดิม

“เป็นคนใช้นั้นจึงกล่าวว่”

RBR003-135 มะลิซ้อน ผูกต้น

ภาพที่ 129 การขีดทับคำที่จารึกผิด และเขียนคำที่ถูกด้วยอักษรธรรมล้านนา

“ปริโยสานก็ สี่” แก้ด้วยดินสอดำเป็น “มี”

RBR003-373 สฬากรวิวิชาสูตร

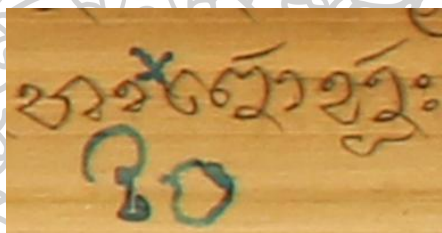
การแก้ไขด้วยปากกา และดินสอดำที่เป็นวัสดุร่วมสมัยสะท้อนให้เห็นถึงการใช้งานคัมภีร์ใบลานในยุคหลัง โดยเฉพาะคัมภีร์ใบลานที่ยังไม่เคยได้รับการปรับปรุงแก้ไขมาก่อน สังเกตได้จากกรมพบปราปรบดั้งเดิม ดังนั้นปราปรบร่วมสมัยเหล่านี้จึงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าในชุมชนไทยวนมีการใช้งานคัมภีร์ใบลาน และปรับปรุงแก้ไขตัวบทอยู่เสมอ

3.2.2.2 การเพิ่มเติม

การเพิ่มเติม เป็นการเติมอักษร คำ หรือข้อความที่ผู้คัดลอกจารตกลั่นไปจากต้นฉบับดั้งเดิม ทั้งนี้เพื่อให้ความหมายของคำ และประโยคสมบูรณ์ โดยการเติมอักษร คำ หรือข้อความจะเขียนไว้ระหว่างบรรทัดของตัวบทและต้องมีหมุดหมายเป็นรูปกากบาทเล็ก ๆ เพื่อแสดงให้เห็นจุดที่ตัวอักษร คำ หรือข้อความตกหล่นไป

ตัวอย่างเช่น การเติมคำว่า “ใจ” (ใจ) ด้วยปากกาเป็นอักษรธรรมล้านนาลงในประโยค “หา...เข้าออก” ทำให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์ว่า “หา(ย)ใจเข้าออก” ดังตัวอย่างในภาพที่ 129

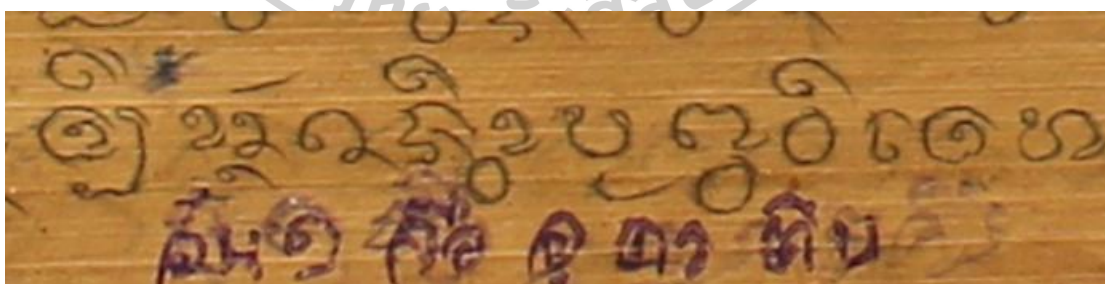
นอกจากนี้เนื่องจากผู้ใช้งานในยุคหลังเป็นผู้ที่สามารถใช้อักษรธรรมล้านนาอันเป็นอักษรท้องถิ่นของตนเองแล้วยังสามารถใช้อักษรไทยอันเป็นอักษรท้องถิ่นภาคกลางได้ด้วยดังจะเห็นได้จากการเพิ่มเติมข้อความด้วยอักษรไทยแต่ยังคงเขียนตามเสียงของภาษาไทยถิ่นเหนือในข้อความที่ว่า “อัน 1 จื่ออุตรตีบ” (อันหนึ่งชื่ออุตรทวีป) ดังตัวอย่างในภาพที่ 130

ภาพที่ 130 การเพิ่มเติมคำว่า “ใจ” ด้วยปากกาเป็นอักษรธรรมล้านนา

“หา^{ใจ}เข้าออก”

RBR003-131 เหนคำ

ภาพที่ 131 การเพิ่มเติมข้อความที่ตกหล่นให้สมบูรณ์ ด้วยอักษรไทย

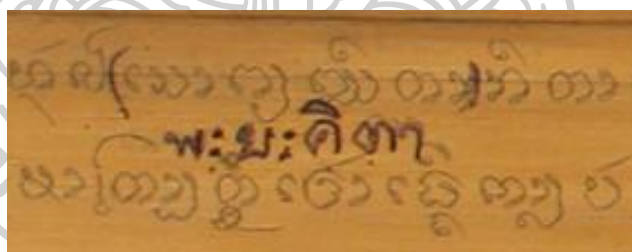
“อัน 1 จื่ออุตรตีบ” (อันหนึ่งชื่อ อุตรทวีป)

RBR003-251 ทีปทั้งสิ้น

3.2.2.3 การปริวรรต

การปริวรรต คือ การถ่ายถอดรูปอักษรชนิดหนึ่งให้เป็นอีกชนิดหนึ่ง ในที่นี้เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับอักษรและอักษรวิธีธรรมล้านนา จึงได้เขียนคำปริวรรตจากอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทยปัจจุบันกำกับไว้ในบริเวณระหว่างบรรทัดใกล้กับคำเดิมในอักษรธรรมล้านนา ดังตัวอย่างในภาพที่ 132 มีการปริวรรตคำอ่านในคำว่า *ꨀꨁꨩꨪꨳꨴ* เป็น “พะยะคิตา” ด้วยปากกาทำกับไว้ ระหว่างบรรทัดพร้อมทั้งได้ทำเครื่องหมายวงเล็บไว้ที่ตัวบทยด้วย อย่างไรก็ตามการปริวรรตจากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการถ่ายถอดรูปอักษรไม่ได้เน้นความที่เที่ยงตรงแต่เน้นเรื่องของการออกเสียงมากกว่า ดังในตัวอย่างที่ปริวรรต *ꨀꨩꨪꨳꨴ* (ฉิ) ใช้รูป *ช.* เป็น *คิ* ใช้รูป *ค.* เนื่องจาก *ช.* และ *ค.* ออกเสียงเหมือนกัน

ในอีกกรณีหนึ่งคือ การปริวรรตคำภาษาบาลีเป็นสำเนียงในภาษาไทยถิ่นเหนือ ดังตัวอย่างในภาพที่ 133 เป็นการปริวรรตคำภาษาบาลีจากอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทย สำเนียงภาษาไทยถิ่นเหนือในคำว่า *ꨀꨩꨪꨳꨴ* (นิจณฑ) เป็นคำว่า “นิสันต” (นิสันตะ) โดยคำนี้ไม่ออกเสียงตัวสะกด จ. และออกเสียงตัวตาม ฉ. เป็น ส. ออกเสียงตัวตาม ท. เป็น ต. ซึ่งเป็นการออกเสียงปฎิภาคตามสำเนียงภาษาไทยถิ่นเหนือ

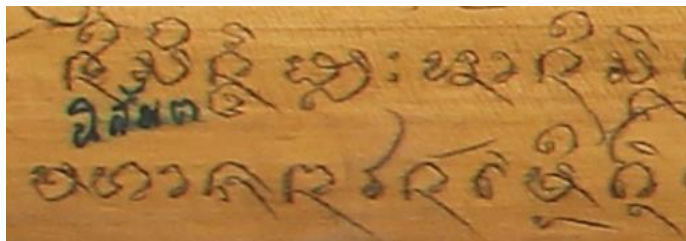

ภาพที่ 132 การแทรกคำปริวรรตระหว่างบรรทัด “พะยะคิตา”

“ໄໂ ພຸຍະຕິຕາ” (วงเล็บด้วยปากกา)

“พะยะคิตา” (อักษรไทย, ปากกา)

RBR003-104 โมคคัลลาหลงโลก

ภาพที่ 133 การแทรกคำปริวรรตระหว่างบรรทัด “นิสันต”

“นิจุณท^๗ ผละอานิสงส์”

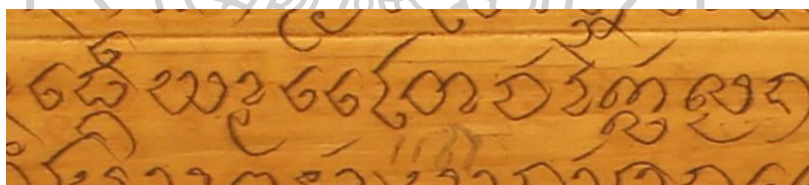
“นิสันต” (อักษรไทย, ปากกา)

RBR003-133 โชติกเศรษฐี

3.2.2.4 การอำนวยความสะดวกอ่าน

เป็นการสร้างเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์เพื่อช่วยให้การอ่านมีความราบรื่นและถูกต้องตามขอบ แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบย่อย ได้แก่

การกำกับสำเนียงภาษาไทยถิ่นเหนือ พบการเขียนคำอ่านด้วยอักษรไทยกำกับคำในอักษรธรรมล้านนาเพื่อให้การออกเสียงนั้นสอดคล้องกับสำเนียงในภาษาไทยถิ่นเหนือ เช่น การเขียนคำว่า “แก” ด้วยดินสอเพื่อกำกับคำว่า ๘๘ (๘๘ (แตร) เสียงคววบกล้ำ ๘๘ ในภาษาไทยถิ่นเหนือจะแปรเป็นเสียง ๘. ดังตัวอย่างในภาพที่ 134

ภาพที่ 134 เขียนคำอ่านสำเนียงภาษาไทยถิ่นเหนือในคำว่า “แก”

“เถิงยามแตรจักไถลั้ง”

“แก” (อักษรไทย, ดินสอคำ)

RBR-003-149 สุรินทชาตค ผูก 2

การแบ่งวรรคตอน เนื่องจากขอบการจารคัมภีร์ใบลานดั้งเดิมจะจารข้อความติดต่อกันโดยไม่เว้นวรรค (ยกเว้นบริเวณที่ใกล้กับรูร้อยสายสนอง) แม้ว่าจะจารโดยใช้คนละภาษากันก็ตามในบริบทนี้เป็นการจารภาษาบาลีและแปลเป็นภาษาไทยวรรณยุกต์กันเป็นวลี ๆ ไป ในส่วนนี้หากผู้ที่ไม่เคยอ่านคัมภีร์ใบลานเรื่องนี้มาก่อน หรือยังมีความรู้เรื่องภาษาและอักษรยังไม่แตกฉานก็อาจทำให้อ่านคำผิด หรืออ่านออกเสียงผิดจังหวะได้ ดังนั้นผู้ใช้งานคัมภีร์ใบลานจึงสร้างเครื่องหมายคั่น เช่น

การขีดเส้นตั้ง (I) ด้วยปากกาเพื่อแบ่งแยกระหว่างข้อความภาษาบาลี และภาษาไทยวน ทำให้สามารถอ่าน และจับใจความได้สะดวกขึ้น ดังความต่อไปนี้ “*เอกํ ตํ ปณฺณรติยํมีในกลางคืนวัน ๑*” โดยคำว่า *ณฺ* (ย) เป็นได้ทั้งอักษรวิธีภาษาบาลี และอักษรวิธีธรรมล้านนา ที่ออกเสียง (ยง) เหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน โดยในบริบทนี้คำว่า *ย(ยง)* จะเป็นภาษาไทยวน

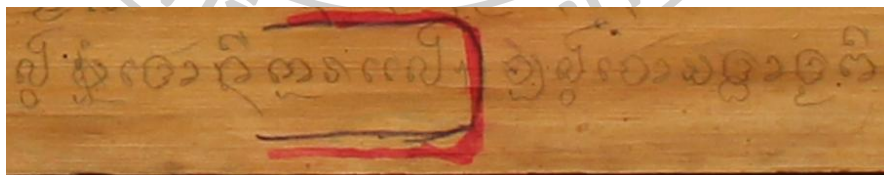

ภาพที่ 135 การขีดเส้นคั่นระหว่างคำภาษาบาลีกับเนื้อความภาษาไทยวน

“*เอกํ ตํ ปณฺณรติยํมีในกลางคืนวัน ๑*”

RBR003-135 มะลิซ้อน ผูกต้น

การแบ่งส่วนเนื้อหา พบการใช้เครื่องหมายที่พยายามแยกตัวบทหลักออกจากส่วนบันทึกผู้สร้าง ถึงแม้ว่าตอนท้ายของตัวบทหลักจะมีรูปแบบและสำนวนที่ชี้ชัดว่าเนื้อเรื่องของตัวบทหลักนั้นจบแล้ว เช่น “...แล้วเท่านั้นก่อนแล ฯ” ประกอบกับเครื่องหมายคั่น ฯ ได้แสดงถึงจุดสิ้นสุดตัวบทหลักด้วย โดยเนื้อหาหลังจากนี้จะเป็นบันทึกผู้สร้าง แต่พบว่าผู้ใช้งานคัมภีร์ใบลานได้ใช้การขีดเส้นล้อมกรอบข้อความด้วยปากกาสีต่าง ๆ ในที่นี้ใช้สีน้ำเงินและสีแดง เพื่อสร้างขอบเขตของเนื้อหาให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้ใช้งานคัมภีร์ใบลานสามารถเห็นขอบเขตของเนื้อหาที่ได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น ดังตัวอย่างในข้อความต่อไปนี้ “*แล้วขอเท่านั้นก่อนแล ฯ*” จบแล้วเจ้าครุฑธาทุพี...” โดยข้อความตัวหน้าคือ ข้อความแสดงจุดสิ้นสุดเนื้อหาหลัก และข้อความตัวเอียงแสดงเนื้อหาบันทึกผู้สร้าง

ภาพที่ 136 การคั่นระหว่างตัวบทกับปรารปรบท

“*แล้ว ขอ เท่านั้นก่อนแล ฯ*” จบแล้วเจ้าครุฑธาทุพี...”

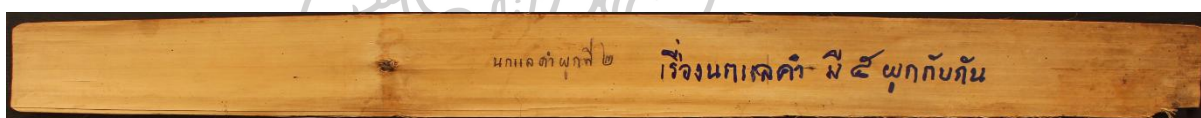
RBR003-104 โมคคัลลาหลงโลก

3.2.3 ปราปรบพร้อมสมัยเชิงสารถะ

ปราปรบพร้อมสมัยเชิงสารถะทำหน้าที่เป็นส่วนบันทึกข้อมูลอภิพันธุ์ (Metadata) ที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับบริบทการสร้าง การเป็นเจ้าของ และการจัดการเอกสาร จากการสำรวจพบ คัมภีร์ใบลานที่มีการบันทึกข้อมูลประเภทนี้ไม่มากนักเมื่อเทียบกับปราปรบเชิงโครงสร้าง และเชิง อรรถาธิบาย อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ปรากฏมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจประวัติความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานแต่ละผูก โดยสามารถจำแนกประเภทข้อมูลที่พบได้ดังนี้

3.2.3.1 ข้อมูลระบุชุดเอกสาร

ลักษณะที่พบได้บ่อยที่สุดในหมวดนี้คือการระบุจำนวนผูกทั้งหมดของคัมภีร์เรื่องนั้น ๆ ซึ่งเป็นการสร้างข้อมูลเพื่อการจัดการคลังคัมภีร์ใบลานให้มีประสิทธิภาพ ช่วยในการตรวจสอบความ ครบถ้วนของชุดคัมภีร์ใบลาน ดังตัวอย่างในภาพที่ 137 ซึ่งมีการบันทึกด้วยปากกาว่า “เรื่องนกแลคำ มี 5 ผูกด้วยกัน” การกระทำเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในคุณค่าของคัมภีร์ในฐานะชุด เอกสารที่ต้องได้รับการดูแลรักษาอย่างเป็นระบบ และปกป้องจากการพลัดหลง สูญหายได้

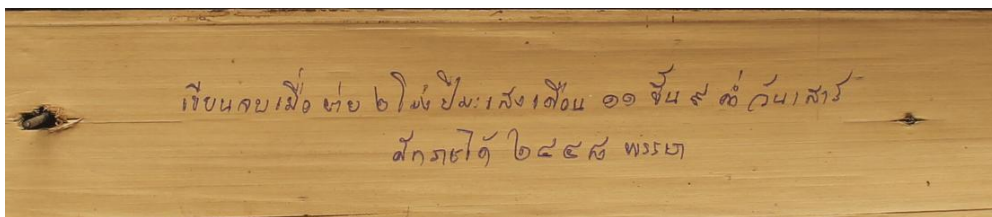
ภาพที่ 137 ระบุชุดเอกสารว่าเรื่องนกแลคำนี้มี 5 ผูก

“เรื่องนกแลคำ มี 5 ผูกด้วยกัน” (อักษรไทย, ปากกา)

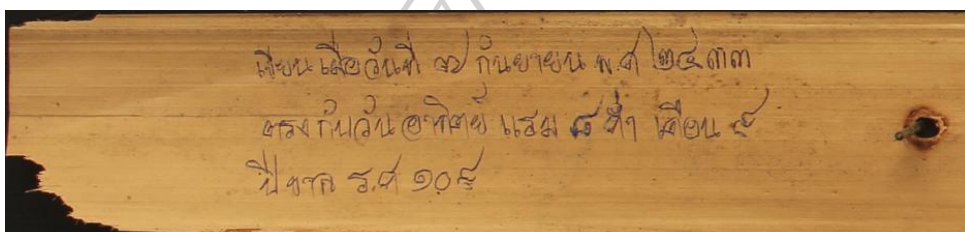
RBR003-121 นกแลคำ ผูก 2

3.2.3.2 ข้อมูลเวลา

การบันทึกข้อมูลเวลาด้วยวิธีสุ่มสมัยอย่างเช่น ปากกาลูกสั้น ปากกามาร์กเกอร์ หรือ ดินสอดำ ส่วนใหญ่มักเป็นการระบุวันเดือนปีตามระบบปฏิทินสุริยคติ ซึ่งแตกต่างจากการระบุศักราช ในปราปรบดั้งเดิมที่บันทึกตามจารีตดั้งเดิมด้วยระบบจันทรคติ เช่น ดิถี เดือนทางจันทรคติ ปีนักษัตร เป็นต้น การบันทึกนี้อาจทำขึ้นเพื่อระบุวันที่สร้าง วันที่คัดลอกเสร็จสิ้น ข้อมูลเวลาใน ลักษณะนี้ทำหน้าที่เสมือนการประทับตราเวลาซึ่งบ่งชี้ถึงช่วงเวลาที่ยุคคัมภีร์ใบลานผูกนั้น ๆ มี ปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้งานในยุคหลัง นอกจากนี้การระบุวันเวลาตามปฏิทินสุริยคดียังสะท้อนให้เห็นถึง โลกทัศน์เกี่ยวกับเวลาของผู้ใช้งานคัมภีร์ใบลานในยุคหลังว่า ในขณะนั้นชาวไทยวนจังหวัดราชบุรีมี ความใกล้ชิดผูกพันกับวัฒนธรรมของชาวสยามแล้ว ดังตัวอย่างในภาพที่ 138 และ 139

ภาพที่ 138 ข้อมูลเวลาจากปราชัยร่วมสมัย
 “เขียนจบเมื่อ บ่าย 2 โมง ปีมะเสง เดือน 11 ขึ้น 9 ค่ำ วันเสาร์
 คักราชได้ 2448 พรรษา” (อักษรไทย, ปากกา)
 RBR003-210 ก้ากาดำ ผูกปลาย

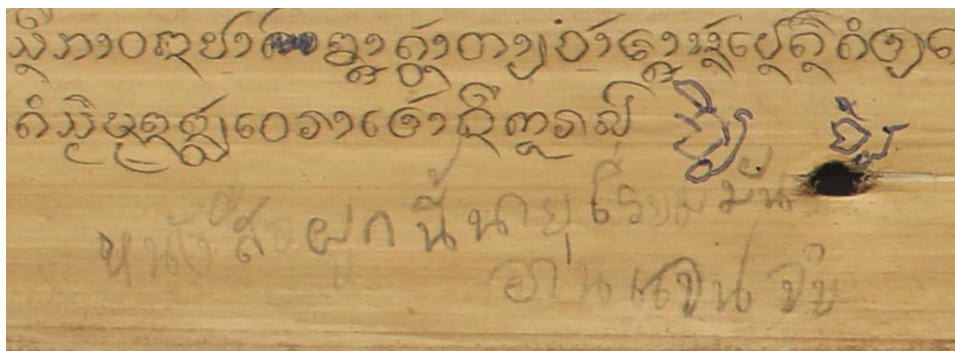

ภาพที่ 139 ข้อมูลเวลาจากปราชัยร่วมสมัย
 “เขียนเมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2433
 ตรงกับวันอาทิตย์ แรม 8 ค่ำ เดือน 9
 ปีชวด ร.ศ. 108” (อักษรไทย, ปากกา)
 RBR003-177 ปทุมบัวหอม ผูก 2

3.2.3.3 ข้อมูลบุคคลและสถานที่

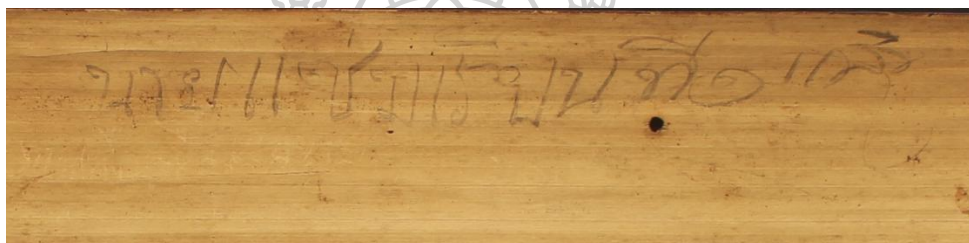
ในปราชัยร่วมสมัยนี้ปรากฏบุคคลที่มีบทบาทหลากหลาย ทั้งผู้เขียน ผู้สร้าง และเจ้าของคัมภีร์ใบลาน แต่ที่น่าสนใจคือการปรากฏบทบาทใหม่ที่ไม่ค่อยพบในปราชัยแบบดั้งเดิมอย่างชัดเจน คือ ผู้อ่าน และ ผู้เรียน

บทบาทใหม่ที่เพิ่มขึ้นมานี้มีการบันทึกถึงผู้อ่าน เช่น นายเรียม และผู้เรียน เช่น นายแฉ่ม นายปุ่น นายตุ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคัมภีร์ใบลาน จากเดิมที่เป็นคัมภีร์สำหรับให้พระสงฆ์ใช้เทศนาเป็นหลัก ได้กลายมาเป็นหนังสือสำหรับให้คฤหัสถ์ใช้อ่านและศึกษาหาความรู้ส่วนตัว สิ่งนี้สะท้อนถึงการขยายตัวของความรู้หนังสือในหมู่คนทั่วไป และคัมภีร์ใบลานได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงความรู้และเรื่องราวต่าง ๆ นอกเหนือจากบริบททางศาสนาเพียงอย่างเดียว

ภาพที่ 140 ข้อมูลบุคคล “ผู้อ่าน”
“หนังสือผูกนี้ นายเรียนมันอ่านจนจบ” (อักษรไทย, ดินสอดำ)

RBR003-112 มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 141 ข้อมูลบุคคล “ผู้เรียน”
“นามแซมเรียนที่ ๑ แล้ว” (อักษรไทย, ดินสอดำ)

RBR003-140 นิยายลายงู ผูก 3

ภาพที่ 142 ข้อมูลบุคคล “ผู้เรียน”
“นายปุ่นมันเรียนที่ ๑ แล้วเมื่อมันอยู่วัดนาหนองนี้แน่” (อักษรไทย, ดินสอดำ)

RBR003-143 นิยายลายงู ผูก 6

ชื่อบุคคลที่พบมีทั้งคฤหัสถ์และพระภิกษุ โดยคฤหัสถ์มีสัดส่วนมากกว่าอย่างเห็นได้ชัด คฤหัสถ์ที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สังเกตจากคำนำหน้าชื่อ “นาย”. ประเด็นสำคัญ คือ ไม่พบ คำนำหน้าชื่อ “หนาน” ซึ่งเป็นคำเรียกชายที่เคยบวชเรียนและเป็นสัญลักษณ์ของผู้มีความรู้ใน สังคมไทยวนดั้งเดิมเลย การหายไปของคำว่า “หนาน” และการใช้ “นาย” แทน อาจสะท้อนให้เห็น ถึงการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคมที่การศึกษาหาความรู้ไม่ได้ผูกขาดอยู่กับผู้ที่ผ่านการบวชเรียนอีก

ต่อไป แต่เป็นสิ่งที่คนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ หรืออาจเป็นการปรับระบบการบันทึกให้เป็นแบบแผนตามสมัยใหม่มากขึ้น

แม้ว่าคฤหัสถ์จะมีบทบาทในการอ่านและเรียนมากขึ้น แต่บทบาทของพระภิกษุที่ปรากฏในปราปรบพร้อมสมัยยังคงผูกพันกับหน้าที่หลักทางศาสนาอย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะการเทศน์ การระบุว่าพระสอมเทศน์คัมภีร์นี้ หรือพระภิกษุรูปหนึ่งต้องการเทศน์สั่งสอนคฤหัสถ์ ข้อความเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ในขณะที่คัมภีร์ใบลานมีการใช้งานส่วนบุคคลโดยคฤหัสถ์มากขึ้น แต่ในการใช้งานส่วนรวม และพิธีกรรมทางศาสนา พระภิกษุยังคงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดคำสอนและหลักธรรมสู่ชุมชนผ่านการเทศนาซึ่งเป็นบทบาทดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

ภาพที่ 143 ข้อมูลบุคคล พระภิกษุอยากเทศน์คัมภีร์

“พระภิกษุใครเทศน์ที่ ๑ แล้วแผ่สั่งสอนขโยม(เด็กวัด)” (ดินสอดำ)

RBR003-199 จันทมาต ผูก 4

ข้อมูลชื่อสถานที่ ปรากฏทั้งชื่อวัด ชื่อย่าน และหมู่บ้านซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางและแหล่งที่มาของคัมภีร์ใบลาน

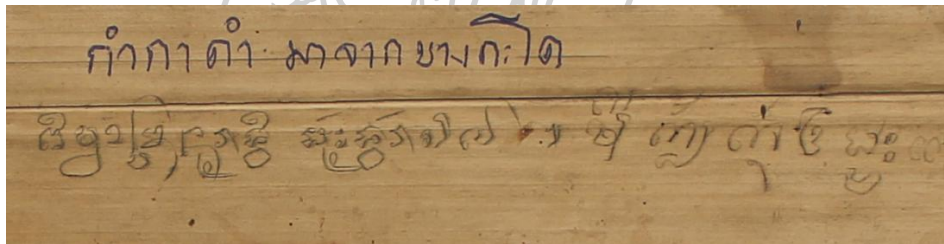
วัดในฐานะเจ้าของและศูนย์กลางความรู้นั้น ปรากฏชื่อ “วัดดอนแจ่ง” (ในคัมภีร์ใบลานเขียน วัดดอนแจ่ง) มากที่สุดในฐานะเจ้าของคัมภีร์ใบลานชุดมหาวงศ์ (10 ผูก) การเป็นเจ้าของคัมภีร์ใบลานจำนวนมากและเป็นชุดต่อเนื่องกันเช่นนี้ ชี้ให้เห็นว่าวัดดอนแจ่งน่าจะเป็นศูนย์กลางการศึกษาหรือเป็นวัดที่มีความสำคัญในพื้นที่นั้น ๆ ข้อสังเกตเรื่องชื่อ “แจ่ง” ซึ่งแปลว่า “มุม” ในภาษาไทยวน ดังนั้นคำว่า “ดอนแจ่ง” อาจหมายถึงบริเวณที่เป็นเนินดินหรือพื้นที่สูงตรงมุมใดมุมหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่นำมาตั้งเป็นชื่อสถานที่ นอกจากนี้ยังมีวัดอื่น ๆ ที่เป็นเจ้าของคัมภีร์ใบลาน เช่น วัดคูบัว วัดใหญ่อ่างทอง วัดหนามพุงตอ วัดแคทราย และวัดทุ่งตาล ขณะที่วัดนาหนอง มีบทบาทที่หลากหลายคือ เป็นทั้งสถานที่คัดลอกคัมภีร์ใบลาน ที่สำนักของพระภิกษุ และสถานที่เรียนของคฤหัสถ์ซึ่งต่อยอดบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชนอย่างแท้จริง

ภาพที่ 144 ข้อมูลชื่อสถานที่ “วัดดอนแจ่ง”
 “มะหวางผูกต้นวัดดอนแจ่ง” (อักษรไทย, ปากกา)

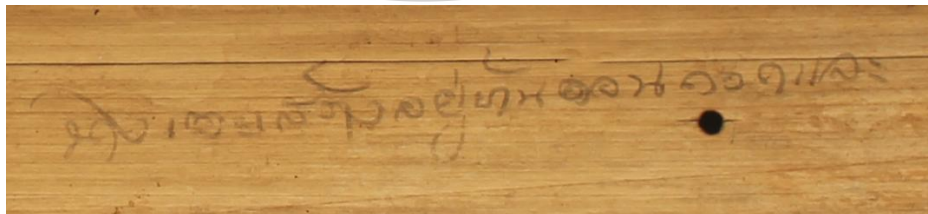
RBR003-2527 มะหวางค์ ผูก 1

ในส่วนของสถานที่อื่น ๆ ที่เป็นชื่อย่าน เช่น บางกะโด ระบุว่าเป็นที่มาของคัมภีร์ใบลาน เรื่อง กำกาดำ หรือชื่อหมู่บ้านอย่างบ้านดอนกอกซึ่งเป็นหมู่บ้านของผู้สร้าง คือ นางเอย การบันทึกชื่อหมู่บ้านควบคู่ไปกับชื่อของผู้สร้างคัมภีร์ใบลาน ถือเป็นการให้เกียรติและจารึกบุญกุศลนั้นไว้กับชุมชนที่ไม่ใช่แค่ในระดับปัจเจกบุคคล แต่ยังเป็นการประกาศให้ทราบถึงที่มาของเจ้าศรัทธาที่ก่อให้เกิดคัมภีร์ใบลานผูกนั้น ๆ ขึ้น

ภาพที่ 145 ข้อมูลสถานที่ระบุที่มาของคัมภีร์ใบลาน “บางกะโด”
 “กำกาดำ มาจากบางกะโด” (อักษรไทย, ปากกา)

RBR003-215 กำกาดำ ผูก 3

ภาพที่ 146 ข้อมูลบุคคลและสถานที่ ชื่อผู้สร้างและชื่อหมู่บ้าน
 “นางเอยสร้างอยู่บ้านดอนกอกแล” (อักษรไทย, ดินสอดำ)

RBR003-193 หงส์หิน ผูก 3

ข้อมูลปราปรบพร้อมสมัยจากคัมภีร์โบลานวัดใหม่นครบาล ในส่วนของชื่อบุคคล และชื่อสถานที่ สะท้อนให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญ จากเดิมที่สถานะของคัมภีร์โบลานนั้นถือว่าเป็นของสูง และผูกขาดการใช้งานโดยพระสงฆ์เพื่อการเทศนาเป็นหลัก ได้เกิดบทบาทใหม่ของคฤหัสถ์ในฐานะผู้อ่าน และผู้เรียน ซึ่งสะท้อนถึงการแพร่หลายของการศึกษา และการเข้าถึงความรู้ที่กว้างขวางมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้เทศนาสั่งสอนยังคงดำรงอยู่อย่างมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้การระบุชื่อสถานที่ทั้งวัด และหมู่บ้านอย่างชัดเจนนั้น ถือเป็น การบันทึกข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และยังคงให้ความสำคัญกับเจ้าศรัทธาทิ้งที่เป็นปัจเจกบุคคล และชุมชน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการสร้าง และสืบทอดคัมภีร์โบลานเหล่านี้มาจนถึงปัจจุบัน

หลายครั้งที่นักวิชาการผู้ศึกษาคัมภีร์โบลาน หรือเอกสารตัวเขียนประเภทอื่น ๆ อาจมองว่า การจดบันทึกเพิ่มเติมด้วยเครื่องเขียนสมัยใหม่นั้นเป็นการทำลาย หรือลดทอนคุณค่าของตัวบทดั้งเดิม แต่จากผลการศึกษาปราปรบพร้อมสมัยในคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาลชี้ให้เห็นว่า การกระทำดังกล่าวเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่า คัมภีร์โบลานยังคงมีสถานะเป็นเอกสารที่ถูกใช้งานจริง และเป็นแหล่งความรู้ที่มีชีวิตในชุมชนไทยวน

ปราปรบพร้อมสมัยเหล่านี้ได้เปลี่ยนสถานะของผู้อ่านให้กลายเป็นผู้มีส่วนร่วมหรือผู้เขียนร่วม อีกทั้งยังเป็นการสร้างบทสนทนาที่ดำเนินไปพร้อมกับตัวบท บันทึกต่าง ๆ เช่น “หนังสือผูกนี้ นายเรียนมันอ่านจนจบ” หรือ “นายแซมเรียนที่ 1 แล้ว” ไม่ได้เป็นเพียงการขีดเขียนโดยปราศจากความหมาย แต่แท้จริงแล้วมันคือ ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่บอกเล่าเรื่องราวการใช้งาน การศึกษา และการส่งต่อองค์ความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

การมองข้ามบันทึกเหล่านี้ก็เท่ากับการละเลยชีวิตทางสังคมของผู้ใช้งานคัมภีร์โบลาน และพลาดโอกาสที่จะทำความเข้าใจว่าชุมชนมีปฏิสัมพันธ์กับมรดกภูมิปัญญาของตนอย่างไรท่ามกลางบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคสมัยใหม่ ดังนั้นปราปรบพร้อมสมัยจึงถือเป็นประจักษ์พยานที่ชัดเจนที่สุดที่จะบอกว่า คัมภีร์โบลานเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่วรรณวัตถุเก่าคร่ำครึที่สมควรถูกเก็บรักษาไว้ แต่ทว่าคัมภีร์โบลานเหล่านี้ยังคงเป็นหนังสือที่ให้ทั้งความรู้ และปัญญาแก่ผู้คนในชุมชนไทยวนอย่างต่อเนื่องตลอดมา

บทที่ 4

ปราปรบทในฐานะภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยวนพลัดถิ่น

การวิเคราะห์ปราปรบทในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล ในบทที่ 3 มาได้สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลาย และความซับซ้อนของพื้นที่นอกตัวบท ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้พยายามในเชิงหลักการว่า ปราปรบท (Paratext) ตามแนวคิดของ Gérard Genette ทำหน้าที่ประหนึ่งสิ่งกั้นกลางและเชื่อมโยงผู้อ่านเข้ากับโลกของตัวบทหลัก หรืออาจเรียกว่า “ธรณีประตู” (Threshold) (Genette, 1997) อย่างไรก็ตาม สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน จังหวัดราชบุรีที่ดำรงอยู่ในสภาพพลัดถิ่น (Diaspora) อันสืบเนื่องมาจากการถูกกวาดต้อนจากดินแดนบ้านเกิดในเมืองเชียงแสนช่วงสมัยต้นรัตนโกสินทร์นั้น บทบาทของปราปรบทจึงได้ขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวาง และมีความหมายที่แตกต่างมากขึ้น

เนื้อหาในบทที่ 4 นี้จึงตั้งอยู่บนข้อสันนิษฐานที่ว่า ปราปรบทในคัมภีร์ไบเบิลไทยวนของวัดใหม่นครบาลไม่ได้เป็นแค่ข้อมูลอภิพันธุ์ (Metadata) ที่บันทึกรายละเอียดทางบรรณานุกรมของคัมภีร์ไบเบิลแต่ละผูก หากแต่มีสถานะเป็นคลังข้อมูลปฐมภูมิที่บันทึกประสบการณ์ชีวิต และพลวัตทางวัฒนธรรมของชุมชนพลัดถิ่นแห่งนี้ด้วย เนื่องจากในสถานะที่ต้องเผชิญกับความท้าทายในการธำรงอัตลักษณ์(ไทยวน) ท่ามกลางวัฒนธรรมกระแสหลักของสังคมเจ้าบ้าน(สยาม) ปราปรบทที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิล วัดใหม่นครบาล จึงกลายเป็นพื้นที่ปฏิบัติการทางสังคมไทยวนสำหรับบันทึกการยืนยันอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตน ดังนั้นปราปรบทจึงเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนวัฒนธรรมที่ฉายภาพให้เห็นกระบวนการอันซับซ้อนในการธำรงอัตลักษณ์ไทยวน ตลอดจนการเจรจาต่อรองทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และการสร้างความสมานฉันท์ภายในชุมชนของชาวไทยวนในจังหวัดราชบุรี

ในขณะที่ตัวบทหลักส่วนใหญ่มักเป็นเนื้อหาทางพระพุทธศาสนา หรือวรรณกรรมที่สืบทอดผ่านการคัดลอกซึ่งได้สะท้อนโลกในอุดมคติ และความเชื่อร่วมทางศาสนา ปราปรบทกลับมีสถานะเป็นพื้นที่แห่งการสร้างสรรค์ที่ผู้สร้าง และผู้อุปถัมภ์ได้มีโอกาสแสดงออกถึงสถานะการมีตัวตนอยู่จริงผ่านการบันทึกชื่อบุคคล สถานที่ คำมัก คำปรารภ คำถ่อมตน เรื่องราวในสังคม หรือแม้กระทั่งอารมณ์ความรู้สึก ณ ห้วงเวลา และพื้นที่ที่มีชีวิตอยู่จริง ๆ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงเสนอจุดเน้นทางระเบียบวิธีการวิจัย จากการให้ความสำคัญกับตัวบทที่ถูกคัดลอกมาสู่การให้ความสำคัญกับบริบทที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่อย่างปราปรบท สำหรับชุมชนที่ต้องสูญเสียพื้นที่ทางกายภาพกลายเป็นผู้พลัดถิ่น การจดจารจารึกชื่อบุคคล สถานที่ และเจตจำนงของตนเองลงบนมรดกทางวัฒนธรรมอย่างคัมภีร์ไบเบิลนั้นถือว่าการยืนยันอัตลักษณ์ที่สำคัญอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม บทที่ 4 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการสำรวจปราปรบที่ปรากฏในคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล โดยอาศัยกรอบแนวคิดหลักว่าด้วยการพลัดถิ่น (Cohen, 2023) และการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Berry, 1997) เป็นเครื่องมือสำคัญในการตีความ การศึกษาจะมุ่งแสดงให้เห็นว่า ปราปรบเป็นข้อมูลที่ไม่ควรมองข้าม หากแต่เป็นคลังข้อมูลปฐมภูมิที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตทางอัตลักษณ์ของชาวไทยวนในราชบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่ถือกำเนิดขึ้นจากสภาวะการพลัดถิ่นในฐานะเหยื่อ อันเนื่องมาจากการกวาดต้อนผู้คนจากเมืองเชียงแสนในอดีต แต่ในขณะเดียวกันชุมชนไทยวนก็ได้ดำเนินยุทธศาสตร์การปรับตัวที่ซับซ้อนเพื่อต้องการต้านทานจากการถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Assimilation) และประกอบสร้างอัตลักษณ์ลูกผสม (Hybrid Identity) (Hall, 1990) ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนขึ้นมา

การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

1. ภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวไทยวน ผ่านปราปรบในคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะอยู่ในส่วนของบันทึกผู้สร้าง เนื่องจากบันทึกผู้สร้างนั้นเปรียบเสมือนบันทึกทางประวัติศาสตร์ในระดับจุลภาคที่ผู้คัดลอกคัมภีร์โบลานได้เขียนข้อมูลสำคัญไว้ เช่น ชื่อผู้สร้าง วันเดือนปีที่สร้าง คำมก คำปรารภ คำอุทิศส่วนกุศล คำถ่อมตน และบริบทแวดล้อมในยุคนั้น ข้อมูลเหล่านี้จึงเป็นหลักฐานขั้นต้นที่มีคุณค่าในการสะท้อนโครงสร้างทางสังคม บทบาทของคนในชุมชน ความเชื่อ และค่านิยมของผู้คนในอดีตได้เป็นอย่างดี

2. ร่องรอยแห่งการพลัดถิ่น ซึ่งปรากฏผ่านความพยายามในการธำรงรักษาความทรงจำร่วม (Halbwachs, 1992) อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และการสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับบ้านเกิดเมืองนอนในจินตนาการ (Anderson, 1983)

3. พลวัตของการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการเจรจาต่อรอง การเลือกรับ และการสังเคราะห์องค์ประกอบทางวัฒนธรรมจากสังคมเจ้าบ้านได้ปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมบนพื้นที่ของปราปรบ

ท้ายที่สุดบทวิเคราะห์ทั้งหมดจะนำไปสู่ข้อสรุปว่า ด้วยธรรมชาติของอัตลักษณ์ไทยวนในราชบุรีซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่ประกอบสร้างขึ้นผ่านปฏิสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างการธำรงอัตลักษณ์ และการปรับตัวเพื่อสร้างหนทางในดินแดนใหม่ (Hall, 1990)

4.1 ภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวไทยวน

คัมภีร์ไบเบิลไม่ได้เป็นเพียงเอกสารที่บันทึกตัวอักษร หากแต่ยังเป็นวัตถุทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าอย่างยิ่งในสังคมล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน คัมภีร์ไบเบิลทำหน้าที่เป็นสื่อกลางหลักในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางศาสนา วรรณกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมานานหลายศตวรรษ อย่างไรก็ตามพื้นที่ที่มีกลุ่มมองข้ามแต่กลับแฝงไว้ด้วยข้อมูลเชิงลึกอันประเมินค่าไม่ได้ คือ ส่วนที่เรียกว่า “ปราชัย” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ “บันทึกผู้สร้าง” ที่เปรียบเสมือนประวัติศาสตร์ในระดับจุลภาคที่สะท้อนเสียงของบุคคลธรรมดาในชุมชนพลัดถิ่นแห่งนี้

คัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล มีความสำคัญเป็นพิเศษในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวไทยวนที่ถูกกวาดต้อนโยกย้ายจากอาณาจักรล้านนา (เมืองเชียงใหม่) มาয়ั้งภาคกลางของสยามในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ คัมภีร์ไบเบิลไทยวนเหล่านี้จึงเป็นมากกว่าเอกสารทางพุทธศาสนา แต่ยังเป็นหลักฐานที่สะท้อนความพยายามในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยวนในดินแดนใหม่ การปรากฏชื่อสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัด(ใหม่)นครบาล วัดนาหนอง วัดคูบัว วัดดอนแจ่ง บ้านดอนกอก และบ้านมะโก อยู่ตลอดในบันทึกผู้สร้างถือเป็นเครื่องยืนยันถึงการตั้งรกรากและการสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็งของชาวไทยวนพลัดถิ่นในจังหวัดราชบุรี ดังนั้นการศึกษานี้จะมุ่งวิเคราะห์ข้อมูลในบันทึกผู้สร้างเพื่อสำรวจและทำความเข้าใจภาพสะท้อนของสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชาวไทยวนพลัดถิ่น

4.1.1 ภาพสะท้อนโครงสร้างทางสังคมและเครือข่ายแห่งศรัทธา

ดังที่ได้กล่าวไปในบทที่ 3 แล้วว่า การสร้างคัมภีร์ไบเบิลไม่ได้เป็นกิจกรรมส่วนบุคคล แต่เป็นกิจกรรมของคณะบุคคลที่อาศัยความร่วมมือจากผู้คนหลายภาคส่วนในชุมชนทั้งฝ่ายคฤหัสถ์และฝ่ายบรรพชิต ซึ่งได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามแต่ความสามารถของแต่ละฝ่าย ข้อมูลปราชัยในส่วนของบันทึกผู้สร้างนี้เองได้เผยให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคม และเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่ายดังนี้

1. คฤหัสถ์ ในฐานะเจ้าศรัทธา

บทบาทที่สำคัญของคฤหัสถ์ในกระบวนการสร้างคัมภีร์ไบเบิล จะดำรงอยู่ในฐานะเจ้าศรัทธา หรือผู้อุปถัมภ์หลักของโครงการ โดยดำเนินการอุปถัมภ์ในลักษณะของครอบครัว หรือกลุ่มเครือญาติมากกว่าจะเป็นการอุปถัมภ์โดยปัจเจกบุคคลเพียงลำพัง

ภาระหน้าที่หลักของเจ้าศรัทธา คือ การจัดหาทรัพยากรวัสดุรองรับการจารซึ่งก็คือไบเบิล เพื่อมอบให้แก่ผู้คัดลอก หรือผู้จาร ไบเบิลที่เจ้าศรัทธานำมาถวายนั้นไม่ใช่ไบเบิลดิบที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการ หากแต่ต้องผ่านกระบวนการเตรียมไบเบิลอันซับซ้อนหลายขั้นตอน (ดังรายละเอียด

ในบทที่ 2) เพื่อให้ได้ใบลานที่พร้อมสำหรับการจาร กระบวนการดังกล่าวทำให้ใบลานที่ผ่านการจัดเตรียมแล้วมีมูลค่าสูง ราคาแพง และกลายเป็นวัตถุที่มีค่าในตัวเอง ข้อเท็จจริงนี้ได้รับการยืนยันและปรากฏเป็นหลักฐานอย่างสม่ำเสมอในบันทึกผู้สร้างหลายผูก ซึ่งมักมีการบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดหาและการถวายเป็นใบลานไว้ด้วย ตัวอย่างเช่น

“ยังมีพ่อเฒ่ามาแกะกับลูกไ้ก็พากันอุบายขงชววย(ชนชววย)หามายัง โปตัก ยัง ใบลานมา” (RBR003-126 บัรรมบัวเรียบบัรรอง ผูกต้น)

“โยมค้อมโยมดวงก็พร้อมกัด้วยลูกเต้าผู้ชู้คนก็มีศรัทธาเอาใบลานมา” (RBR003-152 สุรินทชาดก ผูก 5)

“นางแก้วมีศรัทธาเอาใบลานมาหื้อปูหนานธัมม์เขียนพร้อมกัลูกเขยชื่อว่า หนานถิ ภริยาชื่อว่า นางอัน พร้อมใจกัเอาใบลานมาหื้อปูหนานธัมม์” (RBR003-168 สุทนต์ ผูกต้น)

“ศรัทธาโยมมุนโยมดาวยังอุบายขงชววย(ชนชววย)หาได้ยังใบลานมา” (RBR003-175 ปทุมกุมาร ผูกเดียว)

“อ้ายหนานเหมือนกัพี่น้องทองอินพร้อมกัลูกเต้าชู้คนเอาใบลานมา” (RBR003-187 หงส์หิน ผูกต้น)

“ศรัทธาลุงแดงกับอากองแก้วแลท่านอ่อน ก็พร้อมกันอุบายขงชววย(ชนชววย)หายังใบลาน” (RBR003-190 หงส์หิน ผูกต้น)

ข้อความเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า การสร้างบุญกุศลด้วยการสร้างคัมภีร์ใบลานเป็นกิจกรรมสำคัญของครอบครัว ที่น่าสนใจ คือ บทบาทและอำนาจของสตรีในการอุปถัมภ์กิจกรรมทางศาสนา การปรากฏชื่อสตรีเป็นผู้สร้างหลักหรือผู้สร้างร่วมอย่างสม่ำเสมอ เช่น “นางแก้ว” “แม่มา” “โยมดวง” “นางเม้า” และ “ย่าเขี้ยว” ซึ่งให้เห็นว่าสตรีมีบทบาทสำคัญและมีสิทธิ์ในการจัดการหรือร่วมสมทบทุนทรัพย์เพื่อการกุศลนี้

2. บรรพชิต ในฐานะผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลาน

ฝ่ายบรรพชิตคือ พระสงฆ์ มีบทบาทหลักในฐานะผู้คัดลอก หรือผู้จารคัมภีร์ใบลาน ข้อมูลจากบันทึกผู้สร้างยังเผยให้เห็นลำดับชั้นภายในชุมชนสงฆ์ผ่านสมณศักดิ์และคำเรียกต่าง ๆ ได้แก่

รัศสลิกขุ หมายถึง มาจากคำภาษาบาลีว่า รสส แปลว่า สั้น อาจหมายถึง พระภิกษุที่เพิ่งบวชใหม่ในระยะสั้น ๆ มักปรากฏชื่อเป็นผู้คัดลอก **ภิกขุ** หมายถึง พระภิกษุ มักปรากฏชื่อเป็นผู้คัดลอกและผู้สร้าง แต่จำนวนน้อยกว่ารัศสลิกขุ **ทุพี** หมายถึง ภิกษุ ใช้แก่ภิกษุที่อายุหรือพรรษามากกว่า

ผู้เรียก **ทิวาว** หมายถึง ภิคุ ใช้แก่ภิคุที่อายุ หรือพรรษาค่อนข้างมากกว่าผู้เรียกด้วยความเคารพ **สมภาร** หมายถึง เจ้าอาวาส ดังที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้าง ดังนี้

“เขียนยามเมื่อ**ทิวาว(หลวงอา)**หล้าเป็น**สมภาร**นั้นแล” (RBR003-153 อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกต้น)

นอกจากนี้การปรากฏคำว่า “**รัสถภิคุ**” อย่างแพร่หลายชี้ให้เห็นว่าภาระงานที่ต้องใช้ความวิริยะอุตสาหะในการคัดลอกคัมภีร์ใบลานมักตกเป็นของพระภิคุที่เพิ่งบวชใหม่ในระยะสั้น ๆ

นอกจากบทบาทผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลานแล้ว ยังพบว่ามิบบทบาทเป็นผู้อุปถัมภ์จัดหาใบลานมาให้รัสถภิคุคัดลอกคัมภีร์ด้วย

“**ทุพี(หลวงพี)**อินทามีศรัทธาเอาใบลานมา นิมนต์รัสถภิคุคัมภีระเขียน”

(RBR003-156 อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกต้น)

“**ทิวาว(หลวงอา)**ชวนบ้านมะโกเอาลานหื้อ(ให้)เขียนแล” (RBR003-129 เหนคำ)

3. เครือข่ายแห่งศรัทธาในสังคมไทยวน

ข้อมูลบุคคลในบันทึกผู้สร้างไม่ได้เป็นเพียงแค่ว่ารายชื่อบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นแผนที่แสดงเครือข่ายแห่งศรัทธาในสังคมไทยวนระหว่างบุคคล หมู่บ้าน และวัด ซึ่งพิสูจน์ว่าชุมชนไทยวนเหล่านี้ไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีความร่วมมือและเชื่อมโยงถึงกันอย่างแน่นแฟ้น

ความร่วมมือระหว่างวัด ดังในบันทึกผู้สร้างที่ว่า “ภิคุสุวรรณอินทอง วัดนาโพ เขียนหื้อท่านสันวัดดอนแจง” (RBR003-245 พระมาลัยปลาย ผูก 2) แสดงให้เห็นถึงการที่พระจากวัดหนึ่งคัดลอกคัมภีร์ใบลานให้กับพระอีกวัดหนึ่ง

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้คัดลอก ดังในบันทึกผู้สร้างที่ว่า “**ทิวาว(หลวงอา)**เพื่อนเขียนหื้อ(ให้)โยมสอนบ้านหนองปลาหมอ” (RBR003-254 มหาวงศ์ ผูก 3) ข้อความนี้แสดงการเชื่อมโยงผู้คัดลอก (ฝ่ายบรรพชิต) เข้ากับโยม (ฝ่ายคฤหัสถ์) ในหมู่บ้านหนองปลาหมอ ที่ระบุชื่อไว้อย่างชัดเจน

การเคลื่อนย้ายของพระสงฆ์ ดังในบันทึกผู้สร้างที่ว่า “รัสถภิคุกับปิทอง บ้านปู่ฟ้าแล้วเพิ่น(เขา)มาอยู่วัดหนองบัว เพิ่น(เขา)เขียน...” (RBR003-194 หงส์หิน ผูกปลาย) เป็นหลักฐานการเดินทางของพระสงฆ์จากบ้านเกิดเพื่อไปจำพรรษา และทำงานในวัดอื่น

การกล่าวถึงชื่อสถานที่ซ้ำ ๆ เช่น วัดดอนแจง วัดนาหนอง วัดหนองบัว บ้านดอนกอก บ้านใหม่ และบ้านมะโก ทำให้สามารถประกอบสร้างภูมิทัศน์ทางสังคมและศาสนาของชาวไทยวนในพื้นที่ราชบุรีขึ้นมาใหม่ได้ เครือข่ายนี้คือ โครงสร้างพื้นฐานที่ค้ำจุน และส่งผ่านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแบบไทยวนหลังการโยกย้ายถิ่นฐาน วัดต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางการผลิตความรู้และมี

ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสะท้อนสังคมที่ยึดโยงกับพุทธศาสนาดังเช่นที่บ้านเกิดในเชียงใหม่ การสร้างคัมภีร์ไบเบิลเป็นกิจกรรมที่ถักทอสายใยของชุมชนพลัดถิ่นให้เข้มแข็งและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

4.1.2 ภาพสะท้อนวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องอานิสงส์ชาวไทยวน

ข้อมูลจากบันทึกผู้สร้างในคัมภีร์ไบเบิลชาวไทยวน วัดใหม่นครบาล ได้สะท้อนให้เห็นถึงภาพจักรวาลทัศน์ และระบบความเชื่ออันซับซ้อนที่อยู่เบื้องหลังการสร้างคัมภีร์ไบเบิล เบื้องหลังการจารอักษรแต่ละตัวลงในคัมภีร์ไบเบิลถือเป็นเศรษฐศาสตร์เชิงจิตวิญญาณที่มองว่าบุญทำหน้าที่คล้ายทุนทางจิตวิญญาณที่สามารถสั่งสม ลงทุน และส่งต่อได้ ซึ่งเป็นหัวใจของเศรษฐศาสตร์เชิงจิตวิญญาณในบริบทพุทธศาสนาเถรวาท (S.J. Tambiah, 1976) โดยมีบุญ และอานิสงส์เป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนให้เกิดปฏิบัติการทางศาสนา โดยเริ่มต้นจากการกระทำบุญบุญส่วนตน และจบลงด้วยการอุทิศส่วนกุศลให้แก่สรรพสิ่งในโลก

1. ศูนย์กลางแห่งบุญ และอานิสงส์

แรงจูงใจหลักในการสร้างคัมภีร์ไบเบิลที่ปรากฏอย่างชัดเจนคือ การสั่งสมบุญกุศล การสร้าง หรืออุปถัมภ์การสร้างคัมภีร์ไบเบิลเชื่อกันว่าจะนำมาซึ่งอานิสงส์อันยิ่งใหญ่ อย่างในวลีที่ว่า “กำลังหัดเขียนใหม่ ตัวบตีเพราะอยากใคร่ได้บุญเต็มที” (กำลังหัดเขียน ตัวอักษรไม่สวย พรารถนาจะได้บุญอย่างเต็มที) (RBR003-157 อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกต้น) ปรากฏขึ้นบ่อยครั้งในบันทึกผู้สร้างซึ่งสะท้อนถึงความปรารถนาในการสั่งสมบุญกุศลเพื่ออนาคตทางจิตวิญญาณของตน ความเชื่อนี้ยังก่อให้เกิดเศรษฐศาสตร์แห่งบุญที่น่าสนใจ ดังปรากฏในข้อความ “ผู้สร้างผู้จารก็หื้อได้บุญเท่ากันแล” (ขอให้ผู้สร้างและผู้จารได้บุญเท่ากัน) (RBR003-187 หงส์หิน ผูกต้น) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบริจาคทรัพย์ในการสร้างคัมภีร์ไบเบิลโดยผู้อุปถัมภ์ และการใช้ทักษะฝีมือการจารคัมภีร์ไบเบิลโดยผู้คัดลอก ล้วนมีคุณค่าทางจิตวิญญาณที่ทัดเทียมกัน คือ ได้บุญเท่ากัน

2. การค้าศาสนา

นอกเหนือจากบุญกุศลแล้ว ยังปรากฏสำนักรับผิดชอบร่วมกันในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดังในวลีที่ว่า “สร้างไว้ค้าชูพระศาสนาโคตมะเจ้าตราบต่อเท้าเข้าสู่พระนิพพาน” (RBR003-126 บั้วรมบัวเรียบบั้วรอง ผูกต้น) และเป้าหมายที่จะธำรงศาสนาไว้ให้ครบ 5 พันพระวัสสา (RBR003-107 มัทธิ ผูก 9, RBR003-210 กำกาดำ ผูกปลาย) เป็นสิ่งที่พบได้ทั่วไป

สำหรับชุมชนที่ต้องโยกย้ายถิ่นฐานเดิมมาอยู่ที่แห่งใหม่ที่ไมคุ้นเคยอย่างชาวไทยวนในจังหวัดราชบุรี การค้าศาสนาตราบต่อเท้า 5,000 ปีก็อาจมีนัยที่มากกว่านั้น นอกจากศาสนาแล้วยังอาจหมายถึงการค้าวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์ของตนเองอีกด้วย การคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลด้วยอักษรธรรมล้านนาซึ่งเป็นอักษรท้องถิ่นของตนเองท่ามกลางสภาพแวดล้อมใหม่ และมีวัฒนธรรมใน

การเขียนโดยใช้อักษรไทยกลางเป็นหลัก จึงเป็นการยืนยันอัตลักษณ์ที่แตกต่างของตนอย่างมั่นคง การกระทำทางศาสนาในบริบทนี้จึงเป็นการกระทำเชิงวัฒนธรรม และเชิงการเมืองเพื่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไปในตัว ดังนั้นคัมภีร์ไบเบิลจึงเป็นสิ่งที่บรรจุนิติวิญญาณ และอัตลักษณ์ของความ เป็นไทยวนเอาไว้ด้วยกัน

3. เป้าหมายสูงสุดของชีวิต

บันทึกผู้สร้างได้สะท้อนกรอบความคิดทางพุทธศาสนาไว้อย่างชัดเจน โดยมีพระนิพพาน เป็นเป้าหมายสูงสุด ตามวลีมาตรฐานที่ปรากฏเสมอคือ “ขอหื้อมีสุข 3 ประการ มีนิพพานเป็นยอด” (RBR003-104 โมคคัลลาหลงโลก, RBR003-106 มัทรีป่าเพียว, RBR003-116 หมูเถื่อน) นอกจากนี้ เป้าหมายสูงสุดแล้ว ผู้สร้างและผู้คัดลอกยังแสดงความปรารถนาในผลบุญที่จะส่งผลดีในภพชาติต่อ ๆ ไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์เรื่องภพภูมิในโลกหน้า ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร และคติความเชื่อแบบชาวบ้านคลุ่หส์ถ์ คือ ขอให้รู่ปางมสติปัญญาฉลาด และปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ดังนี้ “ขอหื้อมีปัญญาอันเฉลียวฉลาด” (RBR003-106 มัทรีป่าเพียว) “ด้วยเสียดังโรคา เจ็บหูตาเมื่อย ไข้อย่ามี” (RBR003-132 ธัญไชยเศรษฐี ผูก 4) เป็นต้น

4. การอุทิศส่วนบุญกุศล

บุญกุศลที่ได้จากการสร้างคัมภีร์ไบเบิลไม่ได้มีไว้เพื่อตนเองเพียงผู้เดียว แต่มีการอุทิศไปให้ผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ ทั้งผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ และผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว บุญกุศลมักถูกอุทิศให้แก่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ญาติพี่น้องวงศ์วาน และแผ่ไปถึงสรรพสัตว์ และเทพยดาทั้งหลายอีกด้วย

การอุทิศส่วนกุศลที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้างนั้น ไม่ได้เป็นเพียงการแสดงความกตัญญู เท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงจิตวิญญาณ ในส่วนนี้ Charles F. Keyes (1983) ได้เสนอว่า การอุทิศส่วนบุญหรือการถ่ายโอนบุญที่แท้จริงเกิดขึ้นผ่านการอนุโมทนาโดยมีผู้ดำเนินการ และกระบวนการดังนี้

ผู้ให้ (The Donor) เมื่อบุคคลหนึ่งทำบุญกุศล เช่น สร้างคัมภีร์ไบเบิล แล้วประกาศ อุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้อื่น การกระทำนี้ไม่ได้ทำให้บุญกุศลของตนเองลดลง แต่เป็นการสร้างเจตนาที่เป็นกุศลเพิ่มขึ้น

ผู้รับ (The Recipient) เมื่อผู้รับ (ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดาที่ล่วงลับ เทวดา หรือแม้แต่ สรรพสัตว์) ได้รับรู้ถึงการกระทำอันเป็นกุศลนั้น แล้วเกิดจิตอนุโมทนาคือ มีความชื่นชมยินดีในบุญ กุศลที่ผู้อื่นได้ทำ จิตที่ชื่นชมยินดีนั้นเองที่เป็นกุศลจิต และก่อให้เกิดบุญใหม่ขึ้นแก่ตัวผู้รับเอง ดังตัวอย่างเช่น

“ศรัทธาอาวหนานจันดีกับภริยาชื่อว่าอาเพียร มีศรัทธาสร้างธัมม์ชื่อว่า อภิธรรม 3 ไตรกับบัวหอม **ขอท้อไปรอดลูกผู้ 1 ชื่อว่าหนานปาน ลูกเขย ผู้ 1 ชื่อว่า รอด นอกกว่านั้นทั้งบิดามารดาและผู้ชู้คนแต่ทေး** (RBR003-180 ปทุมบัวหอม ผูก 3)

“ทีนี้จักกล่าวส่วนบุญแล หนานทองกับนางรากับลูกเต้าหลานเหลน พ่อแม่ ลูกเต้าพร้อมแล้วจึงซื้อเอาใบลานมาให้รัสนิกขุบุตรเขียนไว้กับศาสนา ค้นขำมีสติปัญญามีมาแล้ว **ค้นว่าได้ทำบุญหาบ่าบุญจัน แม่เอียงแล้ว** จึงจะฉลองแลท่านเอย” (RBR003-239 นรชีวะ ผูกต้น)

“รัสนิกขุไหวเป็นผู้จารท้อโยมสุขพร้อมไปด้วยลูกเต้า เพื่อว่าจักทานไปหา โยมเพชร ผู้อันตายไปสู่ปรโลกภายนอก **ขอส่วนกุศลบุญอันนี้ จุ่งจักไป** รอดไปถึงโยมเพชร **ค้นว่าได้ไปสู่ทุกดีแล้ว ขอท้อได้พ้นจากทุกข์ ได้ถึง** **สุข 3 ประการนั้นแต่ทေး**” (RBR003-347 อานิสงส์สรรพทาน)

ดังนั้น การอุทิศส่วนบุญจึงไม่ใช่เป็นการโอนส่วนบุญจากคนหนึ่งไปอีกคนหนึ่ง แต่เป็นการที่ ผู้ให้จุดประกายให้ผู้รับสร้างบุญของตนเองขึ้นมา คำอธิบายนี้ทำให้การอุทิศส่วนกุศลสอดคล้องกับ หลักกรรมส่วนบุคคล กล่าวคือ กรรมเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ไม่สามารถมีใครมารับกรรมแทน หรือโอน บุญให้กันได้โดยตรง (Keyes, 1983) การกระทำเช่นนี้ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงความกตัญญู แต่ยังเป็น การเสริมสร้างความผูกพันทางสังคมและครอบครัวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และได้ขยายขอบเขตให้ ครอบคลุมไปถึงผู้ล่วงลับ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วย ดังตัวอย่าง

4.1.3 เสียงแห่งผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลาน

การศึกษาคัมภีร์ใบลานแต่เดิมมักมุ่งเน้นที่ตัวบทที่คัดลอกต่อ ๆ กันมา ไม่ได้สนใจปราปรบท จึงทำให้อาจมองข้ามเสียงของผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลานที่มีทักษะสูงในด้าน **องค์ความรู้** ได้แก่ อักษรวิธี อักษรธรรมล้านนา พุทธศาสนา เป็นต้น **ฝีมือ** ได้แก่ งานหัตถกรรม (Craft) ขั้นสูงที่ต้องอาศัยความ ประณีต และพิถีพิถันในการสร้างสรรค์ ประกอบกับ **ความอดทน** ในการจารอักษรแต่ละตัวลงบน ใบลานแต่ละใบจนรวมเข้ากันเป็นผูกเป็นมัด เสียงของผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลานเหล่านี้ได้ส่งผ่านในส่วน ของบันทึกผู้สร้าง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลานจะกลายเป็นผู้สร้างสรรค์ตัวบทแห่งการดำรงอยู่

เสียงของผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลานไทยน วัดใหม่นครบาลปรากฏขึ้น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เสียงแห่งความถ่อมตน 2) เสียงแห่งความเจ็บปวด และ 3) เสียงแห่งภาวะข้ามผ่าน ดังนี้

1. เสียงแห่งความถ่อมตน

การแสดงความถ่อมตนของผู้คัดลอกในบันทึกผู้สร้างนั้นเป็นมากกว่าการแสดงออกส่วนบุคคล ซึ่งเป็นปฏิบัติการทางวาทกรรมที่ถูกกำกับด้วยชนบทางวัฒนธรรม วาทกรรมนี้ทำหน้าที่เชิงอุดมการณ์ในแสดงออกซึ่งสถานะของผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลานให้อยู่ในฐานะผู้รับใช้ซึ่งพระธรรมมากกว่าจะเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงาน โดยเป็นการลดทอนอัตตาของปัจเจกบุคคลเพื่อยกย่องความศักดิ์สิทธิ์ของเนื้อหาในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

การแสดงความถ่อมตนทั้งหมดของผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลานเป็นเรื่องของ “ลายมือ” ซึ่งถือเป็นงานหัตถกรรมเชิงฝีมือ (Craft) ที่ต้องอาศัยความประณีตพิถีพิถัน การแสดงความถ่อมตนนี้มักปรากฏในรูปแบบของโวหารภาพพจน์เชิงอุปมา เปรียบเทียบตัวอักษรที่เกิดจากลายมือกับภาพจากวิถีชีวิตเกษตรกรรมและธรรมชาติรอบตัวมาใช้อย่างมีนัยสำคัญ ตัวอย่างที่พบได้บ่อยครั้งในคัมภีร์ใบลานไทยวนที่ศึกษา เช่น

“เหมือนปยุาดคันทนา” หมายถึง เหมือนนรอยปูเดินบนคันทนา (RBR003-113 พุทธตำนาน, RBR003-118 หมาหลุย ผูกต้น, RBR003-121 นกแลคำ ผูก 2) โวหารเปรียบเทียบนี้ได้สื่อถึงความไม่สม่ำเสมอ และขาดความสวยงามของตัวอักษร

“เหมือนไก่เขี่ยห้วงมอง” หมายถึง เหมือนไก่เขี่ยห้วงกรมอง (RBR003-115 พุทธตำนาน, RBR003-125 นกแลคำ ผูก 5 ปลายหมู่) การเปรียบกับรอยเท้าไก่ที่กำลังคุ้ยเขี่ยหาอาหาร ซึ่งสะท้อนถึงลายเส้นที่ไม่เป็นระเบียบและไร้ทิศทาง

“กลางตัวเท่าข้าง ลางตัวเท่าแมว” หมายถึง บางตัวใหญ่เท่าข้าง บางตัวเล็กเท่าแมว (RBR003-111 มหาวิบาก, RBR003-163 อรพิม ผูกต้น)

“ตัวใหญ่ก็ใหญ่เท่าข้าง น้อยก็น้อยเท่าหึ่งห้อยบเท่ากัน” (RBR003-131 สุวรรณเหินคำ) เปรียบเทียบขนาดตัวอักษรที่ไม่สม่ำเสมอว่ามีขนาดแตกต่างกันอย่างสุดขั้วระหว่างข้างกับแมวหรือหึ่งห้อย

ภาพพจน์เหล่านี้ไม่เพียงทำหน้าที่แสดงความถ่อมตนของผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างอัตลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมโดยใช้สัญลักษณ์ที่เป็นที่เข้าใจร่วมกันในชุมชนสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์และวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติอย่างแนบแน่น

2. เสี่ยงแห่งความเจ็บปวด

ในกระบวนการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลมักเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเพียรพยายาม และความอดทนต่อความเจ็บปวด ถึงแม้ว่าแรงจูงใจที่สำคัญอันเป็นแรงขับเคลื่อนในการประกอบกิจกรรมหลักคือ ศรัทธา และอานิสงส์ผลบุญ ที่จะนำไปสู่ความอุทิศสละเพียรจนบรรลุเป้าหมายในการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิล แม้กระนั้นก็ตามในบันทึกผู้สร้างกลับพบร่องรอยของการแสดงออกถึงความเจ็บปวดทางกายของผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งอาจเป็นเพียงแค่คำบ่นหรือไว้เพื่อสื่อสารกับผู้อ่านหรือผู้ใช้คัมภีร์ไบเบิลในอนาคต

วาทกรรมเกี่ยวกับความเจ็บปวดทางกายดังกล่าวมีหน้าที่สองประการ ประการแรกทำหน้าที่เป็นคำออกตัวตัวเชิงถ่อมตนเพื่อขอความเห็นใจต่อความไม่สมบูรณ์ของลายเส้นอักษรเป็นการสร้างความสมเหตุสมผลระหว่างสภาวะความเจ็บปวดทางกายกับคุณภาพของผลงานที่ปรากฏ อาจทำให้น้ำหนักของคำวิจารณ์ที่อาจเกิดขึ้นถูกบรรเทาลงด้วยความเห็นใจ ดังตัวอย่างเช่น

“หน้าปลายมหาวิบากหนังสือวัดหนองบัวแล บ่งาม **เจ็บแอว(เอว)**”
(RBR003-112 มหาวิบาก)

“เหลือใจว่า**เจ็บแอว(เอว)**แลนายเหยย” (RBR003-126 บั้วรมบัวเรียบบั้วรอง
ผูกตัน)

“เขียนบ่ดีสักน้อยเพราะว่า**เจ็บแอว(เอว)**เต็มทีแลทุ” (RBR003-181 ปทุมบัว
หอม ผูก 4)

“เพราะว่าตัวบ่ดี **เจ็บแอว(เอว)**เต็มที นั้งเขียนบ่ได้ นั้งเขียนพร่องนอนเขียน
พร่องแล” (RBR003-196 จันทฆาต ผูก 2)

“อย่าไปด่าข้าเนื้อ ลางเทือกก็**ตามิต** ลางเทือกก็**ตาตำ** ลางเทือกก็**เจ็บหลัง** ลาง
เทือกก็**เจ็บแอว(เอว)**” (RBR003-290 มโหสถ ผูก 1)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความเจ็บปวดทางกายอันเนื่องมาจากการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลส่วนมากจะเป็นความเมื่อยล้าของหลังและเอว เนื่องจากท่านั่งในการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลต้องนั่งกับพื้น แล้วชันเข่าหนึ่งข้างเพื่อวางมือในการจาร การนั่งทำนี้นาน ๆ จะทำให้หลังและเอวรองรับ

น้ำหนักมากจนทำให้เกิดอาการเจ็บปวดได้ ในขณะเดียวกันการจารคัมภีร์ไบเบิลในขณะที่แสงสว่างน้อยก็อาจประสบปัญหาเรื่องสมรรถภาพทางการมองเห็นเสื่อมถอยได้เช่นกัน ความเจ็บปวดและอาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนเป็นเรื่องปกติของการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิล ดังนั้นสถานการณ์ดังกล่าวจึงสอดคล้องกับภาระหน้าที่ของการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลที่มีถูกมอบหมายให้กับรัสสะภิกขุ ซึ่งเป็นพระที่บวชใหม่ และยังมีหนุ่มแน่นที่กำลังวังชาและสายตาดูดีกว่าพระผู้ใหญ่ที่ชราภาพ

ประการที่สองคือ การยกย่องคุณค่าแก่วัตถุทางธรรม โดยบรรยายถึงความเหน็ดเหนื่อย ซึ่งเป็นกรำเท้าเตือนให้ผู้ใช้คัมภีร์ไบเบิลได้ตระหนักถึงความเจ็บปวดเมื่อยล้าที่ต้องแลกมา และช่วยให้เกิดความเคารพ รมณ์ระวังในการใช้งาน ตลอดจนการเก็บรักษาคัมภีร์ไบเบิลในฐานะมรดกที่ไม่ได้เกิดจากความรู้อย่างเดียว แต่ยังเกิดจากการอุทิศตนและความเสียสละด้วยสภาพร่างกายอีกด้วย ดังตัวอย่างเช่น

“นิมนต์ทุพพิทวารองค์ใดได้เล่าได้เรียนค่อยพิจารณาอุเทอะ แล้วขอภัยโทษ
ทุกองค์ นิมนต์ช่วยถะหนีถนอม ชัดสายสยงอย่างหนึ่ง ช่วยเก็บไว้ดีจิม
ผมได้หันมานักแล้ว ผู้ดีก็ดีเหลือล้น ผู้ชั่วก็ชั่วปานแลนา” (RBR003-305
ชัทรนาม ผูก 1)

ดังนั้นเสียงแห่งความเจ็บปวดทางกายของผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลจึงไม่ได้เป็นเพียงการบ่นถึงความทุกข์ส่วนตัว หากแต่เป็นการเชื่อมโยงสภาพร่างกายของผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิลเข้ากับตัวคัมภีร์ไบเบิลอย่างแยกไม่ออก ทำให้ใช้งานหรือผู้ที่ต้องดูแลรักษาคัมภีร์ไบเบิลเกิดความเห็นอกเห็นใจ และพร้อมที่จะดูแลรักษาคัมภีร์ไบเบิลผู้นั้น ๆ ไว้อย่างดี ให้สมกับที่ผู้คัดลอกต้องใช้ความเจ็บปวดของร่างกายแลกมา

3. เสียงแห่งสภาวะข้ามผ่าน

สถานะของรัสสะภิกขุในฐานะผู้คัดลอกคัมภีร์ไบเบิล สามารถวิเคราะห์ได้ผ่านกรอบแนวคิดเรื่อง สภาวะข้ามผ่าน (Liminality) ของ Victor Turner ได้ดังนี้ รัสสะภิกขุ คือ ปัจเจกบุคคลที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากสถานะทางโลกสู่สถานะทางธรรมอย่างสมบูรณ์ ในภาวะระหว่างกลาง (in-between) นี้ อັตลักษณ์ และสภาวะจิตใจจึงมีความเหลื่อมซ้อนและไม่มั่นคง จิตใจที่ยังขัดเกลาไม่สมบูรณ์ก็อาจจะถูกรบกวนด้วยความทรงจำ และความคุ้นเคยทางโลก โดยจะต้องปะทะกับการฝึกฝนขัดเกลากิเลสภายในจิตใจทั้งนี้ก็เพื่อจะได้บรรลุเป้าหมายทางจิตวิญญาณ (Turner, 1969)

ในสถานการณ์นี้บันทึกผู้สร้างในคัมภีร์โบลานจึงกลายเป็นพื้นที่อิสระที่อนุญาตให้ผู้คัดลอกคัมภีร์โบลานได้ระบายออกถึงความในใจของตน หรือความคับข้องบางอย่างภายในจิตใจที่อาจจะยังไม่ตั้งมั่นในทางธรรมอย่างเต็มที่จึงอาจถูกระทบโดยเรื่องทางโลก ในพื้นที่อิสระที่นี้ได้บันทึกเสียงแห่งความในใจที่อ่อนไหว ความคิดถึงบุคคลที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กันในโลก หรือแม้แต่ความปรารถนาที่จะลาสิกขา เสียงต่าง ๆ เหล่านี้จึงไม่ใช่ความผิดปกติ แต่เป็นผลผลิตที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของภาวะข้ามผ่านนี้ ดังตัวอย่างเช่น

“กำลังหัดเขียนใหม่ ตัวบตีเพราะอยากใคร่ได้บุญเต็มที เขียนบตีเพราะว่าสาวมากาย(เดินผ่าน)หน้าวัดทั้งวัน ใจบตี(ใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัว) คำมาแล้วมันเข้ามาตักสระกลางทุ่ง(ทุ่ง) ซ้ำมาสรองน้ำ บ่พอซำหัน(ไม่มองยิ่งเห็น) จำเป็นพ้อมันเอย ดูที่ผู้ใดตีดั้นแล้วแล้ว” (RBR003-157 อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกตั้น)

“สะบีดหนึ่งนั่ง สะบีดหนึ่งนอน (เดี่ยวลูกเดี่ยวนั่ง) เพราะใจระวิงระวอนเต็มที สติบมันพิมพาคันใจคิดบ่เหลือออก ปะไร ตัวแม่สายนอนเหนือ ตัวแม่เครื่องักแคบแทบแล้วคลา เจ้ามาเชื่อเงินเกล้าอยู่เพื่อเชื่อนาย อย่าเมื่อคลาทะราทแก้วทางเหนือก็เมื่อเทอะนาย อย่าไปบ้านหนองคราม” (RBR003-191 หงส์หิน ผูกตั้น)

“บวชได้พรรษา 1 เขียนบตีสักน้อยเพราะอยากใคร่สึก(อยากสึก)เต็มทีแลท่านเอย” (RBR003-135 มะลิซ้อน ผูกตั้น)

“ใจบตี(จิตใจไม่มั่นคง)เพราะได้เห็นตัวแม่เก่า(หญิงคนรักก่อนมาบวช) เพราะมัน ใคร่สึก(อยากสึก)เต็มทีแลนายเหย เขียนบตีสักน้อย(เขียนไม่ดีเลยสักนิด) ลางตัวเท่าแมว ลางตัวเท่าซ่าง ใจบตี(จิตใจไม่มั่นคง)สักน้อย (RBR003-200 จันทมาต ผูก 4)

“เขียนบ่งามสักน้อย(เขียนไม่สวยสักนิด) เหมือนปูน้อยยาดคันทนาแล(เหมือนปูนแต่คันทนา) เพราะคิดฮอดอีไสกับทั้งอีนาเต็มที(เพราะคิดถึงอีไสกับอีนามาก) ได้อู้กันไว้เฟิ่นเอาไปกินเสียหมดแล้ว(เคยคุยกันไว้ แต่คนอื่นมาเอาไปกินเสียหมด) ทูพี่มาลงนั่งให้นอนให้ (หลวงพ่ิมานั่งร้องไห้ให้นอนร้องไห้) เพราะตัวแม่ได้อู้กัน (เพราะได้คุยกับสาวไว้แล้ว) เสียอกเสียใจลงนั่งให้นอนให้ตั้ง ปิปี (เสีย

อกเสียใจนั่งร้องไห้นอนร้องไห้ตั้งอื้ออื้อ) บ่นข้าวได้ 7 วัน(ไม่ได้ฉันทข้าว 7 วัน)” (RBR003-202 กำกาดำ ผูกตัน)

“ใจบ่ตั้ง(จิตใจไม่มั่นคง) มือบ่เที่ยง(มือไม่มั่นคง) เพราะเพิ่งไปทอดผ้าป่า ข้าพเจ้าหัน(เห็น)สาวบ้านขอกฝายแลเหย อีเลยเคยคาย สาวบ้านเขาพายตก น้ำแม่ชูดงย บุนมางย บุนมีงย” (RBR003-236 สมุทรโฆษชาดก)

ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะข้ามผ่านของรสสิกขุที่น่าสนใจอย่างยิ่ง การปรากฏของเสียงส่วนบุคคลที่มีลักษณะเป็นเรื่องราวในโลกได้ปะปนอยู่ภายในคัมภีร์ไบเบิลที่ถูกยกย่องให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของตัวบททางพุทธศาสนา การดำรงอยู่พร้อมกันของสิ่งที่ดูตรงข้ามกันนี้สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของประสบการณ์ความเป็นมนุษย์ที่ไม่อาจจะซ่อนทับกันได้อย่างสมบูรณ์ ถึงแม้จะอยู่ภายใต้กรอบของวินัยสงฆ์ที่เข้มงวดก็ตาม ดังนั้นเสียงของรสสิกขุในสภาวะข้ามผ่านเหล่านี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชี้ให้เห็นถึงการต่อรอง และความขัดแย้งคู่ขนาน ระหว่างอุดมคติทางศาสนากับความเป็นจริงของสภาวะจิตใจมนุษย์ในขณะนั้น

4.1.4 ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวไทยวน

ถึงแม้ว่าบันทึกผู้สร้างมักจะถูกมองว่าเป็นเพียงส่วนประกอบของตัวบทหลัก แต่แท้จริงแล้วบันทึกผู้สร้างคือ พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่เต็มไปด้วยชีวิตชีวา ข้อมูลที่ปรากฏในพื้นที่นี้เสมือนชิ้นส่วนทางโบราณคดีที่เมื่อนำมาประกอบสร้างชิ้นใหม่ก็จะเผยให้เห็นภูมิทัศน์ทางสังคม และจังหวะชีวิตของชาวไทยวนในอดีตได้อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ในส่วนนี้จะศึกษาข้อมูลดังกล่าวเพื่อสะท้อนภาพวิถีชีวิตประจำวัน โครงสร้างทางสังคม และปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกของชุมชนไทยวน โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากบันทึกผู้สร้างเป็นสำคัญ

1. เวลาในชีวิตประจำวัน

การบอกเวลาที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้างนี้คือ เวลาที่ดำเนินการคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลเสร็จสิ้น มักมีคำนำหน้าเวลาเป็น “เสร็จแล้ว” “เสด็จแล้ว” ซึ่งหมายถึง เสร็จ หรือสำเร็จ เวลาที่ปรากฏสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระบบหลักที่ดำเนินไปพร้อมกัน ได้แก่

1.1 เวลาตามปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ กำหนดโดยการโคจรของดวงอาทิตย์ เช่น “ยามดาววันขึ้น” (RBR003-101 ปัญหาหาชสูตร) หรือ “ยามแฉจกใกล้ค่ำ” (RBR003-177 ปทุมบัวหอม ผูก 2) สะท้อนถึงสังคมที่ตระหนักรู้และปรับจังหวะชีวิตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ

1.2 เวลาตามกิจวัตรทางศาสนา กำหนดโดยกิจของสงฆ์และกิจกรรมในวัด เช่น “ฉันทังหันแล้วน้อย 1” (RBR003-111 มหาวิบาก) หรือ “ยามเมื่อเพิ่นเทศน์คาถาพัน” (RBR003-217 หอยสังข์ ผูก 2) “ยามชาวบ้านมาฟังธรรม” (RBR003-110 มหาวิบาก) ซึ่งให้เห็นถึงกิจกรรมของพระสงฆ์คือ การฉันทังหัน และกิจกรรมของวัดและชาวบ้านคือการเทศน์คาถาพันซึ่งบ่งชี้ถึงการนัดหมายร่วมกันของคนในสังคม

วิธีการบอกเวลาในบันทึกผู้สร้างนี้แสดงให้เห็นถึงสังคมที่ผูกพันอย่างลึกซึ้งกับวัฏจักรของธรรมชาติ วัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ และปฏิทินทางศาสนา นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นถึงชีวิตที่ดำเนินไปตามจังหวะร่วมของชุมชนที่ยึดโยงอยู่กับวัด และวันเวลาทางศาสนา การสร้างคัมภีร์โบลานจึงเป็นกิจกรรมที่หลอมรวมอยู่ในกิจวัตรประจำวันเหล่านี้ไม่ได้แยกขาดออกจากกัน

2. ภาพจำลองวิถีชีวิตในสังคมไทยวน

นอกเหนือจากการบอกเวลา บันทึกผู้สร้างยังชี้ให้เห็นภาพวิถีชีวิตประจำวันของชาวไทยวนได้อย่างมีชีวิตชีวา รายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่แทรกอยู่เป็นเหมือนภาพวาดที่บันทึกฉากชีวิตของชาวไทยวน จังหวัดราชบุรีในอดีต ซึ่งผูกพันกับศาสนา และการทำมาหากินโดยเฉพาะเกษตรกรรม

ดังตัวอย่างข้อความ “เขียนจบยามค่ำ ยามชาวบ้านมาฟังธรรม” ไม่เพียงแต่บอกเวลาแต่ยังวาดภาพให้เห็นถึงบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชนที่ไม่ได้จำกัดเวลาอยู่แค่ช่วงเวลากลางวันเท่านั้น แม้แต่ในยามค่ำคืน ลานวัดหรือศาลากลายเป็นพื้นที่แห่งการพบปะสังสรรค์ของชาวไทยวนที่มารวมตัวกันเพื่อฟังเทศน์ฟังธรรม เป็นการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสานสัมพันธ์ในชุมชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เป็นภาพสะท้อนของสังคมพุทธที่วัดเป็นศูนย์กลางจิตใจของชุมชน

วิถีชีวิตที่ผูกพันกับการเกษตรและปศุสัตว์ปรากฏอย่างเด่นชัดผ่านสำนวนและช่วงเวลาที่บ้านทักไว้ การบอกเวลาว่าเขียนเสร็จ “ยามแลงจัว(วัว)ควายตอมดินบ้าน” หรือ “ยามจัว(วัว)ตอมดินบ้าน” โดยคำว่า “ดินบ้าน” หมายถึง นาที่อยู่ติดหมู่บ้าน หรือ ทำนุหมู่บ้าน โดยทั่วไปนาที่อยู่ใกล้หมู่บ้านมักจะมีความอุดมสมบูรณ์เป็นพิเศษ เนื่องจากน้ำที่ไหลผ่านได้เซาะเอาปุ๋ยและแร่ธาตุต่าง ๆ มาสะสมไว้ในดิน ข้อความเหล่านี้จึงสะท้อนภาพชาวบ้านที่เลี้ยงสัตว์เพื่อใช้แรงงานอย่างวัวหรือควายไปหากินอาหารในแถบท้องนาทำนุหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังพบคำเปรียบเปรยที่ใช้บ่อยครั้งอย่าง “เหมือนปูยาด(เดินบน)คันทา” ก็ตอกย้ำภาพของสังคมเกษตรกรรมที่รายล้อมไปด้วยท้องนา

แม้แต่ในคำถ่อมตนของผู้คัดลอกคัมภีร์โบลานก็ยังแฝงไปด้วยร่องรอยของชีวิตในครัวเรือน วลี “เหมือนไก่เขี่ยหัวมอง” ไม่เพียงแต่สื่อถึงลายมือที่ไม่เป็นระเบียบ แต่ยังเผยให้เห็นว่าไก่เป็นสัตว์เลี้ยงที่พบเห็นได้ทั่วไปในครัวเรือน และมอง (ครกตำข้าว) คือเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวัน ภาพของไก่ที่กำลังคุ้ยเขี่ยหาอาหารอยู่ใกล้ครกตำข้าวเป็นภาพสะท้อนชีวิตประจำวันที่เรียบง่ายและใกล้ชิดกับธรรมชาติของชาวไทยวนได้อย่างชัดเจน

4.1.5 การเคลื่อนย้ายและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

ข้อความบันทึกผู้สร้างในคัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาลได้ลบภาพจำของชุมชนชนบทที่หยุดนิ่ง และตัดขาดจากโลกภายนอก แต่เผยให้เห็นเครือข่ายการเคลื่อนย้าย และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวบทของคัมภีร์ไบเบิล

การระบุที่มาของคัมภีร์ต้นฉบับ เช่น “ฉบับมาแต่เชียงใหม่” (RBR003-194 หงส์หิน ผูกปลาย (ผูก 3 ฉบับมาแต่เชียงใหม่)) หรือ “หนังสือลาวมาแต่กงลาด” (RBR003-205 กำกาดำ ผูกปลาย (ผูก 4)) แสดงให้เห็นว่าชุมชนไทยวนไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีการรับรู้และเชื่อมโยงตนเองเข้ากับศูนย์กลางทางวัฒนธรรมกับเมืองอื่น ๆ

สภาวะพหุภาษา และพหุอักษร พบได้จากข้อความ “หนังสืออานิสงส์เสียดีคัดออกจากขอมเป็นตัวลาว อ่านเป็นไทย” (RBR003-346 อานิสงส์เสียดี) การบอกกล่าวว่าคัมภีร์ไบเบิลเรื่องนี้ได้คัดลอกมาจากต้นฉบับที่เป็นอักษรขอมให้เป็นอักษรธรรมล้านนา แต่ภาษาและสำเนียงยังเป็นภาษาไทยตามต้นฉบับเดิมที่เป็นอักษรขอม จึงทำให้คัมภีร์ไบเบิลฉบับนี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงภูมิทัศน์ทางภาษาที่ซับซ้อน โดยสะท้อนกระบวนการแปล การถ่ายทอดอักษร และการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องภายในชุมชน

4.1.6 เสียงสะท้อนจากประวัติศาสตร์

ในบางครั้งบันทึกผู้สร้างได้บันทึกเสียงสะท้อนจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในวงกว้าง ข้อความ “เมื่อบ้านเมืองหอยระแหงเต็มทีแล” (RBR003-185 ปทุมบัวหอม ผูก 4) แม้จะไม่ได้ระบุเหตุการณ์อย่างเจาะจง แต่ทำหน้าที่เป็นหมุดหมายแห่งความทรงจำ ถึงช่วงเวลาแห่งความไม่สงบทางการเมืองและสังคมในขณะนั้น

กล่าวโดยสรุป ข้อมูลจากบันทึกผู้สร้างวัดใหม่นครบาลได้สะท้อนให้เห็นภาพตัวตนของชุมชนชาวไทยวนที่มีพลวัต และรายละเอียดเชิงลึก บันทึกผู้สร้างเหล่านี้ได้สะท้อนโครงสร้างสังคม ความเชื่อ อารมณ์ความรู้สึก และกิจวัตรประจำวันเข้าไว้ด้วยกันอย่างซับซ้อน

พลังของปราชญ์ชนนี้ได้ยืนยันถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมจากเบื้องล่าง โดยให้เสียงแก่ผู้กระทำการทางประวัติศาสตร์ (historical agents) ที่มักถูกมองข้าม ไม่ว่าจะเป็ฯพระภิกษุผู้น้อย สตรี หรือสามัญชน ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์ และธำรงรักษาวัฒนธรรมของตนให้ดำรงอยู่

ในท้ายที่สุด การสร้างคัมภีร์ไบเบิลของชาวไทยวนคือการแสดงออกถึง ความยืดหยุ่นทางวัฒนธรรม (cultural resilience) สำหรับชุมชนผู้พลัดถิ่น การอุทิศตนคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลด้วยอักษร

และภาษาของตนเองคือ กลไกสำคัญในการสรรค์สร้างโลกทางวัฒนธรรม การดำรงรักษาอัตลักษณ์ และการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาไปยังคนรุ่นหลัง ดังนั้นการอนุรักษ์ ปรึภวรรต และวิเคราะห์ข้อมูล ปราปรบทจากคัมภีร์ไบเบิลานเหล่านี้้อย่างเป็นระบบจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูล ปฐมภูมิที่ไม่อาจจะละลายไปได้ ทั้งนี้เพื่อการทำ ความเข้าใจภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมอันหลากหลายของ สังคมไทยวน จังหวัดราชบุรี

4.2 ร่องรอยแห่งการพลัดถิ่น

ประวัติศาสตร์การอพยพเคลื่อนย้ายของชาวไทยวนจากเมืองเชียงแสนมายังราชบุรีในสมัย ต้นรัตนโกสินทร์ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบาย “เทครัว” ของรัฐสยาม จัดได้ว่าเป็นกรณีศึกษาที่สอดคล้อง กับแนวคิดการพลัดถิ่นในฐานะเหยื่อ ของ Cohen อย่างชัดเจน การถูกบังคับให้ละทิ้งบ้านเกิดเมือง นอนอย่างฉับพลันและรุนแรงได้สร้างบาดแผลและความทรงจำร่วม (Shared Trauma) ให้กับกลุ่ม ชาตพันธ์ ซึ่งกลายเป็นฐานสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันในดินแดนใหม่

ในสภาวะที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงของการถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Assimilation) ชุมชนพลัดถิ่นจึงจำเป็นต้องสร้างกลไกเพื่อดำรงรักษาอัตลักษณ์และความทรงจำร่วมเกี่ยวกับบ้านเกิด เมืองนอนดั้งเดิมเอาไว้ จากการศึกษาปราปรบทในคัมภีร์ไบเบิลาน วัดใหม่นครบาล พบว่ากระบวนการ สร้างคัมภีร์ไบเบิลานถือเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมในการสร้างบ้านเกิดเมืองนอนในจินตนาการ และต่อยอดความผูกพันของชุมชนไทยวนให้เข้มแข็ง

ปราปรบทในคัมภีร์ไบเบิลานไทยวน วัดใหม่นครบาล เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ช่วยยืนยันถึง การดำรงอยู่ของจิตสำนึกพลัดถิ่นในหมู่ชาวไทยวนจังหวัดราชบุรี แม้จะถูกบังคับให้ย้ายถิ่นฐานและตัด ขาดจากบ้านเกิดเมืองนอน แต่ชุมชนไทยวน จังหวัดราชบุรีได้ใช้กระบวนการสร้างคัมภีร์ไบเบิลานไทยวน เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงตนเองกับบ้านเกิดเมืองนอนในความทรงจำและจินตนาการ ซึ่งเป็น ลักษณะสำคัญของอัตลักษณ์พลัดถิ่นตามกรอบแนวคิดของ Cohen และ Safran การศึกษาในส่วนนี้ จะชี้ให้เห็นว่า ปราปรบท คือ พื้นที่ของการจารึกความทรงจำ และสืบสานอัตลักษณ์ดั้งเดิม (Cohen, 2023; W. Safran, 1991)

การเลือกใช้อักษรธรรมล้านนา และภาษาไทยวน หรือภาษาไทยถิ่นเหนือในการจารคัมภีร์ ไบเบิลานท่ามกลางบริบทที่มีอักษรไทย และภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลัก การกระทำนี้ได้สะท้อนถึง ความพยายามดำรงอัตลักษณ์ของตน การสร้างสรรค์และสืบทอดองค์ความรู้ผ่านอักษร และอักษรวิธี ของบรรพบุรุษเป็นการยืนยันอย่างมีเจตจำนงถึงมรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตน

4.2.1 การธำรงอัตลักษณ์ด้วยอักษรและภาษา

การกระทำพื้นฐานที่สุดที่สะท้อนถึงการธำรงรักษาอัตลักษณ์ คือ การเลือกใช้อักษรธรรมล้านนา และภาษาไทยวนในการจารึกคัมภีร์ใบลานทั้งตัวบท และปราปรบพ ท่ามกลางบริบทของดินแดนใหม่ที่อยู่ภายใต้อำนาจรัฐสยามซึ่งมีอักษรไทย และภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลัก แม้ชาวไทยวนจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคกลางของสยามมาเป็นเวลานาน แต่ชุมชนไทยวนยังคงยึดมั่นในการใช้อักษร และภาษาดั้งเดิมของตนในการบันทึกองค์ความรู้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมของตน อักษรธรรมล้านนาจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสารเพียงอย่างเดียว แต่อาจหมายถึงสัญลักษณ์ของความ เป็นไทยวนได้ดีที่สุด นอกจากนี้การเลือกใช้ระบบตัวเลขท้องถิ่นของไทยวนทั้งเลขในธรรมที่ใช้ใน คัมภีร์ทางศาสนา และเลขโหราที่ใช้ในทางโลก ถือเป็นการธำรงรักษาระบบสัญลักษณ์ที่มีความหมาย เฉพาะตนไว้ด้วยเช่นกัน การสร้างคัมภีร์ใบลานเหล่านี้จึงอาจพิจารณาได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เพื่อต่อต้านแรงกดดันในการกลืนกลายทางวัฒนธรรมจากรัฐส่วนกลาง บริบทของการถูกบังคับให้ย้ายถิ่นฐานนี้เองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การกระทำนี้มีความหมายมากยิ่งขึ้น

รัฐสยามมีระบบอักษร ภาษา และการบริหารจัดการเป็นของตนเอง การที่ชาวไทยวนยังคงผลิตผลงานทางศาสนาและวรรณกรรมด้วยอักษรธรรมล้านนาจึงเป็นการธำรงรักษาพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่แยกต่างหาก ทั้งนี้อาจเป็นการประกาศว่า ถึงแม้ชาวไทยวนจะพลัดถิ่นมาอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินนี้ แต่ชาวไทยวนมีองค์ความรู้ ประวัติศาสตร์ ตัวอักษร และภาษาเป็นของตนเอง การกระทำดังกล่าวได้เปลี่ยนสถานะของการสร้างคัมภีร์ใบลานจากกิจกรรมบุญกุศลทางพุทธศาสนาให้กลายเป็นการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมของตนเองท่ามกลางสังคมเจ้าบ้าน เพื่อแสดงออกถึงการยืนหยัดในตัวตนทางวัฒนธรรมและการเมือง และอาจเป็นกลไกสำคัญในการต้านทานต่อกระบวนการกลืนกลายทางวัฒนธรรมที่อาจเกิดขึ้นได้

อย่างที่โต้แย้งกล่าวไปแล้วว่า การสร้างคัมภีร์ใบลานในวัฒนธรรมไทยวนไม่ได้เป็นกิจกรรมทางศาสนาของปัจเจกบุคคล แต่เป็นกิจกรรมเชิงสังคมของครอบครัว และเครือข่ายชุมชนที่สะท้อนถึงความร่วมมือร่วมใจ และความเป็นปึกแผ่น ข้อมูลจากบันทึกผู้สร้างจำนวนมากได้บันทึกรายชื่อผู้มีส่วนร่วมในการสร้างบุญไว้อย่างละเอียดลออ แสดงให้เห็นว่าการสร้างคัมภีร์ใบลานหนึ่งผูกต้องอาศัย การอุปถัมภ์จากหลายฝ่ายตัวอย่างเช่น ในคัมภีร์ใบลานเรื่อง พระยาสี่เส้า (RBR003-231 พระยาสี่เส้า) ได้บันทึกรายชื่อผู้สร้าง(อุปถัมภ์) ไว้อย่างละเอียดว่า

“อาคุมเพ็นเป็นเค้าพร้อมไปด้วยลูกเต้า เอ้อยชาคน 1 เอ้อยขัน
แก้ว หนานคำ หนานนา เอ้อยฟองคำพอ และอีเตยเป็นหล้า”

การบันทึกรายชื่อสมาชิกในครอบครัว และเครือญาติอย่างครบถ้วนเช่นนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการประกาศเกียรติคุณและอุทิศส่วนกุศล แต่ยังทำหน้าที่เสมือนการทำแผนที่เครือข่ายทางสังคม (Social Mapping) ของชุมชนไทยวนในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ละชื่อที่บันทึกลงในคัมภีร์ใบลาน คือ การยืนยันถึงการมีตัวตน ความสัมพันธ์ และการดำรงอยู่ของโครงสร้างครอบครัวและชุมชนไทยวนในราชบุรี ซึ่งอาจเป็นการสร้างบันทึกประวัติศาสตร์ครอบครัว และชุมชนที่จับต้องได้ และเก็บรักษาไว้กับคัมภีร์ใบลานที่ตนมีส่วนร่วมในการสร้าง

การยืนยันโดยใช้อักษรของบรรพบุรุษท่ามกลางอิทธิพลของอักษรไทยภาคกลางเป็นการประกาศถึงการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเองไว้อย่างชัดเจนที่สุด นอกจากนี้การใช้ภาษาไทยวนที่ปรากฏในส่วนของคำนำหน้าชื่อ ได้สะท้อนโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมแบบไทยวน เช่น “หนาน” ใช้สำหรับบุรุษที่ผ่านการบวชเรียน “เอื้อย” ใช้สำหรับสตรีผู้เป็นพี่ หรือพี่สาวที่เคารพ “อ่าว” ใช้สำหรับผู้เป็นน้องของพ่อเพศชาย หรือผู้ใหญ่ที่เคารพ หรือ “พ่อเฒ่า” สำหรับพ่อตาหรือพ่อสามี คำเรียกขานเหล่านี้มีความเป็นลักษณะเฉพาะหรือตัวตนของชาวไทยวน และเป็นมรดกทางภาษาที่บ่งบอกถึงระบบคุณค่า และจารีตประเพณีที่สืบทอดมาจากล้านนา

4.2.2 เวลาไทยวน เวลาสยาม

ข้อมูลในบันทึกผู้สร้าง แสดงให้เห็นว่าในบริบทนี้ชาวไทยวนบันทึกเหตุการณ์โดยเลือกใช้ระบบศักราชของตนเอง การกระทำนี้ไม่ใช่เป็นเพียงแค่การบันทึกข้อมูลตราบเท่าที่นั่น แต่เป็นปฏิบัติการเชิงสัญลักษณ์ที่สำคัญ โดยการกระทำดังกล่าวเป็นการยืนยันและธำรงรักษาระบบเวลาที่เป็นอิสระ และแตกต่างจากไปจากของสังคมเจ้าบ้าน การสร้างคัมภีร์ใบลานแต่ละผูกจึงเปรียบเสมือนการจารึกเหตุการณ์ลงในพิภคเส้นเวลาทางประวัติศาสตร์ของชาวไทยวน เพื่อต่อต้านการถูกผนวกรวมเข้าสู่เส้นเวลาหลักของรัฐสยาม ด้วยเหตุนี้ปฏิบัติการดังกล่าวจึงเป็นการต่อยอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนในฐานะชุมชนที่มีประวัติศาสตร์เป็นของตนเองมาอย่างยาวนาน มีความทรงจำร่วม และมีจุดกำเนิดที่หยั่งรากลึกสืบเนื่องมาจากอดีตในดินแดนอาณาจักรล้านนา ซึ่งไม่ได้เพิ่งจะมาเริ่มต้นขึ้นเมื่อครั้งที่อพยพมายังจังหวัดราชบุรี

ปราปรบทในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล ถือเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชี้ให้เห็นถึงการยึดมั่นในกรอบเวลาตามวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนไทยวน ถึงแม้ว่าในคัมภีร์ใบลานบางผูกจะปรากฏเวลาของสยามร่วมด้วยก็ตาม แต่การปรากฏอย่างสม่ำเสมอของ “จุลศักราช” ในฐานะระบบศักราชหลัก แลพุทธศักราชในฐานะระบบศักราชทางศาสนา หรือการระบุชื่อตามระบบปฏิทินกลุ่มชาติพันธุ์ในวงรอบ 60 ปีที่เรียกว่า “ปีหนไทย” (เช่น ปีดับไค้ ปีคดส้ง) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจำแนกเดือนอย่างชัดเจนระหว่าง “เดือนเหนือ” (เดือนไทยวน) กับ “เดือนใต้” (เดือนสยาม)

การเลือกใช้ระบบเวลาเช่นนี้จึงเป็นการบันทึกโลกทัศน์ของชาวไทยวนเรื่องเวลาลงบนโครงสร้างของประวัติศาสตร์ การปฏิบัตินี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงเจตจำนงในการต่อต้านการถูกกลืนกลายในเรื่องของเวลา กล่าวคือ แม้จะดำรงชีวิตอยู่ภายใต้เขตอำนาจการปกครองของสยามในเมืองราชบุรี แต่ชุมชนชาวไทยวนกลับยังคงยึดการนับเวลา และการประกอบพิธีกรรมของตนตามระบบเวลาแบบล้านนาแต่เดิม

4.2.3 คัมภีร์ไบเบิลกับมาตุภูมิในจินตนาการ

ตามกรอบทฤษฎีภาวะพลัดถิ่น เมื่อมาตุภูมิทางกายภาพถูกทำลายหรือเข้าถึงไม่ได้อีกต่อไป ชุมชนจะประกอบสร้างมาตุภูมิในจินตนาการขึ้นมาเพื่อทดแทนผ่านปฏิบัติการทางวัฒนธรรมอันหลากหลาย เช่น ความทรงจำร่วม ตำนานปรัมปรา หรือพิธีกรรม สำหรับชาวไทยวนราชบุรีเมืองเชียงใหม่ที่ล่มสลายได้แปรสภาพจากพื้นที่ทางกายภาพสู่ “พื้นที่แห่งความทรงจำ” Pierre Nora เสนอว่า เรากำลังอยู่ในยุคที่ความทรงจำที่แท้จริงกำลังตายไป และถูกแทนที่ด้วยประวัติศาสตร์ ความทรงจำแตกต่างจากประวัติศาสตร์ตรงที่ความทรงจำเป็น “สิ่งมีชีวิตที่ยังร่ากอยู่ในประสบการณ์จริงของกลุ่มคนหรือสังคม และมีความเป็นปัจจุบันเสมอ” (Nora, 1989) ดังนั้นกระบวนการสร้างคัมภีร์ไบเบิล คือ การประกอบสร้างพื้นที่แห่งความทรงจำของมาตุภูมิให้กลับฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาใหม่เพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้ และต่อสู้กับการถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรม ทั้งนี้การกระทำดังกล่าวเป็นหลักฐานที่ชี้ชัดว่า ชาวไทยวนพลัดถิ่นได้ตระหนักแล้วว่า “ความทรงจำเกี่ยวกับมาตุภูมิวัฒนธรรมภาษา และความเชื่อ กำลังตกอยู่ในภาวะอันตราย”

คัมภีร์ไบเบิลไทยวน วัดใหม่นครบาล ส่วนใหญ่เป็นวรรณกรรมพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบฉบับล้านนา ไม่ว่าจะเป็นชาดกนอกนิบาต พงศาวดารทางศาสนา หรือตำนานพระธาตุต่าง ๆ ล้วนสะท้อนถึงเจตจำนงในการสร้างคลังข้อมูลคัมภีร์ไบเบิลล้านนาขึ้นใหม่ในดินแดนพลัดถิ่น เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอย่างชัดเจนในคำมัก คำปรารภของผู้สร้างคัมภีร์ไบเบิล ที่มีประกาศเจตนาสูงสุดไว้ว่า “เพื่อจักสร้างไว้คำศาสนา 5,000 วัสสา” ในบริบทนี้ เป้าหมายในการสืบทอดพระศาสนาไม่อาจแยกออกจากเป้าหมายในการสืบทอดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ได้ เนื่องจากสำหรับชาวไทยวนแล้ว พุทธศาสนาแบบล้านนา คือ แกนกลางของโลกทัศน์ และวัฒนธรรม การค้ำจุนพระศาสนาจึงมีความหมายทับซ้อนกับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยวนให้คงอยู่สืบไป ดังนั้นการสร้างคัมภีร์ไบเบิลจึงเป็นมากกว่าการสร้างกุศลกกรรม หากแต่เป็นปฏิบัติการเพื่อความอยู่รอดของวัฒนธรรมไทยวน และเป็นการประกาศยืนยันว่า จิตวิญญาณของเมืองเชียงใหม่ยังคงสถิตอยู่ที่จังหวัดราชบุรี ผ่านเรื่องราวที่ถูกบันทึกไว้ในคัมภีร์ไบเบิลไทยวนด้วยตัวอักษรธรรมล้านนา

4.2.4 การสร้างและธำรงเครือข่ายไทยวนพลัดถิ่น

ชุมชนไทยวนพลัดถิ่นในราชบุรีไม่ได้เป็นเพียงกลุ่มคนที่ตั้งถิ่นฐานอย่างโดดเดี่ยว แต่เป็นศูนย์กลางที่มีพลวัตที่สามารถสร้าง และธำรงรักษาเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ข้ามพรมแดนทางภูมิศาสตร์และกาลเวลา ปรารภบทในคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาลได้บันทึกร่องรอยของเครือข่ายเหล่านี้ไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมที่ค้ำจุนอัตลักษณ์พลัดถิ่นให้คงอยู่

หลักฐานที่น่าทึ่งที่สุดคือกรณีศึกษาที่เชื่อมโยงระหว่างราชบุรีและอุตรดิตถ์ ดังปรากฏในคัมภีร์โบลานเรื่อง “พุทธวงศ์” ผูก 11 และ 15 (RBR003-272 พุทธวงศ์ ผูก 11, RBR003-276 พุทธวงศ์ ผูก 15) ซึ่งบันทึกไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้ใหญ่คำ (สุวรรณปัญญา) ซึ่งอาศัยอยู่ที่จังหวัดอุตรดิตถ์ (บ้านนาโป่ง) เป็นผู้คัดลอกคัมภีร์โบลานให้แก่ลุงใจ (บ้านดงสระแก้ว) ผู้อุปถัมภ์ซึ่งอาศัยอยู่ที่อุตรดิตถ์เช่นกัน แต่บันทึกผู้สร้างได้ระบุข้อมูลสำคัญว่าลุงใจนั้น “แล้วแต่ก่อนอยู่เมืองราหิ” (เคยอยู่เมืองราชบุรีมาก่อน) นอกจากคัมภีร์โบลานชุดพุทธวงศ์ 15 ผูกแล้วยังพบว่าหนานคำหรือผู้ใหญ่คำได้คัดลอกคัมภีร์โบลานให้ลุงใจอีก 2 ชุด ได้แก่ คัมภีร์โบลานชุด “มงคลทีปนี” 13 ผูก ดังปรากฏในข้อความ “หนานผู้ใหญ่คำบ้านนาโป่งน้อย แต่มีที่อลุงใจบ้านดงสระแก้วแล” (RBR003-279 มงคลทีปนี ผูก 3, RBR003-282 มงคลทีปนี ผูก 6) และ คัมภีร์โบลานชุด “มหาวงศ์” 10 ผูก ดังปรากฏในข้อความ “ผู้ใหญ่คำ บ้านนาโป่ง หมู่ที่ 5 อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มณฑลพิษณุโลก เป็นลิขิตที่อุปใจ เมืองราหิ” (RBR003-253 มหาวงศ์ ผูก 2) และที่สำคัญคือ คัมภีร์โบลานชุดนี้ได้เดินทางย้อนกลับมาเก็บรักษาไว้ที่วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี จากหลักฐานการมีอยู่ของคัมภีร์โบลานทั้ง 3 ชุด และปรารภพร้อมสมัยที่บันทึกไว้ว่า คัมภีร์โบลานชุดมหาวงศ์ 10 ผูกเป็นของ “วัดดอนแจ่ง” จังหวัดราชบุรี

การปรากฏของคัมภีร์โบลานอักษรธรรมล้านนาในจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นพื้นที่นอกขอบเขตวัฒนธรรมล้านนาแบบดั้งเดิม ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์การเคลื่อนย้ายประชากรที่ซับซ้อนมากกว่าการถูกกวาดต้อนช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์แต่เพียงอย่างเดียว การศึกษาของนราธิป ทับทัน และชินศักดิ์ ตันจิกุล (2560) ได้ให้ข้อมูลสำคัญที่ชี้ว่าในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ได้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายครั้งสำคัญของชุมชนชาวไทยวนจากจังหวัดราชบุรี อันเนื่องมาจากสภาวะความแห้งแล้งและปัญหาที่ดินทำกิน ชุมชนเหล่านี้ได้มุ่งหน้าขึ้นเหนือเพื่อบุกเบิกพื้นที่เกษตรกรรมแห่งใหม่ โดยตั้งถิ่นฐานหลักในจังหวัดพิษณุโลก และขยายตัวไปยังพื้นที่โดยรอบซึ่งรวมถึงบางส่วนของจังหวัดอุตรดิตถ์ด้วย ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถนิยามเชิงแนวคิดได้ว่าเป็น “การพลัดถิ่นซ้ำซ้อน” (Layered Diaspora) กล่าวคือ ชุมชนไทยวนในจังหวัดราชบุรีไม่ได้มีเพียงความทรงจำร่วมเกี่ยวกับการพลัดพรากจากแผ่นดินล้านนาในอดีตเท่านั้น แต่ยังมีประสบการณ์ตรง หรือความทรงจำที่ส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นเกี่ยวกับการละทิ้งถิ่นฐานที่ราชบุรีเพื่อ

แสวงหาชีวิตที่ดีกว่า ในสถานะของการพลัดถิ่นระลอกหลังนี้ การสร้าง และคัดลอกคัมภีร์ไบเบิลงานจึงเป็นการกระทำเชิงสัญลักษณ์ ในมุมมองของ Pierre Nora (1989) การกระทำดังกล่าวคือการสถาปนาพื้นที่แห่งความทรงจำขึ้นมาอย่างมีจิตสำนึก เพื่อตอบสนองต่อความรู้สึกไม่มั่นคง และการขาดรากเหง้าในดินแดนแห่งใหม่ คัมภีร์ไบเบิลงานที่ถูกจารขึ้นด้วยอักษรและภาษาที่เป็นอัตลักษณ์ของตนได้ทำหน้าที่ยึดโยงตัวตนของชุมชนไว้กับมรดกทางภูมิปัญญา และจิตวิญญาณของบรรพบุรุษชาวไทยวน

4.3 พลวัตของการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ในขณะที่ส่วนที่สองได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมอันเป็นลักษณะสำคัญของชุมชนไทยวนพลัดถิ่น ส่วนนี้จะมุ่งศึกษาในอีกแง่มุมหนึ่ง คือ กระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation) ซึ่งชาวไทยวนได้เจรจาต่อรอง และสังเคราะห์องค์ประกอบทางวัฒนธรรมจากสังคมเจ้าบ้านภายใต้รัฐสยามเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ใหม่ของตน (Berry, 1997) ปราปรบพบในคัมภีร์ไบเบิลงานไทยวน วัดใหม่นครบาลเป็นพื้นที่บันทึกกระบวนการนี้อย่างไม่อาจจะหาหลักฐานอื่นใดจากคัมภีร์ไบเบิลงานไทยวนได้ จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชาวไทยวนไม่ได้เลือกใช้ยุทธศาสตร์การผสมผสานทางวัฒนธรรมด้วยการแบ่งแยก (Separation) หรือการกลืนกลาย (Assimilation) หากแต่เลือกใช้ยุทธศาสตร์การผสมผสานทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการ (Integration) ซึ่งจะเป็นการธำรงรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมดั้งเดิมไปพร้อม ๆ กับการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของสังเจ้าบ้านอย่างสร้างสรรค์ (Sam & Berry, 2010)

4.3.1 การซ้อนทับของเวลาและตัวเลข

หลักฐานที่ชัดเจนที่สุดของการบูรณาการทางวัฒนธรรมคือ การปรากฏคู่ขนานของระบบเวลา และตัวเลขจากสองวัฒนธรรมในปราปรบพบ ซึ่งสะท้อนถึงภาวะพหุวัฒนธรรม หรือความสามารถในการใช้ชีวิต และทำความเข้าใจโลกผ่านกรอบวัฒนธรรมสองระบบไปพร้อมกัน

ระบบปฏิทินคู่ขนาน ในบันทึกผู้สร้างเดียวกันได้ปรากฏการบันทึกชื่อเดือนโดยอ้างอิงระบบเวลาทั้งสองระบบอย่างชัดเจน เช่น “เดือน 6 เหนือ เดือน 4 ใต้” (RBR003-368 จักกัณวุฒิปาปสูตร) หรือ “เดือน 7 ใต้ เดือน 9 เหนือ” (RBR003-126 บัรมบับเรียวบับรอง ผูกตัน) ข้อความนี้ไม่ใช่การบันทึกที่สับสน แต่เป็นการประกาศอย่างมีสติว่าผู้บันทึกตระหนักรู้และสามารถเทียบเคียงปฏิทินของทั้งสองวัฒนธรรมได้ เป็นการยืนยันว่า “เรารู้ว่าเวลาในโลกเก่าของเราคืออะไร และเรารู้ว่าเวลาในโลกใหม่ของเราคืออะไร” สิ่งนี้จึงเป็นภาพสะท้อนของการบูรณาการทางความคิดอย่างแท้จริง

ระบบศักราชที่หลากหลาย การใช้รัตนโกสินทร์ศก (ร.ศ.) (RBR003-181 ปทุมบัวหอมผูก 4) ซึ่งเป็นระบบศักราชของรัฐสยามสมัยใหม่ ควบคู่ไปกับจุลศักราช และปีหนไทยแบบดั้งเดิม

แสดงให้เห็นถึงการยอมรับและปรับตัวเข้ากับระบบการบริหารและการบันทึกประวัติศาสตร์ของรัฐชาติ ในขณะที่ยังคงรักษาขนบเดิมของตนไว้เช่นกัน

ระบบตัวเลขผสมผสาน ในการบอกลำดับหน้าใบลาน (อักษรบอกอังกฤษ) พบการใช้เลขไทย ของภาคกลาง และแม้กระทั่งเลขอารบิกปะปนหรือใช้ควบคู่กับ เลขในธรรม ของไทยวน ตัวอย่างเช่น การใช้เลขไทยผสมกับเลขในธรรมแบบต่อเนื่อง (RBR003-134 เมณฑกเศรษฐี ผูก 3) หรือการใช้เลขในธรรมคู่กับเลขอารบิก (RBR003-145 นิยายลายงู ผูก 4) แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นและการเลือกรับระบบการนับที่สะดวกและเป็นที่น่าสนใจในบริบทที่กว้างขึ้น

ปรากฏการณ์การซ้อนทับกันของระบบสัญลักษณ์ทั้งสองวัฒนธรรมสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้ ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันถึงยุทธศาสตร์การบูรณาการทางวัฒนธรรมของชาวไทยวนในราชบุรี ได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 12 ระบบวัฒนธรรมคู่ขนานในปราปรบท

ขอบเขตทางวัฒนธรรม	ระบบไทยวน/ล้านนา	ระบบไทยกลาง/สยาม	รหัสเอกสาร
เดือนตามปฏิทิน	เดือนเหนือ (เช่น เดือนเจียง)	เดือนใต้ (เช่น เดือน 4)	RBR003-368, RBR003-126
ระบบตัวเลข	เลขในธรรม, เลขโหรา	เลขไทย, เลขอารบิก	RBR003-134, RBR003-145
ระบบศักราช	ปีหนไทย, จุลศักราช	รัตนโกสินทร์ศก	RBR003-181, RBR003-322
คำนำหน้าชื่อบุคคล	หนาน, ทู, เอื้อย, อาว	นาย, นาง, คุณ	RBR003-102, RBR003-128

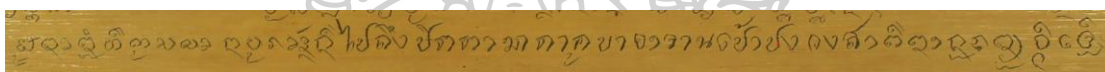
4.3.2 อักษร ภาษา และสถานะทางสังคม

โครงสร้างทางสังคมของชุมชนไทยวนในราชบุรีได้กลายเป็นพื้นที่สำคัญของการผสมผสานทางวัฒนธรรม ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนอย่างเป็นรูปธรรมผ่านการใช้อักษร และภาษาในคัมภีร์ใบลานไทยวน การปรากฏการใช้อักษรหลายชนิดควบคู่กันทั้งอักษรธรรมล้านนาอันเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยวน อักษรไทยและอักษรขอมซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของรัฐสยามชี้ให้เห็นถึงการบูรณาการองค์ความรู้ และทักษะการเขียนจากสังคมเจ้าบ้านเข้ามาในกระบวนการผลิตคัมภีร์ใบลาน มากไปกว่านั้น ยังพบหลักฐานการแลกเปลี่ยนทางวรรณกรรมและภาษาอย่างชัดเจนใน

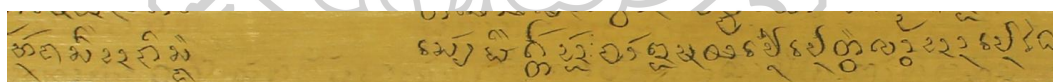
คัมภีร์โบราณเรื่อง อานิสงส์เสียดี โดยพบปราปรบที่ระบุว่า “หนังสืออานิสงส์เสียดีคัดออกจากขอม เป็นตัวลาว อ่านเป็นไทย” (RBR003-346 อานิสงส์เสียดี) ข้อความดังกล่าวตีความได้ว่า ผู้คัดลอกได้ ถ่ายถอดเนื้อหาจากต้นฉบับอักษรขอมไทยมาเป็นอักษรธรรมล้านนา (ตัวลาว) แต่ยังคงรักษา ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาของต้นฉบับไว้ ปรากฏการณ์นี้แสดงถึงความสามารถในการเข้าถึงและจัดการ กับองค์ประกอบทางภาษา และอักษรวิธจากต่างวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 147 ตัวบทใช้อักษรขอมไทยร่วมกับอักษรธรรมล้านนา
เขตวันนอาราม (น ในกรอบสี่เหลี่ยมเป็นอักษรขอมไทย)
RBR003-101 ปัญหาราชสูตร

ภาพที่ 148 บันทึกผู้สร้างระบุคำอุทิศ ใช้อักษรไทยร่วมกับอักษรธรรมล้านนา
ผู้ข้าขอให้อกุศลนาบุญอันนี้ ไปถึงบิดตามาตาครูบาอาจารย์เป้าปวงสงสา พี่ช้าน้องช้อยจิมเทอะ
(ประโยคที่ขีดเส้นใต้เป็นอักษรไทย)
RBR003-301 ปัญหาราชสูตร

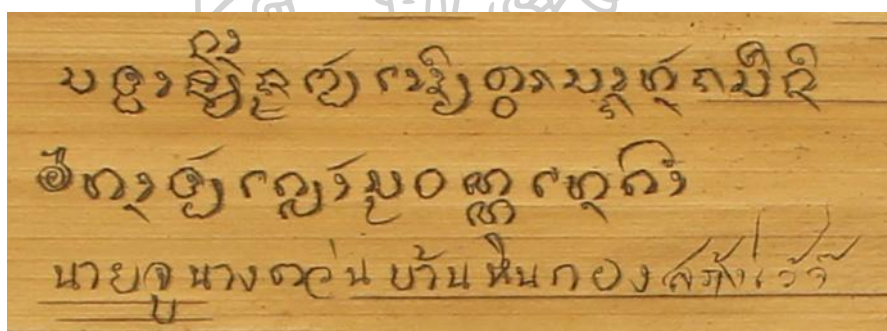

ภาพที่ 149 บันทึกผู้สร้างระบุการถ่ายถอดอักษรขอมเป็นอักษรธรรม
หนังสืออานิสงส์เสียดีคัดออกจากขอม เป็นตัวลาว อ่านเป็นไทย
RBR003-346 อานิสงส์เสียดี

นอกเหนือจากภาษาและอักษรแล้ว คำนำหน้าชื่อบุคคลที่บันทึกไว้ในปราปรบยังเป็น หลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนการดำรงอยู่ของคุณค่า และสถานะทางสังคมทั้งสองระบบที่ดำเนินไป พร้อมกัน ในด้านหนึ่งชุมชนยังคงธำรงรักษา และให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบสถานะทางสังคม ภายในกลุ่มตนเอง สะท้อนผ่านการใช้คำนำหน้าชื่อตามแบบไทยวนดั้งเดิมอย่างแพร่หลาย เช่น “หนาน” (ทิด) ซึ่งเป็นคำยกย่องชายผู้ผ่านการอุปสมบท และได้รับการยอมรับว่าเป็นปัญญาชน ของชุมชนไทยวน “ตี่” (พระสงฆ์) คำเรียกพระภิกษุสงฆ์ด้วยความเคารพ และคำนำหน้าตามระบบ

เครือญาติ เช่น “เอื้อย” (พี่สาว) และ “อ่าว” (อาผู้ชาย) การปรากฏคำเรียกขานเหล่านี้บ่งชี้ว่าระบบการให้คุณค่า และเกียรติภูมิภายในชุมชนยังคงยึดโยงกับพุทธศาสนา และโครงสร้างเครือญาติแบบดั้งเดิม ซึ่งสถานะของ “หนาน” ในฐานะปัญญาชนนั้นสอดคล้องกับค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับการบวชเรียนในวัฒนธรรมไทยวนอย่างยิ่ง (สร้อยดี อ่องสกุล, 2566)

ในอีกด้านหนึ่ง การปรากฏของคำนำหน้าชื่อตามแบบรัฐสยามภาคกลาง อาทิ “นาย” “นาง” และ “คุณ” แสดงถึงการรับรู้และปรับตัวให้เข้ากับบรรทัดฐานทางสังคมของรัฐเจ้าบ้าน การเลือกใช้คำนำหน้าชื่อเหล่านี้อาจสะท้อนถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับระบบราชการส่วนกลาง หรือการยอมรับรูปแบบการเรียกขานที่เป็นทางการในบริบทสังคมที่กว้างขึ้น ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิรูปการปกครอง และการสร้างรัฐชาติสมัยใหม่ในปลายพุทธศตวรรษที่ 24 ที่พยายามสร้างมาตรฐานทางสังคมและวัฒนธรรมให้เป็นหนึ่งเดียวกันทั่วราชอาณาจักร (ธงชัย วินิจจะกุล, 2556) การที่คำนำหน้าชื่อจากทั้งสองวัฒนธรรมสามารถปรากฏอยู่ร่วมกันได้ในคัมภีร์ไบเบิลานชุดเดียวกัน หรือแม้แต่ในบันทึกผู้สร้างเรื่องเดียวกันนั้นถือเป็นหลักฐานที่ชี้ให้เห็นการเจรจาต่อรองทางอัตลักษณ์ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 150 บันทึกผู้สร้าง แสดงคำนำหน้าชื่อทั้งสองวัฒนธรรม

ศรัทธาหนานชุกกับเอื้อยถ้วนสร้างหนังสือนี้

หน้าทับเกล้าสุวรรณแหนคำ

นายจุนางถ้วนบ้านหินกองสร้างไว้จะ

RBR003-128 สุวรรณแหนคำ

หลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนแนวคิดเรื่อง อัตลักษณ์ลูกผสม (Hybrid Identity) ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลานไทยวนที่มีการจารข้อความด้วยอักษร และอักษรวิธีสองระบบควบคู่กัน ได้แก่ อักษรธรรมล้านนา และอักษรไทย การดำรงอยู่ร่วมกันของอักษร และอักษรวิธีทั้งสองนี้ได้นำไปสู่การแสดงออกของระบบสถานะที่แตกต่างกันสองระบบอย่างชัดเจน

ในส่วนที่จารด้วยอักษรธรรมล้านนาซึ่งเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่นไทยวนได้มีการใช้คำนำหน้าชื่อตามจาริตดั้งเดิม คือ “หนาน” สำหรับบุรุษที่ผ่านการบวชเรียน และ “เอื้อย” สำหรับ

สตรี หรือพี่สาว อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ในการจารคำว่ “หนาน” นั้นพบร่องรอยของการแก้ไขโดยผู้จารได้ขีดทับคำว่ “นาย” ที่จารไว้ในตอนแรก ก่อนจะจารคำว่ “หนาน” (หนาน) ไว้บริเวณที่ว่างด้านบน ร่องรอยการแก้ไขนี้สะท้อนถึงความลังเล หรือความตระหนักถึงทางเลือกระหว่างคำนำหน้านามสองระบบ ซึ่งเป็นหลักฐานที่หาได้ยากและบ่งชี้ถึงสภาวะเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรมที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น ในทางกลับกัน ส่วนที่บันทึกด้วยอักษรไทยซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจรัฐและระบบราชการสมัยใหม่ ได้เลือกใช้คำนำหน้านามตามแบบแผนของทางราชการอย่างสม่ำเสมอ คือ “นาย” สำหรับบุรุษ และ “นาง” สำหรับสตรี

ดังนั้นการปรากฏร่วมกันของคำนำหน้าชื่อ “หนาน/เอื้อย” และ “นาย/นาง” ในคัมภีร์ใบลานผูกเดียวกัน เป็นภาพสะท้อนของการดำรงอยู่ของระบบคุณค่าสองระบบที่ทำงานซ้อนทับกัน ระบบแรกคือ ระบบคุณค่าตามจารีตท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับการบวชเรียนและอาวุโสทางสังคม ซึ่งแสดงออกผ่านคำว่ “หนาน” และลำดับอาวุโสในโครงสร้างสังคมแบบดั้งเดิมผ่านคำว่ “เอื้อย” ส่วนอีกระบบคือ ระบบคุณค่าแบบรัฐชาติสมัยใหม่ที่ให้ความสำคัญกับสถานะพลเมืองตามกฎหมาย เพื่อจัดประเภทพลเมืองอย่างเป็นมาตรฐานและเท่าเทียมกันตามกฎหมายทะเบียนราษฎร ซึ่งแสดงออกผ่านคำว่ “นาย” และ “นาง”

ปรากฏการณ์ที่ผู้คนในชุมชนสามารถดำรงสถานะสองชุดนี้ไว้พร้อมกัน และเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันนั้นคือ “แก่นแท้ของความเป็นอัตลักษณ์ลูกผสม” ในสังคมไทยวนจังหวัดราชบุรี อัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลจึงไม่ได้ถูกกำหนดโดยระบบใดระบบหนึ่งอย่างสมบูรณ์ หากแต่เป็นผลลัพธ์ของการเจรจาต่อรองระหว่างจารีตท้องถิ่นกับการครอบงำทางอำนาจของโครงสร้างรัฐสยามใหม่

4.3.3 การแปรเปลี่ยนสถานะหน้าที่ และกลุ่มผู้ใช้ในบริบทสมัยใหม่

การปรากฏของปรารบทร่วมสมัยซึ่งเป็นข้อความที่ถูกบันทึกเพิ่มเติมในยุคหลังด้วยเครื่องเขียนสมัยใหม่ อาทิ ปากกาลูกกลิ้งหลากสี ดินสอดำ ถือเป็นจุดเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่สำคัญอันเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการแปรเปลี่ยนสถานะ หน้าที่ และกลุ่มผู้ใช้งานคัมภีร์ใบลานไทยวน ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนกระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายใต้อิทธิพลของกระแสสมัยใหม่และการปฏิรูประบบการศึกษาของรัชชาติ

ข้อความในปรารบทร่วมสมัยเหล่านี้มักถูกเขียนด้วยอักษรไทยแทนที่อักษรธรรมล้านนาตามวัฒนธรรมการเขียนดั้งเดิม และมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการจัดการ และการเข้าถึงข้อมูลคัมภีร์ใบลาน ตัวอย่างเช่น การเขียนชื่อเรื่องกำกับบนพื้นที่ว่างของใบปก หรือการบันทึกข้อมูลด้านการใช้งาน เช่น “พระหอมเทศน์เมื่อกลางพรรษาที่ 1 ผูกนี้” (RBR003-185 ปทุมบัวหอม ผูก 4) ซึ่งเป็นการสร้าง

ข้อมูลอภิพันธุ์ (Metadata) ให้กับคัมภีร์โบราณ การเปลี่ยนแปลงนี้แฝงนัยสำคัญเชิงสังคมและวัฒนธรรมหลายประการ ดังนี้

1. การเปลี่ยนผ่านของผู้ใช้งาน การใช้อักษรไทยเป็นหลักฐานบ่งชี้ว่า ผู้ใช้งานในยุคหลังอาจไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านอักษร และอักษรวิธีธรรมล้านนาอีกต่อไป แต่เป็นกลุ่มบุคคลรุ่นใหม่ เช่น พระภิกษุที่ผ่านระบบการศึกษาแบบใหม่ หรือแม้กระทั่งคฤหัสถ์ที่มีบทบาทในการดูแลรักษาคัมภีร์โบราณ สถานะของคัมภีร์โบราณจึงเริ่มเปลี่ยนผ่านจากเอกสารสำหรับปัญญาชนทางธรรมมาสู่การเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

2. การแปรเปลี่ยนหน้าที่เชิงปฏิบัติ พฤติกรรมการเพิ่มชื่อเรื่อง หรือบันทึกประวัติการใช้งานได้สะท้อนบทบาทของผู้จัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนมากกว่าบทบาทของผู้จารคัมภีร์โบราณตามขนบดั้งเดิม สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่า สถานะของคัมภีร์โบราณได้คลี่คลายจากวัตถุในพิธีกรรมที่มีชีวิตซึ่งถูกใช้งานอย่างสม่ำเสมอในบริบททางศาสนาไปสู่การเป็นโบราณวัตถุที่จำเป็นต้องได้รับการจัดเก็บ จัดหมวดหมู่ และสงวนรักษาอย่างเป็นระบบ

3. การเปลี่ยนกรอบแนวคิดจากคัมภีร์สู่หนังสือ ในขณะที่คำว่า “คัมภีร์” มีนัยทางความศักดิ์สิทธิ์ และจำกัดการใช้งานในบริบททางศาสนาเป็นสำคัญ การปฏิสัมพันธ์กับคัมภีร์โบราณด้วยการจดบันทึกอธิบายประกอบด้วยเครื่องมือสามัญอย่างปากกา หรือดินสอ ได้ลดทอนความเข้มขลังของคัมภีร์โบราณ และปรับเปลี่ยนให้มีลักษณะแบบหนังสือในบริบทปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นวัตถุทางความรู้ที่เปิดกว้างต่อการศึกษาค้นคว้านอกเหนือไปจากบริบทพิธีกรรมดั้งเดิม

ผลการศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยวนพลัดถิ่น สรุปได้ว่า ชาวไทยวนในราชบุรีได้ดำเนินยุทธศาสตร์สองด้านอย่างสมดุล และซ้อนทับกันเพื่อรับมือกับสภาวะพลัดถิ่น ยุทธศาสตร์ทั้งสองด้านนี้ประกอบด้วย

ประการแรก คือ **การธำรงรักษาอัตลักษณ์** ซึ่งถือเป็นแกนกลางของจิตสำนึกพลัดถิ่น โดยแสดงออกถึงการยึดมั่นในรากเหง้าทางวัฒนธรรมอย่างเหนียวแน่น ผ่านการสืบทอดการใช้อักษรและอักษรวิธีธรรมล้านนา ภาษาไทยวน ระบบปฏิทินแบบท้องถิ่นล้านนา และการรักษาโลกทัศน์ทางศาสนาทตามจารีตล้านนา การสร้างคลังคัมภีร์โบราณไทยวนจึงเปรียบเสมือนการสร้างบ้านเกิดเมืองนอนในจินตนาการขึ้นมาใหม่ ขณะที่การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างวัดต่าง ๆ คือการเชื่อมโยงสายใยของชุมชนให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนแม้จะปราศจากศูนย์กลางทางภูมิศาสตร์ก็ตาม

ประการที่สอง คือ **การบูรณาการทางวัฒนธรรม** อันเป็นยุทธศาสตร์การปรับตัวเชิงรุกที่สะท้อนความชาญฉลาดของชาวไทยวน ถึงแม้ชาวไทยวนจะไม่ได้ปฏิเสธอิทธิพลทางการเมือง และ

วัฒนธรรมของรัฐสยาม แต่ก็ไม่ได้ถูกวัฒนธรรมของรัฐสยามกลืนกลายอย่างสมบูรณ์ ชาวไทยวนได้เลือกรับ และสังเคราะห์องค์ประกอบใหม่ ๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ลูกผสมของตน การใช้ระบบปฏิทิน ระบบตัวเลข และคำนำหน้านามแบบคู่ขนานคือ หลักฐานเชิงประจักษ์ของการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่สาม (Bhabha, 1994) ที่ซึ่งพวกเขาสามารถเป็นทั้ง “ไทยวน” และเป็นส่วนหนึ่งของ “ราชบุรี” ได้ในเวลาเดียวกัน

มากไปกว่านั้น ปราปรบยังได้บันทึกมิติความเป็นมนุษย์ที่มีชีวิต ตั้งแต่ความปรารถนาอันสูงสุดที่จะบรรลुพระนิพพาน ไปจนถึงความทุกข์ทางกายภาพ ความว้าวุ่นจากกิเลสทางโลก และความปรารถนาที่จะลาสิกขาของภิกษุหนุ่มผู้คัดลอกคัมภีร์ใบลาน บันทึกเรื่องราวส่วนตัวเหล่านี้ได้เปลี่ยนสถานะของคัมภีร์ใบลานจากวัตถุศักดิ์สิทธิ์ที่หยุดนิ่ง ให้กลายเป็นบันทึกของมนุษย์ที่เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก และประสบการณ์ชีวิต

ดังนั้นอัตลักษณ์ของชาวไทยวนในราชบุรีจึงเป็นอัตลักษณ์ที่ไม่ได้ถูกกำหนดโดยชาติกำเนิดหรือถิ่นที่อยู่แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ถูกประกอบสร้างขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านปฏิบัติการทางวัฒนธรรม การเจรจาต่อรอง และการบันทึกเรื่องราวของตนเองลงบนพื้นที่ชายขอบของหน้าประวัติศาสตร์ ปราปรบทในคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาลจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนความสำเร็จของชุมชนพลัดถิ่นไทยวนที่สามารถแปรเปลี่ยนความทรงจำของการพลัดพรากให้กลายเป็นโอกาสในการสร้างสรรค์มรดกทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่ยั่งยืนสืบต่อมา

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปราปรบทในคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี” ได้ดำเนินมาถึงบทสุดท้ายซึ่งจะทำการสรุปผลการศึกษาทั้งหมด อภิปรายผลการศึกษาในประเด็นสำคัญ และนำเสนอข้อเสนอนแนะเพื่อการต่อยอดองค์ความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะและหน้าที่ของปราปรบท (Paratexts) ที่ปรากฏในคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี และ 2) เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในปราปรบทดังกล่าว การศึกษาดำเนินการวิเคราะห์เอกสารคัมภีร์โบลานไทยวนจำนวน 297 ผูก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีกรอบทฤษฎีปราปรบทของ Gérard Genette เป็นแกนหลัก และประยุกต์ใช้กรอบการจำแนกหน้าที่ของปราปรบทตามแนวทางของศูนย์การศึกษาวัฒนธรรมเอกสารตัวเขียน (CSMC) แห่งมหาวิทยาลัยฮัมบูร์ก ซึ่งแบ่งปราปรบทออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ปราปรบทเชิงโครงสร้าง ปราปรบทเชิงอรรถาธิบาย และปราปรบทเชิงสารัตถะ นอกจากนี้ยังได้ใช้แนวคิดว่าด้วยการพลัดถิ่น (Diaspora) และการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation) เป็นเครื่องมือในการตีความภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่ค้นพบ

5.2 สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะและหน้าที่ของปราปรบท

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคัมภีร์โบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล สามารถจำแนกปราปรบทออกเป็น 2 กลุ่มหลักตามช่วงเวลา และเทคนิคการสร้าง ได้แก่ ปราปรบทดั้งเดิม และปราปรบทร่วมสมัย ซึ่งมีลักษณะและหน้าที่ที่สำคัญดังนี้

1. ปราปรบทดั้งเดิม

คือ องค์ประกอบที่ถูกสร้างขึ้นพร้อมกับตัวบทหลักด้วยเทคนิคการจารแบบดั้งเดิม ผลการวิเคราะห์พบว่ามีหน้าที่ 3 ประการหลัก ดังนี้

1.1 ปราปรบทเชิงโครงสร้าง ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือนำทางให้ผู้อ่านเข้าถึงเอกสารได้อย่างเป็นระบบ พบองค์ประกอบสำคัญคือ **ชื่อเรื่อง** ซึ่งมีลักษณะเด่นคือภาวะพหุนาม กล่าวคือ

มีทั้งชื่อเรื่องที่เป็นทางการมักเป็นภาษาบาลี และชื่อเรื่องที่เรียกกันทั่วไป (ภาษาไทยวน) และปรากฏในหลายตำแหน่งบนคัมภีร์ใบลาน ได้แก่ ปกหน้า หัวลาน ท้ายตัวบท ปกหลัง เพื่อเป็นกลไกสำรองข้อมูล นอกจากนี้ **อักษรบอกอังกา** (ระบบการลำดับหน้า) ยังมีความหลากหลายสูง โดยพบถึง 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบตัวเลข (เลขในธรรม เลขโหรา เลขไทย และเลขอารบิก), รูปแบบตัวอักษร (สระลอย พยัญชนะ พยัญชนะประสมสระและตัวสะกด) รูปแบบคำ (คำเรียกจำนวนนับบาลีอาการ 32) และรูปแบบผสม ซึ่งสะท้อนถึงระบบการผลิตที่ไม่มีมาตรฐานตายตัวและมีการผสมผสานระบบสัญลักษณ์ที่หลากหลาย

1.2 ปราปรบทเชิงอรรถาธิบาย มีลักษณะเป็นการแก้ไขและเพิ่มเติมตัวบทโดยผู้ใช้งานในยุคเดียวกัน ข้อค้นพบที่สำคัญคือ การปรากฏคำเชื้อเชิญให้ผู้อ่านช่วยแก้ไขข้อผิดพลาด เช่น “ผิดที่ใดใส่หื้อจิมเนื้อ” การกระทำนี้ได้เปลี่ยนสถานะของคัมภีร์ใบลานจากวัตถุที่หยุดนิ่งให้กลายเป็น “ตัวบทที่มีชีวิต” ซึ่งสามารถขัดเกลา และพัฒนาให้สมบูรณ์ขึ้นได้โดยชุมชนผู้รู้

1.3 ปราปรบทเชิงสารัตถะ เป็นประเภทที่มีข้อมูลมากที่สุด โดยเฉพาะในส่วนของบันทึกผู้สร้าง (Colophon) ซึ่งทำหน้าที่เป็นคลังข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสังคมวัฒนธรรมที่สำคัญประกอบด้วย

1.3.1 ข้อมูลเวลา มีการบันทึกเวลาที่ซ้อนทับกันหลายระบบ ทั้งระบบดั้งเดิมของไทยวน (จุลศักราช ปีหนไทย เดือนจันทรคติ ดิลี) และระบบของสยามภาคกลาง (รัตนโกสินทร์ศก เดือนได้) รวมถึงเวลาตามนาฬิกาสมัยใหม่

1.3.2 ข้อมูลบุคคล เผยให้เห็นโครงสร้างสังคมที่ซับซ้อน ทั้งความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ระหว่างบรรพชิต (ผู้จาร) และคฤหัสถ์ (ผู้อุปถัมภ์) ความสำคัญของสถาบันครอบครัวในการสร้างบุญ และลำดับชั้นทางสังคมที่สะท้อนผ่านคำนำหน้าชื่อ (เช่น รัสมิกุ ขุนาน ทู)

1.3.3 ข้อมูลสถานที่ ระบุถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับวัด และวัดกับหมู่บ้าน เช่น วัดดอนแจ่ง วัดหนองบัว บ้านดอนกอก) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการผลิตและเก็บรักษาองค์ความรู้

1.3.4 คำมัก คำปรารณา สะท้อนโลกทัศน์ที่ครอบคลุมทั้งเป้าหมายทางธรรม ได้แก่ การบรรลุนิพพาน และความปรารณาทางโลก ได้แก่ สติปัญญา สุขภาพ ความมั่งคั่ง

1.3.5 คำถ่อมตน เป็นพื้นที่แสดงออกถึงมิติตามความเป็นมนุษย์ของผู้คัดลอก ผ่านการใช้โวหารภาพพจน์ที่มาจากวิถีเกษตรกรรม เช่น (ลายมือ) เหมือนปูน้อยยาดคันทนา และการสรรภาพถึงความเจ็บปวดทรมานจากการจารใบลาน และความว้าวุ่นทางจิตใจ

2. ปราบปรบทร่วมสมัย

องค์ประกอบที่ถูกเพิ่มเติมเข้ามาในยุคหลังด้วยวัสดุสมัยใหม่อย่างปากกาลูกกลิ้ง และดินสอ มักใช้อักษรไทยเป็นหลัก สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการใช้งานคัมภีร์โบราณ ดังนี้

2.1 การเปลี่ยนแปลงกลุ่มผู้ใช้และหน้าที่ การเพิ่มชื่อเรื่องและอักษรบอกอังกาด้วยอักษรไทยอย่างเป็นระบบ ชี้ให้เห็นถึงความพยายามในการจัดระเบียบคลังเอกสารเพื่อให้ผู้ใช้งานรุ่นใหม่ที่มีอาจไม่ชำนาญอักษรธรรมล้านนาสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

2.2 การเปลี่ยนสถานะของคัมภีร์ ข้อค้นพบที่สำคัญที่สุดคือการปรากฏบทบาทใหม่ของผู้ใช้งานที่ไม่เคยพบในปราบปรบดั้งเดิม คือ “ผู้อ่าน” และ “ผู้เรียน” ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคฤหัสถ์ สิ่งนี้บ่งชี้ถึงการเปลี่ยนสถานะของคัมภีร์โบราณจากเดิมที่เป็นวัตถุศักดิ์สิทธิ์สำหรับพระสงฆ์ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาเป็นหลัก มาสู่การเป็น “หนังสือ” และมรดกทางวัฒนธรรมสำหรับให้คนทั่วไปใช้ศึกษาหาความรู้ส่วนตน

5.3 สรุปผลภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ปราบปรบที่ได้ฉายภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยวนพลัดถิ่นในราชบุรี อย่างลึกซึ้ง โดยมีประเด็นสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ภาพสะท้อนโครงสร้างสังคมและวิถีชีวิต ปราบปรบเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนโครงสร้างสังคมไทยวนที่ยึดโยงอยู่กับสถาบันครอบครัวและวัดอย่างเหนียวแน่น วัฒนธรรมความเชื่อเรื่องบุญและอานิสงส์ที่เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของชุมชน และวิถีชีวิตที่ผูกพันกับการเกษตรและธรรมชาติ ซึ่งปรากฏผ่านภาษาและโวหารภาพพจน์ที่ใช้

2. ร่องรอยแห่งการพลัดถิ่น ปราบปรบได้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่จารีกร่องรอยแห่งการพลัดถิ่นของชาวไทยวนอย่างชัดเจน ผ่านความพยายามในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ทั้งในด้านภาษา (ไทยวน) อักษร (ธรรมล้านนา) และระบบเวลา (ปีหนไทย เดือนเหนือ) เพื่อต่อต้านการถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรมจากส่วนกลาง

3. พลวัตแห่งการผสมผสานทางวัฒนธรรม ปราบปรบเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของ “พลวัตแห่งการผสมผสานทางวัฒนธรรม” (Acculturation) ที่ชาวไทยวนไม่ได้เลือกที่จะแบ่งแยกหรือถูกกลืนกลาย แต่เลือกใช้ยุทธศาสตร์ **การบูรณาการ (Integration)** โดยการเลือกรับและสังเคราะห์องค์ประกอบทางวัฒนธรรมของสยามภาคกลาง (เช่น รัตนโกสินทร์ศก เลขไทย อักษรไทย อักษรขอม คำนำหน้าชื่อ) เข้ามาใช้ควบคู่กับวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน เพื่อสร้างอัตลักษณ์ลูกผสม (Hybrid Identity) ที่เป็นเอกลักษณ์ในดินแดนใหม่

5.4 อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษานี้สอดคล้องและช่วยตอกย้ำข้อค้นพบจากงานศึกษาที่เกี่ยวข้องซึ่งได้พบทวนไว้ในบทที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยืนยันว่าพื้นที่นอกตัวบทหลักหรือ “ปราปรบท” เป็นแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ประเมินค่ามิได้ การจำแนกประเภทของปราปรบทออกเป็น 3 หน้าหลัก ได้แก่ ปราปรบทเชิงโครงสร้าง ปราปรบทเชิงอธิบาย และปราปรบทเชิงสารัตถะ ในการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องโดยตรงกับกรอบการวิเคราะห์ที่ปรากฏในงานของ **อภิรดี เตชะศิริวรรณ (Apiradee Techasiriwan, 2019)** ซึ่งได้จำแนกปราปรบทในเอกสารตัวเขียนไทยออกเป็นประเภทเชิงโครงสร้าง เชิงอธิบาย และเชิงข้อมูล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ **นโม โสภากุล (2563)** ที่ประยุกต์ใช้กรอบการจำแนกหน้าที่ 3 ประการในการวิเคราะห์วรรณกรรมล้านนา ซึ่งเป็นการยืนยันว่ากรอบการจำแนกนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมเอกสารตัวเขียนไทย-ยวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในมิติของการใช้ปราปรบทเพื่อสืบค้นประวัติศาสตร์การส่งผ่านตัวบทและพลวัตทางสังคม วัฒนธรรม ผลการศึกษาที่พบว่าปราปรบทเป็น “ตัวบทแห่งการดำรงอยู่” ที่จารึกประวัติศาสตร์จากเบื้องล่างและเป็นประจักษ์พยานของการเจรจาต่อรองทางอัตลักษณ์ ได้สะท้อนแนวคิดของ **พีระพนารัตน์ (Peera Panarut, 2019)** ที่เสนอว่าปราปรบทเป็นกุญแจสำคัญในการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์การส่งผ่านตัวบทวรรณคดีอยุธยาและพลวัตทางสังคมที่แฝงอยู่ นอกจากนี้การที่ผลการศึกษาได้เผยให้เห็นบทบาทของผู้คัดลอกในฐานะผู้บันทึกมิติความเป็นมนุษย์ สภาพสังคม และเครือข่ายความสัมพันธ์ ยังสอดคล้องกับงานของ **จิรวัดน์ ทศตะ (2566)** ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้สร้างคัมภีร์ไบลานในภาคอีสานได้ใช้พื้นที่ปราปรบทในการสะท้อนข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์สังคมและสร้างบทบาทของตนในฐานะศูนย์กลางทางความรู้ของชุมชน

มากไปกว่านั้น การที่ผลการศึกษาให้น้ำหนักความสำคัญกับ “บันทึกผู้สร้าง” (Colophon) ในฐานะคลังข้อมูลปฐมภูมิที่มั่งคั่งที่สุด ยังเป็นการยืนยันข้อค้นพบของกลุ่มงานวิจัยที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์หน้าที่ของปราปรบทประเภทนี้โดยเฉพาะ ข้อสรุปที่ว่าบันทึกผู้สร้างเป็นหลักฐานร่วมสมัยที่น่าเชื่อถือสูงในการบูรณะภาพสังคมอดีตนั้น สนับสนุนข้อเสนอของ **ภูเดช แสนสา (2558)** อย่างชัดเจน การวิเคราะห์เนื้อหาของบันทึกผู้สร้างที่จำแนกออกเป็นข้อมูลบุคคล สถานที่ คำปรารภ และคำอ้อมตน ยังสอดคล้องโดยตรงกับแนวทางการจัดกลุ่มข้อมูลของ **พระมหานันทวัฒน์ ธมมนนุโท และภัทริดา แรงทน (2566)** ซึ่งศึกษาในบริบทของเอกสารธรรมอีสาน ขณะเดียวกันการที่ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสร้างคัมภีร์เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงเจตจำนงส่วนบุคคล

ในการสร้างบุญเข้ากับเครือข่ายทางสังคมและเป้าหมายของชุมชน ก็สะท้อนข้อค้นพบของ **ศิลป์ศุภา แจ็งสว่าง (Silpsupa Jaengawang, 2019)** ที่พบในเอกสารตัวเขียนลาว และยังขนานรับกับงานของ **ตุลาภรณ์ แสนปรน (2563)** ที่ใช้ข้อมูลท้ายใบลานในการประกอบสร้างประวัติศาสตร์ชุมชนและเครือข่ายการแลกเปลี่ยนคัมภีร์ นอกจากนี้การที่ผลการศึกษาชี้ว่าการสร้างคัมภีร์ใบลานเป็นทั้งเครื่องมือในการสร้างบุญบารมีของสามัญชนและเป็นการยืนยันอัตลักษณ์ของชุมชนนั้น ได้สะท้อนมุมมองของ **พระอัมรินทร์ สนธิธมโม และคณะ (2566)** ที่มองว่าการสร้างคัมภีร์ในยุคฟื้นฟูเมืองเชียงใหม่มีนัยทางการเมืองและสังคมควบคู่ไปกับเป้าหมายทางศาสนา ท้ายที่สุดผลการศึกษา ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ **ดิเรก อินจันทร์ (2560)** ที่ศึกษาแนวคิดและกระบวนการสร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกในบริบทของล้านนาและรัฐฉาน โดยชี้ว่ากระบวนการการสร้างคัมภีร์ใบลานเป็นกิจกรรมทางสังคมที่สำคัญที่ไม่ได้มีเพียงผู้สร้าง (อุปถัมภ์) แต่ยังรวมถึงเครือข่ายผู้มีส่วนร่วมอีกมาก ซึ่งทำหน้าที่สองประการควบคู่กัน กล่าวคือ เป็นการส่งสมอานิสงส์ผลบุญเพื่อเป้าหมายส่วนตน เช่น การบรรลุนิพพาน และในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ตลอดจนสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของชุมชนผู้สร้างอีกด้วย

ผลการศึกษาจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้พัฒนาองค์ความรู้ในการศึกษาเอกสารตัวเขียนไทย(ย)ในมิติที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

1. การพัฒนาในเชิงกรอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นหนึ่งในงานบุกเบิกที่ประยุกต์ใช้ ทฤษฎีปราปรบ (Paratexts) ของ Gérard Genette และกรอบการจำแนกหน้าที่ของปราปรบ 3 ประการ ได้แก่ ปราปรบเชิงโครงสร้าง ปราปรบเชิงอรรถาธิบาย และปราปรบเชิงสารัตถะ ของศูนย์การศึกษาวัฒนธรรมเอกสารตัวเขียน (Centre for the Study of Manuscript Cultures) แห่งมหาวิทยาลัยฮัมบูร์ก ประเทศเยอรมนี ภายใต้การนำของนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ คือ Dr. Volker Grabowsky มาใช้วิเคราะห์คัมภีร์ใบลานไทยวนอย่างเป็นระบบ

ในขณะที่งานวิจัยคัมภีร์ใบลานส่วนใหญ่ในอดีตมักมุ่งเน้นที่บันทึกผู้สร้าง (Colophon) เป็นหลัก แต่การศึกษานี้ได้ขยายขอบเขตการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมปราปรบทุกประเภท รวมถึงชื่อเรื่องและอักษรบอกอังกา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ อภิรดี เตชะศิริวรรณ (2019) และ นโม โอภากุล (2563) ที่แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญในการจัดระบบความรู้และสะท้อนขนบการผลิตคัมภีร์ใบลาน

2. การพัฒนาในเชิงศัพท์บัญญัติ

การศึกษานี้ได้บัญญัติศัพท์คำว่า “**ปราปรบ**” ขึ้นใช้อย่างเป็นทางการ (จากการประชุมพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์ เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2566) เพื่อเป็นศัพท์มาตรฐานในวงวิชาการไทยสำหรับแนวคิด Paratexts ซึ่งช่วยสร้างเครื่องมือและภาษาที่ชัดเจนสำหรับการวิจัยในอนาคต

3. การพัฒนาองค์ความรู้ว่าด้วยปราปรบร่วมสมัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ร่องรอยที่ถูกเขียนเพิ่มในยุคหลังด้วยวัสดุสมัยใหม่ (เช่น ปากกาลูกกลิ้ง, ดินสอดำ) โดยพิสูจน์ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่การทำลายเอกสารชั้นต้น แต่เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงพลวัตของคัมภีร์ไบเบิลไทยวน การวิเคราะห์ปราปรบร่วมสมัยนี้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนสถานะของคัมภีร์จากวัตถุศักดิ์สิทธิ์ สู่ หนังสือ เพื่อการเรียนรู้ของคฤหัสถ์ ดังที่พบการระบุบทบาทใหม่ของผู้อ่าน และผู้เขียน ที่เป็นคฤหัสถ์ซึ่งไม่เคยปรากฏในปราปรบดั้งเดิมมาก่อน

4. การพัฒนาในเชิงพื้นที่ศึกษาและกลุ่มประชากร

การศึกษานี้ได้เติมเต็มช่องว่างทางการวิจัยที่สำคัญโดยมุ่งเน้นศึกษาเอกสารตัวเขียนของ “ชุมชนไทยวนพลัดถิ่น” ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นบริบทที่อยู่นอกพื้นที่วัฒนธรรมล้านนาดั้งเดิมที่งานส่วนใหญ่ให้ความสนใจ

5. การพัฒนาในเชิงสหวิทยาการ

ถือเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญในการเชื่อมโยงหลักฐานเชิงประจักษ์จากปราปรบ เช่น การใช้ระบบเวลาคู่ขนาน การใช้อักษรและภาษาซ้อนทับกัน เข้ากับกรอบทฤษฎีทางสังคมวิทยาว่าด้วยการพลัดถิ่น (Diaspora) และการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation) อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิเคราะห์ได้แสดงให้เห็นว่าชาวไทยวนในราชบุรีใช้ยุทธศาสตร์การบูรณาการ (Integration) กล่าวคือ ดำรงอัตลักษณ์ดั้งเดิม เช่น การใช้อักษรธรรมล้านนา เดือนเหนือ ปี่หนไทย ฯลฯ ไปพร้อมกับการเลือกรับวัฒนธรรมสยาม เช่น การใช้อักษรไทย อักษรขอม รัตนโกสินทร์ศกเลขไทย ฯลฯ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ลูกผสม ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ต่อยอดจากงานของ พิระ พนารัตน์ (2019) และ จิรวัดน์ ทศตะ (2566) ที่ชี้ว่าปราปรบสะท้อนพลวัตทางสังคมและการเมือง

6. การเห็นความสำคัญของผู้คัดลอกตัวบท

การวิเคราะห์คำถ่อมตน และเสียงของผู้คัดลอกตัวบทได้พัฒนาข้อค้นพบของ ภูเดช แสนสา (2558) และ ดิเรก อินจันทร์ (2560) ที่ว่าบันทึกผู้สร้างคือ หลักฐานร่วมสมัยที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยการศึกษานี้ได้ค้นพบถึงมิติความเป็นมนุษย์ และสภาวะข้ามผ่านของผู้คัดลอก โดยเฉพาะกลุ่มรัศสภิกขุ (พระบวชใหม่) ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มักถูกมองข้ามในประวัติศาสตร์กระแสหลัก

ผลการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ยืนยัน และเสริมความหนักแน่นให้กับองค์ความรู้ใหม่ที่ว่า “ปราปรบท” เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษาเอกสารตัวเขียน และยังได้ขยายขอบเขตการศึกษาโดยนำกรอบแนวคิดเหล่านี้มาประยุกต์ใช้กับชุมชนไทยวนพลัดถิ่นเป็นครั้งแรกอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการเติมเต็มช่องว่างทางการวิจัยที่ได้ระบุไว้ และแสดงให้เห็นว่าปราปรบทสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อนอย่าง การพลัดถิ่น การผสมผสานทางวัฒนธรรม และการประกอบสร้างอัตลักษณ์ลูกผสมได้เป็นอย่างดี

5.5 ข้อเสนอแนะ

จากผลการการศึกษา และข้ออภิปรายทั้งหมด ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงประยุกต์

1.1 ด้านการอนุรักษ์

1.1.1 การอนุรักษ์แบบองค์รวม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์เอกสารตัวเขียนควรสร้างแนวปฏิบัติที่ให้ความสำคัญกับปราปรบททุกประเภท รวมถึงปราปรบทร่วมสมัยที่เขียนด้วยวัสดุสมัยใหม่ ไม่ควรมองว่าเป็นการทำลายคุณค่า แต่เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ของคัมภีร์ที่ต้องได้รับการบันทึกและเก็บรักษาไว้ เช่น การจัดทำสำเนาดิจิทัลความละเอียดสูงที่บ้านที่ร่องรอยเหล่านี้ไว้ทั้งหมด

1.1.2 การเล่าเรื่องในพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์วัดใหม่นครบาล หรือสถาบันวัฒนธรรม ควรนำเรื่องราวจากบันทึกผู้สร้างมาใช้ในการจัดนิทรรศการเพื่อสร้างความเชื่อมโยงทางอารมณ์กับผู้ชม เช่น การนำเสนอภาพเปรียบเทียบเปรยลายมือ เช่น “เหมือนปูน้อยยาคันนา” เพื่อให้ประวัติศาสตร์มีชีวิตและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

1.2 ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และส่งเสริมวัฒนธรรม

1.2.1 ฐานข้อมูลปราปรบทดิจิทัล ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลออนไลน์ที่เน้นเฉพาะข้อมูลจากปราปรบท โดยสามารถสืบค้นตามชื่อบุคคล สถานที่ หรือประเภทของคำปรารภ เพื่อให้ นักวิจัยและผู้สนใจสามารถศึกษาเครือข่ายทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยวนได้อย่างเป็นระบบ

1.2.2 สื่อการสอนเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาที่สำคัญในหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สังคมศึกษา หรือมานุษยวิทยา เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นการพลัดถิ่น การปรับตัวทางวัฒนธรรม และการดำรงอยู่ของชุมชนชาติพันธุ์ในสังคมไทย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

2.1 การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ

ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบปราสาทในคัมภีร์ไบเบิลานของชุมชนไทยวนพลัดถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ (เช่น สระบุรี ลพบุรี กาญจนบุรี นครปฐม) เพื่อทำความเข้าใจยุทธศาสตร์การปรับตัวทางวัฒนธรรมในบริบทที่แตกต่างกัน

ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบปราสาทในคัมภีร์ไบเบิลานที่สร้างขึ้นในดินแดนล้านนาดั้งเดิมในช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อวิเคราะห์ว่าชนบการสร้างปราสาทเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรหลังการพลัดถิ่น

2.2 การวิจัยข้ามศาสตร์

ควรมีการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้สูงอายุและผู้รู้ในชุมชนไทยวนราชบุรี เพื่อเก็บความทรงจำเกี่ยวกับการใช้งานคัมภีร์และความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในบันทึกผู้สร้าง

ควรมีการวิจัยที่เชื่อมโยงการวิเคราะห์เนื้อหาของตัวบทหลัก เช่น ซากเครื่องที่เลือกคัดลอกเข้ากับคำมก คำปรารภนาของผู้สร้าง เพื่อสำรวจว่ามีความสัมพันธ์เชิงเนื้อหาที่ส่งผลต่อกันหรือไม่อย่างไร

2.3 การศึกษาพลวัตของตัวบทและผู้ใช้ในยุคเปลี่ยนผ่าน

ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปราสาทร่วมสมัย เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการเปลี่ยนผ่านของคัมภีร์ไบเบิลานจากวัตถุศักดิ์สิทธิ์สู่มรดกทางวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 20-21 โดยอาจศึกษาเปรียบเทียบกับผลกระทบของการเข้ามาของเทคโนโลยีการพิมพ์ที่มีต่อวัฒนธรรมการสร้างและใช้งานเอกสารตัวเขียน

รายการอ้างอิง

- Anderson, B. (1983). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. Verso.
- Apiradee Techasiriwan. (2019). *Tai Lü manuscripts from Southern Yunnan and Northern Laos: The function and development of paratexts in a recently revived manuscript culture* [Doctoral dissertation]. Universität Hamburg.
- Berry, J. W. (1997). *Immigration, acculturation, and adaptation*.
- Betsy, D. (2011). From Palm Leaf to Book: A South Asia Quest. *Journal of the American Printing Association*, 10, 25–37.
- Ciotti, G., & Lin, H. (Eds.). (2016). *Tracing Manuscripts in Time and Space through Paratexts*. De Gruyter. <https://www.degruyter.com/serial/smc-b/html#overview>
- Cohen, R. (2023). *Global diasporas: An introduction*. Routledge.
- Dyke, Y. V. (2009). Sacred leaves: The conservation and exhibition of early Buddhist manuscripts on palm leaves. *The Book and Paper Group Annual*, 28, 83–97.
- Genette, G. (1997). *Paratexts: Thresholds of Interpretation* (J. E. Lewin, Trans.). Cambridge University Press.
- Halbwachs, M. (1992). *On collective memory* (A. Coser, Trans.). University of Chicago Press.
- Hall, S. (1990). Cultural identity and diaspora. In J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, culture, difference* (pp. 222–237). Lawrence & Wishart.
- J. Sahoo, & Mohanty, B. (2015). Digitization of Indian manuscripts heritage: Role of the National Mission for Manuscripts. *IFLA Journal*, 41, 237–250.
- Library, C. U. (2023). *Palm leaf manuscripts*. <https://chinapreservationtutorial.library.cornell.edu/content/palm-leaf-manuscripts/>
- Nora, P. (1989). Between memory and history: Les lieux de mémoire. *Representations*, 26, 7–24. <https://doi.org/10.2307/2928520>
- Ooi, E. J. (2022). Aspiring to Be a Buddha and Life Before Liberation: The Colophons of the Siamese Questions of King Milinda. *Manuscript Studies: A Journal of the Schoenberg Institute for Manuscript*, 7(1), 104–129.
- Peera Panarut. (2019). *Ayutthaya literature in the hands of Bangkok scribes and scholars: Paratexts and transmission history of Ayutthaya literature in the Bangkok period* [Doctoral dissertation]. University of Hamburg.
- Perumal, P. (2012). The Sanskrit Manuscripts in Tamilnadu. In *Aspects of Manuscript Culture in South India* (Vol. 40, pp. 157–172). Brill.

Sah, A. (2002). Palm leaf manuscripts of the world: Material, technology and conservation. *Studies in Conservation*, 47, 15–24.

Sam, D. L., & Berry, J. W. (2010). Acculturation: When individuals and groups of different cultural backgrounds meet. *Perspectives on Psychological Science*, 5(4), 472–481.

Silpsupa Jaengsawang. (2019). *Relationship between Anisong manuscripts and rituals: A comparative study of the Lan Na and Lao traditions* [Doctoral dissertation]. University of Hamburg.

S.J. Tambiah. (1976). *World conqueror and world renouncer: A study of Buddhism and polity in Thailand against a historical background*. Cambridge University Press.

Smith, J. E. (1969). TIME, TIMES, AND THE “RIGHT TIME”; “CHRONOS” AND “KAIROS.” *The Monist*, 53(1).

Turner, V. (1969). *The ritual process: Structure and anti-structure*. Aldine Publishing.

W. Safran. (1991). Diasporas in modern societies: Myths of homeland and return. *Diaspora: A Journal of Transnational Studies*, 1(1), 83–99.

W.B. Emera, & Rice, J. (2019). *Palm Leaf Manuscripts in South Asia*.

กรมศิลปากร. (2563). *คู่มือสำรวจ จัดทำ รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศ เอกสารโบราณประเภทคัมภีร์ใบลานและหนังสือสมุดไทย*. กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก สำนักหอสมุดแห่งชาติ.

กรรณิการ์ วิมลเกษม. (2545). ศักราช ศก ปี เดือน ฤกษ์ และยามในจารึกล้านนา. *วารสารดำรงวิชาการ*, 1(1), 295–320.

ก่องแก้ว วีระประจักษ์. (2530). *การทำสมุดไทยและการเตรียมใบลาน*. หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.

ก่องแก้ว วีระประจักษ์. (2545). *สารนิเทศจากคัมภีร์ใบลานสมัยอยุธยา*. กรมศิลปากร.

ก่องแก้ว วีระประจักษ์. (2565). *หนังสือโบราณของไทย*. ใน *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว* (เล่ม 32). โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ.

ก่องแก้ว วีระประจักษ์. (2567). *หนังสือโบราณของไทย*. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 32 เรื่องที่ 3 หนังสือโบราณของไทย. https://saranukromthai.or.th/ebooks/?page_id=219

จิราวัฒน์ ทศตะ. (2567). *เอกสารใบลานของพระภิกษุหลวงศรีพุทธผล ป. (อุปละ ศรีจันทร์): การศึกษาด้านอักษรวิทยา และปรากฏ (Paratexts) [วิทยานิพนธ์]*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ดิเรก อินจันทร์. (2560). *แนวคิดและกระบวนการสร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกในล้านนาและรัฐฉาน* [ดุชนิพนธ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ตุลาภรณ์ แสนปรน. (2557). มิติวัฒนธรรมจากข้อความทำยโบลาน. *ลำปางหลวง*, 1(2), 41–57.

ตุลาภรณ์ แสนปรน. (2563). ข้อความทำยโบลานกับการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านนาแก้วตำบลป่าตัน อำเภอมะเข จังหวัดลำปาง [เอกสารนำเสนอในการประชุม. *โครงการประชุมวิชาการระดับนานาชาติเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและวัฒนธรรม 4 สถาบันการศึกษา หัวข้อ “ภาษาและวัฒนธรรมไทยในวิถีโลกสมัยใหม่,”* 344–359.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา (ขำ บุนนาค). (2531). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 1*. กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

ธงชัย วินิจจะกุล. (2556). *กำเนิดสยามจากแผนที่: ประวัติศาสตร์ภูมิภยาของชาติ*. สำนักพิมพ์อ่าน.

นโม โอภากุล. (2563). *การศึกษาเอกสารตัวเขียนเรื่องวอไครหิน ฉบับวัดบ้านแหลม อำเภอมะเข จังหวัดเชียงราย [วิทยานิพนธ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*

นราธิป ทับทัน & ชินศักดิ์ ตัดงกุล. (2560). ภูมิหลังการเคลื่อนย้ายประชากรชาวยวนเชียงแสน และการตั้งถิ่นฐานในบริเวณตอนกลางของประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(ฉบับพิเศษ), 10–34.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (2567). *Acculturation ใน คำศัพท์ทางมานุษยวิทยา*. <https://anthropology-concepts.sac.or.th/glossary/1>

นันทวัฒน์ รมมนนุโท, พ. & ภัทธิดา แรงทน. (2566). การศึกษาวิเคราะห์บันทึกสำคัญทำยคัมภีร์โบลานอักษรธรรมวัดมหาธาตุ จังหวัดยโสธร. *ธรรมธารา*, 9(1), 4–34.

บังอร ปิยพันธุ์. (2541). *ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์*. มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

โพธิวงศาจารย์, พ. (2568). *ศัพท์วิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง.

ภูเดช แสนสา. (2558). *วัดหมื่นภาค หัวเวียงนครลำปาง*. แม็กซ์พริ้นติ้ง.

ภูเดช แสนสา. (2561). ชาวเชียงแสนย้ายแผ่นดิน. *ช่วงมญา*, 13, 9–68.

มนต์ชัย อภิชาน, พ. (2564). *ศึกษารูปแบบอักษรจารึกในคัมภีร์บาลีโบลานอักษรสิงหล พม่า ธรรมล้านนา และขอม [วิทยานิพนธ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. ราชบัณฑิตยสถาน.

เรณู กาญจนะโกดิน. (2528). เอกสารโบลาน. *ข่าวสารสำนักหอสมุดกลาง*, 8(3), 11.

วิรัตน์ อุนนาทวงกูร. (2537). การลงทะเบียนและทำบัตรรายการหนังสือโบลาน. *วารสารห้องสมุด*, 38, 23–31.

วิไลวรรณ ฆนิษฐานันท์. (2563). ปฏิทินจีนโบราณ: ที่มาของปฏิทินไทยโบราณ “ปีหนไทย.” *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 28(2), 96–115.

สมคิด จำนงค์ศรี. (2552). การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดนาหนองเป็นศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนชาวไทยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี [วิทยานิพนธ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมชาย นิลอาภิ. (2554). โลกทัศน์จากหนังสือโบราณ: คติชนและวิถีชีวิต. In *บทความวิชาการ อนุรักษ์ พื้นฟู บูรณาการ* (pp. 157–172). ห้างหุ้นส่วนจำกัดอภิชาติการพิมพ์.

สมชาย ลำดวน. (2554). วัฒนธรรมโบราณ. In *อนุรักษ์ พื้นฟู บูรณาการ* (pp. 129–133).

สมทบ พาจรทิศและคณะ. (2557). ภาษาล้านนา. In *ล้านนาคดีศึกษา*. สุเทพการพิมพ์.

สร้อยดี อ่องสกุล. (2566). *ประวัติศาสตร์ล้านนา* (พิมพ์ครั้งที่ 13). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2553). *จุดศักราช*. บทวิทยุรายการ “รู้รัก ภาษาไทย” ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=จุดศักราช-17-มีนาคม-2553>

สีบพงศ์ ธรรมชาติ. (2542). *วรรณคดีชาดก*. โอเดียนสโตร์.

สุริยันต์ จันทร์สว่าง. (2564). *เรือนพื้นถิ่นที่อยู่อาศัยกลุ่มไท-ยวน กรณีศึกษา บ้านคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี* [วิทยานิพนธ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2545). *แผนที่ภาษาศาสตร์จังหวัดราชบุรี*. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2547). *แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย*. สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

อัมรินทร์ สนุติธมโม, พระ และคณะ. (2566). คัมภีร์โบราณยุคพระเจ้ากาวิละ: กรณีศึกษาจากบันทึกท้ายคัมภีร์โบราณอักษรธรรมล้านนา. *ธรรมธารา*, 9(2), 5–36.

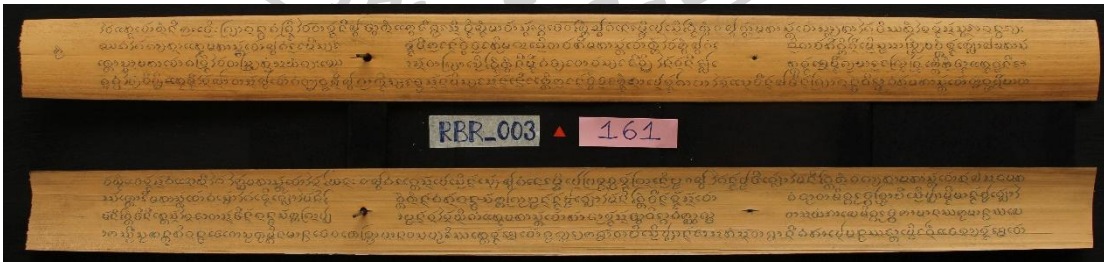
อัสรี มาหะมะ. (2562). *กลุ่มชาติพันธุ์: ไทยวน*. เรียกค้นจาก. <https://www.sac.or.th/databases/ethnic-groups/ethnicGroups/86>

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

ภาพตัวอย่างสำเนาดีจินัลคัมภีร์ใบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จ.ราชบุรี

ภาคผนวก 2

บทปริวรรตบันทึกผู้สร้างในคัมภีร์โบลาน ไทวอน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี

ในส่วนนี้จะแสดงรหัสและชื่อคัมภีร์โบลาน ข้อความแสดงการจบเรื่อง และบันทึกผู้สร้างซึ่งอาจปรากฏได้ในหลายตำแหน่ง ได้แก่ ท้ายคัมภีร์ ปกหน้า และปกหลัง โดยปรากฏในบริเวณท้ายคัมภีร์มากที่สุด บริเวณท้ายคัมภีร์คือส่วนที่ต่อเนื่องจากข้อความแสดงการจบเรื่อง ในบทปริวรรตนี้จะขอใช้ตัวเลขเป็นเลขอารบิก เพื่อให้เป็นรูปแบบเดียวกันตลอด

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
001	RBR003-101	ปัญหาราชสูตร	กล่าวยั้งธรรมเทศนาอัน ชื่อว่า ปัญหาราชสูตร ก็ แล้วเท่านั้นก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ สเด็จแล้วปีมะเมีย เดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ วันอาทิตย์ ยามตวันขึ้น 4 โมง ฯ หนังสือวัดหนองบัวเจ้าของ ฯ จุรสุมณ ฯ แลท่าน ทั้งหลายเหย ฯ๑๐
002	RBR003-102	มัลย์โปรดเปรต	๒๒ ปรมมาเลยยวนนนา นิตถิตา ก็เสด็จบอระมวล เท่านั้นก่อนแล ๑๐	ท้ายคัมภีร์ หนังสือนางขวากับนายมีสร้าง บ้านหนองหลวง
003	RBR003-103	มหาวิบาก	กล่าวห้องมหาวิบากตาม อันย่อแคบก็สมมุติด้วย เวลาเท่านั้นก่อนแล ๑๐	ท้ายคัมภีร์ สรเด็จแล้วตวันลงแลงแลนายเหย ข้าเขียนบ่ตือยา ไปเล่าขวัญหัวข้าเนื้อ พ่อแม่ข้ามีศรัทธามาราไปซื้อ โบลานมาหื้อผู้ช้าน้อยเขียน พ่อซื้ออยู่ แม่ซื้อมาก มี ใจศรัทธาซื้อโบลานมาหื้อผู้ข้าเขียนแล ๑๐
004	RBR003-104	โมคคัลลาหลง โลก	กริยาอันกล่าวสังวรธรรมา เทศนายังมหาโมคคัลลา นะเถรเจ้าอันไปหลงโลก อันออกมาในติการธรรมบท ก็สมเสร็จเสด็จแล้วเท่านั้น ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ จบแล้ว เจ้าศรัทธา ทุพพ์ค้ำก็พร้อมกับโยมแลน่อง สร้างไว้ค้ำชูพระศาสนาโคตมะเจ้านี้ก็ขอหื้อมีสุข 3 ประการ มีนิพพานเป็นยอด ชูผู้ชู้คนแลเจ้าเหย บ่ ใครดีหลายทุพพ์ค้ำเหย มันผิตตัดโคตนิมนต์ใส่หื้อจิม เทอะทุพพ์เหย ฝ่อไปตามมันช่างร้ายเสียแลนาทุพพ์เหย
005	RBR003-105	มัทรีเรียกขวัญ	มทุพพ์นิตถิต ก็แล้ว เท่านั้นก่อนแล ฯ๑๐	ท้ายคัมภีร์ จบมัทรีเรียกขวัญม่วนบ่หนายพอลั้งโคตเหงา หลับพันแลนายเหย นิจจ นิจจ ฐวิ แก่ข้าแดเทอะ
006	RBR003-106	มัทรีปาเพียว	กริยาอันสังวรธรรมายังมัทรี บริเฉทอันประดับประดา ไปด้วยพระคาถาทั้งหลาย ว่าได้ 90 ทัส ก็สมเสร็จสร เด็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์สเด็จแล้ว ปีมะเมีย เดือน 10 แรม 6 ค่ำ พร้าว่าได้วันเสาร์ ยามบ่ายโมง 1 กับ 45 นิษณแล เจ้าเหย รัสสภิกขุอินทสรเขียนบ่ดีขัด อาวชายเหิน กับกริยาซื้อว่านางนออยู่ดอนกอกก็พร้อมกับด้วย

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>ลูกหญิงลูกชายก็อุบายหาใบลานที่อภิขุอินทอง สร้างหนังสือมัทรีฉบับป่าเพียวไว้ค้ำชูศาสนาพระ โคตมะเจ้า ขอท้อผู้สร้าง ผู้เขียน สุข 3 ประการมี นิพพานเป็นยอดแต่เทอะ</p> <p>หมู่ผู้ข้าทั้งหลายได้สร้างธรรมเขียนธรรม หมู่ข้าน้อย ทั้งหลายก็พาเอากันปรารถนาเอาสัพพัญญุตญาณ สิ่งเดียวแลเจ้าเหย</p> <p>เขียนปติ สติบั้ง เพราะสาวบ้านเค้ามะเคาะ ความ มันมาวัด มันเหลียวผ่อแต่หน้า คั้นข้าบผ่อก็อดบได้ คั้นข้าผ่อไปมันก็บิตหน้าหนี อีสาวอปริยช่างผ่อหน้า ทุแลณา ขอท้อมีปัญญาอันเฉลียวฉลาดชูตัวธรรม อย่าท้อเป็นกรรมเป็นเวรแก่ข้า ขอท้อบุญอันเขียน ตัวธรรมนี้ไปลูบตัวกรรมตัวเวรอันกระทำมาท้อ เลี้ยงแต่เทอะ น ปจจโย โหตุ นิจจ ฐูว์ แต่เทอะ</p>
007	RBR003-107	มัทรี ผูก 9	มทที่ ปพพ นิตถิต์ กริยา อันสังวรณมา อันประดับ ประดาไปด้วยพระคาถา ว่าได้ 90 ทศ ก็แล้วเท่านั้น	<p>ปกหน้า หน้าทับเค้ามัทรีเขียวทะเล เป็นโยมค่านางหล้า เป็น สร้างไว้ในพระศาสนาห้าพันพระวัสสา นิพพาน ปจจโย โหตุ</p> <p>ปกหลัง หน้าทับเค้ามัทรีเขียวระ ม่วนอาละปูนตีฟังแลณา หนังสือทอวอันบ้านใหม่ไผ่ล้อมไม้ไผ่อ้อม 2 แพ (แคว)ผู้สาวนอนแลแม่ห่างนอนผ่อบ้านอยู่จ่อมมอหิม ทางปากบางคางสวย เพ็นสร้างมหาชาติกับนี้ขอท้อ ได้กุศลจิมเทอะ</p>
008	RBR003-108	สักกบรรพ	สกกปพพ นิตถิต์ กริยา อันกล่าวยัง(สักก)บรรพ ปริเฉทนาอันประดับ ประดาไปด้วยพระคาถา ทั้งหลายได้ 23 คาถาก็สม เสร็จเสด็จแล้วเท่านั้นก่อนแล นา	<p>ปกหน้า หน้าทับเค้าหนังสือสักกบรรพแลณา</p>
009	RBR003-109	นครกัณฑ์	(อักษรไทย สำเนียง ล้านนา) มหาเวสันดรระจา ตะกั๋ง นิฐิตัง เตสนานะคะ	<p>ปกหน้า ๑ หน้าต้นนครชูเชื่อม่วนอาละแล ๓๓ มีอยู่ 44 ใบหน้าแล ๓๓</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			ระกั้นตั้งอันประดับ ประดับไปด้วยพระคาถา ว่าได้ 48 พระคาถาก็สม เร็จเสด็จแล้วแต่นี้ก่อน และ	
010	RBR003-110	มหาวิบาก	กล่าวมหาวิบากผูกเดิวกี่ สมเสร็จสรเด็จจบระมวล เท่านั้นก่อนแล ๑-๑-	ท้ายคัมภีร์ จบแล้ววันพฤหัสบดี 10 ยามค่ำ ยามชาวบ้านมา ฟังธรรม ข้าก็เขียนจบยามนั้นแลนายเหย ๑-๑- ๑ เกิดมายังไม่เคยสักคำเพื่อ ไผ่อย่าได้ด่าข้าเนื้อ ข้า คำกองเขียนผูกเดิวนี่แล คันมันผิดที่โหนใส่หื้อข้า จิมเทอะ ๑-๑- กุศลนาบุญแห่งข้าไปรอดไปถึงบิดามารดาแห่งข้า เทอะ ข้าขอกุศลนาบุญไปรอดญาติกาวงศาพี่น้อง ทั้งหลายชู(ผู้)ชูคนแดเทอะ ๑ หน้าทับเค้ามหาวิบากผูกเดิวนี่ ข้าเขียนไว้แต่ปี มะเมีย เดือน 10 วันพฤหัสบดี ยามเมื่อชาวบ้านมาฟัง ธรรม ยามใกล้ค่ำแล ข้ากำลังหัดเขียนผูกหนที่กำ เดียว คันผิดที่โหนใส่หื้อข้าแดเทอะ
011	RBR003-111	มหาวิบาก	กล่าวมหาวิบากผูกเดิวกี่ สมเสร็จสรเด็จจบระมวล เท่านั้นก่อนแล ๑-๑-	ปกหน้า หน้าทับเค้ามหาวิบากแลนายเหย ข้าเขียนหนังสือ ผูกนี้ขอ หื้อไปรอดไปถึงบิดามารดา ครูบาอาจารย์ผู้ชูคน แดเทอะ กับญาติพี่น้องแห่งข้าผู้ชูคนแดเทอะ กับ ตนตัวข้าจิมเทอะ รัสสภิกขุคุม บ้านใหม่(ม)เค้าม่วง ผิดที่โหนใส่หื้อข้าจิมเทอะ ข้า เขียนไม่บ่อยสักคำเพื่อ กลางตัวเท่าช้าง กลางตัวเท่าแมวแหวคาคอด ท้ายคัมภีร์ สรเด็จแล้วฉันทังหันแล้วน้อย 1 แลนายเหย ปีชวด แลนาย ก็สมเสร็จสรเด็จแล้วเท่านั้นก่อนแล สรเด็จ แล้ววันอาทิตย์แลนายเหย แรม 3 คำพร้าว่าไต้หวัน อาทิตย์แลนายเหย หน้าทับเค้ามหาวิบากม่วนอาละ แลนายเหย
012	RBR003-112	มหาวิบาก	กล่าวห้องมหาวิบากตาม	ปกหน้า

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			อันย่อแคบก็สมมุติด้วย เวลาเท่านั้นก่อนแล	หน้าทับเค้ามหาวิบากแล คั้นผู้ได้ดูแลแล้วคั่นตกอยู่ ที่ไหนเก็บให้ไว้จุ่มเนื้อ ท้ายคัมภีร์ หน้าปลายมหาวิบากหนังสือวัดหลวงบัวแลปางม เจ็บแหว มีอยู่สิบสองใบหน้าเท่านั้นแลท่านเหย มหา วิบากฉบับนี้ม่วนเต็มที่ต้องพิจารณาดูหือถึงจิ้งจกฐูที่ ปองปูนอันเป็นบุญเป็นบาป
013	RBR003-113	พุทธตำนาน	จบรรณาเทศน์เท่านั้นก่อน แลท่านทั้งหลายเหย	ปกหน้า คั้นว่าตายไปตกที่ร้ายขอหือยกย้ายขึ้นสูงแดเทอะ ฯ ๑- เป็นที่ ระลึก เขียนยามเมื่ออุปสมบทอยู่วัดดอนแจง หน้าทับเค้าพุทธตำนานแลท่านเหย ฯ ๑- ตัวบตีสักน้อยเหมือนปูน้อยยาดหัวคั้นนา ฯ ปกหลัง เสด็จแล้ววันจันทร์ เดือนยี่ ขึ้น 7 ค่ำ 3 โมงเช้า ปี วอกพระพุทธศักราชได้ 2467 เป็นที่ พระระลึก หน้าปลายพุทธตำนานแลท่านเหนยนายเหย พระเวียนเขียนยามเมื่ออยู่วัดดอนแจงนี้แล
014	RBR003-114	พุทธตำนาน	พุทธตำนานนิติถิต์ กิริยา อันกล่าวยังพุทธ ตำนานปีพะประจเฉทนา คำสอนอันเป็นเขตคำสอน ก็แล้วเท่านั้นก่อนแล ฯ	หัวลาน หนังสือพุทธตำนานแลนายเหย ท้ายคัมภีร์ ข้าเขียนจบเมื่อ(นา)สะกาตี 2 โมงค้ำเฮย ยังบ่ครึ่ง อยู่อีก 10 ภาณิงแลนายเหย ฯ เมื่อเดือน 12 แรม 5 ค้ำ วันศุกร์แลนายเหย จูว์จูว์ ข้าแดเทอะ ฯ รัสมสิทกุพุทธจันโทอยู่บ้านใหม่แลนายเหย ฯ
015	RBR003-115	พุทธตำนาน	กล่าวห้อยยังคำสอนแห่ง พระยาอินทาบอกไว้แก่ คนทั้งหลายก็บังคมสมเด็จ เสด็จแล้วเท่านั้นก่อนแลแล	หัวลาน หนังสือพุทธตำนาน ท้ายคัมภีร์ เสดแล้วนายเหย จบแล้วแล นิง จูว์ จูว์ รัสมสิทกุ ยอดเขียนแลยังมีพินหาได้ยังโบลานมาหือ ผู้ข้า เขียนตัวบตีสักน้อยเหมือน 1 ไก่เขียนห้วมอมแลนาย เหย ข้ายังบ่เคยเขียนสักกำเทื่อแล พระพืผู้ได้ได้เล่า

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				ได้เรียนก็ตัดกตัดไดนิมนต์สายหื้อจิมเนื้อเพราะว่ากำลังหัดเขียนแล นิจ์ ฐวี แลแลแลแลแลแล
016	RBR003-116	หมูเถื่อน	มหาตุณพิละชาฎกต นิฎฐิตต์ กิริยาอันโพณณา สักเสินยังชาติปางเมื่อ พระพุทเจ้า เกิดเป็นหมู เถิงชื่อว่า มหาตุณพิละ ชาตกอันนี้ อันถ้วน 3 มี ในสักกะ 500 ชาตักณสม เร็จสรเตจแล้วเท่านี้ก่อน แล	ท้ายคัมภีร์ สรเตจแล้ววันจันทร์ ก่อนเพล เตือนยี่ ขึ้น 102 คำ กว่าว่าได้วันจันทร์แลนายเหย หน้าทับเค้าหมูเถิงผูก เดี่ยวแลนายเหย ข้อขอสุข 3 ประการ มีนิพพาน เป็นยอดแก่ข้าแดเทอะแล้วข้าชอกุศลนาบุญอันนี้ไป รอดไปเถิงบิตามารดาพ่อแม่พี่น้องเหี้ยหาย ครูบา อาจารย์แก่ข้าแดเทอะ รัสสิภิกขุดาว กำลังหัดเขียน ใหม่ บัดทุที่พระที่ได้เล่าได้เรียนอย่าได้ด่าหื้อเข้า เทอะ ออยากใครได้บุญเต็มทีสร้างธรรมผูกนี้ไว้ค้าชู ศาสนาพระโคตมเจ้าตราบต่อเท้าเข้าสู่พระนิพพาน ปจโย โหตุเม นิจ์ ฐวี ฐวี เป็นยอดแก่ข้าแดเทอะ
017	RBR003-117	อานิสงส์ผ้าป่า	(นิ)ตุลิตต์ ขียาอันกล่าวห้อง อานิสงส์ผ้าป่าก็แล้วเท่านี้ ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ สรเตจห้องวันอัน 1 เดือน ฯ หน้าทับเค้าอานิสงส์ผ้าป่าแลนายเหย ฯ บ่เคยสัก กำเทอะ อย่าไปเล่าขวัญข้าเนอ ฯ เพราะหามา เตียนนี้เทอะเตียนนี้แล้วนายเหยก็แล้วเป็นห้องเท่านี้ ก่อนแล
018	RBR003-118	หมาหลุย ผูกตัน	กิริยาอันกล่าวสังวรณา แก้ไขยังสุนักชาตักผูกตัน ยังอันสลิตดีต่อกันไปมา ภายหน้าก็สมเตจสรเตจ แล้วเท่านี้ก่อนแลนายเหย	ปกหน้า หน้าทับเค้าหมาหลุย ผูกตัน ท้ายคัมภีร์ เขียนสักบตีสักน้อย ปุยาตหัวคันน่านันแล รัสสิภ (กขุ)พุทสร ปางเมื่ออยู่วัดหนองปลาหมอ ขอกุศล นาบุญอันนี้ไปรอดบิตามารดาพี่น้องครูบาอาจารย์ ข้าจิมกับตนตัวจิมเทอะ ฐวี 2 แก่ข้าแดเทอะ นิพ พาน ปจโย โหตุ เม อนาคตกาล ฯ เขียนจบวัน พฤษกรรม 1 คำ เดือน 5 นายเหย ฯ
019	RBR003-119	หมาหลุย ผูก ปลาย(ผูก 2)	สุนักชาตัก นิฎฐิตต์ กิริยาอันจักสังวรณา แก้ไขยังสุนักชาตักอัน ยกมาแต่เค้าตราบต่อเท้า มารอดเถิงปลายยอมเป็น นิยายหลายประการ	หัวลาน หน้าตันหมาหลุยผูกปลาย ท้ายคัมภีร์ สรเตจแล้วตวันไสนำแรงแล เตือนอ้าย ขึ้น 5 คำ พราฆ่าได้วัน 2 เพราะว่าอยากกินมาอันพัน ประเตี้ยวันแลนา รัสสิภิกขุเรจ สร้างหนังสือหมา

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			ต่างหากปูนวอนก็บังคม สมเสร็จสรเด็จแล้วบอระ มวลดควรแก่กาลเท่านี้ก่อน แล	ลุยผูกปลายมีกับกัน 2 ผูกแลเจ้าเหย
020	RBR003-120	นกละคำ ผูก 1	กริยาสังวรณายังปทุมม บัวรมบัวเรียบบัวรองผูก ตันก็สมเสร็จสรเด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล	-ไม่มี-
021	RBR003-121	นกละคำ ผูก 2	กริยาอันสังวรณายังเด ปทุมมาบัวรมบัวเรียบบัว รองผูกสอง จากด้วยอคร มหาเสนาปองไหว้กราบ ยังพระบาทเจ้าตนยอด เสวยเมือง นตถิต ก็สมเสร็จ สรเด็จแล้วเท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์สรเด็จแล้วเดือน 5 แรม 8 คำพร้าว่าได้วัน พฤษ์สแลนายเหย ปีนี้ปีนี้มะเส็งสแลนายเหย ภิกขุ บุญสร้างปางเมื่ออยู่วัดห้วยสแลนายเหย เขียนบตีสะ น้อยเหมือน 1 ปุยาตคันนาสแลนายเหย เพราะว่าใจ บตีสักน้อย คืดฮอดหาสาวเต็มที เพราะว่าสาวอยา เอาฝัวยยาแล้วสแลนายเหย สาวอยาเอาฝัวยยาก่อน สแลนายเหย นกละคำผูก 2 สแลนายเหย ม่วนอ้อย จ้อยอยู่วอนวยสแลนายเหย นกละคำผูก 2 นี้ หมอ เออะ เดือน 102 ปีหมา ซ้อยอยาสีกอยาแล้วแล นายเหย เดือน 102 เห็นชะบ่แล้วแล้วโวย มาคืด สะบัตร้อนสะบัตหนาว
022	RBR003-122	นกละคำ ผูก 3	กริยาอันสังวรณาจาแห่ง ห้องเตปทุมมาบัวรมบัว เรียบบัวรองผูกถ้วน 3 ก็ เท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า หน้าทับเคล้าบัวรมบัวเรียบบัวรองผูกถ้วน 3 ก็แล้ว ก็หมด ท้ายคัมภีร์ จบในเพล
023	RBR003-123	นกละคำ ผูก 4	กริยาอันเทศนายังเตปทุม มาบัวรมบัวเรียบบัวรองก็ บังคมสมเสร็จสเด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า หน้าตันบัวรมบัวเรียบบัวรองผูก มี 5 ผูก นิพพาน สูตร 1 ผูก
024	RBR003-124	นกละคำ ผูก 5	กริยาสังวรณาเตปทุม ชาตกแต่เค้าถึงปลายก็สม เสร็จสเด็จแล้วเท่านี้ก่อน แลแลสแลนายเหย	ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วยามเมื่อปีซาล แรม 4 คำพร้าว่าได้วัน อาทิตย์ บ่าย 3 โมงคำสแลนายเหย II ตัวบตีสักน้อย เหมือนปูน้อยยาดคันนาสแลนายเหย ยังมีศรีธาภิกขุแก้ว ก็พร้อมไปด้วยญาติโยม ผู้ชื่อว่า ทั้งหลายก็อุบาย

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				ขงขวยหาได้ยงโบลานมาสร้าง ขอส่วนกุศตนาบุญ อันนี้ช่วยหุมปกยกเอาตัวผู้เข้าทั้งหลายพันจากทุกซ์ จิมเทอะ
025	RBR003-125	นกลาคำ ผูก 5 ปลายหมู่	กรียาสังวรรณมาเตปทุม ขาดกแต่เค้าถึงปลายก็สม เรีจสรเตีจแล้วเท่านี้ก่อน แล II	ปกหน้า หน้าทับเคล้านกลาคำ ท้ายคัมภีร์ สเดจแล้ววัน 6 เดือน 8 ใต้ เดือน 10 เหนือ แรมสี่ คำ ข้าเขียนบ่งามสีกน้อยเหมือนไก่เขี่ยห้วมอ ศรัทธานางเม้าหาโปกทะยงโบลานมา ข้าผู้ชื่อว่า หนานทูน
026	RBR003-126	บัวรมบัวเรียวบัว รอง ผูกต้น	กรียาสังวรรณกล้าวยัง ปทุมบัวรมบัวเรียวบัวรอง ผูกต้นก็สมเรีจสรเตีจแล้ว เท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ จบสเดจแล้วยามคำพรว้าว่าไ้วันพุธ เดือน 6 ใต้ เดือน 9 เหนือ เหลือใจว่าเจ็บแหวแลนายเหย ยังมี พ่อเผ่ามะกับลูกไก่ก็พากันอูบายขงขวยหามายัง โปกทะยงโบลานมาซ่าง(จ่าง)หนานมุนสร้างยังสื่อนก แลคำไว้ค้ำชูพุทธศาสนาโคตมะเจ้าตราบเท้าเข้าสู่ พระนิพพาน น ปจฺจโย โหตุ
027	RBR003-127	บัวรมบัวเรียวบัว รอง ผูก 5	กรียาสังวรรณมาเตปทุม ขาดกยกแต่เค้าถึงปลายก็ สมเรีจสรเตีจแล้วเท่านี้ ก่อนแลแล	ปกหน้า หน้าต้นบัวรมบัวเรียวบัวรอง ผูกถ้วน 5 แลนายเหย ศรัทธานางสา พร้อมด้วยลูกผัวได้สร้างธรรมอันชื่อ ว่านกลาคำ
028	RBR003-128	สุวรรณเหนคำ	กรียอันกล้าวเทศนายัง สุวรรณขาดกยกแต่เค้าถึง ปลายก็บังคมสมเรีจเสตีจ แล้วเท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า ศรัทธานางหนานซูกับเอี้ยต่วนสร้างหนังสือนี้ ๑หน้าทับเค้าสุวรรณเหนคำ นายจูนางต่วนบ้านหินกองสร้างไว้จี้ (อักษรไทย) 15 ลานทานแล้ว (อักษรขอมไทย) รองปก ศรัทธานางจูนางต่วน นางทิมหนานแดง พ่อคุณ อินสร้างหนังสือไปถึงพ่อเนตรแม่มง ลุงขึ้นป่าพุ่ม พ่อแดง ปู่ถี น้อยเพียะ ถึงครูบาอาจารย์ อิมิ นาม รูปี ประยานาบุญมีพระยาอินทร์เป็นยอดแผ่ไปรอด ไฟใหม่้อวี้จี้ แม่นางธรรณีเป็นแก่แผ่ไปรอดสรรพสัตว์ ทั้งหลาย สทเพ สดตา อเวรา โหตุ ท้ายคัมภีร์

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				ข้าเขียนปดื่บงามล็กน้อย ซ้อยเขียนตามง่าวตามงใจ ซ้อยเขียน
029	RBR003-129	เหนคำ	กริยาอันเทศนายังสุวรรณ ชาตคแต่เค้าถึงปลายก็ บังคมสมเร้งเสด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล ฯ ๑๓	ปกหน้า หน้าทับเค้าเหนคำผูกเดียวก็มีแลณา ท้ายคัมภีร์ สรเด็จแล้วเดือน 9 ขึ้น 9 ค่ำ ปีมะเส็ง วัน 3 เสด็จ แล้วใกล้เพลแลนายเหย ฯ ๕ ๑๓ รุวิ รุวิ ข้าแดเตอะ ขอกุศลนาบุญไปรอดบิดา มารดาข้าแดเตอะ หน้าทับเค้าเหนคำผูกเดียวแล ๗๑ รัสสิกขุสุวรรณอยู่บ้านปู่ฟ้าแล ทูอารววน บ้านมะโกเออาลานหื้อเขียนแลผู้เขียนหื้อได้เท่ากัน เทอะ
030	RBR003-130	สุวรรณเหนคำ	สุวรรณชาตค นิตถิต กริยาอันเทศนายังสุวรรณ ชาตคยกแต่เค้าถึงปลายก็ บังคมสมเร้งเสด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า หน้าทับสุวรรณเหนคำแลท่านเอย
031	RBR003-131	สุวรรณเหนคำ	สุวรรณชาวกั นิกฤต กริยาอันเทศนายังสุวรรณ ชาตคยกแต่เค้าถึงปลายก็ แล้วเท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ สเด็จแล้วจบบาย 2 โมงแลนายเหย ปิวอก เดือน 9 แรม 103 ค่ำแลนายเหย รัสสิกขุคำ อยู่วัดนา หนอง บ้านอยู่นาหนอง ข้าได้สร้างธรรมเหนคำผูกนี้ ข้าขอสุข 3 ประการแดเตอะ ขอหื้อไปรอดพ่อแม่ที่ น้องผู้ผู้คนแดเตอะ กับตนตัวข้าจิมเทอะ เหตุว่า ใครได้บุญเต็มทีแลนายเหย ใจบตั้ง เหตุว่าใครสิกเต็มทีแลเจ้าเหย ตัวใหญ่ก็ใหญ่ เท่าข้าง น้อยก็น้อยเท่าหึ่งห้อยบเท่ากัน ที่ตกก็ตกที่ ผิดก็ผิดเสียหลายแลนายเหย บ่เคยสักกำเทอะแล เจ้าเหย ขออย่าไปดำหีแม่ซ้อยเนื้อ ฟุที่พระพี่เหย ผิดที่ไตนิมนต์ใส่หื้อจิมเทอะ ข้าขอสุข 3 ประการ นิพพานเป็นยอด รุวิ รุวิ แดเตอะ หน้าทับเค้าหนังสือเหนคำผูกเดียวนี้มีนวนหลายแท้ เนื้อ
032	RBR003-132	ธัญไชยเศรษฐี ผูก 4	กล่าวยังธัญชัยเศรษฐีผูก ถ้วน 4 ก็บอรวมลควร	ปกหน้า ธัญชัยเศรษฐี

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			กาลเท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ รัสสิกขุนวน เขียนแล้ว เตชะนาบุญอย่าคลาด แคล้วเหยหาย นาบุญจูงผายแผ่ไปรอดพ้อแมงสา ทังอววาป่าปู ครูบาอาจารย์หมู่พี่น้อง นาบุญจูง ผายสอดไปรอดท้าวองค์อินทร์ ของจูงเป็นสักขีพิน ต่างต่อ เมื่อมูลศรัทธาสร้างก่อสมภาร บุญติดตาม กำเนิด นั้นไว้เกิดแดนใด บุญล้อมใสไหลติด ต่อไป หุ้มห่อกายา ด้วยเสี้ยยงโรคา เจ็บหุดาเมื่อยไข้อย่ามี เป็นหิดเป็นฝีปวดคเยื่อไอ อันใดบ่เพ็งใจอย่าได้มา พาล ขออยู่สุขสำราญเที่ยงเท่า อย่าได้โศกเศร้าด้วย รังสี หน้าตาดีใสส่อง คิ้วคิมก่องตาเขียว นิ้วมือเถียว รอดเหมือนดั่งขุดขี้ดิน แอวกลมเร้าการอม เป็น ที่ครอบเมตตา คำมกคำปรารถนามีตั้งนี้แล้ว บารมี แก้วหากบอระมวล นิพพาน ปจจโย โทตุ เม
033	RBR003-133	โชติกเศรษฐี ผูก ต้น	กริยาอันกล่าว(สัง)วรรณ ยังโชติกะมหาเศรษฐี ชาตผูกต้นก็สมเสร็จ เสร็จแล้วเท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า หน้าต้นหนังสือโชติกเศรษฐีผูกต้นแลนายเหย
034	RBR003-134	เมณฑกเศรษฐี ผูก 3	เมณฑกทนต์ นิตถิต์ กริยา อันสำแดงเมณฑกวัตถผูก ถวน 3 ก็สมเสร็จเสร็จ แล้วเท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ หน้าต้นหนังสือเมณฑกเศรษฐีแล ๑๓ สรเสร็จแล้วปีมะโรง จัดศก ตกอยู่ในคิมพันตฤดู เดือน 7 แรม สิบ 1 คำ วัน 2 แลเจ้าที่ไว้گان ปจจ โย โทตุ เม ฐวี ฐวี แก่ข้าแด ๑๓
035	RBR003-135	มะลิซ้อน ผูกต้น	นันทกุมารผูกต้นก็สมเสร็จ สรเสร็จแล้วบอระมวลควร กาล ธรรมเทศนาก็แล้ว เท่านี้ก่อนแล ฯ	ท้ายคัมภีร์ จบแล้วนายเหย รัสสิกขุนพุทธบาลเขียนปางเมื่ออยู่ วัดนาหนอง บวชได้พรรษา 1 เขียนบตีสักน้อย เพราะอยากใคร่สักเต็มทีแลท่านเอย
036	RBR003-136	มะลิซ้อน ผูก ปลาย(ผูก 2)	นันทเอกราชกุมมานรี นิตถิต์ กล่าวยั้งธรรม เทศนานันทกุมารผูก ปลาย นิตถิต์ ก็แล้วเท่านี้ ก่อนแล ๑๓	ท้ายคัมภีร์ จบแล้วนายเหย เขียนบตีสักน้อยเหมือนปูน้อยยาด คันทนาแล ยังมีศรัทธาผู้ข้าชื่อว่า พุทธบาล ปางเมื่อ บวชอยู่วัดนาหนองได้พรรษา 1 ก็พร้อมทั้งด้วยโยม แลพี่น้องผู้ชู้คนแดทေး ขอทือเป็นนิตถิต์ปัจจยแด ทေး
037	RBR003-137	มะลิซ้อน ผูกต้น	นันทกุมารผูกต้นก็สมเสร็จ	ท้ายคัมภีร์

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			สรเสร็จแล้วบอระมวลควร กาล ธรรมเทศนาก็แล้ว เท่านี้ก่อนแล ฯ	สรเสร็จแล้วเพลาละอ่อนเล่าหนังสือ
038	RBR003-138	นิยายลายงู ผูก ต้น	กริยาสังวรณากล่าว เทศนานิยายลายงูผูกต้นก็ สรเสร็จบอระมวลกาลควร เท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ จบแล้ววัน 2 แลเจ้าเหย รัสสภิกขุธรรมเอาเองปาง เมื่ออยู่ระคังแล
039	RBR003-139	นิยายลายงู ผูก 2	กริยาสังวรณานิยายลาย งูผูกถ้วน 2 ก็สมเสร็จสร เสร็จแล้วเท่านี้แล II	ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์ น สรเสร็จแล้ววัน 6 รัสสภิกขุธรรมสอน เขียนลายงู 7 ผูก ยามเมื่อเดือนอ้ายขึ้นเดือนยี่ ออกมาอย่าสีกอยาแล้วนายเหย II
040	RBR003-140	นิยายลายงู ผูก 3	กริยาอันสังวรณายัง นิยายลายงูผูกถ้วน 3 ก็ สมเสร็จสรเสร็จผ่านแล้ว ก็จุ จอตรอดแล้วบอระมวลควร กาลเท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์เสด็จแล้ววัน 2 แล รัสสภิกขุธรรมสอน เขียนลายงูบ่เป็นตีสูกน้อยเจ้าเหย
041	RBR003-141	นิยายลายงู ผูก 4	กริยาสังวรณาเทศนาจา ถึงพระยาเจ้าเมืองลายงู เข้ามาบูชามหาสัตว์เจ้า ด้วยข้าวของอันมากนัก แล้วด้วยประการดังกล่าว มานี้แล อิติตต ปกาเรน ด้วยประการดังกล่าวนี้แล นิยายลายงูผูกถ้วน 4 ก็ สมเสร็จสรเสร็จแล้วเท่านี้ ก่อนแลเจ้า	-ไม่มี-
042	RBR003-142	นิยายลายงู ผูก 5	กริยาอันกล่าวยัง สังวรณาจาถึงนิยายลาย งูผูกถ้วน 5 ก็สมเสร็จสร เสร็จบอระมวลควรกาล เท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์เสด็จแล้ววัน 3 แลนายเหย
043	RBR003-143	นิยายลายงู ผูก 6	กริยาอันสังวรณายัง นิยายลายงูชาดกอัน พระพุทธเจ้ายกแต่คำมา	ท้ายคัมภีร์ กล่าวยังนิยายลายงูผูกถ้วน 6 ก็สมเสร็จสรเสร็จแล้ว เท่านี้ก่อนแลนายเหย

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			จุดตรวจถึงปลายนิยาย อันประเสริฐที่บังเกิด กรุณาจิตประสาทศรัทธา ก็เที่ยงว่าจักสมริทิดังคำ มักคำปรารภนาแห่งสุทัย ทั้งหลายบ่ออย่าชะแล	
044	RBR003-144	นิยายลายงู ผูก 2	กริยาสังวรณานิยายลาย งูผูกถ้วน 2 ก็สมเสร็จสร เสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า หน้าทับเค้าลายงูผูก 2 แล มีอยู่ 6 ผูกกับกันแล รัศสิภิกขุชมพริ(อม)กับด้วยโยมอยู่โยมมากสร้างไว้ ในพระศาสนาแลท่านเหย ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์เสร็จแล้ว นาลกาตี 11 ทุ่มคำพอดิแลทุพี เหย ข้าพึ่งเต็มทีอย่าไปตาข้าเนื้อ ข้าเขียนบตีสัก น้อยเหมือนบุญน้อยยาดคันนาเพราะว่าพึ่งแบ่งศาลา เต็มทีทุพีเหย ฯ รัศสิภิกขุชมสร้างเอาเองปางเมื่อ บวชเป็นภิกขุอยู่วัดดอนแจงเพราะว่าอยากได้บุญ เต็มที ขอหื้อผู้ข้าได้ถึงสุข 3 ประการ ได้ถึง นิพพานเป็นที่แล้วแต่ทေး ข้าขอกุศลอันนี้ไปรอก ญาติโยมพี่น้อง ครูบาอาจารย์ข้าแต่ทေးแล ปกหลัง หน้าทับเค้าลายงูผูก 3 แลนายเหย มีอยู่ 6 ผูกกับ กันแล รัศสิภิกขุชมพร้อมด้วยโยมอยู่โยมมากสร้างไว้ใน พระศาสนาแล (ล.เป็นอักษรไทย)
045	RBR003-145	นิยายลายงู ผูก 4	กริยาอันสังวรณานาจา ถึงพระยาเจ้าเมืองลายงู เข้ามาบูชามหาสัตว์เจ้า ด้วยข้าวของมากนักแล้ว ด้วยประการดังกล่าวมานี้ แล อิติวุตตปกาเรน ด้วย ประการดังกล่าวนี้แล	ท้ายคัมภีร์ นิยายลายงูผูกถ้วน 4 ก็สมเสร็จสรเสร็จแล้วเท่านั้นก่อน แล รัศสิภิกขุชมสร้างปางเมื่อบวชเป็นภิกขุอยู่วัด ดอนแจง อยากใคร่ได้บุญเต็มที ข้าขอสุข 3 ประการ หื้อผู้ข้าได้ถึงนิพพานเป็นที่แล้วแต่ทေး ขอกุศลนาบุญอันไปรอดญาติพี่น้องผู้ชู้คนแต่ทေး ปกหลัง สันไม่เคยเลยเถิดเดียว สันจะสงไว้ในพุทธศาสนา (อักษรขอมไทย)
046	RBR003-146	นิยายลายงู ผูก	กริยาอันกล่าวยัง	ปกหน้า

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
		5	สังฆวรรณาจาถึงนิยายลายงูผูก 5 ก็สมเสร็จสรเต็จบอระมวลควรกาลเท่านี้ก่อนแล	หน้าทับเคล้านิยายลายงูผูกถ้วน 5 แลนายเหย รัสถภิกขุชมสร้างไว้ในพระศาสนาพร้อมกับด้วย ญาติโยมพี่น้องชู้คนแล ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์สรเต็จแล้วยามค่ำพอดีแลพุทฺธิเหย รัสถภิกขุ สร้างไว้ปางเมื่ออยู่วัดดอนแจ่งพร้อมกับด้วยญาติ โยมพี่น้องชู้ชู้คน ธุวธุว แก่ข้าแต่เทอะ ขอขอได้ถึง สุข 3 ประการขอหื้อได้ถึงนิพพานเป็นที่แล้วแต่ เทอะ ข้าขอส่วนบุญอันนี้ไปรอดญาติโยมพี่น้องครู บาอาจารย์แห่งข้าแต่เทอะแลหนอ
047	RBR003-147	นิยายลายงู ผูก 6	กริยาอันสังฆวรรณาข้าง นิยายลายงูขาดกอัน พระพุทฺธเจ้ายกแต่เคล้า มาจอรอดถึงปลาย นิยายอันประเสริฐหื้อ บังเกิดกรรมจิตปสาท ศรัทธาก็เที่ยงว่าจักสมริ ทธิตั้งค้ำกัปปารารณา แห่งสุทธานทั้งหลายบ่ออย่า ชะแล กล่าวขังนิยายลายงู ผูกถ้วน 6 ก็สมเร็นสรเต็จ แล้วเท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า หน้าต้นลายงูผูกปลาย ชายหางดาสาวแลมายักคิ้ว ให้สาวว่าไรใจขึ้นบานเท่านี้แลศรัทธาโยมอยู่โยม มากพร้อมกับด้วยญาติพี่น้องสร้างไว้ในพระศาสนา แล ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์สรเต็จแล้วนายเลยตัวบตีสักราย ข้าอยาก ได้บุญเต็มทีที่ก่อสาเซียตเอาที่บตีได้แล ข้าขอกุศล นาบุญอันนี้ไปรอดญาติโยมพี่น้องผู้ข้าชู้ชู้คนครูบา อาจารย์เทอะ ตนตัวข้าจักขอสุข 3 ประการหื้อได้ ถึงนิพพานเป็นที่แล้วแต่เทอะ
048	RBR003-148	สุรินทขาดก ผูก ต้น	กริยาอันกล่าวห้องสุรินท ชุมพผูกต้น ก็บังคมสมเร็จ สรเต็จแล้วเท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ ศรัทธาโยมดวงโยมคุ้มสร้างแล ขอสุข 3 ประการมี นิพพานเป็นยอดชู้คนผู้ข้าเขียนกับผู้สร้างขอหื้อได้ เหมือนกันแต่เทอะ นิพพาน ปจโย โหตุ
049	RBR003-149	สุรินทขาดก ผูก 2	กริยาอันสังฆวรรณาเทศนา ยังสุรินทชุมพผูกถ้วน 2 ก็ สมเสร็จสรเต็จแล้วเท่านี้ ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ ดวง คุ้มสร้างแล อย่าด่าข้าเนือบช่างดีหลาย เป็นดี อายุพี่น้องผู้พินชางเรอตัวแลนายเอย
050	RBR003-150	สุรินทขาดก ผูก 3	กริยาอันสังฆวรรณาพิเศษ เทศนาห้องเหตุสุรินท ขาดกผูกถ้วน 3 ก็สมเร็จ สรเต็จแล้วเท่านี้ก่อนแล	-ไม่มี-

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			แล	
051	RBR003-151	สุรินทชาตค ผูก 4	สุรินทชาตค นิติถิต์ สังวรรรณา สุรินทชาตคผูก 4 ก็สมเรียง สรเด็จแล้วเท่านี้ก่อนแล้ว แลนายเหย	-ไม่มี-
052	RBR003-152	สุรินทชาตค ผูก 5	สุรินทชาตค นิติถิต์ กรिया อันสังวรรรณาอันวิเศษ เทศนาห้องเหตุสุรินทชุมพู ผูกถ้วน 5 ก็สมเรียงสรเด็จ แล้วเท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ หน้าทับปลายสุรินทผูกปลายแลนายเหยแล ก็มี โยมคัมโยมดวงก็พร้อมไปด้วยลูกเต้าผู้ผู้คนก็มี ศรัทธาเอาใบลานมา ข้าเขียนบงามสักน้อยแลนาย เหย อย่าไปดำข้าเนอบงามสักกำเทอะแล รัสสภิกขุ จันทสอน บ่เคยสักน้อยแลอย่าไปเล่าขวัญดำ อย่า ไปดำข้อยเทอะ บ่ช่างแท้แท้แลตั้งแต่วันนี้ไปขอหือ
053	RBR003-153	อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกตัน	กล่าวยังสิรสาอ้อมล้อม ต่อมคำผูกตันก็สมเรียงสร เด็จแล้วเป็นห้องเท่านี้ ก่อนแลฯ	ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วยามค่าน้อย 1 แลนายเหย ขออย่าไปตี อย่าทายเทอะเนื้อ ที่ผิดก็ผิดก็ตีคำเดียว บ่ใครตี หลายแลทอวเหย ข้านี้คิดว่าดัดบลมหาใจเข้าออกบ ได้แล้ว ขอหือไปสู่ที่ตีจิมเทอะ กับทั้งผู้สร้างผู้เขียน ทั้ง 2 นี้จิมเทอะ ฯข้านี้เกิดมาชาติใดแสนใดขอมีสุข 3 ประการกับ ด้วยทั้งผู้สร้างผู้เขียนนี้จิมเทอะฯ รัสสภิกขุอินท สุวรรณอยู่บ้านมะโกแลนายเหยฯ ผู้มีศรัทธาที่เอา ลานมาหือเขียนนั้นชื่อว่า ศรีหน่อแก้ว บ้านใหม่แล นายเหย ฯ ปกหลัง ฯหน้าทับเค้าอ้อมล้อมต่อมคำผูกตันแลนายเหยฯ เขียนยามเมื่อทอวหล้าเป็นสมภารนั้นแล ฯรัสสภิกขุค้ำอยู่บ้านมะโกแลฯรัสสภิกขุสีหน่อแก้ว บ้านใหม่แลเป็นคนสร้างแลนายเหยฯ
054	RBR003-154	อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกปลาย(ผูก 2)	สุวรรณชาตค กล่าวห้อง สุวรรณชาตคก็สมเรียงจัก บอระมวลแก่กาละเท่านี้ ก่อนแลฯ	ปกหน้า อ้อมล้อมต่อมคำผูกปลาย ท้ายคัมภีร์ สรเด็จแล้วแล ฯ รัสสภิกขุศรีหน่อแก้ว บ้านใหม่ สร้างไว้ค้ำบูชาศาสนาแล ฯ รัสสภิกขุอินทสุวรรณ

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				อยู่บ้านมะโกแลนนายเหย อย่าไปตีหายเทอะเนื้อ บู้สู ชะนานหลายแล ทูอาวอ้าย(อวาย)คำเป็นผู้เขียน ทู อวอ้าย(อวาย)แก้วเป็นผู้สร้าง
055	RBR003-155	อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกตัน	กล่าวยัง สิริสาอ้อมล้อม ต่อมคำผูกตันก็สมเสร็จสร เต็จแล้วเป็นห้องหนึ่งก่อน แล ฯ	ท้ายคัมภีร์ ยังมีศรัทธาสสิภิกขุธรรมสอนเขมเขียนเมื่อบวชได้ 6 พระวัสสา ปีระกา เดือน 9
056	RBR003-156	อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกตัน	กล่าวยังสิริสาอ้อมล้อม ต่อมคำผูกตันก็สมเสร็จสี เต็จแล้วเป็นห้องเท่านี้ ก่อนแล ฯ	ท้ายคัมภีร์ สรเดจแล้วยามเที่ยงแลนายเจ้าเหย วันศุกร์ เดือน สิบสอง ขึ้น 4 คำ พร้าว่าได้ปีมะโรงนักษัตร ฉศก ทู พี่น้องทามิศรัทธาเอาใบลานมา นิมนต์รสสิภิกขุคัมภี ระเขียน ผู้เข้าขอสุข 3 ประการมีนิพพานเป็นยอด แต่เทอะ ฯ
057	RBR003-157	อ้อมล้อมต่อมคำ ผูกตัน	กล่าวยังสิริสาอ้อมล้อม ต่อมคำผูกตันก็สมเสร็จสร เต็จแล้วเป็นห้องก่อนแล แลแล	ปกหน้า หน้าต้นหนังสืออ้อมล้อมต่อมคำ นำต้นแลนนายเหย ท้ายคัมภีร์ สรเดจแล้วเดือนสาม แรมสิบค่ำ วันอังคารแลเจ้า เหย II จบเพลแล้ว รสสิภิกขุจันทสอน ภิกขุชาวเขียนไว้ II กับศาสนาโค ตมเจ้าตราบต่อเท่าเข้าสู่นิพพานปัจจโยโหตุ นิจ ฐวิธูว แก้วเข้าแต่เทอะ I กำลังหัดเขียนใหม่ ตัวปตี เพราะอยากใคร่ได้บุญเต็มที เขียนปตีเพราะว่าสาว มากายหน้าวัดทั้งวันวัน ใจปตี คำมาแล้วมันข้ามมา ตักสกาง กลางท่ง ข้ามมาสงน้ำ บ่ม่อข้ามหัน จำเป็น ผ่อมัน เอยมดูที่ผู้ใดตีตินั้นแล้วแล้ว
058	RBR003-158	สุรินทชุมพู ผูก ตัน	สุรินทชาตกำ นิตถิต์ กรिया อันกล่าวห้องสุรินทชุมพู ผูกตันก็บังคมสมเสร็จสร เต็จแล้วเท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า II หน้าทับเค้าสุรินทชุมพูผูกตันแลแล ฯ
059	RBR003-159	สุรินทชุมพู ผูก 2	สุรินทชาตกำ นิตถิต์ กรिया อันสังวรรณาทศนายังสุริ นทชุมพูผูกถ้วน 2 ก็สม เสร็จสรเต็จแล้วเท่านี้ก่อน	ปกหน้า II หน้าทับเค้าสุรินทชุมพูผูก 2 แลแล ฯ ท้ายคัมภีร์ เดือนแปดขึ้นคำ

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			แลแล	
060	RBR003-160	สุรินทชุมพู ผูก 3	สุรินทชาตกำ กริยาอัน สังวรณาวិเศษเทศนา ห้องเหตุสุรินทชาตผูก ถ้วน 3 ก็สมเสร็จสรเด็จ แล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า II หน้าทับเค้าสุรินทชุมพูผูก 3 แลแล ฯ
061	RBR003-161	สุรินทชุมพู ผูก 4	สุรินทชาตกำ นิติถิต์ สังวรณาสุรินทชาตผูก ถ้วน 4 ก็สมเสร็จสรเด็จ แล้วเท่านั้นก่อนแล ฯ	ปกหน้า II หน้าทับเค้าสุรินทชุมพูผูกถ้วน 4 แลนายเหย ฯ ท้ายคัมภีร์ จบเดือน 9 ขึ้น 12 ค่ำ วันอาทิตย์ ยามใกล้เพลแล นายเหย ศรีทธาคุณธมแล ขอหื้อถึงพระนิพพาน น ปัจจโย โหตุ เม พรินเต
062	RBR003-162	สุรินทชุมพู ผูก 5	สุรินทชาฏกำ นิภูจิตถิต์ กริยาอันสังวรณานอัน วิเศษเทศนาห้องเหตุสุริ นทชุมพูผูกถ้วน 5 ก็สม เสร็จสรเด็จแล้วเท่านั้นก่อน แล ฯ	ปกหน้า II หน้าทับเค้าสุรินทชุมพูผูกถ้วน 5 แลนายเหย ฯ ท้ายคัมภีร์ วัน (วัน ๔ ^{๑๓} ๕ ค่ำ/อักษรไทย) เท่านั้นแล สุรินทชุมพูปราบที่ปจุงกระทำบุญไปใจไว้ ๆ อย่าได้ ขาด ฯ เมื่อจักเทศนาหื้อตั้งเครื่องต่าง ๆ คือว่า ซ้อหื้อพอ ร้อยผืนแล ทุงก็ร้อย ข้าวก็ร้อยก้อน เทียนก็ร้อยเห ลุ่ม ฯ ประทีสก็ร้อยดวง ดอกไม้ก็ร้อยดอก ฯ หื้อบอ ระมวลแล้วจึงเทศนาธรรมหื้อแม่นยำในคัมภีร์ แล้วก็สัมฤทธิ์ตั้งเทศนามาแล มูลศรีทธาเลยออกเจ้า พึงแต่เค้าถึงปลายเทอะ
063	RBR003-163	อรพิม ผูกต้น	สัณณนนานิติถิตา กริยา อันกล่าวห้องพระยาจิกข ราชมรณาศตตายไปเพราะ ตันทา นิติถิตา ก็แล้ว เท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า หน้าทับเค้าอรพิมผูกต้นแลนายเหย ข้าเขียนปติ สัคน้อยตัวบ่เสมอกันสักน้อยเลือกตัวก็เท่าข้างเลือก ตัวก็เท่าแมวแลนายเหย ฐวิฐวิ แก่นายทองนาง ทรัพย์สร้างไว้ ท้ายคัมภีร์ รัสสภิกขุบุญอยู่บ้านให้(บ้านใหม่) เขียนบ่งามสัก น้อย
064	RBR003-164	อรพิม ผูก 2	กริยาอันกล่าวห้องนาง อรพิมมาเปลี่ยนตัวเป็น	ปกหน้า หน้าทับเค้าอรพิมผูกถ้วน 2 มี 3 ผูกกับกัน

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			ผู้ชายมาใส่ยานางสิมพลีแล้วแลหน้าไปบวชเป็นภิกขุสร้างศาลา นิตติตา ก็แล้วเท่านั้นก่อนแล	นายทองนางทรัพย์สร้างไว้ ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้ววันพฤหัสบดี เดือน 10 ขึ้น 11 ค่ำ แลนายเหย
065	RBR003-165	อรพิม ผูก 3	จิตตกุมารชาวกัม นิตติดี กิริยาอันกล่าวจาห้องจิตตราชชาติกบรพรพ์ปริจเฉทก็(บัง)คมสมเสร็จสรเด็จเท่านั้นก่อนแลแล	ปกหน้า หน้าทับเค้าอรพิมผูกปลาย มี 3 ผูกกับกันแลนายเหย นายทองนางทรัพย์สร้างไว้ ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วเดือน 11 ขึ้น 4 ค่ำ วันศุกร์แล
066	RBR003-166	อรพิม ผูกต้น	สังวณณา นิตติตา กิริยาอันกล่าวห้องพระยาจิกขราชมรณาศตตายไปเพราะตันทา นิตติตา ก็แล้วเท่านั้นก่อนแล กิริยาอันกล่าวห้องอรพิมผูกต้นก็แล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า อรพิม ท้ายคัมภีร์ สเด็จแล้ววัน 3 ยามค่ำ คุณเพิกเขียนไว้ บ่เคยสักคำเทอะ เขียนบ่ดีสักน้อยเหมือนปูหน้อยปูน้อยยาดคันทา ตัว 1 ทำข้าง ตัว 1 เहांแมว
067	RBR003-167	อรพิม ผูกปลาย (ผูก 3)	จิตตกุมารชาตกัม นิตติดีอันกล่าวจาห้องจิตตราชชาติกบรพรพ์ปริจเฉทก็บังคมสมเสร็จสรเด็จแล้วเท่านั้นก่อนแลนายเหย	หัวลาน อรพิมผูก 3 มีกับกัน 3 ผูก ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์สเด็จแล้วเดือน 11 แรม 2 ค่ำ พร้าว่าได้วันเสาร์ ปีมะแม รัศสภิกขุธรรมสอนแล เจ้าบ้านนาหนองแลนายเหย ปกหลัง หน้าทับเค้าอรพิมผูกปลายมี 3 ผูกกับกันแล
068	RBR003-168	สุทนต์ ผูกต้น	สุทนต์ชาตกัม นิตติดี กล่าวห้องสุทนต์ผูกต้นก็สมเสร็จสรเด็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ ยังมีนางแก้วมีศรัทธาเอาใบลานมาหื้อพู(ปู่)หนานธัมม์เขียนพร้อมกับลูกเขยชื่อว่า หนานถิ(ถลิ)ภริยาชื่อว่า นางอัน พร้อมใจกับเอาใบลานมาหื้อพู(ปู่)หนานธัมม์ ขอ(สุข) 3 ประการ หื้อได้ถึงนิพพาน พู(ปู่)หนานธัมม์เป็นผู้เขียนขอหื้อมีผญาปัญญาแต่เทอะ พู(ปู่)หนานธัมม์ขอสุข 3 ประการ หื้อได้ถึงนิพพานแต่เทอะ
069	RBR003-169	สุทนต์ ผูก 2	กิริยาจายังสุทนต์ชาตกัม นิตติดี ก็สรเด็จจบอมวล	หน้าปก หน้าหน้าหน้าทับเค้าเค้าหนังสือเจ้าสุทนต์แลนายเหย

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			ควรเท่านี้ก่อนแล สิ้นผูก 2 จบแล้ว	ข้าเขียนปดี่สักน้อย ลางตัวก็ใหญ่ ลางตัวก็น้อยแล นายเหย เอวนจตปุนตา พรามณิ หน้าทับเค้าหนังสือเจ้าสุท (ตัวเล็กหัวลาน) ท้ายคัมภีร์ ตัวบตีบ่งามแล้วเจ้าคุณเฮย อีสั่งนิบวชแต่น้อย มีอ บ่อวน(อ่อน?)บได้บายนมสาวหัวตาเฮย” / “สุท ตามมโนราแล สุทตามมโนราแล”
070	RBR003-170	สุทน ผูกปลาย (ผูก 3)	สุทนชาตกั นิตถิต์ ก็แล้ว เท่านี้ก่อนแล	หลังปกหน้า นายแปเขียน ท้ายคัมภีร์ ศรีทธานางแก้วหนานถิ(ถิ)นางอันมีไบลานมาทื่อ ปู่(พู)หนานธรรม ขอทื่อไบลานหุ้มทื่อเถิงเมืองฟ้าแล นิพพาน ขอสุข 3 ประการ ทื่อได้เถิงนิพพาน สุทนผูกปลาย ปู่(พู)หนานธรรมเขียนค้ำชูศาสนาพระโคตมเจ้า ขอ ทื่อมีผญาปัญญา รุฐู แก่ข้าเทอะ (นายแปะพรมพำณเรียนที่ 1 แล้วปางเมื่ออยู่วัด 5 พรรษา)
071	RBR003-171	ปทุมกุมาร ผูก ต้น	ปทุมมกุมมมาลี นฤฤดี กริยาอันกล่าวยังปทุม กุมารผูกต้นก็แล้วเท่านี้ ก่อนแล	ปกหน้า ๑ หน้าทับเค้าปทุมกุมาร ผูกต้นแล นา ห ๑-
072	RBR003-172	ปทุมกุมาร ผูก 2	ปทุมกุมารผูกถ้วน 2 ก็สม เสร็จเสร็จแล้วเท่านี้ก่อน แล	ปกหน้า ๑ หน้าทับเค้าปทุมกุมาร ผูก 2 แลนายเหย ๑-
073	RBR003-173	ปทุมกุมาร ผูก 3	ปทุมกุมาร ผูกถ้วน 3 ก็ สมเสร็จเสร็จแล้วเท่านี้ ก่อนแล ๑๑๑-	ปกหน้า ๑ หน้าทับเค้าปทุมกุมาร ผูก 3 แลนายเหย ๑- นิมนตั่งหัตถบาท องค์ที่บ้านบ่อ--- นิมนตี่ให้ธรรมเป็นทานด้วยวัน 1 4 4 (ธรรม, ดินสอ)
074	RBR003-174	ปทุมกุมาร ผูก ปลาย(ผูก 4)	ปทุมมชาตกั นิตถิต์ กริยาอันกล่าวสังวรรณวิ เศษเทศนาห้องเหตุปทุม	ปกหน้า ๑ หน้าทับเค้าปทุมกุมาร ผูกถ้วน 4 ปลายหมู่แล นายเหย ๑-

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			มาชดกก็สมเสร็จสรเด็จ แล้วเท่านี้ก่อนแล	หน้าดับเก่าเล่มปายและนายเหย (อักษรไทย, ปากกา)
075	RBR003-175	ปทุมกุมาร ผูก เดี่ยว	สุพรรณปทุมมุกขกุมม มานชาตก กิริยาอัน(ท) สนายังปทุมมุกขกุมม ชาตกก็สมเสร็จสรเด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ จุลศักราชล่วงไปได้ 2000 400 60 7 วัสสา สรเด็จ แล้วปีมะเมีย ฉศก ตกเข้าในวสันตฤดู เดือน 9 แรม 12 ค่ำ วัน 3 ยามตุดเพลแล้วน้อย 1 ศรัทธาโยมมุน โยมต้ายังอุบายขงชวายหาได้ยังโบลานมาหื้ออิ(กขุ) คุ้มเขียนปางเมื่ออยู่วัดทุ่งหญ้าคคมบาง ทางงามหาบ ได้สักหน่อย พอหยาดเป็นถ้อยติดตาม โบลานโยม มุนโยมตากับผู้เขียนขอหื้อมีสุข 3 ประการ มี นิพพานเป็นยอด น ปจจโย โหตุ เม นิจจ ริ้ว แก่ข้า แดเทอะ
076	RBR003-176	ปทุมบัวหอม ผูก ตัน	กิริยาอันสังวรณาแก้ไข ยังปทุมชาตกแต่เค้าเถิง ปลายเป็นนิยายอันมากมา เถิงกัณฑ์ผูกตัน จาบแล้ว ตนแก้วก็เทศนาไปภาย หน้าบหื้อชาต นักปราชญ์ เจ้าหากวิสัยชานยังปทุมผูก ตัน ก็สมเสร็จสรเด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล II	ปกหน้า บัวหอมผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา) (ผูกตันแล) (อักษรธรรม, ปากกา) โคณะบุตรชาตก (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ ปทุมบัวหอมผูกตันแล สรเด็จแล้วดาววันบายน้อย 1 แล ปีชวล เดือน 9(เลขไทย) 9 แรม 2 ค่ำพร้าว่าได้ วันจันทร์แก่ช้าน้อยแลเจ้าเหย ข้าเขียนบตีบงาม โหนแล เจ้าตนใดได้เล่าได้เรียนขออย่าไปตำพาพ้อ พาแม่ข้าแดเทอะ ตกก็ตก ผิดก็ผิดแล ลางตัวก็ใหญ่ ลางตัวก็หน้อย บ่เสมอ ข้าขอสุข 3 ประการมี นิพพานเป็นยอดแก่ข้าแดเทอะ รัสสิภิกขุสิเขียน บตี โหนแลเจ้าเหย เพราะว่าใครได้บุญเต็มที ริ้วริ้วแก่ ข้าเทอะ เขียนเมื่อวันจันทร์ที่ 1 เดือนกันยายน พ.ศ. 2433 ปีชวล ของวัดดอนมะโกและตรงกับวันจันทร์ แรม 2 ค่ำ เดือน 9 ปีชวล (อักษรไทย, ปากกา) ปกหลัง หน้าทับเค้าบัวหอมนายเหย มีกับกัน 5 ผูกเท่าอีแล
077	RBR003-177	ปทุมบัวหอม ผูก 2	กิริยาอันกล่าวสังวรณา ยังนิยายจาด้วยบัวหอม ทุติย กัณฑ์ถ้วน 2 ก็สม	ปกหน้า หน้าทับเค้าบัวหอมผูก 2 (เลขไทย) แลแลนายเหย ท้ายคัมภีร์

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			เสร็จเสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	บริบูรณ์เสร็จแล้วยามแจ้กใกล้ค่ำ พร่ำว่าได้ปี ชาลเดือน 9(เลขไทย) แรม 8(เลขไทย) ค่ำ พร่ำว่า ได้วัน 1(เลขไทย) แลนายเหย ข้าเขียนบตีบงามไหนแล เหตุใครได้บุญเต็มทีแล นายเหย ตกกับผิดเสียแควนหลายขอย่าไปด่าจา ขวัญข้าแท้เอนเจ้าเนอ ลางตัวก็น้อยบเสอแท้แล ข้าขอกุศลนาบุญอันนี้ไปรอดบิดามารดาครุบา อาจารย์ข้าจิมเทอะ เอื้อยอ้ายน้องข้าจิมเนอ เขียนเมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2433 ตรงกับวัน อาทิตย์ แรม 8 ค่ำ เดือน 9 ปีชาล ร.ศ. 109 เขียน เมื่ออยู่วัดดอนตะโกและ (อักษรไทย, ปากกา)
078	RBR003-178	ปทุมบัวหอม ผูก 5	กริยาอันมาแก้ไขธรรม เทศนายังโคนบุตรชาดก ยกแต่เค้าตราบต่อเท่าถึง ผูกถ้วน 5 ก็บังคสมเสร็จสร เสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล นิพ พาน ปจโย โหตุเม นิจจ รุวิ รุวิ แก่ข้าแดเทอะ	ปกหน้า หน้าทับเค้าปทุมบัวหอมผูกปลายมีกับกัน ๕ ผูกแล เหย พ.ศ. 2433 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ บัวหอมผูกปลายแลพอย่าได้นินทาจาขวัญข้อยแด เทอะ ทูพี่พระพี่เหย ใครได้บุญเต็มทีเหตว่าบช่างดี หลายแลนายเหย ขอให้อนาบุญไปรอดถึงครุบา อาจารย์ พ่อแม่พี่น้อง ชูผู้ชูคนแดเทอะ รัสสภิกขุสีเขียนแล ตกกับผิดเสียแควนหลาย ตัวก็บ เสมอกัน พอยังยายอยู่ถ้อยจิมเพิ่นทั้งนั้น
079	RBR003-179	ปทุมบัวหอม ผูก ต้น		ปกหน้า บัวหอม ผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเค้าบัวหอมผูกต้นแล สร้าง พ.ศ. 2442 ปีกุน (อักษรไทย, ปากกา)
080	RBR003-180	ปทุมบัวหอม ผูก 3	กริยาอันกล่าวสังวรธนา ยังปทุมคันธกัณฑ์ถ้วน 3 ก็สมเสร็จเสร็จแล้วบัวรวม ควรแก่กาลแล้วเท่านั้นก่อน แลแลนายเหย	ปกก่อนหน้า บัวหอม ผูก 3 (อักษรไทย, เมจิก) ปกหน้า ศรีทธาอาวหนานจันดีกับภริยาชื่อว่าอาเพียรมี ศรีทธาสร้างธัมม์ชื่อว่าอภิธรรม 3 ไตรกับบัวหอม ขอให้อไปรอดลูกผู้ 1 ชื่อว่าหนานปาน ลูกเขยผู้ 1 ชื่อว่า รอด นอกกว่านั้นทั้งบิดามารดาชูผู้ชูคนแด เทอะ นิพพาน ปจโย โหตุ จุ่มมีแก่ข้าแดเทอะ

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				หน้าทับเค้าปทุมบัวหอมผูก 3 แล บัวหอมผูก 3 (อักษรไทย)สร้างในพุทธศักราช 2442 แล(อักษรธรรม) พ.ศ. 2442(ไทย)
081	RBR003-181	ปทุมบัวหอม ผูก 4	กริยาอันกล่าวสังวรณายัง นิยายโคณบุตรชดกตั้งแต่ ปฐมกัณฑ์ถ้วน 3 มารอด จดถึงกัณฑ์ถ้วน 4 ก็สม เสร็จเสร็จแล้ววรวลเท่านี้ ก่อนแลฯ	ปกหน้า บัวหอมผูก 4 (ไทย) สร้าง พ.ศ. 2442 ปีกุน หน้าทับเค้าปทุมบัวหอมผูกถ้วน 4 ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้ววรวลเท่านี้เพียงแลนายเหย ขอขอสุข 3 ประการ มีนิพพานเป็นที่แล้วแดเทอะ ขอบุญค้ำบุญ ชูห้อมีประหยาปัญญาอันเฉลียวฉลาดอาจรู้แก่ไปส นา(ปริศนา)ปัญหาเสี่ยงชูปทงตัวแดเทอะ ศก 118 ปีกุนแลนายเหย เขียนปดิสักน้อยเพราะว่าเจ็บแอ เต็มทีแลทุ
082	RBR003-182	ปทุมบัวหอม ผูก ต้น	กริยาอันสังวรณาแก้ไข ยังปทุมชดกยกแต่เค้า ถึงปลายเป็นนิยายอัน มากมาถึงกัณฑ์ผูกต้นจา บแล้วตนแก้วก็เทศนาไป ภายหน้าบ่หื้อขาด นักปราชญ์เจ้าหาก วิสัยชานาปทุมผูกต้นก็สม เสร็จเสร็จแล้วเท่านี้ก่อนแล 	ปกหน้า นายทองอ่านหนังสือหัวนี้ยังบ่จบแต่ (อักษรไทย, ปากกา) บัวหอม ผูก 1 (อักษรไทย, เมจิก) ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้ววันอาทิตย์ ยามค่ำ เดือน 6 ออก 9 คำปี วอก รัสสภิกขุจัญทรอน (จันทซอน) เขียน หาทาง งามบ่ได้เหมือนปยุาดคันทนา อย่าไปใครหัวด่วนด่า เทอะ ตกที่ไตนิมนตใส่หื้อจิม ข้ำขอสุข 3 ประการมี นิพพานเป็นยอด ธุร์ธุร์ นปัจโย โทเหตุเม แก่ข้าน้อย แดเทอะ อห อันว่าข้ำจักปรารถนาเอาแก้วดวงเดียว เป็นที่พึง รัสสภิกขุเหรียญได้แต้มได้เขียนหนังสือผูก นี้ขอหื้อกุศลนาบุญอันนี้ไปรอดไป เถิงนมแม่ข้ำช เนื้อ
083	RBR003-183	ปทุมบัวหอม ผูก 2	กริยาอันกล่าวสังวรณา ยังนิยายจาด้วยดอกบัว หอมหุติยะกัณฑ์ถ้วน 2 ก็ แล้วเท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า บัวหอม ผูก 2 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ ผู้ข้าชื่อว่าอุตตระภิกขุ สร้างหนังสือบัวหอมไว้คำชู พุทธศาสนา ข้ำขอสุข 3 ประการมีนิพพานเป็นยอด แดเทอะ ปกหลัง

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				บัวหอมผูกทวนสอง (อักษรไทย, ปากกา) นายสกแก้ว เรียนแล้ว อยู่บ้านเทินหน่อ (อักษรไทย , ดินสอ)
084	RBR003-184	ปทุมบัวหอม ผูก 4	กริยาอันสังวรณายัง นิยายโคณบุตรตาดกตั้งแต่ ปฐมกัณฑ์ถ้วน 3 มารอด จอตเถิงกัณฑ์ถ้วน 4 ก็สม เสร็จเสร็จแล้วบัวรวมวล เท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า บัวหอม ผูก 4 สร้างจุลศักราช 1186 แล ผูกนี้ สร้างในสมัย ร.2-3 เดือน 11 แรม 9 ค่ำ วัน พุธ ปิวอก ในฤดูฝนยามบ่าย พ.ศ. 2367 แล(ธรรม) (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ จุลศักราชได้ 1186 ตัวในวอกฉนำ กัมโพช กรอม พิสัย ไทยภาษาว่าปีสัน เข้ามาในอุตตฤดูฝน เดือน 11 แรม 4 ค่ำ พร่ำว่าไต่วัน 4 ยามตุดซ้าย ก็มีวัน นั้นแล ข้าเรียนเขียนใหม่บ่งามสักหน่อยแล ตกที่ ใดขอหือใส่เสียจิม พิทุ พิพระเหย ขออย่าค่าข้า พร่องเทอะ รัมมีผูกนี้ชื่อว่าปทุมบัวหอมผูกสี่ นิจจ รุวิ แต่เทอะ โวหารตนข้าชื่อว่า คันธิยะรัสสภิกขุ เขียนบ่งามไหนแล ปกหลัง หน้าต้นปทุมบัว
085	RBR003-185	ปทุมบัวหอม ผูก 4	กริยาอันสังวรณายัง นิยายโคณบุตรตาดกตั้งแต่ ปฐมกัณฑ์ถ้วน 3 มารอด จอตเถิงกัณฑ์ 4 ก็สมเสร็จ สรเสร็จบัวรวมวลเท่านั้นก่อน แล	ปกหน้า บัวหอม ผูก 4 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้ววัน 2 ยามจัวตอติณบาน เดือน 5 ขึ้น 3 ค่ำ ปีมะแม สภศก ตกเข้ามาในสันตดู เมื่อ บ้านเมืองหอยระแหงเต็มทีแล จักเยียว ยังมีหนาน คำอ้าย กับนางสวอยอยู่บ้านปารวกก็อุบายขงขวย หาได้ III ปกหลัง พระฮอมเทศเมื่อกลางพรรษาที่ 1 ผูกนี้ (ไทย, ดินสอดำ)
086	RBR003-186	ปทุมบัวหอม ผูก 5		ปกหน้า ผูก 5 (อักษรไทย, เมจิก)
087	RBR003-187	หงส์หิน ผูกต้น	ทุกขตติยกุมารกณ ห้ปถมินิตถิติติ กริยาอัน	ปกหน้า หงษ์หินผูก 1 มีทั้งหมด 3 ผูก (อักษรไทย, ปากกา)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			<p>กล่าวทุกขัตติยะกุมาร ผูกต้นก็แล้วเท่านั้นก่อนแล</p>	<p>หัวลาน หงส์หิน ผูกต้น ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์สรเสร็จแล้ววันเสาร์ ยามเย็น 4 โมงแล ॥ มี อ้ายหนานเหมือนกับพี่น้องทองอินพร้อมกับลูกเต้าชู้ คนเอาไปลานมาหื้อภิกขุ ॥ คังคะสมจารหื้อ ขอส่วน บุญกับด้วยเนื้อ ผู้สร้างผู้จารก็หื้อได้บุญเท่ากันแล ตัวบตีสักน้อยกลางตัวก็ใหญ่กลางตัวก็หน้อย บเสมอ กันค่อยคุดไปเทอะ อ้ายน้อยอ้ายหนา(น) ๑ พุที่พุอาว เหย อ้ายตีเนื้อ ผิดทัดใดนิมนต์ใส่หื้อด้วยเนื้อ พุที่พุ อาวเหย นิมนต์คุดไปเทอะ เพราะว่าอยากได้บุญเต็ม ที ยังบช่างแท้เทอะนา เพราะว่าอยากได้สักอ้อยาแล ๥ นะหมุเหย ปางเมื่อบวชได้ 3 พรรษา ชูว์ชูว์ แด เทอะ ดีดี ขอหื้อได้หวมพระศาสนาพุชาติพุชาติขอ หื้อมีประหยาดเสียวฉลาดแล พอหื้อได้ไปสูที่ตีดีแล นา เจ้าหนา ช้าหานี้ ช้าไปทอดนี้ ช้าไปเถิงสวรรคที่ ตี หื้อได้เป็นสะควยและเศรษฐีพุชาติพุชาติ</p>
088	RBR003-188	หงส์หิน ผูก 2	<p>ทุกขขัตติยะสังวรธรรมา นิตติตา กริยาอันกล่าว เทศนายังทุกขขัตติยะ ชาตคผูกสองก็สมเสร็จสร เสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล</p>	<p>ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์สรเสร็จแล้วเดือนอ้าย ปีมะแม จวันเดือน ดับวันอาทิตย์ มีศรีทธาอ้ายหนานเหมือนกับพี่น้อง ทองอินพร้อมกับลูกเต้าชู้คนหาไปลานมาหื้อภิก(กข) คังคะสมจาร หื้ออ้ายหนานเหมือนไว้กับศาสนาพระ โคตมเจ้า ขอหื้อกุศลนาบุญอันนี้พาไปสูที่ตี บหื้อมี พยาอินใด ผู้สร้างผู้จารขอหื้อได้บุญเท่ากัน ๑ ตัวบ ตีสักน้อยพอเป็นถ้อยอยู่ยังไปลาน รังตัวก็เท่าช่าง รังตัวก็เท่าแมว รังก็ตัวใหญ่ รังตัวก็หน้อย บเสมอกัน สักหน้อย นิมนต์ผ้อหื้อถ้อเนื้อพุที่พุอาวเหยว่าอยาก ได้บุญ</p>
089	RBR003-189	หงส์หิน ผูก 3	<p>ทุกขขัตติยะชาตคั นิฎฐิต์ สังวรธรรมาเทศนาทุกข ขัตติยะชาตคผูกถ้วน 3 ก็ แล้วบัวรวมลกาลควร เท่านั้นก่อนแล</p>	<p>ปกหน้า หงษ์หินผูก 3 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์สรเสร็จแล้วปีมะแม เดือนยี่ แหม 9 คำ วัน อา 3 ยามบ่าย 4 โมง มีอ้ายหนานเหมือนกับพี่น้อง ทองอินพร้อมกับลูกชู้คนหาเอาไปลานมาหื้อภิกขุคัง</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				คะจารปางเมื่อบวชได้ 3 พรรษา เพราะว่าใครได้บุญเต็มทีผู้สร้างผู้จารก็ขอหื้อได้บุญเท่ากัน ตัวปตีสักน้อยพอเป็นถ้อยอยู่ในใบลาน
090	RBR003-190	หงส์หิน ผูกตัน	ทุกขชัตติยะกุมารณกณ ท่ ปถมึ นิตถิต์ กรียาอัน กล่าวทุกขชัตติยะผูกตันก็ แล้วเท่านั้นก่อนแล II	ปกหน้า หงหินผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ ยังมีศรัทธาลุงแดงกับอาทองแก้วแลอันอน กี่ พร้อมกันอุบายขงขวยหาขงใบลานหื้อข้าน้อยชื่อ รัสสภิกขงอกเขียนแล ขอหื้อกุศลนาบุญที่ข้าเจ้าได้ แต่มีได้เขียนยังธรรมคำสอนพระพุทเจ้าลาบต่อ เทาถึงภนิพพานแดเทอะเถิด จบจบจบจบ แล้วแล้ว แล้วแล้วแล้ว นายนายนายนาย เหยเหยเหยเหย เหยเหย
091	RBR003-191	หงส์หิน ผูกตัน	ทุกขชัตติยะกุมารกณท ปถมึ นิตถิต์ กรียาอัน กล่าวเทศนายังทุกข ชัตติยะชาดกผูกตันก็ บังคมสมเร็จสรเด็จแล้ว เท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า หงษหินผูกที่ 1 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ สรเด็จแล้วฉั้นเพลแล้วน้อย 1 แล เจ้าเหย สรเด็จ แล้วปีไ้ เดือน 10 ขึ้น 7 ค่ำ พรว่าไว้วัน 6 แลเจ้า เหย ตกกับผัดมันติดกันไปแลผัดไหนช่วยใส่หื้อจิม เทอะ เจ้าที่ไหว้ดอกไม้พั้นเหย อดสำหคอย พิจารณาเอาเทอะเจ้าเหย ยังมีศรัทธาทูพออินยังภัต ตะทั้ง 4 มีต้นว่าปัจจัยทั้ง 4 ขงขวยหามาได้แล้วก็ เอามาเปลี่ยนใบลานมา เพื่อ ว่าจักหื้อเป็นหวาเกาะ ผั้นไปทางหน้ามีต้นว่ากุลบุตร ภรรยา(พรินระยา) อันจตุตตายไปสู่ปรโลกไปภายหน้า ขวงขวยหามาได้ แล้วก็เอามาหื้อรัสสภิกขุเพื่อสร้างปางเมื่อ(อยู่)วัด บ้านกุดแก้ว กว่างสะบิตหนึ่งนั่งสะบิตหนึ่งนอน เพราะว่าใจระวิงระวอนเต็มที สติบมันที่มากันใจคิด บ่เหลือออก ปะไร ตัวแม่สายนอนเหนือตัวแม่เครือ ผักแคบแทบแล้วคลา เจ้ามาเชื่อเงินเคล้าอยู่เพื่อ เชื่อนาย อย่าเมื่อคลาทะราทแก้วทางเหนือก็เมื่อ เทอะนาย อย่าไปบ้านหนองคราม ขอนทหายหอคอย มารา II หน้าทับเค้าหงหินผูกตันแลนาเจ้าคอยพิจารณา

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>เอาเทอะเจ้าเหย พอบ่งามสักน้อยปาน 1 ปูน้อย ยาดคันทนา ด้ากาคะเรขตมาเพ้ ออย่าเอาสันพรานาด ดั่งกงหน้าตน หงหินมืออยู่ 31 ใบหน้าลานแลเจ้าเหย สรเด็จทุพ้ออินสร้างหนังสือหงหินผูกนี้(นอ)ไว้ค้ำชู พระศาสนาพระตถาคต ขอหื้อแผ่ผายไปโปรดบิดา มารดา ทุพ้ออินนั้นจิม ขอหื้อไปรอดไปเถิงปุยาตา ยายทุพ้ออินนั้นจิมเทอะ ขอหื้อไปรอดไปเถิงพี่น้อง พงศ์พันธุ์ ลูกเมียข้าจิม ขอหื้อกุศลนาบุญอันนี้จุงไป แปรผายไปเถิงสัตว์ตัวกรรมตัวเวรอันได้กระทำก็ดี อันบได้กระทำก็ดี ขอหื้อไปรอดคุณครูบาอาจารย์ ข้าแด่ ขอหื้อแปรปรายไปตนที่ท่านอันได้สั่งสอนก็ดี อันบได้สั่งสอนก็ดี ขอหื้อแปรผายไปเถิงเทพยดา อารักษ์อันอยู่ภายใน พระยาอินทร์ พระยาพรหม พระยามราช ท้าวจตุโลกบาลทั้ง 4 แม่ธรณีเป็น เจ้า ท่านจุงผ้อหันเล็งเห็นคันทนตัวทุพ้ออินนั้นดับ จิตไปแล้วแม่นว่าตนตัวผู้เขียนจิมตนตัวทุพ้ออินจิม ขอหื้อไปหวังเหนียวเอาแก้วสุข 3 ประการมี นิพพานเป็นยอด ขอกขอตเสียงทั้งมวลแด่เทอะ</p>
092	RBR003-192	หงส์หิน ผูกตัน	<p>ทุกขัตติยกุมมารกณฑ์ ปถม์ นิตถิต์ กริยาอัน กล่าวทุกขัตติยกุมารผูก ตันก็แล้วเท่านี้ก่อนแลแล แล</p>	<p>หน้าปก ทุกขัตติยกุมารผูกตัน (อักษรธรรม, ปากกา) ทุกขัตติยกุมาร (อักษรธรรม, ปากกา) โหงหินผูกตัน (อักษรธรรม, ปากกา) ทุกกะขัตติยกุมารผูกตัน (อักษรไทย, ปากกา) ทุกกะขัตติยกุมารผูกตัน (อักษรไทย, ปากกา) หงหินผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์ สรเด็จแล้วเดือน 10 ขึ้น 4 วันเสาร์ ข้าขอกุศลนา บุญไปรอดไปเถิงบิดามารดาข้าครูบาอาจารย์ข้าจิม ท่อพี่อ้ายอ้อจิมน้องข้าจิมคู่คน หน้าทับเค้าหนังสือหงส์หินมีกับกัน 3 ผูก นี้ผูกตัน แลแล้ว กุศลนาบุญตนตัวข้าขอหื้อได้หมื่นโกฏิ พัน โกฏิ 6 หมื่นโกฏิ ข้าสิกข์ไปข้าขอเร็ว ๆ บที่่อยากใจข้าเน้อ ข้าขอหื้อได้งาม ๆ ข้าอยากกินงามสักอิม 2 3 อิม</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>คลาข้าว แรม 2 ค่ำวันศุกร์เดือนแลปีกุน ปีกุนเดือน 9 แรม 2 ค่ำ ภัทวันศุกร์แลนายเหย ปี ชวด ปีฉลู ปีชาล ปีเถาะ ปีมะโรง ปีมะเส็ง ปีมะเมีย ปีมะแม วอก ระกา จอ กุน มีอยู่ 12 ปีกับกันนาย เหย</p>
093	RBR003-193	หงส์หิน ผูก ปลาย(ผูก 3)	ทุกขขัดตียชาตกำ นิภูริตี สังวรธนาเทศนาทุกข ขัดตียะชาตคผูกถ้วน ๓ กี่ บรมวลกาลเท่านีก่อนแล ๓	<p>ปกหน้า หงษ์หิน (อักษรไทย, ปากกา) นางเอยสร้างอยู่บ้านดอนกอกและ พ.ศ. 67 (ไทย, ปากกา) ปกใน ร่างตัวก็ใหญ่ร่างก็ตัวน้อยเหมือนตาไก่อ้อยน้อย (ไทย, ดินสอดำ) ผู้ پای (อักษรธรรม, ดินสอ) พ.ศ. 67 นายฉุย คุณทองคำ/ นายหงษ์ ใจมุ่ง/ นาย วงศ์ ชมภูพันธ์ ท้ายคัมภีร์ จบนายตัวบตีสักน้อย ตกที่เดนิมนต์ใส่หื้อจิมเนื้อ ตัวบตีสักน้อยกลางตัวก็ใหญ่กลางตัวก็น้อย พอ เป็นถ้อยอยู่โบลานแลนายเหย จบวันศุกร์ นางเอยสร้างอยู่วัดดอนกอก (อักษรไทย, ดินสอดำ)</p>
094	RBR003-194	หงส์หิน ผูก ปลาย (ผูก 3 ฉบับมาแต่ เชียงใหม่)	ทุกขขัดตียชาตกำ นิตถิติตี สังวรธนาเทศนาทุกข ขัดตียะชาตคผูกถ้วน ๓ กี่ บังคมสมเสร็จเสด็จแล้ว เท่านีก่อนแล ๓๕	<p>ปกหน้า หงษ์หินผูกปลาย (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเค้าหงษ์หินผูกปลายฉบับมาแต่เชียงใหม่ แลนายเหย ท้ายคัมภีร์ สรเด็จแล้วยามจักใกล้ อยา ฉันทเพลแลนายเหย สร เด็จแล้ววันพหัส สรเด็จแล้วปีชวดแลนา ๓ รัส ภิกขุกับปีทอง บ้านปู่ฟ้าแล้วเพิ่นมาอยู่วัดหนองบัว เพิ่นเขียน(หง)หินผูกนี้ไว้ค้ำชูพระศาสนา ข้าเกิดมา แสนใดขอหื้อข้ามีสติปัญญาเฉลียวฉลาด อา(จ)แก้ เปสสนาเสียงชูไม้ชูตัว ขอหื้อข้ามีใจดีเหมือนดัง เจ้ามโหสถ มีใจอดเหมือน 1 เจ้าเตเมแล</p>
095	RBR003-195	จันทฆาต ผูกตัน	มังคละวิวาหะ กริยาอัน	ปกหน้า

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			กล่าวจนถึงยังจันทฆาต ผูกต้นก็แล้วเท่านี้ก่อนแล	จันทฆาตผูกที่ 1 (อักษรไทย, ปากกา) ปกใน ผูกต้น (อักษรธรรม, ดินสอ) ท้ายคัมภีร์ ข้าเขียนหนังสือผูกนี้บตีบงามไหนแล ท่านเจ้าองค์ ใดได้เล่าได้เรียนได้เทศนานิมนต์พ่อหื้อถี้ถี้ พ่อบถี้ถี้กับ ฮู้จักตัวแล เหมือนไก่เขี่ยข้าวหุ้มองนั้นแลเจ้าเหย ขออย่าได้ด่าข้าแต่เทอะ บริบูรณ์สรเสร็จแล้วปีชวด เดือน 7 ออก 4 คำ วัน 6 ยามแลงจ้วควายตอมดิน บ้านแลเจ้าเหยนายเหย ตนตัวข้าขอสุข 3 มีนิพพาน เป็นยอดแต่เทอะ ขอหื้อสติประยาปัญญาแซ่ว เฉลียวฉลาดอาจชู้บพแท้ดีหลีแล
096	RBR003-196	จันทฆาต ผูก 2	กริยาอันกล่าวแก้ไขยัง นางพรหมจารีบั้งแทน แก้วก็แล้วเท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์เสร็จแล้วปีชวด ขึ้น 7 คำ วัน 5 บ่าย 3 โมง แล ยังมี(มอ)ศรัทธาอาวชายทองก็พร้อมทั้งภริยาผู้ ชื่อว่า นางธิดา(ธิดา) กับด้วยลูกเต้าพี่(พื่อ)น้องชู้ (ช่อ)ผู้(ผอ)ชู้(ช่อ)คนแลเจ้า ยังอุบายหาได้ยังโปดก ยังโปลานมาหื้อตนตัวผู้ข้าชื่อว่า รัสสภิกษุธรรมสอน แลผู้สร้างกับผู้เขียน ข้าขอหื้อได้บุญแต่เทอะ เขียน ตัวบตีสักน้อย ลางตัวก็เท่านี้วัก้อย ลางตัวก็เท่าแม่ มือ พี่ทองคี่ใดก็ดี พี่พระองคี่ใดก็ดี หรือคฤหัสสแล นักบวชได้เล่าได้เรียนได้เขียนได้อ่านอดสำหื้อพ่อหื้อถี้ ถี้ คั้นว่าพ่อบถี้ก็ปู้แล เพราะว่าตัวบตี เจ็บแวงเต็ม ที่ นั่งเขียนบได้ นั่งเขียนพร่องนอนเขียนพร่องแล หน้าทับเค้าเจ้าจันทฆาตผูกถ้วน 2 หน้าทับปลาย จันทฆาตมีกับกัน 4 ผูกทั้งมวลแล ทูอาวเหย กา ก่า ก้า ขา ข่า ข้า มา มา ม้า อ อ่า อี อี้ อู อู เอ โอ กขคคง จฉชฌญ ฎฐฑฒณ ตถทธน ปฝพภม ยลรวรสสหฬอ ออย ปฝพ หมหนนหยหุหุงหล 12345678910 20 210 75000 300000 (มักใช้ สระลอยแทนสระจม)
097	RBR003-197	จันทฆาต ผูก 3	กริยาอันกล่าวยังจันทฆาต ผูกถ้วน 3 ก็สรเสร็จแล้ว เท่านี้ก่อนแลแล	ปกหน้า จันทฆาตผูก 3 (อักษรไทย, ปากกา) จันทฆาตผูกถ้วน 3 (อักษรธรรม, ปากกา)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>หัวลาน</p> <p>จันทฆาต ผูกถ้วน 3 แล ท้ายคัมภีร์</p> <p>บริบูรณ์สรเสร็จแล้วแลนายเฮย ปีชวด โทศก ตกอยู่ ในคิมหันตฤดู เดือน 9 ขึ้น 9 ค่ำ พร่ำว่าได้วัน 7 ยามบ่ายแลนายเฮย II ยังมีศรัทธาอาวชายทองกับ ทั้งพระนลยะยา(ภรรยา)ชื่อว่า นางธิดาก็พร้อมทักบลูก ชายเต้าชายหญิง ขอหื้อเพิ่น</p>
098	RBR003-198	จันทฆาต ผูก 2	<p>กริยาอันกล่าวแก้ไขยัง นางพรหมจารีบั้งแทน แก้วก็แล้วเท่านั้นก่อนแล ทานเหย III</p>	<p>ปกหน้า</p> <p>จันทคาคผูก 2 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>บริบูรณ์เสร็จแล้ววัน 1 เดือน 8 แรม 10 ค่ำ ปีชวด โทศก ร้อยสิบ 9 แล้ว ข้าก็ยังมีศรัทธาพร้อมทักด้วย บิดามารดาพี่น้องญาติกาวงศาผู้ชู้คน ขอหื้อสุข 3 ประการ มีนิพพานเป็นยอด ข้าขอเอาอายุใบลาน เป็นที่พึ่งแดเทอะ</p> <p>รัศสิภิกขุธรรมสอนเขียนปางเมื่ออยู่วัดนาหนองแล หนังสือเจ้าจันทฆาตมี 4 ผูกกับกันแล และหน้าทับปลาย แต่ไกลตั้งอันเจ้าก็หนีเข้าไปสู่ป่า หาการตนหันแล คั้นว่านางมารอดเรือนแล้วตั้งอัน ย่าบริสุทธ์ก็จึงกล่าวเชิงนางผ้าขาวว่า ตาต ดุรา เจ้า ลูกรักแม่ อันว่า ชายผู้มาจอดเรือนรานี้ ภิกขุ ธรรมะเสนาอยู่วัดนาหนองฯ (อักษรไทย, ดินสอดำ) ธรรมเสนาฯ (ธรรมสอน) (อักษรธรรม, ดินสอดำ) กล่าวจันทฆาต ผูกสอง ก็แล้วเท่านั้นก่อนแล (อักษร ธรรม, ดินสอดำ)</p> <p>[เสนา = น่าจะใช้อักษรวิธีขอม สระเอ อา และมี ตัวสะกดเป็น สระอ คือคำว่า สอน ซึ่งสอดคล้อง กับชื่อในบันทึกผู้สร้างและฉบับอื่นๆ]</p>
099	RBR003-199	จันทฆาต ผูก ปลาย(ผูก 4)	<p>จันทฆาตกั นิตถิติ กริยา อันกล่าวยังจันทฆาต ชาตคผูกถ้วน 4 ก็บังคม สมเสร็จสรเสร็จแล้วบอรวมล ควรกาลธรรมเทศนาเท่านั้น</p>	<p>ปกหน้า</p> <p>มีกับกัน 4 ผูก จันทคาคผูกที่ 4 ผูกปลาย (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>บริบูรณ์แล้วยามเพลแล้วพอตีแลเจ้าเหย II เดือน 8</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			ก่อนแล	ศีล ปิซวดแล ยังมีศรัทธาทูพี่หลวงกับบิดามาดาที่ น้องชู้คนก็หาไปตักยังไปลานมาที่อดนตัวผู้ข้าชื่อ ว่า รัสสิกขุธรรมสอน บวชอยู่วัดหนองนา หาดัว แม่บ่ได้ หาทางใดก็บมีแลเจ้าเหยนายเหย ทูพี่หลวง พี่ก็ยังมี ผู้ตีปูนตีตุน แท้แล ผู้สร้างกับผู้เขียนขอหื้อ ได้บุญเท่ากันแท้เอะ ปกหลัง กล่าวจันทาคตผูกสี่ก็แล้วเท่านี้ก่อนแล (ธัมม, ดินสอดำ) พระภิกษุได้ พระภิกษุได้เทศน์ที่ ๑ แล้ว แยก --- (ธัมม, ดินสอดำ) ผูก 4 (อักษรไทย) (อักษรธรรม, ดินสอดำ) ผูก 4 (อักษรธรรม, ปากกา)
100	RBR003-200	จันทาคต ผูก 4	จันทาคต กั นิตถิต กั รียา ยังจันทาคตชาตผูกถ้วน 4 ก็บังคมสมเสร็จสรเสร็จแล วัชรมวลควรกาลเท่านี้ ก่อนแล	ปกหน้า จันทาคตผูก 4 (อักษรไทย, ปากกา) ต้นจันทาคตผูก 4 แลนายเอย จันทาคต (อักษรไทย, ดินสอดำ) ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้ว จันท์ แลนายเอย รัสสิกขุเพชรเขียน ไว้คำพระศาสนา เขียนแล้วยามเมื่อฉันจ้งหัน ข้า สร้างหนังสือกับ ข้าขอส่วนบุญไปรอดไปเถิงพ่อแม่ พี่น้องคุณแดเอะ ข้าเกิดมาชาติหน้าขอหื้อได้สุข 3 ประการ นิพพานเป็นยอดแลนายเอย //ข้าเขียน บ่งามสักน้อย ใจบ่ดีเพราะนางมัทรีเพิ่นอยานีผาก ขวาง เพราะหักมันเต็มทีแลนา ใจบ่ดีเพราะได้หันตัว แม่เพาเพราะมันใคร่สักเต็มทีแลนายเหย เขียนบ่ดี สักน้อยกลางตัวเท่าแมว ลางตัวเท่าข้าง ใจบ่ดี สักน้อย
101	RBR003-201	จันทาคต ผูก 4 ผูก 5	จันทาคต กั นิตถิต กั รียา อันกล่าวยังจันทาคต ชาตผูกถ้วน 4 ผูกถ้วน 4 ก็บังคมสมเสร็จสรเสร็จเท่านี้ ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ วัชรมวลควรกาลธรรมเทศนาเท่านี้ก่อนแล
102	RBR003-202	ก่ากาตำ ผูกต้น	พิมพ์าสิมพลียังปถม	ปกหน้า

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			<p>นิติคดี กิริยาอันสังวรธรรณา พิมพาขุ่นงิ้วผูกต้นก็ บังคมสมเสร็จสรเด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแลฯ</p>	<p>หน้าทับเค้าก่ากาดำผูกต้นแล ท้ายคัมภีร์ จบเท่านี้ก่อนแล รัสสภิกขุมา เขียนบ่งามสักน้อย เหมือนปุ่น้อยยาดคั่นนาแล หน้าทับปลายพิมพาข ุ่นงิ้วลั่นแล้วไหมคำหน้าปลายอ้ายก่ากาดำแล ปกหลัง หน้าทับเค้าก่ากาดำผูกต้น ทุพี่มาเขียนปางเมื่ออยู่วัดดอนแจง เพราะคิดฮอดอิ ไสกับทั้งอันาเต็มที ได้อู้กันไว้เพิ่นเอาไปกินเสีย หมดแล้ว ทุพี่มาลงนั่งไห้นอนไห้ เพราะว่าตัวแม่ได้อู้กัน เสีย อกเสียลงนั่งไห้นอนไห้ตั้ง ปีปี บ่นข้าวได้ 7 วัน กอ a b c d e f g h i j k l m n o p ***ลาน ซ. ทุพี่มา อีไสเพิ่นเอาไปกินแล้ว***</p>
103	RBR003-203	ก่ากาดำ ผูก 2	<p>กิริยาอันสังวรธรรณาจากห้อง คือว่านางพิมพาขุ่นงิ้วมา รอดผูกถั่ว 2 อันอาจารย์ เจ้าขอไว้เป็นโหวหารตาม นิทานกล่าวไว้วิสัยชชนา คลองโคบอคาถา นิติ ดา ก็สมเสร็จสรเด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล ฯ</p>	<p>ปกหน้า หน้าทับเค้าก่ากาดำผูก 2 แลนา นแล อยพพ ะ หัวลาน ก่ากาดำแล ผูก 4 แล ท้ายคัมภีร์ หน้าทับปลายก่ากาดำผูก 2 แลนายเหย รัสสภิกขุมา อย่าตีข้าเนื้อ ลางตัวก็หน้อยลางตัวก็ ใหญ่บ่ตีสักน้อยเหมือนแมวกายยาดคั่นนา หahaha โห เหวเหว ะ ะ ไอ อ ะ</p>
104	RBR003-204	ก่ากาดำ ผูก 3	<p>(กิริยา)อันกล่าวแกไขยัง พิมพาขุ่นงิ้วผูกถั่ว ๓ 73 ก็บังคมสมเสร็จสรเด็จ แล้วเท่านี้ก่อนแล ฯ</p>	<p>ปกหน้า หน้าทับเค้าก่ากาดำผูก ๓ แล ท้ายคัมภีร์ รัสสภิกขุมา คลั่งเต็มทีเสียรักติด...(ชำรุด) ปกหลัง หน้าทับปลายพิมพาขุ่นงิ้วผูก 3 แล หน้าปลายก่ากาดำบ่าวน้อยแลเมียเหย</p>
105	RBR003-205	ก่ากาดำ ผูก ปลาย(ผูก 4)	<p>กิริยาอันสังวรธรรณา พิมพาขุ่นงิ้วชาตกมาเถิง จตุตถ์นิติคดี ก็สมเสร็จสร</p>	<p>ปกหน้า หน้าทับเค้าก่ากาดำผูกปลายแล 20 ลานใบ ะใบ ลานกับ 1 บ่หันตีสักใบได้ พร่องก็มุ พร่องก็เหนียว</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			เสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล ะ	เขียนปางบวชอยู่วัดดอนแจ่ง บวชได้พระวิสาขบูชาเดียว รัสนภิกขุมาแล ปตือยากใคร่สักข์เต็มที ลิกข์บได้ เพราะว่าอายุบสม ะ ท้ายคัมภีร์ รัสนภิกขุมาเป็นก่ากาคำผูกปลาย ขอกุศลนาบุญ 3 ประการมีนิพพานเป็นที่แล้ว ปติ สักน้อย เหมือนปุ ยาดนา แล ะ ะ เพราะ ว่า หันน้อยหลอยกายมา ตักน้ำที่สระใหญ่ ใจที่จิตทวยกับหญิงงามสาวน้อย ะ ตัวแม่นาย ชูเชื้อตัว แม่เนื่อน้อย คิงค้ายชาย ทุ พนี้ มั่นบ่เลาไหน หลายพีมัว เมารักนาย ตัวคาย เลิ่น ชูจะหล่อน ะ พี้ได้หันดาวันลงคลาดคล้อยแล ออย่าดิเตียนข้าเนื้อ แลแล บุญทำบั้นเนืองนองสมกองโกฏิ ปไว้โหดเสวยสุข บ มีคำทุกข์สักกैया ไพร์ฟ้าราชชม ปางเมื่อพระอุดม ตนผันแผ้วเสวยราชแล้วขอบคลองธรรม
106	RBR003-206	ก่ากาคำ ผูกตัน	พิมพาสิมพลียงปถมนิตถิตติ กริยาสังวรณามาพิมพาข นุ่นจิวผูกตันบังคมมเรีจสร เสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า หน้าทับเค้าก่ากาคำผูกตันแล ะ ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้ววัน 5 เดือน 7 แหม 2 คำปีชวดแล รัสนภิกขุธรรมสอนมีศรัทธาได้สร้างไว้คำชูศาสนา พระพุทธเจ้า ข้าขอปรารถนาเอาสุข ๓ ประการ นิพพานเป็นที่แล้ว ะ เอื้อยเสามีศรัทธาบูชาเออธรรมพระเจ้าอันนี้หือเป็น ทานไว้กับศาสนาพระเจ้า
107	RBR003-207	ก่ากาคำ ผูก 2	กริยาอันสังวรณามา ห้องค่านางพิมพานุ่นจิว มารอดผูกถ้วน 2 อัน อาจารย์เจ้าขอเป็น โวหารตามนิทานกล่าวไว้ วิสัยชนาคองโคบออกคาถา นี้ก็สมเรีจสรเสร็จแล้วเท่านั้น ก่อนแล ะ	ปกหน้า ๓ หน้าทับเค้าหนังสือก่ากาคำผูกถ้วน 2 แล พิมพานุ่นจิวแล ะ ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้วปีชวดเดือน 7 แหม 9 คำ วัน 5 ยาม ก่อนเพลแล ขอสุข 3 ประการ นิพพานเป็นที่แล้ว ก่อนแล ศรัทธาเอื้อยเสาสร้างไว้ในพระพุทธเจ้าแห่ง เราก่อนแลแล ๓๐
108	RBR003-208	ก่ากาคำ ผูก 4	กริยาอันสังวรณา พิมพานุ่นจิวชาดกมาถึง	ปกหน้า ๓หน้าทับเค้าหนังสือ(เอื้อยในคำ รีก) ก่ากาคำผูกถ้วน

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			จตุตถ์นิคิต์ก็สมเสร็จสร เต็จแล้วเท้านี้ก่อนแล	4 ปลายแล๓๐- ท้ายคัมภีร์ สรเต็จแล้วยามเมื่อตวันใสนาแรงแล ปีชวดเดือน 8 ขึ้น 1 ค่ำ วัน 1 แล ข้าแต่สร้างธรรมพระเจ้าไว้ใน พระศาสนาหือข้าสุข 3 ประการมีนิพพานแด
109	RBR003-209	ก่ากาดำ ผูกตัน	พิมพ์าสิมพลียำ ปตถม นิคิต์ กิริยาอันสังวรธรรมา พิมพ์าขนุ่นจิวผูกตันก็แล้ว เท้านี้ก่อนแลแล๓๓	หัวลาน ก่ากาดำผูกตันแล ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์เสด็จแล้วบ่าย 2 โมง ปิมะเส็ง เดือนสิบเอ็ด แรมค้ำ 1 วันเสาร์ ศักราชได้ 2 พัน 4 ร้อย 4 สิบ 8 วัสสา ๓ บ่งามสักหน้อยแลเจ้าเหย พอเป็นถ้อยอยู่ ไปลาน บุคคลผู้ใดได้เล่าได้เทศนาพิจารณาดูหือหือ ถึ ๓ เทอะ ตกที่ไหนใส่หือจิมเทอะทุพีเหย ข้าขอสุข สามประการนิพพานที่แล้ว นิจจุวแล๓ อย่าไปใคร หัวขวัญช้อยเนื้อทุพี ไตวอก เหย๓ ตั้งใจเอาบุญกับ กันอย่าไปไปใครหัวขวัญข้าแท้ได้ ชัดปได้๓
110	RBR003-210	ก่ากาดำ ผูก ปลาย	กิริยาอันสังวรธรรมา พิมพ์าขนุ่นจิวชาดกมาถึง จตุตถ์ นิคิต์ ก็สมเสร็จสร เต็จแล้วเท้านี้ก่อนแล	ปกหน้า ก่ากาดำผูกปลาย (อักษรไทย, ปากกา) เขียนจบเมื่อบ่าย 2 โมง ปิมะเส็งเดือน 11 ขึ้น 8 ค่ำ วันเสาร์ ศักราชได้ 2448 พรรษา (อักษรไทย, ปากกา) ปกใน นายทองบ้านหนองขามเรียนที่ 1 แล้ว ข้า เข้า โรงเรียนอยู่ชั้น ป 1 (อักษรไทย, ดินสอ) ท้ายคัมภีร์ ๓ บริบูรณ์เสด็จแล้วบ่าย 2 โมง ปิมะเส็ง เดือนสิบ เอ็ด ขึ้น 9 ค่ำ พรำวันเสาร์ ปางเมื่อศักราชได้ 2 พัน 4 ร้อย 4 สิบ 8 วัสสา ยังมีศรัทธาคณโตวอก หาได้ยังไปลานมาหือข้าผู้ชื่อ ว่า รัสสิภิกขุธรรมสอน เขียนปางอยู่วัดบ้านกุด เพื่อ จักสร้างไว้ค้ำศาสนา 5 พันวัสสา โคตมเจ้า เตชะ ข้าได้เขียนหือปัญญาเหมือนเจ้ามโหสถ ขอหือข้าได้ เถิงโสตา สกิทาคา อนาคา อรหันตาเจ้าเข้าสู่ นิพพานเป็นที่แล้วเทอะ นิพพาน ปงโย โหตุ เม นิจ

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>รุ้ว แดเทอะฯ</p> <p>บ่งามไหนหลายเป็นตาดิอายเพิ่นแท้เด ตัวใหญ่ก็ใหญ่ ตัวน้อยก็น้อยเหมือนแ่น้อยเขียนเท่าหนทาง บ่เคยสักคำเทอะแลเจ้าเหย อยากได้บุญเต็มที ตกที่ใดใส่หื้อจิมเทอะ ทุพีพระพีเหย ดูหื้อถี้เทอะ อย่าไปใคร่หัวขวัญช้ำน้อ อย่าไปเหอะช้ำน้อ ใจช้ำปัสติบตั้ง เป็นตาดิอายทุพี ไตวอก แท้เด ทุพี ไตวอกเหย ไปใคร่หัวขวัญน้อ</p>
111	RBR003-211	ก่ากาดำ ผูกตัน	<p>พิมพ์าสิมพลี อันว่ายัง</p> <p>ปฐมกริยาอันสังวรณายัง</p> <p>มีพพานุ่นจิวผูกตันก็แล้ว</p> <p>เท่านั้นก่อนแล ฯ</p>	<p>ปกหน้า</p> <p>กล่ากาดำผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>๑หน้าทับเค้าพิมพ์าขนุ่นจิวผูกตันแลนายเหมย่วน</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>บริบูรณ์สรเสร็จแล้วปัจจ ๑ศก ตกอยู่ในฤดู เดือนสิบ</p> <p>เบ็ด ขึ้น 5 ค่ำ พร่ำว่าได้วันเสาร์แลนายเหย รัสส</p> <p>ภิกขุทอง บ้านใหญ่ปาน เพราะว่าจะอยากได้กุศนาบุญ</p> <p>เต็มที ขอหื้อได้เหมือนค่านิกคำภาวนาแดเทอะ</p> <p>เขียนบ่งามสักน้อย ตัวที่ใหญ่ก็ใหญ่ ที่น้อยก็น้อย ที่</p> <p>ตกก็ตก ค้นว่าผู้ใดได้เล่าได้อ่านก็พิจารณาดูหื้อถี้</p> <p>เทอะ เพราะบ่เคยเขียน หัดเขียนใหม่แลนายเหย</p> <p>อย่าไปด่าช้ำน้อ เพราะใครได้คำแก้แกลสสนาปัญหา</p> <p>เหมือนดังพิมพ์าขนุ่นจิวบอกปัญหาหื้อเจ้าก่ากาดำ</p> <p>นั้นแลนายเหย</p> <p>มี 4 ผูกกับกันแลนายเหย(ดินสอ)</p>
112	RBR003-212	ก่ากาดำ ผูก 3		<p>ปกหน้า</p> <p>กล่ากาดำผูก 3 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>พิมพ์าขนุ่นจิวผูก 3 มี 4 ผูกกับกัน หนังสือวัดหนอง</p> <p>บัวแล</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>ฯโทฯฯ สังวรณายังพิมพ์าขนุ่นจิวผูกถ้วณ ๓ ก็สม</p> <p>เสร็จสรเสร็จเท่านั้นก่อนแล ฯ๑๐-</p> <p>มี 4 ผูกกับกันแล(ดินสอ)</p>
113	RBR003-213	ก่ากาดำ ผูกตัน	<p>พิมพ์าสิมพลี ยัง ปถม</p> <p>นิติติต กริยาสังวรณา</p>	<p>ปกหน้า</p> <p>กล่ากาดำผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา)</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			พิมพ์พานุ่นจิวผู้คนที่ บังคมสมเสร็จเสร็จแล้ว เท่านั้นก่อน	๑ หน้าทับเค้ากำกับคำผู้คนที่ ภิกขุพรหมสอนอยู่บ้านหลายหนอง เขียนหนังสือนี้ ขอให้อำนาจศาสนาต่อเทพพระอรียะ
114	RBR003-214	กำกับคำ ผู้คนที่	พิมพ์พาสิมพลีย์ ปดถม นิติติติ กิริยาสังวรณา พิมพ์พานุ่นจิวผู้คนที่ บังคมสมเสร็จเสร็จแล้ว เท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า กำกับคำผู้คนที่ 1 (อักษรไทย, ปากกา) รองปก กำกับคำผู้คนที่ ๑พิมพ์พานุ่นจิวผู้คนที่ รองปกใน ทุพพิทอง รา-- กขคคงจสชชยตถทธนปพพม รองปก 2 หน้าทับเค้าหนังสือกำกับคำผู้คนที่แลนายเหย รัสสิกขุ ทอง บ้านไหล่น้ำ 3 นายท่านทั้งหลายเหย ท้ายคัมภีร์ เขียนพิมพ์พานุ่นจิวผู้คนที่แล้ววันเสาร์ ยามใกล้ค่ำ แลนายเหย รัสสิกขุทองเขียนหนังสือผู้คนที่ ขอส่วน บุญไปรอดไปเถิงบิดามารดาข้าจิมเฑาะ กับตัวข้า จิมเฑาะ กับครูบาอาจารย์ข้าจิมเฑาะ กับญาติวงศ์ ข้าจิมเฑาะ จบ อู่วิวู แลแลแลแลแล รุรุรุ ฌฉฉ ข้าเกิดมาชาติใดแสนใดขอให้อมีสติปัญญา)คุชาติ เฑาะ
115	RBR003-215	กำกับคำ ผู้คนที่ 3	กิริยาอันกล่าวแก่ไชยัง พิมพ์พานุ่นจิวผู้คนที่ 3 ก็ สมเสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า กำกับคำมาจากบางกะโต (อักษรไทย, ปากกา) พิมพ์พานุ่นจิวผู้คนที่ 3 แล ๆ มีกับกัน 4 ผู้คน รองปก กำกับคำมาจากบางกะโต (อักษรไทย, ปากกา) รองปกหลัง ก็มีแลนายเหย กรุณาสัตตหิงสา
116	RBR003-216	หอยสังข์ ผู้คนที่	สุวรรณสงขราชาชาติกั นิมูริติ กิริยาอันกล่าวยัง สุวรรณสังขราชาผู้คนที่ ก็ เสด็จบอระมวลเท่านั้นก่อน แลนา ๆ	ปกหน้า หอยสังข์ผู้คนที่ 1 มี 6 ผู้กับกัน (อักษรไทย, ปากกา) นายเรียนเรียนที่ 1 แล้วบ้านดอนชาติ (อักษรไทย, ดินสอ) หลังปกหน้า อ่านออกแล้วหนา (อักษรไทย, ดินสอ) รองปก

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>นายทองหุ่ยมันเรียนที่หนึ่งแล้ว (จารไม่ลงหมึก)</p> <p>หัวลาน</p> <p>ผูกต้นหอยสังข์</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>อย่าไปตำผมเน้อขุนท้าวเหยยกลางตัวก็ใหญ่</p> <p>ปกหลัง</p> <p>ผูกต้น วัดคอนบาน หอยสังข์ผูกต้น (ดินสอ)</p>
117	RBR003-217	หอยสังข์ ผูก 2	สุวรรณสังขราช นิตฤตา กริยาสังขวรรณาสังขราช กัณฑ์ถ้วน 4 ก็สรเด็จบอ ระมวลควรแก้เท่านี้ก่อน แล	<p>ปกหน้า</p> <p>หอยสังข์ผูกที่ 2 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>หอยสังข์ผูก 2 ผูก 2 วัดใหญ่</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>สรเด็จแล้วยามเมื่อตาวันบายโมง 1 แลนายเหยย พราว่าได้อังคารแลนายเหยย ยามเมื่อเพิ่นเทศน์ คาถาพันนั้นแลนายเหยย เพราะจิ้นนั้นตัวบิต เพราะที่หันอื่นนั้นมันนั่งอยู่อิม หัวคันได อี้ 1 นั้นมันอยู่ทัดเสาหันหนาอาเหยย ริสสิกขุคืออยู่บ้านนาหนองเขียนหนังสือหอยสังข์นี้ ไว้ค้ำชู(ศา)สนา มีทุโห พร้อมด้วยโยมดี โยมมูลกับ เอื้อยมี อิทธิพิย อีข้า บ่าเหือน บ่าเจียม บ่าเคียม กับ ทุพิโห อย่าได้ตำข้าเน้อทุพิโหเหยย เพราะหัวใจบตี หันสามันมาวัดวันเทศน์คาถานั้นหนาอาเหยย แก้ม อ่องต้อง ทองบพอให้ เจ้ารอเอาให้พอเพื่อง พิพย เหยย พิพยเหยย โยมดีโยมมสร้างไว้กับ(ศา)สนา 5000 วัสสา</p> <p>ปกหลัง</p> <p>ผูก 2 วัดอ่างทอง (ไทย, ดินสอ)</p>
118	RBR003-218	หอยสังข์ ผูก 4	สุวรรณสังขราช นิตฤตา กริยาอันกล่าวสุวรรณสังข ราชผูกถ้วน 4 ก็ ๑ บอระ มวลเท่านี้ก่อนแล ๑	<p>ปกหน้า</p> <p>หน้าทับเค้าสุวรรณหอยสังข์ ผูกถ้วน 4 แล นายเหยย</p> <p>รองปก</p> <p>ใบลานอย่างดีที่สุดของเต็ดผู้ดี - ในปีที 2 พศ 2483 -----(อักษรไทย, ปากกา)</p>
119	RBR003-219	หอยสังข์ ผูก 5	สุวรรณสงขราช นิฎฐิตา กริยาอันจายังสุวรรณสังข ราชกัณฑ์ถ้วน 5 ก็เสด็จ	<p>ปกหน้า</p> <p>หอยสังข์ผูก 5 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>หน้าทับเค้าสุวรรณหอยสังข์ผูก 5 มีอยู่ 6 ผูก</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			บอระมาลเท่านั้นก่อนแล ๑๓	หัวลาน เจ้าสุวรรณหอยสังข์ผูก 5 มี 6 ผูกกับกัน ๆ บ้าน หนองผ้าขาวนามนาโพ ๆ วัดโพธิ ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้ววันเสาร์ ในเพล แลนายเหยย ที่นี้ รัส ภิกขุอิน อยู่บ้านมะโก มีศรัทธากับทั้งบิดาคือว่า พ่อ มารดาชื่อว่า แม่แห่งข้า กับทับ(ทั้ง)พี่อายพี่เอื้อย พร้อมกันมีศรัทธากับผู้สร้างหนังสือกับนี้ ชื่อว่า เจ้าสุวรรณหอยสังข์ ผูก 5 เสด็จแล้วปัจจ เดือน 6 ขึ้น 4 ค่ำ วัน 6 ข้านี้(อ)หังว่าเขียนปางมลักน้อยแท้ใด ลาง ตัวเหียงหัวเข้า ลางตัวเหียงหัวออก ค้นว่าผิดที่ได้ ใส่หื้อข้าเทอะเนื้อ ๑๓”
120	RBR003-220	หอยสังข์ ผูก 6	สุวรรณสงขราชาติ นิติดี แล	ปกหน้า หอยสังข์ผูก 6 ปลายหมู่ (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเค้าชาตผูก 6 ๖๕ หัวลาน ผูก 6 (ดินสอ) ท้ายคัมภีร์ รัสภิกขุปัญหาเขียน อยู่วัดพระแก้วกว้าง
121	RBR003-221	หอยสังข์ ผูก 6		ปกหน้า หน้าทับเค้าสุวรรณหอยสังข์ผูกถ้วน 6 หมดกันเท่าอี่ แลนาย หอยสังข์ผูก 6 ปลายหมู่ (ไทย, ปากกา)
122	RBR003-222	หอยสังข์ ผูก 6	สุวรรณสงขชาติ นิฎฐิตี ก็แล้วเท่านั้นก่อนแล ๆ๑	ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วจบเมื่อเพลแล ขึ้นสิบ 3 ค่ำ เดือนอ้าย ขึ้น 13 ค่ำ วันพุธแล ทุโห หาไบลานมาหื้อทุมุน ชี่ร้ายไร้ เขียนปติ ลักน้อย เหมือนปยุาดคันนาแลนายเหยย บ่เคยลัก คำเทื่อ กะลึงหัดใหม่แลเจ้าข้าเหยย อย่าไปติ เทอะเนื้อ กะลึงเป็นเขยใหม่ ชันตัวก็ใหญ่ ชันตัวก็ น้อย บ่เหมือนกันดอก ค่อยคูไปหื้อถี่เนื้อ ผู้ข้าเขียนอยากใคร่ได้บุญเต็มทีแล ทุโห กับโยมดี โยมมุน เอื้อยมี อีทิพย์ อีจำ บ่าเรื่อน บ่าจูย บ่า เคียม แลนายเหยย มาพร้อมกัน จังได้สร้าง

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				หน้าต้นพระยาสี่เสائر
124	RBR003-224	พระยาสี่เสائر ผูก 2	สังวรรณานิตติดา กล่าว ห้องพระยาสี่เสائرก็สมเสร็จ สรเสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	<p>ปกหน้า พญาสี่เส้าผูกที่ 2 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์เสด็จแล้วเดือน 9 แรม 4 ค่ำแลนายเหย กลางตัวก็ใหญ่ กลางตัวก็น้อย กลางตัวก็บั้นหัวไปตั้ง เหนือ กลางตัวบั้นหัวไปทางใต้ ตัวโห้ขึ้นมาแล รัสส ภิกษุธรรมสอนพร้อมกับโยมเมาะ โยมอิน ญาติที่ น้องวงศาผู้ชู้คนเทอะ เอื้อยอ้ายน้องแลนายเหย รัสสภิกษุธรรมสอน อยู่วัดนาหนอง บ้านอยู่ดอน กอกเกาะ ตัวบตีบงามสักน้อย พระยาอินทร์ พระ ยาพรหม พระยายมราชแลนายเหย หน้าทับปลาย (เขียนอักษรไทยด้วยดินสอดำ) “ปา อะ กา มุ สุ จิ”</p> <p>ปกหลัง พระยาสี่เสائر ผูก 2 พระยาสี่เสائر ผูก 2 (ดินสอด)</p>
125	RBR003-225	พระยาสี่เสائر ผูก 3	กริยาน์กล่าวจายังพระ ยาสี่เสائرผูกถ้วน 3 ก็แล้ว เท่านั้นก่อนแล II	<p>ปกหน้า พญาสี่เส้าผูกที่ 3 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วยามค่ำ เดือน 9 กลางเดือนแลนายเหย เดือน 9 กลางเดือนจวันเสาร์นายเหย ตัวบตีบงาม สักน้อยนายเหย รัสสภิกษุธรรมสอนยังหาไปอนมา เขียนพระยาสี่เสائرแลพร้อมกับลูกเต้าหลานหลาน ยังมีโยมเมาะ กับโยมเอน กับเอื้อยนวล กับอ้าย หนังหลวง กับเอื้อยคำ อ้ายกองเป็นลูกหล้า ยัง มีรัสสภิกษุเขียวเป็นผู้เขียนแลนายเหย ทูที่พระที่ กอยพิจารณาอุเทอะ ทูที่พระที่เหย ใครได้บุญเต็มที เจ้าเหย</p>
126	RBR003-226	พระยาสี่เสائر ผูกต้น	สังวรรณากล่าวห้องพระ ยาสี่เสائرผูกต้นก็บักมสม เสร็จสรเสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	<p>ปกหน้า พญาสี่เส้าผูกที่ 1 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>หน้าทับเค้าหนังสือพระยาสี่เสائرผูกต้นแลนายเหย มีกับกักัน 3 ผูกนี้ ผูกต้นบได้อยู่</p> <p>ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้วเดือน 9 แรม 5 วันจันทร์ ปีชวดแลนาย</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				เหย อย่าได้ตีข้าเนื้อ ยิ่งบ่สนัดเพื่อ
127	RBR003-227	พระยาสี่เสารี่ ผูก 2	สังวรรณากล่าวห้องพระ ยาสี่เสารี่ผูก 2 ก็สมเสร็จสร เสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล บ่ สนัดแท้	ปกหน้า พระยาสี่เสารี่ ผูก 2 มี 3 คั้นว่าพระยาสี่เ หน้าทับเค้าพระยาสี่เสารี่ผูก 2 แลนาย พยาสี่เสากผูก 2 (อักษรไทย, ปากกา) ปกหลัง หน้าทับเค้าพระยาสี่เสารี่ผูก 2 มี 3 ผูกกับกัน บ่ใคร สะสันทัดแท้
128	RBR003-228	พระยาสี่เสารี่ ผูก 3	กริยานักล่าวห้องพระยา สี่เสารี่ผูกถ้วน 3 ก็สมเสร็จ สรเสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า พยาสี่เสากผูก 3 อักษร(ไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ พระยาสี่เสารี่คัมภีร์นี้มี 3 ผูกกับกันเท่าอันแล ข้า เขียนบตี ลางตัวใหญ่ลางตัวก็้อย อย่าได้ดำข้าเนื้อ เพราะบ่สนัดแท้ พอเป็นถ้อยอยู่ในโบลาน ข้า สร้างไว้ขอหื้อนิพพานชาตินี้ชาติหน้า รัสสภิกขุอินธ สอนอยู่วัดหนองบัวข้างวัดนา
129	RBR003-229	พระยาสี่เสารี่ ผูก 1	สังวรรณา นิภูฐิตา กล่าว ห้องพระยาสี่เสารี่ผูกต้นก็ บั้งคมสมเสร็จสรเสร็จแล้ว เท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า พยาสี่เสากผูก 3 (อักษรไทย, ปากกา) หัวลาน หน้าต้นพระยาสี่เสารี่ผูกต้น (ดินสอ) ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้วเวลาตวันบ่ายแลนายเอย หน้าต้น หนังสือพระยาสี่เสารี่แลนายเอย หนังสืออาคัม มี มีศรีทษามาลามาหาข้าพเจ้าตนชื่อว่า รัสสภิกขุอยู่ สร้างหนังสือพระยาสี่เสารี่นี้หื้อได้ในศาสนา พระพุทเจ้าแลนายเอย ขอกุศลนาบุญนี้ไปค้าชูเจ้าศรีทษาทินตนชื่อว่าอาคัม นั้นแดเทอะ นิจจี่ นิจจี่ ฐูว์ฐูว์ แก่ข้าแดเทอะ น ปจจ โย โทตุเม อาคัมบ้านดอนกอก ฟินชักชวนกันพร้อมกับลูก 6 คน เอ้อยซา เอ้อยขันแก้ว หนานคำ หนานนา เอ้อยฟองคำพอก อีเตยเป็นลูกหลานนายเหย ขอหื้อ กุศลนาบุญอันนี้ไปรอดไปเถิงชูผู้ชูคนแดเทอะ

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				ข้าพเจ้าเขียนหนังสือ ผูกนี้ข้าขออนุโมทนาส่วนบุญกับแต่เทอะ
130	RBR003-230	พระยาสี่เสาร์ ผูก 2	สังวรธรรมา นิตลิตา ก้าว ห้องพระยาสี่เสาร์ก็สมเสร็จ สรเสร็จแล้วเท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์เสด็จแล้วเดือน 4 แรม 14 ค่ำแลนายเหย กลางตัวก็ใหญ่กลางตัวก็น้อย ลงบั้นหัวไปตั้งเหนือ กลางตัวบั้นหัวไปตั้งได้ ลงตัวให้ขึ้นมาแลนายเหย
131	RBR003-231	พระยาสี่เสาร์ ผูก 3	กริยาอันกล่าวจายังพระยา สี่เสาร์ผูกถ้วน 3 ก็แล้ว เท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า พญาสี่เสาร์ผูกที่ 3 (อักษรไทย, ปากกา) หลังปกหน้า พระยาสี่เสาร์ผูก 3 แลนา พระยาสี่เสาร์ผูก 3 (ดินสอ) ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วยามเข้าได้เข้าไฟแลนา หนังสืออาคัมพินเป็นเค้าพร้อมไปด้วยลูกเต้า นาง ชาคน 1 นางขันแก้ว หนานคำ หนานนา นางฟอง นางคำปอ นางเตยเป็นหล้า คริวหอม หนาน พรมพินก็ชักชวนได้ขงขวยหาได้ยังโบลานมาหื้อผู้ ข้าตนชื่อว่า รัสสภิกขุอยู่ เป็นผู้เขียนแล ปกหลัง พญาสี่เสาร์ผูก 3 (ดินสอ)
132	RBR003-232	พระยาสี่เสาร์ ผูก 2	สัณณนา นิภูฐิตา กล่าว ห้องพระยาสี่เสาร์ ก็บังคม สมเสร็จเสด็จแล้วเท่านี้ก่อน แล ฯ๑๑๑	ปกหน้า พญาสี่เสาร์ผูกที่ 2 (อักษรไทย, ปากกา) รองปก ๓ หน้าต้นพระยาสี่เสาร์ผูก 2 แล น ห มีอยู่ 3 ผูก แล นา ห ๓๑๑ ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วดาววันบายแลนาห อันว่ารัสสภิกขุสะเขียน บดสักหน่อย เพราะว่าบ่เคยเขียนสักคำเทื่อ ผิดที่ได้ ใส่หื้อจิมเทอะ ทูที่ทูลาวองคืดก็แล้ว คั้นว่าได้เล่า เรียนก็ตี ได้เทศน์แล้ว อย่าไปใคร่หัวข้อยเนื้อ นิพ พานปลจโย โทตุ เม นิจจ ฐูว์ ฐูว์ แก่ข้าแต่เทอะ ๑๑๑”
133	RBR003-233	พระยาสี่เสาร์ ผูกปลาย(ผูก 3)	กริยาอันกล่าวห้องพระยา สี่เสาร์ผูก 3 สมเสร็จสรเสร็จ	ปกหน้า พญาสี่เสาร์ผูกที่ 3 ผูกปลาย (อักษรไทย, ปากกา)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			เท่านั้นก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ หนังสือพระยาสี่เสารมีอยู่ 3 ผูกแล รัสสิกฤษณะ เขียนตัวก็บดสักน้อยเพราะบเคยเขียนแล ทูอาวเหย ค้นได้เล่าแล้วอย่าไปใคร่หัว คอยดูดีต่อตา
134	RBR003-234	เวสสันดรนกเค้า ผูกต้น	กฤษณาแกปัญหา นิฎฐิต ตา กล่าวยังกฤษณา(แก) ปัญหาก็สมเสร็จสรเสร็จแล้ว เท่านั้นก่อนแล ฯฯะ	ปกหน้า มี 3 ผูกกับกัน (อักษรไทย, ปากกา) เวสสันดรนกเค้าผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา) หนังสือธัมะวัต (อักษรไทย, ดินสอ) ๑ หน้าทับเค้าเวสสันดรนกเค้าผูกต้น ฯ มี 3 ผูกกับกัน ฯฯ ผู้เขียนจันทสอน ขอส่วนบุญไปเถิงคุณเผ่าพันธุ์พงศวงศา ญาติโยม ครูบาอาจารย์ ฯฯะ ท้ายคัมภีร์ สมเสร็จเสร็จก่อนจันทัน ฯ แต่เข้า
135	RBR003-235	เวสสันดรนกเค้า ผูก 2	ทูปัญญา นิฎฐิต กิริยาอัน กล่าวยังทูปัญญาชาตกอัน มาในเวสสันดรสฤมาชาตก ก็สมเสร็จเสร็จแล้วบอระ มวลควรกาเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า เวสสันดรนกเค้าผูก 2 สฤมาชาตก (ไทย, ปากกา) หน้าต้นเวสสันดรนกเค้าผูก 2 มี 3 ผูก
136	RBR003-236	สมุทโฆษชาตก	สมุทโฆษไสชาฎก นิธิดี กิริยาอันกล่าวยังสมุทโฆษ ชาตกก็แล้วเท่านั้นก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ หน้าทับเค้าพุทธโฆษผูกเดียวแล แลนายเหย รัสสิ กฤษณะอยู่ เป็นศรีธาเขียน ลลล รัสสิกฤษณะ เป็น ศรีธาใบลานถวายเป็นอยู่เขียนยามเมื่ออยู่วัดดอนมะ โก ใจบั้ง มือบั้ง เพราะเพ็งไปตอด ห ปลา ข้าพเจ้าหันสาวบ้านขอกฝายแลเหย อีเลยเคยคาย สาวบ้านเขาพายตกน้ำแม่ ชูดงยบุนมาเงยบุนมีเงย ข้าเขียนบตี ตัวบงามสักน้อยแลเจ้าที่ไหวเหย ที่ ตกก็ตกแล ที่ผิดก็ผิด รัสสิกฤษณะคือเทศนาที่คอย พิจารณาดูจิม ค้นตกที่ใดใส่หื้อจิมเนื้อ บเคยเขียน สักคำเทอะ เลยบเคยแท้แท้ ภาซิริกเจ็ด น หนังสือ พุทธโฆษแลแต่บ้านวัดดอนมะโกแลม่วนอาละแล
137	RBR003-237	ปัญหาปุคำ ผูก 3	กิริยาอันกล่าวยังสุวรรณ ปัญหาผูกถ้วน 3 สมเสร็จ สรเสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า ปัญหาปุ ผูกที่ 3 มี 4 ผูกกับกัน (อักษรไทย, ปากกา)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>รองปก</p> <p>ปัญหาปู (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>ยามตา(วัน)ตกแล้ว วันอาทิตย์ ปิวอกแลนายเหย</p> <p>รัสสะภิกขุจันจารปัญหาปูค่าแล ขึ้น 2 คำวัน</p> <p>อาทิตย์ปิวอกแลนายเหย ฐวี ฐวี แดเทอะ</p> <p>น ปจจโย โหตุ เม แดเทอะ ลางตัวน้อยเท่ากึ่งก้อย</p> <p>ลางตัวใหญ่เท่าหัวแม่มือ อย่าไปดิช้อยเทอะ ปาง</p> <p>เมื่ออยู่วัดบ้านกุดแล</p>
138	RBR003-238	ปัญหาปูค่า ผูก 4	<p>หตุลสารมนตชาตัก</p> <p>นิตลิต์ สัจจรรณูปัตวิมิ</p> <p>ประหยากถามปัญหาเชิง</p> <p>บรมโพธิสัตว์เจ้าราชรสิก็มี</p> <p>วันนั้นแล กริยาอันกล่าว</p> <p>ยังสุวรรณาปัญหาปู ผูก</p> <p>ถ้วน 4 ก็สมเสร็จสรเด็จ</p> <p>แล้วเท่านี้ก่อน</p>	<p>ปกหน้า</p> <p>ปัญหาปู ผูกที่ ๔ ปายหมู่ (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>จบแล้วนายเหย วันพฤหัสบดี เดือน 12 ขึ้น 3 ยังมี</p> <p>ศรัทธาอาวหนานทา อยู่บ้านบวพุแก้ว แปรผายไป</p> <p>หาผู้มรณาไปหน้า ยังมีรัสสะภิกขุสุวรรณจันทะเขียน</p> <p>ปางอยู่เมื่อบวชได้ 3 พระวัสสาแท้คำเดียว ขอห้อมมี</p> <p>ประหยากปัญหาแก้เข้าเฉลี่ยวดลาดเกิดชาติใดเช่นใด</p> <p>ขอห้อมมีสุข 3 ประการมีนิพพานเป็นยอดแดเทอะ</p> <p>ฐวี</p>
139	RBR003-239	นรชีวะ ผูกต้น	<p>กาลธรรมเทศนายังนร</p> <p>ชีวะผูกต้นก็สรเด็จแลบอ</p> <p>ระมวลแก่กาลเท่านี้ก่อน</p> <p>แล</p>	<p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>สรเด็จแล้วเวลาเพลน้อย 1 แลนายเนื้อ NT เดือน</p> <p>10 ขึ้น 7 คำ วันอา 1 (วันอาทิตย์) ศักราช 2 พัน 5</p> <p>ร้อย 10 วัสสา ล่วงไป 7 วันยังจักมา 9 วัน เดือนยัง</p> <p>จักมา 3 เดือน ปีมะโรงแลนายเหย II ใส่ศักรกะถูกบ่</p> <p>ถูกก็บรู๊ได้แล</p> <p>อติสมอยา อติสมยา นรชีวะ มีด้วยกัน 4 ผูก ตนมัน</p> <p>ท่องอังกูรแล เรื่องมันว่าวอก ว่าวอก แว แว วอก บ่</p> <p>เชื่อก็ลองดูเทอะ</p> <p>ที่นี้จักกล่าวส่วนบุญแล นางทองกับนางรากับ</p> <p>ลูกเต้าหลานเหลน แม่ลูกเต้าพร้อมแล้วจึงซื้อเอา</p> <p>ใบลานมาให้รัสสะภิกขุขุดเขียนไว้กับศาสนา คั้นขำมี</p> <p>สติปัญญามีมาแล้ว คั้นว่าได้ทำบุญหาบ่าบุญจัน แม่</p> <p>เอี้ยงแล้ว จึงจะฉลองแลท่านเอย II ดูกึ่งกลาง</p> <p>เสียก่อนจึงนา</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				ข้าขอกุศลจิมเทอะ พระยาพ่อเทอะ พระยาแม่เนื้อ II เขียนปติปงาม คินว่าอย่าทางงาม ทื่อทำนาได้เข้า หลายหลายก่อนเทอะจึงได้ตั้งงามแล้ว II บ่เคยสัก คำเทอะแอมันก็เจ็บ อดสำเอาจิ้นแล้ว ทูพี่พระพี่ เหย
140	RBR003-240	นรชีวะ ผูกต้น	เทศนายังนรชีวะผูกต้นก็สร เต็จแล้วบอระมวลควรแก่ กาลเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า เรื่องทอดกระฐิน (อักษรไทย, ปากกา) นรชีวะสูตร นระจีวะ ผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา) หน้าต้นนรชีวะผูกต้นแลนายเหย มี 4 ผูกกับกัน ท้ายคัมภีร์ จบแล้วดาวันพอใส่สมาแรง
141	RBR003-241	นรชีวะ ผูก 2	กาลธรรมเทศนายังนรชี วะผูก 2 ก็สรเต็จบอระ มวลเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า ๓ หน้าทับเค้านรชีวะผูกถ้วน 4 แล จูว์จูว์ ข้าแด หน้าทับเค้านรชีวะผูกถ้วน 2 ๓ รัสส ท้ายคัมภีร์ สรเต็จแล้วพอดาวันลงแลงนายเหย ๓ นบจบแล เดือน 8 ขึ้น 13 ค่ำ พร่าว่าได้วันจันทร์ ๓ รัสสภิกขุ สร้างไว้ค้ำชูพระศาสนา II รัสสภิกขุนวน เขียนไว้ค้ำชูพระศาสนาแลนายเหย ๓ ขอทื่อกุศลนาบุญนี้ได้ออดไปถึงบิดามารดาที่ น้องแก่ข้าแดเทอะ ๓ ขอกุศลนาบุญขวนยกยอทื่อ ไปสู่ที่ดีแดเทอะ จูว์จูว์แก่ข้า
142	RBR003-242	นรชีวะ ผูก 4	มหานรชีวะชาติกั นิตถิติ กริยาอันเทศนาสำแดงยัง มหานรชีวะชาติกัผูกถ้วน ๔ ก็สมเร็จสรเต็จแล้วบอระ มวลควรแก่กาลธรรม เทศนาเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า ๓ นรชีวะผูกถ้วน 4 แลนายเหย ๓ จูว์ จูว์ แก่ข้าแด เทอะ ๓ 45 ลาน ไบลาน 25 ลาน สร้างไว้ค้ำชูพระ ท้ายคัมภีร์ ศรัทธารัสสภิกขุนวลได้เขียนได้สร้างแล ๓ สรเต็จ แล้วพอดาเตียง(เที่ยง)พอดีพองามแลนายเหย
143	RBR003-243	นรชีวะ ผูก 3	กาลธรรมเทศนายังนรชีวะ ผูก 3 ก็สรเต็จยอระมวล เท่านั้นก่อนแล ๓	ปกหน้า นลชีวะผูก 3 มี 4 ผูก ๓ (เขียนชำระรอยจารด้วย ปากกา) คุณตาอำสร้าง ปกหน้าด้านหลัง ๓ หน้าต้นนรชีวะผูก 3 แลนายเหย ๓

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
144	RBR003-244	พระมาลัยเค้า ผูกตัน	ฯปถมฯ มาลัยผูกตัน ประดับไปด้วยเทวบุตร ทั้งหลายได้ 12 ตนแล้ แล้วเท่านั้นก่อนแล ฯ	ปกหน้า ฯ หน้าต้นมาลัยเค้าผูกตันแลท่านเหย ฯ๑๐- ปกหน้าด้านหลัง มาลัยผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์เสด็จแล้ว ฉันทงหันแล้วหน้อย 1 แล ฯ หน้าทับเค้ามาลัยผูกตันและ
145	RBR003-245	พระมาลัยปลาย ผูก 2	กริยาอันกล่าวยังทศ มาลัยผูกถ้วนสองกัแล้	ปกหน้า ฯ หน้าทับเค้ามาลัยปลายผูก 2 แลท่านเอย ฯ๑๐- มาลัยผูก 2 มีกับกัน 2 ผูก (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ นิพพาน ปจโย โหนตุ เม อนาคต การเ มาเรย ผูก 2 ภิกขุสุวรรณอินทอง วัตนาโพ เขียนที่ของท่าน สันวัตดอนแจงฯ
146	RBR003-246	มาลัยโปรดเปรต ผูกตัน		ปกหน้า มาลัยโปรดเปรต (อักษรไทย, ปากกา)
147	RBR003-247	พระมาลัยโปรด เปรต	บรมมาลัยวรรณานิตถิตา ก็สรเด็จบอรวมลเท่านั้น ก่อนแล	หัวลาน พระมาลัยโปรดเปรตนาย
148	RBR003-248	พระมาลัย ผูก 2	กริยาอันกล่าวทศิยะมาลัย ผูกถ้วน 2 ก็แล้วเท่านั้น ก่อนแล ฯ๑๐-	ปกหน้า ๑ หนังสือพระมาลัยผูก 2 แล ฯ๑๐- มาลัยผูก 2 พระมาลัยผูก 2 แล (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ สรเด็จแล้ว ร้อย 19 ปีชวด เดือน 8 แรม 1 ค่ำวัน พุธ ยามน้องเพลแล ฯ หนังสือวัดหนองบัว นิพพาน ปจโย โหนตุ เม ขอหื้อ ข้าได้สำเร็จพระนิพพานแก่ข้าแต่เทอะ
149	RBR003-249	ยอดปิฎก ผูก เดี่ยว	กล่าวห้องยอด ไตรปิฎกทั้ง 3 ชาตกก็ แล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า ยอดปิตะกะ ผูกเดี่ยว (อักษรไทย, ปากกา) รองปก หน้าทับเค้ายอดปิฎกแล ท้ายคัมภีร์ ที่ใดผิตนิมนต์ช่วยเขียนใส่ไว้เทอะ พุทักดี สามณเร

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				กิติ ป่งามสักหน้อยแล รองปกหลัง ปถมสวดนาค สวดกฐิน สวดพวงจัม นิตลิต์ แลเหย
150	RBR003-250	ยอดปิฎก ผูก เดียว	กล่าวท่องยอดไตรปิฎกทั้ง 3 ก็แล้วเท่านั้นก่อนแล แล ฯ แลแลแลแลแลแล	ปกหน้า ยอดไตรปิฎก ผูกเดียว (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ ยอดไตรปิฎกสมเด็จเจ้าแล้วแล ฯ NT รัสนภิกขุ พริต(พริตส) อยู่วัดห้วยไพร ชื่อว่าพุทธ สอนเขียน ขอหื้อเป็นปัจจัยแก่เมืองแก้วคือว่า นิพพานแต่เทอะ ฯ
151	RBR003-251	ทีปทั้ง 4 ผูก เดียว	สังขยาจาด้วยนารกก็แล้ว เท่านั้นก่อนแลฯฯ	ปกหน้า ตีบทั้ง 4 ผูกเดียว (อักษรไทย, ปากกา) วันที่ 1 มกราคม พศ 24X4 (ไทย, ดินสอ)
152	RBR003-252	มหาวงศ์ ผูก 1	สุชนปสาทสงเวดคตถายา ปริจเจท ถ้วน 1 ชื่อ มหามสมตดวงสปริจเจท ในมหาวงศ์อันแต่งเพื่อหื้อ ได้ประสาทะศรัทธาแล สะดุ้งหมายวิญญูสงสารก็ แล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า ผูกที่ 1 มหาวงศ์ (อักษรไทย, ปากกา) ฯ หน้าทับเค้ามหาวงศ์ผูกต้นแลนายเหย ศรัทธาปุ ใจสร้างไว้ค้าศาสนาแล ท่องแล้วทานแล้วตามฉบับเก่าพื้นแล (ไม่ลงหมึก) ท้ายคัมภีร์ จบแล้ววัน 5 แก่ข้าแต่เทอะ ข้าเขียน (ควรเป็น เขียน) ตัวบ่เสมอกันแลท่านเหย นิมนต์พิจารณาดู ตรงถี่ ๆ เทอะ ปกหลัง ฯ หน้ารับปลายมหาวงศ์ผูกต้นแล ศรัทธาปุใจวาง ไว้ค้าศาสนาแล มะหาวงผูกต้นวัดดอนแจ่ง (อักษรไทย, เมจิก)
153	RBR003-253	มหาวงศ์ ผูก 2	ธมมโสภาภิเสกกกกณฐ นิตลิต์ สังวรณาแก้ไขใน มหาวงศ์ห้องอภิเชกก็แล้ว เท่านั้นก่อนแล ฯ	ปกหน้า ผูกที่ 2 มหาวงศ์ (อักษรไทย, ปากกา) ฯ หน้าต้นมหาวงศ์ผูกถ้วน 2 ตัวบ่ใครละเอียดเนื้อ มะหาวงผูก 2 วัดดอนแจ่ง (อักษรไทย, เมจิก) รองปก ฯ มหาวงศ์ผูกถ้วน 2 เจ้าเหย ฯ บริบูรณ์ ฯ ท้ายคัมภีร์ ฯ บริบูรณ์แล้วยามทุ่ม พอสอ 2463(ไทย) ปิวอก

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				เตียน 3 ออกใหม่ 9 ค่ายามนั้นแล ฯ อหฺนํม ชื่อว่า ผู้ใหญ่คำ บ้านนาโป่ง หมู่ที่ 5 อำเภอลับแล จังหวัด อุตรดิตถ์ มณฑลพิษณุโลก เป็นลิขิตที่อุปัใจ เมือง ราหธิ มีใจบุพพเจตนาบแล้ว ผ่องแผ้วยินดี แม้นว่า เกิดมาในชาติใด ๆ ก็ดี ขอให้มิพื้แก้ว นองแก้ว มิตร สหายแก้ว อันยิ่งโยชนในพระศรีอริยเมตไตย ภายในฝ่ายก้าหน้าแดเทอะ ตัวอักษรเข้าเจ้าก็บไคร่ งามเต็มทีเนื่อพอลงเหย ฯ อายุ วนฺโณ สุขํ พลนติ สาธุ สาธุ แดเทอะ ต ถ ท ธ น ปล ผพ พ ภ ยย มม รร ล ว สส ท ห อ ฯ จบแล้วเท่านี้ก่อนและ ฯ (อักษรขอมไทย)
154	RBR003-254	มหาวงศ์ ผูก 3	จาห้องฉลองมหาวิหาร 8 หมื่น 4 พันหลังแล ราชวงศ์ออกจากขรราวาส ไปบวชแล้วเท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า มหาวง ผูกที่ 3 (อักษรไทย, ปากกา) ฯ มหาวงศ์ผูกถ้วน 3 บริบูรณ์แล ฯ ท้ายคัมภีร์ มหาวงศ์ผูกถ้วน ก็แล้วเป็นห้อง 1 ก่อนแล ฯ บริบูรณ์ยาม 1 ทุ่ม เดือน 3 แรม 8 ค่ำ พร้าได้วัน 4 ปีออกยามนั้นแล ฯฯ มะหวางผูก๓วัดดอนแจ่ง (อักษรไทย, ปากกา) รองปกหลัง ฯ หน้าปลายมหาวงศ์ผูกถ้วน 3 มีอยู่สิบผูกเท่านี้ และ
155	RBR003-255	มหาวงศ์ ผูก 4	สาธุสุขนปสาทลคตถายก ตมหวางสปริเจท อันถ้วน 7 ชื่อว่า วิชยาภิเชกปริ เฉท อันนี้มีในมหาวงสป กรณ อันอาจารย์เจ้าหาก แต่งแปลงไว้เพื่อบังเกิด ปสาทแลสังเวคญาณแก่ สาธุชนทั้งหลายก็สมฤท ธิบรมวลควรแก่กาลธรรม เทศนาเท่านี้ก่อนแล ฯ	ปกหน้า ผูกที่ 4 มหาวงศ์ (อักษรไทย, ปากกา) ศรัทธาปุหลวงแม่ป่าเพียรสร้างไว้ค้ำชูศาสนา ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์มา แล้วยามบ้าย 1 โมงแล เจ้าเหย นิพพาน ปัจจุโย โทตุ เม นิจจํ ดั่งนี้แดเทอะ ฯ” ปกหลัง ฯ หน้าปลายมหาวงศ์ผูกถ้วน 4 แลเจ้าเหย ฯฯ ท่อง แล้วตามฉบับเดิมเขาแล มะหวางผูก 4 วัดดอนแจ่ง (อักษรไทย, เมจิก)
156	RBR003-256	มหาวงศ์ ผูก 5	สุขนปสาทลคตถายกณ	ปกหน้า

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			สตั้งตงใจกลัวในวิภูสงสาร แห่งตุนทงหลายก็บอระ มวลดด้วยประการดงกล่าว มาเท่านีก่อนแล ฯ นิพ พาน ปจจโยโหดู เม นิจจ ดงนี้แก้ข้าแดเทอะ	ผูกที่ 5 มหาวงศ์ (อักษรไทย, ปากกา) ฯ หน้าลับเค้ามหาวงศ์ผูกถ้วน 5 มีอยู่สิบผูกด้วยกัน แลเจ้าเหย ฯ ปกหลัง ฯ หน้าปลายมหาวงศ์ผูกถ้วน 5 มีอยู่สิบผูกแล เจ้า เหย มะหาวงผูก 5 วัดดอนแจ่ง (อักษรไทย, เมจิก)
157	RBR003-257	มหาวงศ์ ผูก 6	กรียาอันสังวรรณาทศนา มหาวงศ์ผูกถ้วน 6 ก็สม เร็จสรเต็จบอระมวลดกาล ควรเท่านนี้เป็นห้อง 1	ปกหน้า ผูกที่ 6 มหาวงศ์ (ไทย, ปากกา) ฯ หน้าต้นมหาวงศ์ผูกถ้วน 6 แลเจ้าเหย ฯ มะหาวงผูก 6 วัดดอนแจ่ง (อักษรไทย, เมจิก) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณแล้วยาม 5 โมงเช้า เวลาเที่ยงเจ้าข้า อายุ วณโณ สุข พล ดงนี้แดเทอะ ปกหลัง ฯ หน้าทับปลายมหาวงศ์ผูกถ้วน 6 เจ้าเหย
158	RBR003-258	มหาวงศ์ ผูก 7	นปสาทสเวคคตถายก เต มหาวงศ์ปริจเฉทอันถ้วน สิบ 9 นี้วามหาโพธิมน ปริจเฉทอันมีในคัมภีร์ มหาวงศ์ปกรณ์อันจาร แต่งแปงไวเพื่อทือบังเกิด ปสาทศรัทธาไสยอินดีใน ศาสนาแล เพื่อบังเกิดสัง เวคคญาณอันหนานคล้าย ในวิภูสงสารแก้โสตุนสัป ปุริสทงหลายก็สมเร็จสร เต็จบอระมวลดเป็นห้อง เท่านีก่อนแล ฯ	ปกหน้า ฯ หน้าต้นมหาวงศ์ผูกถ้วน 7 แล เจ้าเหยตัว(ป)ใคร่ ละเอียดเต็มทีเน้อ ท้ายคัมภีร์ บริบูรณยามแลง เดือน 8 ออกใหม่ 5 คำ พรว่าว่าได้ (วัน) 5 ปีวอกยามนั้นแลเจ้าเหย อายุ วณโณ สุข พล ดงนี้แดเทอะ ปกหลัง ฯ หน้าลับปลายมหาวงศ์ผูกถ้วน 7 บริบูรณแล้ว ยามกลองแลงแล
159	RBR003-259	มหาวงศ์ ผูก 8	กล่าวห้องมหาวงศ์ผูกถ้วน 8 ก็สรเต็จแล้วเท่านนี้เป็น ห้อง 1 ก่อนแล ฯ	ปกหน้า ผูกที่ 8 (อักษรไทย, ปากกา) ฯ หน้าปลายมหาวงศ์ผูกถ้วน 8 บใคร่ละเอียดเต็มทีเน้อ (อักษรขอมไทย) มะหาวงผูก 8 วัดดอนแจ่ง (อักษรไทย, เมจิก)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>บริบูรณ์แล้วยาม 2 ทุ่ม ปิวอก เดือน 10 แรม 6(เลขไทย) คำ วันอาทิตย์ จลอรว่าผิตเพี้ยนเปลี่ยนอักษรก่อนคำธัมมพระพุทธเจ้าสาธุใส่แปงหื้อทาข้าเจ้าร่องเทอะ อายุ วนุโณ สุขี พลล์ ดังนี้แต่เทอะ</p>
160	RBR003-260	มหาวงศ์ ผูก 9	มหาวงศ์ปกรณ์ผูกถ้วน 9 ก็สมฤทธิบอระมวลเป็นห้องก่อนแล ฯ	<p>ปกหน้า</p> <p>ผูกที่ 9 มหาวงศ์ ผูกที่ 9 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ฯ หน้าต้นมหาวงศ์ผูกถ้วน 9 แล เจ้าเหย ตัวบิไคร์ละเอียดเต็มที</p> <p>คองแล้ว (ไม่ลงหมึก)</p> <p>มะหวางผูก 9 วัดดอนแจ่ง (อักษรไทย, เมจิก)</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>บริบูรณ์แล้วยามบ่าย 1 โมง เดือน 11 วันพุธ ออกใหม่ 3 คำ ยามนั้นแล นิพพาน ปจจโย โหตุ เมนิจจำ ดังนี้แต่เทอะ ฯ๑๐</p> <p>ปกหลัง</p> <p>ามหวางศ์ผูกถ้วน 9 ตัวอักษรกับไคร์เลางามปานใดแลนายเหย</p>
161	RBR003-261	มหาวงศ์ ผูก 10	กริยาอันเทศนามหวางศ์ผูกถ้วนสิบก็สมเสร็จสรเด็จบอระมวลด้วยประการดังนี้เป็นห้องก่อนแล ฯเจ้าเหย	<p>ปกหน้า</p> <p>ผูกที่ 10 มหาวงศ์ ผูกที่ 10 (ไทย, ปากกา)</p> <p>ฯ หน้าทับเค้ามหวางศ์ผูกถ้วนสิบ มีอยู่สิบผูกกับตัวกันแล</p> <p>มะหวางผูก 10 วัดดอนแจ่ง (ไทย, เมจิก)</p> <p>ปกหลัง</p> <p>ฯ หน้าปลายมหาวงศ์ผูกถ้วนสิบแลเจ้าเหย ตัวบิไคร์งามเต็มทีเนื้อ</p>
162	RBR003-262	พุทธวงศ์ ผูก 1	กริยาอันกล่าวยังพุทธวงศ์ผูกต้นก็แล้วเท่านี้ก่อนแล ฯ นิพพาน สุขี แท้แล	<p>ปกหน้า</p> <p>หน้าต้นพุทธวงศ์ผูกต้นมี 15 ผูกกับกันแล คองแล้ว(ไม่ลงหมึก)</p> <p>ปกหลัง</p> <p>๑ หน้าปลายพุทธวงศ์ผูก 1 แล บริบูรณ์แล้ววัน 4 ยามบ่าย 2 โมง เดือน 4 แรม 1 คำแล</p>
163	RBR003-263	พุทธวงศ์ ผูก 2	กริยาอันกล่าวพุทธวงศ์ผูกถ้วน 2 ก็แล้วเท่านี้ก่อนแล	<p>ปกหน้า</p> <p>พุทธวงศ์ (อักษรไทย, ปากกา)</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			ฯ	ฯ หน้ารับเค้าพุทรวงศ์ผูกถ้วน 2 แล บริบูรณ์เท่านี้ แล คองแล้ว(ไม่ลงหมึก) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้วยาม 2 ทุ่มเศษแล
164	RBR003-264	พุทรวงศ์ ผูก 3	กริยาอันกล่าวพุทรวงศ์ผูกถ้วน 3 ก็สมเสร็จสรเต็จแล้วเท่านี้ก่อนแล ฯ	ปกหน้า ฯ หน้ารับเค้าพุทรวงศ์ผูกถ้วน 3 แล บริบูรณ์ยาม 2 ทุ่ม 2 แล คองแล้ว(ไม่ลงหมึก) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้วยาม 2 ทุ่ม เดือน 9 แรม 8 ค่ำ พร่ำว่า ได้วันศุกร์ยามนั้นแล ปกหลัง ฯ หน้าปลายพุทรวงศ์ผูกถ้วน 3 มีอยู่สิบ 5 ผูกกับ กันแลเจ้าเหย
165	RBR003-265	พุทรวงศ์ ผูก 4		ปกหน้า ฯ หน้าต้นพุทรวงศ์ผูกถ้วน 4 มีอยู่สิบ 5 ผูกกับกัน แลเจ้าเหย ปกหลัง ๑ หน้าปลายพุทรวงศ์ผูกถ้วน 4 แล เจ้าที่ไหว้เหย ฯ คองแล้ว(ไม่ลงหมึก)
166	RBR003-266	พุทรวงศ์ ผูก 5	กริยากล่าวรรณพุทรวงศ์ผูกถ้วน 5 ก็สมเสร็จสรเต็จแล้วเท่านี้ก่อนแล ฯ นิพพาน โหตุ เม นิจจันิจจัน ฯ	ปกหน้า ฯ หน้าต้นพุทรวงศ์ผูกถ้วน 5 มีอยู่สิบ 5 ผูกกับกัน แล คองแล้ว(ไม่ลงหมึก) ปกหลัง ฯ หน้าปลายพุทรวงศ์ผูกถ้วน 5 แล เจ้าที่ไหว้เหย ฯ คองแล้ว(ไม่ลงหมึก)
167	RBR003-267	พุทรวงศ์ ผูก 6	กริยากล่าวพุทรวงศ์ผูกถ้วน 6 ก็สมเสร็จสรเต็จแล้วเท่านี้ก่อนแล ฯ นิพพาน ปจจโย โหตุ เม นิจจันิจจันตั้งแต่เทอะ ฯ	ปกหน้า ฯ หน้าต้นพุทรวงศ์ผูกถ้วน 6 แล เจ้าเหย คองแล้ว(ไม่ลงหมึก) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์ยาม 2 ทุ่มเสด็จแลเท่านี้ก่อนเป็นห้องก่อน แล ฯ ปกหลัง ฯ หน้าปลายพุทรวงศ์ผูกถ้วน 6 มีอยู่สิบ 5 ผูกแล รองแล้ว(ไม่ลงหมึก)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
168	RBR003-268	พุทธวงศ์ ผูก 7	กริยาอันกล่าวพุทธวงศ์ผูก ถ้วน 6 ก็สมเสร็จสรเด็จ แล้วเท่านั้นก่อนแล ฯ	ปกหน้า ฯ หน้าต้นพุทธวงศ์ผูกถ้วน 7 บริบูรณ์แล้ว รอง แล้ว(ไม่ลงหมึก) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้ว ยาม 2 ทุ่ม แล เจ้าเหย อายุ สุข ปวชนตฺโน ฯ ปกหลัง ฯ หน้าปลายพุทธวงศ์ผูกถ้วน 7 แล้ว เท่านั้นก่อนแล คองแล้ว(ไม่ลงหมึก)
169	RBR003-269	พุทธวงศ์ ผูก 8	เอภุณวิสติวิปสสิ พุทธวิสมณนา สมตตา กริยาอันกล่าววรรณายัง วงศาแห่งพระพุทธเจ้า วิปัสสติถนถ้วน 19 ก็แล้ว เท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า ฯ หน้าลับเค้าพุทธวงศ์ผูกถ้วน 8 แล เจ้าเหย ฯ ปกหลัง ฯ หน้าลับเค้าพุทธวงศาผูกถ้วน 8 มีอยู่ 15 ผูก ด้วยกันแล ฯ คองแล้ว(ไม่ลงหมึก)
170	RBR003-270	พุทธวงศ์ ผูก 9	กริยาอันกล่าวยังพุทธ วงศาผูกถ้วน ๙ ก็แล้วเท่านั้น ก่อนแล ฯ	ปกหน้า ฯ หน้าลับเค้าพุทธวงศ์ผูกถ้วน ๙ แล มีอยู่ ๑๕ ผูก ด้วยกันแล ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้วยาม 2 ทุ่มเจ้าเหย จลอนว่าผิดเพี้ยน เปลี่ยนอักษรก่อนคัมภีร์พระพุทฺธิสนธิ์(ชินสีห์)เจ้า สารุใส่แปลงแต่งใส่ชื่อข้าเจ้าจิม่องเทอะ เจ้าที่ไหว เป็นไม้ได้ส่งหนทางนิพพานแต่เทอะ ปกหลัง ฯ หน้าลับปลายพุทธวงศ์ผูกถ้วน 9 บริบูรณ์แล้ว ยาม 2 ทุ่มและ คองแล้ว(ไม่ลงหมึก)
171	RBR003-271	พุทธวงศ์ ผูก 10	กริยาเทศนาแก้ไขยังพุทธ วงศาผูกถ้วนสิบก็แล้ว เท่านั้นก่อนแล ฯ	ปกหน้า ฯ หน้าต้นพุทธวงศาผูกถ้วนสิบมีอยู่สิบ 5 ผูก ด้วยกันแล ฯ รองปก หนังสือนี้เอามาจากเมืองเหนือ (ไทย, ดินสอ) ท้ายคัมภีร์ นิพพาน ปจฺจโย โหตุ ฯ ปกหลัง

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				๑ หน้าปลายพุทธวงศาผูกถ้วนสิบแล
172	RBR003-272	พุทธวงศ์ ผูก 11	กรียากล่าววรรณายังวงศา แห่งพระพุทธเจ้าตน ชื่อกัสสปะก็แล้วเท่านี้ ก่อนแล ฯ	ปกหน้า ฯ หน้าต้นพุทธวงศาผูกถ้วน 11 แล เจ้าเหยย ตัวบ ละเอียดเต็มทีอย่าแล้ว คองแล้ว(ไม่ลงหมึก) ท้ายคัมภีร์ นิพพาน ปจฺจโย โหตุ นิจฺจํ ดังนี้แต่เทอะ บริบูรณ์ แล้วยาม 2 ทุ่มเจ้าข้า อหิ นาม ชื่อว่า สุวรรณ ปัญญา ตัวข้าแท้ชื่อว่า ผู้ใหญ่คำ บ้านนาโปงตันม่วง เป็นผู้เขียนหื้อแก่ลุงปู่ใจ บ้านกงสระแก้วแล้วแต่ ก่อนอยู่เมืองราหิ เขียนยามปี พ.ศ. 2464 ปีวอก เดือนอ้าย แรม 3 ค่ำ ว่าได้วันเสาร์ ยามนั้นแลและ ฯ ปกหลัง ฯ หน้าปลายพุทธวงศาผูกถ้วนสิบ 1 แล คองแล้ว (ไม่ลงหมึก)
173	RBR003-273	พุทธวงศ์ ผูก 12	กรียาเทศนาพุทธวงศ์ผูก ถ้วนสิบ ๒ ก็สมเสร็จสีเต็จ แล้วเท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า ฯ หน้ารับเค้าพุทธวงศ์ผูกถ้วนสิบ 2 บริบูรณ์แล ค องแล้ว(ไม่ลงหมึก) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้วยามค้ำแลเจ้าที่ไหวเหยย ฯ ปกหลัง ฯ หน้าปลายพุทธวงศ์ผูกถ้วนสิบ 2 มีอยู่สิบ 5 กัน เท่านี้แล ฯ
174	RBR003-274	พุทธวงศ์ ผูก 13	กรียาอันกล่าววรรณายพุทธ วงศ์ผูกถ้วน ๑๓ ก็แล้ว เท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า ฯ หน้าลับต้นพุทธวงศ์ผูกถ้วนสิบ 3 บริบูรณ์แล ค องแล้ว(ไม่ลงหมึก) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้ว ยามบ่าย 1 โมง ปีระกา เดือน 5 ขึ้น 2 ค้ำยามนั้นแล นิพพาน ปจฺจโย โหตุ เม นิจฺจํ ฯ ปกหลัง ฯ หน้าลับปลายพุทธวงศ์ผูกถ้วนสิบ 3 มีอยู่สิบ 5 ผูกแล ฯ
175	RBR003-275	พุทธวงศ์ ผูก 14	กรียาอันกล่าวยังพุทธวงศ์ ผูกถ้วน 14 ก็สมเสร็จสร	ปกหน้า ๑ หน้าต้นพุทธวงศ์ผูกถ้วนสิบ 4 บริบูรณ์แล้ว ยาม

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			เสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	2 ทุ่มพอดีแล คองแล้ว(ไม่ลงหมึก) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้วยาม 2 ทุ่ม เดือน 5 วันอังคาร ขึ้น 5 ค่ำ ปีระกา ต่อกันกับจอยามนั้นแล ฯ พ.ศ. 2464 ปกหลัง ฯ หน้าปลายผูกถ้วน 14 มีอยู่สิบ 5 ผูกเท่านั้นแล คองแล้ว(ไม่ลงหมึก)
176	RBR003-276	พุทธวงศ์ ผูก 15	กริยาอันกล่าวจากุทธา สติกัมมฐาน อันมีในมหา พุทธวงศ์ปกรณ์ ก็สมเด็จ สรเสร็จแล้วด้วยประการ ดังกล่าวมานี้แล ฯ	ปกหน้า ฯ หน้าปลายมหาพุทธวงศ์ผูก 15 แลเจ้าเหย คอง แล้ว(ไม่ลงหมึก) รองปก นิมนต์ท่านดูผูกต้นกับปลายจำไว้ดี (ปากกา) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้ว เจ้าเหย อหฺ นาม ชื่อว่า หนานคำ บ้านนาโป่ง หมู่ที่ 5 ริงจนาที่ปูใจ ดงสระแก้วยาม นั้นแล ปกหลัง ฯ หน้าปลายมหาวงศ์ผูก 15 บริบูรณ์ยาม 1 ทุ่มแล
177	RBR003-277	มงคลที่ปณี ผูก 1	กริยาสังวรณาแก้ไขยัง โวหารมงคลที่ปณีผูกต้น ก็สมเด็จสรเสร็จบอระมวล เท่านั้นก่อนแล ฯ	ปกหน้า มงคลที่ปณี (อักษรไทย, ปากกา) มีอักษรคล้ายอักษรจีน กลับหัว ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้วยาม 5 ทุ่มเศษเจ้าข้าแล
178	RBR003-278	มงคลที่ปณี ผูก 2	กริยาอันกล่าวห้องมงคล ที่ปณีผูกถ้วน 2 ก็แล้ว เท่านั้นก่อนแล ฯ	ปกหน้า ๑ หน้าทับเค้ามงคลที่ปณีผูกถ้วน 2 และ คองแล้ว (ไม่ลงหมึก) ผูก 2 (ไทย, ดินสอ) ผูก 2 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้วยาม 3 ทุ่มเศษแล ฯ ปกหลัง ฯ หน้าทับปลายมงคลที่ปณีผูกถ้วน 2 แล บริบูรณ์ แล้ว 3 ทุ่มแล คองแล้ว(ไม่ลงหมึก)
179	RBR003-279	มงคลที่ปณี ผูก 3	กริยาอันสังวรณาแก้ไข ยังมงคลที่ปณีผูกถ้วน 3 ก็	ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้ว ยาม 6 ทุ่มเศษเจ้า ข้า อหฺ นาม ชื่อว่า

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			สำเร็จเสร็จบอระมวล เท่านั้นก่อนแล ฯ	หนานผู้ใหญ่คำ แต้มที่อู้อใจและ ปกหลัง ๑ หน้าปลายมงคลที่ปนีผูก 3 และ คองแล้ว(ไม่ลง หมึก) ผูก 3 (ไทย, ปากกา)
180	RBR003-280	มังคัลตถที่ปนี ผูก 4	โวหารมงคลที่ปนีผูกถ้วน 4 ก็แล้วเท่านั้นก่อนแล ฯ	ปกหน้า ฯ หน้าทับต้นมงคลที่ปนีผูกถ้วน 4 และ คองแล้ว (ไม่ลงหมึก) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้ว ยาม 6 ทุ่ม เดือนสิบเอ็ด แรม 5 ค่ำ ปี มะเมีย ศักราชสองพัน 472 และ ยามนั้นและ ปกหลัง ฯ หน้าปลายมงคลที่ปนีผูกถ้วน 4 แ เจ้าที่ไหว้ ตัวอักษรบไคร้ละเอียดเต็มที่ย่าแล้ว
181	RBR003-281	มังคัลตถที่ปนี ผูก 5	โวหารมงคลที่ปนีผูกถ้วน 5 ก็เสร็จแล้วเท่านั้นก่อน และ ฯ	ปกหน้า ฯ หน้าจับเค้ามงคลที่ปนีผูกถ้วน 5 แ ฯ คองแล้ว (ไม่ลงหมึก) ผูก 5 (อักษรไทย, ดินสอ) ผูก 5 (อักษรไทย, ปากกา) มงคลที่พลาณีผูกถ้วน 5 แล (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้วยามเวลาเข้ายาม 2 ทุ่ม เดือนสิบ 2 ขึ้น สิบ 3 ค่ำ วันจันทร์ ก็บริบูรณ์และ
182	RBR003-282	มงคลที่ปนี ผูก 6	โวหารมงคลที่ปนีผูกถ้วน 6 ก็แล้วเท่านั้นก่อนแล ฯ	ปกหน้า ฯ โวหารมงคลที่ปนีผูกถ้วน 6 แล ฯ คองแล้ว(ไม่ ลงหมึก) ผูก 6 (อักษรไทย, ดินสอ) ผูก 6 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้ว ยาม 4 ทุ่ม เจ้าข้า อหิ นาม ชื่อว่า หนานผู้ใหญ่คำบ้านนาโป่งน้อย แต้มที่อู้อใจบ้าน โดงสระแก้วแล
183	RBR003-283	มงคลที่ปนี ผูก 7	มงคลที่ปนีผูกถ้วน 7 ก็ แล้วบวระมวลเท่านั้นก่อน	ปกหน้า ๑ หน้าทับเค้ามงคลที่ปนีผูกถ้วน 7 และ คองแล้ว

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			แล ฯ	ตามฉบับ(ไม่ลงหมึก) ผูก 7 (อักษรไทย, ดินสอ) ปกหลัง ๗ หน้าปลายมงคลที่ปณีผูกถ้วน 7 บริบูรณ์และ ผูก 7 (อักษรไทย, ปากกา)
184	RBR003-284	มงคลที่ปณี ผูก 8	โวหารมงคลที่ปณีผูกถ้วน 8 ก็แล้วเท่านั้นก่อนแล ฯ	ปกหน้า ๑ หน้าค้ำมงคลที่ปณีผูกถ้วน 8 และ คองแล้ว(ไม่ ลงหมึก) ผูก 8 (อักษรไทย, ดินสอ) ผูก 8 (อักษรไทย, ปากกา) ปกหลัง ๗ หน้าปลายมงคลที่ปณีผูกถ้วน 8 บริบูรณ์และ
185	RBR003-285	มงคลที่ปณี ผูก 9	โวหารมงคลที่ปณีผูกถ้วน 9 ก็สมเสร็จเสร็จแล้ว เท่านั้นก่อนและ	ปกหน้า ๑ หน้าค้ำมงคลที่ปณีผูกถ้วน 9 บริบูรณ์และ คองแล้ว(ไม่ลงหมึก) ผูก 9 (อักษรไทย, ดินสอ) ผูก 9 (อักษรไทย, ปากกา) ปกหลัง ๗ หน้าปลายมงคลที่ปณีผูกถ้วน 9 แล
186	RBR003-286	มงคลที่ปณี ผูก 10	โวหารมงคลที่ปณีผูกถ้วน สิบก็สมเสร็จเสร็จแล้ว เท่านั้นก่อนแล ฯ	ปกหน้า ๑ หน้าค้ำมงคลที่ปณีผูกถ้วนสิบและ คองแล้ว (ไม่ลงหมึก) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้วยามบ้าย 5 โมงเย็น เดือน 5 แรม 13 ค่ำ ปีมะเมีย พอสอ 2 พัน 4 7 3(เลขไทยเฉพาะ 3) ยามบ้าย 1 บริบูรณ์แล ปกหลัง ๑ หน้าปลายมงคลที่ปณีผูกถ้วนสิบและ คองแล้ว (ไม่ลงหมึก) ผูก 10 (อักษรไทย, ปากกา)
187	RBR003-287	มงคลที่ปณี ผูก 11	โวหารธรรมเทศนามงคล ที่ปณีผูกสิบเอ็ดก็สมเสร็จ เสร็จแล้วเท่านั้นก่อนและ	ปกหน้า ๑ หน้าค้ำมงคลที่ปณีผูกถ้วนสิบ 1 บริบูรณ์ บ้าย 3 โมงเย็นแล คองแล้ว(ไม่ลงหมึก) ผูก 11 (อักษรไทย, ปากกา)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้วยามบ่าย 3 โมงเย็นเจ้าข้า นิจ จูว์ แก่ ข้าพร้อมแต่เทอะ อายุ วัฒน โสขุ ภาถ นิพพาน ดั่งนี้ แท้และ</p> <p>ปกหลัง ๑ หน้าทับปลายมงคลที่ปนีผูกถ้วนสิบ 1 และ คองแล้ว(ไม่ลงหมึก)</p>
188	RBR003-288	มังคลัตถที่ปนี ผูก 12	โวหารธรรมเทศนามงคล ที่ปนีผูกถ้วนสิบ 2 กัสม เร็จสรเต็จแล้วเทานี้ก่อน แล ๑	<p>ปกหน้า ๑ หน้าจับเค้ามงคลที่ปนีผูกถ้วนสิบ 2 และ คอง แล้ว(ไม่ลงหมึก) ผูก 12 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์จบแล้ว ยาม 4 ทุ่มเศษและ</p> <p>ปกหลัง ๑ หน้าปลายมงคลที่ปนีผูกถ้วนสิบ 2 และ คอง แล้ว(ไม่ลงหมึก)</p>
189	RBR003-289	มังคลัตถที่ปนี ผูก 13	มหามงคลสุดต์ นิฎฐิต์ มหามงคลสูตรอัน ประกอบด้วยคาถา ทั้งหลายสิบบาท คาลาอัน ประดับไปด้วยมงคล 38 กัสมเร็จสรเต็จบอระมวล เทานี้ก่อนและ	<p>ปกหน้า ๑ หน้าจับเค้ามงคลที่ปนีผูกถ้วนสิบ 3 และ คอง แล้ว(ไม่ลงหมึก) ผูก 13 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์ ๑ ๑ หน้าจับปลายมงคลที่ปนีผูกถ้วนสิบ 3 และ คองแล้ว(ไม่ลงหมึก) ผูก 13 (อักษรไทย, ปากกา)</p>
190	RBR003-290	มโหสถ ผูก 1	ปริจเฉทธรรมเทศนาม โหสถบัณฑิตอันเป็นปถม ผูกต้น อันพิจารณา ถ้อยคำโจรลักงัวเป็นเค้า ตราบต่อเท่าถึงโจรลัก เมียกัสมเร็จสรเต็จแล้วบอ ระมวลเทานี้ก่อนแล	<p>ปกหน้า ๓๓ หน้าส้อมโหสถผูกนี้แลมีสิบผูกกับกันแลนายเหย อย่าไปหื้อพรากเสียกันเนื้อ ๓๓๐- หน้าทับเค้ามโหสถผูกต้น ตัวบ่มนสั๊กน้อยค้อย พิจารณาดูเทอะ ที่ผิดก็มี ที่ถูกก็มี ปตีไหนหลาย อย่าไปเสียใจเนื้อ เจ้าโบลานชู้คน เหย ๓๓ ๓๓ ๓๓ ๓๓ ๓๓ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 (เลข ไทยทั้งหมด)</p> <p>มโหสถผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา)</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			รูป สัณฐานเหมือน ผนทองคำ แบบของภาค กลาง”	<p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>รัศสภิกขุรองเขียนปางเมื่อพินอยู่วัดหนองบักตอแล สรเด็จแล้วเดือน 11 ขึ้น 14 ค่ำ ถ้าว่าเป็นวันเสาร์ แล ฯ ข้าเขียนหนังสือมโหสถผูกนี้ข้าขอกุศลนาบุญ แผ่ผายไปรอดไปถึงบิดามารดาข้าจิมเทอะ ครูบา อาจารย์กับทั้งเจ้าโบลานพินผู้ชูคนเทอะ ขอหื้อได้ เหมือนกันชูคนแท่น้อย อย่าไปด่าข้าเนื้อ ลางเทือกก็ ตามืด ลางเทือกก็ดำดำ ลางเทือกก็เจ็บหลัง ลางเทือกก็ เจ็บแหว เสนเทือกก็นั่ง เสนเทือกก็นอน เด็กออนซอน มาชะดาปูนอ้อ ฟ้าป็นหมอนเท่ามีดมีว ฟ้ามาเป็นทุก บานเล่าไกลกัน อยากรแท่เดปูนอ้อ อี้มีเหยย ผีสังบตี แผ่นดินหื้อไหลหลงคอย หื้อบ้านช้อยไหลชุ่นายภ้อง เด นายเจ้าแม่ผู้เดียวเหยย ฯ ข้าผู้เขียนนื้อยา ปรารณาเลาเกิดมาชาติใดแสนใดขอหื้อมี สติปัญญาเฉลียวฉลาดอาจรู้คู่เื่องพันอันนั้นนื้อ เพราะว่าล้าปากเหลือหลายสายสุดใจ แม่ชะนา ถ้วนสมกระบวนนายธานี ฯ ข้าเขียนบตีสกันน้อยพอ เป็นถ้อยอยู่โบลานครูบาอาจารย์เหยยอย่าไปแข่ง อย่าไปด่าข้าเนื้อจบแล้ว</p>
191	RBR003-291	มโหสถ ผูก 2		<p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>จบกันขั้แล เสตัจวันอังคาร มอกโกณาแลงแล เดือน ยี่ ปี่ชวด ข้าหัดเขียนใหม่แล ข้าขอมีสุข 3 ประการ มินิพพานเป็นที่แล้ว ขอขอหื้อมีสติปัญญาเหมือน 1 เจ้ามโหสถ หื้อข้ามีคำอดเหมือน 1 เจ้าเตเมย์ (เต เมย์) ขอหื้อข้ามีคำเทศนาธรรมเหมือน 1 เจ้าวิธูร บัณฑิต ขอหื้อข้าได้รับเอาบุญเหมือน 1 นางผุสตี ขอหื้อข้ามีฤทธิ์เหมือนพระยากัปปินราช ขอหื้อข้ามี อำนาจเหมือนพระยาอินทร์ พระยาพรหม ข้าไป ทางใดขอหื้อได้กินอุดม อย่าไปหื้อข้าได้อดได้อยาก ข้าขอฝากตัวข้าไว้เป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้า พระ ธรรมเจ้า พระสังฆเจ้า พระอริยมตไตรยเจ้ากู พระองค์นั้นเทอะ ได้เหมือนค่านี้นี้เทอะ ผู้เขียนก็ หื้อได้ ผู้คิดก็หื้อได้ ผู้เจ้าพินไปซื้อโบลานมาก็หื้อได้ คั้นว่าผู้ใดเล่าก็เก็บไว้หื้อดีแล สร้างยากเต็มทีแล</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>เจ้า เต1 ซ2 ส3 (ควรเป็น สุ) เน4 ม ภู ซ (ควรเป็น จ) นา วิ เว อันนี้ 10 ชาติแล เต นั้น ชาติ 1 ซ นั้น 2 ชาติ ส (ควรเป็น สุ) นั้น 3 ชาติ เน นั้น 4 ชาติ ม นั้น 5 ชาติ ภู นั้น 6 ชาติ ซ (ควรเป็น จ) นั้น 7 ชาติ นา นั้น 8 ชาติ วิ นั้น 9 ชาติ เว นั้น 10 ชาติ แล สารุ สศเค กา เม จ รูปเป คิริสิขรตฎุ จนตลิกเข วิมานเ ที่[๗] 3 จบ ท” /</p> <p>๗ ปีชวดพระพุทศักราชล่วงแล้วสองพันสี่ร้อย ๗ สี่สิบสามพระวัสสา ท่านอุปัชฌาย์นิม จุรสมนะ สร้าง</p> <p>ไว้ในพระพุทศาศนาที่ถ้วนห้าพันวัสสาเพื่อหื้อ เป็นที่ศึกษาเล่าเรียนไปตามสติปัญญาแห่งตนขอหื้อ ผละผลค้ำผู้สร้างหนังสือเจ้ามโหสถนี้จิมเทอะ มโหสถผู้ถ้วนห้ามีสิบผูกกับกันแลคัมภีร์นี้ขอย่า หื้อพราว</p> <p>เสียกันแสนนายที่ไหว้เหย ขอหื้อช่วยเอาใจใสดูแล แท้ ๆ</p> <p>เนื้อ พุท้อวเหย หื้อมีสตระลักได้อ่าไปประมาท</p>
192	RBR003-292	มโหสถ ผูก 3	<p>วิสสตินปาโตสิริเมณฑปณ โณนิตติโต กรียาอันกล่าว ยังเมณฑปปัญหอัน ตกแต่งไว้ได้ชาว 1 ก็สม เจริงเสด็จแล้วเท่านั้นก่อนแล</p>	<p>ปกหน้า</p> <p>๑ หนังสือมโหสถผูก 3 แล</p> <p>มโหสถผูก 3 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>เสด็จแล้วยามฉันทันจันทันแล้วน้อย 1 ปีฉลุ เดือน 8 แรม 4 ค่ำ วันเสาร์ พุทศักราชล่วงไปแล้วได้ 2 พัน 4 ร้อย 44 (x สองพันสี่ร้อยสี่สิบสี่) พระวัสสา คิมหันตฤดู ปีนี้เป็นเดือน 8 สองหน แล้วหนังสือ พระมโหสถผูกถ้วน 3 แล หนังสือวัดหนองบัว คัมภีร์นี้มีกับกันสิบผูกเท่านั้นแล เขียน 4 องค์กับ กันช่วยกันแล รัสสภิกขุเสาเขียนกลางปลายนี้งาม แท้ ๆ คำเดียวท่านทั้งหลายเหย ตกพร่องผิดพร่อง ใส่หื้อจิมเทอะเนื้อ ๆ เขียนไว้ค้ำชูพระศาสนาไปชั่ว นี้ชั่วหน้าขอหื้อข้าได้ 3 ประการเทอะ เมื่อลูกเมื่อนอน ม เมื่อเที่ยวไปมา ขอข้าได้สุข 3 ประการมี</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				นิพพานเป็นยอด เขาขอดเสียดสังข์พะทุทุกข์อันขอ หื้อข้าแก่เปสสนาปัญหาได้ชูไม้ชูตัวธัมมค้ำสอน พระพุทธรเจ้า
193	RBR003-293	มโหสถ ผูก 4	ภุริปนุโห นิตติโต กรียา อันกล่าวยังภุริปัญหาที่สม เร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า ๓หนังสือเจ้ามโหสถผูก 4 มีสิบบผูกกับกันแลหนังสือ วัดหนองบัวคัมภีร์นี้แล ๖ มโหสถผูก 4 แล มโหสถผูก 4 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้วแลฉัน จังหัน หั้นแล้วแล มีดนิ่งแล้ว เมิน น้อย 1 ก็จบแล แล้ววันอังคาร เดือน 12 ขึ้นค่ำ 1 ได้ ชะ ได้เหมือนกัน ขอหื้อได้เหมือนกันแต่เทอะ ข้าเขียนหนังสือเจ้ามโหสถผูกนี้บตีสักน้อยเหมือน หนึ่งปุ๋นน้อยยาดคันทนา อย่าไปใคร่หั่วลายมือเนื้อ กำลังเขียนใหม่ บ่เคยสักคำเทอะ ข้าเขียนปางเมื่อ อยู่วัดน้อยแลนายเหยย รัสสภิกขุเขตอยู่บ้านดอนพิน แลนายเหยย จบ ๓หนังสือเจ้ามโหสถผูกถ้วน 4 มีสิบบผูกกับกันแล คัมภีร์นี้หนังสือวัดหนองบัวแลนายเหยย ๓
194	RBR003-294	มโหสถ ผูก 5	มโหสถชดกันิตติตี มโหสถ ผูกถ้วน 5 ก็สมเสร็จเสด็จ แล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า ๑ หน้าทับเค้ามโหสถผูก 5 มี 10 ผูกกับกัน ใต้ทำ ค้อยพิงจรรณาตู่เทอะ มโหสถผูก 5 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ สำเร็จแล้วในเพล ปีชวด เดือน 12 แรม 3 ค่ำ พร้า ว่าได้วันศุกร์ ๓ ปกหลัง ๓หน้าทับปลายมโหสถผูก 5 มีสิบบผูกกับกันแลนาย เหยย ๓
195	RBR003-295	มโหสถ ผูก 6	กรียาอันกล่าวยังมโหสถ ชาตกัผูกถ้วน 6 ก็สมเสร็จ แล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า ๖ มโหสถผูก 6 แล มะโหสถผูก 6 สมบัตของวัดนามพุงตอ (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>ระดับประดางบบริบูรณ์ พุทธศักราชล่วงไป 2 พัน ปลาย 4 ร้อย 4 สิบ 4 ปัจจุบันปีฉลู เอกศก ตกอยู่ ในคิมหันตฤดู เดือน 8 ขึ้น 5 ค่ำ วันเสาร์ เวลาบ่าย ลงได้สักคั้งมง 1 แล ๗หมู่ศรัทธา เพิ่นพากันหาย หอมเอาบาตใจกันได้แล้ว เพิ่นไปซื้อเอาลานมา สร้างสิขาติ ข้าเป็นผู้เขียน ข้าได้ชะใด ขอหื้อได้ เหมือนกันนั้นเทอะ ๗๗๗ รัศสภิกขุ๋น้อย บ้านไห่ค้ำ ม่วงเขียนแลข้าขอสุข 3 ประการมีนิพพานเป็นที่ แล้วแกข้าแดเทอะ ข้าขอกุศลนาบุญไปรอดไป เถิงปีตตามาตาปู่ตายายครูบาอาจารย์ข้าจิมเทอะ ข้าเขียนบตีสักน้อยบเป็นถ้อย อยู่โบลาน ที่ผิดก็ผิด ที่ถูกก็ถูก ผิดที่ใดใส่หื้อจิมเทอะ ข้าบใคร่หุหลาย ๆ แล ทูอาวงศ์ใด ๆ เล่าดูดีดี</p>
196	RBR003-296	มโหสถ ผูก 7	<p>เทศสนามโหสถชาตก มโหสถชาตกผูกถ้วน 7 ก็ สมเสร็จเสร็จแล้วเท่านั้น ก่อนแล</p>	<p>ปกหน้า ข้าเขียนปางเมื่ออยู่วัดหนองปักดอ รัศสภิกขุธรรม สุวรรณ ผิดที่ใดใส่หื้อจิมเทอะ ๗หน้าทับเค้ามโหสถผูกถ้วน 7 แล ท่านผู้ใดเสาะหา พิจารณาเอาเทอะ ๗หนังสือมโหสถผูก 7 มีสิบกูกักกันแลนายเหย มโหสถผูก 7 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ ๗เสร็จแล้ววัน 1 ขึ้น 11 ค่ำ วัน 1 บ่าย 5 ขึ้น ขวางแล ปีชวดแล ๆ ข้าขอหื้อสัตติปัญญาเหมือน 1 เจ้ามโหสถ หื้อข้ามีค้ำอดเหมือน 1 เจ้าเตเม ขอหื้อ ข้าเทศนาธรรมเหมือนเจ้าวิฑูร ช่างรับเอาบุญ เหมือนนางผุสดี หื้อข้ามีฤทธิ์เหมือนพระยากับปี นราช หื้อข้ามีอำนาจเหมือนพระอินทร์ พระยา พรหมแล ขอหื้อผู้เจ้าโบลานเพิ่นจิม หื้อผู้เพิ่นคิด สร้างก่อนนั้นจิมหื้อเอามาเขียนนี้จิม ข้านี้จิมเทอะ เจ้ามโหสถเหย ฐูว์ฐูว์ แกข้าแดเทอะ ผิดพร่องถูก พร่อง ปกหลัง หน้าทับเค้ามโหสถมีอยู่ 10 ผูกกักกันแล รัศสภิกขุจันตสุวรรณ อยู่บ้านใหม่เขียน 3 ผูกกับ</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				กันแล
197	RBR003-297	มโหสถ ผูก 8	มโหสถฐาตกั นิตถิต์ กรีย ยาอันกลาวยังมโหสถผูก ถ้วน 8 ก็สมเสร็จเสร็จ แล้วเท่านั้นก่อน..(ชำระ)..	ปกหน้า หน้าทับเค้ามโหสถผูก 8 มี 10 ผูกกับกันแลนายเหย มโหสถผูก 8 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ รัศสิภิกุของเขียนปางเมื่ออยู่วัดหนองบัวสระเสร็จ แล้วปีชวด เดือน 11 แรม 6 ค่ำถ้าว่าเป็นวันจันทร์ แลนายเหย แล้วยามตาววันบ้ายหน้า 1 แล ตัวปตี สักหน้าพอเปี้ยถ้อยอยู่ ไบลานเจ..(ชำระ).. ได้ได้ อ่านเล่าก็ดี ที่ไหนบ่คับคายนอกบ่ถิมนั้นก็ว่าเอา เทอะ สารเจ้าคั้นชียะได้ โปลกั ยังไบลาน ข้าขอ กุศลนาบุญไปรอดไปถึงบิดามารดา..(ชำระ)..เทอะ กับครูบาอาจารย์ญาติพี่น้องข้าผู้ผู้คนเทอะกับเจ้า ไบลานพินคนเทอะ ตัวข้าผู้เขียนจิมเทอะ ฐว ฐว จบแล้วแล
198	RBR003-298	มโหสถ ผูก 9	อุมมงคลมตตธิมมะเทศนา กรียอันเจียรจาถึง อุโมงค์ใหญ่ก็แล้วเท่านั้น ก่อนแล มโหสถชาตกั นิตถิต์ กรียอันกลาว ยังมโหสถชาตผูก 9 อัน เข้ามาในชาติถ้วน 5 ก็สม เสร็จเสร็จแล้วเท่านั้นก่อน แล	ปกหน้า ๑ มโหสถผูก 9 แล มโหสถผูก 9 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ พันค่านิกขสงขยานอยได้คำหกแสนปลาย 4 พันห้า ร้อยคำแล บานพอได้ 80 บานอันมีในเมืองกา สิกราชนั้นแก่ท่านแล บ่เท่าแต่นั้นเราก็อ้อข้ายัง
199	RBR003-299	มโหสถ ผูก 10	มโหสถชาตกั ปันจม นิตถิต์ ธรรมเทศนากรีย ยาอันกลาวแก้ไข ยังมโหสถชาตกอันกตเข้า มาในชาติถ้วน 5 ก็สมเสร็จ เสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า ๑ มโหสถผูกปลายแล ถ้วนสิบแล มโหสถผูกที่ 10 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้วปีชวดเดือน 11 แรม 10 ค่ำ วันพฤหัสบดี เมื่อตาววันบ้ายลงแล ข้าเขียนหัดใหม่ บ่เคย อย่าไป ด่าข้าเนื้อ ข้าขอโมทนากับจิมส่วนบุญข้าขอสุขสาม ประการมีนิพพานแล้ว
200	RBR003-300	ปัญหาราชสูตร	กล่าวยังธรรมอันชื่อว่า ปัญหาราชสูตรก็แล้วเท่านั้น	ปกหน้า ๑ หน้าทับเกล้าปัญหาสูตรแล ฯ

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			ก่อนแล ฯ	ท้ายคัมภีร์ สรเด็จแล้ววันศุกร์ เดือน 3 แลขึ้น 4 ค่ำ ปีระกา หน้าทับเกล้าปัญหาธาสุตร รัสสภิกขุหนุถอด อยู่ บ้านหัวขัว มีศรัทธามาที่อรัสสภิกขุเขียนเหย รัส ภิกขุใดเทศนาค่อยพิจารณาดูที่อติแต่เทอะ
201	RBR003-301	ปัญหาธาสุตร	กล่าวยังธรรมอันชื่อว่า ปัญหาสุตร ก็แล้วเท่านั้น ก่อนแลแลแล จบแล้วนาย เหย	ปกหน้า ปัญหาสุตรผูกเดี่ยว (อักษรไทย,เมจิก) ท้ายคัมภีร์ สรเด็จแล้ววันจันทร์ เดือน 10 ตาวันบาย 3 โมง ปี ชวด ผู้ข้าบวช เดือน 4 พร่องหาหัดเขียน บ่เคยสัก กำเทอะแลเหย ทูพี พระพี องค์ใดได้เล่าเรียนเขียน เรียน ผิดทัดไตนิมนต์ใส่หื้อจิมเทอะ ทูพะนายเอก ฮัก สัณขปลร ดอนนาหนองชื่อมัน อิมะหยังฮู้ (ผสม สละยแทนสละจม) ผู้ข้าขอที่อภุศลานาบุญอันนี้ “ไปถึงปิดตามาตาครุบาอาจารย์เผ่าพงค์วงศา” (อักษรไทย) พี่ข้านองข้อยจิมเทอะ ทูคำทิวสอไว้ แหะนายเหย
202	RBR003-302	ปัญหาธาสุตร		ปกหน้า ปัญหาสุตร (อักษรไทย,ปากกา) ปกใน รัสสภิกขุน้อยหน้าพราน อยู่บ้านหนองบัวเขียนแล ปกหลัง หน้าปลายปัญหาธาสุตรแลแล นายเหย คำเดียวมับ มับแล รัสสภิกขุอ้าย บ้านหนองบัวสร้างไว้ด้วยมือ ดินแล นิพพาน ปจจโย โหตุ เม แก่ข้าแต่เทอะ
203	RBR003-303	ชราสุตร	ชราสุตต์ นิตถิตต์ ขียาอัน สังวรณนัยังธรรม เทศนาชื่อว่า ชราสุตร ก็ (สม)เร็จสรเด็จเท่านั้นก่อน แล	ปกหน้า หนังสือชราสุตรมีผูกเดี่ยวแลแล วัดดอนแจง ท้ายคัมภีร์ รัสสภิกขุเลื่อน เขียนปางเมื่อบวชอยู่วัดดอนแจง อยากได้บุญเต็มที ขอหื้อได้มีประพญาปัญญาแก้ข้า
204	RBR003-304	ชราสุตร	ชราสุตต์ นิตถิตต์ กรียาอัน สังวรณนัยังธรรม เทศนาชื่อ ชราสุตร ก็สม เร็จ สเด็จแล้วเท่านั้นก่อน	ปกหน้า ชะราสุต ชราสุตร (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเกล้าชราสุตรแลท่านเหย ท้ายคัมภีร์

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			แล	จบ ณ วันศุกร์ เดือน 11 ขึ้น 5 ค่ำ วัน 6 ยามเมื่อ ค่ำชาวบ้านเลี้ยงวัวในวัด ปิซวดแล ข้าขอส่วนบุญ จิม ข้าเกิดมาชาติใดแสนใดขอหื้อได้ถึงนิพพาน ขอ อย่าหื้ออนานนัก
205	RBR003-305	ชั้นธนาม ผูก 1	กริยาอันกล่าวห้อยชัทรนาม ผูกต้นก็แล้วเท่านั้นก่อน แล	ปกหน้า ชั้นธนามผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเกล้าชัทรนามผูกต้น นิมนต์พุทฺทาวองคี่โต ได้เล่าได้เรียนค้อยพิจารณาอุเทอะ แล้วขอภย โห่งทุกองค์ องค์นิมนต์ช่วยถะหนิถนอม ชัดสาย สยงอย่างหนึ่ง ช่วยเก็บ(ปรากฏรูปไม้ไต่คู้) ไว้ดีจิม ผมได้หันมานักแล้ว ผู้ดีก็ดีเหลือล้น ผู้ชั่วก็ชั่วปาน แลณา ท้ายคัมภีร์ สรเด็จแล้วยามดาววันบ้าย 3 โมงกว่า ๆ ปีมะแม เดือน 8 แรม 8 ค่ำ พร่ำว่าได้วันอาทิตย์แลณา ยังมี ศรัทธาโยมหลวงอิมเป็นเจ้าโบลาน ๆ ยังมีศรัทธา รัสถภิกขุปุย วัดนาหนอง ไปนำเอามายังหนังสือลาว มาแต่กวรางราด มาคั้ตออกไวยังเป็นลาวกั้ยวนกั้ยบั้งสู ชัดเจนแท้ดีหลาย ๆ แลยังศรัทธารัสถภิกขุทำ บ้าน หั่วนา ไปนำเอามาจากวัดห่งหญ้าคมบาง เพราะว่า มาจำพรรษาอยู่กับทอวาวนุต วัดบ้านไค้งดอย เพราะว่าได้สอบซ่อมกับเพื่อน ข้าก็บ่แตกฉาน ๆ แท้ ปัญญาที่น้อยแลณา ค้นว่าตกบไคร้เกราะแล้วช่วย เตื่อมหื้อจิมเน้อ ๆ ข้ามีศรัทธาสร้างจิงเขียนจิม พร้อมไปด้วยญาติโยมพี่น้องผู้ชูคน ขอสุข 3 ประการ มีนิพพานเป็นยอดเกราะกรอดเสี้ยงทุกอัน เทอญ ๆ ศาสนาล่วงไปได้ 2 พัน 4 ร้อย 6 สิบบ 2 พระวัสสา
206	RBR003-306	ชั้นธนาม ผูก 2	อตถ ในกาลยมนั้น โพธิสโต ส่วนว่าทำวชั ธนโพธิสโตเจ้าปัญญา สมันตาผูกถ้วน 2 ก็บอระ มวลจะสมควรเท่านั้นก่อน แล ฯ	ปกหน้า ชั้นธนามผูก 2 (อักษรไทย, ปากกา) ฯ หน้าต้นชัทรนาม ผูก 2 ค้นว่าพุทฺทาวองคี่โตได้ เล่าได้เรียนค้อยพิจารณาอุเทอะแล้วขอภยโทษทุก องค์ค้อยถะหนิถะหนอมเก็บไว้หื้อดีจิมเน้อ ผมได้ หันมานักแล้ว ผู้ดีก็ดีเหลือล้น ผู้ชั่วก็ชั่วปานแลณา

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				นิพนพาน ปจจโย โหตุ เม อนาคต กาเลน รุวิ รุวิ ฯ ท้ายคัมภีร์ นิพนพาน ปจจโย โหตุเม อนาคตกาเล ฯ
207	RBR003-307	ชั้นชนาม ผูก 3	กล่าวห้องชัทรนโพธิสัตว์ เจ้าผูกถ้วน 3 ก็แล้วเป็น ห้องเท่านี้ก่อนแล ฯ จต ตาโร ธมมา วฒนติ อายุ วณโณ สุขิ พล นิพนพาน ปจจโย โหตุ เม อนาคต กาเล ฯ	ปกหน้า ชั้นชนามผูก 3 (อักษรไทย, ปากกา) ฯ หน้าต้นชัทรนาม ผูก 3 ค้นว่าทุพีทุอาวองคิไตได้ เล่าได้เรียนนิมนต์พิจารณาดูเทอะแล้วขออภัยโทษ ทุกองค์ช่วยตระหนัตระหนอมเก็บไว้หื้อดีจิมเนื้อ ทุพีทุอาวเออยย ผมได้หันมานักแล้ว ผู้ดีก็ดีเหลือล้น ผู้ชั่วก็ชั่วปานแลนา นิพนพาน ปจจโย โหตุ เม อนาคต กาเลน รุวิ รุวิ แก่ ข้าแดเทอะ ข้าเขียนบงาม ท้ายคัมภีร์ ริสสภิกขุจันทสุวรรณ อยู่บ้านหวนา มีศรัทธาสร้าง ฯ เมื่อศักราชล่วงไปได้สองพันสี่ร้อยหกสิบ แลนา ฯ
208	RBR003-308	ชั้นชนาม ผูก 4	กริยาอันกล่าวห้องชัทรนา มผูกถ้วน 4 ก็แล้วเท่านี้ ก่อนแล ฯ จตตาโร ธมมา วฒนติ อายุ วณโณ สุขิ พลนติ นิพนพาน ปจจโย โหตุ เม อนาคต กาเล ฯ ศักราช	ปกหน้า ชั้นชนามผูก 4 (อักษรไทย, ปากกา) ฯ หน้าต้นชัทรนาม ผูก 4 ค้นว่าทุพีทุอาวองคิไตได้ เล่าได้เรียนนิมนต์พิจารณาดูเทอะแล้วขออภัยโทษ ทุกองค์ช่วยตระหนัตระหนอมเก็บไว้หื้อดีจิมเนื้อ ทุพีทุอาวเออยย ผมได้หันมานักแล้ว ผู้ดีก็ดีเหลือล้น ผู้ชั่วก็ชั่วปานแลนนานาย นิพนพาน ปจจโย โหตุ เม อนาคต กาเลน รุวิ รุวิ นิจนตต ท้ายลาน ศักราชล่วงไปได้สองพันสี่ร้อยสิบสอง ฯ ปีมะแม เดือน 9 แรมสิบค่ำ วันพฤหัสบดี ฯ
209	RBR003-309	ชั้นชนาม ผูก 5	กริยาอันกล่าวชัทรนามผูก ถ้วน 5 ก็แล้วเท่านี้ก่อน แล ฯ	ปกหน้า ชั้นชนามผูก 5 จำไว้แน (อักษรไทย, ปากกา) ฯ หน้าต้นชัทรนาม ผูก 5 ค้นว่าทุพีทุอาวองคิไตได้ เล่าได้เรียนนิมนต์ค่อยพิจารณาดูเทอะแล้วผมขอ อภัยโทษทุกพระองค์ช่วยตระหนัตระหนอมเก็บไว้ หื้อดีจิมเนื้อ ทุพีทุอาวเออยย ผมได้หันมานักแล้ว ผู้ดี ก็ดีเหลือล้น ผู้ชั่วก็ชั่วปานแลนนานายเหย ขอสุข 3

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>ประการมีนิพพานเป็นที่แล ฐวี ฐวี อนิจจ อนตตา แก่ข้าแดเทอะ</p> <p>ท้ายคัมภีร์ จตตารอ ธมมา วฒณนติ อายุ วณฺโณ สุขิ พลํ นิพ พาน ปจฺจโย โทตุ เม ปิมะแม เตือนสิบ 1 ขึ้นสาม คำ วันพฤษหส์แลนา</p>
210	RBR003-310	ชั้นธนาม ผูก 6	กริยาอันกล่าวห้องชัษณาม ผูกถ้วน 6 ก็แล้วเท่านี้ ๆ ก่อนแลแลแล ๗ะ	<p>ปกหน้า ชั้นธนามผูก ๖ (ไทย, ปากกา) ๗ หน้าต้นชัษณาม ผูก 6 ค้นว่าทุพพิทวารองคิไตได้ เล่าได้เรียนนิมนต์ค่อยพิจารณาตู่เทอะแล้ว ขออภัย โทษทุกพระองค์ช่วยตระหนี่ตระหนอมเก็บไว้หื้อดี จิมเนื้อ ทุพพิทวารเออย ผมได้หันมานักแล้ว ผู้ตีกี้ดี เหลือล้น ผู้ชู้กัซึบปานแลนายนายเหย ขอสุข 3 ประการมีนิพพานเป็นที่แล้ว ฐวี ฐวี แก่ข้าแดเทอะ บตีสักหน้อยเหมือนนปูยาด</p> <p>ท้ายคัมภีร์ นิพพาน ปจฺจโย โทตุ เม ๗ อย่าไปดำช้าน้อย เพราะว่าใจบตี ไบลานกับไคร่ตีบ พอแลนา ๗</p>
211	RBR003-311	ชั้นธนาม ผูก 7	ชัษณชาฎกั นิตลิต์ กั สมเรชสรเดชแล้วบอระ มวลควรรกาลเท่านี้ก่อนแล ๗ะ จรศบ ๗ะ	<p>ปกหน้า ชั้นธนามผูก 7 (อักษรไทย, ปากกา) ๗ หน้าต้นชัษณาม ผูก ๗ ค้นว่าทุพพิทวารองคิไตได้ เล่าได้เรียนนิมนต์ค่อยพิจารณาตู่เทอะแล้ว ขออภัย โทษทุกพระองค์ช่วยตระหนี่ตระหนอมเก็บไว้หื้อดี จิมเนื้อ ทุพพิทวารเออย ผมได้หันมานักแล้ว ผู้ตีกี้ดี เหลือล้น ผู้ชู้กัซึบปานแลนายนายเหย โอ นิพพาน ปจฺจโย โทตุ เม อนาคเต กาเลน ๗ะชะชะ</p> <p>ท้ายคัมภีร์ โอ้ให้ จบแล้วแห่นๆ จบยามเมื่อ พกา ตีห้าโมงคำ พร้าว่าไต้หวันเสาร์ เดือน 10 แหม 11 ปิมะแม พุทธศักราชล่วงไปได้ สองพันสี่ร้อยหกสิบสอง เขียนปางเมื่อมาจำพรรษาอยู่วัดเขาลอยมูลโค । รัสนิกขุยุยไปนำไบลานหนังสือลาวมาแต่วัดกวง ลาดมาคัตไว้เป็นค้ายวนแล้วยังมีศรัทธาทำไปเอามา</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				แต่วัดทุ่งหญ้าคมบางมาสร้างไว้ในพระศาสนา 5 พันพระวัสสา พร้อมไปด้วยโยมทั้ง 2 คือว่า พี่น้องผู้ ผู้ชู้คน ข้าผู้เขียนชื่อว่า จันทสุวรรณธรรมอยู่บ้านหัว นา 1 ขอสุข 3 ประการ นิพพานเป็นที่แล้ว กับ เจ้าของโบลานโยมหลวงอิมได้หกผูก ผูก 7 นี้ของทุ อาวบุตรเพ็น นิพพาน ปจจโย โหตุเม 1 เขียนบตี สักหน่อยเหมือนปุยาคคันนา
212	RBR003-312	ยโสธราพิมพา ผูก 1	กริยาอันกล่าวยังยโสธรา ผูกต้นก็แล้วเท่านั้นก่อนแล NT	ปกหน้า ยโสธราผูก 1 (อักษรไทย, ปากกา) หนังสือนางแจ สร้างไว้ในศาสนา (อักษรธรรม, ปากกา) ยโสธราพิมพาผูกต้น ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้ว บ่าย 2 โมง เสร็จ สะเร็ดสะน้อย สรเสร็จ แล้วปีมะเมีย เดือนอ้าย วันขึ้น 5 ค่ำ วัน 3 1 หน้า ต้น ทนานแจ้งสร้างไว้ในศาสนาพระพุทธเจ้า ธรรม เจ้า สังฆเจ้า แลนา
213	RBR003-313	ยโสธราพิมพา ผูก 2	ยโสธราชาฎกั นิฎฐิต์ สัณณนา กริยาอันกล่าว ยโสธราพิมพาผูกถ้วน 2 ก็ สมเสร็จสรเสร็จแล้วเท่านั้น ก่อนแล	ปกหน้า ยโสธราผูก 2 (อักษรไทย, ปากกา) หน้าต้นยโสธราพิมพาแล ผูกถ้วน 2 ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้วปีมะเมีย เดือน 12 แรม 7 ค่ำ วัน 5
214	RBR003-314	ยโสธราพิมพา ผูก 3	ยโสธราชาตส์ถณณา นิตถิ ตา กริยาอันกล่าวห้องยโส ธราพิมพาเถรีภิกษุณีผูก ถ้วน 3 แล้วเท่านั้นก่อนแล ।	ปกหน้า ยโสธราผูก 3 (อักษรไทย, ปากกา) ๑หน้าต้นยโสธราพิมพาแล 1 ผูก 3 มีกับกัน 6 ผูก แลนา หนังสือนางแจสร้างไว้ในศาสนาแล รัสสิกขุเงินอยู่บ้านไหนดนม่วง(รอยจารหมึกไม่ชัด) ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้ววัน 5 เดือน 12 สิ้นปีมะเมียแล หนังสือ หนานแจ้งบ้านหัวนาสร้างไว้ในศาสนาพระพุทธเจ้า ธรรมเจ้า พระ พ สังฆเจ้า ๑๑ หน้าต้นพิมพา
215	RBR003-315	ยโสธราพิมพา ผูก 4	ยโสธราชาตักั นิตถิต์ กริยาอันกล่าวยโสธราผูก 4 ก็สมเสร็จสรเสร็จแล้ว	ปกหน้า ยโสธราแบบที่ 4 (อักษรขอม, ปากกา) ยโสทะลาแบบที่ 4 พ:ศ 2459 (อักษรไทย, ปากกา)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			เท่านั้นก่อนแล	ยโสธราพิมพาผูก 4 มี 6 ผูก ท้ายคัมภีร์ สรเสร็จแล้วยามดาววันตกลเนา ยโสธราพิมพาผูก 4 มี 19 ใบทั้งนี้
216	RBR003-316	ยโสธราพิมพา ผูก 5	ยโสธรา นิตติตา ก็แล้ว เท่านั้นก่อนแล ผูก 5	ปกหน้า ยโสธราผูก 5 (ไทย, ปากกา) ยโสธราพิมพาผูก 5 ท้ายคัมภีร์ ยโสธราพิมพาภิกขุณี NT มี 13 ใบ นโมตสส ยโสธราเถรีนำเอามายังนิทานอันนี้แล้ว อาหริตวา นางก็เอามายังนิทานอันเป็นถ้วน 40 ทศ ว่าดังนี้ ภนเต ภควา ข้าแต่พระพุทเจ้า ราทรมุข สิกขิ พุทธกาล ในกาลเมื่อเกิดมาแห่งพระพุทเจ้า ตนชื่อว่าราทรมุขสิกขิวันนั้น ตวั อันว่าเจ้ากู สุวณณ กากรุหตุวา ได้เกิดมาเป็นพระยากาคำตัว 1 ส่วนตนตัวข้าก็ได้เกิดเป็นแม่กาเผือกตัว 1 ก็ได้มา เป็นเมียเจ้ากูอยู่กับด้วยเจ้ากูหันแล เทวมย ราทั้ง 2 ก็จับอยู่เหนื่อจอมตอยอัน 1 ชื่อว่า เหมศิริ ก็รักษา ศีลอยู่ช่ขาดหันแล
217	RBR003-317	ยโสธราพิมพา ผูก 6	เทสนา ยโสธรา ปรีนิพ พาน วตถ์ นิตติต กิริยา อันสังวรธรรณาแก้ไขกล่าว ยังห้องยโสธราปรีนิพานก็ สมเสร็จสรเด็จจบอมวล เท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า ยโสธราผูก 6 (อักษรไทย, ปากกา) หน้าต้นยโสธราพิมพาผูกถ้วน 6 แล มี 6 ผูกกับกัน แลขอ ท้ายคัมภีร์ สุทินนิวัตตเมทาน รอรียเมตไทย สัพพัญญุตญาณ อรหนตา มคคญาณัม ทินนัม นิพพาน ปจโย โหตุเม । หนังสือหนานแจ้งสร้างไว้ในพระศาสนาแลนา
218	RBR003-318	พุทธตำนาน	กล่าวห้องยั้งคำสอนแห่ง พระยาอินทเจ้าฟ้าบอแก้ว แก่คนทั้งหลายก็บังคมสม เสร็จสรเด็จ บอระมวลควร กาลเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า หน้าทับเค้าพุทธตำนาน ท้ายคัมภีร์ วันพุธ เขียนตัวปดี่สั้น้อย ขอกุสลาณาบุญ
219	RBR003-319	พุทธโฆษะเถระ ผูก 2	กิริยาอันมากล่าวยังพุทธ โฆษะเถระผูกถ้วน (2) ก็สม	ปกหน้า 2 (อักษรไทย, ปากกา)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			เสร็จเสร็จ	ฯพุทธโฆษเถระผูกถ้วน 2 แลนายเหย ข้อยเขียนกลางตัวก็ใหญ่เท่ากันค้อย กลางตัวก็น้อย เท่าหัวแม่มือแลนายเหย
220	RBR003-320	พุทธโฆษเถระ ผูก 3	พุทธโฆสเถระ นิตถิต์ กริยา อันสังวรณนายังพุทธ โฆษเถระผูกถ้วน 3 ก็สม เสร็จเสร็จบวระมวลควร กาลเท่านี้แล	ปกหน้า 3 (อักษรไทย, ปากกา) ฯพุทธโฆษเถระผูกถ้วน 3 แล นายเอ้อย(ไทย, จาร) หัวลาน พุทธโฆษเถระ ผูกถ้วน 3 แลแล
221	RBR003-321	พุทธโฆษเถระ ผูก 4	ปริจเจทธรรมเทศนาอัน ถ้วน 4 ก็สมเสร็จเสร็จบว ระมวลกาลเท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า พุทธโฆ ผูก 4 (อักษรไทย, ปากกา) หน้าเกล้าพุทธโฆษเถระผูกถ้วน 4 แลนายเหย หน้าตัน หน้าเกล้า หน้าปลาย หน้ายอด ชื่อว่า พุทธ โฆษเถระแลนายเหย นายควร เขียนเมื่ออยู่วัดแดง จอนแลนายเหย
222	RBR003-322	พุทธโฆษเถระ ผูก 5	พุทธโฆสเถระ นิตถิต์ กล่าว ยังนิทานแห่งเจ้าพุทธโฆษ เถระเจ้าไปม้างยังสิงหล ภาษาหือเป็นมครภาษา ทั้งมวลแล้วก็นำมาตั้งใน ชุมพูวิบก็สมเสร็จเสร็จ บวระมวลกาลเท่านี้ก่อน แล	ปกหน้า ประวัติพระพุทโฆส ผูก 5 (อักษรไทย, ปากกา) พุทธโฆษเถระผูกถ้วน 5 ท้ายคัมภีร์ จุลศักราชได้ 1177 ตัว ปีดับได้ เดือน 10 ข้าเขียน ยามเมื่ออยู่สถิตสำราญวัดราตมิ ปากลองทางเกาะ วันนั้นแล) บัญญัติว่ากัญจนรัสสภิกขุ เหมือนยุงตีกันแล อักษรบ่สมแลปล้วนเลิงหลาย พอเป็นตัวปลายอยู่ถ้อยเทงนั้นแล
223	RBR003-323	ตำนานพระแก้ว ดอนเต้า	กริยาอันกล่าวยังตำนาน นิทานวัดพระแก้วดอนเต้า เวียงดินที่เมืองกุกตนคร ก็แล้วเท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า วัดแคทราย ต.คูบัว อ.เมือง ราชบุรี พระแก้วดอน เต้ามีผูกเดี่ยว (อักษรไทย, ปากกา) หน้าตำนานวัดพระแก้วดอนเต้า ฯหน้าตำนานวัดพระแก้วดอนเต้าฯ ฯพระแก้วบ่าวอร่าฯ (พระแก้วบวร) ท้ายคัมภีร์ จบแล้วเวลาเพลพอดีแลนายเหย จบแล้วว่าได้วัน 2 ข้าเขียนหนังสือผูกนี้ ข้าขอกุศลนาบุญไปรอดไปถึง

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				บิดามารดาข้าจิม ขอหื้อข้าทันได้หันหน้าพระอริยมตไต่ยจิมเทอะ หนังสือผูกนี้ข้าสร้างไปหาพระมารดาข้าชื่อว่า สมณอัน บ้านหนองบัวฯ
224	RBR003-324	ตำนานพระธาตุตะกุงเกสา 8 เส้น	สังวรรณนา นิติธิตา กริยา อันกล่าวยังนิทานตำนาน พระเกสาธาตุเจ้าทะโค่งก็ บังคมสมเด็จสรเต็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า ตำนานเกสาธาตุ (อักษรไทย, ปากกา) หนังสือหนานแจงสร้างไว้ในศาสนา หน้าต้นธาตุตะกุงเกสา 8 เส้นแลนา ท้ายคัมภีร์ สรเต็จแล้วปีมะเมีย เดือน 4 ขึ้นค่ำ 1 มะคีนแล มี 29 ใบกับกันแล ธาตุตระโค่งแล
225	RBR003-325	นิทานตำนานพระเกสาธาตุเจ้าตะกุง	สังวรรณนา นิธิธิตา กริยา อันกล่าวยังนิทานตำนาน พระเกสาธาตุเจ้าตะกุง ก็ บังคมเสด็จแล้วเท่านี้ก่อน แล	ปกหน้า ตำนานพระเกสาธาตุเจ้าตะกุง (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเคล้าธาตุตะกุงมีผูก 1 เสด็จแล้วปีชว(ฉลู) ยามบ่ายแล เดือน 10 แรม 3 ค่ำ พร่ำว่าไต้หวัน? หนังสือธาตุตะกุงมีผูกเดียว รัสสิกุน้อยเป็นผู้จาร ตัวบ่ตีสักน้อย โยมธิมบ้านลองโงงามสร้างไว้ใน ศาสนาแลนายเหย ข้าขอกุศลบุญจิมเทอะ ขอหื้อไปถึงบิดาแลมารดา ข้า ท้ายคัมภีร์ ธูว์ ธูว์ ธูว์ แก่ข้าแต่เทอะ บ่ตีสักน้อยเพราะว่าบ่ ชำนาญ ผิดที่ใดใส่หื้อจิมเนอ ทุพีทุอาวเหย
226	RBR003-326	ตำนานมหาธาตุทะโค่ง	กริยาอันกล่าวยังตำนาน มหาธาตุเจ้าทะโค่ง ยัง ดอยสิงคุดตร คือว่า ดอย จักเข็บ แล อันว่าจักขร้าว เม็งวะ ขอตามไทยแปลว่า ปู ก็มีแล อันชื่อว่า ดอยสิง คุดตรนั้น ๓ นั้นก็สมเด็จ แล้วบรมวลควรแก่กาล ธรรมเทศนาก็แล้วเท่านี้ ก่อนแล	ปกหน้า ตำนานมหาธาตุ (อักษรไทย, ปากกา) ...พระคัมภีร์นี้ ประจำอยู่วัดทัพ...เป็น... (... หมายถึง ไม่ขัด) (อักษรไทย, ดินสอดำ) ท้ายคัมภีร์ ฯ ฯ พระหมายผู้ลงลายมือ และขอสุข 3 ประการ ด้วยเทอญ ฟังหัดใหม่ ขอส่วนบุญกุศลอันนี้ ขอไป รอดบิดามารดาพี่น้อง เอื้อย อ้าย ผู้ข้าด้วยเทอญ ขอนิพพานต์ด้วยเทอญ ๓ นะ ปัจจะโย โหตุ ” (อักษรไทย)
227	RBR003-327	ตำนานมหาธาตุ	สังวรรณนา นิธิธิตา กริยา	ปกหน้า

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
		ทะโคง	อังก์ล่าวยังนิทานตำนาน พระเกสาธาตุเจ้าตระโคง ก็บังคมสมเด็จเสด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล ๑๐	ธาตุตะกุง เกศา 8 เส้น ผูกเดียว (ไทย, ปากกา) ๑ หนังสือธาตุตะโคงเกศา 8 เส้นแลนา ๗ ข้าผู้เขียน ชื่อว่า สิวสุทโร๑๐ รองปก หนังสือหัวนี้ดี เจือเตอะนาตุ้ตุน้อง / หนังสือหัวนี้ ดีมาถ้าใครอ่านให้จำให้แม่นนะคุณ // วัดแคทราย โพธิ์ศัทธาธรรม // (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ ข้าขอนิพพานเป็นยอด เขะขอต ๗ เสี่ยงกิเลส ตันทาแลนา ๗ ๗ ๑๐ ลานคุณเพื่อ ลานคุณเพื่อ (ธรรม, ดินสอดำ)
228	RBR003-328	นิทานตำนาน พระเกสาธาตุเจ้า ตะคั่ง	สัณณนา นิภูฐิตา กริยา อังก์ล่าวยังนิ ๗ ทาน ตำนานพระเกสาธาตุเจ้า ตะคั่ง ก็บังคมสมเด็จเสด็จ แล้วเท่านี้ก่อนแล แล๑๐	ปกหน้า ตำนานธาตุตะกุง (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ หนังสือธาตุตะโคง ผูกเดียวแล จูว์ วุ ข้าแต่เทอะ บ่ ดีสักหน่อย แล นายเหย ผิดที่โตใส่หื้อจิมเทอะ อา ราทุธนุ กโรมิ หนังสือโยมพิน โยมนาย และพี่น้อง เหย
229	RBR003-329	นิทานตำนาน พระเกสาธาตุเจ้า ตะคั่ง	สัณณนา นิภูฐิตา กริยา อังก์ล่าวยังนิทานตำนาน พระเกสาธาตุเจ้าตะคั่ง ก็ บังคมสมเด็จเสด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล ๗๑๐ ๗	ปกหน้า พระธาตุตะกุง (อักษรไทย, ปากกา) พระธาตุตะคั่งมีผูกเดียว ปกใน ๗ หน้าทับเค้า ธาตุตะคั่ง มีผูกเดียวเท่า ๗๑๑ นี้ เสด็จแล้วปีมะแม ยามบ่ายแล เดือนแปด แรมสี่ค่ำ พรร่าว่าได้วันทิตย หนังสือธาตุตะคั่งมี พรหมสุกษา ท้ายคัมภีร์ จูว์ จูว์ แก่ข้าแต่เทอะ บดีสักน้อยเพราะว่าบ่สะนาน (ชำนานู) ผิดที่โตใส่หื้อจิมเนอ
230	RBR003-330	ปฐมกัปป	ปฐมกัปป สัณณนา นิภูฐิตา กริยาอังก์ล่าวแกไขยัง ปฐมกัปปอันนี้ก็สมเด็จเสด็จ แล้วเท่านี้ก่อนแล นาย เหย ๑๐	ปกหน้า ปฐมกัปปและ / ๑ ปฐมกัปปผูกเดียวแล ๑ (อักษรไทย, ปากกา) ปกรอง ปฐมมกะกับผูกเดียว (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				อยากได้บุญเต็มทีเขียนปดี่สักน้อย ลางตัวก็ใหญ่ ลางตัวก็หน้อย ทุพ็องคี่ได้เล่าผิดกี่ใส่หื้อจิมเทอะ ๖๕๐-
233	RBR003-333	ตำนานพระแก้ว ดอนเต้า	กริยาอันกล่าวยังตำนาน นิทานวัดพระแก้วดอนเต้า เวียงดินเมืองกุฎนครกก็มี แล้วเท่านี้ก่อนแล ฯ	ปกหลัง ตำนานพระแก้วดอนเต้า (อักษรไทย, ปากกา)
234	RBR003-334	หนังสือ พระพุทธเจ้า ทำนายเมืองยท ยา	หนังสือพระพุทธเจ้า ทำนายเมืองศรีอยุธยา พระพุทธเจ้าทำนายไว้กับ ศาสนาก็สมเรียบบอรมวล ควรเท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ รัสนภิกขุเพียงได้สร้างพุทธทำนายหลวงผูกนี้ ขอสุข 3 ประการมีนิพพานเป็นที่ยอดแดเทอะ
235	RBR003-335	ชราสูตร		ปกหน้า พุทธตำนาน (อักษรไทย, ปากกา) ชราสูตร หน้าทับเค้า นิทานสูตร ผูกเดียวแลท่านเหนนาย เหย ท้ายคัมภีร์ ๖๑๐-เมตตา๖๑๐-กรุณา๖๑๐-มุทุตา๖๑๐-อุเบกขา๖๑๐- นี้แลพรหมวิหาร 4 แล ภาวนาได้กุศลแล๖
236	RBR003-336	พุทธตำนาน		ปกหน้า หน้าทับ พุทธตำนานแลนายเหย บ่านาค น่องพ็อร อ้ายน้อยยอด ปกรอง หน้าทับเค้า พุทธตำนานเหย ปกใน ตำนานพญาอินทร์ (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้ววันศุกร์ แรม 14 ค่ำ เดือน 11 แรม 2 ค่ำ วันศุกร์ ข้าเขียนพุทธตำนานนี้ ข้าขอส่วนกุศลนา บุญอันนี้ไปโปรดไปเถิงพ่อแม่พี่น้องวงศาทั้งมวลนั้น เทอะ จูว์ จูว์ แก่ข้าเทอะ ข้าขอพระปัญญามาป็น หื้อข้าพร่องแด่เทอะ หน้าทับเค้าพุทธตา[นาน]แล เขียนตัวปดี่ไปคำข้าเนอ อยากใครได้บุญเต็มทีแล นายเหย ข้อยรัสนภิกขุ อิ ดอนชาติ ปางเมื่ออยู่วัด

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				ดอนแจงแลนายเหย 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
237	RBR003-337	พุทธตำนาน	สมเด็จเสด็จบรมวกลกาล ควรเท่านี้ก่อนแล ๑๓	ท้ายคัมภีร์ เขียนเดือน 7 แล้วเดือนแปด ขึ้น 15 ค่ำ ข้าใช้ปลา ย่างไปนอนกับแมว ข้าใช้ลูกไก่นอนกับแหลว ข้าใช้ แมวไปนอนกับหมา ใช้ลูกกาไปนอนกับไก่ ใช้ หน่อไม้ไปนอนในในหม้อ ใช้ปลาก่อไปนอนในเชิง เชียงครวปลา ใช้อิหฺล้าไปนอนในเรือน ใช้เดือนไป นอนกับดาววัน ใช้มดแดงคันไพนอนในหม้อตาล ๖๑ ๖” จบแต่เท่านี้แล ๓ นายเหย หน้าดิน หน้าปลาย ระบุ “หน้าทับเค้า พุทธตำนาน ข้อยเขียนบ่ข้าง สักหน่อย ปัน (ปาน) หนึ่งปุยาดคันทนา ปัน (ปาน) หนึ่งปลาบัวนอนอยู่ในน้ำเป็นพวกเป็นฝูงแลนายเหย ภิกขุแก้วปางเมื่ออยู่วัดดอนแจงแลนายเหย ข้า เขียนบดิสักหน่อย ข้าขอกุศลไปโปรดฮอดพ่อฮอด แม่ ข้าจิมตัวข้าจิมเนอ
238	RBR003-338	พุทธตำนาน	ก็บังคมสมเด็จเสด็จ บรมวกลควรแก่กาลเท่านี้ ก่อนแล ๑๓	ปกหน้า พุทธตำนาน เขียนเมื่อ พ.ศ. 2449 (อักษรไทย, ปากกา) พุทธตำนาน หนังสือวัดทุ่งต้นตาล ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วเดือน 7 ขึ้น 3 ค่ำ พร่ำว่าไต้หวัน 6 จุล ศักราชได้ 2 พัน 400 4 สิบบ 9 พระวัสสา ตน ข้าน้อยผู้ชื่อว่า รัสสภิกขุ อาริยะพุทธะอดีต เขียนบ่ขามสักหยาด เหมือนปุ ยาดคันทนา ข้าขออย่านิทานขวัญข้าจิมเทอะ นิพ พาน ปจโย โหตุ ๑๓ ปกหลัง หนังสือตำนานพระยาอินทา หนานภิว สร้างไว้ค้ำชู ศาสนาพระโคตมเจ้านี้ ข้า [ขอ] สุข 3 ประการ มี นิพพานเจ้าเป็นยอดเขาขอดเสี้ยงทุกอันแต่เทอะ
239	RBR003-339	หนังสือพระยา อิน	ก็บังคมสมเด็จเสด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ ๑๓ นายตัวบ่ขามสักหน่อย ปกหลัง พระยาเฮือน (อักษรไทย, ปากกา)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
240	RBR003-340	พุทธตำนาน	พุทธตำนาน นิฎฐิติ์ กิริยา อันกล่าวยัง ฯ พุทธ ตำนานปริเฉทคำสอนอัน เป็นเขตคำสอนก็แล้ว เท่านี้ก่อนแล ฯ	-ไม่มี-
241	RBR003-341	พุทธโฆโส		ท้ายคัมภีร์ พุทธโฆโสผูกเดี่ยวแลแล ฯ แล้วยามบ้ายสองโมงแล พร้าอังกคารแล พุทีเหย ฯ ขออย่าลายมือกับศาสนา พระตถ[า]คต พร่องแต่เทอะ ข้อขอกุศ[ล]นา[บุญ] อันไป[รอด]บิดามารดา ข้าจิม์เทอะ ขอหื้อไปรอด ญาติกาครูบาอาจารย์ข้าแต่ รุวี รุวี แก่ข้าแต่เทอะ ข้อขอสุข 3 ประการ มีนิพพานเป็นที่แล้วแต่เทอะ บุญญกเขตต์ ปิดตกตย์ นิพพาน ปจจโย อหิ สาสเน เมตเตยยสสนาติธมมฺ นิจจํ นิจจํ । นิพพานติ ฯ หน้าทับเค้า หนังสือพุทธโฆโส รัสสิกขุมากตามอย บ้านแจงดอน พุทีองคี่ไคเราขอใส่จิม์เนอ พุทีเหย เพราะบ่เคยกำเหล็กจาคำเทื่อ” ปกหลัง พุทธโฆโสผูกเดี่ยว (อักษรไทย, ปากกา)
242	RBR003-342	อานิสงส์ปิฎก	โบราณกปิลชาติก นิฎฐิจิ์ กิริยาอันกล่าว อานิสงส์แห่งอันได้สร้าง ธรรมปิฎกทั้ง 3 ก็สมเร็จ เสด็จแล้ว บรมวลเท่านี้ ก่อนแล ๑๑๑๑	ปกหน้า อานิสงส์ปิตะกะ (อักษรไทย, ปากกา) ๑ หน้าทับเค้า อานิสงส์ปิฎก แลนายเหยที่ไว้เหย ฯ ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้ว ยามเข้าก่อนเพลแล วัน 3 [อัง] คาร เดือน[เ]เปตศีล ฯ จุลศักราชได้ สองพัน สี่ร้อย กับ ชาวสาม พระวัสสา ปจจโย โทตุ เม ฯ๑๑๑๑ ข้าเขียน บ่งามแท้เนอ เจ้าคุณวันเหย โอยจบ (เจ็บ?) แอวแอ
243	RBR003-343	อานิสงส์บวช	พอเป็นสังวรณนา อานิสงส์กียุติกาลด้วย เวลา ฯ๑๑๑๑	ปกหน้า อานิสงส์บวช เขียนเมื่อ พ.ศ. 2459 (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ ข้าเขียนแล้ววัน ๓ แรม ๑๐ ค่ำเดือนเจียง ปีสี มะโรง สร้างไว้ค้ำชูพระพุทธศาสนาชั่วอายุใบลาน ข้าพเจ้าธรรมสอนเป็นผู้สร้างพระพุทธศักราชล่วง

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				แล้วได้ สองพันสี่ร้อยห้าสิบเก้า ขอให้อัดเป็นประจักษ์แก่พระนิพพาน น ปจฺจโย โหตุ เม แก่ข้าพเจ้า ฐวี ฐวี ดังนี้แลนายเหย หน้าปลายบรรพชาแลท่านเอย
244	RBR003-344	อานิสงส์เวสสัน ตระ	สัณณนา ก็กล่าวยังอ[า] นิสฺส มหาวะสนฺตรกณ เทศกฺเข แต่กริยาอัน อานิสฺสผล อันได้บูชา มหาเวสสันตรชาตก ก็ บรมวลควรแก่กาลเท่านี้ ก่อนแล ฯ	ปกหน้า อานิสงส์เวสสันตระ (อักษรไทย, ปากกา) ปกรอง หน้าต้น หนังสืออานิสงส์มหาเวสสันตระ อว หนานคำ สร้างไว้ในศาสนาพระโคตมเจ้า トラบต่อ เท่าเข้าสู่พระนิพพาน ปกหลัง นายอยู่เรียนแล้ว (อักษรไทย, ดินสอดำ)
245	RBR003-345	อานิสงส์เวสสัน ตระ	สัณณนาอานิสงสม หาเวสสนฺตรกณเทศกฺเข แต่กริยาอันกล่าว อานิสฺสผล อันได้บูชา มหาเวสสันตรชาตก ก็ บรมวลควรแก่กาลเท่านี้ ก่อนแล ฯ	ปกหน้า อานิสงส์เวสสันตระ (อักษรไทย, ปากกา) ปกใน หน้าทับเค้าอานิสงส์มหาเวสสันตระแล หน้าต้นอานิสงส์มหาเวสสันตระแลท่านเอย (อักษรไทย, จาร) รองปก ไม่งามเลยท่านเอย ไม่ดีเลยท่านเอย (อักษรไทย, จาร) ปกหลัง ส่วนกุศลบุญอันข้าได้เขียน ขอให้ท่านเอาตนตัวข้าไป เกิดในดวงแก้วที่ข้ามานั้นเทอะ ๑๐ หน้าทับอานิสงส์มหาเวสสันตระแล ๑๐
246	RBR003-346	อานิสงส์เสยผี		ปกหน้า อานิสงส์เสยผี (อักษรไทย, ปากกา) หนังสืออานิสงส์เสยผีคัดออกจากขอมแล ท้ายคัมภีร์ นิพพาน ปจฺจโย โหตุ ॥ ขอให้เป็นอุปนิสัยติดตามตัว แห่งข้าพเจ้าไปในอนาคตภพหน้าโน้นเทอญ ฐวี ฐวี ะ หนังสืออ[า]นีสงส์เสยผีคัดออกจากขอมเป็นตัว ลาว อ่านเป็นไทย ผิดที่ไหนใส่ให้เท่าด้วยหัดเขียน ใหม่ตัวปตี ปกหลัง

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				หนังสือ[า]นิสงส์เสียผี ๑๑ ขอให้เป็นอุปนิสัยประจักษ์ ไปในอนาคตกาลภาคหน้าโน้นเทอญ ขอให้สุข 3 ประการ
247	RBR003-347	อานิสงส์สรรพ ทาน	สรรพทาน นิภูริตฺถ กิริยาอัน กล่าวยังผลอานิสงส์อันได้ หือทานยังสรรพวัตถุ ทั้งหลายเป็นทานนั้น ก็ บังคมสมเด็จเสร็จแล้ว เท่านั้นก่อนแล ฯ๑๑๐	ปกหน้า อานิสงส์สรรพทาน (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเค้า อานิสงส์สรรพทานต่างๆ มีผูกเดี่ยวแล นายเหยย ฯ๑ ท้ายคัมภีร์ จารแล้ววันที่ 18 เดือนยี่ กงกันกับวันเสาร์ พ.ศ. 2478 ฯ๑ มี 45 ลานแล รัสสิกขุโหว เป็นผู้จารหือ โยมสกข พร้อมไปด้วยลูกเต้า เพื่อว่าจักทานไปหา โยมเทศ (เพชร?) ผู้อันตายไปสู่ปรโลกภายหน้า ขอ ส่วนกุศลนาบุญอันนี้ จุ่งจักไปรอดไปเถิงโยมเทศ (เพชร?) คั้นว่าได้ไปสู่ทุกคิดแล้ว ขอหือได้พ้นจาก ทุกข์ ได้เถิงสุข 3 ประการนั้นแต่เทอะ ด้วยอำนาจ ผลทานอันนี้ ขอหือได้เป็นนิสัยประจักษ์ไปในภาย ภาคหน้าโน้นเทอญ ฯ๑๑๐
248	RBR003-348	สรรพสอน	กิริยาอันกล่าวหือสรรพ สอน มีผูกเดี่ยว ก็สมเด็จ เสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล ฯ ๑๑๐	ปกหน้า สัพพะสอน สัพพะสอน (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ จบแล้วท่านเหยย ยังมีศรัทธาชายจัน กับนางธอง (ทอง?) ก็พร้อมไปด้วยลูกเต้าผู้ชู้คน หาได้ยังไป ลานมาหือภิกขุขิง เขียนก็พร้อมด้วยญาติพี นึ่งชู้ชู้คน ขอเดชกุศลอันได้สร้างธรรมสรรพสอน กับนิพพานสูตร กับพระธรรมจอง กับอนุโลก ศาสนา อันนี้หือเป็นอุปนิสัยแก่พระนิพพานแก่ข้า พระเจ้าด้วยเถิด
249	RBR003-349	สรรพสอน	กิริยาอันกล่าวหือสรรพ สอนมีผูกเดี่ยวก็แล้วเท่านั้น ก่อนแล	ปกหน้า สัพพะสอน (อักษรไทย, ปากกา) สัพพะสอนหนังสือวัดທ່ံนตาล ท้ายคัมภีร์ จบเมื่อวัน 7 แล ขอหือเป็นสุขทั้งผู้สร้างผู้เขียนแล ธูว์ ธูว์ แก่ข้าแต่เทอะ ขอเป็นนิสัยแก่พระนิพพาน ปกหลัง

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				สัพพะสอน (อักษรไทย, ปากกา)
250	RBR003-350	ธรรมดาสอนโลก	กล่าวห้องธรรมดาสอน โลกอันตามอันย่ออันแคบ ก็แล้วเท่านี้ก่อนแล กล่าวห้องธรรมดาสอน โลก ก็สมเสร็จเสด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล NTตอนจบ	ปกหน้า ธรรมดาสอนโลก (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ จบแล้วท่านเอย ปริปัญณา เสด็จแล้ว ฯ ฯ ฯ (อักษรขอม) จบแล้วท่านเอยลานแปด (อักษรขอม)
251	RBR003-351	ยอดไตรปิฎก	กล่าวห้องยอดไตรปิฎกทั้ง 3 ก็แล้วเท่านี้ก่อนแล ะ นิพพาน ปจฺจโย โหตุ	ปกหน้า หน้าทับเค้า หนังสือยอดไตรปิฎก ผูกเดี่ยวแล :๑- หนังสือพ่อเผ่าจอม บ้านใหม่กับแม่เผ่าอุปแล ท้ายคัมภีร์ หนังสือยอดไตรปิฎก ผูกเดี่ยวแล ท่านเหย ฯ เขียนสีมือ ก็กับกันแลท่านเหย เร่งเต็มที เขียนวัน หนึ่งกับแถมบิตหนึ่งแลท่านเหย :๑- ๑ หนังสือพ่อ เผ่าจอมสร้าง พร้อมกันกับแม่เผ่าอุปแลท่านเหย ฯ หางไก่อตอนปีกกันแซ่ : ปู่สังฆแล : พ่อใช้แลท่าน เหย ฯ
252	RBR003-352	อนุโลกศาสนา	ฯ อนุโลกศาสน์ นิฎฐิต์ ฯ กริยาอันกล่าวห้อง อนุ โลกศาสนา ก็สมเสร็จเสด็จ แล้วเท่านี้ก่อนแล ฯ๑-	ปกหน้า อนุโลกะเตสนา (อักษรไทย, ปากกา) ฯ หน้าด้น อนุโลกศาสนา แล ฯฯ เหลี่ยม
253	RBR003-353	อนุโลกศาสนา	อนุโลกศาสน์ นิฎฐิต์ กริยาอันกล่าวห้อง อนุ โลกศาสนา ก็สมเสร็จเสด็จ แล้วเท่านี้ก่อนแล ๑-	ปกหน้า อานูโล (อักษรไทย, ปากกา) ๑ หน้าทับเค้า อานูโลแล๑- ปกรอง ปู่ห้อง บารัต หนังสือ ท่านสัน นายรินเขียน ปกใน หนังสือท่านสัน วัดแจ้ ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วยามใส่เนาแลแล เดือน 10 แรม 7 ค่ำ พรัว่าไต้วันเสาร์แล อรหันตามคฤณณิ นิพพาน ปจฺจโย โหตุ เมต[]ตยย สนติเก อนาคตะ นิจจํ นิจจํ จฺจํ จฺจํ แก่ข้าแต่เทอะ หลิจจวัน ๑- ขอส่วนบุญ

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				อันข้าได้สร้างธรรมผู้นี้ ขอหื้อไปหับหับประตุ อบายภูมิทั้ง 4 แต่เทอะ ขอไปรอดพ่อแม่ญาติพี่น้อง วงศาครูบาอาจารย์ตัวข้าจิมเทอะ รัสสภิกขุภอย สร้างไว้ค้าศาสนาพระโคตมเจ้าตราบต่อเท่าอายุ แล ๑๐๐ ตกที่ได้ช่วยใส่หื้อจิมแล ๑๐๐ นายเหย
254	RBR003-354	อภิธรรมกัญแจ	กริยาอันเทศนาแก้ไขยัง อริยอภิธรรมกัญแจผูก เดี่ยว ก็บังคมสมเด็จเสด็จ บรมวลควรกาลเท่านั้นก่อน แล ๑๐๐	ปกหน้า อภิธรรมกัญแจ (อักษรไทย, ปากกา) ๑ หนังสืออภิธรรมกัญแจ ผูกเดี่ยวแลนายเหย ๑๐๐ เสด็จแล้วปีฉลู เดือน 11 แรม 4 วันอังคาร เวลา 5 โมงเช้าแล นายเหย ทูอาวเผื่อนเขียนหื้อโยมสอน บ้านหนองปลาหมอ เพิ่นมีศรัทธาสร้างไว้กับ ลูกหลานญาติพี่น้องของเพิ่นแล ขอหื้อเพิ่นได้สม ความนึกความปรารถนาชูลิ่งชูล้านนั้นแต่เทอะ ๑ อภิธรรมกัญแจผูกเดี่ยวแลนายเหย ข้าเขียนบตี ขัดเพิ่นบตี ข้ากำลังหัดใหม่ ตัวบ่เท่ากัน อย่าไป แข่งข้าเนอ ๑๑๐๐
255	RBR003-355	กายนคร	-ไม่มี-	ท้ายคัมภีร์ ลั้งสือไกรภูมิของหลวงตากา สร้างไว้ในพระศาสนา ขอหื้อได้ตั้งความปรารถนา ขอหื้อ กุศล กุศลอันนี้ ผู้ ข้าได้สร้างพระไตรภูมินี้ จงไปถึงลูกเมียญาติกาทั้ง ทั้งหลาย ขอหื้อได้เข้าสู่นิพพานพร้อมกันทุกตนทุก ตน ก็ข้าเทอญ นิพพาน ปจจโย โทตุ ๑ กับทั้ง ข้าพเจ้าผู้ริจนาด้วยกัน 4 คน ท่านมีใหญ่ องค์ 1 ท่านมีน้อย องค์ 1 ขอหื้อเป็นญาติติดกันทุกชาติ ๑ ทั้งชาตินี้แลชาติหน้า ตราบเท่าเข้าสู่นิพพาน ขอหื้อ ได้พบพระศรีอาริยมตไต่ยเจ้า องค์จักมาโปรดสัตว์ นำเข้าสู่พระมหานครนิพพาน นิพพาน ปจจโย โท โห แล้วแล เจ้าข้าเออ ๑๐๐
256	RBR003-356	กายนครโทน	กริยาอันกล่าวยังธรรม เทศนาอันชื่อว่า กายนคร ก็สมเด็จเสด็จแล้วเท่านั้น ก่อนแล ๓๓ ๓	ปกหน้า กายนคร (อักษรไทย, ปากกา) ปกรอง หน้าทับเค้า หนังสือกายนครโทน ผูกเดี่ยว ๓ ข้า ผู้สร้างชื่อว่า ๓ สีวิสุทโธ อยู่บ้านปู่ฟ้า ข้าขอหื้อได้ เป็นอรหันต์สาวก ต จะ ตัดกิเลสวัฏฏามหื้อขาด

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				๗ ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์ เสด็จแล้วยามตาวันบ่าย 5 โมงค่ำแล วันเสาร์ เดือนยี่ ปีมะแม ข้าเขียนหนังสือผูกนี้ ขอส่วนกุศลนาบุญโปรดไปเถิงปีตามาตาญาติทั้งหลายทั้งผู้สร้างแล ผู้เขียนจิมเทอะ นิพพาน ปจฺจโย โหตุเขียนหื้อทุอาสม ๗๑๐
				ปกหลัง “หน้าทับปลาย กายนคร ผูกเดี่ยว ม่วนอาละแล เนยหาย เป็นตาดิอายเด ทุอาสมเหย เขียนบ่ได้ดีหลายแล ๗๑๐
257	RBR003-357	ปุ่นณนาคกุมาร	ปุ่นณนาคกุมารราชาชาติกั นิฎฐิต์ ๓ กริยาอันกล่าวยัง ปุ่นณนาคกุมารผูกเดี่ยว ก็สมเสร็จเสด็จแล้วเท่านี้ ก่อนแล ๗๑๐	ปกหน้า ปุ่นณนาคกุมาร (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเค้า ปุ่นณนาคกุมาร แลนายเหย ๗๑๐ ๗ มีผูกเดี่ยวแล ปกหลัง ข้าว ๒๐ โขมเนือง (อักษรธรรม, ดินสอขาว)
258	RBR003-358	ปุ่นณนาคกุมาร	ปุ่นณนาคราชาชาติกั นิฎฐิต์ กริยาอันกล่าวยัง ปุ่นณนาคกุมารผูกเดี่ยว ก็สมเสร็จเสด็จแล้วเท่านี้ ก่อนแล ๗๑๐	ปกหน้า เรื่องทอดกฐิน บุนะกะกุมาร ปุ่นณนาคกุมาร (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเกล้าหนังสือปุ่น นาคกุมาร ม่วนดี ผูกเดี่ยวแลนายเหย ๗ 21 ลาน (อักษรไทย) อายหนานสร้างไปหื้อ ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วจับยามใกล้จักเพล เดือน 1 กลางเดือน ตัวบ่ตีสักน้อย อย่าไปดำซ้อยเนอ เพราะพึ่งเขียน อยากใคร่สักข์ เต็มที่ ๗ ไ้อ้ระหนอ จุ่นบุ่น แม่ ทูนหัวเหย ที่คั่วทอด น่องกินข้าว ก็เป็นความสะมັก กินผักเดก็เป็นความสะทอน ความย่อนทั้งเจ้าจ่มหา แกมดอกตูซ้อย ขนควัวชูเป็นลูกเขย สู้แม่เจ้า ๗ ๐
259	RBR003-359	ปุ่นณนาคกุมาร	ปุ่นณนาคราชาชาติกั นิฎฐิต์ กริยาอันกล่าวยังปุ่นณ นาคกุมารผูกเดี่ยว ก็สม	ปกหน้า ปุ่นณนาคกุมาร/นิทานเรื่องบุญนะกะกุมาร (อักษรไทย, ปากกา)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			เสร็จเสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล ๆ ๗	ท้ายคัมภีร์ เสร็จแล รัสสภิกขุจัน บ้านนาหนองบวช
260	RBR003-360	อุณห์สสวิชัย	อุณห์สสวิเชียยา นิภูริตี กริยาอันกล่าวห้องอุณ หส์สวิชัย อันวิเศษก็สม เสร็จเสร็จแล้วเท่านั้นก่อนแล ๗	ปกหน้า อุณหะสะวิไส (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเค้า หนังสืออุณ[หส์สวิชัยใหญ่แล ปกรอง นายเกษมมันฆารบดี (อักษรไทย, ดินสอ) ท้ายคัมภีร์ แลแลแล พระสูตร พระวินัย เป็นร่ม หาใจข้างจริงบ่ ตายข้างจริงเขียนแล ปกหลัง ข้าขอกุศลนาบุญตัวข้านี้ ฟันข้าบ่ท้อหัก เขี้ยวข้าบ่ ท้อหล่อนเสียจากกัน เท่าอยู่เช่นเฒ่าเต็มทีที่พูนเนอ เจ้า บุญค้ำบุญชู ป้องกันตัวบาปไว้ท้อดีแท้ ๆ แล นายเหย เจ็บใจๆ บ่ตีตัวหนังสือมันบ่ตีเหมือนกัน ทุ อวเหยข้าอยากได้บุญเต็มทีจิมแล
261	RBR003-361	อิสสี่สิง	นิภูริตา กริยาอันกล่าวยัง อิสสี่สิง ผูกโทน ก็บรมวล ควรแก่กาลเท่านั้นก่อนแล	ปกหน้า อิสสี่สิง (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเค้า อิสสี่สิง แล ท้ายคัมภีร์ เสร็จแล้วตัววันบายหน้อย 1 หั้นแล รัสสภิกขุแก้ว แล นิพพาน ปจจโย โหตุ เม นิจจ ฐุ ฐุ แก่ข้าแต่ เทอะ ท้อข้าได้เถิงเนรพานเป็นยอดแต่เทอะ อันข้า ได้สร้างหนังสือคำสอนแห่งพระพุทธเจ้านี้เกิดมา ภาวะชาติใด พยาริในตนตัวแห่งข้าอย่าท้อมีสัก ภาวะชาติเทอะท้อตนตัวข้างามยิ่งกว่าในพื้นฟ้า เหนือหน้าแผ่นดิน หาผู้จักเทียบเทียมบ่ได้ ปากด้าน เจียรจาดันใดก็เป็นอันม่วนมากนั้ ปากก็หอม เหมือนโอชารสตอกไม้อันหอมยิ่งกว่าหอม ” / ด้านหลัง ระบุ “๑ หน้าทับปลาย อิสสี่สิง ผูกโทน แล” / “อวหนานปอ บ้านนาหนองสร้างแล นาย เหย นายเหย” หน้าปลาย ระบุ “ศรัทธาอวหนาน ปอ พร้อมกับด้วยกริยาชื่อว่า นางอม อยู่บ้านนา หนอง ก็มีใจชมชื่นนินดีในศาสนาแล้ว ก็มาสร้าง

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>ชนสันระ ผูกต้น หนังสือวัดหนองบัวแลท่านเหย ถ้วนถี่อาละเนอ ต้องพิจารณาดูที่อ้อถ้วนจริง จักรู้ได้เล่าพูนเล่าเพื่ บรูเรื่องราวดอกท่านเหย เป็นคำสอนถ้วนถี่ นักปราชญ์ผู้รู้ว่ามีนเต็มที่เป็นร้างเป็นสาวฟังบ่ม่วนสักน้อย เขาบ่ขบใจเขานา ฯ</p> <p>ปกหลัง</p> <p>วัดหนามพุงดอ (อักษรไทย, ปากกา)</p>
265	RBR003-365	ชนสันระ ผูก 2	<p>ชนสนธตติย นิภูฐิต์ ก็สม เสร็จเสด็จแล้วเท่านั้นก่อนแล ฯฯ๑-</p>	<p>ปกหน้า</p> <p>จะนะสันทะ ผูก ๒ (ไทย, ปากกา)</p> <p>หน้าทับเค้า ชนสันระ ผูก ๒</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>เสด็จแล้ววันเสาร์ บ่ายประมาณจัก 3 โมง วันพระแรม 8 ค่ำ พร้าว่าได้เดือน 11 ๥ แลนายเหย ปีมะเมีย ๕ศก ตกอยู่ในวสันตฤดู ขอบุญช่วยค้ำข้าพเจ้าสู่พระนิพพานแลเทอะ โยมแพง แม่หาง เป็นศรัทธา ผู้ศรัทธาเอาลานมาหื้อรัสสิกขุจัน แล นายเลย ฐวิ ฐวิ ๑-</p>
266	RBR003-366	ชนสันระ ผูก 3	<p>ชนสนธตติย นิภูฐิต์ ก็แล้ว เป็นห้องเท่านั้นก่อนแล ฯฯ ๑-</p>	<p>ปกหน้า</p> <p>จะนะสันทะ ผูก 3 (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ปกหลัง</p> <p>ชนสันระ ผูก 3</p> <p>จะนะสันทะ ผูก 3 วัดหนามพุงดอ (อักษรไทย, ปากกา)</p>
267	RBR003-367	ชนสันระ ผูก 4	<p>ชนสนธชาตกำ สมตต์ ส้วนณนา ชนสันระชาตกำ อันมีในทวาทสนิบัต ก็ สมเสร็จเสด็จแล้วเท่านั้นก่อน แล ฯฯ:๑-</p>	<p>ปกหน้า</p> <p>ชนสันระ ผูก 4 แล</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>รัสสิกขุบูร (บุญ?) บ้านค้ำม่วงเขียน ปางเมื่ออยู่ วัดน้อยแคทราย แลนายเหย ข้าเขียนปดิสักน้อย กลางตัวก็ใหญ่ ลงตัวก็น้อย บ่เท่ากันสักตัว แลนา ท่านเหย ข้าขอกุศลนาบุญหื้อข้าจิมเทอะเนอ กับทั้ง เจ้าของใบลานจิมเนอ แล้วอย่าไปตำข้าอยากใครได้ บุญเต็มทีแลพี่น้องบ้านทั้งทั้งหลายทั้งศรัทธาตาปู่ เหย เอาบุญกับข้าเนอ แล้วข้าขอแผ่ผายไปหาบิดา</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				มารดาข้าจิมเทอะ ๑๐๐ เสด็จปีมะเส็ง เดือน 6 แรม 6 ค่ำ วันสี่ ธงชัย แลนาท่านเหย หน้าทับเค้า ชน สันระ ผูกถ้วน 4 แล นายเหย ๓๑ ๑๐๐ จบแล้วเท่านี้ ก่อนแลนา
268	RBR003-368	จกัถณวุติปาป สูตร	กริยาอันกล่าวยัง จกัถณวุติปาปสูตร นิฎฐิตี ก็สมเสร็จเสด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล ๓๑๑๐๐	ปกหน้า หนังสือจกัถณวุติปาปสูตรว่าเรื่องรักษาศีล (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ บริบูรณ์แล้ว 131 จุลศักราชได้ 1261 ปีกุน เอกศก เดือน 6 เหนือ เดือน 4 ใต้ วันจันทร์แล, “ผู้ข้าได้ สร้างหนังสือจกัถณวุติปาปสูตร นี้ไว้ในศาสนาพระ โคตมเจ้า ผู้ข้าขอกุศลส่วนบุญอันเกิดด้วยอันข้าได้ สร้างเขียนธรรม จึ่งผู้ข้าชื่อหนานวัฒน์ะ บิตตา มาตาญาติกาภักบลูกเมียข้า หือได้ถึง 3 ประการ มี นิพพานเป็นยอดแต่ นิพพาน ปจจโย โหตุ นิจจ จู ๆ” สร้างพ.ศ. 2442 ปีกุน สมัย ร.5 (อักษรไทย, ปากกา)
269	RBR003-369	สพากริวิชาสูตร	สพากริวิชาสูตรดี กริยา อันกล่าวสังวรณานัน แก้ไขยังสพากริวิชาสูตร อันมีในทิพมณฑ ก็สมเสร็จ เสด็จแล้วเท่านี้ก่อนแล ๑๐๐	ปกหน้า หนังสือจะตบ้านเรือน (อักษรไทย, ปากกา) ปกหลัง จบแล้วนะพระคุณเจ้าข้า ขอความสวัสดิแก่ท่าน ผู้อ่านทุกๆ รูปเกิด นิพพานะ ปังจะโย โหตุ (อักษรไทย, ปากกา)
270	RBR003-370	สพากริวิชาสูตร	สพากริวิชาสูตรดี กริยา อันกล่าวห้องสังวรณานา อันแก้ไขมายังสพากริ วิชาสูตรอันมีในทิพมณฑ ก็แล้วเท่านี้ก่อนแล ๓๑๑๐๐	ปกหน้า หน้าต้น วิชชานสูตร แลนายเหย ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วแล้วยามเมื่อจวนอย่า[ก]เพล เวลานาฬิกา 4 โมงกว่าแล้ว จบบริบูรณ์ เดือน 4 แรม 14 พร้าว่า ได้วันกะหัส ปิจจ จิตวาศก ตกอยู่ในวสันต์ฤดู เดือน 4 พุทธศักราชล่วงได้ 2464 พระวัสสา รัสส ภิกขุภอย บ้านห่าง เขียนหือโยมค้ำบ้านมะโก ไว้ใน ศาสนา ขอหือเพิ่นได้ตั้งใจเจตนา น ปจจโย โหตุ เม จบ ๓๑๑๐๐

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
271	RBR003-371	สพากริวิชชาสูตร	กริยาสังวรณนาอันแกไข ยังสพากริวิชชาสูตร อันมี ในทิพนนต์ผูกเดี่ยว ก็สม เร็จเสด็จบรมลควรแกไข ในกาลเท่านีก่อนแล ฯ ฯ ๑๓ นายเหย	ปกหน้า หนังสือสี่บจะตาบ้านเมือง (อักษรไทย, ปากกา) ปกรอง นายเถิง (อักษรไทย, ดินสอดำ)
272	RBR003-372	สพากริวิชชาสูตร	สพากริวิชชาสูตต์ นิฎฐิต์ กริยาสังวรณนาอันแกไข ยังสพากริวิชชาสูตรอันมี ในทิพนนต์ผูกเดี่ยว ก็สม เร็จเสด็จบรมลควรแก กาลเท่านีก่อนแล	ปกหน้า สลากริวิชชาสูตแล (อักษรธรรม, ปากกา) เก็บมาจากวัดทุ่งตาล (อักษรไทย, ปากกา) ข้าพเจ้าได้อ่านทานดูแล้วนำใช้ได้ พระกิตติปาโล (ปุย) XXXพันธ์ (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ ก็สมเร็จแล้วเดือน 3 แรม 7 ค่ำ พร่ำว่าได้วัน 7 แล นายเหย เสด็จแล้วยามเมื่อจักใกล้ค่ำ ข้าขอกุศลนา บุญอันนี้ไปรอดไปเถิงบิตตามาตาครุบาอุปัชฌาย์ อาจารย์แห่งข้านี้ผู้ชูคนแต่เทอะ ส่วนว่าตนตัวข้านี้ ขอสุข 3 ประการ มีนิพพานเป็นที่แล้วเข้าสู่เวียง แก้วเวไชย ขออย่าหื้อมีโรคพยาธิเอื้องใด ข้าขอ กุศลนาบุญอันนี้ไปได้ขวางหม่า (ควรเป็น หน้า) หับ หับบอบายภูมิทั้ง 4 ขออย่าหื้อได้พบได้หันข้าขอหื้อ ได้พบพระอรียเมตไต่ยตนจักมาเกิดภายหน้านี้ จุง จักมีเที่ยงแท้ดิลี คินว่ายังเวียนวายอยู่ในวิภูสงสาร นื้ออย่าหื้อได้ทุกได้ยากลำบากเหมือนชาตินี้เลย ฐวี ฐวี นิจจ นิจจ แกข้าเทอะ ตนตัวข้าเขียน ชื่อว่า รัสสิภิกขุเตา เขียนปางเมื่ออยู่วัดนครบาลแล
273	RBR003-373	สพากริวิชชาสูตร	สพากริวิชชาสูตต์ นิฎฐิต์ กริยาสังวรณนาอันกล่าว แกไขยังสพากริวิชชา สูตร อันมีในทิพนนต์ผูก ตัน ก็สมเร็จสเด็จ บรมลควรแกกาลเท่านีก่อนแล ๑๓	ปกหน้า หน้าทับเค้า วิชชาสูตร โยมไฟ สร้างไว้ค้ำชูศาสนา พระโคตมเจ้าตราบต่อเนื่องอรียเมตไต่ย ขอมี ความสุข 3 ประการ มีนิพพานเป็นยอดแต่เทอะ ๑๓
274	RBR003-374	ปัญหาราชาสูตร	กล่าวยังธรรมอันชื่อว่า ปัญหาราชาสูตร ก็แล้ว	ปกหน้า ราจีสูตร นาหนอง (อักษรไทย, ปากกา)

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			เท่านี้ก่อน สสแลนายเหย	ท้ายคัมภีร์ สแดงแล้วในเพ็งแล รัสสภิกษุธรรมสร เขียนปางเมื่อ อยู่หนองนาแล เขียนที่อ่าวหนานจุย นางเขี้ยว อยู่ บ้านนาหนองแล อายุ วมุโณ สุขี พล นันเทอะ
275	RBR003-375	สุนันทราชสูตร	สุนันทราชสูตรดี นิฎฐิต์ กริยาอันกล่าวยัง สุนนท ราชสูตรดี ก็สมเสร็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล ๑- สุนันท ราช ผูกเดียว	ปกหน้า นนทราช (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเค้า นันทราช แลนายเหย
276	RBR003-376	เต้าน้อยทองคำ	สุวรรณชาตก นิฎฐิต์ กล่าวถึง[เจ้าสุวรรณเต่า คำ] ก็แล้วด้วยประการ เท่านี้ก่อนแล	ท้ายคัมภีร์ เสด็จแล้วยามเมื่อฉันท้าวพลแล นายที่ไว้เหย สุวรรณเต่าคำ ๑- ทั้งงามหาบได้สักหยาด พอดูแท้ เหมือนปูยาดคันทนาแลนายเหย ภิกษุยานะเขียนแล หุพีหลวงกิงทา เป็นศรัทธาแล ตกที่ใดขอสาธุเจ้าตน ได้ได้เล่าได้เรียนใส่หื้อข้าจิมเนอ ขอเจ้าที่ไว้ขออย่า ไปด่าหิมแม่ข้าแต่เทอะ ออกอีนายมาปลุกนาแขกใกล้ หัวใจ กาก็พลังก็บ่พลาดไปนา เพราะว่าใครได้บุญ แลนายเหย ทั้งงามหื้อข้าหา 3 วัน ข้าก็บ่ได้แล นายเหย
277	RBR003-377	สุวรรณเต่าคำ	สุวรรณกุมารสูตรดี นิฎฐิต์ กริยาอันกล่าวสุวรรณ กุมารสูตรชาตก ก็สมเสร็จส แดงแล้วเท่านี้ก่อนแล	ปกหน้า เต้าน้อยทองคำเทศดี เต้าน้อยทองคำ (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ รัสสภิกษุอินธอง เขียนปติสัคน้อยแลนายเหย จบ เดือน 3 แรม 15 คำ พร่ำว่าได้วันอาทิตย์
278	RBR003-378	เต้าน้อยทองคำ	สุวรรณกุมารสูตรดี นิตถิต์ กริยาอันกล่าว สุวรรณกุมารสูตรชาตกก็ สมเสร็จนรเด็จเท่านี้ก่อน แล	ปกหน้า ๓ หน้าทับเค้า ชื่อว่า เต้าน้อยทองคำ ๑๑- ปกรอง หน้าทับเค้า ชื่อว่า เต้าน้อยทองคำแล นางอุทธร เพิ่นก็ว่า ๑๑๑- ๓ ชื่อว่า ภิกษุธรรมสอนสร้างแล ๓ ๑๑๑- เต้าน้อยทองคำ (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์ สรเด็จปีมะโรงเดือน 9 แรม 4 คำ พร่ำว่าได้วัน

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				พฤษ์สจบเวลาเช้า 3 โมงกว่า ๆ รัสสิกขุธรรมสอน สร้างไว้ค้ำชูในพระศาสนาโคตม 5 พันวัสสา หน้าทับเกล้าชื่อว่าเต้าน้อยของคำแล นางอุทธาเพิน ก็ชื่อชื่อสองอย่างเป็นอันเดียวกันนี้แล้ว ๆ รัสสิกขุ ธรรมสอนสร้างไว้ตัวบตีสักน้อย
279	RBR003-379	เต้าน้อยของคำ	-ไม่มี-	ปกหน้า เต้าน้อยของคำ (อักษรไทย, ปากกา) ปกหลัง เต้าน้อยของคำ (อักษรไทย, ปากกา)
280	RBR003-380	นกยูงคำ	สุวรรณโมรี นิภูริตี ก็สม เสร็จเสด็จแล้วเท่านั้นก่อนแล III	ปกหน้า นกยูงคำ ผูกเดียว (อักษรไทย, ปากกา) ปกรอง หน้าทับเค้า หนังสือนกยูงคำ ผูกเดียว
281	RBR003-381	หมูเถื่อน	มหาตุมพีชาตกั กริยาอัน พรรณนาสักเส้นยังชาติ ปางเมื่อพระพุทธเจ้าเกิด เป็นหมูเถื่อนชื่อว่า มหา ตุมพีชาตกั อันนี้อันถ้วน 3 มีในสัก 500 ชาติก็สม เสร็จสรเด็จเท่านั้นก่อนแล แลฯฯ	ปกหน้า หมูเถื่อน ผูกเดียว (อักษรไทย, ปากกา) หัวลาน หนังสือหมูเถื่อน ผูกเดียว ท้ายคัมภีร์ ปีชวด เดือน 12 แรมหกค่ำพร้าว่าไว้วันอาทิตย์ วสันตฤดู 108 ยามค่ำ
282	RBR003-382	กาเผือกโตน	กริยาอันกล่าวแก้ไขยัง เสตปณจอิสิรคนปุตตา อันสังวรธรรมยังมุลสักชี ประทีตตินกา จาด้วยอัน กตหมายชื่อแห่งสัพพัญญ พระพุทธเจ้า ก็บริบูรณ์ บรมวลควรเท่านั้นก่อนแล ฯฯ	ปกหน้า กาเผือกผูกเดียว (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเกล้ากาเผือกโตนแลมีอยู่ผูกเดียว มีอยู่ 17 ใบหน้า ศรัทธา นายจู แต่งต่วน สร้าง นิพพาน ปจจโย โทณ ตุ (อักษรขอม, จาร) ปกหลัง บริบูรณ์เสร็จแล้วยามเมื่อรดบ่าย 3 โมงมาเดือน 12 แรม 14 ค่ำ เขียนบตีบงามสักน้อย อย่าไปตำ ข้อยเขียนตามไฉ
283	RBR003-383	นิทานไถ่น้อย	กุกกุกกุกกุก กริยาอันกล่าว ยังนิทานไถ่น้อยไถ่โลก ก็ สมเสร็จเสด็จแล้วเท่านั้นก่อน	ปกหน้า ไถ่น้อยผูกเดียว (อักษรไทย, ปากกา) ท้ายคัมภีร์

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			แล ฯ๑-	นิพนพาน ปจจโย โหตุ เม ฐวี ฐวี แท้เทอะ
284	RBR003-384	ไก่อ้น้อย	พุทธรุณากุกุตตา ก็แล้ว เท่านี้ก่อนแล	<p>ปกหน้า ไก่อ้น้อย (อักษรไทย, ปากกา) หน้าต้นหนังสือไก่อ้น้อย นายอ้าย อยู่ตำบลบ้านตะโก เป็นผู้ตั้งต้น (อักษรไทย, ดินสอ) หน้าทับเกล้าหนังสือไก่อ้น้อยแลนายนายเหย จบแล้วเดือน 7 ขึ้นแปดค่ำ ๑ จบแล้วจะเลินฯ</p> <p>ท้ายคัมภีร์ สมเด็จแล้วยามเมื่อเวลา 5 โมงพอดีแลนา ท่าน ทั้งหลาย นิพนพาน ปจจโย โหตุเม ฯ แม้ว่าจะท่าน ผู้ใดได้เล่าได้อ่าน ผิดตัดใดตกใส่เอาเทอะเนอ</p> <p>ปกหลัง ที่ 1 (อักษรไทย) รัสสภิกษุอ้าย อยู่บ้านมะโก จารบ จบ ๑ ที่ 2 (อักษรไทย) รัสสภิกษุคมมีใจศรัทธาแล้ว ข้าจารอีกแลนายนายเหย ๑ นิพนพาน ปจจโย โหติ มี แก่ผู้เข้าเที่ยงแท้ดีหลี</p>
285	RBR003-385	หนุคำ	สุวรรณมูสิกาประชาตัก นิติติต กิริยาอันสังวรณ นาอันมากแล้วแกไขยัง สุวรรณมูสิกาชาตกัสม เสร็จสรเด็จแล้วบวระมวล เท่านี้ก่อนแล	<p>ปกหน้า หนุคำผูกเดียว (อักษรไทย, ปากกา) ๑ สุวรรณมูสิกา สุวรรณโตน ข้อยเขียนบดือยาไป คำข้อย เขียนตามโง</p> <p>ท้ายคัมภีร์ ปถมมูลศรัทธาย่าอ่อนกับลูกเต้า พี่น้องชูผู้ชูคนได้ สร้างธรรมพระเจ้าดวงชื่อว่า สุวรรณมูสิกา นี้ไว้คำชู พระศาสนาพระโคตมเจ้า トラบต่อเท่า 5 พัน พระ วัสสา ตามอายุลานแล ผู้เข้าทั้งหลายขอสุข 3 ประการมีนิพนพานเป็นยอดแต่เทอะ</p>
286	RBR003-386	หงส์คำ	ชวหัสชาตัก นิติติต กิริยา อันกล่าวแกวิสัยชชนายัง ชวหงสะชาตก อันมาใน เตรัสสนิบาทกัสมเสร็จสร เด็จแล้วบวระมวลด้วย ประการดังกล่าวมานี้แล	<p>ปกหน้า หงษ์คำ (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์ นิพนพาน ปจจโย โหตุเม นิจจ ฐวี ฐวี แดเทอะ สุวรรณหงส์คำผูกเดียวแล ปุถิปถุณุมหายาณ อกา เสวยจ สาขรล อนนต จักกล่าวว่ นันจยาชิตว ภวนตุเม เจ้าสุวรรณหงส์คำผูกเดียวแล</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				<p>ธรรมหงส์คำผูกเดี่ยว III จุลศักราชได้ 1172 ตัว ปี กตส้ง้า เดือน 12 เพ็งเม็งวัน 5 ไทยเม็งเร้า สรเด็จ แล้วยามตุตเช้าวันนั้นแล ธรรมหงส์คำผูกนี้ตนท น้อยชินโนลิขิตปางเมื่ออยู่ปฏิบัติกับด้วยครุบาเจ้านัน ทะอยู่วัดใหม่เหนือ วัดดาวเรืองทตเกาะวันตก วัด ครุบามวนวัดนั้นแล ฯ ขอหื้อขำมีปัญญาอันเหลื ยมอัยแฉ้วยิ่งกว่าคนแลเทวดาทังหลาย ลุแก่ เปสสนาปัญหาอันลิกอันแหลบ สุขุมาลัยยังนัก ขอ หื้อสมฤทธิ์ยังค้ำมกค้ำปรารธนาชูประการชุนันแด เทอะ</p> <p>นิพพาน ปจจโย โหตุเม นิจจ รุวิ รุวิ แดเทอะ เจ้าที่ ไหว้ขออย่าหื้อตข้าพรองเทอะ แม้นตกที่ใดหื้อใส่ เสียมจิมเทอะ ตัวปงามสักหยาด เหมือนปยุาดคันนา นั้นแล พออย่าไคร่หัวข้าจิมเทอะ ตกที่ใดขอหื้อใส่ เสียด แอบุญจิมกันเทอะ ด้วยเดชะบุญข้าจักแผ่ ฃายไปหาครุฑนาคเทวดาอินทาทพรหมยมราชท้าว จตุโลกบาลทัง 4 ทังไอสวรรแลนางธรรณี ปิคุดตะ อามาศยเจ้าทังกลายจุงมาอนุโมทนาจิมข้าแดเทอะ</p>
287	RBR003-387	หงส์ 2 หัว	ทลิสาทิส ชาฎกั นิตถิต์ กริยาอันกล่าวแก้ไชยัง ขาดกหงส์ 2 หัวตัวอัน เดี่ยวอันแตกมล้างเสี่ยกัน ก็บังคมสมเสร็จสรเด็จแล้ว เท่านี้ก่อนแล	<p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>ลิขิตบริบูรณ์แล้ววัน 2 ยามกลองแลงแล ยาเขียว ลูกเต้าชุนคนได้สร้างธรรมชื่อว่าหงส์ 2 หัว นี้ไว้ค้ำชู ศาสนาพระโคตมเจ้าตราบต่อเท่าเสี่ยอายุลานแล จุลศักราชได้ 1211 ตัว ปีจอ เดือน 10 แรมสิบค้ำ พร้าได้วันอังคารโทศก ข้าเขียนไม่งามนะเจ้าเอย อย่าหัวเราะข้าด้วยเถิด ข้าทั้งหลายขอสุขุสาม ประการมีนิพพานเป็นยอดนิพพาน (อักษรไทย)</p>
288	RBR003-388	คร่าวสอนเจ้าสุ วัตร	-ไม่มี-	<p>ท้ายคัมภีร์</p> <p>บตีสักหน่อยแล ปทุมมานาฎนอนแX ได้ยินค้ำเดหู ขตมาชู ไชปากตุ หื้อเข้าปลายมือสาวกับปลายเจ้า จุฬาเหยกันไป สอนเจ้าสุวัต (อักษรไทย, ปากกา)</p>
289	RBR003-389	สุดไสม	นิฎฐิตา กริยาอันกล่าวยัง สุทไสมก็สมเสร็จสรเด็จ แล้วบอระมวลกาลควร	<p>ปกหน้า</p> <p>สุดตไสม (อักษรไทย, ปากกา)</p> <p>ท้ายคัมภีร์</p>

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
			เท่านั้นก่อนแล ฯ	สรเสร็จแล้วยามก่อนจ้งหันแลท่านเหย ข้าเขียนใน ศาสนาพระเจ้า 5000 วัสสา ของกุสลชู้ไม้ชู้ตัว ผู้เขียน ผู้สร้างก็ตีทั้งญาติพี่น้องวงศาครูบาอาจารย์ แด รัสสภิกขุสังฆะสุวรรณ เขียนบตีหลายกลางตัวเท่า ข้าง กลางตัวเท่าแมงแดง กลางตัวก็ชะแดง กลางตัวก็ฝ่า บ่เที่ยงได้แล ผิดที่ใดใส่จิม เป็นหนังสือเอื้อยใจแก้ว อุ้ม สร้างไว้คำชูพระศาสนาพระเจ้าภาพต่อเท่าถึง อรหันตามีมรรคผลเป็นยอดขอหื้อหับประตุ อบายภูมิทั้ง 4 เป็นที่แนวทหับเลี้ยงแล ภาพต่อเท่า ได้หันหน้าพระอริยะเมตโดยเจ้าบ่ขา
290	RBR003-390	สมภมิตร	-ไม่มี-	ปกหน้า สมพามิต (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเกล้าสมพมิตแลนายเหย ทับเกล้าสมพมิตแลนา
291	RBR003-391	ทุกกุมมาร ชาดก	ทุกกุมมารนิชาตก นิตถิติ กรียาอันสังวรรณ นายังทุกกุมมารนิชาดก ก็สมเสร็จสรเสร็จแล้วเท่านี้ ก่อนแล	ปกหน้า หญิง 3 ผัว ชาย 3 โบสล ผูกเดียว (อักษรไทย, ปากกา) หน้าทับเกล้าทุกกษุมมารชื่อว่า ร้าง 3 ผัว หม้าย 3 ผัว บวช 3 เทื่อ สิก 3 ที่นั้นแลนายเหย ท้ายคัมภีร์ หนังสือผูกนี้ ทุ คล้ายจารไว้ในพระศาสนาขอหื้อ เป็นปัจจัยภายหน้าโน้นเทอะ อย่าไปดำข้าเนื้อ กำลังหัดจารผูกนี้ท่านทั้งหลายเหย
292	RBR003-393	อุบาทว์ 8 ประการ	-ไม่มี-	ปกหลัง คาถาต่าง ๆ อุบาทต่าง ๆ (อักษรไทย, ปากกา)
293	RBR003-394	สัตตหกรณียะ	-ไม่มี-	ปกหน้า สัตตหกรณียะ (อักษรไทย, ปากกา)
294	RBR003-395	อิสสิคิลีสูตร	พระสี้คิลีสมีแลนายเหย	ปกหน้า หน้าทับเกล้าอิสสิคิลิวิภูทที่ผูกนี้ มนตทหื้อจิมเทอะ ภิกขุตนใดเล่าเรียนก็ตี บได้เล่าก็ติลองเขียนไว้ใน พระศาสนา เขียนไว้สืบ ท้ายคัมภีร์ นิพพาน ปจฺจโย โหตุเม บตีสักหน้อย ยาดคันนาแล

ที่	รหัส	ชื่อ	ข้อความแสดงจบเรื่อง	บันทึกผู้สร้าง
				นายนายที่ไหว้เหย เขียนลงมือแลที่ทุเหยทุที่องคิได ได้เล่าได้เรียน ตกที่โตใส่หื้อจิมเทอะ
295	RBR003-396	ธรรมจักร กับปวัตนสูตร	พระธมมจกุกปาวตตน สุดดี นิตถิดิ	-ไม่มี-
296	RBR003-397	สิกขาบท	-ไม่มี-	-ไม่มี-
297	RBR003-398	คำบูชาสังข์ เคราะห์	-ไม่มี-	ปกหน้า หน้าต้น ปกหลัง 2 ใบนี้คำบูชาสังข์ตัวเคราะห์แล

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายดอกกรัก พยัคศรี
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย
ผลงานตีพิมพ์	ดอกกรัก พยัคศรี และอุเทน วงศ์สถิตย์. (2025). ปราปรบทร่วมสมัยในคัมภีร์ ไบลานไทยวน วัดใหม่นครบาล จังหวัดราชบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และ วัฒนธรรม, 9(3), 104–118.

